

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

NIETZSCHE

GÜÇ İSTENCİ

Bütün Değerleri
Değiştiriş Denemesi

NIETZSCHE • GÜÇ İSTENCİ

BİREY YAYINCILIK
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

2. BASKI

birey yayıncılık : 104

Felsefe Serisi

Kitabın Orjinali

Peter Gast

**tarafından seçilmiş ve Elisabeth Förster'in
işbirliği ile düzenlenmiştir.**

Alfred Baumler'in Bir Son Sözü ile

Alfred Kröner Verlag Stuttgart

Dizgi-Mizanpaj

birey

Kapak

Ümit Karadağ

Baskı-Cilt

İstanbul Matbaa ve Mücellit

ISBN

975-8257-70-6

Birinci Baskı

Ağustos 2002

birey yayıncılık

Yerebatan Cad. Çatalçeşme Sok.

Üretmen İşhanı No. 29/17 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: (0 212) 511 33 69 Fax: (0 212) 511 77 16

web: www.bireykitap.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

FRIEDRICH NIETZSCHE

**Güç İstenci
Bütün Değerleri
Değiştirilme Denemesi**

Çeviren: Sedat Umran

İçindekiler

Sunuş	7
Önsöz	19

Birinci Kitap

Avrupa Nihilizmi I. Plan Olarak

1. Nihilizm	23
Hristiyanca Ahlak Varsayımının Çıkarları Nedir?	23
Kozmolojik Değerlerin Geçersiz Oluşu	26
2. Nihilizmin Daha Uzak sebepleri	32
Kötümserliğin Yükselişinin Sebepleri	35
"Decadence" Kavramı Üzerine	39
4. Bunalım: Nihilizm ve Dönüş Düşüncesi	47
Avrupa Nihilizminin Devreleri	52
II. Avrupa Nihilizminin Tarihi Üzerine	52
a) Modern Ruh Kararması (melânkoli)	52
Modern Somurtkanlığın Tarihi Üzerine	53
Nihilistik Karakteri	57
Tiyatro Gösterisi	60
Üç Yüzyıl	67
Güçlenmenin Emareleri	75

İkinci Kitap

Şimdiye Kadarki En Yüksek Değerlerin Eleştirisi

1. Dinin Eleştirisi	87
1. Dinlerin Oluşumu	87
II. Ahlakın Eleştirisi	145
1. Ahlakî Değer Biçimlerinin Kökeni	145
2. Sürü	153
Hangi Değerler Şimdiye Kadar En Üste idi?	209
Rakip Değerler Niçin Daima Yenildi?	210
Felsefenin Eleştirisi	214

Üçüncü Kitap

Yeni Bir Değer Koymanın İlkesi

I. Güce Yönelik İstenc Tanımı Olarak

a) Araştırmanın Yöntemi	246
Bir Modern Tımarhane Üzerindeki Başlıklar	274
"Gerçek" ve "Görünen" Dünya	299
Doğuda Güç İstenci	
1. Mekanik Dünya Yorumu	309
Beden Egemenlik Oluşumu Olarak	324
Değer Biçimlerimizin Kökeni Üzerine	332
Dünya Yorumları Ne Oranda Egemen Olan Bir	
İçgüdünün Belirtileridir?	334

III. Toplum ve Birey Olarak Güç İstenci	
1. Toplum ve Devlet	354
"Bütün Suçtan Kurtuluş"	370
Kendini Beğenme Duygusunun Morfolojisi	376
Kudretin "Makyavelizini"	378
Ahlâklaştırışın ve Ahlâksızlaştırışın Tarihi	384
Sanat Olarak Bir Güç İstenci	390
 4. Kitap	
Yetiştirme ve Terbiye 1- Hiyerarşi Öğretisi	422
Güçlüler ve Zayıflar	424
II. Dionysos	473
Karamsarlığın Ana Türleri	480
Benim Beş "Hayır"ım	482
III Ebedi Geri Dönüş	495

Sunuş

“Güç İstenci (Kudret İradesi)” Nietzsche’nin felsefesinin başyapıtıdır. Düşünüşünün bütün sonuçları bu kitabında birleştirilmiştir. Yazarının sistemcilere karşı nefretine bakarak, bu yapıtı bir sistem diye adlandırmaktan uzak kalamayız. Sadece yapay sistem kuruculuk Nietzsche tarafından alaya alınmıştır; bunun dışında o bütün gerçekten felsefi düşünüşün içinde sistematik olduğunu pek iyi bilmekteydi, bu demektir ki onun tek tek olanı şart koşan ve taşıyan doğurucu bir merkezi bulunur.

Nietzsche Heraklit anlamında ya da Anaximander tipinde bir sistemcidir ki, biz Anaximander’in sistemci ruhunu ondan bize kalan biricik bir tümceden bilmekteyiz.

“Güç İstenci (Kudret İradesi)”de karşımıza çıkan düşünce bağlarını sadece canlı bir merkezden duyduğu ve beslendiği için değil, tersine aynı zamanda kelimenin geniş anlamıyla da o bir sistemdir. Hayatın bütün büyük alanları burada ele alınmıştır. Dört güçlü bölümde bütün inşa edilmiştir. Çıkış noktası şimdiki zamanın durumudur. *İlk kısım* Avrupa nihilizmini içinde Avrupa ülkelerinin (halklarının) Nietzsche’nin görüşüne göre bulunmakta olduğu yorgunluğun ve anlamsızlığı dile getirilmektedir. *İkinci kısmında* bu duruma sebebiyet veren sebepler sorulmaktadır. Bunlar egemen olan en yüksek değerlerden kaynaklanır. Din, ahlâk ve felsefe *üçüncü kitap* (geçerli değerlerin karşısı olarak) ruhun ve tabiatın dahilinde gerçekte neyin olup bittiğini göstermekte ve yeni bir değer koymanın ilkesini geliştirmektedir. *Dördüncü bölüm* hiyerarşi öğretisini ve büyük insanın duyuruluşunu içermektedir.

Geniş düşünce malzemesinin dağılımının dört kitaba bölünmesini Nietzsche 17 Mart 1887 tarihinde bir dispozisyonla ele almıştır (bakınız sl). O bu bölüm için bir fihrist koymuştur. Bu

bölme malzemenin bölünmesinin temelini oluşturur. Biz aynı yılın güzünden ve yazından gelen bir çok daha başka dispozisyonlara da malikiz. Bundan tercih edilen taslağın bir geçersizliğini çıkarmak için bir sebep yoktur. Sistem taslakları ve planları 'Oluşun suçsuzluğu' eserinde bulunmaktadır (KTA 83, S.273-313). 1901 yılında ilkin düşünce malzemesinin tam olmayan bir seçimi baskıya verildikten sonra Nietzsche'nin bu dispozisyonuna dayanarak Güç İstenci'nin bir nüshasını (baskısını) 17 Mart 1887 tarihindeki bu dispozisyonuna dayanarak yayımladılar. Birinci ve üçüncü kitabının Peter Gast, ikinci ve dördüncü kitabının Frau Elisabeth Förster-Nietzsche tarafından bir araya getirildiği bu baskı elinizdeki baskı için esas alınmıştır.

Seçime ilişkin el yazması esaslarının kesin ispatını Otte Weiss büyük oktav baskısının 'son sözünde' yapmıştır (Cild XVI, S.471 ff.) Bu baskı ondan sonra gelen bütün yayımcılar tarafından aynen alınmıştır. Schlechta seksenli yılların Nietzsche'den kalan eserinden sadece Gast tarafından düzenlenen sırayı bozmuş ve sınıflandıran, başlıkları çizmiştir.

'Sen rape runda' Otte Weiss Gast'ın seçkisinin indiliği üzerine bir tavır takınmaktadır.

Güç İstenci'ne ilişkin mevcut malzemenin her türlü nesnel düzenlemenin kaçınılmaz olan öznelikten ve hatta keyfilikten ötürü reddedilmeye müstehak olduğu hususunda bir görüş ileri sürülmüş ve bu serdedilen görüş bugüne kadar idame edilmiştir. Buna göre yayımın biricik haklı şeklinin el yazmalarının sayfa sayfa kelimesi kelimesine basılmasıdır. Bu öneriyi her hangi bir şekilde haklı kılmak için bununla birlikte el yazmalarının içinde bize sunduğu düzenleme ister nesnel -sistemik gruplandırma olsun, isterse birbirini izleyen notların kronolojik olarak bir araya getirilmesi olsun, her bir şekilde tercih edilmelidir. Her iki nokta-i nazardan hiç birisinin biz Nietzsche'nin el yazmalarında kısmen bile egemen olmadığını görüyoruz. Bunun aksine, bunlara ilişkin kendi görüşü olan bir kimse Nietzsche'nin ilkin tek tek parçalarda her hangi bir hazırlıkta bulunmaksızın düşüncelerini işlerken ona malzemenin geldiği şekilde kaleme aldığını bilir ve o bütün defterleri bu şekilde doldurduğunda onların düzenleni-

şine yönelmiştir. Düşüncelerinin geciktirilmeden yazılışındaki acelecilik defterlere düşüncelerini kaydederken sayfaların sırasına tıpatıp riayet etmesi için zaman bırakmamıştı, öyle ki Nietzsche'nin ilkin sol sayfayı yazmak için saklaması yüzünden bu sıralama sürekli korunamamıştır. Çoğu kez o birden çok defteri aynı zamanda kullanmıştır, elinin altında olduğunda, yeni bir defter eline geçmeden önce bir defteri son sayfasına kadar doldurmuştu. Bundan sonra Nietzsche onların komşuluklarına bakmaksızın yazdıkları arasında endişe duymaksızın kağıda dökmeye yönelmiştir.

Bu az sayıdaki olgular her tarafsız kimse için el yazmalarının bilimsel ve pratik değeri üzerine kendi yargısını vermesine imkan verecektir, bu halde nazarı itibare alınması ve kişisel olarak yorumlanması gereken düzenlemenin kendine özgü özellikleri çok çeşitli eklenmiş işaretlerin varlığı da ayrıca zikre değer. Bütün bunları sadakatle yansıtacak olan bir el yazması baskısının da düpedüz ilkesel olarak en basit ve filolojik bilgin kullanımı için en yetkin bir çözümleme olduğu da elbette yadsınamaz. Ama böyle bir baskıyı yayımlamanın güçlüklerini yenmiş olmayacak, tersine sadece o güçlüklerin etrafından dolanmak olacaktır ki, o bir eleştirel baskısının ödevini çok aşacaktır ve son derece zahmetli olan el yazısının deşifre edilmesi dolayısıyla, sadece bunun için büyükçe bir okuyucu zümresi sözkonusu olamayacaktır. Burada bir fragmanın her bakımdan söz konusu olduğunu düşünürsek (malzemesi için olduğu kadar eklemleme ve düzenleme için de) bu nokta bir okuyucunun dikkatinden kaçamaz. Bu izlenimi silmek için yayımlamada her ne kadar muhakka ki yayımcıların ödevi bütün bu farklı işaretleri ve maksadlı özellikleri yazarken titizlikle nazarı itibare almaları ise de, yayımlamada bu husus en azından denenmemiştir.

Bunun dışında bütün malzemenin belirli bir yapıta atfen kaleme alındığı ve bütün değiştirmelere ve kaydırmalara rağmen malzemenin dağılımına ilişkin ana nokta-i nazarların uzunca bir süre sabit olduğu, onlar her ne kadar Nietzsche tarafından ayrıntılı planlarla belgelenmemiş ve bu planlara düzenli olarak katılmak suretiyle işaretlerle ve rakamlarla buna riayet edilmiş değilse de

bu ana nokta-i nazarlara yerleştirilmesi belirgindir. Nietzsche'nin muvakketen yakın gelen yayımlama şeklinin geçerli olduğunu en azından keyfi olarak düşünen kimse bile kabul edecektir. Değerleri değiştirme malzemesini son amaçlanan şekliyle olmadan değerlerin değiştirilişine sahip olmak isteyen kimse bununla yetindiği taktirde eğer bunu olabildiğince kapsamda ve en kökensel, yine de otantik şeklinde tanıyabilirsek, bu gibi güvensizlikleri eserin zihinde yeniden inşasında göze almak mümkün olacaktır. Buna ilaveten Nietzsche'nin bizzat nasıl bir özgürlükle notlarını yazdığını ve onda bütün planların ve taslakların ne denli değişebilir olduğunu bilen bir kimse 'Kudret İradesinin' fragman karakterinden etkilenerek filozofun bu ana yapıtı üzerine yargısından etkilenmeyecektir. Peter Gast'ın bize bıraktığı "Güç İstenci" bir tarihi belgedir ve o bütün el yazıları deşifre edildiği ve yayımlandığı taktirde de önemini koruyacaktır. Nietzsche'nin, çevresinde o kadar uzun süre ve ona katılarak yaşayan bir kimse, Peter Gast gibi birisi Güç İstenci'nin anlaşılması ve rekonstrüksiyonu için kendisinden yoksun olunamaz bir eserdir. 'Kudret İradesi' kavramı ilkin 'Zerdüşt'ün ikinci bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Nefsi Yeniş bölümünde o burada 'tükenmeyen, doğuran yaşama iradesi diye adlandırılmıştır. Metafiziki ana yapıtı ilkin 'Ebedi te-kerrür'e göre adlandırılacaktı. Giderek Nietzsche'nin içinde Güç İstenci'ni eserinin merkezine yerleştirme düşüncesi mücadele ile ortaya çıktı. Nihilizm 'tehlikelerin tehlikesi' diye adlandırılır. Değerlerin eleştirisi ile her yerde ideal ile onun tek tek şartları arasındaki uyumsuzluk gösterilmiştir.

Yasa yapıcısının sorunu olarak şu formüle edilebilir: Salıverilen güçleri yeni bir şekilde bağlamak, öyle ki onlar birbirini karşılıklı olarak mahvetmesin. Burada 'Çekiç' daha sonra olduğundan daha başka kavranır. Şimdiye kadarki değerlerin aksine değer biçen insanlar nasıl olmalıdır, onlar modern ruhun bütün niteliklerine maliktirler, ama onları tam bir sağlığa değiştirecek derecede güçlüdür onlar; onların ödevlerine ilişkin araçları nedir? (KTA cild 83 II S.301) Ses, üslup ve 'kudret iradesinin gidişi gerekliliğin son haddini görülebilir ve net olarak formüle eden Nietzsche'nin notlarına malikiz. Mukaddime Campagna'nın (orta-

mın) yalnızlığını ve ıssızlığını bize göstermektedir. Dört kitaptan her birisidir bir fetih, bir yakalama izlenimi bırakmalıdır, sonuna kadar dramatik olarak düğümlemelidir, sonunda bir felaketle ve ani bir ruh kurtuluşu ile karşımıza çıkmalıdır. Nietzsche'nin eserinin ifası için 'yetkin kitap' adı altında kaydettiği notları bizi bu eserin ruhuna tam anlamıyla götürmektedir "1. Biçim, üslup" - Bir ideal monolog. Bütün bilgince olan derinliğin içine emilmiştir. Derin tutkunun bütün vurguları, endişe, zayıflıkları dahil, hafifletmeler. Bir tür hatıralar; en soyut şeyler en plastik ve en kanlı anlatılacak. Bütün tarih kişisel olarak yaşanmış gibi ve acısına katlanılmış gibi. (ancak yalnızca böyle gerçek, doğru olabilir) Aynı zamanda ruhların konuşması; bir ön şart, meydan okuma, ölümlerin ruhlarını çağırma-mümkün mertebede çok miktarda görülebilir olan, belirli olan, örnek olan dile getirilecek, ama şimdiki zaman karşısında tedbirli oluş- soylu kelimelerden içinde kendinin sahneye konulabileceği bütün sözlerden kaçınılacak- Betimleme değil; bütün sorunlar hisse dönüştürülmüş, aktarılmış olarak, tutku derecesinde sergilenecektir.

2. Açık-seçik sözlerin toplanışı. Askeri sözleri tercih. Felsefe terimleri için yedek sözler. Mümkün mertebe almanca ve formül halinde belirginleştirilmiş. En manevi insanların bütün ruh durumları gösterilecek; öyle ki onların hepsi bütün eserde kapsamış olacak. (-Yasa yapıcısının ruh durumları-büyük sorumluluğun, dünyayı tanıyamamanın verdiği acının, başkasına eziyet etmek mecburiyetinin ruh durumu, şehvetin, tahrip edişin durumları.)

3- Yapıtı bir felaketin doğrultusunda inşa etmeli.-)

Alışlagelmiş türden bir kuramsal yapıt değildir Nietzsche tarafından planlanan eser, tersine felsefe şeklinde en yüksek bizzat itirafın türünden, aynı zamanda çözülüşün üzerinde duran çözülüş döneminin insanının anımsanması. En soyut olan kişisel olarak, canlı "kanlı" olmalı, her bir sorun reel olan, mevcudiyetini sürdüren insanın meselesi olmalıdır. Burada sözkonusu olan "zati" sorunlar üzerine konuşmak değildir, keza zati çözümlemelerin sağlanması değildir, zati çözümlemeler değildir, tersine Batı

tarihinin belirli bir dönemini yenen kişinin konuşmasıdır, burada tarihi somut bir insan yazgının somut bir yargısını dile getirmektedir. Bu dönemi yenici peygamberin kisvesine bürünmektedir (onu bir peygamber telakki etsinler diye, Nietzsche ‘ecce homo’ eserini yazarken belirtmektedir, tersine filozof olarak açık-seçik konuşmaktadır, sevgi dolu ve acımasızca, tanıyarak aynı zamanda reddederek. Geçmişin bütün büyük düşünceleri onun karşısında en keskin kabartma içinde görünmektedir. Bir gören ve inceleyen olarak tarihin muvacehesinde, bilim ve içyüzünü gören olarak-duyurulması için seçilmiş olduğu yargıyı vermektedir. Nietzsche’nin felsefesini giderek daha net olarak gördüğü dönemde Sils Maria’dan Overbeck’e şöyle yazmaktadır: Bu arada seninle bu felaketli, zaruretli dönemi nasıl atlattığınızı öğrenmek için daha çok soru sormaya özlem duymaktayım, size yeni bir şeyler anlatmak üzere...”

Yalnızlığın yazgısına daha iyi katlanan Dante’nin ve Spinoza’nın örneğini göz önünde tutuyorum. Elbette onların benimki ile karşılaştırıldığında düşünüş tarzları yalnızlığa katlanılacak cinstendi. Bir “Tanrı” ile alış-verişi olanlar için benim ‘yalnızlık’ diye tanıdığım şey çok daha başkasıydı. Hayatım benim kavradığımdan daha başkası olması, benim arzum bundan ibarettir. Biri- nin bana gerçeklerimi inanılmaz kılması benim isteğimdir. (2 Temmuz 1885) KTA Cild 100, S.367 f.)

Güç İstenci’nin çıkış noktası Nietzsche’nin yozlaşmanın kısmi kavramı ile değil, tersine daha kapsamlı olan Nihilizm ile belirttiği Avrupa insanlığının derin çaresizliğidir. Kendisi üzerine genel cesaretsizliğin haber verdiği şeyi belirsiz hissedenlerin hissettiklerini filozof dile getirir. İnsan varlığımızın temelleri kırılan hale geldi, artık kimse onlara (bu temellere, esaslara) inanmamaktadır, bizim yeni esaslara, temellere ihtiyacımız var. Ne Batı Sosyalizmi ne de dar ulusculuk, her ikisi de ahlâki olarak sebeb-lendirilir, yeni hedefler koyamazlar. Haklı, kalıcı olan hedefler koyacak olan insanlar mevcut değil.(Nietzsche emreden, ruhu kurtuluşa ulaştıran insanlar demektedir). Avrupa Nihilizmine karşı bir karşı akım hristiyan kültürünün çürümüş hale gelen te-

mellerini onu tanıyarak hayatın mahiyetinin neyi oluşturduğunu düşünerek eski temellerin yerine yenilerini koymalıdır.

Bugün Nietzsche'nin Hristiyanlığa büyülenmiş gibi gözlerini dikmesi Avrupa insanlığının alçalmasını belirli cinsel tasarımların egemenliğine indirgemek girişimi artık anlaşılmazdır. Biz bu girişimi, yazarın kişisel deneylerinden ve 19. yüzyıldaki alman durumundan (Protestan İmparatorluk) açıkliyalabiliriz. Ama Nietzsche'nin yanıldığının tespiti, onun tarihsel hristiyanlığa karşı suçlamasını ileri sürdüğünde yanılması, çağını teşhisinden hiç bir önemi çekip alamaz. Tarihsel "sebeplerin" olasılığından manevi sebepliliği araştıran bütün diğer sebeplerden, bu tespiti daha isabetli değildir. biz onu hâlâ okursak, bu onun yükselen ve alçalan hayatın en büyük olgu bilimcisi ve kültürün ilk teşhis edicisi olduğu içindir ki, Avrupa onu (Nietzsche'yi) yaratmıştır.

Nietzsche'nin ana yapıtı için belirlenmiş olan aforizmalarının bir yorumu şimdiye kadar yapılmış değildir. Kesin olan husus Spengler'in ondan hareketle çizdiği düşünce çizgisi 'Güç İstenci'nin ana çizgisi diye telakki edilemez. Bu çizgi tip kavramı ile başlar ve yeni bir Sezarcılığa uzaktan bakışlarıyla son bulur. Eğer Sezarcılık ve Demokrasi aynı zamanda bir tarih felsefesi konzeptiyonuna işaret yerine bir politik terminolojinin (terimler bilgisi) cüz'u tamları olarak kavranırsa, Nietzsche felsefesinin son amaçlarının hakkı verilmiş olmaz. Avrupanın içinde bulunduğu tarihsel durumun bir teşhisi Nietzsche'nin kendi için sorduğu bir ödevdir. Onun gördüğü nokta, insanın durmadan ilerleyen küçük görülmesi, dünyanın çirkinleştirilmesidir. O sebep araştırmasında bulunmamakta, tersine açıklamakta ve değerlendirmektedir.

Kültür tarihsel içerikli olan *ilk kitabının* değerleri eleştirici ikinci kitabı izlemektedir. Din, başlangıcını oluşturmaktadır. Burada (135-252) aforizmalarında belirtilen noktalar' Ahlâkın Soykütüğünde ve "Deccalda" kısmen daha da ileriye götürülmüştür; Nietzsche kısmen burada tarihsel içinden bakışlar sunmaktadır (içyüzünü görmeler). Ahlâkın eleştirisi, ahlâki değerlerin bizzat insan toplumunda gerçek bir egemenliğe ulaşmak için sırf ahlâksızca güçleri ve teessüri heyecanları yardıma çağırmaya mecbur

olduğu düşüncesine dayanmaktadır (aforizma 266). Ahlâksal nokta-i nazar buna göre tarihsel nokta-i nazar tarafından yenilmektedir. Tarihsel mülâhaza, “erdem”i hesaba katmaz. Nietzsche kendi ödevini şöyle formüle etmektedir: Tabiat dışı hale gelen ahlâk değerlerini onların doğal ahlâksızlığına indirgemek (No. 299). İçgüdüler ve teessüri heyecanlar her bir ırkta ve her bir sınıfta bir parça varoluş şartlarını ifade ederler. Bu teessüri heyecanların yerini “erdem”e bırakmasını istemek o ırkların ve sınıfların yok edilmesi demektir (aforizme 315). Bencillik ve Diğer-kamlık arasında hiç bir karşıtlık yoktur. Bencillik fizyolojik olarak değeri olduğu oranda değerlidir (aforizma 373). Erdemin ahlâksal değeri değildir Nietzsche’nin ahlâkının merkezinde bulunan, tersine büyüklüğün tarihsel kavramıdır.

Nietzsche’nin 19. yüzyılın sonunda şu tümceyi yazabilmesi olağanüstü uzağı görüşü açığa vurmaktadır: ‘Hakların eşitliğini’ hedefleyen sınıfların mücadelesi aşağı yukarı tarafından çözümlenmiştir, şimdi bu mücadele yalnız insana karşı yürütülmektedir (aforizma 887). Nietzsche’de sözkonusu olan, bireydir, “büyük insandır”. -Ki bu onun için nicelik değil, niteliğin önemli olmasıdır-, yani etki anlamına gelmektedir. “Sürünün” mutlak değerini reddetmesi ve sürü önderini onaylaması Nietzsche’nin kendi suçu olmayan bir ögesel çelişkidir.

“Kudret, iktidar” kavramının Nietzsche’nin kullanmasıyla okuyucunun yanılgıya düşmesine izin vermemelidir. “Büyük insanın daha yüksek olan mizacı (tabiatı) başka oluşundan, değerden uzakta kalışından kaynaklanmaktadır. -Her hangi etkiden değil ve o isterse dünya küresini sarssın (aforizma 876).

“Yeni bir değer koymanın ilkesi” diye *üçüncü kitabına* başlık atmıştır. O Nietzsche’nin felsefe sisteminin kaleme aldığı taslağını eserin biricik kısmı içermektedir. Bu önemli kitap dört bölümden oluşmaktadır: Güç İstenci tanıma olarak, Kudret İradesi tabiatıta var olarak, Güç İstenci toplum ve birey olarak, Güç İstenci sanat olarak. Bir arada düşünülmesi gereken ilk iki bölümde karşımızda tabiatdaki dinamik felsefeyi buluyoruz ki, Nietzsche’nin kültür eleştirisinin yanında en seçkin felsefi başarısını ifade etmektedir. Güç (kudret) kavramı burada Leibniz ve Goet-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

he'den beri alman felsefesinden silinip yok olan bir tarzda uygulanmıştır. Mekanizmi ve "İllyetçiliği" eleştirisi ile Nietzsche, bugünkü tabiat araştırmalarının önemli eğilimlerini önelemektedir (Antizipation). Makinecinin sadece denge durumlarını tespit edebileceğine inandığı yerde, Nietzsche hareketler ve güçler görmektedir. Başkalarının tekrarı gördüklerine inandıkları yerde, o yaratışı görmektedir. Hiç bir şey yoktur, olayın akışı içinde hiç bir şey yinelenmez, o basit sadece bir kimyasal değişme bile olsa her olay bir kereliktir...

Vurgulanarak tanıyan akıl olayın bir "yasası" altında neyin aslında anlaşılmasının gerektiği üzerine düşünmeye çağırır.

Dinamik tabiat felsefesi her şeyden önce organik hayatın yorumunda değerini kabul ettirmektedir. Organizma içten dışa hareketli düzen, egemen oluşumu olarak kavranır. Darwinizmin tek yanlılığına karşı üreticilik kavramı çıkarılır, kullanılır (aforizma 647, 684). Hiç bir idealist, insanı bu denli canlı birlik olarak kavramayı Nietzsche kadar başaramamıştır! Bedenin rehber kitabında fizyolojik yolda bunu sağlamıştır (aforizma 659). Goethe gibi Nietzsche de biçimden (Gestalt) biçimlendiren, yaratıcı güçlere geçmektedir.

Onun dinamizmini bir kapsayıcı morfolojik konsepsiyonun (tasarımın) hizmetinde bulunmaktadır.

İktidar, pozisyonları uğruna "Savaşılır". Eğer Nietzsche tabiat-taki savaşın sözünü ederse, onun gözönünde bulundurduğu bu tür bir savaş değildir. Onun iktidar pozisyonları kavramı altında anladığı şey, daha çok değer (paye) pozisyonlarıdır. Tabiatda da süreçlerden bir hiyerarşi vardır. -Bu şöyle bir tümcenin anlamıdır: Sözümona tabiat yasaları iktidar ilişkileri, orantıları için formüllerdir (KTA cild 83, S.102).

Filozof Nietzsche'nin dinamik ana fikri insansal olanın alanında ifa etmek istediğinde yenilemez güçlülere maruz kalması önceden kestirilebilir.

Üçüncü kitabın üçüncü bölümünü Nietzsche'nin sosyolojisi oluşturmaktadır. Ayık gözle filozof toplumla bireyler arasındaki oyunu izlemektedir; şu tümce kesin bir şekilde en öne çıkarılır: "Sadece tek tek insanlar kendilerini sorumlu hissederler". Ku-

rumların bütün mistiği sosyal bakımdan yararlı fiksiyonların (zihnen uydurmaların) deşifre edilmesinin amaçlandığı acımasız irade karşısında uçup gider. Dördüncü bölümde buna ilişkin bir örnek verilir, estetiği yapıtlardan değil, yaratıcılarından yola çıkarak ifa etmelidir. Sanat insan varlığının yetkinleştirilişidir, hayatın onaylanması, tanrılaştırılmasıdır. Biçim iradesinin kötürümleştirdiği yerde filozofumuz yoksullaşan bir ruhun işaretini bulmaktadır (Tıpkı romantik akımda olduğu üzere.) O klasik üslub için şunları söylemektedir: İktidar en yüksek klasik tipte yoğunlaştırılmıştır. Bunun nitelikleri güç, ağır tepki göstermek, büyük bir bilinci olmak, mücadele hissini açığa vurmamak (aforizma 799).

Dördüncü kitapta, ki o yetiştirme ve terbiye başlığını taşımaktadır, bütünün fragman karakteri daha önceki kısımlarda olduğundan daha çok derecede hissedilir. Genel oy haklının çağında hiyerarşiyi tekrar sağlamaya mecbur bırakıldım (aforizma 854) diyerek, Nietzsche ödevine sarılmaktadır. Onun eleştirisi “ekonomik iyimserliğin” hasını olarak adlandırılan tümcede hemen hemen matematiksel bir dakiklik, kesinlik arz etmektedir. Herkesin artan masraflarıyla (bu demektir ki: artan konfor ile) yararı büyümektedir, tersine herkesin masrafları topyekün bir zarar halinde toplanmaktadır. İnsanın değeri azalmaktadır (aforizma 866).

Nietzsche, felsefi ana yapıtının çıkacağını haber verdiğinde, onun başlığının korku uyandıracağını yazmıştı. Bu açıklaması onun önceden hissettiğinden daha yazgısal olmuştur.

Meydan okuyan bir başlıkla Nietzsche, bütün oluşun içindeki esrarengiz eğilimi belirtmek istemişti ki, o eğilim tabiattaki şekilden şekle yükselerek tarihte kudretliliğini göstermiştir. Değer ve biçim kavramlarının içerikleri *Güç İstenci* kavramının içine eritilerek akıtılmıştır, çünkü iktidar (kudret) ve değer birbirine bağlı olan karşılıklı kavramlardır. Değer en yüksek miktardaki kurdettir ki, onu insan kendine katabilmektedir (aforizma 713). Hayat bu felsefesinin merkezi, kavramıdır. Nefsi yenişin ahlâksal kavramına rağmen Nietzsche hayatı kendi kendisini yenmesi gereken” bir şey olarak görmektedir. Hayatın kendini yenişi kendi kendisi sayesinde *Metamorfoz için (değişme)* bir başka sözcüktür. Güç

Istenci içten dışa doğru yaşanan bir değişme olarak tasarlanmıştır.

Nietzsche’de iktidar (kudret) diye belirtilen şey, Goethe’nin *Metamorfoz* (değişme) öğretisinde yükseltiş adını taşımaktadır. Hayatın üzerinde gittiği büyük izi izlemek (aforizma 820). Nietzsche’nin Goethe’den öğrendiğidir. Basit şekillerden tabiat red ederek ve değiştirerek daima daha zengin (varsıl) oluşumlar inşa etmektedir. Bu yükseltişte, bu anamorfozda (normal bir görüş için çizgileri bozulmuş olan sunuş) “Kudret İradesi” görülmektedir.

Goethe’nin Morfolojisinde Nietzsche tarafından küçük bir değiştirme yapılmıştır. Bu, morfolojik olayların içindeki olumsuzluğun vurgulanmasıdır. Goethe’nin düşüncelerine karşıt olarak Nietzsche bir biçimden diğerine geçişe ait olanı görmüştür. Daha önce erişilenin parçalanmanın, geçersiz kılınması, zorunlu yok edilişi. Goethe bu mahvoluşlar karşısında gözlerini bilinçli olarak kapamıştır. *Metamorfozun* (değişmenin) insanın dünyasına aktarılmasıyla yeni bir şey hasıl olur: İçinde olumsuzluğa, değişmeye ve yok oluşun kesin önemli bir yer isabet ettiği, ayrıldığı bir insanbilim (Antropoloji ve Tarihin bir tasarımı. Hayat ne denli yükseğe çıkarsa, Nietzsche’nin Kudret İradesi dediği şey o denli katıksız olarak ortaya çıkar. Bu irade mahvolmaktan ürkmeyen, öyle durumlar vardır ki, o onların içinde mahvolmayı ister. Mahvoluşun ve yaprakların düştüğü yerde, bak hayat iktidarı (kudreti) için kendini feda etmektedir (kendini yeniş).

Goethe kutuplaşmada ve yükseltişte bütün tabiatın iki büyük muharrikini bulmuştu ki bu arada kutuplaşmayı maddeye, yükseltişi ise ruha ayırmıştır. (An den Kanzler von Müller ile konuşmaları 24 V. 1828). Şekilden şekle geçerek insanın biçimine doğru hareket eden ruhtur. Nietzsche sayesinde *Metamorfoz* (değişme) aynı zamanda mekanın boyutundan hareketin boyutuna kaydırılmıştır. O dinamik momenti (hareket ettirici güç) “yükseltişten” elde etmektedir ve onu en yüksek bir derinliğine şiddete (intensite) kuvvei mekniyeye ulaştırmaktadır, titreşen heyecanın bir akışkanının içine sokmaktadır ve böylece metamorfozu (değişmeyi) ebediyen yaratan, biçimlendiren oluşun bir metafiziğinin

halinde eritmektedir. Bununla Nietzsche “Güç İstenci” verdiği son Avrupa metafiziğinin yaratıcısı haline gelmektedir.

*Alfred Baeumler
Friedrich Nietzsche, der
Wille zur Macht”, Alfred
Kröner Verlag S.698-711)*

1

Büyük şeyler ya üzerinde konuşmamayı ya da onlar üzerine büyük konuşmayı gerektirir: Büyük konuşmak, yani sinik olarak ve masumlukla.

2

Benim burada anlatacaklarım, önümüzdeki iki yüzyılın tarihidir. Ben neyin geleceğini, neyin olacağını anlatacağım, başka türlü bir şeyin artk olup bitemeyeceğini: Nihilizmin Yükselişini. Bu tarih şimdi anlatılabilir, çünkü zorunluluğun kendisi burada harekete geçmiş durumdadır. Bu gelecek şimdiden yüzlerce işaretle dile gelmektedir, bu yazgı her yerde kendini şimdiden haber vermektedir; geleceğin bu müziği için zaten bütün kulaklar dikkat kesilmiş bulunmaktadır. Bizim bütün Avrupa kültürümüz uzun süreden beri otuz yıldan otuz yıla büyüyen gerilimin bir işkencesiyle, tıpkı bir felaketin doğrultusunda son hızla yol almaktadır. Tedirgin, cebren ve güç kullanarak, aşırı bir acelelikte: Tıpkı, yolunun sonuna gelmek isteyen ve artık düşünmeyen ve kendi üzerine düşünmekten korkan bir ırmağa benzermektedir.

3

Burada sözü alan kimse, bunun aksine, *düşünmekten başka* bir şey yapmamıştır. İlgürüsüyle münzevi olan bir filozof, o çıkarını uzlet-te, bir şeyin dışında, sabırda, geciktirmede, geri kalışta bulan biri sıfatıyla hareket etmektedir; bir cüretkâr, bir deneyci ruh sıfatıyla, ki o geleceğin her dolambacının içinde yolunu şaşırmış olan birisidir; bir kâhin kuş ruhu olarak, ki o, neyin gelecekte olup biteceğini anlattığında *geriye bakan* biridir. Avrupa'nın tam anlamıyla ilk nihilisti, ama o, bu nihilizmi kendi içinde sonuna kadar yaşamıştır ve onu geride, kendi altında, kendi dışında bırakmıştır.

4

Bu kitabın geleceğin İncil'i diye adlandırılmasını isteyenler kitabın ünvanının anlamı üzerine yanlış bir düşüncede bulunmamalıdır.

“Kudrete yönelik irade.” Bütün değerlerin değiştirilmesinin deneyidir bu kitap. Bu formülle ilke ve ödeve yönelik bir amaç içinde bir *karşı hareket* ifade edilmiştir; bu bir harekettir ki herhangi bir gelecekte yine de onu mantıksal ve psikolojik *şart koşan* o tamamıyla mevcut olan nihilizmin yerini alacaktır, ki o sadece onun üzerine ve onun içinden ortaya çıkabilecektir. Çünkü nihilizmin yükselmesi, ufukta görünmesi artık niçin zorunludur? Bizim şimdiye kadarki değerlerimizdir onun içinde son mantıksal sonucu çıkaracak olan; çünkü nihilizm büyük değerlerimizin ve ideallerimizin sonuna kadar düşünülen mantığıdır. Biz nihilizmi onu arka planına ulaştırmamız için yaşırsak bunu ancak sağlarız, bu “Değerlerin” aslında değeri nedir?.. Bizim herhangi zamanda *yeni değerlere* gereksinimiz vardır.

Birinci Kitap

Avrupa Nihilizmi

I. Plan Olarak

1. Nihilizm kapaıya dayandı: Bütün konukların bu en tekinsizi nereden geldi? Çıkış noktası: Nihilizm'in *sebebin* "sosyal çaresiz durumlara" ya da "fizyolojik yozlaşmalara" bağlamak ya da yozlaşmaya işaret etmek bir *yanılgıdır*. İçinde bulunduğumuz çağ en onurlusu, en çok birlikte hisseden bir çağdır. Zaruret, ruhsal ve bedensel, zihinsel çaresizlik aslında nihilizmi (yani değerin, anlamının, istenirliğinin köktenci reddi) meydana getirmeye elverişli değildir. Bu zaruretlar tabiatıyla büsbütün farklı yorumlara izin vermektedir. Tersine, *tamamiyle belirli bir yorumdan*, Hristiyanca - aktöresel bir yorumdan nihilizm kaynaklanmaktadır.

2. Hristiyanlığın batışı yerine bir başkasının konmadığı aktöresinden dolayı mahvolmaktadır ki o aktöre (ahlâk) Hristiyanların Tanrısı'na karşı çıkmaktadır. (Hristiyanlığın iyice geliştiğı doğruluğun anlamı bütün Hristiyanca dünya ve tarih yorumunun sahteliğinden ve yalancılığından nefret duymaktadır. "Tanrı doğrudur, gerçekliktir"ın bağnaz inancın içine geri yansması "Her şey yanlıştır". Eylemin Budizmi'dir.)

3. Burada önemli rol oynayan nokta, ahlâktan kuşkudur. Artık bir yaptırım gücü olmayan aktöresel dünya yorumunun batışı söz konusudur ki, bu onun bir ahirete sığınmaya girişmesinden sonra ortaya çıkmıştır. Bunun sonu nihilizmle biter. "Hiçbir şeyin anlamı yoktur." (Kendisine müthiş bir gücün hasredildiğı bir dünya yorumunun ifâ edilememesi bütün dünya yorumlarının yanlı olup olmadığı üzerine bir güvensizlik uyandırmaktadır. Bu Budistik bir karakter göstermektedir. Hiçliğe özlem (Hint Budizmi geride bir ana aktöresel gelişim bırakmamıştır, onun için onda Nihilizm'de sadece yenilmemiş bir ahlâk vardır: İnsanın varlığı ceza olarak düşünölür orada, insanın varlığı yanılgı olarak kombine edilir, yani yanılgı ceza

olarak görülür - bir aktöresel değerlendirmedir). “Aktöresel Tanrı’yı” yenmek için felsefi girişimler (Hegel, Kamutanrıcılık). Halka mahsus ideallerin yenilişi: Aziz; şair “doğru”, “güzel” ve “iyinin” muhalif olmaları.

4. Bir yandan anlamsızlığa, diğer yandan ahlâki değer yargılarına karşı. Bütün bilim ve felsefe şimdiye kadar ne derece ahlâki yargıların altında kalmıştır? Acaba bilimin düşmanlığını bununla birlikte göze mi almalıdır? Ya da Bilim karşıtlığı mı? Spinozacılığın eleştirisi. Hristiyanca değer yargıları her yerde sosyalistçe ve pozitivistçe sistemlerde bakiye olarak mevcuttur.. *Hristiyan ahlâkının bir eleştirisi* mevcut değildir.

5. Şimdiki Doğa biliminin nihilistçe mantık sonuçları (girişimleri yanında ahirete sığınmak). Onun etkinliğinden sonunda kendi kendisini parçalayıp yok ediş, kendine karşı çıkış, bir Anti-Bilimcilik ortaya çıkmaktadır. Kopernikus’dan beri insan, merkezden meçhule yuvarlanmaktadır.

6. Bütün ilkelerin hemen hemen tiyotroculuğa dahil olduğu politik ve ekonomik düşünüş tarzının nihilistçe mantıksal sonuçları: Sıradanlığın, acınırılığın, içtensizliğin vs. soluğudur bu. Ulusculuk, Anarşizm v.s ceza olarak. Kişiyi kurtuluşa ulaştıracak olan sınıf ve insan mevcut değil, kendini haklı kılanlar.

7. Tarihin ve “*pratik tarihçilerin*”, yani romantiklerin nihilistik mantıksal sonuçları yani. Romantikler. Sanatın mevkii: Modern dünyada salt özgünsüzlüğü. Onun melankolileşmesi. Goethe’nin sözüm ona Olimpliliği.

8. Sanat ve Nihilizmin hazırlanışı: Romantik (Wagner’in Nibelungen’in bitişi).

1. Nihilizm

1

1. *İnsan varlığının şimdiye kadarki değer yorumunun sonucu olarak Nihilizm.*

2

Nihilizmin anlamı nedir? *En üst değerlerin değersizleşmesi.* Hedef yok: “Niçin”e bir yanıt verilebilmiş değil.

3

Radikal nihilizm, kabul edilmiş olan en yüksek değerler sözkonusu olduğunda insan varlığının bir mutlak (salt) tutarsızlığına kani oluştur. Buna bir ahiret ya da bizatihi nesneleri “Tanrısal” olanı, elle tutulur ahlâk olarak kaydetmek için en ufak hakkınızın olmadığına dair ve nesnelerin zati yanına malik olmadığımızın *sağgörüsü*, ilaveten katılmalıdır. Bu *sağgörü* iyice beslenerek yetiştirilmiş olan “doğruluğun” sonucudur. Buna göre bizzat ahlâka inanışın bir sonucudur.

4

Hıristiyanca ahlâk varsayımının çıkarları nedir?

1. O insana, oluşun ve yok oluşun akışı içinde küçüklüğünün ve rastlantısallığının aksine mutlak bir değer kazandırır.

2. O, acılara ve kötülüklerine rağmen dünyaya *yetkinliğin* karakterini vermekle Tanrı’nın avukatlarına hizmet eder. “O özgürlük bu hesaba dahildir,” kötülük *tamamiyle* anlamlı görünür.

3. Hıristiyan ahlâkı insanda mutlak değerlerin bilineceğini düşünmüş ve ona bununla düpedüz en önemli nokta için buna *uygun* bilgiyi kazandırmıştır.

4. İnsanın insan olarak kendini hor görmesini engellemiştir. O hayata karşı taraf tutmuştur, tanımaktan umudunu kesmiştir: O *kişinin idamesinin* bir aracı olmuştur.

Özetle diyebiliriz ki, “ahlâk” pratik ve kurumsal *Nihilizme* karşı büyük bir *panzehirdi*.

5

Ama ahlâkı büyütüp besleyen güçler arasında *doğruluk* vardı. O sonunda ahlâka karşı çıkmıştır. Onun *Teolojisini* (erekbilim) keşfet-

miştir. Onun *ilgilendirici* incelenişini keşfetmiştir. Ve şimdi sağgörü, insanın kendisinden uzaklaştırmaktan umudunu kestiği uzun süreden beri kemikleşmiş olan yalancılığı düpediz münebbih olarak görmüştür ki onu kendinden uzaklaştırmaya cesaret edemez. Biz şimdi kendimizde bize doğru olmayana ilişkin ihtiyaç olarak görülen uzun ahlâk yorumu sayesinde içimize ekilmiş olan ihtiyaçları artık tespit ediyoruz. Diğer yandan bizim yaşamaya katlanabildiğimiz ona bağlı görünen değerler olduğu şeyleri görüyoruz. Bu muhalefet, bizim tanıdığımız şeyi takdir etmemiz ve önceden yalan söylemek istediğimizi artık takdir etmememiz gerektiğidir ki, bu bir çözülme süreci ortaya çıkarmaktadır.

6

Bu *Antinomidir*:

Biz ahlâka inandığımızda insan varlığını mahkûm ederiz.

7

İnsanın hizmetinde yaşamak zorunda olduğu en üst değerler, özellikle eğer bu değerler onun üzerine çok ağır ve çok masraf doğuracak bir şekilde tasarruf etmişse bu *sosyal değerler* sanki o Tanrı'nın kumanda sesiymiş gibi sesin takviyesi amacıyla "Realite" "gerçek dünya", "umut" ve "gelecekteki" dünya olarak insanların üzerinde duracak bir şekilde inşa edilmiştir. Şimdi, bu değerlerin acınası kökeni açıklığa kavuştuğuna göre bununla, onlar bizim için evren değerini yitirmiş ve "anlamsız" hale gelmiş görünmektedir. Ama bu bir ara ruh durumudur.

8

Ahlâki değerlendirmenin sonucu olarak Nihilistik'in mantıksal sonucu: (değersizliğe inanış) *Bencil olan bize zehir edilmiştir.*(Diğer-kam olmanın imkansızlığını biz bizzat gördükten sonra bile). *Zorunlu olan bize zehir edilmiştir.* (Liberum arbitrium'un (irade ve seçme özgürlüğü) ve bir "lintebliğiblen" özgürlüğünün imkansızlığı görüldükten sonra bile.) Biz değerlerimizi yerleştirdiğimiz *sfer* (alan)e ulaşamayacağımızı görüyoruz. Bununla içinde yaşadığımız diğer alan (sfer) *hiçbir zaman* bununla değer kazanmamıştır. Bunun aksine biz *yorulduk*, çünkü ana *tahrikimizi* yitirdik "şimdiye kadar boşuna!"

9

Kötümserlik, nihilizmin ön şekli olarak.

A. Kötümserlik, güç olarak - Nede? Mantığının enerjisinde, Anarşizm ve nihilizm, çözümleme olarak.

B. Kötümserlik gerileme olarak - Nede? Şımartma olarak, kozmopolit hissediş olarak, *tout compendre* ve tarihçilik olarak.

- Eleştirel gerilim: Aşırı uçlar ortaya çıkarlar ve aşırı ağırlık kazanırlar.

Kötümserliğin son Nihilizme kadarki Mantığı: Orada harekete geçen nedir?

Değersizlik kavramı, anlamsızlık: Ahlâki değerlendirmeler ne derece bütün diğer yüksek değerlerin ardında gizlidir.

- Sonuç: Ahlâki değer yargıları *mahkûm* edilşlerdir, olumsuzlamalardır.

Ahlâk, insan varlığına yönelik iradede yüz çevirmedi..

Kozmolojik Değerlerin Geçersiz Oluşu

A

Nihilizm psikolojik ruh hali olarak ortaya çıkmak mecburiyetindedir, ilkin şayet bütün olayda onun içinde olmayan bir “anlamı” ararsak: Öyle ki arayıcı sonunda cesaretini yitirir. Nihilizm bu taktirde gücün uzun süre boşa harcanmasının bilincidir, “boşunaliğin” kahrıdır, güvensizliktir, insanın kendini her hangi bir şekilde dinlendirmesi için kendini her hangi bir şeyle yatıştırmaya fırsat bulamamasıdır. Sanki insanın çok uzun süre kendini *aldatmış* gibi kendinden utanmasıdır. O anlam olabilirdi: Bütün olayda ahlâki en yüksek kanunun “yerine” getirilmesi, ahlâki dünya düzeni. Ya da varlıklar arasındaki uyumun ve sevginin artması; ya da bir genel mutluluk ruh durumuna yaklaşış ya da bir genel hiçlik ruh durumsuzluğuna yönelik bir hedef daima bir anlamdır. tasavvur türlerinde ortak nokta olan bir şeyin bir süreç sayesinde *ele geçirilmesi*. Ve bundan sonra şimdi oluşla hiçbir şeye ulaşamadığı, hiçbir şeyin hedeflenmediği kavranır -yani oluşun sözüm ona amacından dolayı hiç bir şeye erişilmemesi Nihilizmin sebebi olarak düş kırıklığı, ister büsbütün belirli bir amaca atfen olsun, isterse genelleştirilmiş olarak şimdiye kadarki bütün amaç varsayımlarına erişmenin sağgörüsü ki o bütün gelişimi ilgilendirir. (İnsan oluşun merkezi olmak şöyle dursun, artık onun teşrik-i mesai elemanı olarak bile söz konusu değildir.)

İkincisi Nihilizm psikolojik ruh durumu olarak, eğer biz bütün olayda bir *bütünlük*, *bir sistemleştiriş*, hatta bir örgütleme (organizasyon, bir teşkilandırış ve bütün bunları bir olayın altında kabul edersek, o zaman ortaya çıkar: Öyle ki en yüksek egemenlik ve yönetim şeklinin topyekün tasarımı hayranlık ve tapınmaya susuz kalan ruh gömülür. (O bir mantıkçının ruhu ise, böylece her şeyle barıştırmak için salt mantıksal sonuç ve Reel diyalektik yeterli olur...) Bir tür birlik, “Monizm.in” her hangi bir şeklidir ve bu inancın sonucu insan ondan sonsuz derecede üstün olan bütünün, Tanrının modu-

sunun derin bağlam ve bağlılık duygusu içinde bulunur... Genelin hayrı tekilin kendisini ona vermesini gerektirir. “Ama bak işte böyle genel olan bir şey yoktur. Esasında insan eğer onun içinden sonsuz bütün etkin olmazsa kendi değerine inancını yitirir. Bu demektir ki o böyle bir bütünü *değerine inanabilmek için tasarlamıştır*. Nihilizm psikolojik ruh durumu olarak, bir üçüncü ve son şekline maliktir. Bu iki sağgörü mevcutsa oluşla hiçbir şeyin hedeflenmemesi ve bütün oluşun altında içinde bireyin büsbütün dalıp gözden yiteceği tıpkı bir en yüksek değerde birşeyin içinde olduğu gibi, bu taktirde büyük bir birlik egemen olmaz. Bu taktirde geriye bir şeye sığınmış bir şeyden kaçış kalır, oluşun bütün dünyasını yanılgı olarak mahkûm etmek ve onun öte yanında gerçek dünya olarak duran bir dünya icad etmek bahanesi geride kalır. Ama insan bunun ne olduğunu anlar anlamaz ve bu dünyanın sadece psikolojik sebeplerden oluşturduğunun ve onun kesinkes bunun için hakkı olmadığına sırına vâkıf olur olmaz, bu taktirde içinde bir *metafizik* dünyaya inanmamayı yasaklar; böylece Nihilizmin on şekli oluşur. Bu nokta-i nazarda kalındığında o oluşun realitesi arka dünyalara ve sahte ülihiyetlere götüren bir tür gizli yolu yasaklayan oluşun realitesi biricik realite vardır. Ama artık *yadsınmak istenmeyen bu dünyaya katlanamaz*.

Esasta olup biten acaba nedir? Ne “amaç” ne de “Birlik” kavramıyla ve ne de “Gerçek” kavramıyla insan varlığının topyekûn karakterinin yorumlanamayacağı kavrandığında *değersizliğin* hissine ulaşılmıştır: Bununla hiç bir şey hedeflenmez ve hiçbir şeye ulaşılmaz. Olayın kesreti içinde onu kapsayan birlik yoktur. İnsan varlığının karakteri “gerçek” değildir, yanıltır... Sadece gerçek bir dünyanın var olduğuna kendini ikna etmek için hiçbir sebep kalmamıştır... Kısacası: “Amaç”, “Birlik” ve “varlık” kategorileri, kendileriyle dünyaya bir değer atfettiğimiz kategorileri tarafımızdan tekrar *çekip çıkarılır* ve işte bakınız dünya *değersiz* olarak görülür.

B

Tut ki, bu dünyanın bu üç kategori ile artık yorumlanamayacağını kabul edelim bu sağgörüden sonra dünya bizim için değersiz olmaya başlamıştır. Bu taktirde şunu sormalıyız: Bu kategorilere inancımız nereden kaynaklanmaktadır? Onlara inancımızı feshetmek acaba bizim için mümkün değildir. Biz bu üç kategoriye değerden *düşürdük mü* bu taktirde onun evrene uygulanamazlığının ispatı *evreni değersiz* kılmamız için artık bir sebep olamaz.

Sonuç: Usun kategorilerine inanç nihilizmin sebebidir. Biz dünyanın değerini tamamiyle hayalen uydurduğumuz bir dünyaya dair olan kategorilerle ölçtük.

Nihai sonuç: Bizim şimdiye kadar kendileriyle ilkin bize değerli kılmak istediğimiz ve onların kendilerini ölçülemez olarak açığa vurduğu ve böylece *değerden düşürüldükleri* bütün değerler, psikolojik olarak hesaba katıldıklarında insansal egemenlik oluşumlarının idamesi ve yükseltilmesi için yararlılığın belirli perspektiflerinin sonuçlarıdır. Ve bunlar hatalı olarak nesnelerin, olayların mahiyetine *izdüşümlendirilmişlerdir*. İnsanın abartılı naifliği daima şudur: Kendini bizzat nesnelerin değer ölçütü ve anlamı olarak görmek.

13

Nihilizm bir hastalıklı ara ruh durumunu ifade eder. (asla hiçbir anlamın olmadığına dair kıyas patolojik müthiş bir genellemedir.) İster üretici güçler yeterli derecede güçlü olmasın isterse- decadence (yozlaşma) tereddüt gösterebilir ve yardımcı araçlarını daha icad etmemiş olsun.

Bu varsayımın şartı: Hiçbir gerçeğin mevcut olmaması, nesnelerin salt bir niteliğinin var olmaması, "Ding an sich" kendinde şeyin, numen'in mevcut olmadığı. Bunun kendi nihilizmdir, yani en radikal nihilizmdir. O düpedüz nesnelerin değerini bu değerlere hiçbir realitenin tekabül etmeyeceği ve tekabül etmediği, tersine onların değer vazediciler tarafından gücün bir belirtisi (araz) olduğu hayatın amacı için bir basitleştirme olduğu şeklindeki düşünüşdür.

14

Değerler ve onların değişimi değeri koyanın kudret ve büyüme oranı içinde bulunurlar. İnançsızlığın ölçütü kendisine izin verilen ruhun özgürlüğü kudretin büyümesinin ifadesi olarak görülmelidir. "Nihilizm" ruhun, en aşırı zengin hayatın, kısmen tahribkâr, kısmen de ironik olarak en yüksek kudretliliğin ideali olarak düşünülmelidir.

15

Bir inanç nedir? O nasıl oluşur? Her inanç bir şeyi gerçek telakki etmektir. Nihilizmin en aşırı şekli şu sağgörüdür: Her inanç, her bir şeyi gerçek telakki ediş zorunlu olarak yanlışır. Çünkü gerçek bir dünya asla mevcut değildir. Buna göre: Kökeninin bizim içimizden kaynaklandığı bir perspektifçe zahirilik. (Bizim daha dar, kısaltılmış,

basitleştirilmiş bir dünyaya ihtiyacımız olduğuna göre). Bizim zahiriliği, yalanın zorunluluğunu mahvolmaksızın ne derece çok itiraf edebilirsek bunun gücün bir ölçütü olduğu söylenebilir.

Buna göre nihilizm bir gerçek olan dünyanın, bir varlığın yadsınması olarak Tanrısal bir düşünüş tarzı olabilir.

16

Eğer biz “düş kırıklığına uğrayanlar” isek, hayata atfen öyle değiliz, tersine bu durum her türlü istenirliklerin üzerine gözlerimizin açılması anlamına gelir. Biz “ideal” denilen şeye alaycı bir öfke ile bakarız. Her saat o abes ruh kımıltısını bastıramadığımız için kendimizi hor görürüz. Bunun adı “İdealizm”dir. Şımartılma, düş kırıklığına uğrayanın, için için kaynayan garazından daha güçlüdür.

17

Schopenhauer’in Nihilizminin Hıristiyan Teizmini yaratmış olan aynı idealin sonucu olduğuna dair. En yüksek istenirliğin, en yüksek değerlerin, en yüksek yetkinliğin bağlamında emniyet derecesi o derece büyüktü ki filozoflar bundan, *a priori* olarak mutlak bir kesinlikten yola çıkarak hareket etmişlerdir. Tanrıyı en önde verilen gerçek olarak görmüşlerdir. Tanrı’ya benzer olmak “Tanrı’da yok olmak” bunlar binlerce yıldan beri en naif ve en ikna edici olan istenirliklerdi (ama bir şey ikna ederse, o bu yüzden doğru olamaz. O sadece ikna edici olur (eşekler için açıklama).

İdeali vazetmeye ilişkin şahısların - *realitesini* teslim ve kabul etmek unutuldu. Ateist olundu. Ama aslında idealden vazgeçildi mi? Son metafizikçiler esasında hâlâ onda gerçek “realite”yi, “Ding an sich”i (kendinde şey, noumen’i) aramaktadırlar ki, ona nispeten bütün onun dışında kalanlar sadece zahiri olarak görüldü. Onların doğması (akide, inak) bizim duyular dünyamız belirgin olarak o idealin ifadesi olmadığından, o düpedüz “gerçek” değildir mealindedir. Ve esas itibariyle asla o metafizik dünyaya sebep olarak aslında indirgenemez. O en yüksek yetkinlik olduğuna göre kayıtsız şartsız var olan (Tanrı) bütün kayıtlı ve şartlı olan için sebebi teşkil edemez. Bunu başka türlü isteyen Schopenhauer o metafizik sebebi idealin zıddı olarak düşünmeye mecbur kaldı, onu kötü, kör irade diye düşündü. Buna göre duyular dünyasının içinde kendini belli eden şey ancak görünen şey olabiliyordu. Ama bizzat bununla idealin mutlaklığından vazgeçmedi - o onun içinden usulca geçti - (Kant için “Intellu-

giblen Özgürlüğün"ün varsayımı bu dünyanın öyle ve şöyle oluşunun sorumluluğundan ens perfectum (tam anlamıyla) kurtarmak için, kısacası bize kötü ve fena olanı izah etmek için ona sarılması gerekliydi. Bir filozofta rezilane bir mantıktır bu...)

18

Modern çağın genel işareti. İnsan kendi gözünde inanılınayacak derecede haysiyetini yitirdi. Uzun bir süre insan varlığının merkez ve trajedi kahramanı olarak denilebilir ki, bu öyle görüldü. Bundan sonra en azından insan varlığının kesin ve aslında değerli olan yanıyla kendini akraba olarak isbat etmeğe çaba harcadı. Tıpkı bunu bütün metafizikçilerin yaptıkları gibi, *insanın haysiyetini* tesbit etmek istediler, ahlâki değerlerin en üst kardinal değerler olduğuna inanarak. Tanrı'yı yok sayan bir kimse ahlâkın inancına daha sımsıkı sarılır.

19

Her bir ahlâki değer koyuş (örneğin, Budistik değer vazediş gibi) nihilizmle son bulur. Bu Avrupa için beklenmelidir! Dini bir arka plan olmaksızın bir ahlâkçılıkla idare edebileceğine inanılmaktadır. Ama bunun için nihilizme götüren yol zorunludur. Dinde bizi değer koyucu olarak mütalaa etmenin mecburiyeti yoktur.

20

Nihilizmin "Niçin" sorusu kendisi sayesinde dış hedefin konulduğu, verildiği, talep edildiğinin izlenimini uyandıran şimdiye kadar ki alışkanlıktan yola çıkar. Yani herhangi *insanüstü bir otorite ile*. Bu otoriteye inanç unutulduktan sonra, yine de eski alışkanlığa göre kayıtsız şartsız konuşmasını bilen ve hedefleri ve ödevleri emredebilecek olan bir başka otorite arandı. Bu vicdanın otoritesidir, o şimdi ilk plana çıkmıştır. (Tanrı bilimden ne kadar çok insan kendini kurtarırsa, ahlâk o derece daha çok emredici olur). Bir şahsi otoritenin yerini tutacak olan diye düşünülür. Ya da *aklın* otoritesi. Ya da sosyal içgüdü (sürü hayvanı). Ya da hedefi içinde barındıran ve kişinin kendisini teslim edebileceği içkin ruhuyla tarih bilimi. Bir hedefin insan tarafından bizzat kendine verilmesinin rizkinden kaçmak için bir iradeden, bir istemekten vazgeçiş. Bu taktirde sorumluluğu başkasına yüklemek istenir. (Kadercilik kabul görecektir). Sonunda *mutluluk*, ve belli bir sahtelikle çokların *mutluluğu*.

Kişi kendisine şöyle der:

1. Belli bir hedef asla gerekli değildir.

2. Önceden görmek mümkün değildir. Düpedüz iradenin en yüksek güç içinde gerekli olduğu yerde, şimdi o en zayıf ve en ödleğidir. Iradenin bütün için teşkilatlandırıcı gücüne karşı mutlak güvensizlik.

21

Tam anlamıyla nihilist (olumsuzlayıcı): Nihilistin gözü çirkin olana idealize eder, anılarına karşı sadakatsizlik gösterir. O anılarını geçersiz kılar, yapraklarını koparır o uzak olanın ve geçmişin üzerine zaaf döker, ölünün sarılığında renk atımlara karşı onları korumaz. Kendine karşı yapmadığını insanların bütün geçmişine karşı da yapmaz. O onları zihninden çıkarır.

22

Nihilizm. O iki anlamlıdır:

A. Nihilizm ruhun yükseltilmiş olan kudretinin işareti olarak. Etkin nihilizm

B. Nihilizm çöküş olarak, ruhun kudretinin azalması olarak. Edilgen nihilizm.

23

Nihilizm normal bir ruh durumu.

Bu ruh durumu güçlülüğün işareti olabilir, ruhun güçlülüğü o derece artmış olabilir ki onun için şimdiye kadarki hedefleri (ikna oluşlar, inanç düstürları) ona uygun düşmezler. (Bir inanç denilebilir ki genellikle varoluş koşullarından gelen bir mecburiyeti ifade eder, bir canlı varlığın onların altında etkisiyle, boy attığı, büyüdüyü, kudret kazandığı özel hal ve durumların otoritesine tabi oluşunu dile getirir) diğer yandan üretken olarak kendine şimdi de tekrar bir hedef, bir niçin, bir inanç koymak için yeterli olmayan güçlülüğün işaretidir.

Görece gücün azamisini tahrip edişin cebri gücü olarak eline geçirir: Etkin nihilizm olarak.

Bunun zıddı artık saldırıda bulunmayan edilgen yorgun Nihilizmdir: Onun en ünlü şekli Budizmdir: Edilgen nihilizm olarak, zaafın bir işareti olarak... Ruhun gücü yorulmuş, bitkinleşmiş olabilir, öyle ki şimdiye kadar ki hedefleri ve değerleri ona uygun düşmeyebilir ve hiçbir inanç bulmaz. Değerlerin ve hedeflerin bileşimi (ki ona her güçlü kültür dayanır) çözülür, öyle ki tek tek değerler birbirlerine savaş ilan ederler: Bu çözülüp parçalanmadır - öyle ki insa-

nı hoşlandıran, şifaya kavuşturan, yatıştıran, uyuşturan her şey ön plana geçer, farklı, çeşitli *tebdiller* altında dini ya da aktöresel (ahlâki), ya da politik, ya da estetikçe vs. olarak ortaya çıkarlar.

24

Nihilizm “boşunalık” üzerine sadece bir mülahaza ediş ve artık bir inanç değildir, her şeyin mahvolmaya değer olduğuna dair bir düşünce değildir, ona el konur, o mahvedilir... Bu bir başka ifade ile, mantık dışıdır: Ama nihilist mantıklı olmanın azmettirilişine inanmaz... O güçlü ruhların ve iradelerin ruh durumudur. Ve böyleleri için “yargının” hayır’ında duraklama mümkün değildir: Eylemin hayır’ı (reddedilişi) onun tabiatından gelir... Yargı ile hiçleme elle mahvetmeye eşlik eder.

25

Nihilistin Oluş Tarihi. İnsanın asıl bildiğini itiraf etmeye cesaret edışı geç olur sadece. Ben esasında nihilist olduğumu kısa bir zamandan beri itiraf ettim. Nihilist olarak ilerleyişimin enerjisi ve kökten-ciliği beni bu ana olgunun üzerine aldatmıştır, yanıltmıştır. Eğer bir hedefe doğru gidilirse, zati olarak hedefsizliğin inancımızın ilkesi olması imkansız görünmektedir.

26

Eylem güçlülerinin kötümserliği müthiş bir mücadeleden sonra hatta zaferi kazandıktan sonra, niçin? kendimizi iyi ya da kötü hissetmemizden her hangi bir şeyin yüz kere daha önemli oluşu bütün güçlü mizaçların ana içgüdüsüdür.

Kısaca bir hedefimizin olması, ki onun uğruna insanları feda etmekten tereddüde düşmemesi her türlü tehlikeye atılması, her kötüyü ve en kötüyü üstlenmesi büyük bir tutkudur denebilir.

2. Nihilizmin Daha Uzak sebepleri

27

Nihilizmin Sebepleri. 1. Daha yüksek insan türü mevcut değil, ki onun tükenmeyen korkusuzluğu ve kudretli insana inancı idame eder. (Napoleon’a neyi borçlu olduğumuzu bir düşünelim), yüzyılın hemen hemen bütün umutlarını ona borçluyuz.

2. Aşağı türden insan. (“sürü, kitle”, toplum”) alçakgönüllülüğü unuttur ve ihtiyaçlarını kozmik ve metafizik değerler olarak görür ve şişirir. Bu yüzden bütün insan varlığı vulgarize edilir (bayağılaştırır).

lır) buna göre kitle egemen olur, o istisnalara tagallüp eder, öyle ki onlar kendilerine inancı yitirirler ve nihilist olurlar.

Daha yüksek tipi nihai alarak düşünmenin bütün bütün girişimleri zayıflatır (“romantik”; sanatçı, filozof; Carlyl’in onlara en yüksek ahlaki değerleri izafe etmek girişimine karşı.)

Daha yüksek tiplere karşı direniş sonuç olarak.

bütün daha yüksek tiplerin gerilemesi ve güvensizliği. Dahiyeye karşı savaş (“halk şiiri” v.s). Ruhun yüksekliği için ölçüt olarak aşağı derecede insanlara ve acı çekenlere acıma.

Filozof, eylemin yorumcusu mevcut değildir, sadece değiştirerek yaratan değil.

28

Yetkin olmayan nihilizm, onun şekilleri: Biz onların içinde yaşıyoruz. Nihilizmden şimdiye kadarki değerleri değiştirmeksizin kaçınmak girişimi onun zıddını ortaya çıkarır, sorunu keskinleştirir.

29

Kendini uyuşturmanın türleri: Kişinin en içinden bunun nereye yöneldiğini bilmemesidir? *Boşluk*. Kişinin kendisini sarhoş ederek bunun üzerine yükselmeyi denemesidir: Müzik olarak sarhoşluk, en soylunun mahvolmasının trajik zevkindeki acımasızlık sarhoşluğu. Tek tek insanlar için körü körüne hayranlık, ya da çağlar için duyulan körü körüne hülyaperestlik (kin vesaire). Bilimin gereci olarak düşünmeksizin çalışma girişimi. Birçok ufak zevkler için gözü açık kılmak, örneğin keza tanıyan olarak, (kendine karşı tevazu). Kendi üzerine alçakgönüllüğü genelleştirmek, ve bunu bir taşkın duygu haline getirmek (pathos), mistik, ebedi boşluğun şehvetperest zevki “Kendi kendisi uğruna sanat” (Le fait). Kendi kendisinden nefret edişin narkozları olarak” katıksız tanıma”; herhangi sürekli bir çalışma, herhangi bir küçük budalaca bağınazlık; bütün araçların karma karışıklığı, genel ölçüsüzlük yüzünden hastalık (aşırı zevk alış, sefahat zevklenmeyi öldürür.)

1. Sonuç olarak irade zaafı.

2. Aşırı gurur ve insanı küçük düşürtücü zaafın kontrast olarak hissedilişinin zelliliği.

30

Bizim bunun için bedelini ödeyeceğimiz çağ gelmektedir, iki bin yıldan beri *Hıristiyan* olmamızın bedelini ödeyeceğimiz çağ yaklaşı-

yor: Biz bizi yaşatacak olan ağırlık merkezini yitiriyoruz. Biz bir süre ne yapacağımızı bilmiyoruz. Biz insanın böyle aşırı abartılı değerlendirmesinin insanın içinde doğurduğu enerji ölçüsüyle aniden aykırı değerlendirişlerin içine atılıyor.

Şimdi her şey kesinkes yanlıştır. “Sözcüğü”, birbirine karışmıştır, zayıftır, ya da aşırı gergindir:

a) Bir tür *dünyevi çözümlemeye* girişilmiştir, ama gerçeğin, sevginin, adaletin (“Sosyalizm” şahısların eşitliği” gibi) sonunda zafer anlamında bir çözümlemedir bu.

b) Keza *ahlâki ideali* tesbit etmeye çalışılmaktadır. (Bencil olmanın üstünlüğü kendi kendisinin yadsınması, iradenin reddedilişi ile).

c) Hatta “ahireti” tespit etmeye girişilmiştir: O isterse muhalefet edici bir x (meçhul olsun): Ama onu derhal o şekilde yorumlarınız ki bir tür eski üslubun metafiziki bir avuntu onun içinden çekip çıkarılabilsin.

d) Eski üslupta Tanrısal yönetimi, ödüllendiren, cezalandıran, terbiye eden, *daha iyiye* yöneltecek olan nesnelerin düzenini olayın içinden okuyup anlamaya yönelinmiştir.

e) Önceleri olduğu gibi şimdi de iyi ve kötüye inanılmaktadır: Öyle ki iyinin zaferini ve kötünün mahvedilmesini *ödev* olarak hissetmekteyiz.

(Bu İngilizce’dir: John Stuart Mill gibi yüzeysel bir düşünürün tipik bir halidir).

f) “Doğallığın”, hırslı isteğin, ego’nun hor görülmesi; hatta en yüksek maneviyatı ve sanatı bir kişiselliğin giderilmesinin sonucu ve ilgisizlik olarak anlamak girişimi;

g) Kiliseye hâlâ birey hayatının bütün önemli yaşantılarına ve ana noktalarına onlara *yüksek anlamda kutsallık* kazandırmak için cebren nüfuz etmesine izin verilmektedir. Biz hâlâ “Hristiyan devletine”, “Hristiyan nikâhına” malikiz.

31

Bizim çağımızdan farklı olarak daha düşünen ve sonuna kadar didik didik eden çağlar varola gelmiştir: Örneğin Buda’nın ortaya çıktığı, halkın bizzat yüzyıllarca süren tarikat tartışmalarından sonra, sonunda felsefi öğretilerin uçurumlarının derinliklerinin içinde yolunu şaşırdığı gibi. Tıpkı bir süre avrupa halklarının dini doğmaların

(nas, inak) incelikleri içine yol aldıkları dönemler gibi. En azından “edebiyat” ve basın sayesinde insanlar çağımızın “ruhu” üzerine büyük düşünmeye ayartılır. Milyonlarca ispiirtizmazcı (ruh çağırıcısı) ve o insanı dehşete düşüren çirkinlikteki jimnastik hareketleriyle ki o bütün İngiliz icadlarını belirgin kılar ve daha iyi bakış açıları sağlar.

Avrupalı *kötümserliği* daha başlangıçlarındadır. Bu onun bizzat kendine karşı bir kanıtıdır. O içinde tıpkı onun bir zamanlar Hindistan'da olduğu gibi hiçliği yansıttığı o muazzam, önemli donmuşluğa ulaşmamıştır “o hâlâ çok yapaydır ve onda olmuş olan” bir şey yoktur, tersine büyük ölçüde bilgin ve şair *kötümserliği* mevcuttur; ben bunun içinde yarıdan çoğu ona düşüncenin eklediğidir ve eklenerek icad olunandır, “yaratılmıştır”, ama “sebepe” değildir.

32

Şimdiye kadarki *kötümserliğin* eleştirisi- mutçuluğa ilişkin (istisadiye) nokta-i nazarların şu soruya indirgeme olarak anlamı nedir? Sorusuna yönelerek savuşturulması. Derin melankoliye redüksiyonu.

Bizim Kötümserliğimiz: Dünya inandığımız derecede değerli değildir. İnancımız bizzat tanımaya yönelik içgüdülerimizi o derece artırmıştır ki, bugün bunu söylemek *mecburiyetinde* kalıyoruz. İlk o bununla daha az değerli olarak geçerli oluyor. O ilkin *öyle hissediliyor*. Sadece bu anlamda biz *kötümserleriz*, yani irademizle kendimize bu değer değişimini irademizle itiraf etmekle *kötümseriz* ve eski tarzda kendimize temcit pilavı gibi tekrar etmeksizin ve kendimizi aldatmaksızın.

Düpedüz bununla bizi *yeni değerler* aramaya tahrik eden taşkın duyguyu (pathos) buluyoruz. Özetle: Dünya inandığımızdan daha değerli olabilir. Biz *ideallerimizin naifliğinin* gizini elimize geçirmek zorundayız, belki de bilincimizde insansal varlığımıza bir kere ölçülü ve haklı bir değer vermedik gibi en yüksek yorumlarla yorumlamak suretiyle bu sonuca varmalıyız.

Ne *Tanrılaştırılmıştır*? Cemaatin içindeki değer içgüdülerini (onların yaşamasını mümkün kılmıştır).

Ne *iftiraya uğratılmıştır*? Daha yüksek insanları daha aşağı olanlarından ayırmış olana iftira ettik, uçurum yaratan içgüdülere.

33

Kötümserliğin yükselişinin sebepleri:

1. Hayatın en kudretli ve geleceği olan içgüdülerine şimdiye kadar *iftira edilmiştir*, öyle ki hayat kendi üzerine bir kargışa sahiptir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

2. Büyüyen cesaret ve dürüstlük ve insanın daha cüretkârca güvensizliği bu içgüdülerin hayattan çözülemesliğini kavramakta ve hayata hoşâ gidecek tarzda yönelmektir.

3. O nifakı (bölünmeyi) *artık* hissetmeyen sadece en sıradan olanlar, kuvvetlenmektedir, daha yüksek türden yüz çevirmekte ve kendilerini karşı bir yozlaşmanın oluşumları olarak görmektedir. Öyle ki, diğer yandan sıradan olan, ortalama olan şey kendisine hedef ve anlam olarak konulması, diğer yandan bu *üzüntü verici* olmaktadır. (Artık hiç kimse bir ‘Niçin?’e yanıt verememektedir.)

4. Küçültme, acıya elverişlilik, tedirginlik, acelecilik, kalabalık sürekli olarak artmaktadır. Bütün bu hay huyun öyle adlandırılan “uygarlığın” gözler önünde *canlandırılması* giderek daha kolaylaşmaktadır, öyle ki birey bu muazzam makineleşme karşısında acze düşmekte ve kendisini *tabi kılmaktadır*.

34

Modern kötümserlik *modern* dünyanın yararsızlığının bir ifadesidir, dünyanın ve insan varlığının yararsızlığı değildir.

35

Acının sevinç üzerine “aşırı ağırlığı” ya da bunun tersi (Hazcılık - Hedonizm): Bu her iki öğreti de zaten nihilizme götüren yol işaretidir. Çünkü burada her iki halde de sevinç ya da kederden başka bir son anlam vazedilmiş değildir.

Ama bir iradeyi, bir amacı, bir anlamı vazetmeğe cesaret edemeyen bir tür insan böyle konuşur. Herbiri daha sağlıklı insan için hayatın değeri sadece bu tali şeylerin ölçütüyle ölçülmez. Ve acının bir *ağırlık merkezi* mümkündür ve buna rağmen kudretli bir irade hayata *evet demektir*, onu onaylamaktır; bu ağırlık merkezine ihtiyacı olmaktadır.

“Hayat yaşamaya değmez; özveri, gözyaşları ne içindir?”. Bir za-yıf ve duygusal (Sentimental) düşünüş tarzı. “Un monstre gai vaut mieux Qu’un sentimental enneyeux.”

36

Felsefi nihilist bütün olayların anlamsız ve beyhude olduğu kanısındadır. Ve ona göre anlamsız ve boşuna bir varlık var olmamalıdır. Ama bu hüküm nereden çıkıyor? Olmamalı mı? Ama *bu* anlamı, *bu* ölçütü insan nereden alıyor? Nihilist esasında bu gibi ıssız, yararsız varlığa atfen bir filozofa *tatminkâr* olmadan etki ettiğini, onun üzerine ıssız, umutsuzca etkide bulunduğunu dile getirmektedir. Böyle

bir sağgörü filozof olarak bizim ince duyarlılığımıza aykırı gelmektedir. O şu abes değerlendirmeye yöneliktir: İnsan varlığının karakteri filozofa sevinç vermelidir, eğer o başka olarak haklı olarak mevcudiyetini sürdürecekse...

Eğlenmenin ve kederin olayın dahilinde ancak araçların anlamına malik olabildikleri kolayca kavranılabilir. Acaba biz “anlamı”, “amacı” denilebilir ki görebilir miyiz acaba anlamsızlığın ya da onun zıddının sorusu bizim için çözülemez midir? diye sormalıyız.

37

Kötümserliğin Nihilizm olarak gelişmesi. Değerlerin doğallığının yok edilişi. Değerlerin iskolastiği. Değerlerin, idealistik olarak hayattan çözülmüş olması, eyleme egemen olmak ve onu yöneltmek yerine onları mahkûm ederek eyleme karşı çıkıyorlar.

Doğal derecelerin ve rütbelerin yerine zıdlarının konulması. Hi-yerarşik düzene karşı kin duyuş. Zıdlar ayaktakımı bir çağa uygundur, çünkü onlar daha kolay kavranır.

Yapay olarak inşa edilmiş olan “gerçek, değerli” dünya karşısında reddedilen dünya. Sonunda “gerçek dünyanın” hangi malzemeden inşa edildiği keşfedilir: Ve şimdi geriye reddedilen dünya kaldı ve o en müthiş düş kırıklığını onun reddedilirliğinin hesabına geçirir.

Bununla Nihilizm oradadır: İnsanı mahkûm eden değerleri elinde kalmıştır. Ve daha başka bir şey değil.

Burada güçlülüğün ve zayıflığın sorunu ortaya çıkar:

1. Zayıflar ondan paramparça olurlar;
 2. Daha güçlüler kırılmayı tahrip ederler;
 3. En güçlüler mahkûm eden değerleri yenerler.
- Bütün bunlar bir araya gelince trajik çağı oluştururlar.*
3. Nihilistik hareket decadence’nin (yozlaşma)nın ifadesi olarak.

38

Yeniden rastlantısal ve her bakımdan isabetsiz olan bir sözcükle suistimalde bulunuldu. Her yerde kötümserliğin sözü edilir, onun üzerine yanıtların verilmesinin gerektiği soru ile mücadele edilir soru aranır, acaba haklı olan taraf hangisidir, kötümserlik mi yoksa iyimserlik mi?

Kişi elleriyle neyi tutacağını kavramamıştır: Kötümserliğin bir sorun olmadığı, tersine bir hastalık belirtisi olduğunun bilincine varmamıştır. Bu adın yerine Nihilizmin ikame edilmesinin gerektiğini bilmemektir; var olmamamın var olmaktan daha iyi olduğu sorusu-

nun kendisinin bir hastalık, bir gerileme işareti, bir farklı hassasiyet (alerji) olduğu bilinmemektedir.

Nihilistik hareket bir fizyolojik decadence'nin (tereddi, yozlaşma) ifadesidir.

39

Şunlar kavranmalıdır. Her türlü çöküntü ve hastalanmada toplu değer yargılarında birlikte şunlar etki etmiştir: Egemen hale gelen değer yargılarında decadence (yozlaşma) hatta ağırlık merkezi haline gelmiştir. Biz sadece bütün hali hazırdaki sefaletin doğurduğu durumlara karşı savaşmakla kalmamalıyız, tersine şimdiye kadarki bütün yozlaşmaların bakiye olarak kaldığını da bilmeliyiz. Yani onların canlı olarak kaldıklarını kavramalıyız. İnsanlığın ana içgüdülerinden topluca sapması, değer yargısının böyle bir topyekün yozlaşması tam anlamıyla bir soru işaretidir. "İnsan" denen hayvanın filozofa sorduğu asıl bulmacadır.

40

"Decadence" (yozlaşma) kavramı. Birine sadakatsizlik, çöküntü, *ışkarta* aslında mahkûm edilecek bir durum değildir. O hayatın büyümesinin zorunlu bir mantıksal sonucudur. Yozlaşmanın ortaya çıkışı hayatın doğması ve ilerlemesi gibi zorunludur. Onu ortadan kaldırmak insanın elinde değildir. Akıl bunun tersini ister. Ona hakkı verilmelidir der.

Bütün Sosyalist sistemciler için, bütün sosyalist sistem kurucular için onların özel hal ve şartlar olduğunda kendilerinin etkisinde erdemsizliklerin, hastalığın, cürmün, fuhuşun, zaruretin artık büyü-meyeceğini sanmaları utanılacak bir görüştür... Böyle düşünmek *hayatı* mahkûm etmek demektir... Bir toplum için genç kalmak onun elinde olan bir şey değildir. Yine de onun en güçlü olduğunda pislik ve döküntü maddeleri oluşacaktır. Toplum ne derece daha enerjik ve daha cüretkâr olarak hattı harekette bulunursa, o başarısızlardan, fena yaratılmış olanlardan daha çoğuna malik olacak ve batışa daha yakın bulunacaktır... Yaşlılık kurumlarla ortadan kaldırılamaz. Hastalık da onlarla yok edilemez. Erdemsizlik de.

41

Decadence'nin (yozlaşmanın) mahiyeti üzerine ana görüş şudur: *Şimdiye kadar onun sebepleri olarak telakki edilen şeyler onun sonuçlarıdır.*

Buna göre ahlaki sorunların bütün perspektifleri (bakış açısı) değişmektedir.

Erdemsizliğe, lükse, cürüme, hatta hastalığa karşı bütün ahlâki savaş naiflik, gereksiz olarak görünmektedir. Hiçbir “iyileştirme” yoktur (pişmanlığa karşı).

Yozlaşmanın kendi kendisiyle mücadele edilecek olan bir şey değildir. O salt olarak zorunludur ve her çağa ulusa özgüdür. Bütün bir güçle mücadele edilmesi gerekli olan şey bu sari hastalığın organizmanın sağlıklı kısımlarına kanla sürüklenmemesidir.

Acaba bu yapıyor mu? Bunun aksi yapıyor. Hümanite tarafından tıpatıp buna çaba harcanıyor.

Bu *biyolojik* ana soruya şimdiye kadar ki en üst değerler nasıl bir tavır gösteriyorlar? Felsefe, din, ahlâk, sanat vs.

(Tedavisi: Örneğin *Militarizm*, uygarlıkta onun doğal düşmanını gören Napoleondan itibaren.)

42

Şimdiye kadar dejenerasyonun sebepleri olarak telakki edilenler, yozlaşmanın sonuçlarıdır.

Ama keza yozlaşmaya karşı ilaç olarak düşünülen şeyler de onların belli etkilerine karşı yatıştırıcı ilaçlardır. “Şifaya kavuşturulanlar” dejenere edilenlerin sadece bir tipidir.

Yozlaşmanın sonuçları: Erdemsizlik, sefahat; hastalık - hastalıklılık, cürüm - (kriminilate, canilik); bekârlık - kısırlık; histeriklik - irade zayıflığı; alkol düşkünlüğü; (alkolizm) kötümserlik; anarşizm; sefahat. (keza manevi dizginsizlik). Müfteriler, sağlığı bozanlar, kuşku-
cular, tahripkârlar.

43

“Decadence” kavramı üzerine.

1. Kuşku decadence’nin (yozlaşmanın) bir sonucudur. Tıpkı ruhun sefahati gibi.

2. Ahlâkların bozulması decadence’nin (yozlaşmanın) bir sonucudur.

(İrade zaafı, kuvvetli münebbihlere ihtiyaç).

3. Tedavi yöntemleri, psikolojik ve ahlâki tedavi yöntemleri, decadence’nin seyrini değiştirmezler, onlar onu engellemezler, onlar fizyolojik olarak sıfır mesabesindeirler.

“Bu bencilce” tepkilerin” büyük bir sıfır olduğunu kavrayış; onlar belirli feci sonuç olaylarına karşı uyuşturmanın şekilleridir. Onlar mariz unsuru dışarı çıkarmazlar. Decadence’nin (yozlaşmanın) insanını iptal etmek için çoğu kez yiğitçe girişimlerdir, onun zararlılığının asgarisini sağlamak bir kahramanlıktır.

4. Nihilizm bir sebep değildir, tersine decadencenin (yozlaşmanın) mantığıdır.

5. “İyi” insan ve “fena” insan decadence’nin sadece iki tipidir. Onlar bütün ana fenomenlerde (olaylarda) birbirlerini tutarlar.

6. Sosyal soru yozlaşmanın bir sonucudur.

7. Hastalıklar, her şeyden önce sinir ve ruh hastalıkları (beyin hastalıkları) güçlü doğanın direnme gücünün var olmadığının emaresidir. Düpedüz bunu hırçınlık gösterir, öyle ki sevinç ve keder ön planın sorunları olurlar.

44

Decadence’nin en genel tipleri:

1. *İnançta şifalandırıcı ilaçları seçmek tercih edilir ki, bu bitkinliği hızlandırır; buna Hıristiyanlık dahildir, hatalı müdahalede bulunan içgüdüünün en büyük halini belirtirsek; buna “ilerleme” dahildir.*

2. Tenbihlere karşı *direnme gücü* yitirilir, rastlantılarla kayıtlandırılır. Yaşantılar müthiş bir oranda kabalaştırılır ve büyültülür...

Bir kişiselliğin ortadan kaldırılışı, iradenin bağdaşımsızlığı; buna bütün bir ahlâk türü dahildir, merhameti ağzından düşürmeyen diğerkâm ahlâk dahildir. Onda önemli yan kişiselliğin zaafıdır, öyle ki o ezgiye katılır ve aşırı tenbih edilmiş bir saz teli gibi titrer...

Aşırı bir sinirleniş...

3. Sebep ve sonuç birbirine karıştırılır: Decadence’yi fizyolojik olarak görmemek ve onun sonuçlarında hasta kendini hasta hissetmenin asıl sebebi görülür; buna bütün dindarane ahlâk dahildir...

4. İnsan içinde artık acı çekmeyeceği bir ruh durumuna özlem duyar. Hayat filhakika *hastalıkların* sebebi olarak görülür, bilinçsiz, duygusuz durumlar (uyku, baygınlık) bilinçli durumlarla karşılaştırılmaz derecede daha değerli bulunur, öyle tespit edilir; bundan yöntem bilimi ortaya çıkarılır.

45

“Zayıfların” hijyeni üzerine.” Zaaf içinde yapılan her şey kötü sonuç verir. Ahlâk: Hiçbir şey yapmamaktır. Burada en kötüsü düpe-

düz eylemi bir yana bırakmak, tepki göstermemek en çok hasta olan-
dır. Bu zaafın etkisi altında olup biter. Eğer bir kimse tepki göster-
mezse, asla daha çabuk, daha körükörüne tepki göstermemek hali
ortaya çıkar.

Bir mizacın gücü beklemekte ve tepkiyi geciktirmede kendini
belli eder. Belirli bir özgüdür, tıpkı karşı hareketin özgürsüzlüğünün
zaafı gibi. “Hareketin”, davranışın birdenbireliği, engel tanımaması...
İrade zayıftır. Ve budalaca davranışların önüne geçmek için reçete
güçlü bir iradeye malik olmaktır ve hiçbir şey yapmamaktır... Çeliş-
ki... Bir tür kendini tahrip, nefsi idame içgüdüğü küçük düşürülmüş-
tür... *Zayıf kimse kendi kendisine zarar verir...* Bu, yozlaşmanın tipi-
dir.

Filhakika içinden çıkılmazlığı kışkırtmak için pratikler üzerine
kafa yorarız. İnsanın içgüdüğü bir şey yapmaktan bir şey yapmanın
daha yararlı olduğuna dair düşünürse o doğru bir iz sürmektedir.

Tarikatların bütün uygulamaları, münzevi filozofların, fakirlerin
tüm pratikleri belirli bir insanın eğer elden geldiğince davranışta bu-
lunmaktan kendini uzak tutarsa, kendine en çok ölçüde yararlı oldu-
ğunun değer ölçütünü telkin ettiği bir gerçektir.

Kolaylaştırma araçları: Mutlak itaat, makinemsi faaliyet, insanla-
rın ve nesnelerin birbirinden ayrılması, ki onlar derhal bir karar ver-
meyi ve harekete geçmeyi gerektirirler.

46

İradenin zaafı: Bu kişiyi yanıltabilecek olan bir semboldür. Çünkü
irade diye bir şey yoktur ve buna göre ne güçlü ne de zayıf irade mev-
cuttur. Tahriklerin çoğulluğu ve bağdaşımsızlığı, sistemin var olama-
yışı kendi aralarında “zayıf irade” olarak ortaya çıkar. Onların koordi-
ne edilmeleri tek olanın egemenliği altında uyumlandırılmaları “güçlü
irade” olarak açığa çıkar. İlk halde o salınır ve ağırlık merkezinden
yoksundur; ikinci halde ise yönün netliği ve tıpatıplığı mevcuttur.

47

Kişinin atalarından miras aldığı şey hastalık değildir, tersine *has-
talığa eğilimdir*. Zararlı girişlerin tehlikesine karşı, direnmekteki güç-
süzlük ve saire, kırılan direnme gücü. Ahlâken ifade edersek düşman
karşısında feragat ve boyun eğmedir.

Ben kendimden şunu sordum: Acaba şimdiye kadarki felsefenin
bütün bu üst değerlerini ahlâk ve dini zaafa uğratılmışların, *ruh hasta-*
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteyp.org>

larının ve sinir hastalarının değerleri ile karşılaştırabilmek mümkün değil midir? Onlar daha hafif bir şekilde aynı hastalıkları oluştururlar.

Bütün hastalıklı durumların değeri onların bir büyütecini altında belirli olan normal, ama normal olarak iyi görülemeyen durumları göstermesidir.

Sağlık ve hastalık birbirinden özü itibarıyla farklı değildir, eski tabiplerin ve bugün bazı pratisyenlerin sandıkları gibi. Yaşayan organizma uğruna mücadele eden ve ondan savaş alanını oluşturan açık-seçik ilkeleri ve mevcudiyetleri oluşturmamalıdır. Bu artık hiçbir işe yaramayan budalaca bir şeydir ve gevezeliktir. Nitekim insan varlığının bu iki türü arasında sadece derece farkları mevcuttur. Abartış, orantısızlık, normal fenomenlerin uyumsuzluğu, hastalıklı durumu meydana getirirler (Claude Bernard). Nasıl “Kötü”, abartı, uyumsuzluk, orantısızlık olarak mülâhaza ediliyorsa, “iyi” de abartının, uyumsuzluğun ve orantısızlığın tehlikesine karşı bir koruyucu pehiz olabilir.

Miras kalan zayıflık ağır basan bir duygu olarak en üst değerlerin sebebidir.

NB. Zayıflık istenir. Niçin?.....çoğu kez, çünkü zorunlu olarak o insan zayıftır.

Zayıflatma ödev olarak: Hırsların zaafa uğratılması, zayıflatılışı, sevinç ve keder duygularının zayıflatılması, kudrete yönelik iradenin zayıflatılması, gurur duygusuna, malik olmanın ve daha çoğuna malik olmak istemenin duygusuna ilişkin olarak... Alçakgönüllülük olarak zayıflatma; inanç olarak zayıflatma; bütün doğal olandan nefret ve utanç duyma olarak zayıflatış, hayatın olumsuzlanması olarak zayıflatış, hastalık ve alışkanlıktan oluşan zayıflık olarak, intikamdan vazgeçiş olarak zayıflatma, direnmeden vazgeçiş olarak zayıflatış, düşmanlıktan ve öfkeden vazgeçiş olarak...

Tedavideki hatalı müdahale: Zaafı ‘systeme fortifiant’ sayesinde ortadan kaldırmaya çaba harcanmamakta, tersine bir tür haklı kılış ve ahlâklaştırarak buna yönelinmektedir. Yani bir yorumla kendisiyle mücadele edilmektedir.

Birbirinden bütünü farklı olan iki halin birbirine karıştırılması. Örneğin: Güçlülüğün dinginliği ki o esasında tepkiden kaçınmaktır (Tanrıların tipi: Ki onlar hiçbir şeyi harekete geçirmezler).

Ve bitkinliğin dinginliği donmuşluk, uyusukluğa kadar... Bütün felsefi çilekeş (asket) prosedürler bu ikinciye çaba harcarlar, ama gerçekte ilkinin demek isterler... Çünkü onlar erişilen ruh durumuna sanki bir Tanrısal ruh durumuna kavuşulmuş gibi bir takım sıfatlar izafe ederler.

48

En tehlikeli yanlış anlama: Bir kavram vardır ki o olasılıkla birbirine karıştırmaya, iki anlamlılığa izin vermez. Bu *ezginlik* kavramıdır. Bu sonradan kazanılmış olabilir; doğuştan, yani miras alınmış da olabilir. Herhalde o nesnelerin görünümünü, *nesnelerin değerini* değiştirir. Onun oluşturduğu ve hissettiği ve nesnelere gönüllü olmaksızın verdiği onları daha dolu, daha kudretli, geleceği daha çok olan halinde gördüğü zenginlikten oluşturduğu şeyin aksine - ki o her hâlükârda onları armağan edebilir - ezgin insan gördüğü her şeyi küçültür ve bozar, berbat eder değeri *yoksullaştırır*. O insan zararlıdır. Onun üzerine bir yanılma mümkün değildir. Buna rağmen tarih en dehşetengiz olguyu içerir, ezginler daima başkalarıyla, en dopdolu olanlarla karıştırılırlar - Ve en dopdolular en zararlı olanlarla bir tutulurlar.

Hayatı yoksul olan zayıf kimse, hayatı da yoksullaştırır. Hayatı zengin olan güçlü kimse hayatı zenginleştirir, varsıllaştırır. İlki ikincisinin tufeylicisidir. İkincisi bir ilave armağan edicidir... Biribiriyle karıştırma nasıl mümkün olabilir?

Eğer ezgin kimse en yüksek etkinliğin tavrıyla ve enerjisiyle ortaya çıkarsa, (Eğer yozlaşma, manevi ve sinirsel deşarjin aşırılığına sebep olursa) bu taktirde onu varsıllarla karıştırmak mümkün olur... O korku uyandırmıştır... *Kaçığın* kültü (tapınma) daima hayatı zengin olanın, kudretli olanın kültürüdür. Bağnaz, saplantı fikrin etkisi altında kalan, dindar saralı, bütün eksantrik olanlar kudretin en yüksek tipleri olarak hissedilmişlerdir. Tanrısal olarak duyulmuşlardır.

Korku uyandıran bu tür güçlülük her şeyden önce Tanrısal olarak geçerli olmuştur. Otorite çıkış noktasını bundan almıştır, burada *bilgeliği* yorumlar, iştir, arar... Bundan hemen hemen her yerde "Tanrılaştırmaya" yönelik bir irade, yani ruhun, beden ve sinirlerin tipik olarak soysuzlaşması gelişir. Bu daha yüksek varlığa götüren yolu bulmak için bir girişimdir. Kendini hasta, kaçık yapmak, ruhen allak bullak edilişin belirtilerini kışkırtmak. Bu demektir ki daha güçlü,

daha insanüstü, daha korkunç, daha bilge olmak anlamına gelir. Böylece kudret bakımından zengin olduğuna inanılır, öyle ki bu zenginlik başkalarına verilebilir. Tapınılan her yerde zenginliğini başkalarına verebilecek olan biri aranmıştır.

Burada *sarhoşluğun* yaşanması yanıltıcıdır. Bu en yüksek derecede kudret hissini artırır, bunun sonucunda naif bir yargıyla *kudret* denir. Kudretin en yüksek aşamasında *en sarhoş olan*, en vecidli olan bulunur. (*Sarhoşluğun* iki çıkış noktası vardır: Hayatın aşırı büyüklükteki zenginliği ve beynin hastalıklı beslenmesinin durumu).

49

1. Miras alınmış olmayan, tersine sonradan kazanılmış olan ezginlik: Yetersiz beslenme çoğu kez beslenme üzerine bilgisizlikten dolayı örneğin bilginlerde. 2. Erotik bakımdan vaktinden önce gelişme: Özellikle Fransız gençliğinin kötü kaderi, Parisliler en önde. Bu gençlik liselerden daha önce bozulmuş ve kirlenmiş olarak hayata girer ve zelil eğilimlerin zincirinden kendini bir daha kurtaramaz, kendine karşı ironik ve hor gören olan. Bütün inceltilmişlikle kalyon forsaları (bunun dışında en sık hallerde ırk ve aile yozlaşmasının hastalık belirtileri, tıpkı bütün aşırı sinirlilikler gibi; aynı şekilde çevrenin bulaşıcı hastalığı, çevre tarafından belirlenebilir oluş da yozlaşmaya dahildir. 3. Alkole düşkünlük, içgüdü değil, tersine budalaca öykünme, alışkanlık egemen bir rejime ödleğe ya da kendini beğenircesine intibak. Almanlar arasında bir Yahudi ne büyük bir nimet. Ne kadar çok körelme, açık sarı saç, gözleri ne kadar mavi. Yüzlerinde, sözlerinde ve duruşlarında esprinin olmadığı besbelli. Tembelce gerinmek, aşırı çalışmadan değil, tersine aykırı sinirlilikten ve alkolle aşırı sinirlilik halinden gelen Alman dinlenme ihtiyacı...

50

Ezginlik kuramı: Erdemsizlik, ruh hastaları (ve dolayısıyla artistler) mücrimler, anarşistler. Bunlar *baskı altına* alınan sınıflar değildir, tersine bütün sınıfların şimdiye kadarki topluluğunun balgamlarıdır. Bizim sınıflarımızın bütün hepsinin bu unsurların nüfuzu altında olduğu, onların bunlara nüfuz ettikleri sağgörüsünden hareketle *biz modern toplumun hiçbir "toplum" hiçbir "beden" olmadığını*, tersine Tschandalasların (Hindistan'da ki paryaların *'teşkil ettikleri bir karışım' olduklarını*) kavramış bulunuyoruz, *atıkta bulunacak gücü* olmayan bir toplum olduğunu belirtebiliriz.

Yüzyıllardan beri bir arada yaşamak suretiyle hastalıklı durumun çok daha derine gittiği söylenebilir.

Modern Erdemlik,
Modern maneviyat
Bizim bilimimiz,

51

Ahlâki bozulmanın Durumu. Bütün ahlâken bozulma biçimlerinin birbirine aidiyetini kavramak için ve bu arada Hıristiyanca bozulmayı unutmaksızın (Tip olarak Pascal); keza sosyalistik - komünistçe bozulma (Hıristiyanca bozulmanın bir sonucu) sosyetelerin hiyerarşisi içinde *en aşağı dereceyi*, sosyalistlerin *en bilimsel olarak yüksek* sosyete konsepti teşkil eder. “*Ahıret*” bozulması, sanki reel dünyanın dışında, oluş dünyasının dışında var olanın bir dünyası varmış gibi.

Burada hiçbir mukavele (anlaşma) yoktur. Burada çizip karalamak, mahvetmek, savaşmak gerekir. -Hıristiyanca - nihilistik değer ölçütünü (kıstas) her yerde çekip dışarıya çıkarmak ve her türlü maske altında onunla mücadele etmek söz konusu olur... Örneğin şimdiki sosyolojiden, şimdiki müzikten, şimdiki kötümserlikten (Bütün bunlar Hıristiyanca değer idealinin biçimleridir). Ya biri doğrudur ya da diğeri. Bu demektir ki bir tip insanı yükselterek...

Rahip, Papaz reddedilecek olan insan hayatının biçimleri olarak... Şimdiye kadarki bütün terbiye yararsızdır, tutarsızdır, ağırlık merkezi olmayan bir eğitimidir, değerlerin çelişkisiyle maluldur.

52

Eğer o dejenere edilmişlerle bir merhamet göstermezse tabiat ahlâksız değildir. İnsan kuşağında (nesil) fizyolojik ve aktöresel kötülüklerin büyümesi bunun aksine *bir hastalık ve doğaya düşman bir ahlâkın sonucudur*. İnsanların çoğunluğunun duyarlılığı hastalıklı ve gayri tabiidir.

İnsanlığın bozulmuş olmasının geçerli sebebi nedir? Aktöresel ve fizyolojik bakımdan? *Beden* eğer bir organizma mariz *değişirse* mahvolur. *Diğerkâmlığın hakkını* fiziyoloji ile sebeplendiremeyiz. Keza yardım hakkını, kaderlerin eşitliği hakkını da onunla izah edemeyiz. Bütün bunlar dejenere edilmişlerle ve doğuştan yetersiz, yeteneksiz doğanların pirimleridir.

Orada semeresiz, üretken olmayan ve tahripkâr unsurlann mevcut olduğu bir toplumda “hiçbir” *dayanışma*” yoktur. Bu toplum bunun dışında onların olduğundan daha yozlaşmış kuşaklara sahip olacaktır.

Decadence'nin (yozlaşma) hatta bilimin idealleri üzerine bilinçsiz bir etkisi vardır. Bizim bütün sosyolojimiz bu tümcenin ispatıdır. Sosyetedeki çöküntü eserinin onu sadece deneyden tanınması ve kaçınılmaz olarak kendi çöküntü içgüdülerinin sosyolojik yargısının normu olarak görmesi ile suçlanmalıdır.

Şimdiki Avrupa'da ki *aşağı seviyeye* inen hayat onlarda toplum ideallerini formüle etmektedir. Onlar her şeyi birbirine karıştırılmaz olarak eski *yaşanılıp bitirilmiş olan*, modası geçmiş olan ırkların idealine eşit görmektedirler.

Bundan sonra sürü hayvanı içgüdü. Şimdi bağımsız hale gelen, egemenlik kuran kudret *aristokratik sosyetenin* iç güdüsünden esasında farklıdır. Ve toplamın ne anlama geldiği, birimlerin, ünitelerin (bireylerin) değerine bağlıdır... Bütün sosyolojimiz sürü hayvanlarının, yani *toplanmış olan sınıflarının içgüdüsünden* başka bir içgüdü tanımamaktadır. Her sınıfın "eşit haklarına" malik olduğu yerde sıfır olmak erdemli olmaktır...

Bugün sosyetenin farklı biçimlerinin hükme bağlandığı değerlendirme *barışa savaştan* daha yüksek bir değer atfeden kesinkes o değerlendirme ile birdir, ama bu yargı (hüküm) antibiyolojiktir, kendisi bizzat hayatın yozlaşmasının bir ucubesidir... Hayat savaşın bir sonucudur, toplum ise savaşın bir aracıdır... Bay Herbert Spencer biyolog olarak bir yozlaşmış kişidir. O ahlâkçı olarak da öyledir (o diğerkamlığın zaferinde arzuya değer olan bir şey görmektedir!..)

Ben yanılmanın ve yanlış yola girmenin binlerce yılından sonra bir 'evet'e ve bir 'hayır'a götüren yolu tekrar bulmanın mutluluğuna ulaştım.

Ben kişiyi zayıf yapan her şeye hayır demeyi öğretiyorum, insanı ezgin ve bitkin kılan her şeye.

Ben güçlendiren, gücü biriktiren, depo eden, güçlülük hissini haklı kılan her şeye 'evet' demeyi öğretiyorum.

Şimdiye kadar ne biri ne de ötekisi öğretilmedi. Erdemlik, bencilsizlik, merhamet öğretildi, hatta hayatın reddedilmesi öğretildi. Bütün bunlar ezginlerin değerleridir.

Bitkinliğin fizyolojisi uzun uzadıya kafa yormam beni şunu sormaya icbar etti. Ezginlerin yargıları değerlerin dünyasına ne denli nüfuz etmiştir?

Benim bundan çıkardığım sonuç son derece şaşırtıcı olmuştur, hatta bazı yabancı bir dünyada daha önce bulunmuş olan benim için de bir sürpriz teşkil etmiştir. Ben bütün en yukarı değer yargılarını, insanlığın üzerine egemen olan bütün hepsinin, en azından evcilleştirilmiş olan insanlığa egemenliğinin ezginlerin yargılarıyla sebeb-lendirilebilir olduğunu anladım. En kutsal isimler altında tahrip edici tandansları ortaya çıkardım. Zayıflandıran, zaaf öğreten, zaafı sirayet ettiren şeyi Tanrı diye adlandırdılar... Ben “iyi insanın” yozlaşmanın kendini onaylamasının şekli olarak gördüm.

Schopenhauer’in öğrettiği o erdemin, en üst erdem, biricik erdem ve bütün erdemlerin temeli olan o merhameti ben her hangi bir erdemsizlikten daha tehlikeli olarak tespit ettim. İnsan cinsindeki istifa, onun döküntülerden arıtılmasını engelleme esas itibariyle şimdiye kadar kelimenin tam anlamıyla (par excellence..) erdem anılmıştır diye.

Fecaati saygıyla karşılamak gereklidir; zayıf olana “mahvol” diyen fecaat el üzerinde tutulmalıdır.

Fecaate aykırı davrananı Tanrı diye adlandırılmıştır, öyle ki insanlığı bozdular, ifsat ettiler ve çürüttüler... Tanrı adını yararsız olarak ağza almamalıdır...

İrk ahlâken berbat edilmiştir, erdemsizlikleriyle değil, görmezden gelmekle böyle olmuştur. O bozulmuştur, çünkü o ezginliği ezginlik olarak anlamamıştır. Fizyolojik olarak birbirine karıştırmalar bütün kötülüklerin sebebidir...

Erdemlilik bizim en büyük yanlış anlamamızdır.

Sorun: Ezginler değerlerin yasalarını yapmaya nasıl giriştiler? Başka türlü sorarsak: Hayatta en son olanlar nasıl oldu da iktidara geldiler?.. Hayvan insanın içgüdüğü nasıl oldu da tepetaklak edildi?

4. Bunalım: Nihilizm ve dönüş düşüncesi

55

Aşırı pozisyonların yerini daha ılımlandırılmışları almaz, tersine tekrar aşırı uçlar tarafından ikame edilir, ama bunlar onun *tersidir*. Böylece doğanın mutlak ahlâksızlığına inanç, psikolojik olarak amaçsızlık ve anlamsızlığa inanış, eğer Tanrı’ya inanç bir manevi düzeni artık ayakta tutulamazsa, psikolojik - zorunlu *teessürü heyecan* y rini alır. Nihilizm şimdi insan varlığından duyulan acının öncekin-

den daha büyük olmasından dolayı, değil, tersine denilebilir ki felakette, hatta insan varlığında bir “anlama” karşı güvensizlik duyulduğu için ortaya çıkar. Bir yorum yok olmuştur: Çünkü yine de yorum olarak geçerli olduğundan nihilizm ortaya çıkar, sanki insan varlığında hiçbir anlam yokmuş, sanki her şey boşunaymış gibi..

X

Bu “Boşunallığın” şimdiki nihilist karakteri olduğu ispat edilmelidir. Bizim önceki değer biçmelerimize karşı duyulan güvensizlik, şu sorunun sorulmasına kadar artış gösterir. “Acaba bütün “değerler” kendisiyle bütün komedinin sürüncemeye uğradığı, ama kesinkes bir çözümlemeye yaklaşmadığı ayartıcı araçlar değil midir? Bir “boşuna” ile hedef ve amaç olmaksızın devam insanı en kötürüm, felç edici düşüncedir ki alaya maruz kalındığı işletildiği ve buna karşı hiçbir güce sahip olunmadığına, üstelik kavranırsa, kendini işletmemek için aciz kalındığıdır.

X

Biz bu düşüncüyü en korkunç biçiminde düşünelim: İnsanın varlığı, olduğu üzere, anlamsızdır ve hedefsizdir, ama kaçınılmaz olarak ‘hiçin’ içine bir sonuca varmadan tekrarlanan “*ebedi dönüş*”.

Bu, nihilizmin aşırı biçimidir: Hiçlik (“Anlamsız” olan) ebedidir! Budizmin Avrupa’da ki şekli: Bilişin ve gücün enerjisi bizi böyle bir inanca zorlar. O bütün mümkün varsayımların *en bilimsel olanıdır*. Biz insan varlığında sonuç hedeflerini yadsırız: Eğer insan varlığının bir hedefi olaydı, ona ulaşılmış olunması gerekirdi.

X

Burada *Kamutanrıclığın* bir zıddına çaba harcandığı kavranılır. Çünkü “her şey yetkin”, tanrısaldir düşüncesi, ebedi olarak keza “*ebedi dönüş*” inanca zorlar bizi. Soru şudur: Ahlâkla bütün nesnelere olaylara evet diye tavır almak bu kamutanrıclığı onaylamayı imkânsız kılmamış mıdır? Esasında evet sadece aktöresel Tanrı yenilmiştir. “İyinin ve Kötünün” öte yanında insanın kendine bir Tanrı’yı düşünmesinin bir anlamı var mıdır? Bu anlamda bir kamutanrıclık mümkün müdür? Biz sürecin içinden amacı çekip uzaklaştırırsak buna rağmen süreci onaylamalı mıyız? Eğer sürecin içinde onun her anında bir şeye ulaşılacak olursa, o zaman böyle olacak. Ve daima aynı olan şeye ulaşılırsa. Spinoza her anın mantıksal bir zorunluluğu olması halinde böyle onaylayıcı bir pozisyona ulaşmıştır. Ve o man-

İksal ana içgüdüsi ile böyle bir dünya yaratılışının üzerine üstünlük kurmuştur.

X

Ama onun hali tekil bir haldir. Her bir olayın içinde kendisini ifade eden her olayın esasını oluşturan *her bir ana karakter niteliğidir*. Eğer o birey tarafından onun ana karakter niteliği olarak hissedilecek olursa, o bu bireyi her an genel insan varlığının her anını galebe çalarak onaylamaya sevk edecektir. Bu ana karakter niteliğini kişinin kendinde iyi, değerli olarak, sevinçle hissetmesi söz konusudur.

X

Şimdi ahlâk hayatı umutsuzluktan ve bu gibi insanlarda ve sınıflarda hiçliğe atlamadan korumuştur. Onlar ki, insanların tegallübüne uğradılar ve baskı altına alındılar. Çünkü insanlara karşı güçsüzlük doğaya karşı güçsüzlük değildir insan varlığına karşı en umutsuzca dış bileme. Ahlâk iktidarda olanları, zorbaları “efendileri” denilebilirki kendilerine karşı bayağı adamın korumasının, yani onlara karşı ilkin cesaretlendirilmesinin, güçlendirilmesinin gerektirdiği düşmanlar olarak davrandı. Ahlâk buna binaen en derinden kin beslemeyi ve hakir görmeyi öğretti ki bu egemen olanların ana karakter niteliğidir. Onların kudrete yönelik iradelerini. Bu ahlâkı ilga etmek, yadsımak, çözüp yok etmek gerekli demek en çok kin duyulan içgüdüyü onun tam tersi duyguyla ve değerlendirme ile görmektir. Eğer acı çeken, baskı altına alınan kudrete yönelik iradenin onun tarafından hor görülmesine bir hakkı olduğuna dair inancı yitirirse, umutsuzca bir umutsuzluğun devresine girer. Eğer bu karakter niteliği hayatın özünde olsaydı, eğer bizzat ahlâka yönelik iradede eğer bu “kudrete yönelik” irade kamufle edilmiş olaydı, o kin duyma ve horgörme bir kudret iradesi olsaydı, durum böyle olurdu. Bu takdirde baskı altına alınan kişi kendisini baskı altına alanla aynı zemin üzerinde bulunacak ve o onun karşısında daha yüksek ve bir rütbesi ve hakkı bulunmayacaktı.

X

Gerçekte bunun tam aksi geçerlidir: Hayatta kudretin derecesinden daha başka hiçbir şey yoktur değeri olan. Tatalım ki; hayatın kendi kudrete yönelik iradedir, öyle varsayalım, ahlâk yeteneksiz yaratılanları onlardan her birisine sonsuz bir değer, bir metafiziki değer izafe etmek suretiyle nihilizmden koruyacak ve onları dünyevi iktidarla ve hiyerarşiyle bağdaşmayan bir düzene yerleştirmekle bunu sağliya-

çaktı. O, kendini teslim etmeyi ve alçakgönüllüğü öğretecekti. Bu ahlâka inancın mahvolduğunu farzedelim, bu takdirde doğuştan yeteneksizler artık avuntu duyamayacaklar ve mahvolacaklardır.

X

Mahvolmak, kendisini mahvetmek olarak ortaya çıkar, tahrip edilmek zorunda olanın bir içgüdüsel istifasıdır. Bu yeteneksizlerin kendilerini tahrip etmelerinin belirtileri. Kendisini teşrihi, zehirlemesi, sarhoş etmesi, romantik her şeyden önce kendileriyle kudretlileri amansız *düşman haline* getirdiklerine karşı davranışlarda içgüdüsel bir azmettiriştir. (aynı zamanda bizzat kendi cellatlarını yetiştirerek), *tahribe yönelik irade* çok daha derin içgüdü'nün, özün tahribine (kendinin tahribine) *yönelik*, *hiçliğe yönelik iradenin* sözkonusu olmasıdır.

Nihilizm bunun hastalık belirtisi olarak doğuştan yeteneksizlerin artık avuntu duymamalarıdır. Onlar mahvedilmek için tahrip ederler, eğer ahlâktan çözümlerse, “kendilerini teslim” etmek için hiçbir sebepleri olmaz. Onlar aykırı ilkenin zeminine inerler ve kudretli olanları cellatları olmaya zorlamak suretiyle kendileri bakımından iktidarı, kudreti isterler. Bu, Budizm’in Avrupa’daki şeklidir, bütün insan varlığı “anlamını” yitirdikten sonra ‘Hayır’ı yapmaktır.

X

“Zaruret” daha büyük olmuş değil: Bunun tam tersi! Tanrı, ahlâk, kendini Tanrı’ya teslim ediş aczin müthiş derin aşamalarında, basamaklarında kullanılan ilaçlardır. *Etkin Nihilizm* nispetten daha müsait olarak şekillendirilen özel hal ve durumlarda ortaya çıkar. Zaten ahlâk yenilmiş olarak hissedildiğinde bu, manevi kültürün oldukça büyük derecesini şart koşar; o da tekrar görece bir refahı gerektirir. Felsefi görüşlerin uzun süren bir mücadelesi yüzünden belirli bir ruhsal yorgunluk felsefeye karşı, en umutsuzca bir kuşkunun uyandırılmasıyla bu durum o nihilistlerin hiçbir zaman *aşağı* bir seviyesini oluşturmaz keza. Buda’nın ortaya çıktığı durumu düşününüz. Ebedi dönüşün öğretisi bilgince şartları vardır. (Tıpkı Buda öğretisinin bu gibi şartlarıyla ortaya çıkması gibi, örneğin illiyet kavramı v.s. gibi).

X

Şimdi “yeteneksiz doğmuş olanlar” ne demektir? Her şeyden önce *fizyolojik* olarak: Artık politik bakımdan değil. Avrupa’da en sağlıksız türden insan bir nihilizmin zeminidir (bütün sınıflarda). O ebedi dönüşü kendisine maruz kalındığı takdirde hiçbir davranıştan ürkmeyen bir lanet olarak hissedilecektir. Bu derecede anlamsız ve

hedefsiz olan her şeyi edilgen olarak söndürmek yerine etkin olarak söndürecektir. Her şeyin ebediyetten beri orada var olduğu sağgörüsünde onun sadece bir kramp, körükörüne bir kudurgan öfke olmasına rağmen, nihilzmin ve tahrip zevkinin bir momentidir bu. Böyle bir *bunalımın* değeri onun arıtması, onun akraba unsurları zorla bir araya getirmesi ve kendilerini karşılıklı olarak berbat etmeleri, aykırı düşünüş tarzındaki insanlara ortak ödevler ayırmasıdır. Ve onların arasında bulunan daha zayıf olanları, güvensiz olanları açıklığa kavuşturması, sağlık nokta-i nazarından *güçlerin bir hiyerarşisine* yükseltmesi için harekete geçirmesidir. Emredenleri emredenler olarak tanıyarak, itaat edenleri itaat edenler olarak tanıyarak. Tabiatıyla bütün mevcut toplum düzenlerinin uzağında bırakarak.

X

Bu arada en güçlüler olarak hangileri kendilerini açığa vuracaklardır? En aşırı uçtaki inanç düsturlarına gerek göstermeyen en ölçülülere, mutedilleri, rastlantı, anlamsızlık gibi şeyleri sadece ödün olarak vermeyen, tersine aynı zamanda sevenler de.

İnsanlar tarafından değerinin önemli bir indirimiyle düşünülenler, bu sayede küçük ve zayıf olmaksızın. Bazı onurlandırmaların üstünde bulunan ve bu yüzden onurlandırmalardan korkmayan sağlıklı en bol olanlar. *Kudretlerinden emin olan* ve insanın erişilen gücünü bilinçli bir gururla temsil eden insanlardır bunlar.

X

Böyle bir insan ebedi bir dönüşü nasıl düşünür?

Avrupa Nihilizminin Devreleri

Bulanıklığın her türden deney tarzının dönemi, eskiyi saklamak ve yeniye elden bırakmamak yolunu seçen her türlü deneyciler.

Netliğin devresi: Eski ve yeni olanın ana zıddı oldukları kavranır. Eski değerler alçalan ve yeni değerler yükselen hayattan doğarlar, *bütün eski ideallerin* hayata düşman ideal oldukları (yozlaşmadan doğan ve yozlaşmayı belirleyen, onlar her ne kadar ahlâkın görkemli pazar süslü - püslülüğü içinde görünseler de). Biz eskiyi anlarız ve bir yeni olan için uzun zaman yeterli güçte olmayız.

Üç büyük şiddetli heyecanın devresi: Hakir görmenin, merhametin, tahriple yok etmenin şiddetli heyecanları.

Felaketin devresi: İnsanları eleyen öğretinin.... zayıfları ve keza güçlülere karar verimlere sevk eden öğretinin yükselişi.

II. Avrupa Nihilizminin Tarihi Üzerine

a) Modern Ruh Kararması (melânkoli)

57

Dostlarım, genç iken güçlükler çektik: Biz bizzat gençliğimizden acı çektik tıpkı bir ağır hastalıktan acı çekercesine. Bu bizim içine atıldığı-mız çağın eseridir. Bütün zaaflarıyla ve en büyük güçlülüğüyle ilk gençliğin ruhuna karşı etki eden büyük bir iç çöküntünün ve çözülüşün çağıdır. Dağılma, yani belirsizlik bu çağa özgüdür. Hiçbir şey sağlam ayaklarının üstünde durmuyor ve kendine tam inançtan yoksun. İnsan yarın için yaşıyor, çünkü yarından sonra gelen gün kuşku uyandırıcıdır, yolumuzda her şey kaygan ve tehlikelidir ve bu arada bizi taşıyan buz o derece incelmıştır ki... Biz buzları eritici rüzgârın sıcak tekinsiz soluğunu hissediyoruz. Gittiğimiz yerde kısa bir zaman sonra artık hiç kimse gidemiyecektir.

58

Eğer çöküntünün bu çağı ve azalan hayat gücünün çağı değilse, bu takdirde o en azından en temkinsiz ve keyfi *ayartının* çağıdır. Ve başarısızlığa uğrayan deneylerin bolluğundan bir çöküntünün toplu izlenimi uyanmaktadır. Belki de o meselenin kendisidir, bizzat çöküntü olanı.

Modern Somurtkanlığın Tarihi Üzerine

Devlet göçebeleri (memurlar vs.) “vatansızdırlar.”

Ailenin gerilemesi.

“İyi” insan bitkinliğin hastalık belirtisi olarak.

Adalet güç istenci olarak (yetiştiriş, terbiye).

Şehvetperestlik ve sinir hastalığı.

Kara müzik: İnsanı ferahlatan müzik nereye gitti?

Anarşist.

İnsanı hakir görme, nefret.

En derin ayırım: Açlık mı yoksa bolluk mu yaratıcı olur? İlki romantik *ideallerini* doğurur.

Kuzeye has gayrı tabiiilik.

Alkollü içkilere ihtiyaç: İşçilerin “çaresizliği”.

Felsefi nihilizm.

60

Orta ve aşağı sınıfların yavaş yavaş ortaya çıkışı ve yükselişi (Aşağı türden ruhun ve bedenın buna dahil olması), ki o Fransız İhtilali’nden önce bol bol öne çıkmıştı ve ihtilal olmadan keza yolunda ilerleyecekti. Buna göre bütünde sürü içgüdüsü bütün çobanlar ve kösemem (kılavuz koyun) üzerine ağırlık merkezini oluşturmuştur. Bu durumun ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

1. Ruhun karartılışı (mutluluğun stoik ve hafif meşrep görünüşünün yanyanılığı), onun tıpkı soylu kùltürlere özgü olması gibi azalmaktadır. Daha önceleri katlanılan ve gizlenen bir çok acılar bugün gösterilmekte ve işittirilmektedir.

2. Ahlâki ikiyüzlülük (riyakârlık) kendini ahlâk sayesinde bir tür seçkinleştirmeyi ister, ama bunu sürü hayvanı erdemleriyle, merhametle, toplumsal ihtimamla, sürü yetisinin dışında tanınmayan ve değeriendirilmeyen ılımlılıkla yapmak ister.

3. Başkasının acısına katılmak ve sevincini paylaşan gerçekten büyük bir kalabalık (Büyük yanyanalıktan hoşlanış; tıpkı bütün sü-

rû hayvanlarında olduğu üzere "ortaklaşma ruhu" "vatan", bireyin mûlahaza edilmediği artık mûtalaa edilmediği her şey").

61

Rastlantısal çaresizliklerini hafifletmek önüne geçmek için çağımızın çabası ve nahoş olanakları önceliyerek eline geçirmek bakımından yoksulların bir çağıdır. "Bizim zenginlerimiz" en zavallıları mıdır. Bütün zenginliğin asıl amacı *unutulmuştur!*

62

Modern insanın eleştirisi "iyi insan" sadece bozulmuştur ve kötü kurumlar tarafından (Tiranlar ve papazlar) ayatılmıştır. Akıl otorite olarak görülür; tarih yanlışların yenilmesi diye düşünülür. Gelecek ilerleme olarak görülür. Hristiyan devleti (Meleklerin Tanrısı), Hristiyanca cinsellik (ya da evlilik) "adaletin devleti" (İnsanlığın kültü), "Özgürlük".

Modern insanın romantik iç tutumu: Soylu insan (Byron, Victor Hugo, George Sand), soylu infial, tutku sayesinde kutsallaştırış (gerçek "tabiat" olarak). Baskı altına alınmış olanların ve doğuştan yeteneksiz olarak doğmuş olanların tarafını tutmak. Tarihçilerin ve romancıların şiarı - yükümün stoikleri - "Diğerkamlık" sanat ve bilgi olarak. Diğerkamlık bencilliğin en aldatıcı biçimi olarak (Utilitarizm), Faydacılık, en duygusuz bencillik.

Bütün bunlar onsekizinci yüzyıldır. Buna karşı ondan miras olarak intikal etmeyen şey: Lakaydi: (aldırışsızlık), Şen - Şatırlık, Zerafet, Manevi Netlik, Saydamlık, Ruhun temposu değişti; ruhsal incelikten ve netlikten (saydamlık) zevk alış yerini renkten, uyumdan, kitleden, Realiteden vs. zevk almaya bıraktı. Manevi alanda Sensüalizm (duyumculuk). Kısacası, o *Rousseau'nun* on sekizinci yüzyıldır.

63

Genel olarak bakılırsa şimdiki insanlığımızda *hümanitenden* büyük bir miktara ulaşılmıştır. Bunun genel olarak, hissedilmemesi bizzat şunun ispatıdır: Biz ufak, önemsiz zaruri durumlar için o derece çok duyarlı hale geldik ki, ulaşılmış olanı haksız olarak gözümüzden geçiriyoruz.

Burada buna karşı çok büyük bir yozlaşmanın var olduğu ve böyle gözlerle görüldüğünde dünyamızın fena ve zavallı *görölmek* zorunda kalındığı hesaba katılmalıdır. Ama bu gözler bütün çağlarda aynı şeyleri görmüştür.

1. Ahlâki duyuşun bile belirli bir aşırı duyarlığı

2. Kötümserliğin kendisiyle birlikte yargılamaya taşıdığı belirli bir miktar acılık ve ruh karartması: Her ikisi bir arada ahlâkiliğimizin durumunun kötü olduğuna dair ona aykırı tasarımın ağırlık merkezini oluşturmalarına yardımcı olmuştur.

Bütün dünya ticaretinin, kredinin, trafik araçlarının olgusu insana son derece az bir güven kendisini bunda açığa vurmaktadır. Buna katkıda bulunurlar:

3. Bilimin ahlâki ve dini amaçlardan çözülüp bağımsızlaşması:

Bu çok iyi bir işarettir, ama çoğu kez yanlış anlaşılmaktadır.

Ben kendi tarzıma göre tarihi haklı kılmayı deneyeceğim.

64

İkinci Budizm. Hint kültürüyle son bulan nihilistik felaket. Bunun ön işaretleri: Acımanın (merhamet) egemen olması. Manevi aşırı yorgunluk. Sorunların kader ve sevinç sorularına indirgenişi. Bir karşı darbeye yol açan savaş-alayı. Keza ulusal sınırlamanın bir karşı hareket, en candan biraderliği doğurması gibi. Dinin doğmalarla ve masallarla çalışmasını sürdürmesinin imkânsızlığı.

65

Bugün en derinden saldırıya uğrayan şey içgüdü ve gelenek iradesidir. Bu içgüdüye kökenini borçlu olan bütün kurumlar modern ruhun zevkine aykırıdır... Esasında gelenekten intikal edene ilişkin ruhu kökleriyle söküp çıkarmak amacını izlemeyen hiçbir şey düşünülmaz ve yapılmaz. Gelenek fecaat olarak düşünülür, o incelenir, kabul edilir (İrsiyet olarak) ama o istenmez. Geleceğin yüzyıllarına tasarruf edebilecek olan durumların ve değerlendirmelerini seçecek olan uzun çağ uzaklıklarına bir iradenin getirilişi düpedüz işte bu en yüksek ölçüde antimodernidir. Bundan ortaya çıkan şey teşkilatlandırmayan ilkelerin çağımızın karakterini belirlemesidir.

66

“Yalın ve basit ol”. Bu bize yöneltilen bir çağrıdır, yani ona kapılan ve kavranılamaz olan kılı kırk yaran bizlere bir çağrıdır ki basit bir budalalıktır.... Doğal ol: Ama nasıl, düpedüz “gayri tabiimiyiz gibi?...”

67

Aynı türden, devamlı varlıkları uzun nesillerden geçirmek suretiyle sağlamak için gerekli olan önceki araçlar: Başkasına ferağ edilemez devredilemez olan mal mülk, yaşlılara saygı (Atalarımız olarak Tanrıların ve kahramanların inancının kökeni).

Şimdi mülkün ona aykırı eğilime bölünmesi: (Günlük dualar yerine) bir gazete, demiryolu, telgraf. Bir ruhun içinde farklı ilgilerin (çıkarların) muazzam bir miktarının bir rûhun merkezileştirilmesi. Ruh bunun için çok güçlü ve değişmeye elverişli olmalıdır.

68

Niçin her şey *tiyatro oyunu* haline geldi? Modern insanda var olmayan şudur: Emin içgüdü (Bir tür insanın uzun aynı türden etkinlik biçiminin sonucu olarak): yetkin bir şeyi başarmaktaki elverişsizliği, sırf bunun sonucudur. Bir kimse tekil olarak okulun kazandırdığını asla telafi edemez.

Bir ahlâkı, bir yasa kitabını yaratan şey: *Otomatizmin* hayatta ve yaratmada yetkinliği mümkün kılması için buna ilişkin olan derin içgüdü.

Ama şimdi biz bunun aksi noktaya ulaştık, evet biz ona ulaşmayı istedik. İnsanın ve tarihin kendinin içyüzünü görüş, aşırı bilinçlilik. Böylece biz pratikman varlıkta, eylemde ve istemekte yetkinlikten en uzağız. Bizim hırslı isteğimiz, bizzat tanıma irademiz muazzam bir yozlaşmanın bir hastalık belirtisidir. Güçlü ırkların, güçlü *tabiatların* (mizaçların) istediklerinin aksine çaba harcıyoruz. Kavramak sona ermiştir.

Bu anlamda bilimin mümkün olması, onun bugün icra edildiği üzere, öğsesel içgüdüdülerin unsurların, nefsi koruma içgüdülerinin, artık kendisini göstermediğinin ispatıdır. Biz artık toplamıyoruz, atalarımızın sermayelerini israf ediyoruz, tanıdığımız tarzda da.

Nihilistik Karakteri

a) *Tabiat bilimlerinde* (“anlamsızlık”), Illiyetçilik, Mekanizim, “Yasasallık” bir ara perdedir, bir kalıttır.

b) Aynı nokta politikada da görülüyor. Bir kimsenin hakkına, suçsuzluğuna inancı yoktur; yalancılık egemendir, bir anlık hizmet ön plandadır.

c) Aynı şeyi ekonomide de görmekteyiz. Köleliğin ortadan kaldırılması. Bir *haklı kılıcının* insanı kurtaracak olan sınıfının mevcut olmayışı. Anarşizmin yükselmesi. “Terbiye?”.

d) Aynı şeyleri *tarihte* de gözlemliyoruz. Kadercilik, Darwincilik, akli ve Tanrılığı olaylara uydurarak yorumlamanın son denemeleri başarılı olmuyor. Geçmiş karşısında duygusallık; hiçbir özgeçmişe katlanılmıyor. (Fenomenalizm burada da var; karakter maske olarak; Hiçbir olgu yoktur.)

e) Sanatta da aynı özellikler görülüyor. Romantik ve onun karşı darbesi, tepkisi (romantik ideallere ve yalanlara karşı duyulan tiksinti). Sonuncular aktöresel olarak, daha büyük bir doğruluğun anlamı olarak, ama kötümserce. Sırf “Artistler” (içeriğe karşı lakayd olarak) Günah çıkarıcı psikolojisi ve püriten psikolojisi, psikolojik romantizmin iki biçimi. Ama onun karşı önerisi de, kendini insanlara karşı sırf artistik olarak tavır takınma denemesi, orada da bunun *tam tersi* değer biçmeye cesaret edilmemektedir.

70

Çevrenin ve dış sebeplerin etkisinin öğretisine karşı iç güç sonsuz derecede *üstündür*; dıştan etki gibi gözüken bir çok şey sadece içten yola çıkarak sağlanan uyumdur. Tıpatıp aynı çevreler bunun muhalifi olarak yorumlanabilirler ve yararlanılabilirler; hiçbir olgu yoktur. Bir dehâ bu gibi ortaya çıkış koşullarıyla izah edilemez.

71

“*Modernlik*” beslenmenin ve sindirmenin benzetisi altında.

Duyarlık tarif edilemez derecede daha hırçındır. (Ahlâki süsleme püsleme altında: *Merhametin artırılışı*) farklı izlenimlerin bolluğu her zamankinden büyüktür. Yemeklerin, edebiyatların, gazetelerin, biçimlerin, beğenilerin hatta peyzajların *kozmpolitizmi*. Bu içe akmaların *temposu çok hızlıdır*. İzlenimler silinir; bir şeyi içine almak, *derin* düşünmek, bir şeyi “sindirmeye”e karşı içgüdüsel olarak direnilir. Sindirme gücünün zayıflatılması çıkar ortaya bundan. İzlenimlerle bu yığmaya uyum ortaya çıkar. İnsan tepki göstermeyi unuttur; o sadece dıştan gelen heyecanlara karşı tepkide bulunur. O gücünü kısmen kendine *mâledişte*, kısmen de savunmada, kısmen de karşılıklı bulunmada tüketir. *Kendiliğindenliğin* (spontanite) *derin zayıflığı*. Tarihçi, eleştirmen, analizci, yorumcu, gözlemci, koleksiyoncu, okuyucu -bütün bunlar gayrı faal yeteneklerdir- hepsi bilimdir. Tabiatının “ayna” gibi düzeltilişi ilgi uyandırır fama bu aynı zamanda yüzeysel bir ilgilendirmedir.; bir ilksel soğukkanlılık, bir denge, ince yüzeyin hemen altında sabit tutulmuş, *aşağı* sıcaklık ki onun üzerinde sıcaklık, hareket, “fırtına”, dalgaların oyunu vardır.

Belirli, derin ağırlık (çekim gücü) ve yorgunluk olarak dış hareketin zıddı.

72

Modern dünyamız nereye dahildir? Bitkinliğe (bezginliğe) ya da doğuşa mı?

Onun çokluğu ve tedirginliği bilinçli olmasının en yüksek derecede biçimine bağlıdır.

73

Aşırı çalışma, merak ve merhamet! Bizim modern kusurlarımızdır.

74

“*Modernite’nin*” karakterestiği üzerine. Ara oluşumların aşırı gelişimi; *Tiplerin dumura uğraması*; geleneklerin, okulların geçmişten kopması; *İçgüdülerin aşırı egemenliği* (felsefi olarak hazırlanır: Bilinçsiz olan daha da değerlidir). İrade gücünün zayıflatılması, amaç ve araç istemenin ortaya çıkan *zaafı*.

75

Bir becerikli el sanatçısı ya da bilgin eğer sanatında gururlanırsa, hayata kanaatkâr ve memnun bakarsa iyi davranmış sayılır. Buna karşı eğer bir ayakkabıcı ya da öğretmen aslında daha iyi bir şey için

doğduğunu acındıracak bir tavırla gösterecek olursa zavallı bir görünümdedir. *İyi'den* daha iyi olan hiçbir şey yoktur! Bu da her hangi şeyde ustalaşmış olmak ve onun içinden yaratmaktır, Renaissance'nin virtu anlamında.

Bugün devletin anlamsız kalın, şişkin bir göbeği olduğu çağda bütün alanlarda ve uzmanlıklarda asıl işçilerin dışında, "onların mümessilleri" mevcuttur. Örneğin bilginlerin dışında edebiyatçılar, acı çeken halk tabakalarının dışında gevezelik eden, böbürlenlen o acı çekmeyi "temsili eden" aylaklar, iyi durumda olan ve zaruret hallerini bir parlamento karşısında güçlü ciğerleriyle "temsili eden" profesyonel politikacılar şöyle dursun. Modern hayatımız aracı insanların kalabalığı yüzünden çok *pahalıya* mâl olur; buna karşı bir antik kentte ve buna öykünen İspanya'nın ve İtalya'nın bazı kentinde kişi bizzat kendisi ortaya çıkar ve böyle bir modern temsiliye ve aracıya hiçbir değer vermez, sadece bir tekme atar.

76

Tacirlerin ve aracı şahısların aşırı bir ağırlık kazanması, en manevi olanda da, edebiyatçı, "Mümessil", tarihçi, (geçmişin ve şimdiki zamandakinin birleştiricisi) egzotikler ve kozmopolitler, tabiat bilimi ile felsefe arasında ara şahıslar, filozoflar yarım Tanrı bilimciler.

77

Bana en büyük nefreti şimdiye kadar ruhun tufeylileri verdi. Onları sağlıksız Avrupamızda, zaten her yerde görmekteyiz, yani dünyanın en rahat vicdanıyla birlikte. Belki de bir parça melankolik, bir parça kötümser havada ama esasında obur, kirli, kirleterek, sinsice nüfuz ederek, yaltaklık ederek, hırsızca, uyuz gibi. Ve bütün küçük günahkârlar ve mikroplar gibi masum. Onlar diğer insanların ruhu olmasından ve zenginliklerini dolu elleriyle vermeleriyle yaşarlar. Onlar zengin (varsıl) ruhun mahiyetine aldırmaz, küçüklük ifade etmeyen bir tedbirle, günlerini gün ederek, günü birliğine yaşamalarının ve bizzat kendilerini israf edercesine vermelerinin dahil olduğunu bilirler. Çünkü ruh kötü bir ev idarecesidir ve her şeyin onun sırtından yaşamasını ve onu yiyip bitirmesine dikkat etmez.

Tiyatro Gösterisi

Modern insanın renkli alacalığı bulacalığı ve onun çekiciliği. Esasında gizlenme ve bıkkınlık.

Edebiyatçı.

Politika adamı (“ulusal baş dönmesinin içinde”).

Sanatlardaki tiyatroyu gösteriş:

Ön öğrenimin ve alışkanlıklarının, mûmaresenin var olmayışı (Fromentin) romantikler. (Felsefe ve bilimin eksikliği ve edebiyat fazlalığı);

Roman yazarları (Walter Scott, ama en sinir hastalıklı müzikle Nibelungen canavarları;

Lirik şairler.

“Bilimlilik”.

Virtüözler (Yahudiler).

Folklör idealler yenilmiş olarak, ama daha *halkın önünde değil*:

Aziz, bilge, peygamber.

79

Modern ruhun her türlü aktöresel süsleme püsleme altında disiplinsizliği, şatafatlı sözler şunlardır: Hoşgörü (“evet ve hayır” demeye elverişsizlik”); ‘*la largeur de sympathie*’ (üçte bir lakaydı, üçte bir merak, üçte bir hastalıklı heyecanlanış); “Nesnellik” (şahıs yokluğu, irade eksikliği, “sevmeye” elverişsizlik); Kurallara karşı “özgürlük” (Romantik); “sahteliğe ve yalancılığa karşı “doğruluk” (Naturalizm); “Bilimsellik” “document humain”: Alınancası kolportage roman (avama mahsus roman) ve toplama-kompozisyon yerine); Düzensizlik ve ölçüsüzlük yerine “tutku”; karışıklık yerine “derinlik”, simgelerin karmakarışıklığı yerine “derinlik”.

80

Büyük sözlerin eleştirisi üzerine. Ben ideal diye adlandırılana karşı kuşkuyla ve şirretlikle doluyum. *Karamsarlığımın kaynağı.* “Yük-

sek duyguların" nasıl bir felaketin kaynağı, yani insanın değerinin alçaltılması ve küçültülmesi olduğunu anlamamdır.

Eğer bir idealden bir "ilerleme" beklenirse, her keresinde insan aldanır. İdealin zaferi şimdiye kadar her keresinde bir "geriye yönelik" harekettir. Hıristiyanlık, ihtilal, köleliğin ortadan kaldırılması, eşit haklar, iyimserlik, insan sevgisi; barış sevgisi, adalet, hakikat: Bütün bu büyük sözlerin sadece mücadelede değeri vardır, sancak olarak: Realiteler olarak değil, tersine şatafatlı sözler olarak, tamamıyla başka olana ilişkin olarak (hatta onun zıddı olan için).

81

Tout comprendre, c'est tout pardonner'in sentezine aşık olan o tür insan bilinir. Onlar zayıf olanlardır, her şeyden önce düş kırıklığına uğramış olanlardır: Eğer herbir şeyde bağışlanacak olan bir yan varsa, buna göre her şeyde keza hor görülecek olan bir yan da var demektir. Burada kendini merhamete sarıp sarmalayan ve tatlı tatlı bakan düş kırıklığının felsefesidir.

Bunlar inancın yittiği romantiklerdir: Şimdi onlar en azından her şeyin nasıl gittiğini ve seyrettiğini görmek isterler. Onlar buna "*l'art pour l'art*", "Nesnellik" vs. derler.

82

Kötümserliğin ana belirtileri: -die diners chez Magny; Rus kötümserliği (Tolstoy, Dostoyevski); Estetik kötümserlik, l'art pour l'art, "description" (romantik ve antiromantik kötümserlik); Bilgi kuramsal kötümserlik (Schopenhauer; Fenomalizm (Olguculuk); anarşistçe kötümserlik; merhamet dini, Budistik ön hareket; Kültür Kötümserliği (egzotizm, kozmopolitizm); Aktöresel Kötümserlik: Ben kendim.

83

Pascal diyordu ki *Hıristiyan inancı olmaksızın siz kendi kendiniz için tabiat ve tarih gibi ve bir kaos (kargaşa), "Biz bu kehaneti yerine getirdik" zayıfça-iyimser on sekizinci yüzyıl insanını hoşlaştırdıktan ve ıssıllaştırdıktan sonra bu olup bitmiştir.*

Schopenhauer ve Pascal, özlü bir anlamda Schopenhauer Pascal'ın hareketini tekrar ele alan ilk kişidir. Un monstre et un chaos, buna binaen olumsuzlanacak olan bir şeydir... Tarih, Tabiat, insanın kendi! Bizim gerçeği tanımamızdaki yeteneksizliğimiz bozulmamızın sonucudur, aktöresel çöküşümüzdür tıpkı Pascal gibi ve esasında Schopenhauer. Aklın bozulması ne derece derin olursa, bu takdirde ruhun hi-

dayete kavuşturulmasının öğretisi de o derece zorunlu hale gelir, ya da Schopenhauerce belirtirsek, hayatın reddedilişi.

84

Schopenhauer bir akımın sonudur (İhtilalden önceki durum): Merhamet, şehvanilik, sanat, iradenin zayıflığı, manevi hırslı isteklerin Katolikliği, bunlar esasında iyi bir onsekizinci yüzyıldır.

Schopenhauer'in iradeyi ana yanlış anlayışı (sanki hırslı istek; içgüdü, güdü iradede özünde olan şeylermiş gibi) tipiktir. Iradenin değerinin alçaltılışı onu tanımaz kılıncaya kadar. Aynı kını istemeğe karşı da duyar; Artık istememekte, hedefsiz ve amaçsız olarak "Öznel oluşt" (Katıksız iradede masun özünde.) Yüksek bir şey, hatta daha yüksek bir şey, değerli olanı görmüştür. Bu yorgunluğun büyük hastalık belirtisidir ya da *iradenin zayıflığının* ana belirtisidir. Çünkü irade hırsları, hırslı istekleri onların efendisi olarak ele alır onlara, yolu ve ölçüyü gösterir...

85

Wagner ve Schopenhauer'de ruh hastalarının tiplerini görmek gibi haysiyetsizce girişimde bulunulmuştur. 'decadence'nin (yozlaşmanın) tipini -ki onu bu her ikisi, Wagner ve Schopenhauer temsil ederler- bilimsel olarak tıpatıp tespit etmekle çok daha esaslı bir sağgörüye ulaşılır.

86

Henrik İbsen benim için çok belirgin olmuştur. Onun bütün kaba-saba idealizimiyle ve "gerçeğe yönelik iradesiyle" "özgürlük" diyen ve özgürlüğün ne olduğunu kendi kendisine itiraf etmek istemeyen ah-lâk yanılsamasından kendini kurtarmaya cesaret edememiştir. "Kudrete yönelik iradenin" değişmesindeki ikinci aşama onun kendilerinde olmadığı kimselerce ileri sürülmüştür. İlkinde adalet talep edilir kudreti olanlar tarafından. İkinci aşamada "özgürlük" denir, yani güç sahibi olanlardan "kurtulmak" istenir. Üçüncü aşamada "eşit haklar" denir, yani merkezi ağırlığa sahip olunmadığı sürece onlara talip olanların kudretin içinde büyümeleri engellenmek istenir.

87

Protestanlığın Gerilemesi: Kuramsal ve tarihi olarak yarımılık olarak kavranır. Katoliklerin fiilen merkezi ağırlığı mevcuttur. Protestanlığın hissi o derece sönümüştür ki en güçlü *anti protestan* hareketler artık o sıfatla hissedilmez olmuştur (Örneğin Wagner'in parsifal'ı). Fran-

sa'daki bütün daha yüksek maneviyat içgüdüsünde Katolikçedir; Bismarck artık bir Protestanlığın mevcut olmadığını kavramıştır.

88

Decadence'nin o manen kirli ve can sıkıcı biçimi, ki onun içinde Hristiyanlık şimdiye kadar orta kuzeyde kendisini saklamasını bilmiştir. O farklı düzenlerdeki ve kökenlerdeki tecrübeleri aynı kafaların, beyinlerin içinde bir araya getirmiş olan bilgi için değerli olan yarım ve karmaşık bir oluşumdur.

89

Alman ruhu Hristiyanlıktan ne yapmıştır! Benim Protestanlık konusunda durakalışım: Protestanca Hristiyanlığın içinde ne çok bira vardır. Bir Alman sıradan insanın Protestanından manen daha boğuk, daha tembel, el ve ayakları rahatlatan biçiminden daha başka ne vardır ki? Ben buna alçakgönüllü Hristiyanlık diyorum. Hristiyanlığın bugün saray vaazlarının ve antisemitik madrabazı (spekülatör) dediğimiz kişilerin alçakgönüllü olmayan bir Protestancılık da olduğunu bana anımsatın. Ama herhangi bir "ruhun" bu suların üzerinde "süzüldüğünü" henüz hiçkimse iddia etmiş değildir... O Hristiyanlığın daha kabaca bir biçimidir, kesinkes onun daha anlayışlı biçimi değildir...

90

İlerleme. Biz aldanmıyalım! Zaman ileriye gidiyor. Biz onun içinde olan her şeyin ilerlediğine inanmak isterdik. Gelişmenin bir ileriye gelişme olmasını isterdik... Bu, en temkinli olanların ayartıldığı bir açık durumdur. Ama ondokuzuncu yüzyıl onaltıncı yüzyıla karşı bir ilerleme değildir. Ve 1888'in Alman ruhu 1788'in Alman ruhuna karşı bir gerilemedir... "İnsanlık" ilerlemez, o bir kere varlığını bile sürdürmez. Toplu görünüş muazzam bir tecrübe atölyesinin topyekün görünüşüdür, ki orada bazı şeyler başarılı, bütün çağların içinden serpilmiş olarak ve tarif edilemez olan çok şey kötü sonuç verir ki orada bütün düzen, mantık, bağlantı ve bağlayıcılık mevcut değildir. Hristiyanlığın yükselişinin bir decadence hareket olduğunu nasıl göremeyiz!?... Alman Reformasyonu Hristiyanca barbarlığın bir tekrar kötüleştirilmesidir?... İhtilal toplumun yüksek örgütlendirilmesinin içgüdüsünü tahrip etmiştir... İnsan hayvana karşı ilerleme değildir. Kültür şımartılmışı Araplarla ve korsanlarla karşılaştırılsa bir ucubedir; Çinli iyi doğmuş olan bir tiptir, yani Avrupa'ya nazaran devamlılığa daha elverişlidir.

Somurtma, kötümser nüans zorunlu olarak aydınlanma akımının (tenevvür) eşliğinde ortaya çıkmıştır. 1770'e doğru zaten şen-şatırlığın azalışı fark edilmiştir. Kadınlar o kadıncıl içgüdü ile, ki o daima erdemin lehine taraf tutar, ahlâksızlığın bunda suçu olduğunu düşündüler. Galiani onikiden vurmuştur. O Voltaire'nin dizesini alıntılamıştır.

Un monstre gai vaut mieux

Qu'un sentimental ennuyeux.

Ben şimdi Voltaire'den ve hatta Galiani'den -ki o çok daha derin-di- aydınlanma akımında onlara bir kaç yüzyıl takaddüm ettiğimi (öne geçtiğimi) belirtirsem buna göre, ruhun karartılmasında ne kadar ileri gitmiş olurum! Bu da doğrudur. Ben zamanında kendime dikkat ettim bir tür yazıklama ile Alman ve Hristiyanca darlık karşısında ve Schopenhauer'in ya da Leopardi'nin kötümserliğinin sonucundaki yanlışlıktan kendimi korudum ve en ilkesel biçimleri aradım (-Asya-). Ama bu aşırı kötümserliğe katlanmak için (onun şurada burada "Trajedinin Doğuşu" eserimden duyulduğu üzere) Tanrı-sız ve ahlâk olmaksızın tek başıma yaşamak için, kendime bunun bir karşıtını icad etmeğe mecbur kaldım. Belki de ben, yalnızca insanın niçin güldüğünü en iyi bilenim. İnsan, sadece o denli derin acı çeker ki, o gülmeyi icad etmeğe mecbur kaldı. En mutsuz ve en melankolik hayvan, haklı olarak, en şen-şatır olanıdır.

Alman kültürüne atfen ben *gerilemenin*, duygusunu daima yaşadım. Bu beni çoğu kez Avrupa kültürünün *bütün* fenomenine karşı haksız kıldı, ben aşağıya yönelen bir türü tanıdım. Almanlar daima bunun gizine gecikerek varırlar. Onlar *derinde* bir şey taşırlar, örneğin;

Yabancı ülkeye bağımlılık: Örneğin Kant - Rousseau, Sensualistler (duyumcular) Hume, Swedenborg.

Schopenhauer- Hintliler ve romantik, Voltaire.

Wagner- İğrenç olanın ve büyük *operanın* Fransız kùltü (tapma), *Paris* ve ezeli durumlara kaçış, sığınış (kız kardeş evliliği).

Geç kalanların yasası (Eyalet Paris'e, Almanya Fransa'ya). Niçin düpedüz Almanlar Yunanlıyı keşfetti (eğer bir içgüdü ne denli kuvvetle geliştirilirse, bir gün onun karşıtına dönüşmesi için o derece daha çekici hale gelir.)

Rönesans ve Reformasyon. Rönesans neyi kanıtlar (ispatlar)? Bireyin ülkesinin sadece kısa olabileceğini. İsrâf o derece büyüktür ki; bizzat toplamanın ve yatırmanın imkanı yotur ve bitkinlik onun peşinden gelir. Her şeyin boşa harcandığı, gücün kendisinin boşa harcandığı çağlardır bunlar. Ki o güçle toplanır, sermaye yatırılır, zenginlik üstüne zenginlik yığılır.... Bu gibi hareketlerin bizzat rakipleri anlamsız bir güç harcamasına zorlanırlar; onlar da kısa bir zaman sonra bitkinleşirler, tükenirler, ıssızlaşırlar.

Biz reformasyonda İtalya'nın, akraba tahriklerinden doğmuş olan Rönesansı'nın bir avamsı, ıssız bir ayak takımı karşıtını görüyoruz, sadece o geri kalmış olan, bayağı kalmış olan Kuzeyde dinsel olarak tebdili kıyafet etmek zorunda kalmıştır. Orada daha yüksek hayatın kavramı dindarane hayatın kavramından daha çözülüp kurtulmamıştır. Reformasyonla da birey özgürlüğe ulaşmak istemektedir; herkes kendinin rahibi olmalıdır. "Bu, sefahatin (dizginsizliğin) sadece bir formülüdür. Gerçekte "İncilce özgürlük" sözü yeterliydi. Ve gizlilikte kalmak için sebebi olan bütün içgüdüler vahşi köpekler gibi ortaya çıktılar, en hoyrat ihtiyaçlar bir anda kendilerine yönelik cesareti elde ettiler, her şey haklı görüldü.... Kişi esasında hangi özgürlüğün demek istendiğini kavramaktan çekindi, kişi kendi kendisine gözlerini yumdu.... Ama gözlerinin yumulması ve dudakların ciddi sözlerle ıslatılması, ellerin yasaklanacak bir şeyin bulunduğu yere uzanmasını engelleyemedi. "Göbek" özgür protestanlığın" Tanrısı olmuştur, bütün intikam ve kıskançlık zevkleri, hırsları doymak bilmeyen bir kudurmuş öfkenin içinde tatmin yolunu tutmuşlardır...

Bu bir süre devam etti. Bundan sonra bezginlik, tıpkı onun Avrupa'nın Güneyinde ortaya çıkışı gibi belirmiştir; burada da bir bayağı türde bezginlik, bir genel *ruere in servitum* kendisini açığa vurdu... Almanya'nın nazik olmayan bir yüzyılı başladı...

Kudretin kazanılmış pozisyonu olarak *şövalye ruhluluğu*: Onun giderek yok oluşu (kısmen daha geniş olana, burjuvalığa dönüşmesi). Laroche foucauld'da Ruhun soyluluğunun asıl sebepleri üzerine bilinci mevcuttur ve bu sebeplerin Hristiyanca somurtuk yargılanışı üzerine.

Hiristiyanlığın Fransız İhtilali sayesinde sürdürölüşü. Bunun ayar-tıcısı Rousseau'dur. O ondan itibaren giderek daha ilginç -acı çeken- olarak gösterilen kadını tekrar dizginlerinden kurtarır. Bundan sonra köleler ve Mistress Beecher- Stowe. Daha sonra yoksullar ve işçi-ler. Sonra sefihler ve hastalar. Bütün bunların hepsi de ön plana çı-karılır (bizzat dahinin tarafını tutmak için, beşyüz yıldan beri onu büyük acı çeken olarak canlandırmaktan başka türlü hareket etme-diler). Bundan sonra şehvete lanet gelir (Baudelaire ve Schopenha-uer) egemenlik düşkünüğünün en erdemsizlik olduğundan dair ke-sin kanaat; Ahlâkın ve ilgisizliğin özdeş kavramlar olduğuna tama-miyle emin olunur; Herkesin mutluluğunun kendisine çaba harcan-maya değer bir hedef olduğu öğretilir. (Yani İsa'nın gök ülkesi oldu-ğu). Biz en iyi yoldayızdır: Ruhen yoksul olanların gök ülkesi, impa-ratorluğu başlamıştır. Ara kademeler: Burjuvazi (paraya binaen son-radan türedi zengin) ve işçi (makineye binaen).

Grek kültürünün ve Ludwig XIV dönemindeki Fransız kültürü-nün *uzlaştırılışı*. Kişinin kendisine kesin inancı. Hayatı kendilerine güç kılan aylaklardan bir sınıfın teşkili ve nefislerini, çok yenen kim-selerden ibaret. Biçimin kudreti, kendini biçimlendirmek iradesi. "Mutluluk" hedef olarak seçilmiştir. Biçimlerin mahiyetinin ardında çok güç ve enerji; *öyle kolay görünen hayatın görülmesinden zevk alış*. Grekler Fransızlara çocuk gibi göründüler.

Üç Yüzyıl

Onun farklı *duyarlığı* en iyisi şu şekilde kendisini açığa vurur; Aristokratlık: Descartes, aklın egemenliği, *iradenin* bağımsızlığına kani oluş.

Feminizm: Rousseau, *hissin* egemenliği, duyuların bağımsızlığının kanıtı, yalan - dolan;

Animalizm: Schopenhauer, hırsların egemenliği, Animalitenin (hayvansallığın) bağımsızlığına kani oluş, daha dürüst, ama daha somurtkan.

17. yüzyıl aristokratiktir (elitsel), düzenleyici, hayvansal olana karşı kibirli, yüreğe karşı hoşgörüsüz “hissiz” hatta ruhsuz oluş, yüreğe karşı çıkış “Almansız”, Burlesk ve doğal olana karşı iltifatkar olmayış, genelleştirsek ve bağımsız geçmişe karşı; çünkü insan kendine inanmaktadır. *Au fond* olarak çok büyük ölçüde yırtıcı hayvan, kendine egemen kalmak için çok büyük ölçülerde çilekeş hayata alışma. *İradece* güçlü olan yüzyıl; güçlü tutkunun yüzyılı keza bu yüzyıla aittir.

18. yüzyıl kadının egemenliği altına girmiştir, hülyaperest, zeki-ce, yüzeysel, ama arzu edilebilirliğin, yüreğin hizmetindeki bir ruhla, en manevi olanın zevkini duymada aşırı bütün otoriteleri hiçe sayarak; sarhoş, şen-şatır, net, humen, kendisinin karşısında sahte esasında çok miktarda ödlelik, topluluğu seven...

19. yüzyıl daha içgüdüsel, daha hayvanca, daha yeraltıca, daha çirkin, daha gerçekçi, daha ayak takımsı ve düpedüz bunun için “daha iyi”, “daha dürüst” her türlü realite karşısında daha itaatkar, daha doğrucu; ama iradece zayıf, ama kederli ve karanlık-hırslı (koyu hırslı), ama feci. Ne “aklın” ne de “yüreğin” karşısında ürkek ve saygılı olmayan; hırslı isteğin egemenliğine çok kâni (Schopenhauer “irade” demiştir, ama onun felsefesi için içinde *asıl istemenin* mevcut olmadığına ilişkin hiçbir şey o derece karakteristik değildir). Hatta ahlâk bir insiyaka indirgenmiştir (merhamet).

Auguste Comte 18. yüzyılın devamıdır. (Kalbin beyin üzerine egemenliği.) Bilgi kuramında duyumculuk, diğerkamca hülyaperestlik).

Bilimin bir derece bağımsız olduğunu 19. yüzyılın ideallerin egemenliğinden kurtulması ispatlar. Arzu edişte belirli bir “ihtiyaçsızlık” bize bilimsel merak ve hoşgörüsüzlüğü mümkün kılar. Bu bizim bir tür erdemimizdir...

Romantik 18. yüzyılın sonudur; onun doğurduğu hayranlıktan sonra bir tür yığılmış istek büyük üslupta kendini göstermiştir. (Filhakika bir parça tiyatroyarı gösteriş ve kendini aldatış: *Güçlü tabiatı, büyük tutkuyu* canlandırmak istediler.)

19. yüzyıl içgüdüsel olarak kendileriyle olgusal olana *bağnazca itaatini* haklı hissedeceği kuramları aramıştır. Hegel’in “duyarlığa” ve romantik idealizme karşı başarısı onun düşünme tarzının bağnazlığından, zaferi eline geçirenin daha büyük aklına inancından reel “devletin” haklı kılınıştan (“insanlık” yerine vs.) kaynaklanmaktadır. Schopenhauer: Biz parça budala ve en iyi halde hatta kendi kendinizi ortadan kaldıranlarız. Determinizmin’in başarısı, önceleri salt olarak geçerli olan *bağlayıcılıkların* soykütüksel çıkarsaması, çevre ve intibak öğretisi, iradenin refleks hareketlerine indirgenişi, etki eden sebep olarak iradenin yadsınışı; sonunda gerçek bir ad değiştirme: O derece az irade görülür ki sözcük bir başka şeyi belirtmek için özgür olur. Daha başka kuramlar: *Nesnellik* öğretisi, gerçeğe götüren biricik yol olarak “iradesiz” mülahaza ediş; *güzelliğe de götüren yol* (*Tabiliğe* ilişkin bir hakka malik olmak için keza “dehaya” inanış); Mekanizm, Mekanik sürecin hesaplanabilir olan donmuşluğu; sözüm ona “Natalizm”, seçen, yargılayan, yorumlayan öznenin elimine edilişi ilke olarak.

Kant, “pratik akıl” ile, ahlâk bağnazlığı ile büsbütün 18. yüzyıldır; Buna ilaveten tarihi hareketin tamamıyla dışındadır; çağının realitesine ilişkin hiçbir bakışı olmaksızın, örneğin ihtilal için; grek felsefesinin etkisinden de uzaktadır; yüküm kavramının hayalperestisi; duyumcu, dogmatik şımartılışın arka planıyla.

Yüzyılımız’da Kant’a yönelik *geri hareket onsekizinci yüzyıla geriye* gidiştir. İnsanlar kendileri için tekrar eski ideallere ve eski hayalperestliğe bir hak tanımak isterler, bu sebepten “sınırlar koyan” bir bilgi kuramıdır ahiretini keyfi olarak geçerli kılmaya izin veren bir

davranıştır bu. Hegel'in düşünüş tarzı Goethe'ninkinden çok uzak değildir. Goethe'nin *Spinoza* üzerine söylediklerini dinleyin, evrenin ve hayatın tanrılaştırılma iradesi temaşasında ve iskandil edilişinde dinginlik ve mutluluk bulmak için; Hegel her yerde aklı arar. İnsan aklın karşısında kendisini *teslim etmelidir ve alçakgönüllü olmalıdır*. Goethe'de hemen hemen sevinçli ve *güvenen* bağınazlık vardır ki, o isyan etmez, yormaz ve içinden bir topyekünlük oluşturmaya çalışır, bunu da topyekünlükta her şeyin kendini çözdüğüne ve iyi ve haklı kılınmış olarak görüldüğüne inanarak yapar.

96

Aydınlanma hareketinin devresi. Bunu duyarlılığın devresi izler. Buna göre Schopenhauer duyarlığa dahildir. (Hegel maneviyata, zihniliğe).

97

17. yüzyıl çelişkilerden bir toplamdan acı çekercesine insandan acı çeker. ("*Pamas de contradictionis*", ki biz oyuzdur); o insanı keşfetmeye, *düzenlemeye*, kazıp içini açmaya çalışır. 18. yüzyıl insanın tabiatı üzerine bildiğini onu ütopsine intibak ettirmek için unutmaya çalıştığı halde. "Yüzeysel, yumuşak humen" o insana hayranlık duyar.

17. yüzyıl bireyin izlerini silmeye çalışır, bununla eseri, insana hayata olabildiğince benzer olsun diye. 18. yüzyıl eser sayesinde *yazarını ilginç kılmaya* çaba harcar. 17. yüzyıl sanatta sanatı arar, bir parça kültür arar; 18. yüzyıl sanatla sosyal ve politik tabiatlı sürdürür.

"Ütopi", "ideal insan" tabiatı Tanrılaştırma, insanın kendini sahneye çıkarmasının boş gururu sosyal hedeflere itaatin propangandasına tabi kılmayı amaçlar. Reformların propagandasını yapar, şarlatanlık, biz bunları 18. yüzyılda görüyoruz.

17. yüzyılın üslubu: Titiz, '*exact et libre*.'

Kendi kendisine yeten güçlü birey ya da Tanrı karşısında gayretkeş bir çabanın içinde olan. Ve o modern yazar tacizi ve üstüne üstüne geliş. Bunlar *tezadlardır*. "Kendini üretmek". Bununla Port Royal'in bilginleri karşılaştırılmalıdır.

Alfieri büyük üslubdan anlıyordu.

Burlesk (maskaraca) (haysiyetsizce) olana karşı duyulan nefret, *tabiattan hoşlanmamak* 17. yüzyıla özgüdür.

*Rousseau'ya karşı. İnsan ne yazık ki yeterli derecede kötü değildir; Rousseau'nun hasımları, ki onlar "İnsan bir yırtıcı hayvandır" derler, maalesef haksızdırlar. İnsanın ahlâken bozulması değildir lanet, tersine onun yumuşatılması ve ahlâklaştırılışıdır. Rousseau tarafından en şiddetli olarak kendisiyle mücadele edilen alan düpedüz nispeten hâlâ güçlü ve iyi yaratılmış olan insan türü idi. (Büyük şiddetli heyecanlara aynen malik olanlardı: Kudret iradesiydi, zevke yönelik istenç, kumanda etmek iradesi ve yetisiydi.) 18. yüzyılın insanını Rönesans'ın insanıyla karşılaştırmalıdır (Keza Fransa'da ki 17. yüzyılın insanıyla karşılaştırılmalıdır.) Neyin söz konusu olduğunu hissetmek için buna gerek vardır. Rousseau kişinin kendi kendisini hakir görmesinin bir hastalık belirtisidir ve kızdırılmış kendini beğenişin işaretidir. Bu her ikisi de o kişilerde egemenlik ifade eden iradenin mevcut olmadığının belirtileridir. O ahlâklaştırır ve intikam insanı olarak kendi zavallılığının *sebebini* egemen olan sınıflarda arar.*

Voltaire - Rousseau. Tabiatın durumu korkunçtur. İnsan yırtıcı hayvandır. Uygarlığımız bu yırtıcı hayvan tabiatı üzerine işitilmemiş bir zaferdir. *Voltaire böyle bir sonuç çıkardı. O uygarlaştırılmış olan durumun yumuşatıcılığını (tahfifini), ustaca ince kurnazlığını (rafinemant), manevi sevinçlerini hissetti; Dar kafalığı erdemin biçiminde bile olsa hor gördü; Çilekeşlerde (asket) ve rahiplerdeki zor beğenirliği hakir gördü.*

İnsanın *aktöresel haysiyetsizliği Rousseau'ya taaddüm eder görünmektedir; "haksız", "gaddar" sözcükleriyle en çok aksi halde gözden düşüşün yasaklananın etkisi altında bulunan baskı altına alınmış olanların içgüdülerini tahrik edebiliriz. Öyle ki onların vicdanı onlara başkaldırıcı hırslara kapılmamalarını telkin eder.* Bu tahakkümünden kurtulmuş olanlar her şeyden önce bir şeyi ararlar: Partilerine *daha yüksek tabiatın her şeyden önce büyük vurgularını ve tutumlarını kazandırmaya çalışırlar.*

Rousseau: Kuralı duyguya dayandırır; tabiat adaletin kaynağı olarak; insan *tabiata* yaklaştığı ölçüde yetkinleşir (Voltaire'e göre *tabiat-tan* uzaklaştığı ölçüde yetkinleşir insan). Biri için *hümanitenin* ilerlemesi, diğeri için adaletsizliğin ve eşitsizliğin kötüleşmesinin çağları aynı dönemlere rastlar.

Voltaire Renaissance'nin kastettiği anlamda h maniteyi kavrıya-
rak, aynı zamanda insanın içinde bulunan g c ve imkân ("yüksek
kültür" olarak), o "*honnnetes gens*" ve "*de la bonne compagnie*" dava-
sı için mücadele eder, zevk meselesi, bilimin, sanatların, ilerleme
meselesi bizzat ve uygarlığın.

1760 yılına doğru mücadele *tutu tu*: Cenevo vatandaşı ve le seig-
neur Ferney; ancak neden sonra o andan itibaren Voltaire yüzyılının
adamı olur, filozof, ho g r n n ve inan sızlı ın temsilcisi (o zama-
na kadar sadece *un bel esprit*) Rousseau'nun başarısına karşı duydu-
 u kin ve kıskançlık onu ileri götürdü. "Y kse e  ıkardı".

'Pour "*la canaille*" un dieu r mun rateur et vengeur' - Voltaire.

Her iki bakış açısından uygarlığın değerine atfen eleştirisini. Sosyal
icad Voltaire için var olanın en güzelidir. Onu idame etmekten ve
yetkinle tirmekten daha yüksek bir hedef yoktur; Düpedüz budur
sosyal örf ve adetlere saygı göstermek için *honnetete*; "toplumun"
idamesinin lehine belirli zorunla " nyargılara karşı itaat erdemdir.
Kültür misyoneri, Aristokrat (elit kişi) muzaffer, egemen sınıfların ve
onların de erlendiril lerinin temsilcisidir. Ama Rousseau "homme de
lettres" (edebiyat adamı) olarak da *plebeyen* (kaba saba adam) kalır.
Bu i itilmemi  bir şeydir; onun kendi olmayan her bir şeyi küstahça
hakir g r   .

Rousseau'da *hastalıklı olan yan* en çok hayranlık uyandırdı ve
taklid edildi. (Lord Byron ona akrabadır; yüce i  tutumlarına da zo-
raki yönelerek,  calıcı bir kine; değer verdi. Bunlar "bayalı ın" i a-
retleridir; daha sonra Venedig sayesinde dengeye ula tırılarak daha
Çok hafifleticinin ve insana iyi gelenin ne olduğunu kavramı tır...
l'insouciance).

Rousseau o neyse ondan gurur duymaktadır, kökenine rağmen;
ama ona kökeni anımsatılırsa, düpedüz bunun için müthiş öfkelenir...

Rosseau'da kuşkusuz *ruh hastalığı var*, Voltaire'de alı ıla gelmemiş
olan olağanüstü bir sağlık ve hafiflik mevcuttur. *Hastanın intikamı*,
delili inin dönemleri onun insanı hor görmesinin ve g vensizli inin
de zamanlarıdır.

Rousseau'nun *alın yazısını* savun  u (Voltaire'nin k t mserli ine
karşı); laneti (ilenç) topluma ve uygarlığa atfedebilmek için onun
Tanrı'ya gerekmesi vardı; Her şey zati olarak iyidir, çünkü Tanrı on-
ları yaratmıştır sadece *insan insanı ahlâken bozmuştur*. "lyi insan" ta-

biat insanı olarak sırf bir hayal idi; ama Tanrı'nın bunun eseri olması doğması ile olası ve sebeplendirilmiş bir şeydi.

Ala Rousseau (Rousseauca) Romantik: Tutku ("Tutkunun hükümler hakkı") "Tabiiik"; deliliğin çekiciliği (Çılgınlık büyüklüğe dahildir); zayıfın anlamsız kendini beğenmişliği, ayaktakımının oç alma tutkusu *yargılayıcı olarak* (Politikada yüz yıldan beri bir hasta önder telakki edilmiştir)

101

Kant: İngilizlerin kuramsal kuşkuculuğunu Almanlar için *mümkün* kılmıştır:

1. O Almanların aktöresel (ahlâki) ve dini ihtiyaçlarını onun için ilginç kılarak bunu yapmıştır: Nasıl aynı sebepten modern akademisyenler kuşkuyu Eflatunculuğa hazırlık için kullanmışlarsa, (Augustin'e bak); nasıl Pascal hatta inanca yönelik ihtiyacı harekete geçirmişse (onu haklı kılmak için).

2. O onu iskolastik olarak süslü püslü yapmışsa ve buklemi kılmışsa ve bu sayede Almanların bilimsel biçim beğenisine kabul edilebilir kılmışsa (çünkü Locke ve Hume aslında çok nettiler, aslında çok aydınlıktilar. Yani Alman değer içgüdülerine göre değerlendirilirse, bir hükme bağlanırlarsa, çok yüzeyseldirler.)

Kant: Sınırlı bir psikolog ve insan sarrafı; büyük tarihi değerlere atfen kabaca yanlış müdahalede bulunan biri (Fransız İhtilali); Rousseau cinsinden bir ahlâk bağnazıdır, değerlerinin yeraltında gizli Hristiyanlığıyla. Kesinlikle doğmatik, ama o eğiliminden hantalca bir bıkkınlık duyar, onu despotlaştırmak istegindedir, ama bu kuşkudan da derhal yorulur; ama kozmopolitik bir beğenin soluşu onda bulunmaz ve antik güzellikten de habersizdir... Bir geciktirici ve aracıdır, özgün değildir (tıpkı *Leibniz*'in mekanik ile Ruhçuluk arasında, *Goethe*'nin 18. yüzyılın beğenisiyle "tarihi" ruhun beğenisi arasında bulunması gibi (ki bu özünde egzotizmin ruhudur), *Alman müziğinin* Fransız ve İtalyan müziği arasında bulunması gibi, *Karl der Grosse*'nin Roma İmparatorluğu ile Nasyonalizm arasında bir köprü olması gibi, aracılık etmesi gibi kelimenin tam anlamıyla geciktiriciler.

102

Hristiyan yüzyılların kötümserliğiyle 18. yüzyıldan daha güçlü yüzyıllar olup olmadıkları (Greklerin *trajik çağ* gibi).

19. yüzyıl 18. yüzyıla karşı onun varisidir, ona karşı bir gerilemedir? (“Ruhsuz, zevksiz”), ona karşı ilerleme onda nerededir? (daha somurtkan, daha gerçekçi, daha güçlü).

103

Bizim *Campagna romana*’yı sonradan hissetmemizin anlamı nedir? Ve yüksek dağ silsilesini?

Chateaubriand 1803’de M.de Fontanes’e bir mektubunda *Campagna Romana*’nın ilk izlenimini sunar.

Başkan de Brosses *Campagna romana* üzerine şöyle der: “*il fallait que Romulus fût ivre, quand il songea à batir une ville dans un terrain aussi laid*”.

Delecroix da Roma’yı istemiyordu, o ana korku telkin ediyordu. O Venedik’e hayranlık duyuyordu tıpkı Shakespeare, Byron, George Sand gibi. Theoph. Gautier’de ve Roma nefreti-Richard Wagner’de de mevcuttu.

Lamartine, Sorrent’i ve Posilipp’i överek dile getirmişti.

Victor Hugo İspanya’yı hayalinde yaşatmıştı. Parca que “*aucune ànure nationn’na moins enıprunté à antiquité parce qu’elle n’a subi aucune influenza classique*”

104

18. Yüzyılı yenmek için yapılan *iki büyük girişim*:

Napoleon, o erkeği (cesur kişi), askeri ve iktidar için büyük mücadeleyi tekrar uyandırmak suretiyle sağlamıştır.

Avrupa’yı politik birlik olarak tasarlıyarak;

Goethe, bir Avrupa kültürü hayal ederek, ki o daha önce erişilen hümanitenin mirasına tamamiyle konmak suretiyle. Bu yüzyılın Alman kültürü güvensizlik uyandırır. Müzikte o eksiksiz, ruhu kurtuluşa ulaştıracak ve bağliyacık olan unsur Goethe, mevcut değildir.

105

Müziğin romantiklerde merkezi önem kazanması 1830 ila 1840. Delecroix, *Ingres*, bir tutkulu müzisyen (Glück, Haydn, Beethoven, Mozart için duyulan tapınırcasına hayranlık) O Roma’daki öğrencilerine şöyle der: “*si je pouvais vous rendre tous musiciens, vous lgegneriez comme peintres*”; aynı şekilde Horace Vernet özel bir tutkuyla Don Juan’ın sözünü eder (Mendelsohn’un 1831 tarihinde belgelediği üzere). Aynı şekilde Stendhal, kendisi üzerine şöyle der: “*Combien de lieues ne ferais-je pas à pied, et à combien de jours de prison ne me soumentterais.*”

- "je pas pour entendre Don Juan ou le Matrimonio segreto; et je ne sais pour quelle autre chose je ferais cet effort." O zamanlar 56 yaşında idi.

Ödünç alınan biçimler, örneğin Brahms tipik "epigon" (mukallid-öykünücü) olarak, Mendelsohn'un kültürlü Protestanlığı keza (daha önceki bir ruh ona öykülenerek oluşturulur, şiirleştirilir...).

-Wagner'de ki ahlâki ve şiirsel ikameler, ki onlar diğerlerinde var olmayanların zaruri olarak yerine geçirilen bir sanattır.

- Tarihi yakınlık şiir yazarak, masallarla ilham.

- Kendisi için Fransızların arasında Flaubert'in ve Almanların arasında Richard Wagner'in Alman örneği olduğu o tipik değiştirme tıpkı aşka romantik inancı gibi ve geleceğe olan sevgi hiçliğe şiddetli isteğe dönüştürülmüştür, 1830-1850'de.

106

Alman müziği niçin Alman romantizminin çağında tepe noktasına çıkmıştır? Alman müziğinde bir Goethe niçin yoktur? Ne kadar çok Schiller, daha doğrusu ne kadar çok, *Thekla* vardır buna karşı Beethoven'de.

Schumann Eichendorf'u, Uhland'ı, Heine'yi, Hoffmann'ı, Tieck'i içinde taşır, Richard Wagner Freishütz'ü, Hoffmann, Grimm'i, romantik masalı. İnsiyakın mistik Katolikliğini, simgeciliği, tutkunun özgür ruhçuluğunu (rindliğini) içinde taşır. (Rousseau'nun amacı). Uçan Hollanda'lı Fransız beğenisi kokmaktadır, ki orada *le ténèbreux* 1830 ayartıcı tip idi.

Müziğe tapma: Biçimin devrimci romantizmi. Wagner, Alman ve Fransız romantizmini özetler.

107

Richard Wagner değerine atfen sadece Almanya için ve Alman kültürü için değerlendirilirse büyük bir soru işareti olarak kalmaktadır, belki de bir alman felaketi, her halde bir kader: Ama bunun ne zararı var? O daha çok sırf bir Alman fenomeninden daha çoğu değil midir? O bana hatta Almanya'ya ait olduğundan başka hiçbir yere ait görünmüyor. Orada bizzat hiçbir şey ona hazırlıklı değildir, onun bütün tipi Almanların arasında basit olarak yabancı durmaktadır, garip, anlaşılmamış, anlaşılmaya müsait olmayan. Ama bunu insan kendisine itiraf etmekten çekinir: bunun için insan çok iyi niyetlidir, çok dört köşelidir, çok almandır : "Credo quia absurdus est"

(inanç saçma olduğu için inanıyorum). Böylece Alman ruhu bu halde böyle istiyor ve böyle istedi. Ve o Wagner'in kendi üzerine neye inanılmasını istediği herşeye basit olarak inandı. Alman ruhu bütün çağlarda psikolojide incelikten ve kehanetten yoksun kaldı. Bugün onun vatan sevgisinin ve kendine hayranlığının yüksek basıncı altında bulunduğu dönemde kendini görülecek derecede şişmanlatmakta ve kabalaştırmaktadır; O nasıl olurdu da Wagner sorununun üstesinden gelebilirdi.

108

Almanlar daha hiçbir şey değildirler, ama onlar bir şey *olacaklardır*. Onların daha bir kültürleri bile yoktur. Buna göre hiçbir kültüre daha malik olamazlar. Bu benim ilkemdir: Bazıları bu sözümünden isterseler incinsinler. Onlar daha hiçbir şey değildirler. Bu demektir ki onlar her şeydirler. Bir şey olacaklardır, bu demek ki her şey olmaktan çıkacaklardır. Bu sonuncusu esasında sadece bir arzudur, bir umut değildir. Şansımız var ki üzerinde yaşanılabilen bir arzudur, iradenin bir sorunu, çalışmanın, disiplinin, yetiştirmenin bir sorudur, diyebiliriz ki hoşnutsuzluğun, şiddetli isteğin, yoksunluğun, keyifsizliğin, hatta dış bilemenin. Kısacası biz Almanlar bizden hâlâ istenmeyen bir şeyi istemekteyiz. Biz bir parça daha çok olmak istiyoruz.

Daha olmamış olan bu Alman'a bugün Alman kültüründen daha iyi bir şeyin hak olarak isabet ettiği, bütün olmakta olanların bu alandaki memnuniyetini hoyratça kendini dinginliğe, rahata kaptırmak ya da kendini kendisiyle sarhoş etmeyi algıladığı yerde bir öfke içinde olmaları gereklidir. Bu hâlâ daha iyisini öğrenmediğim bir ikinci ilkedir benim için.

c) Güçlenmenin emareleri

109

Ana kural: Modern insanı haber veren şeyin içinde çöküntü diye bir şey bulunur. Ama hastalığın çok yanında deneyden geçirilmemiş olan bir güç ve ruhun kudretliliği de vardır. *İnsanların küçülmesini, haysiyetsizliğini meydana getiren aynı sebepler daha güçlü ve daha ender olanları yukarıya büyüklüğe kadar yükseltir.*

Toplu sağgörü: Bizim modern dünyamızın iki anlamlı karakteri: Düpedüz aynı belirtiler bir gerilemeye ve güçlölüğe işaret edebilirler. Güçlölüğün, kazanılmış reşitliğin rütbeleri geçmişten intikal eden (geri kalmış olan) duygu değerdendirmelerine dayalı olarak zayıflık diye yanlış anlaşılabilir. Kısacası, değerd duygusu olarak his çağın seviyesinde değildir.

Genelleştirirsek: Değerd duygusu daima gericidir, zamana uymayan dır. O çok önceki bir çağın idame, büyüme şartlarını ifade eder: O kendilerinden doğmadığı ve onu zorunlu olarak yanlış anlayan insan varlığının şartlarına karşı mücadelede bulunur o engeller: O kuşku-yu, yeniye karşı uyandırır...

111

On dokuzuncu yüzyılın sorunu. Acaba onun güçlü ve zayıf yanı bir-birine mi aittir? Acaba o bir odundan mı oyulmuştur? İdeallerinin farklılığı ve onların çelişkisi daha büyük bir amaçla mı belirlenmiştir? Daha yüksek bir şey olarak? Çünkü o büyüklüğe götüren ön belirleme olabilir, bu ölçüde şiddetli bir gerilimin içinde büyümesinin ön belirleyicisi olabilir. Memnuniyetsizlik, nihilizm iyi bir işaret olabilir.

112

Toplu sağgörü: Filhakika her büyük büyüme beraberinde muazzam bir çözülmeyi ve mahvoluşu da getirir. Acı çekiş, alçalışın belirtileri muazzam ilerlemenin çağlarına dahildir; İnsanlığın her bir semereli ve kudretli hareketi aynı zamanda bir nihilistik hareketi de birlikte yaratmıştır. O özel hal ve şartların altında kesin ve en özlü olan büyümenin emareleridir, insan varlığının yeni şartlarının içine geçişin işaretleridir. Öyle ki kötümserliğin en aşırı biçimi, asıl nihilizm doğar. Ben bunu kavradım.

113

A

Şimdiki insanlığımızın candan bir değerdendirilmesinden yola çıkmak için: Kişi kendinin zahiri durumuyla aldatılmasına izin vermeme-lidir. Bu insanlık daha az "etkilidir", ama o devamın büsbütün değişik garantilerini verir, onun temposu daha yavaştır, ama ölçüsü bizzat daha zengindir. Sağlık artıyor, güçlü bedenin reel şartları tanınıyor ve giderek yaratılıyor, "Çilekeşlik" ironik'dir. Aşırı uçlardan ürkeklik, "doğru yola" götüren belirli bir güven hiçbir hülyaperestlik değildir; daha

dar değerlere zaman zaman uyum gösteriş (“vatan”, “bilim” vs.) ortaya çıkıyor. Ama bütün bu tablo yine de iki anlamlıdır: O hayatın yükselen hareketi kadar alçalan hareketi de olabilir.

B

“İlerlemeye inanış”: Aklın aşağı alanında o yükselen hayat olarak görülür; ama bu kendini aldatıştır; zekanın daha yüksek alanında alçalan bir hayat gibi görünür.

Belirtilerin betimlenişi.

Bakış açısının birliği: Değer ölçülerine atfen emniyetsizlik.

Bir genel “boşuna”dan korku.

Nihilizm.

114

Gerçekten artık ilk nihilizme karşı bir karşı çareye ihtiyacımız yoktur. Hayat Avrupamızda artık o derecede belirsiz, rastlantısal, abes değildir. İnsanın değerinin felaketin değeriyle bu derece muazzam bir çoğaltılması vs. şimdi öyle çok gerekli değildir, biz bu değerlerin önemli bir azaltılışına katlanırsak, çok saçmayı ve rastlantıyı kabul ederiz: İnsanın ulaşılan gücü kendilerinden aktöresel yorumun en güçlüsü olduğu terbiye araçlarının şimdi alçaltılmasına izin verir. “Tanrı” çok aşırı bir varsayımdır.

115

Eğer her hangi bir şekilde insanlaştırmamız gerçek fiili bir ilerleme anlamına gelirse, bu taktirde bizim aşırı tezadlara, denilebilir ki hiçbir çelişkiye artık gereğimiz yoktur.

Biz duyuları sevebiliriz, onları her derecede manevileştirdik, ve artistik yaptık;

Şimdiye kadar en kötü olarak adı kötüye çıkmış olan bütün nesnelere hakkımız vardır.

116

Hiyerarşinin ters-yüz edilmesi. Dindar kalpazanlar, rahipler bizim aramızda Tschandalaslar (Hintlilerin Paryaları) haline gelirler. Onlar şarlatanların, hekimlik satanların, kalpazanların, büyücülerin konumunu işgal ederler; biz onları iradeyi bozan, hayatın intikama düşkünlerinin büyük iftiracıları, yeteneksiz yaradılmış olanlar arasında başkaldırırcılar olarak düşünürüz. Biz hizmetçiler kastından, *sudralardan* orta sınıfımızı oluşturduk, “halkımızı” politik kararın elinde olanlarını meydana getirdik.

Buna karşı dünkü Tschandala bugün en yukarıdadır; en önde Tanrı'ya küfredenler, Immoralistler her türden özgür olanlar, artistler, Yahudiler, oyuncular. Esasında her birisi adı kötüye çıkmış olan insan sınıfları.

Biz onurlu düşüncelere yükseldik, daha çoğu, yer yüzündeki onuru belirliyoruz, "Soyluluğu" ... Hepimiz bugün hayatın tarafını tutan sözcüleriyiz. Biz immoralistler bugün en güçlü kudretiz. Diğer büyük kudretlerin bize ihtiyaçları var... Biz dünyayı kendi suretimize göre inşa ediyoruz zihnimizde.

Biz "Tschandala" kavramını rahiplere, ahiret hocalarına ve onlarla sınıksıkı birleşmiş olan Hıristiyan topluma aktardık, buna ilaveten aynı kökenden gelen, karamsarlar (kötümserler), nihilistler, merhamet romantikleri, mücrimler, reziller. "Tanrı" kavramının mesih (Hz. İsa) olarak hayal edildiği bütün alan buna dahildir...

Artık yalancı olmamak mecburiyetinde kalmaktan gurur duyuyoruz, iftiracı, hayatı kuşkucu kılmayanlar olarak...

117

On dokuzuncu yüzyılın ilerlemesi on sekizinci yüzyıla karşı. (Esasında biz iyi Avrupalılar on sekizinci yüzyıla karşı savaş veriyoruz):

1. "Tabiata dönüş" daima daha kesin olarak ters anlamında anlaşılmaktadır, o Rousseau'u anladığının tersidir; Pastöreliden ve Operadan uzaklaş!

2. Daima daha kesin olarak anti -idealistik, daha özdeksel, korkusuz, daha çalışkan, ölçülü, ani- değişmelere karşı daha güvensiz. Karşı devrimci;

3. "Ruhun" sağlığının önünde daha kesin olarak bedenin sağlığı sorununu öne çıkararak. Sonuncusunu en azından ruhun sağlığının ön şartı olarak görürüz.

118

Eğer her hangi bir şeye ulaşılmışsa, o duyulara karşı zararsız bir davranıştır. Duyuların dünyasına karşı daha sevinçli, daha iyi niyetli, Goethe'ce bir tavır takınmaktır; aynı şekilde tanımaya atfen daha gururlu bir hissetmedir. Öyle ki "safdil budala" az bir inanç görür.

119

Biz "Nesneller". Bize en uzak, en yabancı varlık ve kültür türlerinin kale kapılarını açan şey merhamet değildir; tersine düpedüz baş-

kalariyla birlikte "acı çekmeyen", bunun aksine daha önce kendisinden acı çekilen yüzlerce şeyden zevk alan (isyan etmiş ya da içinden olan, ya da düşmanca ve soğuk bakan) nüfuz edilebilirliğimiz ve yakalanmış doğallığımızdır. Bütün nüanslarıyla acı çekme şimdi bize ilginç gelmektedir: Kuşkusuz bununla biz daha *merhametliler* değiliz, hatta acının bize görünüşü bizi kesinkes sarssa da ve gözlerimizden yaş akıtsa da. Biz sadece bunun için daha yardımsever olarak bir ruh durumunun içinde olmayız.

Her türlü çaresizliği ve cürmü bu gönüllü olarak görmek *isteyişimiz* içinde 18. yüzyılda olduğundan daha güçlü ve daha kuvvetli hale geldik; bu durum gücümüzün büyüdüğünün bir ispatıdır (Biz 17. ve 16. yüzyıla yaklaştık) Ama "Romantik hareketimizi" güzelleştirilmiş ruhumuzun bir ispatı olarak addetmek derin bir yanlış anlamadır. Bütün *daha kaba* çağların ve halk tabakalarının istediği gibi güçlü sansasyonlar istemekteyiz. (Bunu sinirleri zayıf olanların ve dekadandların yozlaşanların- ihtiyacından ayrı tutmak zorundayız. Onlarda bibere ihtiyaç vardır, hatta gaddarlığa.) Biz içinde burjuva ahlâkının birlikte dile gelmediği, rahipçe ahlâkın görülmediği durumları arıyoruz. (Biz her kitapta, ki onda papaz ve Tanrı bilim havasının takılı kaldığı görülür, acımaya değer bir gerekliliğin ve yoksulluğun izlenimine sahibiz). "İyi" toplum esasında burjuva toplumunda yasaklanmış olan ve kötü bir nam uyandıran hiçbir şeyin ilgi uyandırmadığı bir toplumdur. Keza kitaplar müzik, politika, kadının değerlendirilmesi için de aynı şey söylenebilir.

120

İnsanın 19. yüzyılda doğallaştırılması (18. yüzyıl zerafetin, inceliğin ve *sentiments génereux*'un 'Genelduygusalığın' yüzyılıdır) "Tabiata geri dönüş" *değil*: Çünkü hiçbir zaman bir doğal insanlık var olmamıştır. Tabii olmayan tabiata aykırı değerlerin iskolastiği başlangıçtır kuraldır; insan tabiata uzun mücadeleden sonra ulaşır o asla "geri dönmez". Tabiat: ahlâk dışı olmaya cesaret eder.

Biz onlara bağımlı bile olsak ciddi duygulara karşı daha kaba, daha dolaylı ve ironi ile doluyuz.

Zenginlerin, bir işi olmayanların *ilk toplumumuz* daha doğaldır. Birbirlerine av partileri yaparlar, cinsel sevgi bir tür spordur, ki onda evlilik bir engel ve bir çekicilik teşkil eder; eğlence uğruna eğlenilir ve yaşanır. Beden meziyetleri ilk planda takdir edilir, meraklı ve cüretkâr olunur.

Bilgiye ilişkin pozisyonumuz daha doğaldır: Biz bütün masumluluğu içinde ruhun asırlığına sahibiz. Taşkın duygulu ve rahipçe tavırlardan nefret duyarız, en yasak olandan zevk alırız. Eğer ona giden yolda can sıkıntısı duysaydık tanımaya, bilgiye ilgi duymayacaktık.

Ahlâka olan pozisyonumuz daha tabiidir. İlkeler gülünç hale gelmişlerdir; hiçbir kimse alaycı olmadan “yükümünün” sözünü edemez. Ama yardımsever, iyi niyetli bir zihniyet takdir görmektedir (içgüdüde ahlâkı görürüz ve gerisini küçümseriz. Bunun dışında birkaç onur noktası kavramları.)...

Politikada pozisyonumuz daha doğaldır. Biz bir başka nicelikteki güce karşı belirli miktardaki gücü, gücün sorunlarını görürüz. Kendisini kabul ettirmek için bir kudrete dayanmayan hakka (hukuka) inanmayız: Biz bütün hakları fetihler olarak hissederiz.

Büyük insanları ve nesneleri takdirimiz daha doğaldır: Biz tutkuyu bir ön hak (ayrıcalık - imtiyaz) olarak hesaba katarız, içinde bir büyük cürmün içerilmediği hiç bir şeyi büyük saymayız; biz bütün büyük olmayı ahlâka atfen kendini onun dışında tutmak olarak, tasarlarız.

Tabiata ilişkin pozisyonumuz daha doğaldır: Biz tabiatı onun “masumluluğu”, “aklı”, “güzelliği” uğruna sevmeyiz. Onu “şeytanlaşmış” ve budalalaştırılmış olarak severiz. Ama tabiatı bunun için hakir görmek yerine bundan beri kendimizi onun içinde daha akraba, daha yurdunda hissederiz. O bizi erdemli olmaya esinlemez, ona karşı bunun için saygı duyarız.

Sanata ilişkin pozisyonumuz daha doğaldır: Biz ondan güzel görünen yalanlar talep etmeyiz v.s. Kendisi heyecanlanmaksızın tesbit eden bir hoyratça pozitivizm sanatta egemendir.

Özetle: 19. yüzyılın Avrupalısının içgüdülerinden daha az utandığının belirtileri mevcuttur; kayıtsız şartsız öz doğallığını, yani ahlâksızlığını *diş bilemeksizin* itiraf etmesi için iyi bir adım atmıştır. Bunun aksine bu görünüşe tek başına katlanması için yeterli gücü vardır.

Bu söylediklerimiz belirli kulaklara sanki *bozulma* ilerlemiş gibi çalınır. Muhakkak ki insan kendini tabiata yaklaştırmamıştır, ki onun sözünü Rousseau etmektedir, tersine nefretle *reddettiği* uygarlıkta bir adım daha ileri gitmiştir. Biz *kendimizi güçlendirdik*: 17. yüzyıla tekrar yaklaştık. Yani onun sonunun beğenisine. (Dancourt, Lesages Regnard).

Uygarlığa karşı kültür. Kültür ve uygarlığın tepe noktaları birbirinden uzaktadır. Kültür ve uygarlığın uçurumlu muhalefetine kişi kendisini aldatmamalıdır. Kültürün büyük momentleri, ahlâken konuşursak, bozulmanın çağlarıdır; insanın istenilen zorla sağlanan hayvan evcilliği (uygarlık) en manevi ve en cüretkâr mizaçlara tahammülsüzlüğün dönemleridir. Uygarlık kültürün istediğinden daha başka bir şeyi istemektedir. Belki de onun tam aksini...

Ben sizi ne karşısında uyarırım: Dekadans (yozlaşmış) içgüdüleri hûmanite ile karıştırmamalıdır.

Uygarlığın *çözerek eriten ve zorunlu olarak yozlaşmaya sevk eden araçlarını kültürle karıştırmamalıdır;*

“Laisser aller” (her şeyi olurluna bırakmanın) *aşırılığını kudrete yönelik irade ile karıştırmamalıdır.* (O onun karşı ilkesidir.)

Benim yeniden ortaya attığım *çözömlenimemiş sorunlar şunlardır:* *Uygarlık sorunu,* Rousseau ile Voltaire arasındaki mücadele 1760 yıllarında. İnsan daha derin, daha güvensiz, “daha ahlâksız”, daha güçlü, kendi kendine güvenir hale gelir ve buna göre daha doğal olmuştur: Bu “ilerleme”dir. Bu arada bir tür iş bölümü yüzünden, kötüleşen tabakalar ve hoşgörösel, evcilleşmiş olan tabakalar birbirinden ayrılırlar: Öyle ki toplu olgu öyle kolaylıkla göze çarpmaz... Bu daha güçlü tabakaların kötüleşmesini *daha yüksek* bir şey olarak duyuracak olan, sanata sahip olmaları onların gücüne, nefsi yenmelerine ve gücün büyümesine aittir. Her bir “ilerleme”ye pekiştirilmiş olan unsurların “iyi olan”a yönelik değişik yorumu dahildir.

İnsana doğal içgüdülerine yönelik cesaret aşılır.

Onların kendilerini olduğundan *az takdir etmelerine* yol açılır. (Sadece birey olarak insanın değil, tersine *tabiat olarak* insanın olduğundan az değerlendirilmesi ortaya çıkar.)

Bizim onları nesnelerin içine bizzat yerleştirdiğimizi kavradıktan sonra, bu *çelişkileri* nesnelerin içinden çekip alırız.

Toplumun alerjisini insanın varlığının içinden denilebilir ki çekip çıkarırız (suç, ceza, adalet, dürüstlük, özgürlük, sevgi v.s.)

“Doğallığa” ilerleme: Bütün politik sorunlarda, partilerin ilişkilerinde bile ticari ya da işçi ya da girişimci (patron) partiler denilince,

iktidar sorunları söz konusu olur “ne yapılabilir” diye sorulur ve ancak bundan sonra ne yapılmalıdır söz konusu olur.

125

Sosyalizm. Sona erdiği düşünülen en cüz’ilerin ve budalaların, yani yüzeysel insanların baskısı, kıskançların ve dörtte üç sahte oyuncuların gerçekte “modern idelerin” mantıksal sonucudur ve onların gizli Anarşizminin doğurduğu bir durumdur: Ama bir demokratik sağlıklı olmanın yavan havasında (ılık havasında) ya da denilebilir ki kıyaslarda bulunmak, sonuca ulaşmak melekesi bitkin düşmüş, gevşemiştir. İzlenir ama bir mantıksal sonuç çıkarılmaz artık. Bu yüzden sosyalizm bütününde umutsuz, tatsız-tutsuz bir meseledir. Bugün sosyalistlerin takındığı zehirli ve umutsuz yüzler arasındaki çelişkiyi seyretmekten daha zevk verici hiçbir şey yoktur ve onların üslubu son derece zavallı ezilip büzülmüş duyguların kanıtını gözler önüne sermektedir.

Onların üslubu umutlar ve hayalleri zararsız koyun mutluluğunun bir ifadesidir. Bu arada Avrupa’nın bir çok yerinde tokatlaşmalar ve baskınlar ortaya çıkabilmektedir.

Gelecek ilkyüzyılda şurada ve burada esaslı, gürültülü sesler yüksелеcektir bağırsaklardan ve Paris komünü, ki o Almanyada da onu koruyucu hatiplerine ve lehine sözcülerine maliktir, belki de sadece gelecek olanla karşılaştırılırsa sadece sindirimi daha kolay bir oluşum arzedecektir. Buna rağmen sosyalizmin ortak ifade edeceği anlarından daha çok mal-mülk sahipleri var olacaktır ve bir hastalık hali diye görülecektir ve bu mülk sahipleri bir inancın adamı gibidirlere, bir şey olabilmek için bir şeye malik olunmalıdır, ama bu bütün iç güdülerin en eskisi ve en sağlıklısidir; ben şunu eklemeliyim: İnsan daha çoğu olabilmesi için daha çoğuna malik olmayı istemelidir; buna göre yaşıyan herkese bizzat hayatın vaaz ettiği öğretidir. Gelişmenin morali istemek ve daha çoğunu istemek, tek kelime ile büyüme-Bu hayatın kendisidir. Sosyalizm öğretisinde hayatın kötü bir şekilde olumsuzlanması kötü olarak gizlidir; böyle bir öğretiyi nihai olarak düşünenler kusurlu doğmuş olan insanlar, ya da ırklar olmalıdır. Filvaki ben sosyalist bir toplumda hayatın kendi kendini reddettiği, kendine köklerini kestiği bir kaç büyük deneyle ispatlansın isterdim. Yeryüzü yeterli büyüklüktedir ve insan bana böyle bir aydınlatmanın ve *demonstratie ad absurdum*’un eğer o hatta insan ha-

yatından büyük bir harcama ile kazanılmış olsa da ödense de arzuya şayan olmayacak kadar daima tüketilmezdir. Bununla beraber toprak altında budalalığın içinde yuvarlanan toplumda tedirgin bir köstebek olarak sosyalizmin bir parça yararlı ve şifalandırıcı yanı olacaktır. O yeryüzünde barışı geciktirecektir ve demokratik sürü hayvanının büsbütün iyileştirmelerini erteliyecektir, o avrupalıları akli, yani hileyi, ve tedsiri geriye kalan olarak elinde bulundurmaya, erkeksi ve savaştan erdemlere sırt çevirmemeye zorlayacaktır ve akıldan, netlikten, kuruluştan ve ruhun serinkanlılığından bir bakiyeye elinde bulundurmaya mecbur edecektir. -o Avrupayı bir zamanlar onu tehdit eden fenimiz hastalığından koruyacaktır.

126

Modernitenin müsait engellemeleri ve çareleri

1. Kendilerinde şakanın sona erdiği gerçek savaşlarla genel askerlik yükümü;
2. Ulusal dar kafalılık (basitleştirerek, yoğunlaştırarak)
3. İyileştiren besleme (et);
4. Oturulan yerlerin artan temizliği ve sağlığı.
5. Fizyolojinin Tanrıbilimine egemenliği, ahlâkçılık, ekonomi ve politika üzerine egemenliği;
6. Borçluluğunun kullanımındaki talepte askeri bir hoşgörüsüzlük.

127

Ben Avrupanın askeri gelişiminden ve iç anarşik durumların büyümesinden memnunluk duyuyorum. Galiani'nin bu yüzyıl için önceden haber verdiği Hristiyanlığın ve dinginliğin çağı artık geçmiştir. Kişisel erkeksi beceri (maharet), beden sağlamlığı tekrar değer kazanıyor, takdirler daha fiziki, beslenmeler daha etli olmaktadır. Güzel erkekler tekrar mümkün hale gelmiştir. Comte'nin hayal ettiği başta (Mandarinlerle solgun riyakarlık) geçmiş gitmiştir. Her birimiz içindeki barbar tarafımızdan onaylanır, yabancı hayvan da. Düpedüz bunun için filozofa daha çok önem verilmektedir. Kant her hangi bir zamanda bir korkuluktur.

128

Ben cesaretsizliğe götürecek olan hiçbir sebep görmüyorum. Kendisinde güçlü bir iradeyi koruyan ve onu eğiten bir kimse aynı zamanda bir geniş ruhla her zamankinden daha müsait şanslara sahip-

tir. Çünkü insanların terbiye edilebilirliği bu demokratik Avrupa'da çok büyümüştür. Kolay öğrenen insanlar, kendilerini kolay intibak ettiren insanlar kuralı oluştururlar: Sürü hayvanı, hatta çok zeki, önceden hazırlanmıştır. Emredebilen bir kimse, ona itaat etmesi zorunlu olanları bulmaktadır. Ben bununla bağlamlı olarak örneğin Napolyon'u anımsıyorum ve Bismark aklıma geliyor. Güçlü ve zeki olmayan irade ile rekabet, ki ekseriye engeller, azdır. Bu zayıf iradeli nesnel efendileri, Ranke ve Renan gibileri kim devirmez.

129

Manevi aydınlanma insanları iradece zayıf, güvensiz, bağlanmaya ve desteğe muhtaç hale getirmek için kusursuz bir araçtır. Kısacası insanın içindeki sürü hayvanını geliştirmek için. Bu yüzden şimdiye kadar bütün büyük hükümet sanatçıları (Çinde Konfiçyüs, Imperium Romanum (Roma imparatorluğu) Napolyon, Papalık, bu çağda ki orada sadece dünyaya değil kudrete yönelinmiştir), ki orada egemen olan içgüdüler şimdiye kadar tepe noktasına varmıştır onlar da manevi aydınlanmadan yararlanmışlardır. En azından onu egemen kılmışlardır. (Rönesans'ın papazları, papaları gibi). Bu nokta üzerine kalabalıkların kendini aldatması, örneğin bütün demokraside son derece değerlidir. İnsanların küçültülmesi ve hükmedilebilirliği "ilerleme" olarak çaba harcanan bir şey olmuştur.

130

En yüksek adalet ve hoşgörü zayıflamanın durumu olarak (İncil ve Hristiyanların ilk cemaati, İngilizlerde tam budalalık olarak Darwin ve Wallace'da açığa vurarak). Siz yüksek tabiatlar (mizaçlar) adaletiniz sizi suffrage üniversal ve budalalık sürüklüyor, sizin "insanlığınız" cürüme ve budalalığa karşı yumuşak davranmaya yol açıyor. Devamlı olarak siz bununla budalalığı ve düşüncesizsizleri zafere ulaştırıyorsunuz: Keyif ve budalalık-Orta.

Dış bakımından: Muazzam savaşların, hükümet devirmelerin, patlamaların çağı. İç bakımından: İnsanların giderek büyüyen zaafı, olaylar uyarıcılar olarak. Paris'li Avrupa'nın aşırı ucu olarak.

Mantıksal sonuçları: 1. Barbarlar (İlkin tabiatıyla şimdiye kadar ki kültürün biçimi altında) 2. Hükmedici bireyler (ki orada barbarca güç miktarları ve dinginsizlik bütün daha önce orada olana karşı çakışır.) En büyük aptallığın çağı, kitlelerin zavallığının ve hoyratlığının çağı. Ve en yüksek kişiliklerin çağı.

Yüksek türden sayısız bir çok birey mahvolmaktadır, ama bundan kurtulan şeytan gibi güçlüdür. Tıpkı Renaissance dönemindeki gibi.

Bizi iyi Avrupalılar vatan sevgisinin insanları karşısında seçkin kılan nedir? İlkini biz ateistleriz (Tanrı tanımazlar) ve immoralistleriz, ama sürü içgüdüsünün dinlerini ve ahlâklarını destekliyoruz. Onlarla zaman gelince elimize düşecek olan bir insan türü hazırlanır ki onlar bizim elimize ihtiyaç duyacaklardır.

İyinin ve kötünün öte yanında -ama sürü ahlâkının kayıtsız şart-sız kutsal telakki edilmesini talep ediyoruz.

Biz kendimiz için çok türlü felsefe hakkını saklı tutuyoruz. Bir hak olarak, ki onları öğretmek gereklidir. Özel hal ve şartların altında kötümser olan felsefe çekiç olarak, bir Avrupa Budizmi belki de kendisinden yoksun olunmayan bir şey olacaktır. Biz olasıdır ki, demokratik sistemin gelişmesini ve olgunlaşmasını destekleyeceğiz. O irade zayıflığını oluşturur. Biz sosyalizmde insanı rahatlıktan koruyan bir diken görüyoruz.

Uluslara olan pozisyon: Bizim sevdiğimiz şeyler: Biz aşılamanın sonuçlarına dikkat edeceğiz.

Uzlette, refah içinde, güçlü: "Basın"a ve onun kültürüne karşı ironi. Bilim adamlarının edebiyatçı hale gelmemeleri için özen. Biz gazete okumakla ya da gazetede yazmakla tahammül gösteren her türlü kültürü hor görüyoruz. Biz raslanısal mevkilerimizi (Goethe ve Stendal) gibi işgal ediyoruz. Yaşantılarımızı ön plan olarak alıyor ve onların altını çiziyoruz, arka planlarımız üzerine aldanalım diye. Biz kendimiz bekliyoruz, kalbimizi ona bağlamaktan kaçınıyoruz. Onlar bize bir yolcunun onlara ihtiyaç göstermesi ve onu sineye çekmesi gibi yatacağımız, içinde kalacağımız kulübeler olarak yararlı oluyorlar. Biz bir yerde yurt edinmekten kaçınıyoruz. Hemcinslerimizin karşısında onlardan ileri olarak bir irade disiplinine sahibiz (*disciplina voluntatis*). Bütün gücümüzü irade gücünün gelişmesine kullanıyoruz, bu bize maskeler takmamıza izin veren şiddetli heyecanların öte yanında anlamamızın bir sanatı (Avrupa üstü olarak da düşünüyoruz, ama zaman zaman).

Bunun için hazırlık, yeryüzünün efendileri, geleceğin yasa yapı-cıları olmak için, en azından çocuklarımızın böyle olması için. Evliliklere asıl dikkat edeceğiz.

20. yüzyıl. Abbé Galiani bir zamanlar şöyle demişti: *“La prèvoyance est la cause des guerres actuelles de l’Europe. Sine’ion voulait se donner la peine de ne rien prévoir, tout la monde serait tranquille, et je ne crois pas qu’on serait plus malheureux parce qu’onfarait pas le guerre.”* Ben artık yavaşamayan dostum Galiani’nin savaşı tutmayan görüşlerini paylaşmadığım için, bazı şeyleri önceden belirtmekten korkmuyorum ve şu halde mümkündür ki bununla savaşların sebeplerini ortaya çıkmalarına yol açmaktan çekinmiyorum.

En korkunç depremden sonra muazzam bir düşünce: Yeni sorunlarla.

134

Çağımız büyük öğlenin, en korkunç aydınlatmanın çağıdır: Karamsarlığın bana ait olan türü. Büyük çıkış noktası.

I. Uygarlıkta ve insanın yükselmesinde ana çelişki.

II. Ahlâki değerlendirmeler yalanın ve iftira atmanın sanatının kudrete yönelik iradenin hizmetinde bir öyküsü olarak (sürü iradesi), ki o daha güçlü insanlara karşı baş kaldırır.)

III. Kültürün her türlü yükselişinin şartları (Bir kalabalığın aleyhine) onun sırtından bir istifanın (seleksiyon) mümkün kılınması bütün büyümenin şartlarıdır.

IV. Dünyanın çeşitli yorumu bütün nesneleri büyümelerinin perspektifi altında değerlendiren güç sorunu olarak. Aktöresel Hıristiyanca değer yargıları kölelerin isyanı olarak ve kölelerin yalancılığı olarak (antik dünyanın elit değerlerine karşı).

İkinci Kitap

Şimdiye Kadarki En Yüksek Değerlerin Eleştirisi

1. Dinin Eleştirisi

1. Dinlerin Oluşumu

Bizim gerçek ve tevehhüm ettiğimiz nesnelere atfettiğimiz bütün güzellik ve yücelikleri ben insanımalı ve ürünü olarak geri istiyorum. Onun en güzel savunması olarak. İnsan şair, düşünür, Tanrı, sevgi, kudret olarak: kendini yoksullaştırmak ve aciz hissetmesi için nesnelere kendini arınan eden insanın bu görkemli cömertliği; Bu onun şimdiye kadarki tanrısal diğerkamılığı idi, o hayran oluyordu, perestij ediyordu ve kendini gizlemesini biliyordu, o hayran olduğu yarattığı şey idi.

Dinin kökeni üzerine - Şimdi hâlâ cahil insanın öfkelenmesinin sebebi öfkelelerimiz olduğunu, onun düşünmesinin sebebinin zihni olduğunu kısacası şimdi de düşünmeksizin psikolojik varoluşlarından bir kitlenin sebepleri olduğunu sanır. Böylece insan daha naif bir aşamada aynı olayları psikolojik kişisel varoluşlarla açıklamıştır. Ona yabancı, çekici, tahakküm edici görünen durumları o bir şahsın kudreti altında saplantı fikir ve büyüleme olarak yorumlamıştır. (Böylece bugün en çok naif ve geri kalmış insan türü olan Hristiyan umudu, dinginliği, kurtuluş hissini Tanrının bir psikolojik esinlemesi ile sebeplendirmiştir. Onda çok acı çeken ve tedirgin tip olarak haklı olarak mutlulukla, kendini teslim edişin ve dinginlik duyguları yabancı bir şey, açıklanmaya muhtaç bir şey olarak görünmüştür.) Akıllı, üçlü ve hayat dolu ırklar arasında çoğu kez sara hastasında bir yabancı kudretin rolü olduğuna kanidir. Ama ona her akraba olan özgürsüzlük, örneğin vecid duyanın, şairin, büyük mücrimin özgürsüzlüğü, sevginin ve intikamın şiddetli heyecanları insan dışı kudretlerin icadına yararlı olur. Bir ruh durumu bir şahısta somutlaştırılır. Ve eğer bu ruh durumu bizde ortaya çıkarsa, o şahsın etkisi diye iddia edilir. Başka bir ifade ile: Psikolojik Tanrı teşkilinde ruh durumu bir sonuç olmak için sebep olarak kişileştirilir.

Psikolojik “mantık şudur: Kudretin duygusu, eğer o bir insanı birdenbire ve ona tahakküm ederek kaplarsa, bu bütün büyük şiddetli heyecanlarda karşılaşılan bir haldir onda kendi şahsından kuşku etmeye yol açar: O bu şaşırtıcı duygunun sebebi olarak kendini düşünmeğe cesaret edemez. Ve böylece bu hal için daha güçlü bir şahsı, bir uluhiyeti ikame eder.

Özetle: Dinin kökeni yabancı olarak insanı süprize uğratan kudretin aşırı duygularından kaynaklanır. Ve bir azasını ağır ve acayip olarak hisseden bir hasta gibi onun üzerinde bir başka insanın bulunduğu sonucuna varan naif dindar insan (homo religiosus) kendini birden çok şahsa ayırır. Din “*alteration de la personallite*” (kişiliğin değişmesi halidir). Bir tür kişinin kendi kendisinin karşısında bir tür korku ve dehşet duygusuna kapılmasıdır. Ama keza olağanüstü bir mutluluk ve yükseklik hissidir. Hastalar arasında Tanrı’ya, Tanrı’nın yakınlığına inanması için sağlık hissi yeterlidir.

136

Dindar insanın gelişmemiş olan psikolojisi- Bütün değişiklikler etkilidir: Bütün etkiler iradenin etkileridir. (“Tabiat” kavramı “Tabiat yasası” mevcut değildir.): Bütün etkilere bir fail dahildir.

Daha gelişmemiş olan psikoloji: Kişi sadece istediğini bildiği yerde, bu halde sebeptir.

Sonuç: Kudretin durumları insandan hissi koparır, sebep olmak duygusunu kesip atar, bunun için sorumsuz olmak duygusunu uyandırır. Onlar istemeksizin gelirler, buna binaen bizler onun müsebbipleri değiliz: Özgür olmayan irade (yani bizimle bir değişmenin olup bittiğine dair bilinç onu istemiş olmaksızın) bir yabancı iradeye ihtiyaç gösterir.

Mantıksal Sonuç: İnsan bütün güçlü ve şaşırtıcı momentlerini kendine izafe etmeye cesaret etmedi. O onları “edilgen” “acı çekilmiş”, kendisine yönelik tahakkümler olarak tasarladı. Din, kişinin birliğinden bir kuşkunun doğurduğu bir ucubedir, kişiliğin değişmesidir. - Buna göre insandaki bütün büyük ve güçlü yan insanüstü ve yabancı olarak tasarlandı, böylece insan kendini küçülttü. -O çok zavallı ve zayıf ve çok güçlü ve şaşırtıcı yanını iki alana ayırdı, ilki insan diye adlandırıldı, ikincisi “Tanrı” diye isimlendirildi.

Bunu daima devam ettirdi: O aktöresel alerjinin döneminde yüksek ve süblim ahlâk durumlarını “istenmiş olarak” değil, şahsının “eseri” olarak değil diye yorumladı. Hristiyan da kendi şahsını bir

güçlü ve zayıf fiksiyona yerleştirdi ki o onu insan diye adlandırdı ve diğeri Tanrı diye isimlendirdi (kurtarıcı mesih) böylece ikisini birbirinden ayrı tuttu.

Din "insan" kavramını alçalttı: Onun aşırı uçlu mantıksal sonucu bütün iyi olan, büyük olan, doğru olan insan üstüdür ve Tanrı'nın bir lütfu ile armağan edilmiştir görüşüdür.

137

İnsanı alçaltılmasından dışarıya çekmek için, ki o yüksek ve güçlü durumların ondan uzaklaştırılmasını yabancı ruh durumları olarak beraberinde getirmiştir, bunun yolu akrabalık kuramıdır. Bu yüksek ve güçlü ruh durumları en azından atalarımızın etkileri olarak yorumlanabilirdi. Biz birbirimize aittiz, dayanışmalı olarak, bildiğimiz norma göre hareket etmek suretiyle kendi gözümüzde büyürüz. Dini kendi benlik hisleriyle dengelendirmek için soylu ailelerin girişimi. Aynı şeyi şairler ve kâhinler de yaparlar: Onlar kendilerini gururlu, haysiyetli böyle bir alışveriş için değerlendirilmiş ve seçilmiş hissederler. Onlar birey olarak düşünölmemeye değer verirler, sadece sözcüdürler (Homer).

Yüksek ve gururlu ruh durumlarını adım adım eline geçirmek, hareketlerini ve eserlerini elde etmek. Daha önce yapılan şeyler için kendini sorumlu tutmazsa bununla kişi kendinin onurlandırıldığına inanıyordu, tersine onların nedeni Tanrı idi. İradenin özgürlüğü, bir davranışa daha yüksek değer kazandıran şeydi, o zamanlar Tanrı onların müsebbibi sayılıyordu.

138

Rahipler herhangi insanüstü olanın tiyatro oyuncularındırlar, onlar ona elle tutulur bir görünüm kazandırmakla yükümlüdürler. O isterse ideallerin, isterse Tanrı'ların ya da mesihlerin olsun, onlar bunda mesleklerini bulurlar, bunun için onların içgüdüleri vardır. Onu mümkün olduğu kadar inanılır kılmak için, elden geldiğince onlara benzemeğe çalışmak zorundadırlar: Onların tiyatro oyuncusu kurnazlığı her şeyden önce onun yardımıyla gerçekten ikna edilebilecek olan vicdan rahatlığını ellerine geçirmek isterler.

139

Rahip insanın en yüksek tipi diye geçerli olmayı sağlamak ister, o egemen olmak ister, ellerinde iktidarı bulunduranlar üzerinde bile, rahip dokunulmazdır, saldırılamazdır, cemaatte en güçlü kudrettir, onun yerine bir başkası geçirilemez ve o küçömsenemez.

Araçlar: Sadece o'dur bilen kişi, o'dur yalnızca erdemli olan, o'dur kendi üzerine en yüksek egemenliği kuran kişi, o'dur sadece belirli bir anlamda Tanrı olan ve ilahlığa geri dönen, o'dur tek başına Tanrı ile diğerleri arasında aracı şahıs, uluhiyet her türlü bir rahibe karşı zararı, her düşüncüyü cezalandırır.

Araçları: Gerçek mevcuttur. Onu elde etmek için sadece bir biçim vardır: Rahip olmak. İyi olan her şey düzende, tabiatı, gelenekte rahiplerin bilgeliğine indirgenir. Kutsal kitap onların eseridir. Bütün tabiat ondaki içtüzüklerin ifa edilmesidir. İyinin rahipten daha başka bir kaynağı yoktur. Yetkinliğin bütün diğer türleri rahibinkinden paye olarak farklıdır. Örneğin, savaşçının ki.

Mantıksal Sonuç: Eğer rahip en yüksek tip ise, bu takdirde onun erdemlerine ilişkin derecelenişi insanların değer derecelenişini oluşturmak zorundadır. İnceleme, cismaniliğin giderilişi, faal olmayan, serinkanlılık, şiddetli heyecansızlık, gösterişli olan- zıddı: En derin türden insan.

Rahip bir tür ahlâkı öğretmiştir: Bizzat en yüksek tip insan olarak hissedilmesi için o bir karşıt tip insanı tasarlar: Tschandala. Onu bütün çarelerle hakir kılmak için kast düzeni için örnek teşkil eder. Rahibin duyusallıktan aşırı korkusu aynı zamanda burada kast düzeninin (yani esas itibarıyla düzenin) en kötü bir şekilde tehdit altında olmasından dolayıdır, her"özgür eğilim (tandans) noktası noktasına evlilik yasasını ihmal eder, gözardı eder.

140

Filozof rahip tipinin daha geliştirilişi olarak bedeninde onun mirasını gizler, o kendisi rakip olarak, aynı şey uğruna aynı araçlarla mücadele etmeye azmettirilir, tıpkı çağının rahibi gibi- o en yüksek otorite olmaya çaba harcar.

Eğer fiziki kudret kişinin elinde değilse otorite ne verir? (denilebilir ki hiçbir ordu, hiçbir silah) fiziki cebredici güce ve otoriteye sahip olanların üzerine otorite nasıl kazanılır? (onlar prens, muaffer, fatih, bilge devlet adamına karşı saygınlıkla rekabet ederler.)

Daha yüksek-daha güçlü bir zorlayıcı gücü ellerinde bulundukları inancını uyandırmak suretiyle bunu sağlarlar: Tanrı. Hiçbir şey onun kadar güçlü değildir. Rahiplerin aracılığına ve hizmetlerine ihtiyaç vardır. Onlar kendilerinden yoksun olunamaz olarak araya girerler. Onların varoluş şartına ihtiyaçları vardır, 1. Tanrılarına

inanılması için tanrılarına inanılmalıdır. 2. Bir başka doğrudan doğruya Tanrı'ya ulaşmalar mevcut değildir. Sadece ikinci şart "kilise inancından sapma"yı, ilki "inanmayanlarını" kavramını yaratır (Bu demektir ki bir başka Tanrı'ya inanır.)

141

Kutsal yalanın eleştirisi- Dindarane amaçlar için yalana izin verilmesi bütün rahipliklerin kuramına dahildir, bunun onun pratiğine ne ölçüde ait olduğu bu araştırmanın konusu olacaktır.

Ama filozoflar da rahipçe ard amaçlarla insanların yönetimini ellerine almayı amaçlarsa, derhal kendileri için bir yalanı da icad ederler. Platon en önde. En büyük çapta olanı Vedanta'nın iki kat tipik ari filozofları tarafından geliştirilen yalandır: İki sistem, ana noktalarında çelişik, ama terbiye amaçlarıyla birbirlerinin yerini alarak, boşluklarını doldurarak, birbirlerini bütünleyerek. Birinin yalanı içinde diğerrinin gerçeğinin denilebilir ki ancak o zaman işitilebilir olduğu bir durum yaratmalıdır...

Rahiplerin sofuca yalanı ve filozofların yalanı ne kapsamdadır? Burada onların terbiye için hangi şartları olduğunu ve bu şartların hakkını vermek için hangi dogmaları (nas) icad etmelidirler sorusu sorulmalıdır.

İlkin: Onların kudreti, otoriteyi, kayıtsız şartsız inanırlılığı kendi taraflarında bulundurması gerekir.

İkincisi: Onların bütün tabiat seyrini ellerinde tutması gereklidir, öyle ki bireyi ilgilendiren her şeyin yasasıyla kayıtlandırılmış olarak görülmesi icap eder.

Üçüncüsü: Onların denetiminin onlara itaat edenlerin bakışlarından kaçan daha uzun menzilli bir iktidar (kudret) alanına malik olmaları gereklidir. Ahiret için ceza ölçüsü, ölümden sonrası için, "Haklı olarak da" ruhun selametine götüren araçları da bilmelidirler.

Onlar doğal seyrin kavramını bertaraf etmek zorundadırlar. Ama akıllı, kurnaz, bir şeyin üzerine düşünen insan olduklarından, böylece bir çok etkiyi vaad edebilirler, tabiatıyla dualarla ya da yasalarının kesinkes izlenmesiyle- bunun gibi salt olarak makul olan bazı şeyleri tertip etmelidirler, ama tecrübeyi, deneyi bu bilgeliğin kaynağı olarak belirtemezler, tersine bir vahiy, ya da en sert tövbekârlık alıştırmalarının sonucu.

Kutsal yalan buna göre ilke olarak: Davranışın amacına ilişkindir. (Tabiatın amacı, akıl görünmez kılınır: Bir ahlâk amacı, bir yasanın yerine getirilmesi, bir Tanrı'ya hizmet amaç olarak görünür): Davranışın sonucu doğal sonuç doğaüstü olarak yorumlanır ve daha emin olarak etkilemek için, denetilemez olan diğerleri, doğaüstü sonuçlar önceden vaadedilir.

Bu tarzda iyi ve kötünün bir kavramı yaratılır ki, o kesinkes tabiat kavramı olan “yararlı”, “zararlı”, “hayatı güçlendirici”, “hayatı azaltıcı” gibilerinden çözülmüş ve ayrılmış olarak ortaya çıkar. O bir başka hayat düşünüldüğüne göre hatta doğrudan doğruya “iyinin ve kötü”nün tabiat kavramına düşmandır.

Bu tarzda sonunda ünlü “vicdan” yaratılır: Her davranışta davranışın değerini sonuçlarında ölçmeyen, tersine amaca ve bu amacın “yasa” ile bağdaşımına atfen icad eden bir iç sesi kabul edilir.

Buna göre kutsal yalan 1. Bir cezalandıran ve bir mükâfatlandıran Tanrı icad edilir. O rahiplerin yasa kitabını kesin olarak kabul eder ve onu sözcüleri olarak dünyaya gönderir. 2. İçinde büyük ceza makinesinin bundan sonra etkili olarak hayatın bir öte dünyası (ahiret) bu amaç için ruhun ölümsüzlüğü. 3. İnsanın içinde vicdanı iyi ve kötünün sabit olduğunun bilinciyle Tanrı'nın kendisinin orada konuştuğu, eğer o rahipçe hükümle bağdaşımını salık verirse kabul edilir. 4. Ahlâk bütün doğal seyrin yadsıması olarak, bütün olayın ahlâka bağlı bir olaya, ahlâkın etkisine indirgenmesi sağlanır (yani ceza ve ödül idesi) bütün değişimlerin yaratıcısı (creatör) biricik güç olarak dünyaya nüfuz ederek. 5. Hakikat verilmiş olarak kabul edilir, vahiy şeklinde yürekte tecelli etmiş diye gösterilir. Rahiplerin öğretisiyle çakışarak: Ruhun bütün selametinin ve mutluluğun bu ve öbür hayatta şartı olarak ortaya çıkar, özetle. Aktöresel islah nasıl bir bedelle ödenmiştir? Aklın askıdan indirilmesi, bütün motiflerin korkuya ve ümide indirgenmesiyle (ceza ve ödül (mükâfat)); bir rahipçe vasiliğe bağlılık, bir Tanrısal iradeyi ifade ettiği iddiasında olan bir formaliteler-tıpatıplığı; bir “vicdanın” içe dikilmesi, incelemenin ve deneyden geçirmenin yerine bir düzmece biliş; Sanki neyin yapılması ve neyin yapılmaması gerektiği daha önceden tespit edilmiş gibi arayan ve ileriye çaba harcayan ruhun bir tür hadım edilmesi; özetle: insanın tasarlayabileceği en kötü dumura uğratılışı, sözümona “iyi” insan olarak.

Pratikte bütün akıl, rahipçe kanonun şartı olan akıllığının, ince-
liğin, tedbirin tüm mirası bunun ardından indi olarak sırf bir meka-
niğe indirgenmiştir: Yasa ile bağdaşım zaten hedef olarak geçerlidir,
en üst hedef olarak, artık hayatın hiçbir sorunu kalmamıştır. -Bütün
dünya tasarımı ceza idesiyle kirletilmiştir. Hayatın kendi buna at-
fen rahipçe hayatı yetkinliğin karşılaştırılmaz olan eşsizliği olarak
göstermek hayatın kirletilmesi ve ona iftira edilmesi olarak başka
düşünülmüştür; “Tanrı” kavramı hayattan yüz çevirme, hayatın
kendisinin hatta eleştirisi, horgörölüşü anlamına gelir; gerçek, ra-
hipçe bir yalan olarak düşüncede değiştirilmiştir, gerçeğe çaba har-
cayış, kutsal kitabın incelenmesi, Tanrıbilimci olmanın aracı olarak
görölmüştür.

142

Manu yasasının eleştirisi üzerine- Bütün kitap kutsal yalana da-
yanır. O acaba bütün sistemi esinleyen insanlığın iyiliği midir? Her
tür davranışın ilgililiğine inanan bu tür insan bu sistemi kabul et-
tirmek için ilgilendi mi yoksa ilgilenmedi mi? İnsanlığı ıslah etmek
için - bu amaç nereden ilhamını almıştır? Daha iyyinin kavramı nere-
den alınmıştır? Biz bir tür insan görüyoruz, rahipçe bir türdür o.
Kendini norm, baş, insan tipinin en yüksek ifadesi diye hisseder:
Kendinden yola çıkarak “daha iyyinin” kavramını edinir. O rahipçe
türün üstünlüğüne inanır, o gerçekte onu ister: Kutsal yalanın sebe-
bi kudrete yönelik iradedir.

Egemenliğin doğrultulması: Bu amaç için rahiplikte kudretin
benzersizliğini kabul eden kavramların egemenliğini amaçlar. Yalan
sayesinde kudret ona fiziki, askeri yönden sahip olunmadığının sağ-
görüsüdür... Yalan kudretin mütemmimi, “gerçeğin” yeni bir kavra-
mıdır. Eğer burada bilinçsiz ve naif bir gelişme şart koşulursa, yanı-
lırız. Bir tür kendini aldatmaca... Bağnazlar bu gibi eni konu düşü-
nölmiş olan baskı altına alışın sistemlerinin mucidleri değillerdir...
Burada en serin kanlı en temkinli düşünüş rol oynamıştır; aynı tür-
den temkinli düşünüş, ona Paton’un malik oluşu gibi “devletini” ni-
hai olarak düşündüğünde o da böyle düşünmştü. Eğer hedefi ister-
sek, araçları istemeliyiz demiştir. Bu politikacı sağgörüsünün üzeri-
ne bütün yasa koyucular bilgi sahibi idiler.

Biz klasik örneği spesifik olarak ari ırkına ait düşünüş diye görü-
yoruz. Buna göre en iyi donatılmış olan ve temkinli düşüncedeki in-

san türünü şimdiye kadar söylenmemiş olan en esaslı yalan için sorumlu kılabiliriz... Buna öykünülmüştür, hemen hemen her yerde: Ari etkisi bütün dünyayı bozmuştur...

143

Bugün İncil'in Sami ruhunun çoğu kez sözü edilir: Ama öyle adlandırılan şey sadece rahipçedir- ve en saf ırkın ari yasa kitabında Manuda bu tür "samilik", yani rahip ruhu her hangi bir yerde olduğundan daha kötüdür. Yahudi rahipler devletin gelişimi özgün değildir. Onlar bunun için şemayı (Babil'de) tanıdılar: Bu şema aricedir. Eğer aynı şey daha sonra tekrar, Germen kanının aşırı ağırlığı altında Avrupa'da egemen olmuşsa, bu durum egemen ırkın ruhuna uygundu: Büyük bir gerileme. Germen'lerin Ortaçağı ari kast düzeninin yeniden ihyasına yönelmişti. Müslümanlık tekrar Hıristiyanlıktan öğrendi: "Ahiretin" ceza organı olarak kullanılmasını.

Başında rahipler olmak üzere bir değişmeyen toplumun şeması- Asyanın organizasyon (örgütlenme) alanında o en eski büyük kültür ürünü- tabiatıyla her bakımdan üzerinde düşünülmeğe ve öykünülmeye çağırımız olmalıdır.- Hâlâ Eflatun: ama her şeyden önce Mısırlılar.

144

Ahlâklar ve dinler bir kimse için istediği gibi insanın şekillendirilebileceği ana araçlardır: Şu şartla ki, yaratıcı güçlerden bir fazlalık mevcut olsun ve insan iradesini uzun zaman fasılları üzerinde kabul ettirebilsin.

145

Nasıl hayata evet diyen bir ari dini egemen sınıfın doğurduğu bir ürün olarak görülürse, Manu yasa kitabı da öyledir. (Brahman'da kudret duygusunun Tanrılaştırılması onun savaşçılar kastında ortaya çıkması ve neden sonra rahiplere aktarılması ilginçtir). Hayata evet diyen bir Sami dini, egemen sınıfın doğurduğu bir sınıf olarak nasıl görülürse, Muhammed'in yasa kitabı, daha eski bölümlerinde Tevrat da öyledir. (İslam erkekler için bir din olarak, duygusallığa ve Hıristiyanlığın yalancılığına karşı derin bir horgörüşü içerir... Hıristiyanlık bir kadın dinidir. İslam onu öyle hisseder.)

Nasıl hayata hayır diyen bir Sami dini, baskı altında tutulanların sınıfının doğurduğu bir din nasıl görülürse: İncil de (Hint- ari kavramlarına göre : bir Tachandala dinidir.)

Hayata hayır diyen bir ari dini nasıl gözükürse, o egemen sınıfların altında büyülmüştür: Budizm.

Bizim baskı altına alınan ari ırklarının bir dinine malik olmamız tam anlamıyla sevindiricidir: Çünkü bu bir çelişkidir: Bir efendiler ırkı yukarıda duruyor ya da mahvoluyor.

146

Aslında dinin ahlâkla bir alış verişi yoktur: Ama Yahudi dininin her iki türevi her ikisi de özünde ahlâki dinlerdir, nasıl yaşanacağına dair hükümler koyar ve mükâfat ve cezayla şartlarına itaati sağlar.

147

Putperestçe-Hristiyanca-putperestçe doğal olana evet demektir, doğal olanda suçsuzluk duygusu. “Doğallık” doğal olana hayır demek Hristiyanca’dır, doğal olanın içinde haysiyetsizlik duygusunu duymak, tabiata aykırılık. Örneğin “Petronius “suçsuzdur “bir Hristiyan bu mutlu olanla karşılaştırılırsa ebediyen suçsuzluğunu yitirmiş demektir. Ama sonunda Hristiyanlık statüsü de sırf bir tabiat durumu olmak zorunda olduğundan, ama kendini öyle kavramaya mezun olmadığından, buna göre “Hristiyanca psikolojik yorumun ilkeye yükseltilecek kalpazanlığını ifade eder...

148

Hristiyan rahip başlangıçtan beri şehvaniliğin amansız düşmanıdır: Örneğin Atina’nın saygın kadın kültlerinde cinsel simgelerin varlığını hissetmek kadar masum-geleceği hisseden ve gösterişli tutum kadar ondan daha büyük bir çelişki düşünülemez. Doğurma edimi aslında çilekeş olmayan bütün dinlerde gizlidir: Olgunlaşmanın ve geleceğin giz dolu amacının bir tür simgesidir. Yeniden doğuş, ölümsüzlük.

149

Kendimize inanç en güçlü kelepçe ve en yüksek kamçı darbesidir ve en güçlü kanattır. Hristiyanlık insanın suçsuzluğunu inanç düsturu olarak ileri sürmeliydi- bu takdirde insanlar Tanrılar olacaklardı: O zamanlar hâlâ inanılabilirdi.

150

Tarihte büyük yalan: Hristiyanlığa yolu açan sanki putperestliğin bozulması diye gösterilir. Ama bunun sebebi antik insanının zayıflaması ve ahlâklaştırılmasıdır. Tabiat güdülerinin erdemsizlik olarak yorumlanması daha önce olup bitmişti.

Dinler ahlâka inançları yüzünden mahvolurlar. Hristiyan-ahlâk Tanrısı tutarlı değildir: Buna binaen "Tanrı tanımazlıktır". -Sanki hiçbir başka tür Tanrılar yokmuş gibi.

Bunun gibi kültür ahlâka inanmakla mahvolur. Çünkü eğer kendilerinden sadece ortaya çıktığı zorunlu şartlar keşfedilirse, bu takdirde artık istenmez. (Budizm).

Nihilistik dinlerin fizyolojisi- Nihilistik dinlerin hepsi: Sistemleştirilmiş hastalığın tarihleri (öyküleri) dinsel- ahlâki bir terminoloji altında bulunurlar.

Putperest kültürlerde kültürün yorumunun söz konusu olduğu büyük yılın / sürekli dönüşü vardır. Hristiyan kültüründe (tapma) kültürün (dini ayinlerin) söz konusu olduğu paralitik fenomenlerin dolaşımı mevcuttur.

Bu nihilistik din kendine eskiçağdaki yozlaşmış unsurları ve ona akraba olan şeyleri bir araya getirir, yani:

a) Zayıfların ve kusurlu doğmuş olanların taraftarlığını (antik dünyanın dışlanması: En büyük güçle kendinden uzaklaştırdıklarını...);

b) Ahlâklaştırılan-yorulmuşların ve putperest dine karşı olanların politik lakayt politikaca yorgun olanların ve kalanların taraftarlığını (şişinen Romalı...), ulusçuluklarını yitirmiş olanların tarafını ki onlara bunun sonucunda bir boşluk kalmıştır;

c) Doymuş olanların tarafını tutarlar- ki onlar bir yeraltı suikas-tında seve seve işbirliği ederler.

"Çarmıha gerilen"e karşı Buda. "Nihilistik dinlerin içinde (dahilinde) daima Hristiyan dini ile Budistik dini birbirinden enikonu ayırmalıdır. Budistik din (Budizm) güzel bir akşamı ifade eder, olunlaşmış bir tatlılığı ve hoşgörüyü.-

Arkada kalan her şeye karşı bir şükrandır bu; Mevcut olmayan şeyin birlikte hesaba katılmasıyla bir tatsızlık, düş kırıklığı, intikam alma duygusu; Sonunda: Yüksek manevi sevgi; felsefi çelişkinin ince hilesi onun ardındadır, o bundan da dinlenir: Ama ondan o manevi

galebesini (görmek) ve güneş batışının kor ateşini alır (en üst kastların kökeni).

Hıristiyan hareketi her türden insanların döküntü ve ıskarta elemanlarından oluşturulmuş bir yozlaşmış akımdır: O bir ırkın gerilemesini ifade etmez, daha başlangıcından itibaren kendi içinden bir araya gelmiş olan ve kendini arayan hasatalık oluşumlarından bir agregat (yığın) teşkilidir... O bu sebepten ulusal değildir, ırka bağlı değildir; o mirastan yoksun bırakılanlardan guruplara yönelir, bütün iyi yaratılmış olan insanlara ve egemen olanlara karşı öç alma duygusu besler kendi temelinde: İyi sağlıklı yaratılmış olanlara ve egemen olanlara karşı bir ilençi canlandıran simgeye ihtiyaç gösterir. Bütün manevi harekete ve her türlü felsefe ile tezat teşkil eder: Budalaların tarafını tutar ve ruha karşı bir laneti dile getirir. Yeteneklilere, bilginlere, zihnen bağımsızlara karşı öç duygusunu taşır: O onlarda kusursuz yaratılanları, egemenliği ellerinde tutanları görür.

155

Budizm'de şu düşünce ağır basar: "Bütün hırslar, teessüri heyecan, kan yapan her şey insanı davranışlara sürükler" Ve buna göre sadece kötünden uyarılır insan. Çünkü davranışta bulunmak hiçbir anlamı olmayan bir şeydir- Davranışta bulunmak insan varlığı içinde insanı sımsıkı tutar. Ama bütün insan varlığının hiçbir anlamı yoktur. Onlar kötude mantıksız olan bir şeye tahriki görürler: Amaçlarının olumsuzlandığı, reddeldiği araçların onaylanmasını görür. Onlar var olmamak için bir yol ararlar ve bu yüzden teessüri heyecan tarafında bulunan bütün tahrikleri itilimleri kesinkes reddederler. Örneğin intikam almamak: Düşman olmamak; yorgunların hazcılığı (Hedonizm) burada en yüksek değer ölçütlerini ortaya koyar. Bir Paulus'un Yahudi'ce bağnazlığı kadar hiçbir şey Budiste uzak değildir. Bu gerilimden, alevden, dindar insanın tedirginliği kadar hiçbir şey artık içgüdüüne aykırı gelmez, her şeyden önce Hıristiyanlığı "sevgi" adıyla kutsallaştırdığı şehvaniyetin o şekli ona son derece uzaktır. Budizm'de hesaplarını bulan kültürlü ve hatta aşırı manevi sınıflardır bunlar her şeyden önce. Yüzyıl boyu süren bir filozoflar mücadelesi ile iyice pişmiş olan ve yorgun düşen bir ırk, ama kendilerinden Hıristiyanlığın teşekkül ettiği tabakalar gibi bütün kültürün altında değil... Budizmin idealinde iyi ve kötuden kurtuluş önemli görünmektedir; Orada yetkinliğin mahiyeti ile bağdaşımli ahlâkın

ince düşünölmüş bir öte yanı mevcuttur- ki şü şart koşulur: İyî davranışlara da sadece zaman zaman ihtiyaç vardır, sırf bütün davranıştan kurtulmak için araçlar olarak.

156

Hıristiyanlık gibi bir nihilistik din, kocamışcasına metanetli, bütün güçlü içgüdüleri yaşayarak ayakta kalan bir halkın içinden doğmuş ve ona uygun olarak, adım adım başka çevrelere aktarılmış olarak, sonunda genç, daha yaşamamış olan halkların içine girerek- Çok acayip: Bir sonun- çobanın ve akşam vaktinin mutluluğu barbarlara, Germenlere vaazedilmiştir. Bütün bunlar neden sonra germenleştirilmiştir ve barbarlaştırılmak zorunda kalınmıştır. Bir Walhall'ın düşünö görmüş olan kimselere ki, onlar bütün mutluluğu savaşta bulanlardır! Bir uluslarüstü din orada daha ulusların var olmadığı bir zamanda bir kaosun içine vaaz edilmiştir.

157

Rahipleri ve dinleri çürütmenin aracı sadece budur. Onların yanılgılarının insanın hayrına olmadığını göstermektir. Onların faydadan çok zararları olduğunu belirtmektir, kısacası onların kendi 'Güçlerinin ispatı'nın artık geçerliliğini yitirdiğini gözler önüne sermektir.

2- Hıristiyanlığın tarihi üzerine:

158

Hıristiyanlığı tarihi realite olarak kendi adıyla bize anımsattığı o bir kökle karıştırılmamalıdır. Onun içinden ortaya çıktığı diğer kökleri çok daha kudretliydi. Bu gibi çoküntü oluşumları ucubemsi oluşumları, "Hıristiyan kilisesini" "Hıristiyan inancını" ve "Hıristiyan hayatını" o kutsal adla göstermek benzeri olmayan bir yanlış kullanma olur. İsa neyi reddetmiştir? Bu gün bizim Hıristiyanca dediğimiz herşeyi.

159

İnanılması gereken şeyin bütün Hıristiyan öğretisi, bütün Hıristiyan'ca "gerçek" tamamen yalan ve dolandır: Hıristiyan'lık hareketi başlangıcında var olan şeyin tam tersidir.

Kilisenin demek istediği anlamda Hıristiyan'ca olan şey düpedüz başlangıçtan beri Hıristiyanlığa karşı olandır. Sırf simgeler yerine şeyler ve şahıslardır, hayatın bir pratiğinin yerine sırf formüller, ritüeller, (dini merasimler) ve dogmalar, ebedi olguların yerine sadece tarih. Dogmalara karşı tam kayıtsızlık Hıristiyan'cadır, kült, rahip, kilise, Tanrıbilimine karşı lakaydilik Hıristiyanıcadır.

Hıristiyanlığın pratiği hiçbir hayalperestlik değildir, tıpkı Budizm'in pratiğinin öyle olması gibi. O mutlu olmak için bir araçtır.

160

İsa kalbinde "Gök ülkesi" olduğu halde doğrudan doğruya bir ruh durumuna yöneldi ve araçları yahut kilisesini hüküm ve emirlerinde bulmadı.

Yahudiliğin realitesini bizzat hiç telakki (kendini idame etmek için azmettiriş) etti; O tamamen içseldir.

Keza Tanrı ilişkisinde bütün kaba formüllere önem vermedi: O bütün tövbe ve barıştırma öğretisine karşı çıktı; İnsanın kendini "Tanrılaştırılmış" olarak hissetmesi için nasıl yaşaması gerektiğini gösterdi. Ve istiğfar (tövbe) ve günahları üzerine dış bileme ile buna ulaşılamayacağını dile getirdi: Onun ana hükmü günahtan kaynaklanan hiçbirşey yoktur.

Günah, tövbe, bağışlama- Bütün bunlar buraya dahil değildir... O karıştırılmış Yahudiliktir, ya da putperestliktir.

161

Gök ülkesi kalbin bir durumudur (Çocuklar için söylenir "Çünkü Gökülkesi" onlarındır denir. Yeryüzünde var olan hiçbir şey. Çünkü Tanrı'nın ülkesi "Kronolojik (zamandizimsel-tarihi olarak gelmez, takvime göre ortaya çıkmaz, bir gün ansızın, orada olacak bir şey değildir ve bir gün önce var olan değildir. Tersine bireyin içindeki niyetin değiştirilmesidir." Her zaman gelebilen ve her zaman daha orada var olmayandır.

162

Çarmıhtaki biçare adam eğer bizzat bir mücrim, acı çektiren bir ölümü yaşarsa, şöyle hüküm verir: "Öyle, bu İsa gibi isyan etmeksizin, düşmanlık beslemeksizin, iyi, kendini teslim ederek, acı çek ve öl, doğru olan budur" sadece. O İncil'i onaylamıştır: O bununla cennete gitmiştir...

163

İsa emreder: Bize karşı kötü olan bir kimseye ne eylemle, ne de yürekte direnmemelidir.

Kişi karısından ayrılmak için hiçbir sebep tanımamalıdır. Yabancı ile yerli, ecnebler ile vatandaşları arasında hiçbir ayırım yapılmamalıdır. Hiç kimseye karşı öfkelenmemelidir, kimseyi küçük görmemelidir. Sadakanı gizli ver. Zengin olmak istememelidir. Yemin etmeme-

lidir. Başkasına hesaba çekmemelidir. İnsan barışmalıdır, bağışlamalıdır. Herkesin içinde dua etme.

Mutluluk

Ruhun kurtuluşu vaadedilen bir şey değildir. Eğer şöyle ve böyle yaşanırsa mutluluk oradadır.

164

Sonraki eklemeler: Bütün peygamber ve mucize yaratıcıların iç tutumları, öfke, mahkemenin bir çağırılışı bir nefret uyandırıcı bozmadır. (Örneğin; Marcus 6, 11.sizi sizi kabul etmeyenler. Ben size vallahi söylüyorum: Sodom ve Gomora vs. olacaktır) incir ağacı (Matth.21,18): Ama o sabahleyin tekrar kente gittiğinde açlık duydu ve yolda bir incir ağacı gördü ve oraya gitti onda hiçbir şey bulamadı, çünkü sadece yaprakları vardı, ve ona dedi: Bundan sonra senin üstünde hiçbir meyve yetişmesin! Ve incir ağacı hemen kurudu.

165

Tamamiyle saçma bir tarzda ödül ve ceza öğretesi içine katılmıştır: Bununla her şey bozulmuştur.

Aynı şekilde havari Paulus'un ilk ecclesia militans'ın pratiği ve onun davranışı büsbütün tahrif edici bir tarzda emredilmiş, önceden tesbit edilmiş gibi gösterilmektedir.

İlk Hristiyanların fiili hayatının ve öğretisinin sonraki tebcili: Sanki her şey öyle şart koşulmuş ve sadece izlenmiş gibi.

Şimdi kesinkes kehânetlerin yerine getirilmesi: Bütün bunlar ne denli tahrif edilmiştir ve uygun şekle sokulmuştur.

166

İsa reel bir hayatı, gerçekteki bir hayatı alışlagelmiş bir hayatın karşısına çıkarmıştır "Bir ebedileştirilmiş Petrus'un kaba saba saçmalığı, bir şahsın öldükten sonra ruhunun devamı kadar hiç bir şey ona uzak değildir. Onun mücadele ettiği şey "şahsın" önemliymiş gibi gösterilmesidir. Onu düpedüz nasıl ebedileştirmek istesin?

Aynı şekilde cemaat dahilindeki hiyerarşi ile mücadele etmiştir: O yapılan eyleme göre herhangi bir şekilde bir nebze mükâfat vaadetmemiştir. Nasıl olur da ahirette ödül ve ceza kasdetmiş olsun!

167

Hristiyanlık intikam duygusunun asıl odağının içinden bir Budistlik barış harketine götüren naif bir ipucudur. Ama Paulus yüzünden putperestçe bir gizlilik öğretisine döndürülmüştü, ki o sonunda

bütün resmi organizasyona katlanmasını öğrenmiştir... Ve savaşlar yapmıştır, mahkûm etmiştir, işkence etmiştir, yemin etmiştir, kin beslemiştir.

Paulus, büyük dini olarak heyecan duyan kalabalığın gizlilik ihtiyacından yola çıkmıştır: O gizli mezheplerin tasvirleriyle (resimleriyle) mücadeleye katlanacak olan bir kurban arar: Çarmıhtaki Tanrı, kan içmek, unio mystica (mistik kaynaşma) "kurbanla". O ruhun öldükten sonra devamını arar (bireyin ruhunun mutlu, günahının kefaretinin ödemiş olan, öldükten sonraki hayatın devamı diriliş olarak kurbanla nedensellik bağlantısına sokmak için (Dionyesos'un, Mithds'ın, Osiris'in tipine göre).

Suç ve ceza kavramını ön plana çıkarmaya ihtiyacı vardı, yeni bir pratik değildir ihtiyacı olan (İsa'nın bizzat gösterdiği ve öğrettiği üzere), tersine yeni bir kült (tapınma), yeni bir inanç, mucizeye benzeyen değişmeye yönelik bir inanç, (inanç sayesinde ruhun kurtuluşu.) O putperest dünyanın büyük ihtiyacını anladı ve İsa'nın hayatı ve ölümü olgusundan tamamıyla keyfi bir seçme yaptı, herşeyi yeniden vurguladı, her yerde merkezi ağırlığı kaydırды. O ilke olarak başlangıctaki Hristiyanlığı iptal etti.

Rahipler ve Tanrıbilimcilere suikast Paulus sayesinde yeni bir rahipliğe ve Tanrıbilimine dönüşmüştür- Bir egemen sınıfa, keza kiliseye.

"Şahsın aşırı derecede önemsenmesine yönelik suikast" ebedi şahsa inanca çevrilmiştir, onunla son bulmuştur. (Ruhun ebediyen selamete kavuşması için endişeye dönüştürülmüştür). Personel bencilliğinin en paradoks abartısına ulaştırılmıştır.

Bu yine bu meselenin humorudur, trajik bir humordur bu. Paulus düpedüz bunu büyük üslupta yeniden doğrultmuştur, İsa'nın hayatı sayesinde iptal ettiğini. Sonunda kilise hazır olduğunda o hatta devletin mevcudiyetini de sanksiyonu (yaptırım) altına soktu.

168

-Kilise İsa'nın kendisine karşı vaazda bulunduğu kesin olan şeydir. O ona karşı müritlerini mücedele ettirmiştir.

169

Günahlarımız için bir Tanrı ölmüştür; inançla ruhun selamete kavuşması, ölümden sonra tekrar diriliş -Bu asıl Hristiyanlığın tüm kalpazanlıklarıdır ki onlar için tekin olmayan o çarpık kafa (Paulus) sorunlu kılınmalıdır.

İnsanın örnek hayatı sevgiden ve alçak gönüllülüğten ibarettir; insanların en aşağı olanını bile devre dışında bırakmayan kalp zenginliğinde; hakkını muhafaza etmeye yönelik biçimsel özveride, savunmadan vazgeçmeden, kişisel zaferin anlamında zaferden feragat edişten ibarettir; Burada, yeryüzünde zarurete, direnmeye ve ölüme rağmen mutluluğa inanç; barışkanlıkta, öfkenin mevcut olmayışında, hor görmede; ödüllendirilmek istememekte, kimseye bağlı olmamakta en manevi efendisizlik; yoksul ve hizmet eden hayata yönelik irade altında çok gururlu bir hayat istenmektedir. Kilise bütün Hristiyanca pratiğe kendine verdikten sonra ve asıl devletteki hayat, İsa'nın ona karşı mücadelesini yaptığı o tür hayat, mahkum ettikten sonra kilise tarafından müeyyideleştirilmiştir. Böylece Hristiyanlığın anlamını başka yere kaydırmıştır: İnanılınaya layık olmayan şeylere, duaların merasimine, prestij etmeye, bayramlara v.s kaydırılmıştır. "Günah", "bağışlama", "ceza", "ödüllendirme"-bütün bunların hepsi de ilk Hristiyanlığın hemen hemen dışında kalan önemsiz olan şeylerdir ki, şimdi kilisede ön plana geçirilmiştir. Grek felsefesinden ne yahudilikten alınma tüyler ürpertici abur cubur önem kazanmıştır; Çilekeşlik; sürekli olarak dava etmek ve mahkûm etmek; hiyararşi v.s kilisenin emirleridir.

170

Hristiyanlık başlangıçtan itibaren simgesel olanı kaba sabalıklara dönüştürülmüştür:

1. "Gerçek yaşam" ve "Yanlış yaşam" arasındaki karşıtlık: "Bu dünyada yaşam" ve öte dünyada yaşam olarak yanlış anlaşılmıştır;
2. "Ebedi hayat" faniliğin şahsi hayatının, kişinin ölümsüzlüğü olarak ona karşıt gösterilmiştir.
3. Yemek ve içkinin müşterek tadılması sayesinde İbranice, Arapça alışkanlığa göre "özün değişmesi mucizesi" olarak;
4. "Öldükten sonra diriliş" gerçek hayata giriş olarak, "tekrar doğmak olarak"; Bundan ölümden sonra herhangi bir zamanda ortaya çıkacak olan tarihi bir olasılık;
5. İnsanoğlunun "Tanrı'nın oğlu" olarak gösteren öğretisi; İnsan ile Tanrı arasında hayat ilişkisi; Bundan Tanrılığın ikinci şahsı- düpedüz bununla: Her insanın en aşağısının Tanrı ile oğul ilişkisi ortadan kaldırılmıştır.
6. İnanç sayesinde ruhun selamete kavuşması (yani Tanrı'nın oğlu olmak için İsa tarafından öğretilen yaşamının pratiğinden daha

başka yol yoktur, bunun aksine günahın herhangi bir mucizeli tak-
sitle ödenmesine inanç ki o insan tarafında değil tersine İsa'nın eyle-
mi ile sağlanmıştır: Buna göre "Çarmıhtaki İsa" yeniden yorumlan-
malıdır. Bu ölüm aslında kesin ana mesele değildir... O sadece daha
çok bir işaret, dünyanın yasalarına ve yukarı makamına karşı nasıl
davranılacağına bir işaret idi. -Karşı çıkmamak. Bundan onun örne-
ği kaynaklanmıştır.

171

Paulu'sun psikolojisi üzerine. -Olgu İsa'nın ölümüdür. Bunu yo-
rumlamak önemlidir... Yorumda bir gerçek ve bir yanılgının var ol-
ması bu gibi insanların aklına gelmemiştir: Birgün bir süblim imkân
akıllarına geldi. "Bu ölüm şu ve bu anlama gelebilirdi." Ve derhal o
bu oldu! Bir varsayım onun sebep olucularının ona verdiği hamle,
hızla kendini ispatlar.

Gücün ispatı: Yani bir düşünce etkisi ile ispatlanır, -(İncil'in naif
olarak dediği gibi meyveleri ile belgelenir.) Bir şey vecde düşürürse,
doğru olmalıdır, onun için kan dökülürse, o doğru olmalıdır. Burada
her yerde bir düşüncenin onu doğuranda uyandırdığı ani kudret his-
si bu düşüncenin lehine değer olarak katılır: Bir düşünceyi onu doğ-
ru diye belirtmekten daha başka türlü saygılı görmediğimizden, ona
bu suretle doğru saygı göstermek ilk nitelik sıfatı o doğrudur. Aksi
halde nasıl etki edebilirdi?.. O bir kudret tarafından hayal edilmiştir:
diyelim ki o reel değildir, bu takdirde etkilemeyecekti... O ilham
edilmiş olarak kavranır: Onun ika ettiği bir şeytani etkinin aşırı gü-
cünden ortaya çıkar.

Böyle bir yozlaşmanın kendisine direnilemediği bir düşünce, ki
onun etkisi altında tamamen kalan bir düşünce doğru diye ispatlan-
mıştır"! Bütün bu kutsal saralılar ve vizyon gören kâhinler bu gün
bir filololgun bir metni okuduğu ya da bir tarihi olayın) doğruluğu
bakımından incelediği o dürüstlüğü kendini eleştirisinin binde bi-
rine (otokritiğinin) malik değildir... Onlar bizimle karşılaştırıldığın-
da aktöresel budalalardır.

172

Bir şeyin doğru olup olmadığı değil, tersine onun nasıl etkilediği
söz konusu olduğundan:- entellektüel dürüstlükte mutlak eksiklik
vardır. Her şey iyidir, o ısı derecesini yükseltmeye hizmet ederse ya-
lan, iftira, en küstahça kitabına uydurma- ona inanılıncaya kadar"

Ayartının araçlarının inanç olarak biçimsel bir okulu; çelişkinin içinden çıkabildiği alanların ilkesel olarak horgörölüşü. (Aklın, felsefenin ve bilgeliğin, güvensizliğin, tedbirin, hor görölüşü.) Tanrının onları verdiği üzerine sürekli bir memuriyet altında öğretinin küstahça bir övme ve ululayışı. Havarinin hiçbir anlamı olmadığı, burada hiçbir şeyin eleştirilemeyeceği, sadece inanmak, kabul etmenin gerekli olduğu söylenir. Böyle bir ruh kurtuluşunun öğretisini kabul edişin olağanüstü bir Tanrı kayrası ve bağışlaması olduğu ileri sürülür. En derin şükranın ve alçakgönüllüğünün onu kabul etmemiz için bir ruh durumu olduğu belirtilir.

Bu yeteneksiz yaratılanlar, aşağı derecede olanların onurlandırılan her şeye karşı hissettikleri öcalma hissi üzerine sürekli olarak kafa yorulur. Onlara bu öğreti dünyanın bilgeliğine karşı, dünyanın kudretine karşı karşıt öğreti olarak gösterilir, bu onları o öğretiye ayartır. Bu öğreti her türden toplumdan sürölüp çıkarılanları, ve yeteneksiz ve kusurlu doğanları ikna eder. O mutluluğu vaadeder, tercihi, ayrıcalığı (imtiyaz) en göze çarpmaz olanlara ve en alçakgönüllü olanlara vaad eder; o zavallı, küçük, safdil kafaları onlar sanki dünyanın anlamı, tuzu imiş gibi anlamsız bir kibre sevkeder. Onları bağnazlaştırır.

Bütün bunları, bir kez daha belirtelim ki insan elinden geldiğince horgörmelidir. Biz bu öğretinin eleştirisine yönelmeyeceğiz, neyin geçerli olduğunu bilmek için onların yararlandığı araçlara bakmamız yeterlidir. O erdemlilikle bağdaşımıdır, o erdemliğin bütün büyüleyici gücünü sadece kendi için hayasızca kullanmıştır, paradoks olanın kudretiyle mutabakat sağlamıştır, eski uygarlıkların bibere ve anlamsızığa ihtiyacıyla uyumlu olmuştur, o blöf yapmıştır (şaşırtmıştır), isyan ettirmiştir, o takibata ve kötü davranışa tahrik etmiştir. Yahudi rahiplerin kudretlerini tespit ettikleri eni konu düşünülmüş haysiyetsizliğin tıpkı aynı türüdür. Ve onunla yahudi kilisesi yaratılmıştır.

Şunları ayırmalıdır: 1. Tutkunun o sıcaklığı “sevgi” (bir ateşli duyusallığın dibinde bulunur); 2. Hıristiyanlığın mutlak olarak soylu olmadığı, -sürekli abartı, gevezelik, -serinkanlı maneviyatla ironinin eksikliği -Bütün içgüdülerde askeri olmayan yan; erkek gururuna duyusalığa karşı (cismaniliğe) rahipçe ön yargı, bilimlere, sanatlara karşı rahipçe ön yargı.

Paulus: O hükmeden Yahudiliğe karşı kudreti arar- Onun hareketi çok zayıftır... Yahudi kavramının yeniden değerlendirilmesi: "İrk" bertaraf edilir: Ama bu temeli reddetmektir. "kendini feda edenin", "bağnaz" olanın, bütün güçlü inancın değeri...

Hristiyanlık eski dünyanın en derin güçsüzlüğü içinde çökme biçimidir, öyle ki en hasta ve en hastalıklı tabakalar ve ihtiyaçlar üst dereceye yükseltilir.

Buna binaen diğer içgüdüler bir birliği, kendine savunan kudreti yaratmak için ön plana geçti -Kısacası içinden yahudilerin nefsi idame için insiyaklarını almış oldukların bir zaruret hali gerekiyordu. Bunun için Hristiyanların takibatı büyük bir değer taşıyordu.- Topluluk tehlikedeydi, kitle halinde Hristiyanlığın inancına geçiş biricik araç idi, özel takibatı sona erdirmek gerekiyordu (Hristiyanlık buna binaen "inanca geçmeyi" mümkün olduğu kadar kolaydan aldı.-).

Hristiyanca- yahudice yaşam: Burada intikamını almak hissi ağır basmadı. Ancak neden sonra büyük takibat tutkuyu o şekilde vurguladı ki, hem sevginin kor ateşi, hem de kinin kor ateşi gibi körüklendi.

Eğer bir kimse inancı için en sevdiği insanların feda edildiğini görürse, bu takdirde saldırgan olunur; Hristiyanlığın zaferi onları takibata uğratanlara borçludur.

Hristiyanlıkta çilekeşlik spesifik değildir; bunu Schopenhauer yanlış anlamıştır: O Hristiyanlığın büyümüştür: Hristiyanlığın olmadığı her yerde de çilekeşlik vardır.

Melankolik Hristiyanlık, vicdanın hayvan işkencesi ve eziyeti aynı şekilde sadece üstünde Hristiyan değerlerinin kök saldığı belirli bir zemine aittir: O Hristiyanlığın kendi değildir. Hristiyanlık çürük toprakların bütün türdeki hastalıklarını içine almıştır: Onu sadece hiçbir sari hastalığa karşı savunamadığı gibi bir ithamla suçlamak mümkündür. Ama düpedüz budur onun mahiyeti: Hristiyanlık dekadans (yozlaşmanın) bir tipidir.

Hristiyanlığın üzerinde kendini inşa ettiği realite, sıcaklığıyla ve kırılganlığı ile bütün Roma İmparatorluğunda iştirilmemiş olan ve belki de kişilerin birbirlerine yardım etmeleri ve kefil olmalarının anla-

şılmayan hazırlığı ile, “seçilmişlerin” gizli alçak gönüllülük kisvesi-
ne bürünmüş olan gururu ile her şeye hiçbir kıskançlık duymaksızın
en içten hayır deyişiyle (hayatı reddedişi) yukarı mertebede bulunan
gösterişi ve kudreti kendi için elinde bulunduran durumları redde-
dişiyle Diasporanın küçük Yahudi ailesiydi. Bunu kudret olarak tanı-
mış olmak, bu mutlu ruh durumunu bildirilebilir, baştan çıkarıcı
(ayartıcı), sari (sirayet edici) olarak putperestler için de mümkün ve
çekici olduğunu görmek Paulus’un dehasıdır... Gizli enerjinin hazi-
nesini, akıllıca mutluluğun hazinesini, definesini özgür inancın “Ya-
hudi kilesesi olarak kullanmak, bütün Yahudi’ce deney ve cemaatin
kendini idame etmesi için ustalık yabancı egemenliği altında, Yahu-
di propagandası da- o bunu ödev olarak keşfetmiştir. Onun karşısın-
da bulduğu küçük insanların o salt politik olmayan bir yana konu-
lan tarzıydı: Kendilerine ayakta tutmak ve kabul ettirmek amacına
yönelik bir sürü erdemlilik içinde yetiştirilerek ki onlar erdemin bi-
ricik anlamını ifade etmekteydiler, (“Nefsin idamesi ve belirli türden
insanın yükseltilmesi.”).

Küçük Yahudi cemaatten sevginin ilkesi doğar: Burada zilletin ve
zavallığının küllü altında yanan daha tutkulu bir ruhtur: Böylece o ne
Grekçe, ne Hintçe ne de Germence’dir. Paulus’un şiirleştirdiği sevgi-
nin onuruna olan şarkı (şiir) Hristiyanca bir şey değildir, tersine Sa-
mice olan ebedi alevin Musevice alevlenmesidir. Hristiyanlık eğer
psikolojik bakımından özlü bir şey yapmıştır dersek, bu meziyeti o
daha soğuk ve daha soylu ırklardaki ruhun sıcaklığını yükseltiştir ki
bu ırklar o zaman üst mertebede idi; en sefil hayatın bir suhnet yük-
seltişi ile zengin ve tahmin edilemez değere ulaşmasının keşfidir...

Böyle bir aktarışın egemen olan sınıflara atfen olup bitemeyeceği
kendiliğinden anlaşılır birşeydir: Yahudiler ve Hristiyanlar birlerine
karşı kötü davranışlara sahiptiler ve kötü davranışlarda ruhun tutku-
su olan şey itici olarak etki eder ve hemen hemen nefret uyandırır.
(Ben bu kötü davranış tarzlarını İncil’i okuduğumda görüyorum).
Aşağı halkın burada dile gelen tipi ile aşağılığıyla ve çaresizliği ile
onun çekici yanını hissetmek için onunla akraba olmak gerek. İnsa-
nın içinde klasik bir zevki olup olmadığının bir tecrübesidir bu, yani
İncil için ne düşündüğü (Tacitus’a bakınız); bundan isyan hissini
duymayan bir kimse bundan foeda supersitio’yu dürüstçe ve esaslı
hissetmeyen biri, elini kirletmemek için ondan elini çekmeyen, bir

kimse, klâsiğin ne olduğunu bilmiyor demektir “Haç’ı” Goethe gibi hissetmelidir.

176

Küçük insanların tepkisi: - Kudretin en büyük hissini sevgi verir. Denilebilir ki insan değil, tersine bir tür insanın konuştuğunu kavramalıdır.

“Biz sevgide Tanrısızdır, Tanrı’nın çocukları oluruz, Tanrı bizi sever ve bizden sevgiden başka bir şey istemez; bu demektir ki bütün ahlâk, bütün itaat ve eylem, kudretin ve özgürlüğün hissi sağlamaz, onu sevginin meydana getirdiği derecede doğurmaz: Sevgiden kötü bir şey yapılmaz, insan itaatten ve erdemden olduğundan daha çoğunu sevgiden yapar.

Burada sürü mutluluğu, ana hatlarıyla müştereklik hissi, hayat duygusunun toplamı olarak canlı birlik duygusu hissedilir. Yardım etmek, özen göstermek ve yararlı olmak sürekli olarak kudret hissini doğurur; Görülür başarı, sevincin ifadesi kudret hissini altını çizerek, gurur yok değildir, cemaat olarak, Tanrı’nın meskeni olarak, “seçilmiş kişi” olarak.

Filhakika insan bir kere daha kişiliğinin bir değişmesini yaşamıştır. Bu kez o sevgi duygusunu Tanrı diye adlandırır. Böyle bir duygunun uyanmasını kişi kendi için düşünmelidir. Bir tür heyecan, bir yabancı söylev (konuşma) bir “İncil”. -Sevgiyi kendine ait görmemek, buna izin vermemek bir tür yenilikti: O Tanrı’nın onun karşısında değiştiğini ve onun içinde canlı hale geldiğini sanır. -Tanrı insanlara gelir”, en yakınımız bir Tanrı’ya değiştirilir (onda eğer sevgi duygusu çözülürse), İsa en yakınımızdır, o Tanrılık kudret duygusunu uyandıran sebep olarak düşünülmüştür).

177

Müminler Hristiyanlığa sonsuz bir şeyi borçlu olduklarının bilincindedirler ve buna binaen onun müsebbibinin birinci dereceden bir person (şahıs) olduğu sonucunu çıkarırlar... Bu kıyas yanlıştır, ama o ona tapanların tipik olan kıyaslamasıdır. Nesnel olarak görülürse, şu mümkündür, ilkin onlar Hristiyanlığa borçlu oldukları şeyin değeri üzerine yanılmışlardır: ikna edişler kendisine kani olunan şeyi ispatlamazlar, dinlerde onlar ona karşı daha çok bir kuşkuyu sebebendirirler... İkincisi, Hristiyanlığa borçlu olunan şey onun sebep olucusuna izafe edilmemelidir, tersine düpedüz, hazır oluşuma,

bütüne, kilisiye v.s. “Müsebbip” kavramı o derece çok anlamlıdır ki onun bizzat bir hareket için sırf bir fırsat sebebi anlamına gelebileceği söylenebilir: Kurucusunun çehresini o derece büyültmüşlerdir ki kilisenin büyümesi ile bu artmıştır: Düpedüz tapmanın bu optiği bu kurucusunun herhangi bir zamanda güvenilir olmayan tespit edilemeyen bir şey olduğu sonucunu çıkarılabilir - Başlangıcında... Paulus’un ne büyük bir özgürlükle İsa’nın şahsı sorunun ele aldığını düşünelim, hemen hemen onu elçabukluğu ile yorumlayarak onu ortadan kaldırmıştır: Ölen bir kimse, ki onu ölümünden sonra tekrar görmüşlerdir, -Yahudiler tarafından ölüme mahkûm edilen biri-sırf bir “motif”: O bunun için daha sonra müziğini yapar...

178

Bir din kurucusu önemsiz olabilir -Bir kibrit, daha çoğu değil:

179

Hıristiyanlığın psikolojik sorunu. Sürükleyici güç kalıyor: intikam alma hissi, halk başkaldırısı, kötü yaratılmış olanların isyanı. (Budizmde de durum başkadır O bir oç alma hareketinden doğmamıştır. O davranmaya tahrik ettiği için onunla mücadele eder) Bu barış partisi düşüncelerde ve eylemde düşmanlıktan vazgeçiş bir ayırım ve nefsi idame şartı gizli olduğunu kavrar. Hıristiyanlığı anlamamanın engellediği psikolojik güçlük buradan kaynaklanır: Onu yaratan içgüdü kendi kendisiyle esaslı mücadeleyi zorla ele geçirir.

Sadece barış ve suçsuzluk partisi olarak bu baş kaldırma hareketinin başarılı olmak imkânı vardır: O aşırı hoşgörü, tatlılık, uysallık ile galib gelecektir. Onun insiyakı bunu kavrar. İfadesi olduğumuz içgüdüyü yadsımak, mahkûm etmek, bu içgüdü'nün karşıtını eylemle ve sözle sürekli olarak açığa vurmak becerisi.

180

Sözüm ona gençlik. Eğer burada naif ve genç bir halk varlığının bir eski kültüre karşı kendini uzak tuttuğu düşü görülürse insan kendini aldatır; sanki bu en aşağı halkın bu tabakalarında ki orada Hıristiyanlık büyümüş ve kök salmıştır hayatın derin kaynağını tekrar yukarıya fıskırdığı gibi bir batıl inanç, kör inanç mevcuttur: Eğer bunu yeni yükselen bir halk gençliğinin ifadesi ve ırkların güçlendirilmesi pekiştirilmesi olarak telakki edersek Hıristiyanlığın psikolojisinden hiçbir şey anlamadığımızı ortaya koymuşuzdur. Bunun aksine: o tipik bir yozlaşma biçimidir, bir yorgun hedefsiz hale gelen hastalıklı karma karışık ahalinin için-

de ahlâkın inceltilerek zayıflatılması ve bir histerisidir. Bu acayip toplum ki burada halkı ayartmanın bu ustası çevresinde toplanmıştır, aslında ke-sinkes bir Rus romanına dahildir. Bütün sinir hastalıkları onlarda birbirleriyle buluşur... Ödevlerin yokluğu ve her şeyin aslında son bulup git-tiğine dair içgüdü, artık hiçbir şeyin yapılmaya değer olmadığı bir 'dolce far niente'de (hiçbir şey yapmamak tatlıdır) da memnuniyettir.

Yahudi içgüdüsünün gücü ve gelecekte eminliği, insanvarlığına ve kudrete yönelik direnir iradesinin muazzamlığı onun egemen sınıfından kaynaklanmaktadır; Genç Hristiyanlığı yükseğe çıkardığı halk tabakaları içgüdünün yorgunluğundan daha başka türlü daha keskin bir şekilde hiçbir şey tarafından belirli kılınmamıştır. Artık doymuştur ondan: bu biridir, kendinde, kendi içinde, kendi için ol-maktan memnurluk duyulur, bu da onun bir başka yüzüdür.

181

Kurtulmuş Yahudilik olarak Hristiyanlık (aynı tarzda mevzi ve ırka bağılı olarak ortaya çıkan soyluluk sonunda bu şartlardan kendi-ni kurtarır ve akraba unsurları aramaya başlar...)

1. Devletin zemininde kilise (cemaat) olarak; politik olmayan oluşum sıfatıyla.

2. Yaşamak, yetiştirir, pratik, yaşama sanatı olarak;

3. Günahın dini olarak (Tanrı'ya karşı cürüm işlemek suç işleme-nin biricik tarzıdır, denilebilir ki bütün acı çekmenin bir tek sebebi-dir), onlara karşı bir evrensel çare ile. Sadece Tanrı'da günah vardır; insanlara karşı işlenen suçlar, bunların üzerine insan davada bulun-mamalıdır, ne de hesap talep etmemelidir, yeter ki bu Tanrının adı-na yapılmış olsun. Bunun gibi bütün emirler (sevgi) her şey Tanrı'ya bağlanmıştır ve Tanrı uğruna her şey insanda yapılır. Bunda büyük bir kurnazlık gizlidir (-Büyük darlık içinde olan hayata, Eskimolar-da olduğu üzere, ruhu en barışmış olan ve hoşgörülü olan bir zihni-yette tahammülü mümkündür: Yahudice Hristiyan doğması "gü-nahkârın" iyiliğine günaha karşı çıkar."-)

182

Yahudi rahipler cemaati neye hak iddiasında bulunmuşsa onları Tanrının bir içtüzüğü olarak, Tanrı'nın bir emrine itaat etmek olarak, göstermeyi bilmiştir... Aynı şekilde. İsrail'i idame ettirmek için onun varoluş imkanını sağlamak için buna yararlı olan her şeyi bir Tanrı-sal içtüzük gibi göstermiştir. (örneğin amellerden bir toplamı: Sün-

net, Kurban ayını ulusal bilincin merkezi olarak) tabiat olarak değil, tersine Tanrı olarak rağbetli kılınmayı bilmiştir. Bu süreç sürüp gitmektedir; Yahudiliğin dahilinde, ki orada “amellerin” zorunluluğu hissedilmemiştir (yani dışa karşı ayırım), tıpkı soylu bir tabiatın aristokrat olarak davranışı gibi bir tür rahibimsi insan tasarlanmıştır; ruhun bir sınıfsız spontan rahipliği aynı zamanda, ki o şimdi onun karşısını kendinden keskin çizgilerle ayırmak için “eylemlere” değil, tersine “niyete” değer vermiştir...

Esasında burada tekrar sözkonusu olan, ruhun belirli bir türünü kabul ettirmektir. Aynı zamanda bir rahibimsi halkın dahilinde bir halk baş kaldırışı- Aşağıdan yukarıya yönelik bir rahipler hareketi (günahkarlar, mültezimler, kadınlar, hastalar). Nazareth’li (Nasıralı) İsa onda kendilerini tanıdıkları bir işaret etti. Ve tekrar kendilerine inanabilmek için bir Tanrıbilimsel bir transfigurasyona (İsa’nın nurlanışı)/ yüceltilişine ihtiyaçları vardı. “Onu Tanrının oğlu” gibi cüzi olmayan bir payeye yükselttiler, kendilerine inanç sağlaması için bu gerekliydi. Nasıl ki rahipler sınıfı İsrail’in bütün tarihini tahrif ettiyse, bunun gibi tekrar denilebilir ki Hristiyanlığın en belli başlı bir olay olarak görünmesi için insanlığın tarihini de burada tahrif etmek girişiminde bulunuldu tekrar. Bu hareket sadece Yahudiliğin zemininde ortaya çıkabildi: Onun ana eylemi olan suçu ve mutsuzluğu birbirine sımsıkı bağlamak ve bütün suçu Tanrıya karşı işlenen suça indirgemek için; Hristiyanlık ikinci kuvvetti.. (üs)

183

Hristiyanlığın simgecililiği daha önce bütün realiteyi (tarih, tabiat) kutsal bir Tabiatsızlığa ve Realitesizliğe çözmüş olan Yahudi simgecililiğine dayanmaktadır..... o reel tarihi görmek istemiyordu artık, o doğal sonuç için artık ilgi göstermiyordu.

184

Yahudiler kendilerini kabul ettirmek için iki kastlarını savaşıları ve çiftçileri yitirdikten sonra girişimde bulundular; Onlar bu anlamda “hadım edilenlerdir”: Onların rahibi vardır- ve bundan sonra derhal Tschandala’ları...

Onlarda ne denli haklı olarak bir kopuş olmuştur, Tschandalanın isyanına yol açmıştır: Hristiyanlığın kökenidir bu. Onların savaşıyı sadece efendileri olarak tanımları dinlerine kibarlara, soylulara karşı, gururlulara karşı kudreti, egemen sınıflara karşı düşmanlığı getir-di-; onlar öfkelenmenin karamsarlarıdır.

Bununla önemli bir yeni pozisyon yarattılar: Tschandalaların başında rahip, soylu sınıflara karşı...

Hıristiyanlık bu hareketin son mantıksal sonucunu çıkardı: Yahudi rahipliğinde de kastı da, ayrıcalıklıyı da soylu da hissetti- o rahibi çizip çıkardı. Hıristiyan, rahibi reddeden Tschandaladır. Tschandala kendi kendisinin ruhunu kurtarandır...

Bu sebeple Fransız ihtilali Hıristiyanlığın kızıdır ve devam ettiricisidir. Onun kasta karşı içgüdüsel bir düşmanlığı vardır., soylulara karşı, son ayrıcalıklı olanlara karşı.

185

Hıristiyanlık ideali: Yahudilerce kurnazca sahneye konmuştur. Psikolojik ana güdüler, onun "tabiatı".

Egemen olan ruhban iktidarına karşı isyan; en aşağı derecede bulunanların mutluluğunun mümkün olduğu erdemleri bütün değerlerin hükmedici ideali haline getirmek için girişilen bir denemedir. Onları Tanrı diye adlandırmak; hayatı en yoksul olan tabakaların kendini idame etmek içgüdü; savaştan ve direnmekten mutlak suretle uzak kalmayı ideal içinden haklı kılış- aynı şekilde itaati; insanlar arasındaki sevgiyi Tanrı'ya sevgi olarak görmek. Hilesi: Doğal menkul değerleri reddetmek ve onları ruhsal ahiretsele tersyüz etmek... erdemi ve ona saygınlığı kesinkes kendisi için kullanmak, adım adım onların Hıristiyan olmayanda var olmadığını ileri sürmek.

186

Hıristiyanın soylu kalan antik dünyada muamele edildiği derin hakir görüş bugün Yahudilere karşı içgüdüsel nefretin ait olduğu yere dahildir. Özgür ve kendi bilincindeki sınıfların kendi istek ve görüşlerini kabul ettirmek isteyen ve çekingen, beceriksiz tavırlarını saçma bir kendini beğenmişlikle birleştirenlere karşı kin duyarlar. İncil tamamen soylu olmayan türden insanın incilidir; onun hak iddiası daha çok değeri olarak hatta bütün değerlere malik olmak gerçekte isyan ettiricidir. Bugünde öyledir hâlâ.

187

Konunun bunda ne kadar az bir payı var! Canlı kılan ruhtur. "Ruhun kurtuluşu", sevgi, mutluluk, inanç, hakikat "ebedi hayat" gibi bütün heyecanlı konuşmalardan ne denli mariz ve bozulmuş bir hava ortaya çıkmıştır. Asıl putperestçe olan bir kitabı elimize alalım,

örneğin esasında orada hiçbir şeyin yapılmadığı, söylenmediği, istenmediği ve takdir edilmediği Petronius'un bir kitabını elimize alalım, Hıristiyanca- riyakârca değer ölçütüne göre günah, hatta ruhun selamete kavuşmasını engelleyen ana fgünah olarak görülür. Ve buna rağmen daha temiz havada daha hızlı adımın üstün maneviyatı, serbest kalan ve gelecekte emin fazla gücün uyandırdığı iyilik hissi. Bütün İncil'de biricik bir şakacılık mevcut değildir. Ama bununla kitap nakzedilir.

188

Kendisiyle bütün hayatın Hıristiyanca hayatın dışında diye yargılandığı derin haysiyetsizlik: Kendi hasımlarını kendileri için bayağı diye düşünmeleri kendileri için yeterli olmamakta, onlar her şeyden önce bir toplu iftiraya da ihtiyaç göstermektedirler... Kutsallık kibi-riyle aşağılık ve sinsi/ kurnaz bir ruh en iyi şekilde uyuşmaktadır: Bunun delili ilk Hıristiyanlardır.

Gelecek: Onlar bunu pahalıya ödetirler... Bu mevcut olan en kirli ruhtur. İsa'nın bütün hayatı o şekilde betimlenir ki kehanetlerin haklı çıkmasına yardımcı olurlar: Onların haklı olmaları için o şekilde hareket eder.

189

Ölenlerin sözleri, tavırları ve ruh durumlarını yalancı bir biçimde yorumlama. Örneğin, orada ölmekten korku "öldükten sonraki korkuyla" esas itibariyle karıştırılır

190

Hıristiyanlar da tıpkı Yahudiler gibi varoluş şartı ve yenileme olarak hissettikleri şeyi ustalarının ağzından söylediler ve bununla onun hayatını cilaladılar. Aynı şekilde bütün mesel bilgisini ona geri vermişlerdir: kısaca, onların fiili hayatını ve uğraşısını bir itaat olarak gösterdiler ve bu sayede propagandaları için kutsallaştırdılar. Her şeyin neye bağlı olduğu Paulus'da ortaya çıkmaktadır: O azdır. Diğerleri onlar için kutsal diye geçerli olandan azizlerden bir tipin nihai şekillendirilmesidir.

Bütün "mucize" öğretisi "öldükten sonra diriliş buna dahil olmak üzere, cemaatin kendini ululayışının bir mantıksal sonucudur ki, onun kendi kendisine itimat ettiğini, yüksek derecede ustalarına izafe etmişlerdir (ya da ondan güçlerini kazanmışlardır).

Hıristiyanlar İsa'nın kendilerine şart koştığı davranışları hiçbir zaman pratiğe geçiremediler ve inançla haklı kılınışın" küstahça lafı ve onun en üst ve biricik önemliliği kilisenin İsa'nın talep ettiği eylemlere (eserlere) ilişkin cesareti ve iradeyi gösterememelerinin bir sonucudur.

Budist, Budist olmayandan başka türlü hareket eder; Hıristiyan bütün dünya gibi davranır, onların törenlerin ve ruh durumlarının bir Hıristiyanlığı vardır.

Hıristiyanlığın Avrupa'da en hor görülen ve en derin yalancılığı: Biz gerçekten Arapların, Hinduların, Çinlilerin hor görülmesine müstahakız, ilk Alman devlet adamının Avrupa'yı 40 yıl boyunca meşgul ettiği şeyin ne olduğu iştirmek için onun nutuklarına bakınız... Dili, saray vaızının ikiyüzlülüğünü iştiniz.

"İnanç mı" yoksa "eserler mi"? "Eser için" belirli eserlerin alışılması için belirli bir değerlendirme ve bunun dışında zihniyet eklenmesi gerektiğinden, o gayrı tabi olmaktan çok tabiidir bir değerlendirmenin sırf değerlendirmeden "eserlerin" ortaya çıkması. Kişi değer duygularının pekiştirilmesinde değil, tersine eylemde idman yapmalıdır; ilkin bir şeyi yapabilmelidir, bir şeye muktedir olabilme-
lidir... Luther'in Hıristiyanca heveskârlığı. İnanç bir bellek rehberidir. Onun arka planı Luther'in derin inancı Hıristiyanca eserlere yeteneksizliğidir, denilebilir ki, her türlü eylemin günah ve şeytanın işi olup olmadığına dair aşırı bir güvensizliğe bürünmüş olduğu kişisel bir olgudur. Öyle ki varoluşun değeri eylemsizliğin yüksek gerginlikteki tek tek durumlarına isabet eder (dua, içdökme vs.) Sonunda onun hakkı vardı: Reformatorların bütün eyleminde ifadesini bulan içgüdüler en gaddar olanıdır, mevcut olanların en hoyratçasıdır. Ancak kişi kendinden mutlak olarak uzaklaşmakla onun karşısına gömülmekle, ruhen dalmakla sadece yanılısama (inanç) olarak insan varlığına katlanabiliyordu.

İnanmak için ne yapmalıdır?- Bir saçma soru. Hıristiyanlıkta varolmayan şey İsa'nın yapılması için emrettiği her şeyden yüz çevirmedi. O zavallica bir hayattır, ama hor görmenin bir gözüyle yorumlanmıştır.

Gerçek hayata giriş - genel hayatı yaşamak suretiyle kişi kişisel hayatını kurtarır:

Hıristiyanlık kurucusunun yaptığını ve istediğinin tersini yapmak ve istemek onunkinden esasında farklı bir şeydir. O Eskiçağın büyük putperestliğine karşı çıkan hareketidir. Hayattan, öğretilerden Hıristiyanlığın kurucusunun “sözlerinden” yararlanılarak formüle edilmiştir, ama esasında farklı olan ihtiyaçların şemasına göre formüle edilmiştir; muhakkak ki keyfi bir yorumlamanın içinde: Bütün mevcut olan yeraltı dinlerinin diline aktarılmış olarak.

O kötümserliğin yükselişidir (-Oysa İsa koyunların barışını ve mutluluğunu getirmek istiyordu-). Yani zayıfların, yenik düşmüşlerin, acı çekenlerin, baskı altına alınanların karamsarlığının barış ve mutluluğunun.

Onun amansız düşmanı 1. Karakterde, ruhta ve beğenide kudret, “dünyevilik”: 2. “Klasik mutluluk”, soyluca hafif meşreplik ve kuşku, sert gurur, ekzantrik (dizginsizlik) ve bilgenin serinkanlı kendi kendisine yeterliliği, tavırda, sözde, ve biçimde Grekçe bir incelik ve ustalık. Onun amansız can düşmanı Yunanlı olduğu kadar Romalıdır.

Putperestliğe karşı olmanın girişimi: Kendini felsefi olarak sebebendirmek, mümkün kılmak: Eski kültürün iki anlamlı çehrelerinin kokusunu alış, her şeyden önce Platon, bu Yunan’a karşı olanın ve içgüdünün Sami ırkından gelenin kokusunu almak... Özünde samilerin eseri olan Stoisizm için aynı şey geçerlidir. (-Haysiyet, vekar kesin kural, yasa olarak, büyüklük olarak erdem, kendi sorumluluğu, otorite en yüksek personal bağımsızlığı, hükümlerliliği olarak- Bu Sami ırkına dahildir. Stoiker (Revakiyuncu) Grek kundağına ve kavramlarına sarılmış olan bir Arap şehhidir.

Hıristiyanlık sadece klasik ideale, soylu dine karşı olan mücadeleyi başlatmıştır. Filhakika o zamanki dindar kitlenin ihtiyaçlarına ve anlama seviyesine değiştirerek uydurmadır: O kitle ki İsis’e, Mithras’a, Dionysos’a, “büyük Anneye” inanıyordu ve bir dinden şunları talep ediyordu: 1. Ahiret umudu 2. Kurban hayvanının (Mysterium, giz) kanlı fantazmagorisi) 3. Ruhu kurtuluşa kavuşturucu eylem,

kutsal menkıbe, 4. Çilekeşlik, dünyayı olumsuzlama, batıl inançsal "arınma", 5. Hiyerarşi cemaat teşkilinin bir biçimi. Kısacası Hristiyanlık daha önce mevcut olan, her yerde kök salmış olana karşı Putperestliğe, kültlere, ki onlar Epikür tarafından mücadele edilmişlerdi... aşağı kitlelerin dinlerine, kadınların, kölelerin, soylu olmayan sınıfların dinlerine kendini uydurmuştur.

Biz buna göre yanlış anlama olarak;

1. Şahsın ölümsüzlüğü;

2. Sözümona diğer dünya;

3. İnsan varlığının yorumunun merkezinde ceza ve kefaret kavramının abesliği;

4. Tanrısalaştırma yerine insanın Tanrısallığının yok edilişi, en derin uçurumun açılması ki, ancak mucize en derin olarak kişinin kendini hakir görmesi bu uçurumun aşılmasına yardımcı olabilir;

5. Bozulmuş imajinasyonun ve hastalıklı aşırı heyecanın sevgi dolu, safdil pratiğin yerine bütün dünyası, yeryüzünde erişilebilecek bir Budistik mutluluğun yerine;

6. Rahipliğiyle, Tanrıbilimiyle, kültü ile, Sakrameti (dini vecibeleri) ile bir kilise düzeni; Kısaca Nasıralı İsa'nın onlara karşı mücadele ettiği her şey.

7. Her şeyde ve herbirinde mucize, batıl inanç: Oysa düpedüz Yahudiliğin ve en eski Hristiyanlığın en seçkin yanı mucizeye karşı olan nefreti, görece ussallığı idi.

197

Psikolojik şart: Bilinçsizlik ve kültürsüzlük, bilmezden geliş, ki o her türlü utancı unutmuştur: Atina'nın ortasında bu utanmaz azizlerin var olduğunu bir düşünün;

Yahudi seçilmişler içgüdüğü: Onlar bütün erdemleri kolayca kendileri için ayırırlar ve dünyanın geri kalan kısmını karşıtları sayarlar; ruhun bayağılığının derin işareti;

Gerçek hedeflerin tamamıyla noksan oluşu, gerçek ödevlerin var olmayışı, ki onlara diğer erdemlere riyakârların erdemleri olarak ihtiyaç gösterirler

-Devlet onlardan bu çalışmayı almıştır: Utanmaz halk buna rağmen sanki onların ona gereği yokmuş gibi bir tavır takınmıştır.

"Siz çocuklar gibi olmadıkça" ah biz bu psikolojik naiflikten ne kadar uzağız!

Hıristiyanlığın kurucusu Yahudi toplumun ve entellektüellerinin en aşağı tabakasına başvurduğu, yöneldiği için bunun cezasını çekmek zorunda kaldı. O onu kavradığı ruha göre tasarladı... bir ruhun kurtuluşunun öyküsünü, bir kişisel Tanrı, bir kişisel ruh kurtarıcısı, bir kişisel ölümsüzlük hikayesi uydurarak ortaya koymak ve bütün kişisel ve tarihi olana realiteyi esirgeyen bir öğretiden “kişinin ve tarihin bütün zavallılığını baki kılmak gerçek bir utanmazlıktır...

Simgesel şimdiki zamanın ve bütün zamanların, buradanın ve her yerdenin yerine ruhun kurtuluşu öyküsü: Psikolojik simgenin yerine mucize.

İncil'den daha az masum olan hiçbir şey yoktur. Onun hangi zeminde boy attığı bilinmektedir. Kendi kendisine acımasız bir iradeye malik olan ve her türlü doğal tutamağı ve insan varlığı hakkını çoktan yitirdikten sonra, buna rağmen iradesini kabul ettiren ve bunun için kesinkes doğal olmayan, sırf hayali şartlara (seçilmiş bir halk, azizlerin cemaati, vaadin bir halkı olarak, “kilise” olarak) dayanarak inşa etmiştir; ihtiyacı olan bu halk Pia fraus'e (zaruret durumu) tam bir bütünlükle, “rahat vicdanın” bir derecesiyle öyle kullanmıştır ki, eğer o ahlâkı vaaz ederse, çok dikkatli olunmalıdır. Eğer Yahudiler masumluğun kendi olarak ortaya çıkarlarsa, bu takdirde tehlike büyümüş demektir: Onun eğer İncil'i okursak ufak miktardaki aklını, güvensizliğini, şırrretliğini elimizde bulundurmalıyız.

En aşağı kökenli insanlar, kısmen ayak takımı (güruh) toplumdan kovulanlar sadece iyi değil tersine aynı zamanda saygın toplumun devre dışı bırakılanları da kültürün kokusundan da uzakta kalmış olarak büyüyenler, eğitimsiz, bilgisiz, manevi şeylerde vicdanın var olabileceğinden habersiz olanlar düpedüz Yahudiler bütün kör inançlı şartlarla, hatta bilgisizlikle bir tercih, bir ayartı yaratmada içgüdüsel olarak kurnazdırlar.

Ben Hıristiyanlığı ayartının şimdiye kadar mevcut olmuş bulunan en feci büyük yalan olarak mülâhaza ediyorum, kutsal olmayan yalan diye görüyorum. Ben onun çocuklarını ve ideal cinsini bütün aksi haldeki tebdili kıyafetlerinden soyuyorum, ben bütün yarım ve çeyrek mevkileri ondan esirgüyorum- Ben onunla savaşa zorluyorum.

Küçük insanların düşlerini her şeyin ölçütü olarak almak: Bu en iğrenç bir yozlaşmadır ki kültürün şimdiye kadar arzettiği onun yanında hiç kalır. Ve bu tür ideali “Tanrı” olarak insanlığın üstüne asmak ne büyük bir iğrençliktir.

201

Eğer bir insan entellektüel arılığa hak iddiasında o derece alçakgönüllü ise, bu takdirde onun İncil ile temasında dile getirilmez bir rahatsızlık hissetmesine engel olunamaz. Çünkü en memur olmayanların büyük sorunlar üzerine söz hakkı tanımalarının dizginsiz küstahlığı, hatta bu gibi şeylerde hakimlik hak iddası her türlü ölçüyü kaçıırır. Burada kendisine en güç nüfuz edilebilir olan sorunların (hayat, dünya, Tanrı, hayatın amacı gibi) sözünün edilmesi sanki onlar hiçbir sorun değilmiş gibi, tersine bu küçük riyakârların bildikleri basit şeylermiş gibi dile getirilmesi en utanmazca hafifmeşrepliktir.

202

Bu şimdiye kadar yeryüzünde varolmuş bulunan büyüklük kompleksinin en feci türü idi. Eğer riyakârların (ikiyüzlü) bu yalancı küçük ücubeler “Tanrı”, “kıyamet günü”, “gerçek”, “sevgi”, “bilgelik”, “kutsal ruh” gibi sözleri kendi tekellerine almaya başlarsa ve bununla kendilerini dünyaya karşı sınırlamaya girişirlerse, eğer bu tür insan değerleri peşinden götürerek ters-yüz etmeye tevessül ederse, sanki onlar anlam, tuz, ölçüt ve bütün bakiyenin ağırlığı imiş gibi, bu takdirde onlara tımarhaneler inşa etmelidir ve bundan sonra başka hiçbir şey yapmamalıdır. Onları takibata uğratmak bu büyük çapta bir antik budalılıktı. Böyle yapmakla onlar ciddiye alınmış oldu, onlardan ciddi bir iş oluşturuldu.

Dünyada benzer türden büyüklük deliliğinin mevcut oluşu, bütün fecaat bu yüzden ortaya çıkmıştır, bu Yahudice bir büyüklük hastalığıdır (Bir kere Yahudilerle Hristiyan Yahudiler arasında uçurum açıldıktan sonra, hristiyan Yahudiler Yahudi içgüdüsünün icadettiği nefsi idame prosedürü bir kere daha ve nefsi idame edişin son yükseltişiinde uygulamak zorunda kalmışlardır-): Diğer yandan ahlâkın Yunan felsefesi bir ahlâk bağınazlığını hatta Grekler arasında ve Romalılar arasında hazırlamak ve tadilabilir kılmak için ortaya çıktığında öyle bir sonuç doğmuştur. Platon, ilkin ahlâkta tabiatı anlamak istemeyen ve daha önce Grek Tanrılarını “iyi” kavramıyla değe-

rinden düşüren Platon bozulmanın büyük ara köprüsüdür, ki o zaten Yahudice riyakâr diye görülmüştür (Mısırdadır).

203

Bu küçük sürü hayvanı erdemleri kesinkes “ebedi hayata” götürmezler: Onları bu şekilde sahneye çıkarmak ve onlarla çok kurnazca olsa da, ama burada gözlerini açan bir kimse görür ki o bütün bunlara rağmen en gülünç bir tiyatro oyunu kalır. Yeryüzünde ve gökte kesinkes bir ayrıcalık verilmez, eğer o insan bir ufak küçük koyun ölçülülüğüne ulaşmışsa: Bununla en müsait durumda daima sırf bir küçük, sevgili, abes bir koyun kalınır boynuzlarıyla, şu şartla ki kendini beğenmişlikten patlamasın ve yargısal iç tutumlarıyla rezil edilesin. Kendisiyle burada küçük erdemlerin aydınlatıldığı muazzam renk- nurlandırılması - Tanrısal niteliklerin akseden parlaklığıymış gibi. Her erdemın doğal amacı ve yararlılığı esas itibarı ile gizlenmiştir. O sadece Tanrısal bir emre, Tanrısal bir örneğe atfen değerlidir, sadece ahiretteki ve manevi nimetlere atfen değer kazanır. (Görkemli: Sanki “ruhun necatı, kurtuluşu” söz konusuymuş gibi). Ama ona burada mümkün merteye güzel duygularla “tahammül etmek” bir çare idi).

204

Bir cemaatin belirli kendini idame şartlarının esaslı gerçekçi formüllendirilişinin yasası belirli davranışların belirli bir yönde yapılmasını, eğer onlar cemaate karşı yönelirlerse yasaklar. Onlar içinden bu davranışların çıktığı zihniyeti yasaklamaz, çünkü onun bu davranışlara bir başka yönde ihtiyacı vardır, yani cemaatin düşmanlarına karşı. Şimdi ahlâk idealisti ortaya çıkar ve der ki Tanrı kalbi görür: Davranışın kendi hiçbir şey değildir; kişi düşmanca niyeti zihniyeti kökünden kurutulmalıdır, Onun içinden ortaya çıktığı niyeti yok etmelidir... Bunun üzerine normal hal ve durumlarda gülünür; sadece bir cemaatin salt azınettirmenin dışında yaşadığı o istisnai hallerde varoluşu için savaş yapması için, onun denlebilir ki bu gibi şeylere kulak vermesi gereklidir. Yararlılığın artık kestirilemeyeceği bir niyet gözardı edilir.

Bu örneğin Buda'nın ortaya çıktığındaki durumdu, çok barışkan ve manen bizzat çok yorulmuş olan bir toplumun dahilinde.

Bu aynı şekilde ilk Hristiyan (keza Yahudi cemaatinde) karşılaşılan bir durumdu ki onun şartı salt politik olmayan bir Yahudi toplu-

modur. Hristiyanlık sadece Yahudiliğin zemini üzerinde büyüyebildi. Yani politik bakımından özveride bulunan ve nesnelerin Roma düzeni dahilinde bir tür asalakça yaşayan bir halkın dahilinde mümkün oldu. Hristiyanlık bir adım daha ileri gitti: insan kendini en doğrusu iğdiş edebilir-özel hal ve şartlar buna izin verirler- Ahlâkın içinden tabiat çekip çıkarılır, eğer “düşmanlarınızı seviniz” dersek: çünkü şimdi tabiat “yakınını sevmelisin, düşmanına kin beslemelisin” bu yasanın içinde (içgüdüde) anlamsız hale gelmiştir; insan yakınına olan sevgisini de yeniden sebeplendirmelidir (Tanrı'ya ilişkin bir tür sevgi olarak). Her yerde Tanrı içine sokulmuştur ve yararlılık dışarıya çıkarılmıştır; her yerde aslında bütün ahlâkın nereden geldiği yadsınmıştır. Bir tabiat ahlâkının tanınmasından ve kabul edilmesinden kaynaklanan tabiatı değerlendiriş kökünden söküp çıkarılmıştır...

Böyle bir hadım edilmiş olan insanlık idealinin kişiyi ayartan çecikiliği nereden doğmaktadır. Örneğin, hadım edilmişin tasarımının bizde nefret uyandırması gibi niçin bu da bizde nefret uyandırmaktadır. Düpedüz bunun yanıtı şudur: Hadım edilenin sesi bizi de nefrete düçar etmez, şart olan gaddarca dumura uğratmaya rağmen: o daha tatlı olmuştur... Düpedüz şunun için, çünkü erdemin erkek uzuvları kesilip çıkartılmıştır, onun sesi kadıncıl bir ses ezgisidir daha önce malik olmadığı, daha önce sahip olmadığı bir erdemin içine getirilmiştir. Diğer yandan erkeksi erdemlerin hayatının kendisiyle birlikte getirildiği korkunç sertliği, tehlikeyi uyandırmadığını düşünelim. Bir korsanın hayatı bugün de ya da putperest bir Arabın hayatı (ki o ayrıntılarına kadar korsanların hayatına benzer: Şarkılar korsanlar tarafından yazılmış olmalıdır)-böylece düpedüz en gaddar insan bile “iyiliğin” “arılığın” bu şehvetli ezgisinden büyülenir ve sarsılır... Bir çoban ezgisi, bir pastoral... “iyi” insan: Bunun gibi trajedinin sokaklarda söylendiği çağlarda en güçlü olarak etki eder.

X

Ama biz bununla yine de gördük ki “idealist” (ideal-hadım) tamamen belirli bir realiteden ortaya çıkar ve sadece bir hayalperest değildir... O düpedüz onun türündeki realite için belirli davranışların yasağının böyle kaba-saba hükmünün hiçbir anlamı olmadığı bilgisine ulaşmıştır (çünkü bu davranışlara ilişkin olan içgüdü zayıflamıştır, alıştırmaların uzun zaman var olmamasından, alıştırma (temrin) için azınettirmenin mevcut olmamasından dolayı.) Hadım edi-

len tamamıyla belirli bir türden insanlar için yeni kendini idame şartlarından bir toplamı formüle eder: O bunda realisttir. Onu yasama erki (kanun teşrii)nin araçları bizim daha eski yasama erkleri için olduğunun aynıdır: Her türlü otoriteye başvuru, “Tanrı’ya” “Suç ve ceza” kavramından faydalanmaya yönelir, -yani o eski idealin bütün aksesuarından yararlanır: Yalnızca yeni bir yorumda, örneğin ceza içsel kılınmıştır (örneğin vicdan azabı olarak).

Pratikte bu tür insan varoluşunun istisnai şartları sona erer ermez mahvolur. Bir tür Hayti ve ada mutluluğu, küçük Yahudilerin eyaletteki hayatlarında olduğu üzere. Onların biricik doğal hasımları içinden çıktıkları topraktır: Ona karşı savaşmak mecburiyetindedirler, ona karşı saldırgan ve direngeç teessüri heyecanlarını tekrar beslerler: Hiç bir yerde o denli hasımları eski idealin taraftarlarıdır. (Bu tür düşmanlık Yahudi’ce olana oranla Paulus sayesinde görkemli bir şekilde temsil edilmiştir, Luther tarafından rahipçe- çilekeş ideale nispetle). Bu hasımlığın en yumuşatılmış biçimi muhakkak ki ilk Budistlerdir. Belki de düşman duyguların cesaretini kırmak ve onları zayıflatmak için artık müthiş çaba gösterilmemiştir. Intikam duygusuna karşı mücadele hemen hemen Budistin ilk ödevi olarak görülmektedir: Ancak neden sonra bununla ruhun barışı garanti edilir. Kendini çözmek, ama intikam hissi beslemeksizin: Bu muhakka ki, şaşırtıcı bir derecede yumuşatılmış ve tatlılandırılmış bir insanlığı şart koşar- Azizler.

X

Ahlâk iğdişliğinin kurnazlığı, erkeksi teessüri heyecanlara ve değerlendirmelere karşı savaş nasıl yürütülür? Fiziki güç araçlarına malik değiliz, sadece savaş hilesinin, büyülemenin, yalanın kısaca “ruhun” mücadelesini yapabiliriz.

Birinci reçete: İnsan erdemini ideal olarak kullanış. Erdem denilebilir ki ideali için kullanılır.

Buna bir iftiranın sanatı dahildir.

İkinci reçete: Denilebilir ki kişi kendi tipini değer ölçütü olarak tespit eder; o nesnelerin içine, nesnelerin ardına, nesnelerin kaderinin (yazgısının) ardına izdüşümlenir-Tanrı olarak.

Üçüncü reçete: İdealinin hasmını Tanrının hasmı diye tespit eder; büyük duygu taşkınlığına, kudrete küfür etmek hakkını kendide tanır.

Dördüncü reçete: İnsan varlığının bütün acı çekmesini, tekin olmayan yanını, korkunç yanını ve fecaatini kendi idealimize karşı hüsumetten çıkarız:- Bütün acı çekiş ceza olarak ortaya çıkar, hatta taraftarlarının nezdinde (-Yeter ki o bir sınavdan geçirme olsun v.s)

Beşinci reçete: Tabiatı kendi idealimizin karşıtı, zıddı olarak kavramaya tevessül ederiz: Onu büyük bir sabır deneyi, bir tür bir dava için işkenceye katlanma diye değerlendiririz, böylece uzun müddet doğal olanda tahammül gösteririz; yüz mimiklerinin ve tavırlarında istihfaf edişin bütün doğal nesnelere atfen onları görmeğe alışırsız.

Altıncı reçete: Tabiata aykırılığının, ideal iğdiş edişin, temiz olanın dünyasının, iyinin, günahsızın, mutlunun zaferi geleceğe izdüşümlenir, son, final, büyük umut olarak "Tanrı'nın ülkesinin gelişi" in büyük umudu olarak gösterilir. Bir küçük tür insanın nesnelerin zorla yükseltilişinin üzerine salt değer ölçüsü olarak gösterilmesiyle alay edileceğini umarım.

205

Ben kesinkes o Nasıralı İsa'nın ya da onun havarisi Paulus'un küçük insanların kafalarını sanki onların mütavazi erdemleriyle büyük bir işmiş gibi doldurmalarını sevmiyorum. Bunu çok pahalıya mal etmek zorunda kaldılar: Çünkü onlar erdemin ve insanın daha değerli olan niteliklerini itibardan düşürdüler, vicdan azabını ve soylu ruhun kendini beğenişini birbirlerine karşı çıkardılar, güçlü ruhun cesur, Alicenap, cüretli, aşırı eğilimlerini yanlış yönlendirdiler ve bunu onları tahrip edinceye kadar yaptılar.

206

Ahdi Cedit'te (İncil) özellikle İsa'nın hayatını anlatan öykülerde ben "Tanrısal" hiçbir şeyin anlatıldığını işitmedim: Bunun tersine en uçurumlu iftira ve mahvediş öfkesinin dolaylı bir biçimini gördüm. -Kinin en şerefsiz biçimlerinden biri. Orada bir yüksek mizacın niteliklerinin hiçbir tanınması bilinmesi yoktur. Her türlü sadakatliliğin ürkülmeyen kötü kullanımı; ata sözlerinden büyük bir hazineden nihai olarak tam anlamıyla yararlanılmış ve aşırı haksız taleplerde bulunulmuştur; bir Tanrı'nın gelmesi, o mültezimlere söylemek için gerekli olmuştur v.s.

Bir abes ve pratik olmayan ahlâk- zahiriliğinin yardımıyla mürâtilere karşı mücadeleye etmek kadar hiçbir şey daha alelade değildir. Böyle bir boşuna zahmetten halk daima kendi eğlencesini bulmuş-

tur. "Riyakârlığın ithamı bu ağızdan. Hasımlarına karşı olan bu muameleden hiçbir şey daha alelade değildir. Soyluluk için yakışık almaz tarzın bir emaresi ya da değil...

207

Başlangıçtaki Hıristiyanlık devletin bazı şeyleri yürürlükten kaldırmasıdır. O yemini, askerlik hizmetini, mahkeme heyetlerini, kendini savunmayı ve herhangi bir bütünün savunmasını, vatandaşlar ve yabancılar arasındaki ayrımı: aynı şekilde sınıflar düzenini yasaklamıştır.

İsa'nın örneği: O kedine kötülük edenlere direnmez; o kendini savunmaz; O daha çoğunu yapar: "sol yanağını uzatır" (Sen İsa mısın sorusuna yanıt verir) "ve siz bu andan itibaren insanoğlunun gücün sağında oturduğunu ve göğün bulutları içinde geldiğini göreceksiniz".) O müritlerine onu savunmalarını yasaklar; O yardım sağlayabileceğine dikkati çeker, ama o bu yardımı istemez.

Hıristiyanlık, toplumun da yürürlükten kaldırılmasıdır. O cüzi değerlendirilenlerin hepsini tercih eder, itibardan düşürülenlerden ve mahkûm edilenlerden, her türlü cüzamlıdan, günahkarlardan, vergi kesenekçilerinden", fahişelerden, en budala halktan ortaya çıkar ("balıkçılardan"). O zenginleri küçük görür, bilginleri, soyluları (kibarları), erdemlileri, "dürüstleri" de.

208

Soylulara ve kudretlilere karşı mücadele, onun Ahdi Cedit'te belirtildiği üzere Reineke'nin (Alman masallarında tilkinin adı) mücadelesi gibi aynı araçlardır: Daima rahipçe bir kutsamanın ve kesin reddin içinde, kendi kurnazlığını bildiği için.

209

İncil (ahdicedit): Toplumun aşağı katında bulunanlara ve yoksullara mutluluğa götüren bir girişin açık durduğunu ve kurumundan, gelenekten, üst sınıfların vesayetinden kendini kurtarmaktan başka hiçbir şeyin yapılmamasını emreder. Buna göre Hıristiyanlığın yukarı çıkması tipik sosyalistler öğretisinden başka bir şey değildir.

Mülkiyet, kazanç, vatan, sınıf ve mertebe, mahkemeler, zabıta, devlet, kilise, ders, sanat, askerlik kurumu, bütün bunların mutluluğun engellenmeleri, yanılgılar, başını derde sokmalar ve hepsi de İncil'in dava açtığı şeytanın eserleridir- Bütün bunlar sosyalistlerin öğretisi için tipik vakalardır. Arkaplanda başkaldırı "efendilerine" karşı birik-

miş olan çözülmüş bir nefretin patlaması, öyle uzun süren bir baskıdan sonra kendini özgürlüğün içinde hissedebilmenin müthiş mutluluğu ve içgüdüğü gizlidir.. (Ekserisi toplumun alt tabakalarının çok insanca muamele gördüğünün ve onlara yasaklanan bir mutluluğun dilde tat vermesinin bir belirtisidir.. İhtilalleri açlık çıkarmaz, tersine halkın yemek iştahasını duymasıyla bu mümkün olur..)

210

Bir kere İncil'i okuyalım ayartı kitabı olarak: erdem haczedilir, içgüdüde onunla kamuoyu kendisi için sağlanır, içgüdüde kamuoyu (efkar-ı umumiye) onunla kendine çekilir- yani ideal sürü koyununun en mütevazi olan erdemi tanınır ve kabul edilir ve daha başka bir şey istenmez (Koyun çobanı da buna dahildir). Dışın doğrultusunda salt olarak hak iddiasız olan bir küçük sevecen, iyi niyetli, yarıdımsever ve hayaleñ zevk uyandıran bir erdem, ki o dünyayı kendine karşı sınırlar. Sanki insanın kaderinin bu şekilde onun çevresinde dönüyormuş gibi en anlamsız kibir, cemaatin bir yanda doğru olanı ve dünyayı diğer yanda yanlış olanı ebediyen reddedilir olanı ve reddedileni durmaktadır. Kudretin içinde bulunan her şeye karşı en saçma bir gariz: ama buna dokunmaksızın: Her şeyi dışta aynı bırakan bir tür iç çözülüşü. (Hizmetkârlık ve kölelik: her şeyden önce Tanrı'ya hizmet ve erdeme hizmet oluşturmalarını bilme).

211

Hıristiyanlık en özel insan varlığı olarak mümkündür: O bir dar, kendini çekmiş, tamamen politik olmayan bir toplumu şart koşar. O gizli bir cemiyettir. "Bir Hıristiyan devleti" ve bir "Hıristiyanca politika", buna karşı bir utanmazlık. Bir yalan, sonunda "meleklerin Tanrı'nın ordusunun ordularını "genel kurmay başkanlığı" olarak gören bir hıristiyan ordu sevk ve idaresidir. Papalık da Hıristiyanca politika yapmaya asla imkan bulamamıştır... Eğer reformatorlar politika yapmışlarsa, Luther gibileri, düpedüz onların her hangi bir immoralist ya da müstebit hükümdar gibi Machevell'in taraftarları olduğu bilinmektedir.

212

Hıristiyanlık heran mümkündür. O kendilerini onu adıyla süslemiş olan hayasız doğmalardan hiçbirine bağlı değildir. Onun ne kişisel Tanrı öğretisine, ne de günaha ve ne de ölümsüzlüğe, ne ruhun kurtuluşuna ve ne de inanca ihtiyacı vardır; Onun düpedüz bir me-

tafiğe gereği yoktur, ne de çilekeşliğe, ne de bir Hristiyanca “tabiat bilimine”. Hristiyanlık bir inanç öğretisi değil, bir pratik uğraştır. O bize nasıl davranacağımızı söyler, neye inanacağımızı değil.

Bir kimse şimdi “ben asker olmak istemiyorum” derse “ben mahkemelere aldırış etmiyorum” derse, “zabitanın hizmetlerine kulak asmam” derse, “bizzat içimdeki barışı bozacak hiçbir şey yapmayacağım” derse, ve eğer ben bu yüzden acı çekersem, bu takdirde bende ki barışı acıdan başkası idame edemez derse, o kişi bir Hristiyanıdır.

213

Hristiyanlığın tarihi üzerine- Çevrenin sürekli değiştirilişi: Hristiyanlık öğretisi buna göre sürekli olarak merkezi ağırlığını değiştirmiştir. (Ağırlık merkezini değiştirmiştir)... Toplumun aşağı ve küçük insanların müsait kılınması... Caritas'ın, insanlık sevgisinin geliştirilmesi....”Hristiyan” tip insanı başlangıçta reddettiği her şeye adım adım tekrar bürünür (o onun olumsuzlanmasından ibarettir) Hristiyan vatandaş, asker, mahkemë adamı, işçi, tüccar, bilgin, Tanrıbilimci, rahip, filozof, çiftçi, sanatçı, vatanperver, politikacı, “prens” olur... O yüz çevirdiği bütün etkinlikleri tekrar kabul eder (Nefsi savunma, mahkeme etmek, cezalandırmak, yemin etmek, halk ile halk arasında ayırırda bulunmak, küçük görmek, öfkelenmek...) Hristiyanın bütün hayatı sonunda İsa'nın kendilerinden çözülmesini vadedtiği bütün hayattır...

Kilise hemen hemen Hristiyanlığa aykırı olanın zaferidir, tıpkı modern devlet, modern ulusculuk gibi... Kilise Hristiyanlığın Barbarlaştırılışıdır.

214

Hristiyanlığa egemen olanlar, Yahudilik (Paulus): Eflatunculuk (Augustin); Gizli mezhepler (ruhun kurtuluşu öğretisi, “çarmıhın” simgesi); çilekeşlik (“Tabiata” karşı düşmanlık, “Akıl”, “beş duyu”, Doğru...)

215

Hristiyanlık sürü hayvanı ahlâkının doğallığının yok edilmesidir. Mutlak bir yanlış anlama ve kendini delaletle düşürmek altında. Demokratlaştırmak aynı şeyin daha doğal bir şeklidir, daha az yalan dolan olan.

Olgu: Baskı altına alınanlar, aşağıdakiler, kölelerin ve yarı kölelerin büyük kalabalığı iktidara gelmek istiyorlar.

İlk aşama: Onlar kendilerini özgür kılıyorlar, kendilerini çözüyorlar, ilkin hayalen, kendi aralarında kendilerini tanıyorlar ve kendi iradelerini kabul ettiriyorlar.

İkinci aşama: Savaş, mücadeleye giriyorlar, tanınma ve kabul edilmek istiyorlar, eşit hakları istiyorlar: “Adalet”

Üçüncü aşama: Ayrıcalıklar (imtiyaz) istiyorlar -Onlar iktidarın mümessillerini yukarıya kendilerine çekiyorlar).

Dördüncü aşama: Tek başlarına iktidarı istiyorlar ve ona sahiptirler... Hristiyanlıkta üç unsur birbirinden ayrılmalıdır:

a) Her türden baskı altına alınanlar b) Her türden ortalama (sıradan) olanlar c) Her türden tatmin olmayanlar ve hastalar, ilk unsurla o politik bakımdan soylularla ve onların idealiyle mücadele ederler; İkinci unsurla istisnalara ve ayrıcalıklı olanlara karşı savaşırılar (manen, duysal olarak) her türden istisnalar ve ayrıcalıklı olanlar; üçüncü unsurla sağlıklıların ve mutlu olanların tabiat-içgüdüsüyle mücadele ederler.

Eğer zafere ulaşırsa, bu takdirde ikinci unsur ön plana çıkar; çünkü Hristiyanlık sağlıklıları mutlu olanları kendisini ikna etmiştir; (kendi davası için savaşçı olarak), aynı şekilde kudreti olanlar (kalabalığın tahakküm altına alınmasından dolayı) ilgi duyarlar -Ve şimdi her bakımdan en yüksek müeyyidesine Hristiyanlıkla ulaşan değerli orta ölçü tabiatıdır/ sürü içgüdüsüdür bunları yapan. Bu orta ölçü (sıradanlık) tabiatı sonunda öyle bir kendi bilincine varır ki (kendine olan cesareti kazanır), kendine politikman olarak da iktidarı iktidarı layık görür...

Demokrasi doğallaştırılmış olan Hristiyanlıktır. Bir tür “tabiata” dönüş o aşırı bir tabiata aykırıkla onun tam aksi değer tarafından yenildikten sonra bu ortaya çıkar. Bunun sonucu : aristokratik ideal (seçilmiş, seçkin kişilerin ideali) artık doğallığını yitirir (yüksek “insan”, “soylu”, “sanatçılar”, “tutku”, “bilgi; Romantik, istisnanın kültü, deha v.s istisnaya tapma olarak).

216

“Efendiler” de ne zaman Hristiyanlar olabileceklerdir. - Bir toplumun içgüdüsünden (kavim, nesil, sürü, cemaat) onların kendilerinin hayatta idamesine borçlu olduğu durumlar ve hırslı istekler kaynaklanır aslında onları değerli olarak hissederler, örneğin itaat, mu-

tekabiliyet, saygınlık, ölçülülük, merhamet, -bunlara engel olan ya da aykırı düşen her şeyi aşağı dereceye indirmek isteği doğar.

Aynı şekilde egemen olanların içgüdüsünden (onlar ister bireyler isterse sınıflar olsun) itaat altına alınanların kullanılır ve teslim oldukları erdemlerdir ki, patronlaştırmak ve seçkin kılmak isteği doğar. (-Kendilerine o derece yabancı olabilenlerin ruh durumları ve teesüri heyecanları).

Sürü içgüdüsü ve egemen olanların içgüdüsü belirli sayıda niteliklerin ve ruh durumlarının övülmesiyle bağdaşımlıdır, ama bu farklı sebeplerle olur: Birincisi doğrudan doğruya bencillikten, ikincisi dolaylı bencillikten ortaya çıkar.

Efendiler ırklarının seven Hristiyanlığın itaati altına alınması esasında Hristiyanlığın bir sürü dini olması ve itaati öğretmesi gibi bir sağgörüden doğar. Kısacası Hristiyanlara hristiyan olmayanlara nazaran daha kolay egemen olunur. Bu işaretle bugün Papa, Çin imparatoruna Hristiyan propagandasını tavsiye eder.

Hristiyan idealinin ayartıcı gücünün belki de en güçlü olarak tehlikeyi, serüveni, ve karşıt olanı, kendilerini rizikoya attıkları her şeyi, ki bu arada muazzam bir kudret hissine ulaşılır, mizaçlar üzerine etki eder, azize Theresa'yı düşünelim, biraderlerinin yiğitçe içgüdüleri ortasında:-Hristiyanlık iradenin dizginlerini bırakmasının, irade gücünün, kahramanlığın bir donkişotluğunun bir biçimi olarak ortaya çıkmaktadır.

3. Hristiyan idealleri.

217

Hristiyan ideale karşı "cennet mekanlığın öğretisine ve hayatın hedefi olarak ruhun kurtuluşu öğretisine karşı, Papa'nın üst gücüne, saf yüreklerin, acı çekenlerin ve başarısızların egemenliğine karşı savaş.

Sözkonusu olan insan ne zaman ve nerede bu Hristiyanca ideale benzer görülmüştür? En azından bir psikoloğun ve kişinin özünü görebilen biri karşısında Plutarc'ın bütün kahramanlarını sayfaları çevirerek inceleyiniz:

218

Bizim rüçhaniyetimiz: Biz karşılaştırmamızın çağında yaşıyoruz, asla kimsenin sonradan hesabını sormadığı bir sonradan hesabını sormanın döneminde yaşıyoruz: Biz diyebiliriz ki tarihin kendi bilinci-

yiz. Bir başka türlü zevk alıyoruz, başka türlü acı çekiyoruz. İşitilmemiş derecede çok katlı olanın karşılaştırılması en içgüdüsel etkinliğinizdir. Biz her şeyi anlıyoruz, her şeyi yaşıyoruz, içimizde hiçbir düşmanca duygumuz yok artık. Bizim böyle yaşanırken kusurlu hareket edip etmediğimize bakmaksızın cemilemsi ve hemen hemen sevecen merakımız ürkmeksizin en tehlikeli şeylerin üzerine yürüyor.

“Her şey iyidir”- reddetmek bize zahmet veriyor. Biz bir şeye karşı taraf tutmak zorunda kalırsak ve budala durumuna girersek bu bize acı verir... esasında biz bilginler bugün İsa’nın öğretisini en iyi şekilde yerine getiriyoruz.

219

Hristiyanlığın modern tabiat bilimleri sayesinde yenildiğine inananlara karşı ironi. Hristiyanlığın değer yargıları bununla muhakak ki yenilmiş değildir. “Çarmıhta İsa” en yüce simgedir-hâlâ da...

220

Her iki Nihilistik akımlar: a) Budizm b) Hristiyanlık. Sonuncusu içlerinde başlangıçtaki misyonu yerine getirebileceği aşağı yukarı kültür durumlarına ancak şimdi ulaşmıştır.- Ona ait olduğu bir seviyeye gelmiştir ki, o kendini onda katıksız olarak gösterebileceği bir düzeydir.

221

Biz Hristiyan idealini tekrar ihya ettik: Şimdi onun değerini belirlemek kalıyor geriye:

1. Hangi değerler onunla olumsuzlanır?

Ona karşıt ideal neyi içermektedir? gurur, uzak durma tutkusu, büyük sorumluluk, mağrurluk, görkemli Animalfite, (hayvansal mahiyet), savaşıcı ve fetihten zevk alan içgüdüler, tutkunun Tanrılaştırılması, intikamın, hilenin, öfkenin, şehvetin, serüvenin, bilginin Tanrılaştırılması;- soylu ideal reddedilir. Güzellik, bilgelik, kudret, görkemlilik, ve tip insanın tehlikeliliği: Hedefler koyan “gelecekteki” insan (Burada Hristiyanlık Yahudiliğin mantıksal sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.) 2. Hristiyanlık gerçekleştirilebilir mi? evet, ama iklimsel olarak sınırlıdır, tıpkı Hint dini gibi. Her ikisinde de çalışma yoktur. O halkın, devletin, kültür birliğinin içinden, kazadan (yargı) çözülmüştür, Hristiyanlık dersi, bilişi, iyi davranışlara eğitmeyi, kazancı, ticareti reddetmektedir... İnsanın yararını ve değerini oluşturan

ran her şeyi yadsırmaktadır. O onu bir his alerjisiyle kendi dünyasına kapatmaktadır. Politik olmayan, ulusal olmayan, ne saldırgan, ne de savunğan, sadece mümkün mertebede sabit kılınarak düzenlenmiş olan devletin ve toplum hayatının dahilinde ve o kutsal asalakların genelin sırtından aşırı büyümesine izin vermektedir...

3. Geriye iradenin zevk alışa yönelik mantıksal sonucu kalmaktadır. Ve daha bir başka şeye değil: "Cennetmekânlık" (Tanrı'nın rahmetine kavuşmak) kendi kendisini ispatlayan, artık bir haklı kılınmaya ihtiyaç göstermeyen bir şey olarak kalmaktadır. - Bütün bunun dışında olanlar (yaşamak ve yaşatmak tarzı) sadece hedefe götüren araçtır. Ama bu aşağılıklı bir düşüncedir: acıdan korku, kirlenmekten korku, bozulmaktan korku her şeyi oluruna bırakmanın yeterli motifi olmaktadır... bu bir acınası düşünüş tarzıdır. Gücünü yitirmiş, bir düşünüş tarzı, bitkin bir ırkın işaretleridir bunlar... Kişi kendini kandırmamalıdır... ("Çocuklar gibi olunuz"- Buna akraba mizaç: Franz von Assisi, sinirli, saralı vizyoner (hayaller gören) İsa gibi)

222

Yüksek insan aşağı insandan korkusuzluğu ve felakete meydan okumasıyla ayrılır: Eğer haz öğretisinin değer ölçütleri en üst değerler olarak geçerli olmaya başlarsa, bu bir gerileme (fizyolojik yorgunluk, iradenin yoksullaşması) işaretidir. "Hristiyanlık", "ruhun ölümlünden sonra kurtuluşuna" atfen acı çeken ve yoksullaşmış olan bir insan için tipik düşünüş tarzıdır. Dolu dolu olan bir güç yaratmak ister, acı çekmek ister ve yok olmak ister: Onun yanında Hristiyan ideali bir Hristiyanca riyakâr şifadır, bir kötü müziktir ve rahipçe tavırlar bir bıkkınlıktır.

223

Yoksulluk, alçakgönüllülük ve iffet-Tehlikeli ve iftira edici idealer, ama belirli hastalık hallerinde zehirler gibi faydalı ilaçlardır, örneğin Roma İmparatorluk döneminde.

Bütün idealler tehlikelidir: Çünkü olgusal olanı itibardan düşürürler ve damgalarlar: Hepsi de zehirlerdir, ama zaman zaman kullanılan şifa araçları gibi kendilerinden yoksun olunamazlar.

224

Tanrı insanı mutlu yaratmıştır, boş zamanları için, suçsuz ve ölümsüz: bizim reel hayatımız bir sahte (yanlış), Tanrı'dan yüz çeviren, günahkâr insan varlığıdır, bir cezaya hak eden varoluştur... acı

çekmek, mücadele, çalışma, ölüm hayata karşı itirazlar ve soru işaretleri olarak değerlendirilir, doğal olmayan bir şey olarak, devam etmemesi gereken bir şey olarak: Onlara karşı şifa verici ilaçlara ihtiyaç vardır ve bunlara sahibiz...

İnsanlık Adem'den beri şimdiye kadar bir anormal ruh durumu içinde olmuştur: Tanrı bile bizzat oğlunu ademin işlediği suç için gözden çıkarmıştır, bu anormal duruma bir son vermek için: Haya-tın doğal karakterinin bir ilenç olduğu ileri sürülmüştür; İsa kendisine inanan bir kimseye normal ruh durumunu geri vermektedir: O onu mutlu kılmakta, haylaz ve suçsuz hale getirmektedir. -Ama yer-yüzü çalışma olmaksızın doğurgan, semereli olmaya başlamamıştır; Kadınlar sancıları olmadan çocuk doğuramazlar hastalık son bulmamıştır; En müminler burada en mümin olmayanlar, kafirler gibidirler hastalık ortadan kalkmamıştır sadece insan ölümden ve gûnahtan kurtulursa, bunlar hiçbir denetime izin vermeyen iddialardır- bunu kilise daha kesin olarak iddia etmiştir. "O gûnahtan arınmıştır" Eylemi ile değil, onun tarafından verilmiş olan şiddetli bir mücadele tarafından değil, tersine ruhunu hidayete kavuşturmakla kurtuluşa ulaşmıştır. Buna binaen yetkindir, masumdur, cennete layıktır...

Gerçek hayat sadece bir inançtır, (yani kendi kendini aldatış, bir deliliktir). Parlaklık ve zifiri karanlıkla dolu olan bütün uğraşp dindinen, mücadele eden reel insan varlığı sadece kötü, yanlış bir insan varlığıdır: Ondan kurtulmak ödevdir.

"İnsan masum, haylaz, ölümsüz, mutlu". "En yüksek istenirliğin" bu konsepti her şeyden önce eleştirilmelidir. Niçin suç, çalışma, ölüm, acı çekiş (ve Hristiyanca konuşulursa bilgi) en yüksek istenirliğe karşıdır?

"Mutluluk", "masumluk", "ölümsüzlük" gibi nafile hristiyanca kavramlar.

225

"Kutsallığın" ekzantrik kavramı mevcut değil,- "Tanrı" ve "insan" birbirinden zorla ayrılmamıştır. "Mucize" eksiktir. -Kesinlikle şu alan yoktur: Söz konusu olan biricik şey "ruhbanların alanıdır" (yani simgesel psikolojik alan). Dekadans olarak: "Epikürlüğün" bir benzeridir... Cennet Yunan kavramına göre sadece "Epikürün bahçesidir".

Böyle bir hayatta ödev eksiktir: O hiçbir şey istememektedir; Epikür'ün Tanrılarının bir şekli. -Hedefler koymak için, hiçbir sebep

mevcut değildir, -çocuklar doğurmanın sebebi mevcut değil- Hristiyanlıkta her şeye kavuşulmuştur.

226

Onlar bedeni hakir gördüler: Onu hesabın dışında tuttular: Daha çoğu, onu bir düşman gibi ele aldılar. Onların çılgınlığı, kadavradan bir çarpık- çurpuk doğumda “güzel bir ruh taşımaktır”... Bunu diğerlerine kavranılır kılmak için “güzel ruh” kavramını başka yere koymak zorunda kaldılar, doğal değeri değiştirmeye ihtiyaç duyular, sonunda bir soluk, mariz, budalaca-hayalperest bir varlık yetkinlik, meleksi”, nurlandırma (yüceltiş) daha yüksek insan olarak hissedildi.

227

Psikolojik olarak bilgisizlik (cehalet) Hristiyanın sinir sistemi yoktur; hakir görme ve keyfi olarak bir şeyden bakışını çevirmek istemek, bedenin gereklerinden gözlerini bedenin keşfinden uzaklaştırmak, daha yüksek tabiata uygun olduğu şartı, onun ruhun gelişmesine zorunlu olarak yararlı olduğu, bedenin topyekün hislerinin ahlâki değerlere ilke olarak indirgenmesi şartı dikkate alınmıştır; hastalığın kendi ahlâka bağlı olarak düşünölmüştür, o ceza ya da sına- ma ya da keza insanın içinde daha yetkin hale geldiğı bir şifalı durum olarak görölmüştür, onun sağlığın içinde olabildiğinin aksine (Pascal'ın düşüncesi), özel hal ve şartların altında kişinin kendini hasta kılması.-

228

Hristiyanın “tabiata” karşı bu mücadelesi acaba nedir? Biz kendimizi onun gözleriyle ve yorumlarıyla aldatmasına izin vermeyeceğiz. O keza tabiat olan bir şeye karşı tabiattır. Bir çoklarında korku, bazılarında nefret, yine bir kaçında belirli maneviyat, etsiz ve hırsız isteksiz bir ideale sevgi, en yükseklerinde “bir ideale tabiate ” - Onlar onu ideallerine eşit kılmak isterler. Benlik hissi yerine alçakgönüllölük hırslı isteklerden korkarak tedbir alış, alışıl gelmiş olan yükümlerden kendini ayırış (ki onun sayesinde tekrar daha yüksek bir mertebe hissi yaratılmış olur) muazzam şeyler uğruna sürekli mücadelenin yarattığı heyecan, hissin dışı akışının alışkanlığı - bütün bunlar bir tipi terkip eder: onun içinde yoksullaşmış olan bir beden sinirliliğı ağır basar, ama sinirlilik ve onun ilhamı başka türlü yorumlanır. Bu tür mizaçların zevki 1. Kılı kırk yarmaya (safsatacı

olana) 2. Süslü püslü olana 3. Aşırı duygulara yöneliktir. Doğal eğilimler yine de kendilerini tatmin ederler, ama yorumun yeni bir biçimi altında örneğin “Tanrı karşısında kendini haklı kılarak” “Tanrı’nın bağışlamasıyla ruhunun kurtuluşa ereceği” şeklinde. (-her bir reddedilemez rahatlama duygusu öyle yorumlanır). Gurur, şehvet, vs - Genel sorun: doğal olanı nefret edici kılan ve pratik olarak yadsıyan ve dumura uğratan bir insandan ne ortaya çıkar? Gerçekten Hristiyan nefsi yenişin bir abartık biçimi olarak kendini açığa vurur: Hırslarını dizginlemek için, onları mahvetmek ya da haça germek kendini gerekli hissederek görünmektedir.

229

İnsan kendini fizyolojik olarak tanıımıyordu, binlerce yıl boyunca. O kendini bugün de daha tanımamaktadır. Örneğin, insanın bir sinir sistemi olduğunu bilmemektedir (ama “ruhu” olmadığını), bu bilgi hâlâ en bilgilendirilmiş olanların ayrıcalığıdır. Ama insan burada bilmemekle yetinmez. “Ben bunu bilmiyorum” demek için çok insancıl olunmalıdır, kendisine tecahül arifler (bilmezlikten gelmek) bahşetmek için. Tatalım ki; o acı çekmektedir, ya da keyfi yerindedir, bu takdirde o sadece ararsa bunun sebebini bulmaktan kuşku duymaz. Gerçekte o onu gerçekte arar sebebini bulamaz, çünkü onu nerede arayacağından kuşkuludur ne olup biter. O ruh durumunun sonucunu sebebi olarak alır, örneğin keyifli durumda bir esere girilmişdir. (esasinda girişilmiştir, çünkü keyiflilik buna cesaret verir.) Gerçekte eseri keyifli olmasının sebebidir. Filhakika yeniden başarmak keyifli olmaya bağlı olan aynı şeyden kaynaklanır. Fizyolojik güçlerin ve sistemlerin mutlu kordinasyonu ile.

Kendini kötü hissetmektedir. Buna binaen bir endişeden bir kuşkudan, kendi kendini eleştiriden (otokritik) kurtulamaz... Gerçekte insan onun kötü durumunun kuşkusunun, “günahının” kendi “eleştirisinin” sonucu olduğunu sanmaktadır.

Ama tekrar sağlıklı kılınmasının durumu çoğu kez derin bir bitkinlikten ve hastalık sonrası yüksek derecedeki bitkinlik geri döner. “Benim o derece özgür ve kurtulmuş oluşum nasıl mümkün olur? Bu bir mucizedir; bunu ancak Tanrı sağlamış olabilir. “ Sonuç: o benim günahımı bağışladı”...

Bundan bir pratik uygulama ortaya çıkar: Diş bilemeleri hazırlamak için günah duygularını harekete geçirmeli, bedeni hastalıklı ve

sinirli bir duruma getirmelidir. Bunun için yöntem bilinir. Haklı olarak olgunun nedensel mantığından kuşku duyulmaz: Etin işkenceye sokulması için bir dini yoruma sahibiz, o kendinde bir amaç olarak görünür, oysa o kendini sadece araç olarak belli eder, pişmanlığın o hastalıklı patlamasını mümkün kılmak için. (“günahın saplantı fikri”, tavuğun “günah” çizgisiyle hipnotize edilmesidir bu).

Bedenin kötü kullanımı, “suç duygularından” bir miktarı için, yani genel bir acı çekiş için zemin hazırlar ki bunun açıklığa kavuşturulması gereklidir...

Diğer yandan keza “ruhun kurtuluşa kavuşturulmasının” yöntemi de ortaya çıkar: Duygunun her dizginsizliği, taşkınlığı dualarla, hareketlerle, tavırlarla, yeminlerle sağlanır. Bitkinlik bunu izler. Çoğu kez ansızın gelir, çoğu kez sara biçiminde. Ve derin uyuşukluğun uyurgezerliğin, ruh durumunun ardında sağlığın, iyileşmenin zahiriliği bulunur-, dindarane olarak konuşursak, “ruhun kurtuluşu.”

230

Daha önceleri de fizyolojik bitkinliğin o durumlarına ve sonuçlarına da sahip olunmuştu, çünkü bu bitkinlik, ani, korkunç, açıklamamaz olan ve önceden kestirilemez olan yanlarına bol bol sahiptir. Sağlıklı durumların ve sonuçların öneminden daha önemli görül-müştür. Korkulmuştur: burada daha yüksek bir dünya hesap edilmiştir. Düş ve uykuya sahibiz, gölgeye, gece, tabiattan korku iki ayrı dünyanın var oluşu için sorumlu tutulmuştur. Her şeyden önce fizyolojik bitkinliğin belirtileri buna göre değerlendirilmiştir. Eski dinler tamamen onlara özgü olarak sofuyu bitkinliğin bir durumu için disipline etmiştir ki, o bu gibi şeyleri yaşasın diye... Daha yüksek bir düzene girildiğine inanılmıştır ki orada her şey bildik ol-maktan çıkar, daha yüksek bir gücün görünüşü...

231

Her türlü bitkinliğin sonucu olarak uyku, bitkinlik aşırı tahrişin sonucu olarak...

Uyku ihtiyacı hatta “uyku” kavramının tanrılaştırılışı ve perestiş edilişi bütün kötümser dinlerde ve felsefelerde. Bu durumda bitkinlik bir ırk bitkinliğidir; uyku, fizyolojik bakımdan çok daha derin ve çok daha uzun dinlenmek mecburiyetinin bir simgesidir. Pratikte o, biraderinin simasında uyku şeklinde ölümdür ki ayartıcı olur.

Bütün Hristiyanca istiğfar (tövbe) ve ruhun kurtuluşu antremanı keyfi olarak husule getirilen Folie circulare- devirdaim bir foliye - olarak haklı olarak sadece zaten önceden belirlenmiş olan, hasta yaradılışlı bireylerde üretilebilir.

Pişmanlığa ve onun saf psikolojik tedavisine karşı -Bir yaşantının hakkından gelememek zaten bir yozlaşmanın bir işaretidir. Eski yaraların bu gibi tekrar açılışı, kendini hakir görmedeki ve kendine dış bilemedeki bu kendini yuvarlama içinden artık “ruhun şifasının” değil, tersine aynısının sadece yeni bir hastalık biçiminin oluşulabileceği bir hastalıktır.

Hristiyanın içindeki bu “hidayete eriş durumları” bir ve aynı mariz ruh durumunun sadece değişmesidir, saralı bunalımın bilimin değil, tersine dindarane deliliğin sağladığı belirli bir formül altında yorumlanmasıdır...

Eğer bir insan hasta ise bir hastalıklı tavırla iyidir... Biz artık Hristiyanlığın çalıştığı psikolojik aparenin en büyük kısmını histeri ve sara hastalığının nöbetlerine izafe ediyoruz. Ruhsal sağlığın yeniden dirilişinin bütün pratiği bir fizyolojik temele geri indirgenmelidir. “Vicdan azabı” o sıfatla sağlığa kavuşmanın bir engelidir.- Her şeyi insan kendine işkence edişin hastalığından kaçınmak için mümkün mertebe çabuk kurtulmak için her şeyi yapmaya çaba harcamalıdır yeni davranışları sayesinde. Kilise ve tarikatların sırf psikolojik pratiğini sağlığa zarar verici olarak itibardan düşürmelidir... Bir hastayı dualarla ve kötü cinlerin çağrılmasıyla şifaya kavuşturmak mümkün değildir, bu gibi etkilememeler altında ortaya çıkacak olan “dinginlik” ruh durumları psikolojik anlamda güven uyandırmaktan uzaktır...

İnsan her hangi bir hayatın ayrıntısının kendisiyle bizi hipnotize ettiği ciddiyet ve gayretkeşlikle alay ederse sağlıklıdır, eğer vicdan azabında bir köpeğin ısırmasındaki bir taş karşı hissettiğini hisse derse- eğer insan pişmanlığından, nedametinden utanırsa o zaman insan sağlıklı diyebiliriz.

Tam psikolojik ve dindarane olan şimdiye kadarki pratik (uygulama) belirtilerin sadece değiştirilmesine yönelikti. Eğer insan çarımın karşısında kendini alçaltırsa ve iyi bir insan olmak için yemin-

ler ederse, bu takdirde sağığına kavuşmuş olarak telakki ediliyor-
du... Ama bir mücrim belirli somurtkan bir ciddilikle yazgısını sım-
sıkı tutar, ona sımsıkı sarılıp bundan sonra eylemine iftira atmazsa,
ruhunun daha çok sağığına maliktir... Dostoyevski'nin ceza evinde
yaşadığı mücrimler tamamiyle cesaretlerini yitirmemiş olan mizaç-
lardı... “onlar cesareti kırılmış olan bir Hıristiyanıdan yüz kere değır-
li değiller midir?

(Ben vicdan azabını tedavisi için Mitchell- tedavisini salık veriyor-
rum.

234

Vicdan azabı: Kişinin karakterinin eyleme müsait olmadığının bir
işaretidir. İyi eserlerden sonra da vicdan azapları vardır: Eski çevre-
den kendini uzak tutan alışlagelinmemiş yanı.

235

Nedamete karşı: Ben kişinin kendi eylemine karşı duyduğu bu
tür ödleklığı sevmiyorum; Beklenilmeyen bir rezalet ve musibet al-
tında insan kendi kendisini terk etmemelidir. Burada daha çok aşırı
bir gurur yerindedir. Sonunda onun ne gibi bir yararı olur ki? Hiçbir
eylem ondan pişman olmakla yapılmamış olmaz; Onun “bağışlan-
mış” olması ya da “cezasının çekmiş olması” da onun vukua gelişini
ortadan kaldırmaz. Suçu iptal eden bir kudrete inanmak için Tanrı-
bilimci olunmalıdır; Biz immoralistler “suça” inanmamayı tercih
ederiz. Biz herhangi bir davranışın kökünde değırının özdeş olduğu-
nu kabul ederiz. Aynı şekilde bize karşı yöneltilmiş olan davranışla-
rın bunun için daima ekonomik olarak hesaba katılırsa, faydalı, ge-
nel olarak arzuya değır olabileceklerini kabul ederiz. Tekil halde bir
eylemin tarafımızdan kolayca yapılmayacağını itiraf ederiz, sadece
özel hal ve şartların bizim onları yapmamızı müsait kıldığını biliriz.
Özel hal ve şartlarla müsait kılınmasaydı içimizden hangisi cürüm-
lerin bütün ıskalasını zaten geçmezdi? Bu sebepten asla şöyle deme-
melidir: “Bunu ve şunu sen yapmamalıydın” tersine sadece “ben bu-
nu yüz kere neden yapmamışım ne tuhaf. Bunun dışında en az sayı-
daki davranışlar tipik davranışlardır ve gerçekten bir şahsın kısaltı-
larıdır. Ve ne kadar az insanın çoğullar olduğuna bakılarak ender
olarak bir insan bir tek eylemle karakterize edilir. Özel hal ve du-
rumların eylemi sırf sari olarak, sırf refleksle bir tenbihin harekete
geçirilmesiyle ortaya çıkarak varlığımızın derinliği onun temasına

maruz kalmadan çok önce, onun üzerine sorulmuştur. Bir öfke, bir müdahale, bir bıçak darbesi: Bunda şahsın payı ne kadardır? Eylem sık sık bir tür donmuş bakış ve özgürsüzlük getirir kendisiyle beraberinde. Öyle ki eylemin faili onu anımsamakla büyülenmiş gibidir ve kendi kendini sadece onun aksesuarı olarak hisseder. Ruhsal rahatsızlık, hipnotize edilişin bir biçimini her şeyden önce kendisiyle mücadele edilecek durum olarak görmelidir. O ne olursa olsun biricik bir eylem yapılan şeyle karşılaştırılırsa sifıra eşittir ve hesap yanlış olmaksızın yok diye düşünülebilir. Toplumun sahip olabileceği haksız ilgi, bütün varoluşumuz sadece o onun anlamıymış gibi bir doğrultuda hesaba geçirilmelidir, biricik eylemi çekip dışarı çıkartmak bizzat failine sirayet etmemelidir. Ne yazık ki hemen hemen hep böyle olup biter. Bunun sebebi her bir eylemi alışlagelmemiş olan sonuçlarıyla bir ruhsal rahatsızlık izler: Bu sonuçlar ister iyi isterse kötü olsunlar, hatta buna bakılmaksızın bu olup biter. Kendisine bir şeyin vaad edildiği bir aşığa bakınız; bir tiyatronun alkışladığı saire bakınız zihninin 'torpor intellectualis'e gelince (zihninin etkisizliği) evinin aranmasıyla baskına uğrayan bir anarşisten hiçbir farkı yoktur.

Öyle davranışlar vardır ki onlar bizim için haysiyet kırıcıdır: Tipik olarak kabul edilmiş olan davranışlar bizi aşağı bir türe indirirler; burada onları tipik olarak almak hatasından kaçınılmalıdır. Bunun aksi davranışlar vardır ki biz onlara layık değiliz. İstisnalar, mutluluğun ve sağlığın çok büyük bolluğundan doğmuş olan istisnalar, bir fırtınanın, bir raslantının bir kere o derece yükseğe çıkardığı dalgalarıdır bu davranışlar: Bu gibi davranışlar ve "eserler" keza tipik değildirler. Bir sanatçıyı asla sanatının ölçütüne göre ölçmemelidir.

236

A. Bugün Hristiyanlığın hâlâ gerekli görüldüğü ölçüde insan hâlâ ıssız ve fecidir...

B. Diğer bakımdan sadece gerekli değil, tersine sadece aşırı zararlıdır, ama çekici ve ayartıcı olarak etki etmektedir, çünkü bütün tabakaların çürümüş karakterine, şimdiki insanlığın bütün tiplerine tekabül etmektedir... Onlar Hristiyanca ilham alarak eğilimlerine tabi olurlar.- Her türden yozlaşmış olanlar.-

Burada A ile B arasında kesinkes ayırım gözetmelidir. A halinde Hristiyanlık bir şifa aracıdır, en azından bir dizginleme aracıdır (-O

özel hal ve şartların altında hastakılmaya yarar: yontulmamışlığını ve kabalığını ortadan kaldırmak için yararlı olabilir.) B halinde Hristiyanlık hastalığın kendisinin bir belirtisidir, yozlaşmayı artırır; o burada tedavinin vahşilerin savaş dansı gibi sistemine aykırı etki eder, burada onun için şifa verici ne ise ona karşı çıkan hasta içgüdüsüdür.

237

Ciddilerin, haysiyetlilerin, bir şeyin üzerine düşünenlerin partisi ve onların karşısında kaba saba, kirli, önceden ne yapacağı kestirilemeyen canavar: dizginlemenin sırf bir sorunu. -Bu arada hayvan terbiyecileri sert, kendi canavarı için korkutucu ve dehşet telkin edici olmak zorundadır. Bütün önemli gereklilikler hoyratça bir belirginlikle, yani binlerce kez abartık olarak istenmelidir: Talep edilenin bizzat yerine getirilmesi bir kabalaştırış içinde gösterilmelidir, öyle ki o saygınlık uyandırsın, örneğin, Brahmanların tarafından cismaniliğin yok edilişi.

X

Güruhla ve hayvanla mücadele. Eğer belirli bir zapt-ü rapt altına almaya ulaşılmışsa, bu takdirde bu arıtılmış olanlarla ve yeniden doğmuş olanlar ve bakiye arasındaki uçurum mümkün mertebe çok açılmalıdır.

Bu uçurum kendi kendine saygıyı artırır, onlar tarafından temsil edilene yüksek kastlardaki inancı çoğaltır. Bu yüzden Tschandala. Horgörme ve aşırılık tamamiyle psikolojik olarak doğrudur, denilebilir ki kendisinin sonradan hissedilebilmesi için yüz kere abartılmış olmalıdır.

238

Hoyrat içgüdülere karşı mücadele mariz, hastalıklı içgüdülere karşı savaşmaktan farklıdır; hoyratlığa egemen olmak aracı bizzat hasta kılabilir. Hristiyanlıktaki psikolojik tedavi çoğu kez bir hayvandan bir hasta, buna binaen bir evcil hayvan oluşturmaktır.

Kaba ve yontulmamış mizaçlara karşı mücadele onları etkileyen araçlarla yürütülmelidir. Burada batıl inançlı araçların yerini hiçbir başkası alamaz ve onlara mutlak gerek vardır.

239

Çağımız belirli bir anlamda olgundur (yani yozlaşmıştır), tıpkı Buda'nın ortaya çıktığı dönem gibi. Bu sebepten saçma doğmaları olmaksızın bir Hristiyanlık mümkündür. (Antik melezliğinin en tiksintili ucubeleri).

Hıristiyan inancının bir çürütücü ispatının yapılamayacağını varsaysak, Pascal korkunç bir imkâna atfen onu yine de doğru telakki etmektedir. Hıristiyan olmanın en yüksek anlamda akıllıca bir davranış olduğunu ileri sürmektedir. Bugün Hıristiyanlığın korkunçluğunu ne derece yitirdiğinin işaretleri görülmektedir, haklı kılınmasının girişimi yapılmaktadır ki o bir yanlış bile olsa bir insanın yaşadığı sürece ve bu yanlışının en büyük çıkarın zevkini tadacağını belirtmektedir. Buna göre düpedüz yatıştırıcılarından dolayı bu inancın idame edilmesinin gerektiği izlenimi mevcuttur. Şu halde bir tehdit edici imkândan korkudan değil, tersine bir çekiciliğinin yiteceği hayattan korkudan. Bu hedonistçe dönüşüm, zevk alıştan doğan ispat bir gerilemenin belirtisidir. O güçten doğacak olan ispatın yerini almaktadır, hıristiyan idesindeki sarsıntısından, korkudan. Gerçekten de bu değişik yorumlamada Hıristiyanlık bitkinliğe yakınlaşmaktadır. Bir afyonlu Hıristiyanlıkla yetinilmektedir, çünkü ne aramak, mücadele etmek, cesaret etmek, tek başına kalmak istemek için güçce sahip olunur, ne de derin düşünen nefsinin hor görmeye, yani Pascalcılığa, insanın haysiyetsizliğine inanca “Belki de mahkûm olanların korkusuna yol açar. Ama her şeyden önce hasta sinirleri yatıracak olan bir hıristiyanlık “Çarmıhta bir Tanrı”nın korkunç çözümüne denilebilir ki ihtiyaç göstermez: Bu yüzden her yerde Budizm Avrupa’da sessizce ilerlemeler kaydetmektedir.

241

Avrupa kültürünün humom bir şeyi doğru telakki eder başka türlü davranırız. Örneğin İncil’in eleştirel yorumu, Protestan’ca olana tıpkı Katolikçe olanı gibi önceden olduğu gibi şimdi de idame edilecekse okumanın ve eleştirinin bütün sanatının ne yararı olabilir?

242

Kavramların hangi barbarlığında biz Avrupa’lıların hâlâ yaşadığı üzerine kendimize yeterli derecede hesap vermeyiz. “Ruhun insan öldükten sonra kurtulması”nın bir kitaba bağlı olduğuna inanılabilmiştir... Ve bana buna bugün de hâlâ inanıldığı söylenmektedir.

Bütün bilimsel terbiyenin, bütün eleştiri ve yorum biliminin, İncil’in yorumunun bir kilisenin onu ayakta tuttuğu gibi böyle bir saçmalığın yüzün utanmadan mütevelliit bedeninin rengine çevirmesinden dolayı ne yardımı olabilir?

Üzerinde düşünülmesi gereklidir: Tanrısal kadere feci inancın daima sürüp gitmesinin hâlâ mevcut olması bu eli ve aklı felç eden mevcut inanç daha ne kadar devam edecektir; “Tabiat”, “İlerleme”, “Yetkinlik”, “Darvinizm” formülleri altında mutluluğun ve erdemliliğin, mutsuzluğun ve suçun belirii birbirine aidiyeti formüllerin hâlâ hıristiyanca şartı ve yorumu daha ne kadar yaşayacaktır. Olayların gidişine ilişkin o abes güven, hayata yönelik, “hayatın içgüdüsüne yönelik” her şeyin iyi gitmesi için her kesin sadece yükümünü yerine getirmesine inanan o onurlu feragat (özveri) ve buna benzer şeyler sadece nesnelerin yöneltilişinin *sub subecia boni* altında kabul edilebilirliği dolayısıyla bir anlamı taşır. Bizim felsefi duyarlılığımızın şimdiki biçimi olan Kadercilik (Fatalizm) Tanrısal tasarrufa inanan o uzun zamandan beri süren inancın bir sonucudur, bir bilinçsiz sonuçtur. Yani bizim her şey nasıl cereyan edecekse onu öyle cereyan etmeğe bırakmalıyız (ne cereyan ederse düpedüz o bizi ilgilendirmezmiş gibi onun bizimle ilgisi yokmuş gibi...)

Her tekil ben sadece mutlak realitenin bir modusudur.

Bir varlığı başlangıç ve “zati” olarak kendi gönyesinin ölçüsüne göre düpedüz iyi, bilgece (hakim) kudretli ve değerli olarak insana görüldüğü için vurgulamak psikolojik madrabazlığın tepe noktasıdır. Ve bu arada bütün nedenselliği, ki onun sayesinde onun denilebilir ki herhangi bir iyiliğini, herhangi bilgeliğini, her hangi kuvvetin mevcudiyetini sürdürdüğünü ve değeri olduğunu zihnimizden çıkarmak insanın psikolojik yalanın ürünüdür. Kısacası en sonraki ve en sınırlı kökeni husule gelmemiş olarak düşünmemek, tersine “zati” olarak kabul etmek ve mümkün mertebe bütün husule gelişin denilebilir ki sebebi olarak görmek yalan değil de nedir? İnsanın önemli derecede insani olanın üzerine yükseldiği her halden, tecrübeden yola çıkalım, bu takdirde kudretin her yüksek derecesinin iyiden ve kötünden kurtuluş keza “doğru” ve “yanlış” (içinde barındırdığı ve iyilik isteyene hiçbir hesap pusulası vermediğini görürüz.) Biz aynı şeyi bir kez daha bilgeliğin yüksek derecesi için de düşünebiliriz. - İyilik keza onun içinde de emniyetle saklanmıştır, doğruluk, adalet, erdemlilik ve değerlendirmenin diğer zayıf halk iradesi olarak. Bunun dışında iyiliğin kendinin bizzat her bir yüksek derecesi :

Onun zaten bir zihinsel miyopiyi ve kaballığı şart koşup koşmadığı belli değil midir? Bu şekilde doğru ve yanlış, faydalı ve zararlı arasında büyükçe bir mesafe ayırım yapmamalı mıdır? Kudretin yüksek bir derecesinin en yüksek iyiliğinin ellerinde en feci sonuçları berabere getireceği bir yana (kötülüğün ilgası). Gerçekte “sevginin Tanrısının” inananlarına eğilimler olarak ne esinlediğine bir bakalım: Onlar “iyinin” lehine insanlığı mahvediyorlar. Pratikte aynı Tanrı dünyanın reel niteliği çerçevesinde en yüksek miyopluğun, şeytanlığın ve güçsüzlüğün Tanrısı olarak kendini açığa vurmuştur: Bundan onun tasarımının ne kadar değerli olduğu ortaya çıkar. Aslında bilim ve bilgeliğin hiçbir değeri yoktur; iyilik olarak da değer taşımazlar: daima bir hedefe sahip olunmalıdır ki oradan bakıldığında bu niteliklerin değeri olsun ya da değersizliği. -Bir hedef mevcut olabilir ki oradan yola çıkıldığında aşırı bilişin yüksek bir değersizlik arzettiği görülür. (örneğin aşırı aldanış hayatın yükseltilişinin şartları olabilir. Aynı şekilde eğer iyilik büyük hırsların zembereklerini felce uğratmak ve cesaretlerini yok edebilirse)...

Bizim insan hayatımız olduğu gibi verilmiştir, bu takdirde bütün “hakikat”, “bütün iyilik”, bütün kutsallık bütün “Tanrılık” Hristiyan uslubunda şimdiye kadar büyük tehlike olarak ortaya çıkmıştır. Bugün de insanlık hayata aykırı bir idealiteden mahvolmak tehlikesi içindedir.

245

Bütün insansal kurumların eğer denilebilir ki bir Tanrısal ve ahirete ait yüksek bir alan kabul edilirse kayıplar kaydedeceği düşünülmelidir ki o bu kurumları müeyyideleştirir. Bundan sonra değeri bu yaptırımında görmek suretiyle (örneğin evlilikte) onun doğal haysiyeti geri itilmiş olur, özel hal ve durumlar altında yadsınmış olur. Tabiat bir Tanrı'nın aykırı tabiatı onurlandırıldığı ölçüde olumsuz olarak yargıya bağlanır. “Tabiat” böylece hor görülmüş olmuştur ve “fena” sayılmıştır.

En yüksek ahlâki niteliklerin realitesine Tanrı olarak inanmanın feceati, bununla bütün gerçek değerler yadsınmıştır ve esas itibariyle ilke olarak değersizlikler olarak kavranmıştır. Böylece tabiata aykırılık tahtına oturmuştur. Acımasız bir mantıkla tabiatın reddedilişinin mutlak olarak istenilmesine ulaşılmıştır.

Hıristiyanlığın diğerkamlık ve sevgi öğretisini ön plana koyması ile yine de kesinkes insanın cinsinin ilgisini (çıkarımı) bireyin çıkarından daha değerli olarak tespit ettiği anlamı doğmaz. Onun asıl tarihi etkisi, etkinin fecaati bunun aksine düpedüz, birey bencilliğinin aşırı uçlarına kadar yükseltilişi. (bireyin ölümsüzlüğünün aşırı ucuna kadar). Tekil insan Hıristiyanlıkla o derece önemli görülmüş, öyle mutlak olarak vaaz edilmiştir ki, onu feda etmek mümkün olmuştur: Ama insan cinsi sadece insanların kurban edilmesiyle varlığını sürdürür. Tanrı karşısında bütün ruhlar eşit olmuştur: Ama bu düpedüz bütün olası değerlendirmelerin en tehlikelisi. Eğer tek tek kişileri eşit sayarsak, bu takdirde insanın cinsi kuşkulu kılınır, bununla cinsin mahvına yönelen bir uygulamayı kolaylaştırmış oluruz. Hıristiyanlık istifaya (seçim ve seleksiyon) karşı çıkan karşı ilkedir. Eğer yozlaşan ve hasta (Hıristiyan) sağlıklı putperest kadar ya da daha çok değere malikse (Pascal'ın hastalık ve sağlık üzerine yargısı, bu takdirde gelişimin doğal gidişi engellenmiş ve tabiata aykırılık yasa haline getirilmiş olur...)

Bu genel insan sevgisi pratikte bütün acı çekenin, kusurlu eksik, yeteneksiz yaratılanın, dejenere olanın tercihidir: Onun gerçekte gücü, sorumluluğu, insanları kurban etmek gibi yüksek yükümü özellikleri aşağıya indirilmiş ve zayıflatılmıştır. O Hıristiyan değer ölçüsünün şemasına göre kendi kendini feda etmek geriye kalır: Ama Hıristiyanlığın izin verdiği ve bizzat salık verdiği insanın kurban edilmesinin bu bakiyesinin toplu yetiştirmenin nokta-i nazarından hiçbir anlamı yoktur. O insan cinsinin gelişmesi için aldırıışsızdır, her hangi bir tekil insanın bizzat kendini kurban etmesine kayıtsız kalır. (- O ister rahipsi isterse çilekeşimsi bir tavırla ya da çarmıhların, odun yığınlarının üstünde yakılmaların ve darağaçlarının, yanılığının şehidi olarak feda olsun). İnsan cinsi sakat yaratılanların, zayıfların, dejenere olanların mahvına ihtiyaç gösterir: Ama Hıristiyanlık düpedüz onlara başvurmuştur, saklıyan, muhafaza eden güç olarak; o zayıfların aslında kendilerini korumak, idame etmek, birbirlerini karşılıklı olarak tutmak gibi kudretli içgüdüsünü yükseltmiştir. Hıristiyanlıkta "erdemlilik" ve "insan sevgisi" nedir ki? Eğer o düpedüz idamenin zayıfların dayanışmasının seleksiyon (istifa, seçim) engellenmesi değilse? Hıristiyanca diğerkamlık zayıfların kitle bencilliği değil de ne-

dir ki eğer herkes birbirine özen gösterirse, her bir bireyin en uzun süre idame olacağını keşfetmeyi salık verirse... eğer böyle bir zihniyeti aşırı bir ahlâksızlık, hayata yönelik bir cürüm olarak hissetmesek, bu takdirde o hasta çeteye dahiliz ve bizzat onun içgüdülerine sahibiz demektir... Gerçek insan sevgisi insan cinsinin en iyi şekilde olması için kurban ister- o serttir, nefsi yenmedir, çünkü onun insanın kurban edilmesine ihtiyacı vardır ve bu düzmece hümanite, ki o Hıristiyanlık diye adlandırılır, düpedüz hiç kimsenin feda edilmemesini sağlamak istemektedir...

247

Eylemin mantıki sonucuna uygun olan nihilizmin teşvik edilmesinden daha yararlı bir şey yoktur. Böylece Hıristiyanlığın bütün fenomenlerini, karamsarlığın bütün fernomelerini anladığım gibi, o şöyle ifade edilir: biz var olmamak için olgunuz.: Bizim için var olmamak makuldür” aklın bu dili bu halde seçilmiş (İstifaya dahil kılınmış olan tabiatın da dilidir.

Buna karşı bütün kavramların üzerine çıkarılarak mahkûm edilen şey bir dinin iki anlamlı ve ödlele yarımllığıdır. Tıpkı Hıristiyanlığı gibi. Daha belirgin olarak belirtirsek diyebiliriz ki kilisenin eksikliğidir: O kilise ki ölüme ve bizzat mahvetmeğe cesaretlendireceği yerde kusurlu yaratılanları kusurlu olanları ve hastaları korumakta ve kendini cinsi çoğaltmaya yönelmektedir.

Sorun: Büyük mariz nihilizmin bir sıkı biçimi hangi araçlarla sağlanacaktır. Bilimsel bir titizlikle intiharı öğreten ve temrin eden bir hasta biçim değil mi? (Ve bir sahte ölümden sonra yaşamasını sürdürmeye atfen zayıf bitkisel yaşamayı sürdürmek değil mi?)

Hıristiyanlığı o böyle arıtan büyük nihilizm hareketinin değerini, belki de onun öyle seyretmiş olduğu üzere ölümsüz özel şahsın düşüncesiyle değerini ortadan kaldırdığından ne denli mahkûm etsek azdır: Aynı minval üzere öldükten sonra dirilmeyi vaadeden umut sayesinde: özetle, nihilizmin eyleminden uzak tutmakla, intihardan alıkoymakla. O onun yerine yavaş yavaş intiharı ikame etmiştir: giderek bir küçük, zavallica, ama devamlı bir hayat; giderek çok alışlagelmiş, burjuvamsı, orta ölçüde (sıradan) bir yaşam kalmışım gibi, öngörmüştür.

248

Hıristiyan ahlâk şarlatanları- Merhamet ve horgörme çabuk bir değişmenin içinde birbirlerini izlerler ve bu arada ben bir iğrenç cü-

rûmûn görünüşü karşısında isyan ederim. Burada yanılığî yükûm haline getirilmiştir -erdem- şekline sokulmuştur. Hatalı yakalama (beceriksizlik) beceri olmuştur, tahrip edicinin içgüdüsü ruhun kurtuluşa kavuşturulması olarak sistemleştirilmiştir; burada herbir ameliyattan bir yaralama, enerjisinin sağlığın her bir geri dönmesinin şartı olan bizzat organların kesilmesi ve atılması şekline sokulmuştur. Ve en iyi halde şifalandırılmaz, tersine kötülüğün, musibetin bir belirtiler dizisi ile bir başka diziye değiş-tokuş edilir... Ve bu tehlikeli anlamsızlık, hayatın hadım edilmesi ve ırzına geçilmesi kutsal, dokunulmaz diye geçerli olmuştur; onun hizmetinde yaşamak, bu şifalandırma sanatının ara gereci olmak, rahip olmak seçkin kılar, saygı-değer yapar, kutsal ve hatta dokunulmaz yapar. Bu en büyük tabiplik sanatının müsebbibi sadece Tanrı olabilir: Sadece vahiy olarak ruhun kurtuluşu kavranabilir, Tanrı'nın bağışlamasının bir edimi olarak, yaratığa verilmiş olan onun layık olmadığı bir armağan olarak...

Birinci ilke: Ruhun sağlığı hastalık sayılır, güvensiz olunur...

İkinci ilke: Güçlü ve çiçeklenen (mutlulandıran) bir hayatın şartları, güçlü hırslar (hırslı istekler) ve tutkular, bir güçlü ve mutlu hayata karşı itirazlar diye geçerli olurlar.

Üçüncü ilke: İnsanda tehlike doğuran, ona egemen olan ve onu mahveden her şey kötüdür, haysiyet kırıcıdır. O onu mahvedebilir. O onun ruhundan köküyle birlikte söküp çıkarılmalıdır.

Dördüncü ilke: İnsan tehlikeden uzaklaştırılmış olarak, kendine ve başkalarına karşı zayıf, zelliğin ve tevazunun içinde atılmıştır, zaafının bilincinde olarak o "günahkârdır", ruhun bir cerrahi ameliyesi ile de sağlanabilecek olan en arzu edilen tiptir...

249

Ben neye karşı protestoda bulunuyorum? Bu küçük barışkan sıradanlığı, büyük güç yığmalarının, biriktirmelerinin büyük tahrikini tanımayan bir ruhun bu dengesini yüksek bir şeymiş gibi alan ve mümkün mertebede onu kesinkes insanın ölçütü olarak gören görüşe iltifat etmemeye karşı çıkarım.

Bacon von Verulam şöyle der: "Infimarum virtutum apud vulgus laus est, mediarum admiratio, supremarum sensus nullus." Ama Hristiyanlık din olarak bayağı olana dahildir... O en yüksek cins virtus için hiçbir anlayışa sahip değildir.

“Hakiki Hıristiyanın” onun içgüdüsüne aykırı gelen her şeye karşı nasıl kendisini uzak tuttuğunu, bir görelim: Güzelin parıldayanın, zengininin, gururlunun ve kendinden emin olanın, tanıyanın, kudretli olanın özellikle bütün kültürün kirletilmesi ve kuşkulu kılınışı. Onun amacı onun vicdan rahatlığını ondan almaya yöneliktir...

Şimdiye kadar Hıristiyanlığa daima sadece ürkek bir tarzda değil, yanlış bir tarzda da hücum edildi. Hıristiyanlığın ahlâkını hayata karşı işlenen en yüksek cürüm olarak hissetmediğimiz sürece onların savunucularının işi iştir. Hıristiyanlığın sırf “hakikatinin” sorusu- o ister Tanrısının varlığına ya da onun meydana gelişinin menkıbesine atfen olsun, Hıristiyan gökbilimi (astronomi) ve tabiat bilimi şöyle dursun- Hıristiyanlığın ahlâkının değer sorusu dikkate alınmadığı sürece tamamiyle tali bir meseledir. Hıristiyanlığın ahlâkı işe yarar mı, yoksa o ayartı sanatlarının bütün kutsallığına rağmen bir lekeleme ve hicap mıdır? Hakikatın sorunu için sığınılacak olan her türden köşe bucak vardır. Ve en müminler kendilerini haklı göstermek için belirli nesneleri nakzedilemez olarak onaylamak için sonunda en inanmazların mantığını kullanırlar. Yani bütün nakzedişlerin (çürütüşlerin) araçlarının öte yanı olarak. (Bu manevra bugün Kantçı eleştiri diye adlandırılmaktadır).

Hıristiyanlığın Pascal gibi insanları mahvetmesi asla bağışlanmamalıdır. Hıristiyanlıkla düpedüz en güçlü ve en soylu ruhları parçalamak iradesinden dolayı savaşmaktan geri durmamalıdır. Bu tek olan şey kökünden tahrip edilmediği sürece insan asla kendine barışı sağlamamalıdır. Hıristiyanlığın icad ettiği ideal insan onun insandan şart koşarak istedikleri, insana atfen onun hayır ve eveti yok edilmelidir. Hıristiyan masalının bütün saçma bakiyesi, kavram örümcekağı ve Tanrıbilimi bizi ilgilendirmemektedir; o binlerce kez daha saçma olabilirdi ve biz ona karşı bir parmağımızı oynatmayacaktık. Ama hastalıklı güzelliği ile ve kadın ayartısı ile, gizli iftiracı talakatı ile yorgunlaşan ruhların bütün ödlekliliği ve kendini beğenmişliğini ikna ettiği o ideali ile mücadele ediyoruz. -Ve en güçlülerin yorgun saatleri vardır- bu gibi durumlarda en yararlı ve en arzu edilir olan diye görünen şey sanki güven, sadıllık ve ha' iddiasızlık, sa-

bir, hemcinslerine sevgi, kendini teslim ediş, Tanrı'ya kendini veriş, bütün bir Ben'in bir tür donanımının çıkarılışı bunların aslında en faydalısı ve en arzu edilir artırılışı, adeta ruhun küçük mütevazi ucubesi, erdemli ortalama (sıradan) hayvan, sürü hayvanı ve egemenlik insanı daha güçlü, daha kötü, daha hırslı isteyen, kafa tutan, müsrif ve bu yüzden yüz kere daha tehlikeye maruz olan insan türünün karşısında sadece üstünlüğünü muhafaza etmekle kalmayıp tersine hemen hemen insan için denilebilir ki ideal, hedef, ölçü, en yüksek arzu edilirlilik arzedermiş gibi. Bir idealin bu doğrultuluğu insanın düçar olduğu en tekinsiz ayartı idi, çünkü onunla içlerinde kudrete yönelik iradenin ve büyüme iradesinin bütün tip insanın büyümesinin bir adım ileri gittiği mahvoluş daha güçlü yaratılmış olan istisnaları ve mutluluk hallerini tehdit ediyordu ki o şimdiye kadar bu bir ayartı idi. O daha çok insanların büyümesi değerleriyle kökünden sököl-mek zorunda kalınıyordu ki onlar daha yüksek hak iddiaları ve ödev-leri uğruna gönüllü olarak tehlikeli bir yaşam (ekonomik olarak ifa-delendirilirse müteşebbis masraflarının keza başarının olasılığının artırılışı) göze almak zorunda kalmıştı.) Biz Hıristiyanlıkta ne ile mücadele etmeliyiz? Onun güçlülere yok etmek istemesiyle, onların cesaretini kırınasıyla) kötü saatlerinden ve yorgunluklarından yarar-lanmasıyla, onların gururlu güvenini tedirginliğe ve vicdan azabına dönüştürmesiyle, soylu içgüdüleri zehirli ve hasta kılınayı bilmesiyle savaşmalıyız, sonunda onların güçleri, kudret iradeleri geri döne-cektir, kendi kendisine karşı çıkacaktır. Güçlüler kendilerini hakir görmenin aşırılıklarından ve kendilerine kötü muamele etmekten mahvoluncaya kadar. Onun ünlü örneğinin Pascal olduğu o tüyler ürpertici türü, mahvoluşun, dehşet uyandıran tarzını arzetmektedir.

II. Ahlâkın Eleştirisi

1. Ahlâki Değer Biçmelerin Kökeni

253

Büyüsünün etkisi altında kalmaksızın ahlâk üzerine düşünme girişimi, onun güzel tavırlarının ve bakışlarının faka bastırmasına karşı güvensiz oluş. Bizim prestij ettiğimiz güdülerimize uygun olan ululadığımız bir dünya, -ki o kendini bireyin ve ve genelin yöneltmesiyle sürekli olarak ispatlar: Bu hepimizin içinden çıktığı Hristiyan görüşüdür. Keskin görüşün, güvensizliğin, bilimselliğin büyümesiyle (keza doğruluğun daha yükseğe yönlendirildiği içgüdü sayesinde yani Hristiyanlığa aykırı etkilerin) etkisi altında, bu yorum giderek bize yasaklanmıştır.

En ince çare: Kant'ın eleştirisi. Akıl o anlamda yorumda bulunmak için kendine hakkı elde eder. O anlamda yorumun reddi olduğundan farklı olmalı. Güven ve inancın, bir inancın bütün ispat edilebilirliğinden vazgeçiş, kavranamaz olan ve üstün olan bir "ideal" ile (Tanrı) boşluğu doldurmak ister ve bununla yetinir. Hegel'in Platon'dan örnek alarak ortaya attığı çare bir parça romantik ve tepki, aynı zamanda tarihi ruhun, yeni bir gücün belirtisi: Geist'in kendisi için açıkladığı ve gerçekleştirdiği ideal "süreçte" oluştan bu idealin daima bir fazlalığı kendini açığa vurur ki, biz ona inanırız. Yani ideal gerçekleşir, inanış soylu ihtiyacına göre prestij edebileceği geleceğe yönelir. Kısacası:

1. Tanrı'yı biz tanıyamayız ve o ispat edilemez olandır (bilgi-kuramı hareketinin arka anlamı (gizli anlamı);

2. Tanrı ispat edilebilir, ama olmakta olan bir şey olarak, biz düpedüz ideali yönelik itilimimizle buna dahiliz (Tarihi hareketin gizli anlamı). Şu görülür: Asla idealin kendine eleştiride bulunulmaz, tersine ona karşı çelişkinin nereden kaynaklandığı sorusuna yönelinir, o niçin daha ulaşılmış değildir ya da niçin küçükte ve büyükte ispat edilebilir değildir.

O şu büyük ayırımı oluşturur: Bu zaruri durumu tutkudan, bir şiddetli istekten hareket ederek mi hissetmekteyiz ya da o düşünce-
nin sivri ucuyla ve tarihi hayal gücünün belirli bir gücüyle mi düpe-
düz sorun olarak ortaya koyulmuştur.

Dini - felsefi mülâhazanın ötesinde aynı fenomeni buluruz: Utili-
tarizim (Faydacılık) (Sosyalizm, Demokratizm) ahlâki değer biçim-
lerinin kökenini eleştirir, ama o onlara inanır tıpkı Hristiyan gibi.
(Müeyyideleştiren Tanrı mevcut olmazsa geriye ahlâk kalırmış gibi
bir safdillik. Ahiret mutlaka zorunludur, eğer ahlâka inanç idame
edilecekse).

Ana sorun: İnancın bu her şeye kadir gücü nereden kaynaklanır?
Ahlâka inancın gücünden mi? (-O kendini bizzat hayatın ana şartla-
rının ahlâkın lehine yanlış yorumlanmasıyla da kendini belli eder:
Hayvan ve bitki dünyasının tanınmasına rağmen. “Nefsin İdamesi”
diğerkâm ve bencil ilkelerin barıştırılmasına yönelik Darvince pers-
pektif (bakış yönü).

254

Değer biçmelerimizin ve nimet cetvellerinin kökenine yönelik so-
ru kesinkes onların eleştirisi ile çakışmaz, çoğu kez öyle inanıldığı
üzere: Herhangi bir pudenda origoıya bakış his için öyle husule ge-
len şeyin bir değer azalmasını beraberinde getirdiği sağgörüsü o de-
rece kesindir ve ona karşı bir eleştirel ruh durumu ve tutumu hazır-
lar. Bizim değer biçmelerimizin ve ahlâki nimetler cetvelimizin biz-
zat değeri nedir? Onların egemen oluşu halinde ne ortaya çıkar? Ki-
min için? Neye atfen? Yanıt: Hayat için. Ama hayat nedir? Burada
buna göre “hayat” kavramının daha belirli bir kavranmasına gerek
vardır. Benim bunun için formülüm şudur: Hayat kudrete yönelik
iradedir.

Değer biçmenin kendisi ne anlam ifade eder?

Bir başka metafizik dünyaya mı işaret eder? (Tıpkı büyük tarihi
hareketin karşısında durduğu Kant'ın bile inanması gibi). Özetle: O
nerede meydana geldi? Yanıt:.. Ahlâki değer biçme bir yorumdur, yo-
rumlamanın bir tarzıdır. Yorumun kendisi belirli psikolojik durum-
ların bir belirtisidir, keza egemen olan yargıların bir belirli manevi
seviyesinin belirtisidir: Kim yorumlar? Teessüri heyecanlarımız:

Bütün erdemler psikolojik durumlardır: Özellikle organik ana fonksyonları zorunlu, iyi olarak hissedilir. Bütün erdemler aslında inceltilmiş olan tutkulardır ve yükseltilmiş olan ruh durumlarıdır. İnsanlığa yönelik merhamet ve sevgi cinsel içgüdünün gelişimi olarak. Adalet intikam içgüdüsünün gelişmesi olarak. Erdem direnişten alınan zevk, kudret iradesi olarak. Onur benzer olanın ve eşit kudrette olanın tanınması ve kabulü olarak.

Ben "ahlâk" denilince bir varlığın yaşama şartlarına teğet geçen değer biçmelerin bir sistemini anlıyorum.

Önceleri her bir ahlâkın sözü edilirdi: "Siz onu meyvelerinden tanımalısınız" denilirdi. Ben her ahlâk için: O benim ondan içinden çıkıp büyüdüğü toprağı anladığım bir meyvedir.

Ahlâki yargıların içlerinde fizyolojik büyümenin ya da güdük kalmanın keza hayatı idame edişin ve büyümenin şartlarının bilincinin kendilerini açığa vurduğu belirtiler ve işaret dilleri olarak anlama girişimi diye görüyorum. İnsiyakların kendilerine telkin ettiği astrolojinin, ön yargıların değerinin bir yorum tarzı (ırkların, cemaatlerin, farklı kademelerin, gençlik ya da ihtiyarlama vs. gibi).

Spesial olarak Hristiyan-Avrupa ahlâk üzerine uygulandığında ahlâk yargılarımız, çöküntünün, hayata inançsızlığın karamsarlığın hazırlanışın emareleridir.

Benim ana ilkem: Ahlâki fenomenler yoktur, bu fenomenlerin tersine yalnızca bir ahlâki yorumu mevcuttur. Bu yorumun kendisi ahlâk dışı kökenlidir, insan varlığının içine bir çelişkiyi yorumlamamız, onda çelişkiyi görmemizin anlamı nedir? Kesin önem: Bütün diğer değer biçimlerinin ardında kumanda eden o ahlâki değer biçmeler bulunur. Tut ki, onlar ortadan kalksınlar, bu takdirde neye göre ölçeceğiz? Bu takdirde tanımanın, bilginin değeri ne olacaktır v.s.

Sağgörü: Her türlü değer biçmede belirli bir perspektif söz konusu olur. Bireyin, bir cemaatin, bir ırkın, bir devletin, bir kilisenin, bir inancın, bir kültürün idamesi. Onun sadece perspektifçe bir değerlendirme sağladığını unutuşun yardımıyla her şeyin içinde birbirine

aykırı gelen değerdendirmeler bol miktarda bulunur ve bunun sonucunda bir insanın içinde çelişik tahrikler vardır. Bu insandan hastalanmanın ifadesidir, hayvanın aksine, ki onda bütün mevcut içgüdüler tamamiyle belirli ödevlerin hakkını verirler.

Ama insan denilen bu çelişik yaratık varlığında tanımanın büyük yöntemine maliktir. O lehte ve aleyhte birçok şeyi hissedir, o adalete yükselir -iyi ve kötüyü takdir edişin ötesinde kavramayı bilir.

En bilge insan çelişkilerin en bol olduğu bir insandır ki onun aynı zamanda her türlü insan için dokunma organları vardır ve onların arasında görkemli uyumun büyük anlarını yaşar. -içimizde büyük raslantı da böyledir, bir tür gezegenlerin hareketi.-

260

“İstemek” eşit amacı istemektir, “amaç” bir değer biçmeyi içerir. Değer biçmelerin kaynağı nedir? Acaba temeli “hoş ve acıtan” sabit bir norm mudur?

Ama sayısız hallerde bir şeyi kendi değer biçmemizi içeriye yerleştirirsek ancak o zaman acıtıcı kılızır.

Ahlâki değer biçmelerin kapsamı: Onlar hemen hemen her bir duyu izleniminde role iştirak ederler, birlikte öneyak olurlar. Dünya bize bu sayede renkli görülür.

Biz amaçları ve değerleri içine koyduk: Bu sayede muazzam bir gizli güç kitlesini içimizde taşıyız: ama değerlerin karşılaştırılmasında birbirine muhalefet eden değerli diye geçerli olmuştur, öyle ki birçok nimet cetvelleri mevcut olagelmıştır. (Buna göre onlar “bizathi” değerli değildirler)

Tek tek nimet cetvellerinin analizinde onların çetelesi sınırlı grupların varoluş şartlarının çetelesi olarak ortaya çıkar. (Ve çoğu kez daha yanıltıcı olarak): Kişinin idamesi için.

Şimdiki insanların mülahasasında bizim çok farklı değer yargılarını kullandığımız ve onların içinde hiçbir yaratıcı gücün varolmadığı ortaya çıkmıştır.

-Esas: “Varoluşun şartı” şimdi ahlâki yargılarda mevcut değildir. O ahlâki yargı çok daha gereksizdir, uzun zamandan beri o derece acı verici değildir. O keyfi olur. Kaos.

İnsanlığın üzerinde durakalan hedefi kim yaratır ve bireyin üzerindeki. Önceleri ahlâkla idame etmek istenmişti: Ama şimdi hiç kimse artık idame etmek istememektedir, onda artık idame edilecek bir şey yoktur. Şu halde ayartıcı ahlâk, kendine bir hedef koymaktır.

Ahlâki davranışın ölçütü nedir? 1. Onların diğerkâmlıkları, 2. Onların genel geçerliliği vs. ama bu oda ahlâkçılığıdır. Halkları incelemelidir ve her keresinde ölçütün ne olduğu görülmelidir ve onda dile gelenin ne olduğu kavranmalıdır: Bir inanç “böyle bir davranış” bizim ilk varoluş şartlarınıza dahildir. “Ahlâksız demek” “mahvoluşunu-getiren” demektir. Artık içlerinde bu ilkelerin bulunduğu bu toplumlar mahvolmuşlardır: Bu ilkelerin tek tek her birisinin yeniden altları çizilmiştir, çünkü her birisi yeni teşkil edilen toplumun onlara tekrar ihtiyacı olmuştur, örneğin: “Sen çalmamalısın”. Toplum için müşterek duygunun (örneğin, Roma İmparatorluğu’nda) talep edilmediği çağlarda güdü “ruhun kurtuluşuna” yönelmiştir, dindarca konuşursak: “en büyük mutluluğa yönelmiştir” felsefi belirtirsek. Çünkü Yunanlı ahlâk filozofları artık hissetmiyorlardı.

Sahte değerlerin zorunluluğu: Bir yargıyı onun göreceliği ispatlarsa çürütebiliriz: Ona sahip olmak için zorunluluk ortadan kaldırılmasın diye.

Sahte değerlerin sebeplerle kökleri kurutulamaz. Tıpkı bir hastanın gözündeki şaşılık gibi. Onun orada var olmak zorunluluğunu kavramak gereklidir. Onlar sebeplerle hiçbir ilgisi olmayan sebeplerlerin sonuçlarıdır.

Ahlâkın sorununu görmek ve göstermek, bu bana yeni bir ödev ve ana mesele olarak görünmektedir. Bunun şimdiye kadarki ahlâk felsefesinde olup bittiğini sanmıyorum.

İnsanlık iç dünyasının ana olguları üzerine daima ne denli sahte ve yalan dolandı. Burada görmemek, şurada ağzını açmamak ve ağzını kapalı tutmak (konuşmamak).

Ahlâki yargının hangi yanlış yorumlamalardan geçtiği ve gerçekte kaç kere en esaslı anlamda “kötünün” iyi diye değiştirildiği bilinci ve bilişi mevcut değildir. Bu kaydırmalardan biri üzerine “Örf ve adetlerin edepliliği” (ahlâkın ahlâkiliği) sözüyle işaret etmiştim. Vicdan da alanını değiştirmiştir: Bir sürü vicdan azabı mevcuttu.

A. Ahlâk ahlâksızlığının eseri olarak.

1. Ahlâki değerlerin egemenlik kazanması için, sırf ahlâksız güçlerin ve duygusal heyecanların yardım etmesi gereklidir.

2. Ahlâki değerlerin oluşması ahlâklı olmayan (ahlâksız) duygusal heyecanların ve gözetmelerin eseridir.

B. Ahlâk yanılığının eseri olarak.

C. Ahlâk kendisiyle giderek çelişkiye düşer.

“Misilleme- Doğruluk, kuşku, birinin hakkında hüküm vermek”, “ahlâka inanmasının “ahlâksızlığı”.

Adımlar:

1. Ahlâkın mutlak egemenliği: Bütün biyolojik olaylar ona göre ölçülür ve yargılanır.

2. Hayatla ahlâkın özdeşleşmesi girişimi (uyan bir kuşkunun belirtisi: ahlâk hayatın karşıtı olarak hissedilmemelidir); birden çok çare, hatta bir aşkın yol.

3. Hayat ile ahlâkın karşıt tutulması: ahlâk hayattan ona bakılarak hükme bağlanır ve mahkûm edilir.

D. Ahlâk hayata ne derece zararlı idi:

a) Hayattan zevk alınmasına, hayata karşı şükranlık duygusuna karşı vs.

b) Hayatın güzelleştirilmesi, soylulaştırılmasına engel olur.

c) Hayatın tanınmasına engel olması.

Onun hayatın en yüksek olaylarını kendisiyle arasının açılmasına çalıştığına göre hayatın gelişmesine karşı.

E. Karşı faturası: Hayat için faydalılığı.

1. Ahlâk daha büyük bütünlüklerin idamesi ilkesi olarak, uzuvların (halkalarının sınırlandırılışı) “Gereç” için faydalı.

2. İnsanın tutkular yüzünden içinde tehlikeye düşer oluşunun oranına göre hayatı idame ilkesi olarak: Ortalama insan için faydalı.

3. Derin zaruretin (felaketin) ve hayatı dumura uğramanın hayatı mahveden etkilerine karşı ahlâk, nefsi idame ilkesi olarak acı çekenler için faydalı.

4. Ahlâk kudretlilerin korkunç patlamalarına karşı ilke olarak. “Aşağı mertebedeki insan” için faydalıdır.

267

“Hak”, “Haksızlık” vs. gibi kavramları belirli, dar burjuva anlamında almak iyidir: “Doğru yap ve kimseden korkma” yani belirli bir kaba şemaya uygun olarak, ki onun dahilinde ödevini yapması için bir toplum mevcuttur.

Birkaç bin yıllık ahlâkın ruhumuza neyi eğiterek nakşettiğini düşünerek onu hafife almamalıyız.

268

Ahlâkın iki tipi birbiriyle karıştırılmamalıdır: Kendisiyle sağlıklı kalan içgüdünün başlayan yozlaşmaya karşı direndiği bir ahlâk ve bir başka ahlâk, kendisiyle düpedüz bir yozlaşmanın kendisini formüle ettiği, haklı kıldığı ve bizzat geri götürdüğü ahlâk.

İlki stoik, sert, zorbaca olmayı adet edinmiştir (Stoisizm- Revakıyun) bizzat böyle bir frenleyici ahlâktı.) Diğerı hülyaperest, sentimental, giz dolu idi, o kadınları ve “güzel hisleri” kendine çekmiştir (ilk Hıristiyanlık böyle bir ahlâktı).

269

Bütün ahlâklaştırmak fenomen olarak göze alınmıştır. Bilmece olarak da ahlâksal fenomenler beni bilmeceler olarak meşgul ettiler. Ben bugün bir yanıt verebilirim: Yakınının iyiliğinin benimkinden daha yüksek değere malik olmasının benim için anlamı nedir? Ama kendi iyiliğinin değerini benden daha başka türlü takdir etmesi, yani düpedüz iyiliğimi onun üstünde tutması ne demektir? “Sen mecbursun”, (un anlamı nedir) ki o filozoflar tarafından doğrudan doğruya verilmiş olarak değerlendirilir?

Olasıdır ki, birini başkasına yönelttiği hareketin kendisine yöneltilen davranıştan daha yüksek sayması gibi kaçık bir düşünce bu başkası keza tekrar vs. (birinin bu esnada kendi kendisini gözönünde bulundurmamasından, tersine başkasının iyiliğini gözönünde tutmasından dolayı, sadece böylece davranışları tasvip etmesi anlamına gelir. Yani müştereklik ruhunun içgüdüsü olarak, bireyin denilebilir ki az önemi vardır, görüşünün takdirine dayanmış ama birliktelikte çok şey beklendiği kabul edilişi şu şartla ki düpedüz bir toplum teşkil ettiği bir ortaklık hissiyle ve ortak vicdanla bir birliktelik oluşturduğu içindir. Buna göre bir tür idman bakışın belirli bir yönünde, bir optiğe yönelik irade ki o kendi kendisini görmesini imkânsız kılmak ister. Düşüncem şudur: Hedefler mevcut değildir ve onlar tek tek bireyler olmalıdırlar: Biz genel hayı huyu görüyoruz: Her bir tekil kişi kurban edilir ve gereç olarak yararlı olur. Caddelerden geçiniz sırf kölelere rastlamaz mısınız? Nereye? Niçin?

270

Bir kimsenin kendi karşısında düpedüz sadece ahlâklı değerlere atfen saygılı olması nasıl mümkündür? Bunun dışındaki her şeyi ona

tabi kılması ve iyi, kötü, islah, ruhun kurtuluşu, v.s ile karşılaştırma-
da onları cüzi görmesi nasıl mümkün olmaktadır? Örneğin, Henri
Fréd. Amiel. Ahlâki alarjinin anlamı nedir? Ben fizyolojik, keza psi-
kolojik olarak soruyorum: Örneğin, Pascal. Buna göre, diğer büyük
niteliklerin var olduğu hallerde; keza Schopenhauer'in durumunda,
o besbelli sahip olmadığı ve olamadığı şeyi takdir etmişti. Acaba o fi-
ili acı ve hoşnutsuzluk durumlarının alışlagelmiş sırf ahlâk yorumu-
nun sonucu değil midir? O birçok hoşnutsuzluk hislerinin sebebini
anlamayan, ama ahlâki varsayımlarla kendine açıklayacağını sanan
belirli bir tür duyarlık değil midir? Öyle ki zaman zaman duyulan bir
sağlık ve güç duygusu daima derhal "rahat vicdan", optiğinin altın-
da "Tanrı'nın yakınlığı" ruhun kurtuluşu bilinci tarafından aşırı ay-
dınlatılmış olarak görünmüyor mu? Buna göre ahlâk alerjisi olan
kimse 1. Ya gerçekten toplumun erdemli tipine yaklaştırmasında
kendi değerine sahiptir "namuslu", "dürüst" -Yüksek saygınlığın or-
ta bir ruh durumu: bütün muktedir oluştta orta çapta, ama bütün is-
temekte onurlu, titiz, kesin, saygın olan, kendini ispatlamış olan ki-
şi; 2. Ya da ona sahip olduğunu sanmaktadır, çünkü denilebilir ki bü-
tün ruh durumlarını başka türlü anlayacağına inanmamaktadır. O
kendi kendisini bilmez, o şekilde kendisi yorumlar. Ahlâk onda in-
sanın kendine katlandığı biricik yorum şeması olarak görülür, bir tür
gurur değil mi?

271

Ahlâki değerlerin egemenliği: Bu egemenliğin sonuçları: Psikolo-
jinin bozulması vs. ona bağlı olan her yerdeki fecaat. Bu egemenliğin
anlamı nedir? O neye işaret etmektedir?

Bu alandaki belirli bir evetin ve hayırın belirli daha büyük istica-
line işaret eder. Ahlâki değerleri kesin gösterebilmek için bütün emir
türleri kullanılmıştır. Onlara en uzun süre kumanda edilmiştir: On-
lar içgüdüsel iç komutanları gibi görünmektedirler. Sosyetenin ida-
me şartları, onda ifadesini bulmaktadır, ahlâki değerlerin tartışıla-
maz olarak hissedilmesiyle ifadelenmektedir. Pratik: Yani faydalılığı
en üst değerlerin üzerinde insanların arasında kalarak bir tür yaptı-
rma ulaşılar. Biz kendileri sayesinde bu alandaki üzerine düşünme-
nin ve eleştirinin felç edildiğinin bütün araçlarının uygulandığını gö-
rürüz: Kant bile hangi tutuma iltifat etmektedir? Burada "araştır-
mada bulunmayı" gayrı ahlâki olarak reddedenler bir yana.

Bütün olayda mutlak tecanüsü göstermek ve ayırımın uygulanmasını sadece perspektifçe kayıtlı olarak belirtmek ahlaki amacıdır. Ahlâki olarak övülen her şeyin özünde bütün ahlâksız olana eşit olduğunu ve ahlâkın her türlü gelişiminin ahlâk dışı araçlarla ve ahlâk dışı amaçlarla sağlandığını göstermek gerekir. Bunun aksine her türlü ahlâksızca diye itibardan düşen her şeyin ekonomik olarak mülahaza edilirse, daha yüksek olan ve daha ilkesel olan ve hayatın daha büyük zenginliğinin bir gelişiminin zorunlu olarak ahlâksızlığın ilerlemesine yol açtığını gözler önüne sermelidir “hakikat” bizim bu olguyu görmeye müsaade ettiğimiz derecedir.

Sonunda endişeye gerek yok: Bu ince tarzda ahlâksız olmak için çok pek çok ahlâklı olunmalıdır; ben burada bir mecazı kullanacağım: Bir hastalıkla ilgilenen bir fiziyolog ve onun tarafından şifaya kavuşturulmak istenen bir hasta aynı ilgiye malik değildirler. O hastalığın ahlâk olduğunu sözgelimi kabul edelim- çünkü o bir hastalıktır- ve biz Avrupalılar onun hastalarıyız: Ne gibi bir ince işkençe ve güçlük ortaya çıkacaktır, eğer biz Avrupalılar aynı zamanda onun meraklı gözlemcileri ve psikologları isek: Biz acaba ciddi olarak ahlâktan kurtulmak isteyecek miyiz? Biz onu isteyecek miyiz? Bizim buna muktedir olup olmayacağımız sorusu bir yana. Acaba “şifaya kavuşturulabilecek miyiz”?

2. Sürü

Kimin kudrete yönelik iradesi ahlâktır? Sokrates'den beri Avrupa'nın tarihinde müşterek olan yan ahlâki değerleri diğer bütün değerler üzerine egemen kılmak girişimidir. Öyle ki onlar sadece hayatın rehberi ve yargıcı olmakla kalmazlar, tersine 1. bilginin, 2. sanatların, 3. devletin, ve toplumun çabalarının da yol göstericisi ve yargıcı olmak isterler. “insanın” “daha iyi olması” biricik ödev olarak görülür, bütün geriye kalan değerler onun için araçlar olarak düşünülür (ya da aksatış, engelleyiş, tehlike olarak: Buna dayanarak onlarla mahvedilinceye kadar mücadele edilmelidir denilir.) Çin'de de buna benzer bir hareket ortaya çıkmıştır. Buna Hindistan'daki bir akım da dahildir. Güce yönelik bu istencin muazzam gelişimlerinin

içinde şimdiye kadar yeryüzünde cereyan etmiş bulunan ahlâki değerlerin bakımından önemi nedir?

Yanıt: Onun ardında üç değer gizlenmiştir: 1. Sürü içgüdüsü, güçlüler ve bağımsızlara karşı 2. Acı çekenlerin ve kusurlu, yeteneksiz yaratılanların mutlulara karşı içgüdüsü 3. Ortalama insanların (sıradan olanların) istisnalara karşı içgüdüsü. Bu hareketin muazzam avantajı ne kadar çok gaddarlık, sahtelik ve dar kafalılık onun içinde işbirliği etmiştir (çünkü ahlâkın hayatın ana içgüdülerıyla mücadelesi tarihi bizzat yeryüzünde şimdiye kadar görülen en büyük ahlâksızlıktır...)

275

İçinde yaşadığımız ve eskiden beri alıştığımız bir şeyde bir sorun görmek çok az sayıdaki insanın başaracağı bir şeydir. Göz düpedüz bunun için ayarlanmamıştır: bu bana özellikle ahlâkımıza atfen ortaya çıkan bir hal olarak görünmektedir.

“Her bir insan diğerleri için obje olarak” sorunu en yüksek onurlandırmalara vesile olmuştur: kendisi için, hayır. “Sen mecbursun” sorunu: kendisini sebeplendirmesini bilmeyen, tıpkı seksüel içgüdü gibi eğilim güdülerin mahkûm edilmesine dahil olmamalıdır: tersine o kendinin değer ölçer ve yargıcı olmalıdır.

“Eşitlik” sorunu, oysa biz hepimiz ödüllendirişin susuzluğunu çekeriz: Düpedüz biz burada bunun aksine tıpatıp beklentileri kendimize olduğu kadar başkaları için de geçerli saymalıyız. Bu o derece yavan, göze çarpar derecede kaçıkçadır: Ama o kutsal, daha yüksek mertebededir diye hissedilir, akla karşı çıkan çelişki işitilmez olur. Fedakârlık ve diğerkâmlık seçkinleştirici, ahlâka karşı kayıtsız şartsız itaat ve inanç, onların karşısında herkesle eşit olmak.

Sağlığın ve hayatın savsaklanması ve feda edilişi, kendi değer vazından tamamiyle vazgeçiş, herkes tarafından ondan vazgeçtiğini görmeğe ilişkin şiddetli istek. Davranışların “değeri belirlenmiştir: Her bir birey bu değerlendirilişe tabidir.”

Biz şunu görürüz: Bir otorite konuşmaktadır, kim konuşuyor? eğer o bu otoriteyi mümkün mertebede kendine olabildiğince onun altında zelil için o derece yüksekte ararsa insanın gururunu hoşgörü ile karşılamalıyız. Şu halde Tanrı konuşmaktadır!

Mutlak bir yaptırım olarak (hissetmek) Tanrı’ya ihtiyaç vardır, onun üzerinde hiçbir merci yoktur, bir “kategorik imparator” olarak

ya da aklın otoritesine inanılırsa onun sayesinde mantiki olduğu bir birlik metafiziğine gerek vardı. Tut ki Tanrı'ya inanç yitmiş olsun: Bu takdirde şu soru yeniden sorulur: "Kim konuşuyor?" benim yanıtlım metafizikten alınmış değil, tersine hayvan fiziolojisinden alınmıştır: Sürü içgüdüğü konuşmaktadır. O efendi olmak istemektedir. Bunun için onun "sen mecbursun"u vardır. O tekil insanı sadece bütünü anlamında, bütünü iyiliğine geçerli kılmak istemektedir, o kendini bütünden çözenlere kin beslemektedir, O ona komşu olan bütün bireylere kinini çevirmektedir.

276

Avrupa'nın bütün ahlâkı sürü insanın faydasına sahiptir temelinde: Bütün daha yüksek, daha ender insanların üzüntüsü onları seçkinleştiren her şeyin onların bilincine küçültmenin ve iftiranın hissi ile birlikte gelmesidir. Şimdiki insanın güçleri karamsar somutkanlığın sebepleridirler: Orta çaptakiler (sıradan olanlar) sürüde olduğu gibi çok soru sormaksızın ve vicdanları olmaksızın şen-şatırdırlar. (Güçlülerin somurtkanlığına bir örnek olarak, Pascal ve Schopenhauer gösterilebilir).

Bir sürünün bir niteliği ne denli daha tehlikeli görünürse, o derece esaslı olarak aforoz edilir.

277

Sürüde doğruculuğun ahlâkı "sen tanınabilir olmalısın, içini belirgin ve sabit işaretlerle ifade etmelisin- aksi halde tehlikelisin: ve eğer kötü isen, kendini değişik gösterme yeteneğin sürü için en fenasıdır. Biz gizli olanı, tanınmaz olanı hor görürüz. Buna binaen sen kendi kendini tanınabilir, telakki etmelisin sen kendine gizli olmalısın, değişeceğine inanmaya mezun değilsin." Şu halde: Doğruculuğun gereği şahsın tanınabilirliğini ve sabit kalmasını şart koşar. Gerçekten o eğitim işidir ki sürü üyesini insanın mahiyeti üzerine belirli bir inancın üyesi yapar. O ilkin bu inancı oluşturur ve bundan sonra bunun üzerine doğruluk ister.

278

Bir sürünün dahilinde, her bir cemaatin yani (antiparantez) doğruculuğun aşırı takdirinin iyi bir anlamı vardır. Kendini aldattırmamak ve buna binaen kişisel ahlâk olarak bizzat aldatmamak! Eşitler arasında bir karşılıklı yükümlülük dıştan bakılırsa tehlike ve tedbir, aldatışa karşı tetikte olmak, bunun için içte de psikolojik ön şarttır. Güvensizlik doğruculuğun kaynağı olarak.

Sürü erdemlerinin eleştirisi üzerine - *inertia* (gayrı faal). 1. Güvende, çünkü güvensizlik gerilim, gözlem, üzerine düşünmeyi gerekli kılar. 2. Kudretin uzaklığının büyük olduğu ve itaatın zorunlu bulunduğu yerde itaat zorunludur; Korkmamak için sevmeye, takdir etmeye, ve kudret farklılığını değer farklılığı olarak görmeye çalışılır. Öyle ki arasındaki nisbet artık isyan etmez. Doğruluk ruhunda. Ne doğrudur? Bir açıklamanın verildiği yerde ki, o bize ruhun çabasından asgari miktarı oluşturur, (üstelik yalan söylemek çok yorucudur) 4. Sempatide, kendini eşit kılmak, eşit hissetme girişiminde bulunulur, mevcut bir hissi kabul etmeye gayret edilirki bu bir rahatlatma, kolaylık getirir: Değer yargısının en kendi olan haklarını kendine ayıran ve sürekli olarak teyid eden (sonuncusu bir dinginlik sağlamaz) edilgen bir şeyin etkin bir şeye karşı tutulmasıdır. 5. Yargının tarafsızlığında ve serinkanlılığında: Duygusal heyecanın zorlamasından kaçınır ve en iyisi "bir köşeye" çekilir "nesnel". 6. Dürüstlükte: En iyisi bir yasa yaratmanın yerine, kendine ve başkalarına emretmek yerine mevcut bir yasaya itaat edilir. Tepki göstermek yerine en iyisi itaat etmek. 7. Hoşgöründe: hakkın, hükme bağlamanın icra edilmesinden korku.

280

Sürünün içgüdüğü ortayı takdir eder ve orta çapı en yüksek en değerli olarak değerlendirir: Orası insanların çoğunluğunun bulunduğu yerdir; onların orada bulundukları durumudur. Aşağıdan yukarıya doğru bir çıkışı aynı zamanda üst sayıdan en küçük sayıya inmeyi telakki eden bütün hiyerarşinin rakibidir. Sürü kendi altında olduğu kadar kendi üstünde olanı kendine rakip ve zararlı olarak görür ve istisna olanı hisseder, onun manevrası yukarı doğru istinalara atfen, daha güçlülere, daha kudretlilere, daha bilgelere daha doğurganlara atfen onları koruyucuların, çobanların bekçilerin rolünü almaya ikna etmektir - onların ilk hizmetkârları diye görür: Bununla bir tehlikeyi bir faydaya dönüştürmüştür. Ortada korku sona erer: Burada insan tek başına değildir; Burada yanlış anlama için az bir yer vardır; Burada eşitlik vardır; Burada kişinin kendi insan varlığını bir itham (suç) olarak hissedilmez tersine, doğru varlık olarak hisseder. Burada memnuniyet egemendir. Güvensizlik istisnalar için geçerlidir; istisna olmak demek suçlu olmak demektir.

Eğer biz toplumun içgüdüsünden hareket ederek hükümler koyarsak ve belirli davranışları yasaklarsak, bununla onun akli olduğu gibi bir tür “olmayı”, bir “zihniyet” olmayı yasaklarız, tersine sadece bu “varlığın” belirli bir yönünü ve faydaya yönelik faydalanmayı yasaklamış oluruz. Bu zihniyetin faydalanması yasaklanmıştır, ama işte erdemin ideoloğu olan Moralist gelmekte kendi yolundan gitmektedir ve demektedir ki: “Tanrı insanın kalbini görür” Sizin belirli davranışlardan kaçınmanızın ne yararı olabilir: “Siz bu yüzden daha iyi değilsiniz”. Yanıt: efendimiz eşek ve erdemli biz kesinkes daha iyi olmak istemiyoruz, biz kendi kendimizden memnunuz, biz birbirimize kendi aramızda zarar vermek istemiyoruz. Ve bu yüzden belirli davranışları belirli bir anlamda yasaklamak istiyoruz yani kendimize atfen, oysa aynı davranışları, onların toplumu hasımlarına örneğin size ilişkin olanları şart koşarsak bol bol saygıyla karşılamayı biliriz. Çocuklarımızı onlara atfen terbiye edeceğiz; onları büyük yetiştireceğiz. Sizin kutsal budalallığınızın tavsiye ettiği biz o Tanrı’nın beğendiği radikalizmden olsaydık, biz adamadakilili enayi dümbeleği o davranışlarla onların kaynağı, “yüreği” “zihniyeti” mahkûm etmek gibi bir budala olurduk, bu bizim insan varlığımızı mahkûm etmemiz anlamına gelirdi. Ve onunla onun en yukarı şartını, bir zihniyeti, bir yüreği, bir tutkuyu, ki onları biz en yüksek onurlarla el üstünde tutarız. Biz bu zihniyetin amaca uygun olmayan bir tarzda patlak vermesine ve yollar aramasına kararnamelerimizle engel oluruz, eğer kendimiz için bu gibi yasalar koyarsak, akıllıyız demektir, biz bununla ahlâklı da oluruz. En azından bize uzaktan ne kadar kurbanı mal olduğu, ne kadar evcilleştirme, nefsi yenmeye, kendimize karşı sertliğe gerekli olduğundan kuşku duymayınız. Kendimize karşı sertlik gerekli midir? Biz hırslarımızda şiddetliyizdir, öyle anlarımız olur ki birbirinizi yemek isteriz. Ama “ortaklık ruhu” bize ege-men olur: yine de bunun hemen hemen ahlâklığının bir tanımı (tarifi) olduğunu not ediniz.

Sürü hayvanının zayıflığı yozlaşmanın zayıflığı gibi benzer bir ahlâk doğurur: O insanlar aralarında birbirlerini anlarlar, birbirleriyle ittifak kurarlar (büyük yozlaşma dinleri daima sürü tarafından desteklenmeyi hesaba katarlar). Aslında sürü hayvanında her türlü has-

ta yan mevcut değildir, o tahmin edilemez derecede kendisidir; ama kendini yönetmeğe yeteneksizdir, bir “çobana” ihtiyacı vardır. Bunu rahipler anlarlar. Devlet mahrem değildir, yeterli gizlilikte değildir; onun “vicdanını yönetmesi” diye bir şeyi yoktur. Rahip sayesinde sūrū hayvanı ne bakımdan hasta kılınır?

283

Bedenen ve ruhen ayrıcalıklı olanlara karşı kin: Çirkin, kusurlu, yaratılmış ruhların güzel, gururlu, sevinçli ruhlara karşı baş kaldırması. Araçları: Güzelliğin, gururun, sevincin kuşkulu kılınışı: “Hiçbir *liyakat* yoktur”, “tehlike muazzamdır: kişi titremelidir ve kendini kötü hissetmelidir”; “doğallık kötüdür; tabiata direnmek doğru olan-
dır. Akla da” (tabiata aykırı olan daha yüksek diye görülür).

Bu ruh durumunu (durumu) sömüren ve halkı kendileri için kazanmak isteyenler yine rahiplerdir. “Tanrı’nın “adil” olandan daha memnun olduğu günahkârdır. Bu “putperestliğe karşı” mücadeledir. (Vicdan azabı ruhsal ahengi yok etmek, tahrip etmek için araç olarak). Sıradan insanların (ortalama insan) istisnalara karşı, sūrūnün bağımsızlara karşı kini. (Örf ve adetler asıl “ahlâklılık” olarak). “ben-cillığe” karşı çıkış: Sadece “başkalarının” lehine olan davranışlarımızın değeri vardır. “Biz hepimiz eşitiz”; egemenlik tutkusuna, “egemenliğe” denilebilir ki ayrıcalığa karşı çıkış; tarikatçılara, rindlere, şüphecilere karşı; felsefeye karşı (gereç ve köşe insiyakına karşı olarak); bizzat filozoflarda keza “kategorik imperatif”, ahlâklı olanın mahiyeti: “genel ve her yerde”.

284

Övülen durumlar ve hırslı istekler:- kavgasız, ölçülü, alçakgönüllü, saygılı, gözetken, cesur, namuslu, dürüst, sadık, inançlı, dosdoğru (içi dışı gibi bir), güven dolu, kendini veren, merhametli, yardım sever, titiz, yalın, hoşgörülü, adil, cömert, toleranslı, itaakâr, diğerkâm, kıskanmayan, iyi, gayretli.

Bu gibi nitelikler belirli bir iradeye ve amacı götüren araçlar olarak, şunlar birbirinden ayrılmalıdır: (çoğu kez kötü amaca yönelik); ya da bir ağırbasan duygusal heyecanın doğal sonuçları olarak (örneğin, maneviyat) ya da bir zaruret durumunun ifadesi, bir başka ifade ile: varoluş şartı olarak (örneğin, vatandaş, köle, kadın vs.).

Özeti: Onların hepsi de kendi kendilerinin uğruna “iyi” diye hissedilmezler, tersine zaten “toplumun”, “sūrūnün” ölçütü (kıstası) al-

tında amaçlarına götüren araçlar olarak, onların idame edilmeleri için ve yükseltilmesi için zorunlu olarak vardırırlar, aynı zamanda asıl bir sürü içgüdüsünün tek tek sonucu olarak vardırırlar: Bu erdem durumlarından esasında farklı olan, bir içgüdünün hizmetinde bulunurlar; çünkü sürü dışın doğrultusunda düşman, bencil, acımasız, egemenlik tutkusuyla dolu, güvensizlik doludur v.s.

“Çobanda” muhalefet ortaya çıkar. Onun sürünün muhalif nitelikleri olması gereklidir.

Sürünün hiyerarşiye karşı amansız düşmanlığı: eşit yapanlar lehine içgüdü (İsa). Güçlü bireylere karşı (les souverains) o düşmancadır, haksızdır, yalan-dolandır, sahtedir, acımasızdır, içten pazarlıktır, ödleler gururludur küstahdır, kıskançlıktır, intikam alıcıdır.

285

Ben şunu öğretiyorum: Sürü bir tipi ayakta tutmaya çalışır ve her iki yana karşı kendini savunur, keza onların yozlaşmış olanlarına (mücrimler v.s), onun üzerine yükselenlere karşı. Sürünün eğilimi durmaya ve hayatın idamesine yöneliktir, onun içinde yaratıcı hiçbir şey yoktur.

İyinin, iyi niyetlinin, adilin bize telkin ettiği hoş hisler (bunun aksine büyük, yeni insanın ortaya çıkardığı korku, gerilim) bizim kişisel emniyet, eşitlik hislerimizdir. Sürü hayvanı bu arada sürü tabiatını ulular ve kendi kendini iyi hisseder. Keyifli oluşun bu yargısı güzel sözlerle kendini maskeler. Böylece “ahlâk” doğar, ama sürünün gerçek olanlara (doğru olanlara) karşı kinini gözlemleyiniz.

286

İnsan kendi kendisinin üzerine yanlış bir müdahalede bulunmaz! Eğer diğerkâmlığın onu anladığı gibi ahlâki imperatifi (emir) öyle dinlersek, bu takdirde biz sürüye dahiliz demektir. Eğer bunun tersi hissine sahipsek, diğerkâm hislerde ve bencil olmayan davranışlarda tehlikeyi duyarsak, kendi sapışımızı hissedersek bu takdirde sürüye dahil değiliz.

287

Benim felsefem hiyerarşiye yöneliktir, bir bireysel ahlâka değil. Sürünün ruhu sürünün içinde egemen olmalıdır-ama onu aşmamalıdır: Sürünün rehberleri (önder) kendi davranışlarının esasında farklı olan değerlendirmesine ihtiyaç gösterirler, bunun gibi bağımsızlar ya da “yırtıcı hayvanlar” v.s.

Ahlâk insan gururunu meydana çıkarmak, yeniden ihya etmek girişimi olarak. “Özgür irade” kuramı dine aykırıdır. O insana kendini yüksek ruh durumları ve davranışlarını sebep olarak düşünebilmesi için bir hak tanımaktadır: O büyüyen gurur duygusunun bir biçimidir. İnsan kendi kudretini, “mutluluğunu”, belirtildiği gibi şöyle hisseder: Bu durumumdan önce “irade” olmalıdır. -Aksi halde o ona ait olmaz. Erdemlilik istemek ve istemiş olmak gibi bir olguyu zorunlu takaddüm olarak her bir yüksek ve güçlü mutluluk duygusunun önüne koymak denemesidir: Eğer düzenli olarak bilincin içinde belirli davranışlara yönelik irade mevcut ise, bu takdirde bir kudret hissi onun sonucu olarak yorumlanabilir. -Bu psikolojinin sırf bir optiğidir. Daima bizim bilincimizin içinde istenmiş olarak sahip olmadığımız hiçbir şeyin bize ait olmadığı gibi bir yanlış şart altında. Bütün sorumluluk öğretisi sadece iradenin sebep olduğu onu kendisine sebep olarak inanabilmek için istemiş olmayı bilmenin gerektiği gibi bu naif psikolojiye bağlıdır.

-Karşı hareketi ortaya çıkar, yani ahlâk filozofların ki aynı insan istediği şey için sorumludur gibi daima aynı ön yargının altında bulunur. İnsanın değeri ahlâki değer olarak tespit edilmiştir: Buna binaen onun ahlâklılığı bir causa prima (ilk sebep) olmalıdır. Buna binaen insanda “causa prima” olarak bir “ilke” var olmalıdır, “bir özgür irade”. Burada daima bir arka düşünce var: Eğer insan, causa prima değilse, irade olarak o değilse, bu takdirde o sorumsuzdur. -Buna binaen o ahlâki foruma dahil değildir. Erdem ya da erdemsizlik bu takdirde otomatik ve makinemsi olarak ortaya çıkacaktır...

Özetle: İnsanın kendisine saygı duyması için, o kötü olmaya da elverişli olmalıdır.

“Özgür irade”nin ahlâkının sonucu olarak tiyatroculuk. -Güç istencinin kendisinin gelişiminde yüksek ruh durumlarını (yetkinliğini) bizzat sebep olmuş gibi görmekte atılan bir adımdır. Buna binaen istemiş olmak sonucu çıkarılır. (Eleştirisi: Her yetkin eylem düpedüz bilinçsizdir ve artık istenmiş değildir: bilinç yetkin olmayan ve çoğu kez hastalıklı bir personal (şahıs) ruh durumunu ifade eder. Kişisel yetkinliğin iradeye bağlı olması, bilinçlilik olarak düşünül-

mesi, dialektik aklın eseri olarak görülmesi bir karikatür, kişinin kendini çürütmesinin bir tarzıdır. Bilinçliliğin derecesi hatta yetkinliği imkânsız kılar. Tiyatroculuğun biçimi)

290

Tanrı'nın haklı kılınmasının amacı için ahlâk varsayımı şudur: Kötü gönüllü olarak yapılır (sadece iyinin gönüllü olarak ortaya çıkarıldığına inanılsın diye.) Ve diğer yanda bütün musibetlerde ve acılarda bir şifaya kavuşturma amacının kaynaklık ettiğine inanılmazdır. "Suç" kavramı insan varlığının son sebeplerine geriye giderek değil (Adem ile Havva'nın ilk günahı) ve "ceza" kavramı bir terbiye edici iyi eylem, buna binaen bir iyi Tanrı'nın edimi olarak.

Ahlâk değerlendirişinin bütün diğer değerler üzerine mutlak egemenliği: Tanrı'nın kötü olabileceğinden kuşku duyulmaz ve zarar verici bir şey yapabileceğine inanılmaz, yani insan "yetkinlik" diye bir şeyi düşünürse, bu sadece ahlâki yetkinliktir.

291

Bir davranışın değerinin ondan önce bilincin içinde ne olup bitiyorsa ona bağlı olması- Bu ne kadar yanlıştır! Ahlâklılığı buna göre ölçtüler, hatta krimanaliteyi (cinailiği)...

Bir davranışın değeri sonuçlarına göre ölçülmelidir, öyle söylüyor faydacılar: Onu kökenine göre ölçmek, bir imkânsızlığı içerir, yani onu bilmenin imkânsızlığını.

Ama sonuçlar bilinir mi? Beş adım uzağında belki. Bir davranışın kişiyi neyi telkin ettiğini, nasıl heyecanlandırıldığını, kendine karşı heyecan verdiğini kim bilebilir, kim söyleyebilir? Tahrik edici olarak mı? Belki de bir patlayıcı maddenin ateşleyici kıvılcımı olarak mı?.. Faydacılar (utilitaristler) naiftirler... Ve biz sonunda neyin faydalı olduğunu bilmeliyiz. Burada da onların bakışı sadece beş adım ilerisine uzanır... Onların musibetten vazgeçmesini bilmeyenlerin büyük ekonomi kavramından haberleri yoktur. Köken bilinmez, sonuçlar bilinmez... Buna binaen bir davranış acaba değerli olur mu?

Eğer davranış kendi kalırsa: Ona eşlik eden bilincin içindeki olaylar, evet ve hayır, ki o ifasını izler: Bir davranışın değeri acaba ona eşlik eden öznel olaylardan mı kaynaklanmaktadır? (Bu müziğin değerini uyandırdığı zevke ya da zevksizliğe göre ölçmek demektir, bize verdiği eğlendiriciliğe ve hoşnutsuzluğa göre düşünmek demektir... Onun bestekârında uyandırdığı zevke ya da zevksizliğe göre.)

Besbelli onlara değer duyguları, bir kudret hissi eşlik eder, bir mecburiyet, bir güçsüzlük hissi, örneğin, özgürlük, hafifleme -başka türlü sorarsak: acaba bir davranışın değerini fizyolojik değerlere indirmek mümkün müdür? Acaba o yetkin bir hayatın, yoksa engellenmiş bir hayatın mı ifadesidir? Onun biyolojik değerinin bunda ifadesini bulması mümkündür...

Şu halde eğer bir davranış, ne de sonuçlarına göre, ne de ona eşlik eden olaylara göre değerlendirilemez ise, bu takdirde onun değeri bir x olup bilinmemektedir.

292

Davranışı insandan ayırmak ahlâkın doğallığını yok etmektir; “günaha” karşı kini ya da hor görmeye çevirirsek, bizatihi iyi ya da fena olan davranışların varolduğuna inanarak hareket etmiş oluruz.

“Tabiatın tekrar ortaya çıkarılması: Zati olarak bir davranış değer bakımından tamamiyle boştur: Onu kimin yaptığı sözkonusudur. Bir ve aynı “cürüm” bir halde en yüksek ayrıcalık, bir başka halde ise bir utanma damgası olabilir. Gerçektende bir davranışı ve dolayısıyla failini insanın kendi faydasına ya da zararına olan nispeti içinde yorumlamak yargıda bulunanların bencilliğidir (ya da kendisiyle benzerliğinin, ya da akraba olmayışının nispetine göre).

293

“Haysiyet kırıcı davranış” kavramı bize güçlük çıkarır. Esas itibarıyla ne olup biterse bizatihi (zati olarak) haysiyet kırıcı olamaz: Çünkü ondan vazgeçilmek istenmemiştir: Çünkü her biri hepsiyle o şekilde bağlantılıdır ki, bir şeyi devre dışında bırakmayı istemek hepsini dışta bırakmak demektir. Bir haysiyet kırıcı davranış demek bir reddedilmiş dünya demektir diyebiliriz. Ve hatta bundan sonra da: Bir reddedilen dünyada reddetmek de haysiyet kırıcı olacaktır... Ve her şeyi reddeden bir düşünce tarzının mantıksal sonucu her şeyi onaylayan bir pratik olacaktır... Eğer oluş bir büyük devri-daim ise, bu takdirde her bir halka eşit değerdedir, ebedi, zorunludur... Evet ve Hayır'ın bütün ilintilerinde, tercih etmek ve reddetmek, sevmek ve kin beslemek de sadece bir pespektif hayatın belirli tiplerinin çıkarı (ilgisi) ifadesini bulur: Aslında ne varsa herşey evet'i dile getirir.

294

Öznel değer yargılarının eleştirisi- Vicdan. Önceleri şöyle bir sonuç çıkarılırdı: Vicdan bu davranışı reddetti; buna binaen bu davranış

nış haysiyet kırıcıdır, nefret ettiricidir. Gerçekte bir davranışı vicdan reddeder, çünkü o çok uzun zamandan beri reddedilmiştir. O sadece bir davranışın ardından dile getirir: O değerler yaratmaz. Daha önce-leri belirli davranışları reddetmeyi belirleyen şey vicdan değildi, tersi-ne onun sonuçları bakımından sağgörü (ya da ön yargı) idi... Vicdanın onayı, “kendisiyle barışık” olmanın doğurduğu hoşnutluk hissi sanat-çının eserinden aldığı zevkle aynı değerdedir, payededir, o kesinlikle hiçbir şeyi ispatlamaz. Kişinin kendisinden memnuniyeti ona ilişkin olan için bir değer ölçütü olmayacağı gibi bir şeyin değerine karşı da bir karşı delil oluşturmaz. Davranışlarımızın değerini ölçebilmemiz için fazla bir şeyi yeterli derecede bilmiyoruz: Bunun için nesnel ola-bilmekte hepsine ilişkin imkânımız mevcut değildir. Eğer biz bir dav-ranışı reddedersek bile biz yargıç değiliz, tersine tarafızdır... davranış-ların refakatçisi olarak soylu hissi duygular onların değeri için hiçbir şeyi isbatlamazlar: Bir sanatçı en büyük bir duygu taşkınlığıyla ruh du-rumunun vecdiyle dünyaya zavallı bir eser getirebilir. Bu duyduğu he-yecanların ayartıcı olduğunu söylemek daha doğru olur: Onlar bakışı-mızı, gücümüzü bir budalalık yaptığımıza dair eleştiriden, tedbirden (dikkatten) kuşkudan saptırırlar... Onlar bizi aptal ederler...

295

Biz vicdan teşrihinin varisleriyiz ve ikibin yılın kendisini çarmı-ha germiş evlatlarıyız: Onda en uzun süreli alıştırmalarımız, belki de ustalığımız, usta becerikliliğimiz, (maharet) her halükârda içkindir. Biz doğal eğilimleri vicdan azabıyla birleştirdik.

Bunun tam aksi bir girişim mümkündür: Doğal olmayan eğilim-ler ahiretsel olana eğilimleri kastediyorum, anlamsız olana, düşünce-ye aykırı olana, doğaya aykırı olan eğilimler, kısaca şimdiye kadarki idealler, kısaca toptan dünyaya iftira edici idealler vicdan azabıyla birleştirilmişlerdi.

296

Psikolojideki büyük cürümler:

1. Bütün, acı, bütün mutsuzluk haksızlıkla (suçla) tahrif edilmiş-tir (acının masumluluğu ondan alınmıştır).
2. Bütün güçlü sevinç hisleri (mağrurluk, şehvet, galebe duygu-su, gurur, cüretkârlık, tanıma, kendinden emin oluş ve bizatihi mut-luluk) günah, ayartı (baştan çıkarış, iğva), kuşku uyandırıcı olarak damgalanmıştır.
3. Zaaf duyguları, en içteki ödleklilikler, insanın kendi kendisine

cesaretinin eksikliği hatta kutsal adlarla donatılmıştır ve arzuya değer diye en yüksek anlamda öğretilmiştir.

4. İnsandaki bütün büyüklük yanlış yorumlanmıştır insanın bencilsizliği olarak, bir başka şey için kendini kurban ediş olarak, başka insanlar için, hatta sanatçıda hatta tanıyanda kişiselliğin yok edilişi onun en yüksek tanınmasının ve muktedir olabilmesinin sebebi diye yutturulmuştur.

5. Sevgi kendini teslim ediş olarak (ve diğerkâmlık) diye tahrif edilmiştir, oysa onlar aşırı bir iç zenginliğe binaen kişiliğin bir fazladan alış yada verişidir. Sadece bütün insanlar, şahıslar sevebilirler; kişiliğinden sıyrılmış olanlar, “nesnel olanlar” en kötü âşıklardır (-kadıncıklardan bu sorulabilir). Bu Tanrı’ya yönelik sevgi için de ya da “vatan” sevgisi için de geçerlidir: Kişi kendi üstünde sapasağlam oturmalıdır. (Bencillik, benlemek, diğerkâmlık başkalamak diye belirtilebilir.

6. Hayat ceza olarak mutluluk ayartı olarak; tutkular şeytanca, kendine güven allahsızlık olarak görülür.

Bütün bu psikoloji engellemenin psikolojisi, bir tür korkuyla duvar çekmek olarak düşünülür; büyük kalabalıklar (kusurlu ve yeteneksiz yaratılanlar ve orta çapta insanlar) (sıradan olanlar) bununla daha güçlü olanlara karşı direnmek isterler (-ve onları gelişimlerinde aksatırlar). Diğer yandan onun kendileri ile en iyi geliştiği bütün içgüdüler kutsallaştırır ve onurlu kılınmasını bilirler. Yahudi rahipler zümresine bakınız!

297

Ahlâk aşkınlığı yüzünden tabiatın değersizleştirilişinin kalıntıları: Bencilliği giderişin değeri, diğerkâmlığın kültü (tapma) sonuçlarının oyununun dahilinde: misillemeye inanış, “iyiliğe”, “bizzat deha ya inanış”, sanki biri gibi öbürünün de bencilliğin yok edilişinin sonuçlarıymış gibi görülmesiyle; burjuva hayatının kilisece müeyyideleştirilişinin devamı; Tarihin mutlak surette yanlış anlaşılması (ahlâklaştırma olarak terbiye ediciliğin eseri) ya da tarihe bakışta karamsarlık (-bu sonuncusu hemen hemen tabiatın değerinin yok edilişi o düzmece haklı kılınışı, karamsarin gördüğünü ve onun görmek istenmemesi gibi).

298

“Ahlâk, ahlâk uğruna- Onun tabiatsızlaştırılışında bir önemli aşama: o bizzat son değer olarak görülür. Bu safhada o dine nüfuz et-

miştir: Örneğin, Yahudilikte. Ve keza onun dini tekrar kendinden ayırdığı ve onun için Tanrı'nın yeterli "ahlâklı" olmadığı bir dönem vardır. Bundan sonra o kişisel olmayan ideali tercih eder... Bu şimdi ki durumdur.

"Sanat için sanat". Bu aynı tehlikeyi taşıyan bir ilkedir, bununla nesnelere yanlış bir tezat getirilir. O bir realiteyi iftiraya yol açar ("Çirkin olana" idealize ediş). Eğer bir ideal reel olandan çözülürse, bu takdirde reel olan aşağıya itilir, o yoksullaştırılır, o iftiraya uğratılır, "Güzellik uğruna güzellik", "doğru olan, gerçek olan, uğruna" gerçek, "iyi olan iyi uğruna". Bunlar reel olana ilişkin olarak kötü bakışın üç biçimidir.

-Sanat, bilgi, ahlâk araçları: Onların içindeki hayatın yükseltilmesi amacını tanımak yerine onlar hayatın karşıtı olarak Tanrı'yla ilintili kılınır, aynı zamanda şurada ve burada arasından bize bakan daha yüksek bir hayatın vahiyleri olarak görünürler. "Güzel ve çirkin", "doğru ve yanlış", "iyi ve kötü". Bu ayrımlar ve muhalefetleri insanın varlığını değil, denilebilir ki tersine hasımlarını kendinden ayıran herhangi sabit ve devamlı bütünlerin insan varlığının yükseltiş şartlarını açığa vururlar. Onunla yaratılan savaş orada en önemli olan yandır: Tecridi pekiştiren ayırmanın araçları olarak.

299

Ahlâksal olan Naturalizm: Zahiren tahakkümden kurtulmuş olan, doğaüstü ahlâk değerinin onun "tabiatına" indirgenmesi: Yani doğal ahlâksızlığa, doğal faydacılığa vs.

Ben bu değerlendirmelerin eğilimini ahlâki naturalizm diye adlandırabilirim: ödevim zahiren bağımsızlaşan ve doğasız hale gelen ahlâki değerlerini onların tabiatına geriye aktarmaktır -yani doğal "ahlâksızlığına".

-NB (not): Yahudice "kutsallıkla" ve onun tabiat temeli ile karşılaştırma: Keza o bağımsız kılınan ahlâk yasasıyla durum aynıdır, tabiatın zıddı olarak).

Ahlâkın tabiatsızlaştırılması için atılan adımlar (öyle adlandırılan "idealize edilişi"). Bireyin mutluluğuna götüren yol olarak, bilginin sonucu olarak. Kategorik imperativ olarak, kutsallaştırışın yolu olarak, hayat iradesinin olumsuzlanması olarak. (Ahlâkın adım adım hayata düşman kesilmesi).

Ahlâkta baskı altına alınan ve silinen mülhitlik- kavramları: Put-perest, efendiler ahlâkı, (virtü).

Benim sorunum: insanlık şimdiye kadar ahlâktan olduğu kadar ahlâklılıktan ne derece zarar görmüştür?Ruha ika edilen zarar vs.

Sonunda insansal değerleri tekrar epeyce onların sadece içlerinde bir hakkı olduğu köşeye geriye itilmesi, haylazların değerler olarak. Birçok hayvan türleri tarihte yitmiştir, tut ki, insan da yitsin, bu takdirde dünyada hiçbir şey eksilmeyecektir. Bu hiçliğe de hayran olmak için kişi filozof olmalıdır (-Nil admirari- Hiçbir şeye hayran olmayınız).

İnsan, bir küçük aşırı gergin olan hayvan türü- o şanslıymış ki kendi zamanına sahiptir; yeryüzündeki hayat bir an, bir ara olayı, sonuçsuz bir istisna, dünyanın toplu karakteri için önemsiz kalan bir parça şeydir. Dünyanın kendi iki hiçlik arasında her yıldız gibi bir ünlü ses boşluğu, plansız bir olay, akıl, irade, bir benlik bilinci, zorunlu olanın en kötü tarzı, budala zorunluluk. Bu düşünceye-karşı içimizde bir şey başkaldırır; kendini beğenmişlik yılanı her şeyin yanlış olduğuna bizi ikna eder: Çünkü o isyan ettirtir. Bütün bunlar zahirilik olamaz mı? Ve insan buna rağmen Kant'ın belittiği gibi...

4. Erdemliliği nasıl egemen kılabiliriz?

Moral filozofarının ideali üzerine- Bu risale erdemin büyük politikasının sözünü eder. Biz onu öğrenmek erdemli nasıl olunuru değil, tersine nasıl erdemli kılınırı öğrenmeyi dert edinenler için, faydalı olarak belirledik. Erdemlilik nasıl egemenliğe ulaştırılır? Ben hatta bu biri istemek için - erdemin egemenliği- esas itibariyle diğerini istememeli olduğunu ispatlamak istiyorum, düpedüz bunun için erdemli olmaktan vazgeçilir. Bu fedakârlık büyüktür: Ama böyle bir hedef böyle bir kurbana değer. Hatta daha büyüklerine de.... en ünlü ahlâk filozoflarından birkaçı bu derece rizikoya girmişlerdir. Onlar tarafından gerçek tanınmıştır ve öncelenmiştir ki o bu risale ile ilk kez öğretilmelidir, öyle ki erdemliliğin egemenliğine sadece bu aynı araçlar sayesinde kavuşulur ki onlarla denilebilir ki bir egemen-

liğe ulaşılmıştır, her halûkârda erdemlilikle değil. Bu risale belirtildiği gibi, erdemliliğin politikası üzerine açıklamalarda bulunmaktadır. O bu politikanın bir idealini tespit etmekte, onun nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır, eğer bu yeryüzünde bir şey yetkin olabilecektse. Şimdi hiçbir filozof yetkinlik tipinin politikada ne olduğu üzerine kuşku duymayacaktır. Yani Macchiavellizm. Ama Makyavelcilik, 'pur, sans, mélange, cru, vert, dans, toute sa force, dans toute son âpreté' insan üstüdür, Tanrısal'dır, aşkındır, o insanların erişebileceği bir şey değildir, en çok ona şöyle bir değinilmiştir. Politikanın bu dar tarzında da erdemliliğin politikasında da idealin ele geçirilmediği izlenimi mevcuttur. Platon da ona şöyle bir dokunmuştur, (değinmiştir.) Gizli şeyler için en tarafsız ve en bilinçli ahlâk filozoflarında açık gözlerin mevcut olduğunu varsayalım, (ve bu ahlâkın bu gibi politikacılarının adıdır, yeni ahlâk otoritelerinin her türlü kurucularının adıdır.) İnsanın zaafına bedel ödediklerine dair izler keşfedilecektir. Onların hepsi de en azından yorgunluklarının içinde bizzat kendileri için erdemliliğe telkinde bulundular. Bir ahlâk filozofunun ilk ve ana hatası eylemin bir immoralisti olmak zorunda kalmasıdır. Onun düpedüz öyle görünmeye mezun olmaması bir başka meseledir, ya da en doğrusu o bir başka şey değildir. Ahlâk filozofunun kanonuna böyle bir esaslı nefsi yeniş dahildir (ahlâkça ifade edilirse, kendini farklı gösteriş) ve onun asıl yüküm öğretisine dahildir bu. O olmak-sızın asla kendi tarzındaki yetkinliğe ulaşamayacaktır. Ahlâktan kurtuluş, hakikatten de kurtuluş, her bir kurbandan daha ağır basan o hedef uğruna. Ahlâkın egemenliği uğruna. -O kanon böyle demektedir. Ahlâk filozofları erdemliliğin iç tutumuna ihtiyaç gösterirler ve -gerçeğin içtutumuna da. Onların hatası onların kendilerini erdeme teslim etmeleriyle başlar. Onlar erdemlilik üzerine egemenliği yitirdiklerinde, bizzat ahlâklı olduklarında, ilk hatayı işlemiş olurlar. Büyük bir ahlâk filozofu diğerleri meyanında zorunlu olarak bir büyük tiyatro oyuncusudur da, onun tehlikesi onun kendini başka türlü göstermesinin farkında olmaksızın tabiat haline gelmesidir, tıpkı onun esse ve opetari Tanrısal bir tarzda birbirinden ayrı tutmasının onun ideali oluşu gibi. Yaptığı her şeyi o 'sub specie boni' (iyilik bakış açısından) yapmalıdır, bir uzak, iddialı bir ideal. Bir Tanrısal ideal! Gerçekte ahlâk filozofunun Tanrı'nın kendinden daha cüzi olmayan bir örneği taklid ettiği rivayet edilir. Tanrı varolan eylemin o en

büyük immoralistini taklid eder, ama o ne ise o kalmasını bilir, yani iyi Tanrı.

305

Erdemlilikle erdemliliğin egemenliği kurulamaz: erdemlilikle hatta güçten de vazgeçilir, güce yönelik istenç yitirilir.

306

Bir ahlâk idealinin zaferi gayrı ahlâki araçlarla kazanılır her zafer gibi. Zorba güçle, yalanla, iftira ile, adaletsizlikle.

307

Bütün ünün nasıl ortaya çıktığı bilinirse, erdemin mazhar olduğu ünden kuşkulanılacaktır.

308

Ahlâk düpedüz “ahlâksızdır” yeryüzündeki diğer her türlü şey gibi. Ahlâklılık kendi ahlâksızlığın bir biçimidir. Bu sağgörünün sağladığı büyük kurtuluş. Tezad nesnelerin içinden uzaklaştırılmıştır, bütün olayın içindeki türdeşlik kurtarılmıştır.

309

Öyle insanlar vardır ki ahlâksız olanı ararlar. Eğer onlar “bu haksızlık”tır diye yargıda bulunurlarsa, bu takdirde onları ortadan kaldırılmasının ve değiştirilmesinin gerekliliğine inanırlar. Bunun aksine ben bir şeyin onun ahlâksızlığını bilmediğim sürece hiçbir zaman sükunet bulmam. Eğer bunu onda kestirirsem, bu takdirde dengem tekrar sağlanmış olur.

310

A. Kudrete götüren yollar: Yeni erdemi bir eski erdemin adıyla rağbetlendiriniz ki, onun için “ilgiyi harekete” geçiriniz (“mutluluk” onun sonucu olarak ve bunun tersi). İftira sanatı onun direnişlerine karşı. Onu ululamak için avantajlardan ve rastlantılardan yararlanınız. Taraftarlarını kurbanla, ayırmakla onların bağnazları haline getiriniz; büyük sembolik.

B. Kavuşulan kudret: 1.Erdemin mecburi araçları 2. Erdemin ayartıcı araçları 3. Erdemin etiketi (saray erkanı).

311

Hangi araçlarla bir erdem egemenliğe ulaşır? Aynen bir politik partinin araçlarıyla olduğu üzere: İftira ile, kuşkulu kılma ile. Ona muhalefet eden ve daha önce kudretin içinde olan erdemlerin çöktürülmesiyle, adının değiştirilmesiyle, sistematik olarak takibata uğra-

tilmasıyla ve alay ederek: Şu halde sırf “ahlâksızlıklarla”. Hırslı isteğin kendi kendisiyle ne yapması gerekir onun erdem olması için? Adının değiştirilmesi; amaçlarının ilkesel olarak yadsınışı; kendini yanlış anlamada idmanla; varlığını sürdüren ve tanınıp kabul edilen erdemlerin ittifakı ile; onların hasımlarına karşı afişe edilen düşmanlıkla. Mümkünse kutsallaştıran kudretlerin korumasını sağlayınız, sarhoş etmek, vecde getirmek; idealizmin iki yüzlülüğü; bir parti kazanılmalıdır ki o ya onunla yükseğe çıkar ya da mahvolur... Bilinçsiz ve naif olmak...

312

Gaddarlık trajik bir merhamet olarak inceltilmiştir, öyle ki o sıfatla yadsınır. Aynı şekilde cinsel aşk aşk tutkusu biçiminde; köle zihniyeti Hristiyanca itaat olarak; Zavallılık alçakgönüllülük olarak; ‘Nervus sympaticus’un hastalanışı örneğin, karamsarlık, Pascalcılık, ya da Carlycilik vs. olarak.

313

Nezaketli kalması için sebeplere ihtiyacı olduğunu işittiğimiz bir insan bizde kuşku uyandırır. Kesin olan nokta, biz onunla ilişkiden kaçınırsınız. “Çünkü” sözcüğü belli hallerde ödün verir; bu arada bir insan kendini hatta bir tek “çünkü” ile çürütür. Böyle bir erdem telkin edicisinin saygın kalabilmesi için kötü sebeplere ihtiyacı vardır, böylece onun karşısında saygımızı artırmak için hiçbir sebep yoktur. Ama yoluna devam eder, bize gelir, yüzümüze karşı şöyle söyler: Bayım siz inançsızlığınızla ahlâklılığımı aksatıyorsunuz, inançsız bayım; siz kötü sebeplerime, bir başka ifadeyle Tanrı’ya cezalandırıcı bir ahirete, iradenin özgürlüğüne inanmadığınız sürece erdemimi engelliyorsunuz...

Bundan çıkarılan ders şudur: İnançsızları ortadan kaldırmalıdır. Onlar kitlelerin ahlâklaştırılmasını engelliyorlar.

314

Bizim en kutsal kesin inançlarımız, bizim en üst değerlere atfen değişmez yanıımız kaslarımızın yargılarıdır.

315

Irkların ve sınıfların değerlendirilişindeki ahlâk-teessüri heyecanların ve ana içgüdülerin her ırktaki ve her sınıftaki durumunun varoluş şartlarından bir parça şeyi ifade ettikleri düşünülünce (-en azından onların altında en uzun zamanı yaşadıkları şartlar) onların erdemli olmaları istenir.

Karakterlerini değiştirmeleri, kendi derilerini bırakarak geçmişlerini silmelerini talep etmek demektir.

Bu demektir ki, şunları birbirinden ayırmaya son vermelidirler: Yine bu demektir ki, ihtiyaçlarında ve hak iddialarında birbirine benzemelidirler. Daha açık konuşursak mahvolmaladırlar.

Bir tekdüze ahlâka yönelik irade bu bir ahlk kişinin kendine uygun olarak biçmesi diğer türlere tam uyması o türün despotluğu olarak belirmesi demektir: O egemen olan (o isterse ona artık korku vermemek şeklinde ya da onun tarafından faydanılmak şeklinde tecelli etsin) sınıfın lehine mahvediş ya da tekdüze hale getirmektir. “Köleliğin kaldırılması” sözüm ona “insan haysiyetine bir bedel ödemek, gerçekte esastan farklı olan bir insan türünün mahvedilişi (-onların değerlerinin ve mutluluğunun yok edilişi).

Bir rakip ırk ya da hasım sınıf hangi şeyde güçlü ise, o onun için en kötü ve en fena yanı diye yorumlanır:çünkü o bununla bize zarar verir (Onun erdemleri iftiraya uğrar ve adı değiştirilir).

Eğer o bize zarar verirse, o insana ve halka karşı itiraza yol açar: Ama onun bakış açısından bakılırsa biz onun için arzu edilenizdirnk kendisinden yarar sağlanabilen kişileriz.

“İnsanlaştırma” talebi (ki o “ne insanidir” formülünün sahibi olduğuna tamamen naif olarak inanılır) belirli bir tür insanın kendini egemen kılmaya çalıştığı bir riyakarlıktır, daha doğrusu tamamiyle belirli bir insiyak, sürülerin içgüdüsü, “insanların eşitliği” ki o kendini insan olarak daha çok insanı eşit kılmak eğiliminide kendisini gizler.

Genel ahlâk bakımından “ilgi duyuyş” (aresi: egemen olmanın ve sahip olmanın büyük hırslarını erdemliliğin koruyucuları haline getirmek).

Her türlü tüccarların (iş adamlarının) ve mal düşkünlerinin, kredi vermek ve almak, kullanmak ihtiyaında olanları aynı karektere ve aynı değer kavramına yöneltmek: Dünya ticareti ve her türlü mübadeleyi zorla ellerine geçirerek aynı zamanda erdemi de satın alırlar.

Aynı şekilde devlet ve memurlara ve askerlere atfen her türlü egemenlik; aynı şekilde güçlerin tasarrufu ile ve güvenle çalışmak için bilim, aynı şekilde rahipler zümresi.

Burada buna göre genel ahlâk zorla ele geçirilir,çünkü onunla ona bir çıkar sağlanır ve onu zafere ulaştırmak için, ahlâksızlığa savaş ve otorite icra edilir- hangi “hakka” göre? Kesinkes hiçbir hakla

değil: tersine kişinin kendini idame etmek içgüdüsü uyarınca. Aynı sınıflar kendilerine faydalı olduğunda ahlâksızlığa sarılırlar.

316

Bütün burjuva düzenlerinin badanalandığı ikiyüzlü görünüş tersine sanki onlar ahlâklılığın doğurmuş olduğu şeylermiş gibi. Örneğin; evlilik, iş, meslek, vatan, aile, düzen ve hukuk. Ama onlar topyekûn en orta çapta (sıradan) insan türüne göre kurulduklarından, istisnalara ve istisnaların ihtiyaçlarına karşı korunma olduklarından, eğer bunlarda çok yalan söylenirse, bunu haklı görmek icap eder.

317

Erdemi erdemin vaazlarına karşı savunmalıdır: bunlar onun en kötü düşmanlarıdır. Çünkü onlar erdemi herkes için bir ideal diye öğretirler; erdemin, öykülenemez olanın, istisnai tarzın ve sıradan olmayanın çekiciliğini ondan alırlar, yani seçkinlik büyüsunü yok ederler. Bu şekilde sinsi, içten pazarlıklı idealistlere karşı cephe alınmalıdır ki onlar gayretkeşlikle bütün budalalara baş vururlar ve eğer onlar içiboş ses verirse, tatmin olurlar: Büyük olan ve ender olan bir şeyi istemek ve onun mevcut olmayışını garazkârlıkla ve insanı hakir görerek tespit etmek ne büyük bir saflıktır. Örneğin, bir evliliğin onu akledenler kadar değerli olduğu açıktır, yani onun genellikle acınası ve yakışıksız olacağı ne kadar belirgindir. Hiçbir papaz, hiçbir belediye başkanı bundan daha başka bir şey oluşturamaz.

Erdemin kendine karşı sıradan insanın bütün içgüdüleri vardır: O avantajsızdır, budalacadır, izole edicidir; tutkuya akrabadır ve akla tam açık değildir; karakteri bozar, kafayı karıştırır ve ruhu karartır. İnsanın ortalama nimetinin ölçüsüyle ölçülür daima; düzene, yalana, ki o her düzende, kurumda, realitede gizli olarak bulunur, düşmanlığa yol açar. O en kötü erdemsizliktir, şu şartla ki erdemi diğer insanlar üzerine etkisinin zararına göre hükme bağlanmış olsun. Ben erdemi şunlardan tanırım: 1. Tanımayı talep etmez 2. O her yerde erdemi şart koşmaz, tersine düpedüz başka şeyi şart koşar 3. Erdemin yokluğundan düpedüz acı çekmez, tersine bunun tam aksine kendisine dayanılarak erdemde bir parça şeyin saygınlık uyandıracağı insanlar arasında mesafeli ilişki olarak mülhaza eder. O kendini birlikte dile getirmez; 4. Propaganda yapmaz... 5. Hiç kimseye yargıçlık taslamaya izin vermez, çünkü o kendisi için bir erdemdir. 6. Aksi halde yasak olan düpedüz her bir şeyi yapar: Erdem, benim onu an-

ladığım gibi, bütün sürüler yasamasında (teşrii) gerçek 'vetitum'dur. 7. Özetle, erdemin Rönesans üslubunda olması gerekir, virtü, ahlâk-sal bağımlılıktan olan erdem.

318

Erdemli baylarım her şeyden önce karşımızda hiçbir üstünlüğünüz yoktur: Biz size alçakgönüllüğü epeyce ruhunuza duyarmak istiyoruz: O size sizin erdeminizin salık verdiği acınası bir bencilliktir ve kurnazlıktır. Eğer bedeninizde daha çok gücünüz ve cesaretiniz var olsaydı siz kendinizi bu şekilde erdemli sıfırlığa aşağıya indirmezsiniz. Siz kendinizden neye muktedirsenez, onu oluşturunuz: Özel hal ve şartlarınızın sizi zorladığı şeyi, kısmen de size eğlenceli gelen, siz memnun eden şeyi, kısmen de size faydalı görüneni. Ama sizin eğilimlerinize uygun olanı ya da zorunluluğunuzun sizden istediği şeyi ya da size yararlı olanı yaparsanız, sizin kendinizi onda ne övmelisiniz ne de ne de başkalarına övmesine müsaade etmemelisiniz. Eğer bir insan sadece erdemli ise bu takdirde tam anlamıyla bir küçük tür insandır. Bunun üzerine hiçbir şey yanılmamalıdır! Herhangi bir şeyde sözkonusu olan insanlar asla bu gibi erdem eşekleri değildiler; onların en iç insiyakları onların kudretlerinin miktarıdır, onlar bu arada erdemi hesaplarına katmadılar. Onların güçteki asgariliği erdemden onun sağladığından daha bilgece görünmelerine yol açmadı. Ama onlar insanların çoğunluğunu kendi yanlarında buldular ve siz despot olarak hüküm sürmek istediğiniz takdirde size savaş açmak isteriz...

319

Bir erdemli insan bir "şahıs" olmadığından bir aşağı tür insandır, tersine ebediyen ortaya atılmış olan bir insan şemasına uygun olduğu için değerini bundan alır. Onun değeri çekici olduğundan değildir: O başkalarıyla karşılaştırılabilir, ona benzerleri vardır, o tek değildir...

İyi insanın niteliklerini bir düşününüz, o bize niçin iyi gelir? Çünkü savaşa ihtiyacımız yoktur, hiçbir güvensizlik, hiçbir tedbir, hiçbir kendimizi toplamaya ve kendimize karşı hoşgörüsüz davranmaya gerek duymayız: Tembelliğimiz, karıncayı incitmez tabiatımız, hafif meşrepliğimiz iyi bir günü oluşturur. Bizim bu kendimizi iyi hisseden durumumuzu kendimizin içinden dışarıya izdüşümleriz ve iyi insan için nitelik ve değer olarak hesabına katarız.

Erdemlilik özel hal ve durumlarda aptallığın saygıya değer bir biçimidir. Bu sebepten kim onu kötüye alabilir? Ve bu tür erdemlilik bugün de varlığını sürdürmektedir. Yine de bütün sınıflarda mümkün olan ve kendisini saygınlıkla ve gülümsemeyle karşılayacağımız bir tür cüretkâr köylü saflığıdır. Bugün de o her şeyin sağlam ellerde olduğunu, yani "Tanrı'nın elinde olduğuna inanmaktadır. Ve eğer siz bu tümceyi mütevazî bir emniyetle ayakta tutarsanız, tıpkı iki kere iki dört eder gibi bunun böyle olduğunu söylerlerseniz, bu takdirde başkalarına aykırı konuşmaktan biz farklı olanlar kendimizi koruruz. Bu katıksız budalalık niçin üzüntü verir? Onlar bizi niçin insan, halk, hedef, geleceğe atfen endişelerimizle kederlendirirler? Biz onu istesek de ona muktedir olamayız. Onlar nesnelerin içine kendi saygın budalalığını ve iyiliğini yansıtmaktadırlar (onlarda evet eski Tanrı deus myops hâlâ yaşamaktadır); biz başkaları -biz nesnelerin içinde değişik bir şeyi görmekteyiz: Bizim bilinmez tabiatımız, çelişkilerimiz daha derin, daha acılı, daha kuşkulu bilgelimizdir bu.

321

Eğer erdemlilik bir kimse için kolay olursa, onunla da alay eder. erdemliliğin içindeki ciddilik ayakta tutulamaz: Ona ulaşılır ve onun üzerinden dışarı sıçranır. -Nereye?- Şeytanlığa.

Bu arada bütün kötü itilimlerimiz ve eğilimlerimiz ne derece çok zeki olmuştur. Ne kadar çok bilimsel merak onlara işkence etmektedir? Bilginin sırf olta kancasıdır bunlar sırf.

322

Kesinkes üzücü olanla erdemsizlik o şekilde bağlantılıdır ki sonunda onunla bağlantılı olandan kurtulmak için erdemsizlikten kaçılır; bu Tannhaeuser'in ünlü olan durumudur. Tannhaeuser Wagner'in müziğiyle sabrı taşırılmış olarak hatta bayan Venus'da bile artık tahammül göstermemektedir. Erdemlilik bir anda çekicilik kazandır; Bir Thüiring'li kadının fiatı artar; en güçlüsünü söylemek için o hatta Wolfram von Eschenbach'ın ezgisini beğenir, ondan hoşlanır.

323

Erdemin Patronluğu- Mal mülk hırsı, egemen olmak hırsı, safdillik, tembellik, korku: bütün bunlar erdemlilik meselesine ilgi duyarlar. Bu yüzden o sapasağlam durmaktadır.

Erdemlilik artık hiçbir inanç bulmamaktadır, onun çekiciliği uçup gitmiştir; onu şimdi serüvenin ve sefahatın (taşkınlığın) alışlagelmemiş biçimi olarak yeniden piyasaya sürmeyi bilmelidir: O müminlerinden çok büyük abartılı göze çarpma ve dar kafalılık talep etmektedir, öyle ki kendine karşı bir vicdanı olmayacak kadar. Elbette vicdansız için ve tamamiyle düşüncesiz olan için düpedüz bu onun yeni büyüğü olabilir. O artık şimdiye kadar asla olmadığı şey olacaktır, yani erdemsizlik.

Erdem en pahalı erdemsizlik olarak kalacaktır. Öyle kalmak zorundadır.

Erdemler erdemsizlikten daha tehlikelidirler, eğer dıştan otorite ve yasa olarak insan kendi üzerine egemen olmasına izin verirse, kendi kendisinden bizzat doğurmazsa, bunun doğru olması gibi, en şahsi bir nefsi savunma ve zaruri ihtiyaç düpedüz bizim insan varlığımızın ve bizim tanıdığımız ve kabul ettiğimiz büyümemizin şartı olarak, isterse başkaları bizimle aynı ya da farklı şart altında büyüsünler bu doğrudur. Gayri kişisel anlaşılan, nesnel erdemin tehlikeliliğinin bu ilkesi alçakgönüllülük için de geçerlidir: Seçilmiş ruhların birçoğu ondan mahvolurlar. Alçakgönüllüğün ahlâkiliği kendilerinde tam zamanında sertleşmek gibi bir anlamı olan bu gibi ruhlar için en kötü bir yumuşamadır.

Ahlâkiliğin ülkesini adım adım küçültmeli ve sınırlandırmalıdır: Asıl faaliyet gösteren içgüdülerin adlarını ışığa çıkarmalıdır ve itibarlı kılmalıdır, onlar en uzun bir süre ikiyüzlü erdemlilik adları altında gizlendikten sonra, buna gerek vardır; bir insan emredici konuşan “dürüstlüklerin” karşısında kendi utancıyla utancı unutulmalıdır ki doğal içgüdüleri yadsımak ve zihninden yalan diye çıkarmak ister. İnsanın erdemliliğinden ne denli çok uzaklaşabilmesi gücünün bir ölçütüdür. Ve “erdem” kavramının öyle hissedilmemiş olduğu ve onun insanın içinde bulunan imkân ve güç gibi kulağa çalındığı, bir yükseklik vardır Rönesans erdemi, ahlâka bağlı olmayan erdem. Ama şimdilik biz bu idealden ne denli uzaktayız. Ahlâkın alanının küçültülüşü, onun ilerlemesinin bir işaretidir. İnsanın nedensel olarak düşünemediği her yerde ahlâki olarak düşünülür.

Sonunda ben neye ulaştım? Biz kendimizden bu en mucizeli sonucu gizlemiyelim: Ben erdeme yeni bir çekicilik kazandırdım. O yasak bir şeymiş gibi etki eder. Onun kendine karşı en ince dürüstlüğü vardır, o bilimsel vicdan azabının “Cum grano salis”inin içine tuz gibi akıtılmıştır, serpiştirilmiştir; (sınırlılıkla). Onun kokusu eski modadır ve antikleştiricidir, öyle ki artık sonunda rafine insanları cezbeder ve meraklı yapar; kısacası erdemsizlik olarak etki eder. biz her şeyi yalan, zahirilik olarak tanıdıktan sonra tekrar bu en güzel sahteliğe, erdemin sahteliğine tekrar dönelim. Bize aynı şeyi yasaklayacak olan hiçbir makam yoktur. Biz erdemi ahlâksızlığın bir biçimi olarak gösterdikten sonra, o tekrar haklı kılınmıştır. O ana önemine atfen. Sıraya sokulmuş ve eşit kılınmıştır, bütün insan varlığının ana ahlâksızlığına katılır. Birinci payeden bir lüks biçimidir, burnu en havada olandır, en pahalı olandır ve erdemsizliğin en ender biçimidir. Biz onun kırışıklarını giderdik ve sırtındaki cüppeyi çıkardık onu bir çoklarının rahatsız edici taczinden çözüp kurtardık, ondan budalaca donmuşluğu, içi boş gözleri, sert saç buklesini, rahipçe kaslarını çekip aldık.

329

Ben bununla acaba erdeme zarar mı verdim? Anarşistlerin prensle-re verdiği zarardan çoğunu değil: Krallar saldırıya uğradıklarından beri tahtlarında tekrar sapasağlam oturmaktadırlar... Çünkü eskiden beri durum öyleydi ve öyle kalacaktır: Bir meseleye onu takibata uğratmakla ve bütün köpekleri üstüne saldırtmakla en iyi yararlı olunur.

5. Ahlâki ideal.

A. Ideallerin Eleştirisi Üzerine.

330

Onlar “ideal” sözcüğünü ortadan kaldırmakla işe başlayalım: Arzu edilirliliklerin eleştirisi.

331

En az sayıdaki insan arzu edilirliliğin (ideal) bakış açısının ne olduğunu bilir, her biri “o öyle olmalıydı”, ama o öyle değildir “ya da mutlaka öyle olmalıydı” yi içinde barındırır: Nesnelerin topyekün gidişatının bir mahkûm edilişi. Çünkü onun içinde izole edilmiş olan hiçbir şey yoktur. En küçüğü bütünü taşır, senin ufak haksızlığının üstünde geleceğin bütün yapısı durur, bütün her eleştiride, ki o en küçüğü ilişkindir, birlikte mahkûm edilir. Tut ki Kant’ın bizzat zan-

nettiği gibi ahlâki norm asla tamamiyle yerine getirilememiştir ve bir tür ahiret olarak (öte dünya olarak) realitenin üzerine asılı kalmıştır, onun içine düşmeksizin: Bu takdirde ahlâk bütün üzerine bir yargıyı içinde barındıracaktır ki o yine de şu soruyu sormamıza izin verir:

Bunun için hakkı nereden almaktadır? Kısım nasıl oluyor da bütüne karşı burada yargıçlık etmektedir? -ve o filhakika kökü kurutulamayan içgüdü olsa da, bu ahlâk yargısı ve reel olandan yeterliliksizlik duygusu, iddia edildiği üzere, bu içgüdü belki de kökü de kurutulamaz olan budalalıklara insan türümüzün bôbürlenmelerine dahil olmayacak mıdır? Ama bunu söylemek suretiyle eleştirdiğimiz şeyi yapmış oluruz; İdealin bakış açısı, yetkili olmayan yargıç rolünü oynamanın nokta-i nazarının nesnelerin akışının karakterinin içine birlikte aittir, her haksızlık ve yetkinsizlik keza buna dahildir, -düpedüz “yetkinlik” kavramımızdır ki o faturasını bulamaz. Tatmin olmak isteyen her güdü nesnelerin şimdiki durumuyla memnuniyetsizliğini ifade eder: Nasıl? Acaba bütün topyekün idealleri kafada sahip olan sırf memnuniyetsiz kısımlardan mı müteşekkildir? “Acaba nesnelerin gidişatı” düpedüz buradan ona giden yol mudur? Realiteden uzaklaştıranın yolu mudur? Ebedi memnuniyetsizliğin kendisi mi yoksa idealler tahrik edici hareketin gücünün kendileri midir? O -Tanrı mı?- (deus).

Evrenden, birlikten kurtulmak bana önemli görünmektedir. Herhangi bir güç, kayıtsız şartsız olan bir şey; onu en yüksek makam olarak almaktan kendimizi alamayız ve ona Tanrı demekten başka çare bulamayız. Evreni parçalamalıdır; evrene saygı unutulmalıdır; bizim bilinmeyene ve bütüne verdiğimizizi biz en yakınımız bizimkiler için geri almalıyız.

Örneğin, Kant'ın söylediği “iki şey ebediyen saygıya değer kalır” (Pratik aklın sonucu) - Biz bugün bunun yerine daha çok şöyle deriz: “Sindirim daha saygı değerdir”. Evren daima eski sorunları birlikte getirecektir, -kötülük nasıl mümkün olabilir? Ve saire gibi. Şu halde: Bir evren yoktur, büyük duyum ya da sayım ya da enerji deposu yoktur.

332

Bir insan nasıl olmalıdır? Bu açıklama bize öyle yavan geliyor tıpkı “bir ağaç nasıl olmalıdır” gibi.

Ahlâk: Ya da arzu edilebilirliğin "Felsefesi". "O başka türlü olmayıydı, olmalıdır". "Buna göre memnuniyetsizlik ahlâkın tohumudur".

İnsan kendini iki türlü kurtarabilir: İlkin duygunun olmadığı yerde seçmek suretiyle; ikincisi kibir ve budalalığı kavramak suretiyle: Çünkü bir şey olduğundan başkasıdır diye talep etmek demek her şey başkadır demektir. Bütünün reddeden bir eleştirisini içerir demektir. Ama hayatın kendi böyle bir şiddetli istektir.

Bir şeyin ne olduğunu, nasıl olduğunu tespit etmek öyle görünüyorsa ki her bir şey "öyle olmalıydı"dan dile getirilemez derecede daha yüksek, daha ciddidir. Çünkü sonuncusu insanın eleştirisi ve haddini bilmemesi olarak daha başlangıçtan gülünçlüğe mahkûm edilmiş görünmektedir. Bunda sağlıklı oluşumuza dünyanın tertibinin tekabül etmesini talep eden bir ihtiyaç ifadesini bulmaktadır; irade de elden geldiğince bu açıklamaya göre yapılmalıdır.

Diğer yandan sadece bu talep "o öyle olmalıydı" o nedir diğer talebi ortaya çıkarmıştır. Neyin var olduğunu biliş zaten "nasıl" sorusunun mantıksal sonucudur. O mümkün müdür?

Niçin düpedüz öyle? Arzularımızın bağdaşmaması ve dünyanın gidişinin bizim arzularımızla uyuşum göstermemesi üzerine şaşkınlığımız dünyanın gidişini tanımamıza bizi sevk etmiştir. Belki de o daha başka türdür: Belki de "o öyle olmalıydı" bizim dünyayı yenmemizin arzusudur.

Bu gün insan şöyle ve böyle olmalıdır gibi her isteğimiz küçük bir ironiye dile getirmektedir ki biz orada kesinkes şuna sımsıkı sarılırız, bize her şeye rağmen insan ne ise o odur (her şeye rağmen bir başka deyişle terbiye, ders, çevre, rastlantılar ve kazalar), biz ahlâk meselelerinde esrarengiz bir tarzda sebep ve sonuç ilintisini tersyüz etmeyi öğrendik. Bizi belki de eski ahlâk müminlerinden bu denli esaslı ayıran başka hiçbir şey yoktur. Örneğin artık şöyle demeyiz: Erdemsizlik insanın fizyolojik olarak mahvolmasının sebebidir, biz şöyle demeyiz: Bir insan erdemle gelişir, büyür, o uzun bir ömür ve mutluluk getirir. "Bizim görüşümüz daha doğrusu erdemsizlik ve erdem sebepler değildirler, sadece sonuçlardır. İnsan dürüst bir insan olduğu için dürüst bir insan olur, yani çünkü o iyi içgüdülerin ve insanı geliştirici hal ve durumların bir yatırımcısı olarak doğmuştur...

Eğer dünyaya yoksul olarak gelinirse, ana ve babası bakımından, ki onlar her şeyi harcamışlardır ve hiçbir şeyi toplamamışlardır, bu takdirde insan iflah ve islah olunamaz bir yaratık olur. Bir başka ifade ile cezaevi ve tımarhane için olgundur demektir... Biz bugün ahlâki yozlaşmayı artık fizyolojik yozlaşmadan ayrılmamış olarak düşünmekteyiz. O bu sonuncusunun (yozlaşmanın) sırf bir belirtiler küliyatıdır. İnsan zorunlu olarak nasıl hasta ise zorunlu olarak da kötüdür. Kötü sözcüğü burada fizyolojik olarak yozlaşmanın tipi ile bağlantılı olan belirli bir güçsüzlüğü, elverişsizliği dile getirmektedir. Örneğin iradenin zayıflığı, emniyetsizlik ve hatta şahsın çokluğu, herhangi bir tembihe karşı tepkiye güçsüz olma ve kendine egemen olmak güçsüzlüğü bir yabancı iradenin her türlü telkini karşısında iradenin özgür olmaması. Erdemsizlik bir sebep değildir; erdemsizlik bir sonuçtur... Erdemsizlik fizyolojik yozlaşmanın belirli sonuçlarını özetlemek için oldukça keyfi bir kavram sınırlandırmasıdır. Hristiyanlığın öğrettiği gibi bir genel ilke “insan kötüdür”. Eğer yozlaşmış olanın tipini insanın normal tipi olarak kabul edersek, ancak o zaman haklı olur. Ama belki de bu bir abartıdır. Muhakkak ki bu ilke Hristiyanlığın geliştiği ve en üstte olduğu her yerde düpedüz bir haktır. Çünkü bununla yozlaşma için bir alan, bir hasta zemin ispatlanmıştır.

335

Bir insana kendine nasıl yol açtığı, nasıl katlandığı, özel hal ve durumları kendine yararlı kıldığı hasımlarını nasıl yere serdiği bakış açısından bakarsak ona karşı büyük bir saygı duyarız. Eğer buna karşı insan arzu ettiğinde nasıldır diye ona bakarsak, o en saçma bir hayvandır... O aynı zamanda ödlekliğin, tembelliğin, zaafın, tatlılığın, güçlü ve erkekçe erdemlerinin dinlenmesi için boyun eğmeye ihtiyacı varmış gibi onların bir panayırısıdır sanki. İnsanların isteniliklerine, onların “ideallerine” bir bakınız. Arzu eden insan ondaki ebedi değerli olandan kendini kurtarıp dinlenir, eyleminden yorgunluğundan sıyrılır, hiçsel olanda, saçma olanda, değersiz olanda, budalaca olanda dinginliğe kavuşur. Manevi yoksulluk, ve icatsızlık bu o derece mucit ve bilgili hayvanda dehşet vericidir. “İdeal” aynı zamanda insanın bütün reel ve acil ödevlerinde ödemek zorunda olduğu muazzam masraflar için ceza parasıdır. Eğer realite sona ererse, bu takdirde düş, yorgunluk, zaaf gelir: “ideal” hemen hemen rüyanın

(düşün) bir şeklidir, yorgunluğun, zaafın bir biçimidir... En güçlü ve güçsüz tabiatlar (mizaçlar) eğer bu durum (ruh durumu) onlara gelirse birbirine eşit olurlar: Onlar çalışmanın, mücadelenin, tutkuların, gerilimin, tezatların, özetle “realitenin” bilgi edinmekteki boğuşmanın, tanımanın zahmetinin sona ermesini Tanrılaştırırlar.

Onlar aptallaştırmanın ideal durumuna “masumluk” diye ad takarlar: Tembelliğinin ideal durumuna mutluluk derler; “sevgi” artık hiç bir düşmanı olmasını istemiyen sürü hayvanın ideal durumudur. Böylece insanı alçaltan ve aşağı dereceye düşüren her şeyi ideale yükseltmişlerdir.

336

Hırslı istek: malik olmayı istemek suretiyle büyür o tatmin olmamak yüzünden artar. En büyük ideler, en şiddetli ve en uzun hırsın yarattıklarıdır. Bizim hırslarımız, onlara yönelik hırslı isteklerimiz büyüdüğü oranda daima nesnelere (olaylara) daha çok değer biçeriz: Eğer “ahlâki değerler” en yüksek değerler haline gelirlerse, bu ahlâksal idealin en tatmin edilmez ideal olduğunu açığa vurur. (Buna göre o, bütün acının öte yanı mutluluğun aracı olarak geçerli olmuştur.) İnsanlık büyüyen bir iştiaqla ile sadece bulutları kucaklamıştır: O, sonunda umutsuzluğuna, kudretsizliğine “Tanrı” demiştir....

337

Son arzu edilebilirliklere atfen naiflik, oysa insanın “niçin”i bilinmemektedir.

338

Ahlâktaki sahtekârlık nedir? O bir şeyi bildiğini ileri sürmektedir, “iyi ve kötü”nün ne olduğunu bildiğini sanmaktadır. Yani insanın ne için dünyada olduğunu bilmek istemekte ve onun hedefini misyonunu tanımak için var olduğunu zannetmektedir. Bu demektir ki o; insanın bir hedefinin, bir misyonunun olduğunu bilmek istemektedir.

339

İnsanlığın bir toplu ödev yerine getirmekle yükümlü olduğunu ve onun bütün olarak bir hedefe koştuğunu sanmak bu keyfi tasarımı çok gençtir. Belki de bu düşüncesi bir “saplantı fikir” haline gelmeden ondan tekrar kurtulunacaktır. O bir bütün değildir, bu insanlık... O yükselen ve alçalan hayat süreçlerinden çözümlenemez olan bir çokluktur... Onun bir gençliği ve onu izleyen bir olgunluğun sonunda bir yaşlılığı mevcut değildir. Tersine tabakalar (katmanlar)

birbirinin arasındadır ve birbirinin üzerindedir. Ve bir kaç bin yıl sonra bizim bu gün ispat edebileceğimizden daha genç tipte insanlar varolacaktır. Diğer yandan “dekadanlar” (yozlaşanlar) insanlığın bütün devirlerine aittir. Her yerde dışarıya atılan maddeler ve çoküntü maddeleri var olacaktır, hayat sürecinin bizzat kendisidir, aşağı düşme (alçalma) ve döküntü oluşumlarının ayrışması...

X

Hristiyan ön yargının zorba gücü altında bu soru asla mevcut değildir. Onun anlamı tekil ruhun kurtuluşundan kaynaklanıyordu; insanlığın devamının daha çok ya da daha az oluşu söz konusu değildi. En iyi hristiyanlar dünyanın olabildiğince çabuk sona ermesini arzu ediyorlardı; insanın muhtacı olduğu şey üzerinde hiçbir kuşku yoktu. Bu ödev şimdi her bir birey için herhangi bir gelecekte gelecekteki insan için, değerlerin çevresi değeri anlamına ne olduğu tespit edilmişti, kayıtsız şartsız; ebedi, Tanrı ile birleşmek... Bu ebedi tipten sapan şey günahkâr, şeytanca, lânete mahkumdu...

Değerin ağırlık noktası kendi kendinin içindeki her bir ruh içindi; ruhun lânete mahkum edilişi ya da kurtuluşu! Ebedi ruhun mecata erişi. Bu benlikleştirmenin en aşırı ucu idi. Her bir ruh için sadece bir yetkinleşme vardı sadece bir ideal, sadece kurtuluşa götüren bir yol vardı... Eşit haklılığın en aşırı biçimi; kişinin kendi öneminin bir optik büyütüşü idi bu. Saçmalığa kadar uzanıyordu. Sırf abes ruhlar, dehşetli bir korkuyla kendi kendisinin çevresini dolanıyordu.

Şimdi bu saçma işgüzarlığa artık hiç bir insan inanmamaktadır. Ve biz bilgeliğimizi hor görmenin bir süzgeci ile eledik. Buna rağmen bir insanın değerini bir ideal insana yaklaşmasında aramak gibi sarsılmaz bir optik alışkanlık devam etmektedir. Esasında benleştirme perspektifinde olduğu kadar eşit haklılığı ideal karşısında idame ettirmektedirler. Özetle: İnsan ideal insana atfen son arzu edilirliliğin ne olduğunu bildiğini sanmaktadır.

Ama bu inanç Hristiyanlık ideali sayesinde son derece bir şımartılmışlığın sadece bir sonucudur: O sıfatla ideal tipin her dikkatlice gözden geçirilişinde derhal onu tekrar ortaya çekip çıkarmaktadırlar. İlk bir tipe yaklaşımın arzuya değer olduğuna inanılmaktadır; saniyen bu tipin ne türden olduğunu bilir zannetmektedir. Üçüncüsü bu türden her türlü sapmanın bir insanın gerilemesi, bir engellenmesi, bir kuvvet ve kudret kaybı telakki edilmektedir... Bu yetkin insa-

nın, kendi lehine muazzam rakam çoğulluğuna sahip olduğu gibi durumlar düşünmektedir. Bizim sosyalistlerimiz, hatta faydacı beylerimiz bundan daha yükseğe çıkmadılar. Bununla insanlığın gelişimi için, içine bir hedefin yerleştirildiği izlenimi mevcuttur. Her hâlükârda bir ilerleme inancı ideal olarak içinde insanlık tarihinde bir tür hedefin bu gün düşünüldüğü biricik biçimdir. Özetle: “Tanrı”nın ülkesinin gelmesi geleceğe, yeryüzüne, insani olana kaydırılmıştır - ama esasında eski ideal inanca sımsıkı sarılmıştır

340

Hristiyanlık ahlak idealinin kültünün daha gizli olan biçimleri, tabiata hayalperestçe sevgi duyanlar tarafından ortaya atılan yumuşak ve korkakça bir tabiat kavramı. (Korkunç, acımasız olana ve sinik olana ve keza “en güzel olan görünümlere) ilişkin bütün içgüdülerin öte yanında, uzağında, o ahlâksal, Hristiyanca “insanlığı” tabiatın içinden dışarıya okumak gibi bir tür girişim. -Rousseu’nun tabiat kavramı sanki “tabiat” özgürlük, iyilik, masumluk, haklılık, adalet, pastoral imiş gibi. Esasında Hristiyan ahlâkının daima bir kültü (tapınma). Şairlerin aslında perestij ettikleri pasajların toplanması, örneğin yüksek dağ silsileleri vs. Goethe’nin onlarda sahip olmak istediği - O niçin Spinoza’ya perestij ediyordu. Bu kültün şartını tam anlamıyla bilmemek... Comte ve Stauart Mill anlamında yumuşak ve korkak insan kavramı, ki orada tapma konusu... O yine de Hristiyan ahlâkının kültünün yeni bir ad altında ortaya çıkmasıdır... Özgür düşünür, örneğin Guyau. Yumuşak ve ödle “sanat” kavramı, bütün acı çekenlere merhamet olarak, kusurlu yaratılmış olanlara acıma (hatta tarih, örneğin Thierry’in tarihi): Daima karşımıza çıkan Hristiyanca ahlâk idealinin kültüdür.

Ve şimdi bütün sosyalistçe ideal: O Hristiyanca ahlâk idealinin budalaca bir yanlış anlaşılmasından başkası değildir.

341

İdealin kökeni üzerine; onun üzerinde boy attığı toprağın tahkiki.

A. Dünyanın daha dolu, daha yuvarlak, daha yetkin görüldüğü “estetik” duranlardan yola çıkmalıdır: Putperest ideal: bunda kendini onaylama egemendir (verilir). En yüksekteki klasik ideal- Bütün ana içgüdülerin kusursuz olmasının ifadesi. Bunda tekrar en yüksek üslup. Bizzat kudret iradesinin ifadesi: En ekseriye korkulan içgüdü kendini açığa vermeye cesaret eder.

B. Dünyanın daha boş, daha soluk, daha sulandırılmış görüldüğü ruh durumlarından yola çıkılır ki orada manevileştiriş, ve gayri cismanilik yetkin olanın değerine kavuşur, ki orada çoğu kez hoyratça olan, hayvansal-direkt olandan, en yakından ka ılır (- aturadan, he-saptan düşülür, seçme yapılır). Bilge, "melek", rahipçe-b kirece-bili-siz, bu gibi aydınların fiziyolojik karakteri.-: anemik (kansız ideal. Özel hal ve şartların altında ilk olan, putperestçe olanı temsil eden bu gibi mizaçların ideali olabilir. (Goethe Spinoza'da azizini böyle görmektedir.)"

C. Dünyayı daha saçma, daha fena, daha yoksul, daha aldatıcı hissettiğimiz ve öyle ki onun içinde hâlâ ideali tahmin ettiğimiz ya da arzu ettiğimiz ruh durumlarından yola çıkararak. (-olumsuzlanır, mahvedilir).: Idealin tabiata aykırı olanın, olguya mantığa aykırı olanın içine izd ş mlenişi; öyle yargıda bulunanın ruh durumu. (-Dünyanın acının sonucu olarak yoksullaşması: Alınır, artık verilmez-.): tabiata aykırı ideal.

Hristiyan ideali ikincisi ile          arasında, gah bununla, gah öbürünün şekliyle ağır basarak bir oluşmudur.

   ideal: A. Ya hayatın g  lendirilişi (-putperestçe) B. ya da hayatın sulandırılışi (-kansız) ya da C. Hayatın yadsınışi (-Tabiata aykırı). "Tanrılaştırış" hissedilir: en yüksek zenginliğinde, en ince seçiminde, hayatın hor g r l ş nde ve tahribinde.

342

A. Tutarlı Tip: Burada kötüden de nefret etmemek gerektiği, ona direnmemek gerektiği, insanın kendisine karşı savaş açmasının gerekmediği kavranır. Böyle bir pratiğin birlikte getirdiği acıyı sadece sineye çekmekle kalınmayıp kesinkes olumlu duyguların içinde yaşanmasının sözkonusu olduğu ve sözde eylemde rakibin tarafını tutmanın gerektiği anlaşılır. Yine kavranır ki barışkan, iyi huzur verici yardım ve sevgi dolu ruh durumlarının aşırı d l tlendirilmesiyle diğer ruh durumlarının zemini yoksullaştırılır. Sürekli bir pratiğe ihtiyaç olduğu kavranır. Burada erişilen nedir? Budistik tip ya da tam anlamıyla inek. Bu bakış açısı eğer bir ahlâksal bağnazlık egemen olmazsa ancak o zaman mümkündür. Yani kötülük kendi uğruna nefret uyandırmazsa, tersine sadece bize acı veren ruh durumlarına yolu açtığı için nefretle karşılanırsa. (Tedirginlik, iş, endişe (tasa), başı belaya sokma, bağımlılık). Bu budistik nokta-i nazardır: Burada günaha kin duyulmaz, burada "günah" kavramı yoktur.

B. Tutarsız Tip: Kötü ile mücadele edilir- iynin uğruna yapılan savaşın aksi halde kendi kendisiyle savaşı getireceği ahlâksal ve karakter tutarlılığını sağlamadığına inanılır. (Bu yüzden o kötü diye nefretle karşılanır). Gerçekte kötüye karşı yürütülen böyle bir mücadele şahıstan şahsa olan düşmanlıktan daha esastır; ve alışlagelmiş olarak hatta o “şahıs” en azından hasım olarak hayalen tekrar araya girer. (Şeytan, kötü cinler v.s.) İçimizde kötü olan ve kötü kökenli her şeye karşı düşmanca davranış, gözlemleme, spiyonluk ediş en acı verici ve en tedirgin edici bir ruh durumuyla son bulur: Öyle ki şimdi “Mucize, ödül, vecid, öte dünya çözümlemesi arzu edilir olur... Hıristiyan tipi: Ya da tam anlamıyla yobaz ortaya çıkar.

C. Stoik Tip: Dayanıklılık, nefse egemenlik, sarsılmaz olan, uzun bir iradenin boyun eğmezliği olarak barış -Derin dinginlik, savunma ruh durumu, hisar, savaşkan güvensizlik- ilkelerin sağlamlığı; irade ve bilişin birliği; kişinin kendine saygısı. Münzevi tip. Tam anlamıyla boynuzlu öküz.

Kendi değerini kabul ettirmek ve ayakta kalmak isteyen bir ideal kendini desteklemeğe çalışır a) ona maledilen, onda varmış gibi gösterilen bir köken sayesinde b) Zaten mevcut olan kudretli ideallerle sözüm ona akrabalığı sayesinde c) Sanki orada tartışılmaz bir kudret dile gelmiş gibi gizinin uyandırdığı ürperti sayesinde, d) Hasım olan ideallere iftira edilmek suretiyle e) Onun birlikte getirdiği çıkarın yalan dolan bir öğretisiyle, örneğin mutluluk, ruh dinginliği, huzur ya da kudretli bir Tanrı'nın yardımı v.s. Idealistin Psikolojisi üzerine: Carlye, Schiller, Michelet.

Bir idealin kendini idame ettiği bütün savunma ve koruma önlemleri ortaya çıkarılmışsa, o bununla çürütülmüş mü olur? O kendisi sayesinde bütün canlı olanın yaşadığı ve büyüdüğü araçları uygulamıştır- onların hepsi “gayri ahlâkidir”.

Benim sağgörüm: Kendileri sayesinde hayatın ve büyümenin var olduğu bütün güçler ve insiyaklar ahlâkın aforozuyla damgalanmıştır. Ahlâk hayatın reddi olarak hayatı kurtarmak için ahlâkı yok etmelidir.

Kendi kendisini tanımamak için: Idealistin kurnazlığı, idealist, kendi üzerine bilisiz kalması için sebepleri olan yaratıktır ve bu sebeplerin üzerine de her şeyin karanlıkta kalması için yeterli derecede akıllı kişi.

Ahlâk gelişiminin tandansı (eğilimi)- Herkes bizzat kendisinin iyi durumda olduğu böyle bir öğretiden başkasının, nesnelerin takdiri ve geçerli olmasını istemez. Buna göre bütün çağların zayıfların ve ortalama kişilerinin ana tandansı daha güçlü olanları daha zayıf yapmak ve aşağıya çekmektir. Bunun ana aracı ahlâksal yargıdır. Daha güçlü olanın kendisinden daha zayıf olanlara karşı davranışı damgalanır; daha güçlü olanın daha yüksek ruh durumları kötü lakaplar alır.

Çoğunluğun az sayıdakilere karşı, alelade olanların ender olanlara, zayıfların yaşlılara karşı savaşı, onun en ince kesintilerinden birisi seçilmişlerin, incelerin, iddialı olanların kendilerini zayıflar olarak takdim etmeleri ve kudretin daha kaba araçlarını reddetmeleridir.

1. Bütün filozofların sözûmona katıksız tanıma içgüdüsü onların ahlâk "gerçekleri" tarafından kumanda altına alınır. O sadece zahirî bağımsızdır...

2. Ahlâk gerçekleri "öyle hareket edilmelidir" yorgun hale gelen bir içgüdünün sırf bilinç şekilleridir. "Bizde şöyle ve böyle hareket edilir. "İdeal" bir içgüdüyü yeniden sağlığına kavuşturmalıdır, güçlendirmelidir, böylece insanın itaatkâr olması için gururu okşanır ki o orada sırf bir makinedir.

Ahlâk baştan çıkarma aracı olarak. Tabiat iyidir, çünkü bir bilge ve iyi Tanrı onun sebebidir. Buna göre acaba insanların bozulmalarının sorumluluğu kime düşmektedir? Onların despotlarına ve ayartıcılarına, egemen olan sınıflara düşmektedir. Onları imha etmelidir. "Bu görüş Rousseau'nun mantığıdır. (Pascal'inki o ilk işlenen günah sonucunu çıkaran Pascal'ın mantığıdır.)

Luther'in buna akraba olan mantığıyla karşılaştırınız. Her iki halde de bir doymak bilmeyen intikam ihtiyacını ahlâki- dini yüküm olarak devreye sokmak için bir bahane aranır.

Hükmeden sınıfa karşı duyulan kin kendisini kutsallaştırmaya çalışır. (İsrail'in günahkârlığı, rahiplerin iktidar mevkii için esas teşkil eder).

Paulus'un buna akraba olan mantığına bakınız. Bu tepkilerin kendisi altında ortaya çıktığı, hukukun, insanlığın v.s. davası Tanrı'nın bir meselesidir. İsa'da halkın sevinç çığlığı onun asılmasının sebebi olarak görülür; başlangıçtan beri rahiplere karşı bir hareket tir. Hatta Yahudi düşmanlarında da daima aynı manevraya rastlarız: Rakibini ahlâki reddedici yargılara duçar etmek ve kendisi için cezalandırıcı adaletin rolünün hakkını saklı tutmak.

348

Savaşın mantıksal sonucu. Savaşan kişi hasmını kendisinin karşıtı haline getirmeğe çalışır,- tabiatıyla tasarımı. O "iyi davanın" cesaretine sahip oluncaya kadar ki derecede kendine inanmaya çalışır (sanki o savunduğu iyi davaymış gibi); sanki akıl, zevk, erdem hasmı tarafından mücadele edilen şeylermiş gibi... İhtiyacı olduğu en güçlü savunma ve saldırı aracı olarak kendine olan inancıdır, ama o inancını Tanrı'ya inanç olarak yanlış anlamayı bilir. Kendi için zaferin sağlayacağı çıkarı ve faydalılığı tasavvur etmemeyi, tersine zaferi daima zafer uğruna, "Tanrı'nın zaferi" olarak istemeyi bilir. Her bir küçük savaşta bulunan topluluk (hatta tekil kişiler) kendini, ikna etmek için çaba harcar: Bizim iyi bir zevkimiz, iyi bir yarğımız ve kendimiz için erdemimiz vardır... Savaş kişiyi kendini takdir edişin böyle bir abartısına zorlar...

349

Garip idealin hangi türünü izlersek izleyelim (örneğin Hristiyan ya da serbest düşünceli biri olarak ya da inımoralist olarak ya da devletin bir Alman vatandaşı olarak) onun ideal olmasını talep etmemelidir: Çünkü bununla ondan ayrıcalığın karakteri alınır. Kendini seçkinleştirmek için ona sahip olunmalıdır, kendini ona eşit kılmak için değil.

Buna rağmen nasıl oluyor da ekseri idealistler derhal idealleri için propaganda yapıyorlar, sanki onlar onu herkes tanımıyorsa ideale hiçbir hakları yokmuş gibi? Örneğin bunu Latince ve matematik öğrenmek iznini alan bütün o cesur kadıncıklar yaparlar. Onları buna zorlayan nedir? Ben bunun sürünün içgüdünün, sürüden korku olmasından korkarım: Onlar kadının erkeğin egemenliğinden kurtul-

ması için mücadele ederler, çünkü ciddi bir etkinlik biçimi altında “başkaları” lehine olanın sancağı altında küçük özel ayrıcalıklarını en akıllıca kabul ettirirler. Idealistlerin kurnazlığı sadece öfkelenmesine bir idealin misyonerleri ve temsilcileri kendilerini temsilcileri olmakla, onların bununla kendilerini diğenkâmlığa ve kahramanlığa inananların gözlerinde yüceltmeleridir; bu arada: Gerçek kahramanlık feda edişin, kendini tam anlamıyla verişin, diğerkâmlığın bayrağı altında değil, tersine asla savaşmamaktan ibarettir... Ben böyleyim, öyle isterim. Sizin canınızı şeytan alsın...

350

Her ideal sevgiyi ve nefreti, saygıyı ve hor görmeyi şart koşar. Bu ya olumlu duygu primum mobile’dir (ilk hareket ettirici) ya da olumsuz duygudur. Nefret ve horgörüş örneğin bütün intikam alma ideallerinde primum mobile’dir. (ilk tahrik eden).

B. “İyi” insanın Azizin eleştirisi, azizin v.s.

351

“İyi insan”. Ya da: Erdemin yarı felci? Her güçlü ve tabiat kalan türden insan için sevgi ve nefret, şükran ve intikam, iyilik ve öfke, evet ve hayır eylemi birbirine dahildir. Kişi kötü de olmayı bilişinin uğruna iyidir: Bir insan aksi halde iyi olmayı anlamaz. Bu ikiliği reddeden o hastalık ve ideolojik tabiatsızlık nereden doğar, daha yüksek olan diye öğreten sadece var olmak için yarı beceriklidir. Erdemin felce uğraması, iyi insanın icadının kaynağı nedir? İnsanın düşman olabileceği o insiyakları iğdiş etmesine yönelik bir şart onun zarar verebilmesi, intikam alabilmesine öfkelenmesine yol açabilir. Bu tabiata aykırılık sırf iyi ve sırf kötü bir yaratığın (Tanrı, ruh, insan) ikircil konsepsiyonuna tekabül etmektedir. İlkinde bütün olumlu, ikincisinde bütün olumsuz güçler, amaçlar, ruh durumları biraraya gelir. Böyle bir değerlendirme tarzı buna göre kendinin idealistçe olduğunu sanır. “İyinin” konsepsiyonunda (tasarımında) bir en yüksek arzu edilebilirliği yerleştirdiğinden kuşku duymaz. Eğer o tepe noktasına ulaşırsa bütün kötünün iptal edildiği bir ruh durumunu kendi için düşünür ki, orada gerçekte sadece iyi yaratıklar geriye kalmışlardır. O kötü ve iyi karşıtının birbirlerinin var olmalarıyla kayıtlı olduğunu kesin kabul etmez. Bunun tersine bu sonuncusu yitmelidir ve ilki geriye kalmalıdır, birinin var olma hakkı vardır, diğeri ise var olmamalıdır. Orada arzu eden nedir aslında?..

Bütün çağlarda ve özellikle Hristiyanlığın egemen olduğu çağlarda insanı bu yarım yanlı beceriye “iyiye” indirgemek için çok çaba harcanmıştır. Bugün de kilisece yanlış bilgilendirilmiş ve zayıflatılmış olanlar yok değildir, denilebilir ki insanlaştırma ya da “Tanrı’nın iradesi ya da ruhun kurtuluşa kavuşması amacı ile bu kesiştiği insanlar mevcuttur. Burada önemli bir şart olarak insanın kötüyü yapmaması, hiçbir özel hal ve şart altında zarar vermemesi, zarar vermek istememesi istenir. Bunun için yol şudur: Düşmanlığa götüren her imkânın kesilmesi, intikam hislerinin asıldığı yerden indirilmesi “ruhun barışı” kronik kötülük olarak.

Kendisiyle belirli bir tip insanın yetiştirildiği bu düşünüş tarzı saçma bir şarttan yola çıkar: O iyiye ve kötüyü kendisiyle çelişen (birbirini tamamen karşıt değer kavramları olarak değil, ki o gerçektir işin) iyinin tarafını tutması istenir, iyinin son köküne kadar kötüyü yüz çevirmesi ve direnmesini salık verir, o bununla gerçekte hayatı reddeder ki onun bütün insiyaklarında ‘evet’i olduğu kadar ‘hayır’ı da vardır. Bunu kavradığı için değil: Bunun tersine bütünlüğe, birliğe hayatın güçlülüğüne geri dönmeyi hayal eder. O bunu kendi için birbirine muhalefet eden değer tahrikleri arasındaki tedirginliğe, iç anarşisine son verilirse kurtuluşun bir ruh durumu olarak düşünür,- Belki de şimdiye kadar iyiye yönelik irade kadar daha tehlikeli bir ideoloji, psikolojik olarak daha büyük bir rezalet var olmamıştır. En iğrenç, en tutsak insanı bununla yetiştirerek büyüttüler, riyakâr insanı ortaya çıkardılar. İkiyüzlü biri olarak Tanrılığa götüren doğru yolda bulunduğu, bir riyakâr değişmenin bir Tanrısal değişme olduğu öğretili.

Burada da hayat hakkını korudu. ‘Evet’i hayır’dan ayırmasını bilmeyen hayat bütün güçlerle savaşı kötü telakki etmenin, zarar vermemeye yönelmenin, ‘hayır’ı yapmamanın ne yardımı olur? Yine de savaş yapılmaktadır. Bundan daha başka türlü hareket edilemez. Kötüden kendini uzak tutan iyi insan arzu edilebilir görüldüğü üzere erdemin yarım felciyle maluldur, savaş açmaktan kesinkes vazgeçmez, düşmanlara sahip olmaktan ve hayır demekten vazgeçmez hayır’ı yapmaktan. Örneğin, Hristiyan gûnahtan nefret eder, onun için zaten her şey gûnahtır. İyinin ve kötünün bir ahlâk karşıtı olduğuna düpedüz inanarak dünya ebediyen nefrete müstehak olan ebediyen kendisiyle mücadele edilmesi gereken ile dopdolu bir yerdir. “İyi in-

san" kendini kötü ile kuşatılmış görür ve kötünün sürekli saldırısı altındadır, o gözünü keskinleştirir, bütün bütün akli ve fikri ile kötüyü kaşfeder ve o mantığa uygun olarak tabiatı kötü, insanı ahlâken bozulmuş görür ve iyi olmayı Tanrı'nın bir lütfu telakki eder. (Yani iyyinin insan için imkânsız olduğunu) sanır. Özetle: Hayatı olumsuzlar, o iyyinin en üst değer olarak hayatı nasıl mahkûm ettiğini görür, kavrar. Buna göre iyi ve kötünün ideoloji onun için çürütölmüş sayılır. Ama bir hastalık çürütölmez. Böylece bir başka hayatı tasarlar.

352

Kudretin kavramına o isterse bir Tanrı'nın, isterse bir insanın olsun, aynı zamanda yararlı olmak yeteneği ve zarar vermek elverişliliği dahil edilmiştir.

Araplarda durum böyledir; İbranilerde aynı durum mevcuttur. Bütün güçlü olarak yaratılmış ırklarda buna rastlarız. Eğer ikircil (düalistik) olarak birine olan gücü (iyiye olan gücü) diğerine olan güçten (kötüye olan güçten) ayırırsak bu feci bir adım olur... Bununla ahlâk hayatın içkisine zehir katıcısı olur.

353

İyi insanın eleştirisi üzerine. -Dürüstlük, haysiyet, yüküm duygusu, adalet, insanlık, namusluluk, doğruluk, iyi vicdan... Gerçekte bu kulağa hoş gelen sözlerle nitelikler kendileri uğruna onaylamıştır ve tasvip edilmiş midir? Yoksa onlar burada aslında değere lakayt nitelikler ve durumlar onların orada değer kazandıkları herhangi bir bakış açına mı bürünmüşlerdir. Bu niteliklerin değeri onlarda mıdır, yoksa onlardan doğan faydada mı, çıkarda mıdır? (Oradan doğduğu, doğmasının beklendiği izlenimi mi mevcuttur?) Ben burada tabiatıyla ben ve diğer ben arasında bir yargıda bir karşıtlık var olduğunu söylemek istemiyorum. Sorun bu niteliklerin ister taşıyıcıları için, isterse çevre, toplum, "insanlık" için olsun onların uğruna değerleri olup olmadığıdır... Yoksa bizzat kendileri mi değer taşır... Başka türlü sorarsak: muhalefet eden nitelikleri mahkûm etmek, onlarla mücadele etmek, onları reddetmek onların yararlılığı yüzünden midir? (-Güvensizlik, sahtelik, kaçıklık, kendinden eminsizlik, insandışıklık) Bu gibi niteliklerin mahiyeti mi, yoksa böyle niteliklerin mantıksal sonucu mu mahkûm edilir? Başka türlü sorarsak: Bu ikinci niteliklerin insanların mevcut olmaması arzuya şayan değil midir? Buna her halükârda inanılır. Ama burada bir yanılgı var, köşe bencilliğinin miyopluğu, darkafalılığı.

Başka bir ifade ile: İçlerinde bütün çıkarın namusluların yanında olduğu durumlar yaratmak arzuya şayan mıdır- öyle ki ona karşı olan tabiatlar ve içgüdüler cesaretleri kırılarak yavaş yavaş nesilleri sona mı ermelidir?

Bu esasında zevkin ve estetiğin bir sorunudur: En saygın, yani en can sıkıcı türden insanın geriye kalması arzuya değer mi? Dik açılılar (dediğine dedik diyenler), erdemliler, namuslular, uslular, dürüstler, “boynuzlu öküzler” (enayiler)? Diğerlerin muazzam bolluğunu zihnimizden çıkaralım, bu takdirde hatta namuslu olan bile varoluşu için bir hakka sahip olmaz: Onun artık gereği kalmaz ve burada sadece kaba saba faydalılığın böyle katlanılamaz olan erdemi onurlandırdığı kavranılır.

Arzu edilirlilik belki de düpedüz bunun aksi yanında bulunur: Kendilerinde “namuslu insanın” “faydalı bir gercin” ideal sürü çobanı olarak mütevazî pozisyonuna aşağıya indirildiği durumları yaratmalıdır, en iyi halde sürü çobanını: kısaca kendilerinde onun yukarı düzene çıkmadığı durumlar yaratılmalıdır ki, onlar başka nitelikleri gerektirirler.

354

“İyi insan” despot olarak. -İnsanlık daima aynı hatayı tekrarlamıştır: Hayata ilişkin bir araçtan hayatın bir ölçütünü yapmıştır. Hayatın kendisinin en yüksek yükseltilişinde, büyümenin ve bitkinliğin ölçüyü bulacağı yerde bütün diğer hayat biçimlerinin devre dışında bırakılması için büsbütün belirli bir hayatın araçlarını, kısacası hayatın eleştirisi ve istifası (seleksiyonu) için onlardan yararlanmıştır. Bu demektir ki, insan araçları bizzat onların uğruna sever ve onları araç olarak unuttur: öyle ki, bu araçlar şimdi onun bilincine hedefler olarak ulaşırlar, hedeflerin ölçütü olarak görünürler... Bu demektir ki, belirli bir tür insan varoluş şartlarını ona yasal olarak yüklenecek şartlar olarak, “gerçek” olarak, “iyi” olarak, “yetkin” olarak ele alır, onları despotlaştırır. İnancın ve içgüdünün bir biçimi, bir tür insanın kendi türünün sınırlılığını ve göreciliğini diğerleriyle olan karşılaştırmada görmez.. En azından bir tür insanın sona erdiği izlenimi mevcuttur (ulus, ırk) eğer o hoşgörölü olursa aynı hakları ona tanır ve artık efendi olmayı aklına getirmez.

355

“İyi insanların hepsi zayıftır: onlar iyidirler, çünkü kötü olabilmek için yeterli güçte değildirler” demiştir Latuka’nın reisi Comorro Baker’e.

X

“Zayıf kalpler için hiçbir talihsizlik yoktur,” denir Rusça’da.

356

Mütevazi, çalışkan, iyi niyetli, ölçülü: Siz insanların böyle olmasını mı istiyorsunuz? İyi insanı mı istiyorsunuz? Ama bana bu ideal köle, geleceğin kölesi olarak gelmektedir.

357

Köleliğin değişimleri. Onların dindarane bir kılığa bürünmeleri tebdili kıyafet etmeleri: Onların ahlâk ile yüceltilmeleri.

358

İdeal köle (“iyi insan”). -Kim ki kendini “amaç” olarak tespit edemez, denilebilir ki kendinden itibaren amaçlar koyamayan insan, o bencilsizlik ahlâkına onuru verir, içgüdüsel olarak. Her şey onu ona ikna eder: Onun akıllılığı, tecrübesi, kendini beğenmişliği. İnanc da bir bencillikten sıyrılmadır.

X

Atavizm (ceddanilik, gerileme): Zevk dolu duygu, bir kere kayıtsız şartsız itaat edebilmek.

X

Gayret, tevazu, iyi niyet, ölçülülük keza hakim zihniyetin, büyük icadçılığın, kahramanca hedef koymanın, soylu kendisi için oluşun birçok engellemeleridir.

X

Bir önden gidiş söz konusu değildir (-Bununla en iyi halde insan çobandır, yani sürünün en üst zaruri ihtiyacıdır) tersine kendi için gidebilmektir, bir başkası olabilmek için.

359

En yüksek ahlâki ideallığın sonucu olarak her şeyin yığıldığını hesaba katmalıdır. Hemen hemen diğer değerlerin nasıl ideal çevresinde kristalize olduğunu görmelidir. Bu onların en uzun süre, en güçlü olarak en hırsıyla istendiğini ispatlar- onun erişilemediğini belgeler. Çünkü aksi halde düş kırıklığına uğratmış olacaktı. (Ve dolayısıyla daha ölçülü bir değerlendirmeyi beraberinde getirmiş olacaktı). Aziz, en kudretli tür insan olarak- Bu ide ahlâki yetkinliğin değerini son derece yükseğe çıkarmıştır. Ahlâklı insanın en kudretli, en tanrısal insan olduğunu ispat etmek için bütün bilginin gayret sarfettiğini düşünelim. Duyuların, hırsların yenilişi- Bütün bunlar korku

uyandırmıştır- Tabiata aykırı olan tabiatüstü, ahirete ait diye görünmüştür....

360

Franz von Assisi: Âşık, popüler, şair en aşağıdakilerin lehine ruhların hiyerarşisine karşı mücadele etmiştir. Ruh hiyerarşisinin yadsınması "Tanrı karşısında herkes eşittir".

Popüler idealler: İyi insan, bencil olmayan kişi, aziz, bilge, adil olan. O Marc Aurel!

361

Ben en sarılık hastalığına tutulmuş olan Hristiyanların ideeline savaş açtım (onunla yakın akraba olan herşeye karşı da). Onu imha etmek amacıyla değil, tersine onun istibdadına bir son vermek için. Ve yeni idealler, daha sağlam idealler için yer açmak amacıyla bunu yaptım. Hristiyan idealinin devamı mevcut olan en arzu edilir şeylere dahildir. Onun yanında belki de onun üstünde kendini geçerli kılmak isteyen ideaaller uğruna. Onların güçlü olmaları için hasımları, güçlü hasımları varolmalıdır.- Böylece biz immoralistler ahlâkın kudretine ihtiyacımız var: Bizim idame içgüdümüz hasımlarımızın güçlü olmasını ister. O sadece onların üzerine egemen olmak ister.

C. Öyle adlandırılan kötü niteliklerin iftiraya uğraması üzerine.

362

Bencillik ve onun sorunu. Onun her yerde çekip dışarıya çıkardığı ve böylece nesnelerin ve erdemlerin değerini azaltmış zannettiği Laroche foucauld'taki Hristiyanca melankoli. Buna karşı ilkin bencilikten daha başka bir şeyin mevcut olamayacağını ispat etmeğe çalıştım. Kendilerinde egonun zayıf ve ince olduğu kimselerde büyük sevginin gücünün de zayıf olacağını, en çok sevenlerin her şeyden önce egolarının gücünden böyle olduklarını- sevginin bencilliğin bir ifadesi olduğunu v.b. göstermeğe çalıştım. Yanlış değerlendirme gerçekte çıkarı amaçlar: 1. Kendilerine yararlı olunan, yardım edilen insanlar, sürünün insanları; 2. O hayatın temeline karşı bir karamsar kuşkuyu içerir; 3. Bu yanlış değer biçme en görkemli, ve en yetenekli insanları reddetmek ister. Korku; 4. Yenilenlerin haklarını bulmasına yardımcı olmak ister zaferi kazananlara karşı; 5. Bu yanlış değerlendiriş düpedüz en değerli insanların nezdinde evrensel bir dü-rüstsüzlük getirir.

İnsan orta çapta bir bencildir: En akıllısı bile alışkanlığını çıkarından daha önemli telakki eder.

Bencillik! Ama daha hiç kimse sormadı: ne biçim bir ego? Tersine herkes gayrı ihtiyari egoyu her bir egoya eşit sayar. Bu 'suffrage universal' (kadın haklarını savunan) ve "eşitliğin" köleler kuramının mantıksal sonuçlarıdır.

Daha yüksek insanın davranışı motifleştirilmesinde anlatılamaz derecede çok katlıdır. "Acıma" gibi herhangi bir sözcükle kesinkes hiçbir şey ifade edilmiş değildir. En önemlisi "ben kimim" duygusudur, bana oranla diğeri kimdir. değer yargıları sürekli olarak etkindir.

Ahlâklığın topyekûn fenomenlerinin tarihinin bu ölçüde basitleştirilmesine izin vermesi, Schopenhauer'in buna inandığı üzere, yani şimdiye kadarki ahlâki ruhsal kıvılcığın kökü olarak acımayı tekrar bulması- saçmalığın ve naifliğin bu derecesine bütün tarihi içgüdüden soyunmuş Herder'den Hegel'e kadar Almanların yaşadıkları güçlü tarihi mümasereden yoksun olan bir düşünürün acıyıp bir tarzda iltifat etmesi şaşılacak bir şeydir.

Benim "Merhametim". -Bu benim için hiçbir ismin yeterli olmadığı bir duygudur: Değerli yeteneklerin bir israfına gördüğüm yerde, örneğin Luther'i gördüğümde onu (merhameti) hissederim. Ne müt-hiş güç ve ne derece yavan ham halat ahiret insan sorunları (Fransa'da çoktan bir Montaigne'nin cesur ve sevinç telkin edici kuşkusunun mümkün olduğu bir zamanda) Ya da rastlantının bu budalalığın etkisiyle ondan olabilecek olanın gerisinde kaldığı yerde ortaya çıkan sorunlar. Ya da insanlığın yazgısını düşünürken bugünün Avrupa politikasına korkuyla ve horgörmeye bakıyormuşum gibi, ki o özel hal ve şartların altında bütün insanların geleceğinin dokusunda çalışmaktadır. Evet, insandan ne olabilirdi eğer. -Bu benim "merhametimin" türüdür.-

Benim kendileriyle birlikte acı çektiğim hiçbir acı çeken yokmuş gibi.

Acıma duygulann bir harcanışıdır, ahlâki sağlığa zararlı bir tufeylidir. Dünyanın içindeki kötülükleri çoğaltmak asla bir yüküm olamaz. Eğer bir insan merhametten dolayı iyilik yaparsa, bu takdirde o kendi kendisine iyilik etmiş olur ve bir başkasına değil. Acıma ahlâki düsturlara dayanmaz, tersine tessüri heyecanlara dayanır. O hastalıklıdır. Yabancı acı bize sirayet eder, acıma bir hastalığın sirayetidir.

Kendisinde durakalacak olan ve etrafa kol salınyacak hiçbir bencillik yoktur. Sizin sözünü ettiğiniz “ahlâken lakayt olan kendisine izin verilen bir bencillik buna binaen mevcut değildir. Kişi benini başkasının sırtından yükseltir.” Hayat daima başka hayatın sırtından yazar-bunu kavramıyan bir kimse kendinde dürüstlüğe götüren ilk adımı atmamıştır.

“Özne” bir fiksiyondur sadece: ego diye asla bir şey yoktur, ki onun sözü edilir, eğer bencilliği yererse.

“Ben” mahiyetimizin birlik yönetimiyle bir olmayan bir kavramsal sentezdir- Buna göre bencillikten dolayı hiçbir davranış mevcut değildir ki o sadece bir kavramsal sentezdir.

Her bir içgüdü akılsız olduğu için “faydalılık” da onun için bir bakış açısı değildir. Her bir içgüdü faal olmak suretiyle gücü ve diğer içgüdüleri feda eder. O sonunda engellenir; aksi halde harcamaya yüzünden her şeyi mahvedecektir. Buna göre “Bencil olmayan”, kurban eden, akıllı olmayan özel olan değildir- o bütün içgüdülerde ortak noktadır. Onlar bütün ego’nun faydasını düşünmezler (çünkü düşünmezler!) Onlar faydamıza karşı hareket ederler, ego’ya karşı ve çoğu kez ego için- Her ikisinde de masumdur.

Ahlâk değerlerinin kökeni. Bencillik fizyolojik olarak değerli olduğu kadar değerlidir, ki o ona maliktir. Her bir birey gelişmenin bütün çizgisidir (sadece onu ahlakın kavradığı gibi değil, doğumla başlayan bir şeydir.) Eğer o insan çizgisinin yükselişini temsil ederse, onun değeri gerçekte olağan üstüdür. Onun büyü-

mesinin idamesinin ve kolaylaştırılmasının çevresindeki özen aşırı olabilir. (Bu onun içinde iyi yaratılmış olan bireylere bencilliğe olağanüstü bir hak tanıyan vaadedilen geleceğe ihtimamdır). Eğer o insanın alçalan bir çizgisini oluştursa, yani çöküntüyü, kronik hastalanışı bu takdirde ona az bir değer izafe edilir. İlk hakkaniyet o mümkün mertebe iyi yaratılanlardan yer, enerji ve güneş ışığını çok azını çekip almasıdır. Bu halde toplum bencilliği engellemeyi ödev bilir (- O bu arada kendini abes, mariz, başkaldırıcı olarak açığa vurur). Şimdi tek tek bireyler ya da bütün seviyesini yitirmiş, dumura uğramış halk tabakaları sözkonusudur. “Sevgi”nin dininin kendisini onaylamanın engellenmesinin öğretisi, sabretmenin, taşımanın, yardım etmenin, eylemde ve sözde müteakabiliyeti bu gibi tabakaların (halk tabakalarının) dahilinde egemen olanların bizzat gözleriyle görülürse en yüksek değerde olabilir. Çünkü o rekabet, intikam, kıskançlık duygularını engeller, kusurlu ve yeteneksiz yaratılanların çok doğal olan hislerini köstekler, o alçakgönüllülük ve itaat ideali altında köle olmalarını, egemenlik altına alınmalarını, yoksul ve hasta olmalarını, altta bulunmalarını tanrılaştırır, yüceltir. Bundan egemen sınıfların (ya da ırkların) niçin ve tek tek insanların her zaman diğerkamlık kültürünü, aşağıdakilerin incilini “çarmıhta Tanrı”yı idame ettikleri ortaya çıkar.

Bir diğerkamca değerlendirme tarzının ağır basması kusurlu ve yeteneksiz yaratılışın içgüdüsünün bir sonucudur. Değer hükümü en alt zemininde burada şunu söyler: “Benim çok fazla bir değerim yok”, sırf bir fizyolojik yargıdır. Daha belirgin olarak: Güçsüzlüğün hissi, kudretin büyük hayata evet diyen hislerin var olmayışı. (Kaslarda, sinirlerde, hareket merkezlerinde). Bu değer yargısı bu tabakaların kültürüne göre bir ahlâki ya da dini yargıya aktarılır. (-Dini ve ahlâki yargıların egemenliği aşağı bir kültürün işaretidir. O “değer” kavramının oradan denilebilir ki onun için bildik olduğu alanlardan kendini sebeplendirmeye çaba harcar. Hristiyan günahkarın kendisini anladığını sandığı yorumu kudret ve kendinden kesin bilginin noksanlığını haklı bulmak için yaptığı bir deneydir. O daha iyisi kendini suçlu bulmak ister, kendini boşuna fena hissetmek yerine. Aslında o çöküntünün bir

belirtisidir, bu türden yorumlara denilebilir ki ihtiyaç gösterdiği için bir belirtidir. Diğer hallerde kusurlu ve yeteneksiz yaratılan kimse bunun sebebini kendi suçunda aramaz (hristiyan gibi) tersine toplumda arar. Sosyalist, anarşist, Nihilist, onlar insan varlıklarını herhangi birinin suçlu hissetmek suretiyle onlar daima bunun kötü durumda olmasını ve kusurlu yaratılmış olmasını eğer bunun için sorumlu tutacağı herhangi birini bulursa yaşatılmasına ve hatta olmasına daha iyi katlanacağını sanan hristiyanın yakın akrabalarıdır. Intikamın ve intikam almak istemenin içgüdü-sü burada her iki halde de kendini idame etmek içgüdü-sünden çok ona katlanmasının araçlarıdır. Keza diğerkam öğretinin kuramının ve pratiğinin tercihi gibi. Bencillığe karşı duyulan nefret, o isterse kendi bencilliğine (hristiyanı olduğu üzere) isterse yabancı bencillığe karşı olsun (sosyalist olduğu üzere) bu şekilde intikamın egemenliği altında bir değer hükmü olarak ortaya çıkar; diğer yandan acı çekenlerin müteakibliyet ve dayanışma duygularının yükseltilmesiyle nefsin idamesinin kurnazlığı olarak kendini belli eder.. Sonunda, ima edildiği üzere, yargıda bulunmakta, reddetmekte, bencilliği cezalandırmada intikam duygusunun deşarjı (kendinin ya da yabancının) kusurlu ve yeteneksiz yaratılanlarda nefsi idame edişin bir içgüdü-sü daha vardır. Özetle: Diğerkamlığın kültü belirli fizyolojik şartların altında düzenli olarak ortaya çıkan bencilliğin bir spesifik (özel) biçimidir. Eğer sosyalist güzel bir öfke ile “Adalet”, “Hukuk”, “Eşit haklar” talep ederse, bu takdirde onun niçin acı çektiğini kavramayı bilmeyen sadece yetersiz bir kültürün baskısı altında bulunuyor demektir. Diğer yandan o bununla kendine bir eğelence icat eder. eğer daha iyi durumda bulunursa öyle bağırmaktan kendini alkoyacaktır. O bu takdirde bir başka yerde eğlencesini bulacaktır. Aynı nokta hristiyan için de geçerlidir. “Dünya” onun tarafından mahkum edilir, iftira edilir, lanetlenir. O kendini bundan istisna etmez. Ama bu bağırmasını ciddi alması için hiçbir sebep oluşturmaz.

Her iki halde biz bağırmanın kendilerine iyi geldiği ve iftiranın bir hafifleme olduğu hastaların arasındayız daima.

374

Her toplum hasımlarını- en azından kendi tasarımı- karikatür derekesine düşürünceye kadar bir eğilim gösterir. Ve aynı zamanda açlığa mahkum etmeye yönelir. Örneğin böyle bir kari-

katür bizim “mücrimlerimizdir”. Değerlerin latin- aristokratik düzeninde yahudi kariketüre indirgenmişti. Sanatçıların arasında “namuslu adam” ve burjuvazi “karikatür” haline gelmiştir. Din- darlar arasında tanrıtanımazlar; aristokratlar arasında halk ada- mı. Immoralistler arasında moralist karikatürleşmiştir. Örneğin Platon bende karikatür haline gelmiştir.

375

Ahlâk tarafından övülen bütün içgüdüler ve kudretler benim için ruhen onlar tarafından iftiraya uğrayanlar ve reddedilenlere eşittirler. Örneğin Adalet kudret iradesi olarak, gerçeğe yönelik irade olarak, kudrete yönelik iradenin araçları olarak.

376

İnsanın içselleşmesi. Kudretli içgüdüler, ki onlardan barışın ve toplumun tertibiyle dışa doğru deşarj esirgendiği için kendile- rini içe yönelik doğrultuda zararsız kılmak isterler, hayalgücü ile ittifak halinde olunca içleşme ortaya çıkar. Düşmanlığa, gaddar- lığa, intikama, zorbalığa ihtiyaç geriye döner “geriye çekilir”; ta- nımak istemekte sahip olma iptilası ve fethetmek bulunur; sanat- çıda geriye çekilen kendini gizleme başka türlü gösterme ve yala- nın gücü olarak ortaya çıkar; içgüdüler kendileriyle mücadelenin var olduğu cinlere dönüştürülür.

377

Sahtelik. Her hakim içgüdü diğer içgüdülerini gereçleri, saray erka- nı, dalkavukları haline getirir: O kendinin çirkin adlanılmasına asla izin vermez ve dolaylı olarak birlikte övülmiyeceği hiçbir başka öv- güye katlanamaz. Her bir hakim içgüdünün çevresinde denilebilir ki bütün övgü ve yergi sabit bir düzen ve etiket halinde kristalize olur. Bu sahteliğin bir sebebidir.

Her bir egemenliğe çaba harcayan, ama bir boyunduruk altında bulunan içgüdü kendini beğenişin hissini desteklenmesi ve güçlen- dirilmesi için kendi lehine bütün güzel isimlere ve takdir ve kabul edilen değerlere ihtiyaç gösterir: Öyle ki çoğu kez onun tarafından mücadele edilen “efendinin”, ki onlardan o kurtulmak ister, adı al- tında ortaya çıkmaya cesaret eder. (Örneğin Hristiyan değerlerin egemenliği altında tensel hırs ya da kudret hırsı gibi) Bu sahteliğin bir diğer sebebidir. Her iki halde tām bir naiflik egemen olur. Sahte-

lik bilincin içine girmez. Eğer insan tahrik edici olanı ve onun “ifa-desini” (maske) diye ayrı olarak görürse bu sakat içgüdüünün işareti-dir. -Kişinin kendisiyle çelişkisinin bir işaretidir ve muzaffer değildir. Tavırda, sözde, duygusal heyecanda mutlak masumluk sahtelikte iyi vicdan kendisiyle en büyük ve en görkemli sözlerin ve pozisyonların yakalandığı emniyet. -Bütün bunlar zafer için zorunludur.

Diğer halde: Aşırı net görüşte tiyatro oyuncusunun dehasına ih-tiyaç vardır ve zaferi sağlamak için muazzam bir nefsi yenmeye ge-rek vardır. Bu sebepten rahipler en becerikli (mahir) riyakârlardır; bundan sonra kendilerine mertebelerinin ve kökenlerinin bir tür ti-yatro oyunculuğunu oluşturduğu prensler gelir. Üçüncüsü Toplum (sosyete) insanları, diplomatlar. Dördüncüsü kadınlar.

Ana fikir: Sahtelik o derece derin, çok yanılgı görünür ki o derece kapsamlı görünür ki, irade o derece doğrudan doğruya kendini tanı-maya ve adının anılmasına yönelmiştir ki bu ihtimalin büyük olası-lığı vardır. Gerçek, gerçeğe yönelik irade aslında bir parça başka şey-dir ve keza sadece bir tebdili kıyafettir. (İnanca yönelik ihtiyaç doğ-ruluğun en büyük köstegidir.)

378

“Sen yalan söylememelisin”: doğruluk istenir. Ama olgusal olanın tanınması ve kabulü (kişinin kendini aldatılmasına izin vermemesi) yalancılarda düpedüz en büyük olmuştur: Onlar bu popüler “Doğru-luğun” düpedüz olgusal olmayan yanını da görmüşlerdir. Sürekli olarak ya pek çok ya da pek az söylenir: Her bir kelime (söz) ile ko-nuşulan her bir sözle kendini çırılçıplak kılmak naifliktir.

İnsan düşündüğünü söyler, kişi sadece şartların altında “doğru-dur”, yani anlaşılma şartı altında (anti parantez) yani iyi niyetle an-laşılma istemenin şartı ile (tekrar anti parantez) Yabancı olana kar-şı kişi kendini gizler: bir şeyi eline geçirmek isteyen birisi kendi üze-rine düşünölmek isteneni söyler, ama düşündüğünü söylemez. (“Kudretli olan daima yalan söyler”).

379

Ahlâki değerlerin akıllıca yanlış kullanımı altında büyük nihilis-tik kalpazanlık:

a) Sevgi insanın kişiliğinden soyunması; aynı şekilde acıma.

b) Sadece kişiliğinden kurtulmuş olan akıl (filozof) gerçeği tanır, “nesnelerin gerçek mahiyetini ve varlığını bilir”.

c) Dehâ, büyük insanlar kendi kendilerini ve meselelerini aramadıkları için büyüktürler: insanın değeri kendi kendisini yadsıdığı oranda büyür.

d) San'at katıksız iradedden kurtulmuş olan öznenin eseri olarak. "Nesnelliğin" yanlış anlaşılması.

e) Mutluluk hayatın amacı olarak; erdem amaca götüren araç olarak.

Schopenhauer'de hayatın karamsar mahkûmiyeti bir ahlâki mahkûmiyettir. Sürû ölçütlerinin metafiziki olana aktarılması.

Birey anlamsızdır, buna binaen "zati olanda" ona bir köken atfedilerek. (İnsan varlığının önemi "yolundan şaşırma olarak"); ana ve babalar sadece fırsat sebebi olarak. Bireyin bilim tarafından kavranmaması intikamını alır. O şimdiye kadarki bir çizgide olan hayattır ve onun sonucu değildir.

380

1. Tarihin ilkesel olarak tahrifi; onun bununla ahlâki değerlendirme için ispatı ortaya koyması için.

a) Bir ulusun gerilemesi ve ahlâken bozuluşu;

b) Bir ulusun yükselmesi ve erdem;

2. Bir ulusun (halkın) tepe noktası ("onun kültürü") ahlâki yüksekliliğinin sonucu olarak.

2. Büyük insanların, büyük yaratıcıların, büyük çağların ilkesel olarak tahrifi:

İnancın büyüklerin seçkinleştiren yanı olması istenir; ama sakıncasızlık, kuşku, "ahlâksızlık" bir inançtan sıyrılabilme izni büyüklüğe dahildir. (Caesar, Büyük Friedrich, Napoleon, keza Homer, Aristophanes, Leonardo, Goethe). Daima ana meseleye ödün verilir, "iradesinin özgürlüğü" gözardı edilir.

381

Tarihteki büyük yalan: Sanki kilisenin bozulması reformasyonun sebebi imiş gibi gösterilir. Kışkırtıcıları tarafından önceden bizzat yalancılığı sadece bahanedir. -Orada hoyratlığının ruhbani bir kamuf-lajı gerekli gerekli kıldığı güçlü ihtiyaçları ortaya çıkmıştı.

382

Schopenhauer yüksek entellektüliteyi iradedden çözülme olarak yorumladı; büyük ruhun salıverilmesinden kaynaklanan ahlâk yargı-larından kurtulmayı, dâhinin tipik ahlâksızlığını görmek istemedi; o

yapay olarak tek başına saygı duyduğu şeyi kişinin kişiliğinin giderilmesinin ahlâki değerini "nesnel" bakışın en manevi etkinliğinin şartı olarakda ileri sürdü. "Gerçek", sanatta da iradenin çıkarılmasından sonra ortaya çıkmaktadır...

Bütün ahlâki alerjilerin içinden onları katederek geçmekle ben esasından farklı bir değerlendirmeyi görüyorum: "Dehâ" ahlâkın ve ahlâksızlığın iradi dünyasının saçma bir şekilde birbirinden böyle ayrılışını ben tanımıyorum. Ahlâklı insan ahlâksız olandan daha aşağı bir türdür, daha zayıf olandır; evet - o ahlâka göre bir tiptir, ama kendi tipi değildir: bir kopyadır, en iyi halde bir iyi kopyasıdır. Onun değerinin ölçütü onun dışındadır. Ben bir insanı iradesinin zenginliğine ve kudretinin miktarına göre değerlendiririm. Onun zayıflatılmasına ve söndürülmesine göre değil, ben iradenin reddedilmesini, olumsuzlanması öğreten bir felsefeyi insanı aşağıya indiren ve ona iftira eden bir öğreti olarak değerlendiriyorum. Ben bir iradenin kudretini, onun ne derece direncine, çektiği acıya, işkenceye ve bunları kendi çıkarına dönüştürmesine göre takdir ediyorum; ben insan varlığına onun kötü ve acı verici karakterini suçlama olarak hesap etmiyorum, tersine bir zaman gelince onun şimdiye kadar olduğundan daha çok kötü ve acı verici olacağını umut ediyorum. Schopenhauer'in hayal ettiği ruhun tepesi hiçbir şeyin anlamı olmadığı bilgisine ulaşmasıydı, kısaca içgüdüsel olarak iyi insanın zaten yaptığını tanımasaydı.... O daha yüksek türden akılların olabileceğini yadsımişti. O sağgörsünü karşılaştırılmaz üstünlükte telakki etmiştir. Burada maneviyat derin bir şekilde iyilin altına konulmuştur, onun en yüksek değeri (örneğin sanat olarak) ahlâki ters- yüz edişi salık vermek, hazırlamak demektir: Ahlâk değerlerin mutlak egemenliği. Schopenhauer'in yanında Kant'ı da karakterize etmeliyim: Grekçe olarak hiçbir şeye onda rastlamayız, mutlak olarak tarihe aykırılık (Fransız ihtilali üzerine pasaj) ve ahlâk bağnazları (Köktencil kötünün üzerine Goethe pasajı). Onda da arka planda kutsallık mevcuttur.

Benim kutsal olanın bir eleştirisine ihtiyacım var.

Hegel'in değeri "tutku".

Bay Spencer'in bezirgân felsefesi: Ortalama insanınki dışında bir idealin tam anlamıyla mevcut olmayışı.

Bütün filozofların ve müverrihlerin ve psikologların içgüdü ilkesi: Değerli olan ne varsa insanda, sanatta ve tarihte, bilimde, dinde, tek-

nikte, ahlâken değerli olarak, ahlâka bağlı olarak, hedefte, araçta ve sonuçta değerli olarak ispat edilmelidir. Her şeyi bu en üst değere atfen anlamalıdır. Örneğin, Rousseau'nun uygarlığa atfen sorusu. İnsan uygarlık sayesinde daha iyi olur mu? Bir komik sorudur bu, çünkü bunun aksi belirgindir ve uygarlığın lehine dile gelen şeydir bu.

383

Dini ahlâk- Teessüri heyecan, büyük hırs, kudretin tutkuları, sevginin, intikamın, iyeliğin tutkuları. Ahlâk filozofları onları söndürmek, köklerinden çekip çıkarmak, ruhu onlardan "kurtarmak" isterler. Arıtmak isterler.

Onların mantığı hırsların çoğu kez büyük bir felaket doğurmasıdır. Buna binaen onlar kötü, nefret uyandırıcıdırlar. İnsan onlardan kurtarılmalıdır: böyle birisi iyi insan olamaz...

Bu mantık aynı mantıktır, örneğin. "Eğer sana bir uzvun öfke yaratırsa onu kesip at. Özel bir halde, o tehlikeli yerli masumluk, Hristiyanlığın kurucusunun müridlerine uygulamak için tavsiye ettiği, cinsel uyarılğanlıkta ne yazık ki bu sadece bir uzvun var olmaması bunu izlemekte kalmaz, tersine insanın karakteri de iğdiş edilir. Ve aynı nokta dizginlemenin yerine tutkuların kesip atılmasını talep eden ahlâk filozofunun kaçıklığı için de geçerlidir. Onun sonucu da-ima şudur: ancak iğdiş edilen insan iyi insandır.

Büyük güç kaynakları ruhun çoğu kez tehlikeli ve tahakküm edici olarak fışkıran vahşi suları, onların kudretini hizmete sokmak ve ekonomikleştirmenin yerine (tasarruf etmek yerine), bu en miyop ve en bozucu düşünüş tarzı, ahlâklı düşünme tarzı kurutmak ister.

384

Teessüri heyecanların yenilmesi mi? hayır, eğer bu onların zayıflatılması ve imhası anlamına gelirse. Tersine onları hizmete sokmak gerekir: onlara uzun zaman zorbalık etmek icap eder. (Tek tek olarak değil, tersine cemaat, ırk vs. olarak). Sonunda onlara güvenilir bir özgürlük verilir tekrar: Onlar bizi iyi uşaklar gibi severler ve bizim en iyi tekrar yanımızın gitmek istedikleri yere gönüllü olarak giderler.

385

Alakın hoşgörüsüzlüğü insanın zayıflığının bir ifadesidir: O "ahlâksızlığından" korkar, o en güçlü içgüdülerini reddetmeğe mecbur kalır. Çünkü daha onlardan yararlanmayı bilmez. Böylece yeryüzü-

nün en verimli alanları en uzun süre ekilmemiş olarak kalır: Burada efendi olabilecek olan güç yoktur...

386

Çok miktarda naif uluslar ve insanlar vardır ki onlar sürekli iyi bir havanın arzuya değer bir şey olduğunu sanırlar ve bugün de rebus moralibus'da (ahlâk meselelerinde) sadece "iyi insan" ve iyi insandan başka hiçbir şey arzuya şayan değildir. Düpedüz insanlığın gelişiminin gidişi oraya yöneliktir, geriye sadece onun (iyi insanın) kalmasıdır (ve sadece bütün amacı oraya yöneltilmelidir).

Bu en yüksek derecede ekonomik olmayan bir şekilde düşünülmüştür ve belirtildiği gibi naif olanın zirvesidir ve "iyi insanın" yaptığı rahatlığın ifadesinden başkası değildir. (-İyi insan korku uyan-dırmaz, o gevşemeye izin verir, alınabilecek olan şeyi verir).

Bir üstün gözle düpedüz bunun tam tersine kötünün daha büyük egemenliği, insanın dar ve ürkek ahlâk sıkmasından artan bir özgür oluşu arzu edilir, en büyük tabiat güçlerini- teessüri heyecanları- hizmete sokabilmek için gücün büyümesi arzu edilmelidir.

387

Tutkuların payesi (değeri) üzerine bütün görüş: akıl tarafından yönetilmenin haklı ve normalmiş gibi görünmesi- oysa tutkular normal olmayan, tehlikeli olan, yarı hayvansaldırlar, üstelik hedeflerine göre zevk hırslarından başkası olmadığı görüşü egemendir...

Tutkunun haysiyeti kırılmıştır. 1. Sanki o zorunlu ve daima ve muharrik değilmiş ve sadece yakışsızmış gibi. 2. Tutku yüksek bir değeri olmayan bir şeye yönelirse, bir eğlenceden ibaret olur.

Tutunun ve aklın yanlış tanınması, bu sonuncusunun güya kendi için bir varlık oluşu ve farklı tutkuların ve hırslı isteklerin daha çok bir ilinti durumu değilmiş gibi. Sanki her bir tutkunun içinde ona ait bir miktar akli içermemesi gibi bir durumla karşı karşıyayız.

388

Tıpkı çilekeş bir bensizleştirmenin ahlâkının baskısı altında düpedüz sevginin, iyiliğin, acımanın, hatta adaletin, alicenaplığın, kahr-amanlığın teessüri heyecanların yanlış anlaşılma zorunda kalınmıştır: O kişinin zenginliği, kendi içinde bolluğun, taşmasının ve vermesinin kendine içgüdüsel olarak evet demesi ve içgüdüsel olarak olarak kendini iyi hissetmesidir. Büyük kurbanları ve büyük sevgiyi oluşturan: O bu duygusal heyecanların onun içinden büyüdüğü güçlü ve Tanrısal bencilliktir, efendi olmak istemenin de muhakkak

ki bir işaretidir, etrafa uzanmak, her şeye hakkı olduğuna dair bir iç emniyetidir. Genel görüşe göre buna muhalefet eden zihniyetler daha çok bir zihniyettir; eğer insan derisinin içinde sağlam ve cesurca oturmazsa, bu takdirde vereceği hiçbir şey yoktur ve koruma ve değnek olmak için elini uzatmasına gerek kalmaz...

Nasıl oldu da insanın Ben'ine aykırı gelen şeyi değerli olarak hissetmek gibi bu içgüdüleri yanlış yorumladılar? Eğer o kendi Ben'ini başkasının Ben'ine feda ederse böyle hareket etmiş olur. Şimdiye kadar kilisede ve kilise ile hastalanan felsefede sözcülük eden psikolojik zavallılık ve yalancılık üzerine ne diyebiliriz? Eğer insan günah-kârsa kesinkes, bu takdirde o kendinden nefret duymalıdır. Esasında o hemcinslerine kendi kendisine davrandığından bir başka duyguyla davranmamalıdır. İnsan sevgisinin bir haklı kılınmayan ihtiyacı var- O Tanrı onu emrettiği için ondan kaynaklanmaktadır. Bundan insanın bütün doğal içgüdüleri (sevgiye vs.) aslında ona müsaade edilemez görüleceği ve onları yadsıdıktan sonra Tanrıya karşı bir itaate dayanarak tekrar haklı olduğu sonucu çıkıyor. Hristiyanlığın hayranlık uyandıran mantıkçısı Pascal daha da ileri gitmiştir. Kızkardeşine olan ilişkisini bir düşünün! Kendini sevilir kılmamak onun için Hristiyanca bir davranış gibi görünmüştü.

389

Böyle bir ahlâkı kanonunun ("bir ideal") kendisi için nasıl bir bedel ödenmesi gerektiğini bir düşünelim. (Onun düşmanları şimdi kimler. Egoistler,) Avrupa'da kendini küçültmenin melankolik zekası (Pascal, Larocheaucauld) iç zaafı, cesaretsizlik, kendini kemirip bitirishi sürü hayvanı olmayanların).

Ortalama insan niteliklerinin sürekli olarak altının çizilişi en değerli niteliklermiş gibi (tevazu, saf saf, gereç-tabiât)- Vicdan huzursuzluğu bütün kendinden görkemli olana karışmış olarak, orjinallerle karışmış olarak: Acı buna göre: Güçlü yaratılmış olanların dünyasının karartılması - Sürü bilincinin felsefeye ve dine aktarılışı: Onun ürkekliği de. Biz bir diğer kâm davranışın psikolojik imkânsızlığını oyunun dışında bırakalım!

390

Benim son tümce şudur: Reel insan "arzu edilir" insana nazaran çok daha büyük bir değeri haizdir, şimdiye kadar herhangi bir idealden çok daha değerlidir. "Bütün arzu edirliliklerin insana atfen

kendileriyle tekil türden insanın kendi idame şartlarını ve büyüme şartlarını insanlığın üzerine yasa olarak asmak istediği saçma ve tehlikeli aşırılıklar oldukları bellidir. Her bir egemenlik kuran arzu edilebilirlik bu kökenli olarak şimdiye kadar insanın değerini, gücünü, onun gelecekte eminliğini aşağıya indirmiştir; insanın zaviye entelektüalitesi ve zavallılığı eğer o arzu ederse bugün de hâlâ kendini utanılacak bir duruma sokar. Değerler koymak için insanın yeteneği şimdiye kadar çok aşağı derecede geliştirilmiştir, insanın sadece “arzu edilebilir” fiili değerinin hakkını vermek için; ideal şimdiye kadar gerçekten dünyayı ve insanı yadsıyan güç, realite üzerine zehirli soluk, hiçe götüren büyük ayartı idi...

D. Daha iyileştirme, yetkinleştirme, yükseltme sözlerinin eleştirisi.

391

Ahlaki değer biçmelerin değerinin kendisine göre belirlenmesinin gerektiği ölçüt. Gözden kaçırılan ana olgu: “Daha ahlâklı olmak” ile insan tipinin yükseltişi ve güçlendirilişi arasındaki çelişki. Homo natura (insanın tabiatı). “Kudret iradesi”.

392

Ahlâk değerleri fizyolojik değerlerle karşılaştırıldığında zahiri değerler olarak.

393

En genel olan üzerine kafa yorma daima geri kafalılıktır: Örneğin, insan üzerine son “arzu edilirlilikler” filozoflar tarafından aslında asla sorun olarak alınmamıştır. İnsanın “iyileştirilmesi” onlar tarafından naif olarak telakki edilir, sanki biz herhangi bir içsezgi ile düpedüz insanları niçin “daha iyileştirmenin” gerekliliği üzerine herhangi bir soru işaretinin üzerine yükselmişiz gibi düpedüz niçin iyileştirmeli? İnsanın daha erdemli olması ne derecede “arzuya şayandır” ya da daha akıllı olması ya da daha mutlu olması? Denilebilir ki insanın “niçin”ini daha tanımadığımızı varsayalım, bu takdirde her bir böyle amacın hiçbir anlamı olmayacaktır ve eğer birini istersek, kim bilir? Belki de diğerini istemememiz mi gerekecektir? Erdemin çoğaltılması acaba aynı zamanda akıllılığının ve sağgörünün çoğaltılmasıyla bağdaşabilir mi? Kuşku uyandırıcı bir soru? Ben bunun aksini ispatlamak için çok fırsatı elime geçireceğim. Erdemlilik tam anlamıyla hedef olarak gerçekten şimdiye kadar mutlu olmanın kendi-

siyle çelişki içinde olmamış mıdır? Onun diğer yandan mutsuzluğa, yoksunluğa ve zorunlu araçlar olarak kendine kötü davranmaya ihtiyacı yok mudur? Ve eğer en yüksek sağgörü hedef olaydı, bu takdirde düpedüz mutluluğun artırılışını reddetmiyecek miydik? Ve tehlikeyi, serüveni, güvensizliği ve ayartıyı sağgörüye götüren yol olarak seçmiyecek miydik? Eğer mutluluk istenirse, bu takdirde insan “ruhun yoksullarına” katılmağa mecbur olacaktır.

394

Öyle adlandırılan iyileştirilişin alanında genel aldanış ve aldanışlık. Biz bir insanın eğer o daha önce o değilse bir başkası olacağına inanmıyoruz. Yani eğer çoğu kez olup bittiği üzere şahıslardan çok sayısı en azından şahıslar olmaya eğilimli ipuçları değilse, öyle kalacaktır. Bu halde bir başka rolün ön plana alınması sağlanır, “önceki insan” geriye itilir... Onun görünüşü değişmiştir, ama mahiyeti değişmemiştir... Bir kimsenin belirli davranışlarda bulunması sona ererse, bu farklı yorumlara izin veren sırf bir fatum brutum’dur. Bununla daima belirli bir eyleme alışkanlığı ortadan kaldırılmaz, zemin yok edilmez. Bir kimse kaderinden ve elverişliliğinden dolayı mücrim ise, hiçbir şeyi unutmaz, tersine yeni bir şeyler öğrenir ve uzun bir yoksunluk hatta onun yeteneği üzerine bir Tonicum (güçlendirici ilaç) olarak etki eder. Toplum için elbet bunun düpedüz bir kimsenin belirli davranışlarda artık bulunmaması dolayısıyla ilgisi vardır: O onu bu amaçla o kimsenin belirli davranışlarda bulunabilmesi için gerekli olan şartların içinden dışarıya alır: Bu onun şu ya da bu olmasının fatalizmini kırmayı denemek imkan dışı olanı denemekten daha bilgece, her halükârda. Kilise- ve o antik felsefenin yerini burda almaktan ve onun mirasına konmaktan başka hiçbir şey yapmamıştır- bir başka değer ölçüsünden yola çıkarak ve bir “ruhu”, bir ruhun öldükten sonra selametini kurtarmak isteyerek, cezanın kefaretinin çektiren gücüne ve daha sonra bağışlamanın suçu söndüren gücüne inanmıştır. Her iki ide dinin ön yargısının aldanışlarıdır- ceza kefaretinin sağlamaz, bağışlama bir suçu söndürmez, yapılan bir şey yapılmamış olunmaz. Bir kimsenin bir şeyi unutması bir şeyin artık mevcut olmadığına asla ispat edilmesi değildir... Bir eylem sonuçlarını insanda ve insanın dışında peşinden getirir, o isterse cezalandırılmış, kefareti ödenmiş, “bağışlanmış” olsun ya da olmasın bu değişmez ve söndürülmemiş ya da söndürülmemiş olsun isterse, is-

terse kilise failini bir aziz mertebesine yükseltmiş olsun. Kilise mevcut olmayan şeylere inanır, "ruhlara": O var olmayan sonuçları düşünür. Tanrısal etkileri (sonuçlara inanır). O var olmayan durumları, günaha ruhun kurtuluşuna, ruhun ölümden sonraki kurtuluşuna inanır: O her yerde yüzeyde durakalır kendilerine keyfi bir yorum getirdiği işaretlerde, tavırlarda, sözlerde durakalır. O psikolojik bir kalpazanlığın sonuna kadar düşünülmüş bir yöntemine sahiptir.

395

- "Hastalık insanı daha iyi kılar": Bu ünlü iddia, ki ona bütün yüzyıllar boyunca rastlanmıştır, yani bilgelerin ağzında keza halkın dilinde ve ağzında, bize düşünülecek bir durum yaratır. Onun geçerliliğine atfen denilebilir ki acaba ahlâkla hastalık arasında nedensel bir bağ var mıdır sorusunu sormaya kendimizi mezun hissederiz. "İnsanın iyileştirilmesi" genelde mülahaza edilirse, örneğin Avrupalı'nın yadsınmaz hoşgörölülüğünü, insanlaştırılışı, son bin yıl dahilinde iyi hale getirilmesi- Belki de o uzun gizli-gizli olmayan acı çekmenin ve kusurlu eksik yaratılışın, yoksun oluşun, dumura uğramanın sonucudur. "Hastalık" Avrupalıyı daha iyi mi yapmıştır? Ya da bir başka türlü sorarsak, bizim ahlâklılığımız Avrupa'daki ince ahlâklılığımız, ki onunla Çinlilerin ahlâklılığı karşılaştırılırsa, psikolojik bir gerilemenin ifadesi midir? Orada "insanın" kendini bir tipin özel görkemi ve kudretliliği içinde gösterdiği tarihin her pasajı derhal bir ani, tehlikeli ve yer yer patlayan bir karektere bürünür ki onda insanlık için durum kötüleşir, belki de onun başka türlü görünmek istediği o hallerde düpedüz cesaret ve incelik mevcut değildir, psikolojiyi derine sürüklemek ve bir insan kendini ne derece daha sağlıklı, daha zengin, daha doğurgan, daha girişimci hissederse, o aynı zamanda daha ahlâksız hale gelir gibi bir genel ilkeyi bulup çıkarmak cesaretini kendinde bulamaz. Bu üzücü bir düşüncedir! Bunu izlememelidir kesinkes. Ama onunla bir saniyecik ileri gittiğimizi var sayalım, bu takdirde geleceğe ne kadar şaşkınlıkla bakılır! Bu takdirde yeryüzünde bizim bütün güçlerimizle talep ettiğimiz- insanileştirme, "daha iyileştirme" insanın artan "uygarlığı" düpedüz bununla bizim bütün gücümüzle talep ettiğimiz şey ne kadar pahalıya mal olacaktır? Erdemden daha pahalı hiçbir şey yoktur. Çünkü sonunda onunla yeryüzünü hastane haline getireceğiz. Ve herkes herkesin hastalık bakıcısı olacaktır. "Bu bilgelikten çıkarılan son kıyas

olacaktır. Elbet keza bu takdirde çok istenilen “yeryüzü barışı” sağlanacaktır. Ama insanlar birbirlerinden hoşlanmıyacaklardır. O derece az güzellik, kibir, riziko, tehlike hüküm sürecektir. Kendileri uğruna yeryüzünde yaşamanın değdiği “eserler” var olmayacaktır. Ah! kesinkes artık hiçbir “eylem” var olmayacaktır. Yerinde durakalan bütün büyük eserler ve eylemler ve zamanın dalgaları tarafından süpürüp yok edilmediler, bunların hepsi en derin akılda büyük ahlâksızlıklar değiller miydi?

396

Rahipler- ve onlarla yarı rahipler, filozoflar- Bütün çağlarda terbiye edici etkisinin iyilikçi olduğu ya da görüldüğü bir öğretiye gerçek diye isim verdiler ki o öğreti insanı “daha iyi kılıyordu”. Onlar bununla halkın içinden gelen bir naif şifalandırıcıya ve mucize gösterene benzerler, çünkü bir zehiri ilaç olarak denediği için zehir olduğunu onu yadsır. Onların meyvelerinden onları tanınmalıdır- yani bizim gerçeklerimizi. Bu keyfiyet şimdiye kadar hâlâ mevcut olan rahip muhakemesidir. Onlar hatta zekâlarını yeterli derecede feci olarak “gücün ispatına” (ya da meyvelerden) üstünlüğü, hatta ispatın bütün biçimleri üzerine kararı vermeye tercihe harcadılar. “İyi yapan bir şey iyi olmalıdır: iyi olan şey yalan söyleyemez”. Onlar acımasızca böyle bir sonuca varırlar. İyi meyveler taşıyan, bundan dolayı doğru olmalıdır: Gerçeğin bir başka ölçütü yoktur...

Ama “daha iyi yapmak” delil olarak geçerli olduğuna göre, daha kötü yapmak çürütülme olarak geçerli olmalıdır. Bununla yanlış yanılğı olarak ispat edilir, onu temsil edenlerin hayatını gözden geçirilmesi yanlış olarak görülür: Bir yanlış adım, bir erdemsizlik çürütülür... Arkadan ve alttan köpek türünden olan rekabetin bu en edepsizce tarzı daha asla ölmemiştir. Rahipler, psikologlar olduklarına göre hasımlarının gizliliklerine burunlarını sokarak onları bulup çıkarmaktan başka hiçbir şeyi daha ilginç bulmadılar. Onlar “dünyada” kırı aramakla Hıristiyanlıklarını ispatlarlar. Dünyanın ilklerinde “dahilerin” kendilerinde: Almanya’da her zaman için Goethe’ye karşı nasıl mücadele edildiğini anımsayalım. (Klopstock ve Herder bunda “iyi örnekler” olarak önden gittiler- tür türden vazgeçmez).

397

Eylemle ahlâk yapmak için çok ahlâksız olunmalıdır... Moralistlerin (ahlâk filozoflarının) araçları kullanılmış olan araçların en kor-

kunçlarıdır. Bir kimse eylemin ahlâksızlığına cesaret göstermezse, her şey için işe yarar, ahlâk filozof olarak için işe yaramazdır.

Ahlâk bir menajeridir (hayvanat bahçesidir); onun şartı demir çubukların hatta hapis edilenler için de özgürlükten daha yararlı olabileceğidir; onların diğer şartı korkunç araçlardan korkmayan hayvan terbiyecilerinin var olduğudur. Onlar ateşte kor haline getirilmiş demirleri kullanmayı bilirler. Yabani hayvanla mücadeleyi göze alan bu korkunç tür insan kendine “rahip” adını takmıştır.

İnsan yanılığardan bir demir kafesin içine hapsedilmiş olarak insanın bir karikatürü olmuştur, hasta, zavallı, kendi kendisine karşı kötü niyetli, hayata yönelik tahriklere karşı kin dolu olarak, hayatta güzel ve mutlulandırıcı olan ne varsa topuna karşı güvensizlik dolu, insan gezinen bir sefalettir: Rahiplerin toprağından yetiştirdikleri bu yapay, keyfi, sonraki ucube, “günahkâr insan: Biz bu fenomeni bütün bunlara rağmen haklı kılmayı nasıl sağlayacağız?

X

Ahlâk üzerine haklı düşünmek için, iki zoolojik kavramı onun yerine koymalıyız: Canavarın evcilleştirilmesi ve belirli bir türün yetiştirilmesi.

Rahipler bütün çağlarda “insanı daha iyileştirmek” istediklerini ileri sürerler... Ama eğer bir hayvan terbiyecisi “iyileştirilmiş” hayvanlarının sözünü ederse, biz başkaları buna güleriz. Canavarın evcilleştirilmesi ekseri hallerde canavarın zarar görmesiyle sağlanır: Ahlaklı insan da daha iyi bir insan değildir, tersine sadece daha zayıflatılmış olan insandır. Ama o daha az zararlıdır...

398

Bütün gücümle belirgin kılmayı arzu ettiğim şey şudur:

a) Yetiştirmekle evcilleştirmeyi birbirine karıştırmaktan daha kötü bir şey yoktur, şimdiye kadar yapılanların arasında... Yetiştirmek onu anladığım kadarıyla insanlığın muazzam güç depolamasının bir aracıdır, öyle ki kuşaklar atalarının çalışması üzerine devam ederek inşa etmeyi sadece dıştan değil, tersine içten de, onların içinden organik olarak dışarıya büyüyerek, daha güçlü olana boy atarak sağlayabilirler...

b) Eğer insanlığın bütün olarak büyüdüğüne ve bireyler gevşek, eşit, sıradan olursa.... insanlığın büyümesini sürdürdüğüne inanılırsa, bundan daha muazzam bir tehlike düşünülemez... İnsanlık bir soyut kavramdır; terbiyenin, yetiştirmenin hedefi tekil halde bile da-

ima sadece daha güçlü insan olmalıdır. -Terbiye edilmemiş olan insan zayıftır, müsriftir sebatsızdır).

6. Ahlâkın eleştirisi üzerine nihai mülâhaza.

399

Bunlar sizden istediklerimdir- onlar isterse kulağa çok fena çarpsın: Siz ahlâksal değer biçmelerinin kendilerini bir eleştiriye tabi tutmalısınız. Burada eleştiriye değil kendini tabi kılınayı gerektiren ahlâki his itilimine şu soruyu sorarak “niçin itaat edeceğim” ile durdurmalısınız? Ona dur demelisiniz. Bu talebe bir “niçinle”, ahlâkın bir eleştirisi ile, bizzat ahlâklılığın sizin şimdiki biçimine göre düpedüz çağınıza onur kazandıran dürüstlüğün en süblim tarzıyla bakmalısınız. Dürüstlüğünüzün, iradenizin sizi aldatmasına izin vermemelisiniz, kendi kendisini ispatlamasına izin vermelisiniz: “Niçin değil?” Hangi forumun karşısında?

400

Üç iddia şudur:

Soylu olmayan daha yüksek olandır (“bayağı insanın protestosu”). Tabiata aykırı olan daha yüksek olandır (yeteneksiz, kusurlu yaratılanların protestosu)

Sıradan olan (ortalama olan) daha yüksek olandır. (Sürünün, “sıradan olanların” protestosu).

Ahlâkın tarihinde buna göre kendisi sayesinde kâh kölelerin ve baskı altına alınanların, kâh kusurlu ve yeteneksiz yaratılanların ve kendinden acı çekenlerin, kâh sıradan olanların kendilerine en müsait gelen değer ölçülerini kabul ettirmek için girişimde bulundukları bir güce yönelik istenç ifadesini bulmuştur.

Buna göre ahlâk fenomeni biyoloji açısından son derece sakıncalıdır. Ahlâk şimdiye kadar egemen olanların sırtından ve güzel tabiatların, yetenekli yaratılanların ve onların spesifik içgüdülerin sırtından, bağımsız olanların, herhangi bir anlamda ayrıcalıklı olanların aleyhine gelişmiştir.

Şu halde ahlâk insanı daha yüksek bir tipe ulaştırmak için tabiatın çabalarına karşı bir karşı harekettir. Onun etkisi denilebilir ki hayata karşı bir güvensizliktir (onun tandanslarının (eğilimlerinin) “ahlâksız” hissedildiğine göre)- anlamsızlık, aykırı anlam (en üst değerlerin en üst içgüdülere çelişik olarak hissedilmesine göre) -Yozlaşma ve “daha yüksek mizaçların” kendini tahribi, çünkü düpedüz onların içlerindeki çatışmanın bilincine varılır.

Hangi Değerler Şimdiye Kadar En Üste idi?

En üst değer olarak ahlâk, felsefenin bütün safhalarında (hatta kuşkucuların nezdinde de) Sonuç: Bu dünya işe yaramaz, “gerçek bir hayat” var olmalıdır.

Burada aslında en üst değeri belirleyen nedir? Aslında ahlâk nedir? Yozlaşmanın içgüdüğü, bu tarzda intikam alanlar ve kendilerini efendi kılmak isteyenlerin bitkinlerin ve mirastan yoksun bırakılanların kendileridir.

Tarihi ispat: Filozflar daima yozlaşmış olanlardır, nihilist dinlerin daima hizmetindedirler.

Güç istenci olarak ortaya çıkan yozlaşma içgüdüğü. Araçların sisteminin sahneye konuluşu: araçların mutlak ahlâksızlığı. Toplu sağ-görü: Şimdiye kadar en üst değerler güce yönelik istencin bir özel halidir; ahlâk ahlâksızlığın bir özel halidir.

Rakip Değerler Niçin Daima Yenildi?

1. Bu aslında acaba nasıl mümkün oldu? Soru: Niçin hayat yenildi, fizyolojik kusursuz yaratılış her yerde böyle bir yenilgiye uğradı? Niçin 'evet'in bir felsefesi, bir dini mevcut olmadı? Böyle hareketlerin tarihi işaretleri: Putperest din: Çarmıha gerilene karşı Dionysos. Rönesans. Sanat.

2. Güçlüler ve zayıflar: Sağlıklılar ve hastalar; istisna ve kural. Daha güçlü olanın kim olduğundan kuşkulanılmaz...

Tarihin toplu görünümü: Buna göre acaba insan hayatın tarihinde bir istisna mıdır?

Darvinizme karşı itiraz. Zayıfların kendilerini yukarıda tutmak, idame etmek için araçları içgüdüleri, "insanlık", "kurumlar vardır".

3. Bu egemenliğin politik içgüdülerimizde, sosyal değer yargılarımızda, sanatlarımızda, bilimimizde ispatı.

X

Gerileme içgüdüleri yükseliş içgüdülerine egemen oldular... Hiçliğe yönelik irade hayata yönelik iradeye egemen oldu.

-Bu doğrumudur? Belki de hayatın daha büyük bir garantisi, zayıfların ve sıradan olanların bu zaferinde gizli değil midir? Belki de o sadece hayatın toplu hareketinde bir araçtır, yoksa bir tempoyu geciktirme midir? Daha kötüye karşı bir meşru müdafı mıdır?

- Tut ki daha güçlü olanlar her şeyde ve değer biçmelerde de efendi olmuştur; bundan şu sonucu çıkarırız, onlar hastalık, kurban, acı üzerine nasıl düşüneceklerdir? Zayıfların bir kendini horgörmesi bunun sonucu olacaktır, onlar yitmeye ve kendilerini söndürmeğe çalışacaklardır. Acaba bu durum arzu edilmeğe değer mi? ve biz aslında içinde zayıfların sonraki etkisinin, inceliklerinin, dikkate almalarının, maneviyatının, esnekliğinin var olmadığı bir dünya mı isteriz?..

X

Biz iki güç istencinin iradesinin birbiriyle mücadelesini gördük (özel halde, şimdiye kadar müadelesinde yenik düşene hak veren ve şimdiye kadar yenene haksızlık izafe ettiğimiz bir ilkeye sahiptik):

Biz “gerçek dünyayı” bir “yalan dünya” olarak ve ahlâkî ahlâksızlığın bir biçimi olarak tanıdık. Biz şöyle söylemiyoruz: “Daha güçlü olan” haksızdır.

Biz şimdiye kadar en yukarı değeri belirleyinin ne olduğunu ve onun hasım değerlendirmeye neden egemen olduğunu kavradık: O sayı bakımından daha güçlüydü.

Şimdi hasım değerlendirmeyi sari hastlıktan, yarımrlılıktan, içinde biz hepimiz için bilinen yozlaşmadan arıtalım.

Tabiatın tekrar eski haline çevrilmesi: Ahlâktan masun.

402

Ahlâk bir yararlı yanılgıdır, daha belirgin olarak, onu yükseltenlerin en büyük ve en önyargısızlarına atfen zorunlu telakki edilen bir yalan.

403

Gerçeği ahlâkî yanılgının mecburi ekolüne artık ihtiyaç duymamak için artık yeterli yükseklikte olununcaya kadar gerçeğe ödünde bulunmalıdır. Şayet insan varlığı ahlâkî olarak hükme bağlanırsa, o nefret uyandırır.

Sahte şahıslar icad etmemelidir, örneğin “tabiat gaddardır” dememelidirler. Sorumluluğun böyle bir merkezi varlığının mevcut olmasının düpedüz görülmesi insana ferahlık sağladığınız düpedüz görmelidir.

İnsanlığın gelişmesi: A. Tabiat üzerine egemen olmak için ve buna ek olarak kişinin kendi kendisi üzerine egemen olması. (Ahlâk insanı tabiat ile ve “vahşi hayvanlarla” mücadelesinde başarıya ulaştırmak için gerekliydi). B. Eğer tabiat üzerine belirli ölçüde egemenlik kazanılmışsa, bu takdirde insan kendi kendini özgür olarak kültürlü kılması için bu güçten yararlanabilir. Güce yönelik istenç kendini yükseltme ve güçlendirme olarak belli eder.

404

Ahlâk insan cinsinin yanılması olarak. Bireyi kendisini gelecek için feda etmede tahrik etmek: Zahren ona bizzat bir sonsuz değer atfederek hareket etmelidir, öyle ki o bu benlik bilinci ile tabiatının diğer yanlarını despotlaştırır ve egemenlik altında tutar ve kendi kendisinden güç memnun olur.

Ahlâkın şimdiye kadar ortaya koydukları için en derin şükran duyulmalıdır. Ama şimdi bir fecaat haline gelebilecek olan sadece bir

baskıdır ahlâk. Onun kendi kişiyi dürüstlük olarak ahlâkı reddetmeye zorlar.

405

Acaba ne denli ahlâkın kendini yok edişi onun kendi gücünün bir parçasıdır? Biz avrupalılar kendi inançları için ölenlerin kanlarını taşıyoruz. Biz ahlâkı korkunç ve ciddi telâkki ettik. Ve bizim ona her hangi bir tarzda kurban etmediğimiz hiç bir şey yoktur. Diğer yandan: manevi inceliğimiz esasında vicdanın teşrihi sayesinde sağlanmıştı. Biz “nereye?” sorusunun yanıtını hâlâ bilmiyoruz. Kendimizi bu şekilde eski zeminden çözdükten sonra gideceğimiz yarin neresi olduğunu kavramadık. Ama bu zeminin kendi bizi şimdi uzaklara, serüvene dışarıya sürükleyen gücü bize terbiye ile vermiştir ki onların içinden geçerek kıyısız olanın, denenmemiş olanın, keşfedilmemiş olanın içine itiliyoruz. -Bizim için bir seçenek kalmıyor, kendimizi yurdunda hissedeceğimiz hiç bir ülkeye artık malik olmadığımızdan fatihler olmak mecburiyetindeyiz. kendimizi idame edebileceğimiz bir ülke. Bütün hayır’larımızdan daha güçlü olan bir evet, gizli br evet bizi buna sevketmektedir. Güçlülüğümüz bize artık eski çürümüş toprakta olmamıza katlanamamaktadır. Biz uzaklara gitmeye cesaret ediyoruz, buna cûret edeceğiz. Dünya hâlâ zengindir ve keşfedilmemiştir yarım ve zehirli olmaktansa, bizzat mahvolmak daha iyidir. Gücümüzün kendi bizi denize açılmağa zorlamaktadır, bütün güneşlerin şimdiye kadar battığı yere: Biz yeni bir dünyayı biliyoruz.

Felsefenin Eleştirisi

1. Genel Değerlendirmeler

406

Şimdiye kadar filozoflara atfen geçerli olan bazı kör inançlardan sıyrılalım.

407

Filozoflar zahiriliğe, değişmeye, acıya, ölüme, cismani olana, duyulara, yazgıya ve tutsaklığa, amaçsız olana karşı cephe almışlardır.

Onlar ilkin şuna inanırlar: Mutlak bilgi, 2. Bilgi uğruna bilgi, 3. Erdem ve mutluluğun ittifakına, 4. İnsanın davranışlarının tanınabilirliğine inanırlar. Onlar içlerinde daha önceki net kültür durumlarının yansıdığı (daha tehlikeli olanların) içgüdüsel değer belirlemele-riyle yönetilirler.

408

Filozoflarda eksik olan nedir? 1. Tarihi anlama yetisi, 2. Fizyoloji bilgisi 3. Geleceğe karşı bir hedef -Bütün ironi ve ahlâksal mahkûmiyet olmaksızın eleştiri yapmak.

409

Filozoflar 1. Öteden beri contradictio in adjecto olarak mucizeli bir yetenek gösterdiler; 2. Onlar kavramlara keza kayıtsız şartsız güvendiler, duyulara güvensizlikten daha çok inandılar: Onlar kavramlar ve sözlerin kafalarda çok karanlık ve iddiasız oldukları çağlardan kalan miraslar olduğunu düşünmediler.

Filozofların aklına sonunda şu nokta belirgin oldu: Onlar kavramları sadece kendilerine armağan ettirmekle kalmazlar, onları arıtmakla ve aydınlatmakla yetinmekle kalmayıp, tersine her şeyden önce yaptıklarını, yarattıklarını, ortaya attıklarını ve onlara ikna ettiklerini düşünmediler. Şimdiye kadar bütününde (genellikle) kavramlara güvenile, herhangi bir mucizeli dünyadan kalan mucizeli bir çehiz gibi: Ama onlar bizim en uzak, keza akıllı olmaktan çok en budala atalarımızın mirası idiler. Bu saygı içimizde bulunan belki de tanımada ahlâki öğeye karşı olana dahildir. İlkin geçmişten gelen bü-

tün kavramlara karşı mutlak kuşku gerekli oldu (onlar belki de bir filozofun sahip olması gibi) Platon tabiatıyla, çünkü o bunun aksini öğretti).

410

Bilge kuramsal doğmalara karşı derin bir güvensizlik içinde ben kâh o kâh bu pencereden bakmayı sevdim, kendimi onda hapsedmekten kaçındım, onları zararlı olarak telakki ettim, ve sonunda bir gerecin kendi işe yararlılığını eleştirebilir mi olasılığını düşündüm? Neye dikkat ettimse, daha çok hiç kimsenin aklına bilgi kuramsal kuşkunun ya da bir ard düşüncesiz doğmanın oluşmadığı idi, onların ikinci derecede değerli olmaları, düşünür düşünmez olası idi, esasında bu pozisyona beni sürükleyen bu nokta idi.

Ana sağgörüm: Hem Kant, hem de Hegel hem Schopenhauer- kuş-kucu-çağdaş tutum ve hem de tarihleştiren, karamsar görüş, ahlâk-sal kökenlidir. Ben hiçbir kimse görmedim ki ahlâki değer yargılarını eleştirmeye cesaret etsin. Bu duyguların husule geliş tarihini belirtmeğe ilişkin ender girişimlere (İngiliz ve Alman Darvincilerin de olduğu üzere) ben kısa bir süre sonra yüz çevirdim. Spinoza'nın pozisyonu, ahlâki değer yargılarını olumsuzlaması ve reddetmesi nasıl izah edilebilir? (O onun Tanrı'yı haklı göstermesinin bir mantıksal sonucu idi).

411

Ahlâk en yüksek değerlendiriş olarak. Dünyamız ya Tanrının eseri ve ifadesidir (modus): Bu takdirde onun son derece yetkin olması gerekir. (Leibniz'in çıkardığı sonuç) ve yetkinliğe dahil olandan ve bilmekten kuşku duyulmuyordu-, bu takdirde kötü, fenalık sadece zahiri olabilir (Spinoza'da iyi ve kötü kavrımları daha radikal) ya da Tanrı'nın en yüksek amacından sonuç olarak çıkmalıdır (örneğin iyi ile kötü arasında seçmeye izin veren Tanrı'nın özel bir lütfu (kayra) sayesinde. Bir otomat olmamanın ayrıcalığı; kendine yanlış müdahale etmenin rizikosunu "özgürlük", yanlış seçmek gibi bir yola girmek tehlikesini göze alarak... örneğin Simplicius'da Epiktet'e ilişkin yorumda olduğu üzere).

Ya da dünyamız yetkin değildir, fenalık ve suç reeldir, determine edilmiştir, onun mahiyetine mutlak olarak uygundur; bu takdirde o gerçek dünya olamaz: Buna göre bilgi düpedüz dünyayı reddetmenin sadece bir yoludur, buna göre o bir yoldan çıkmadır ki yoldan çıkış

olarak tanınabilir. Bu belirttiğimiz nokta Schopenhauer'in Kant'ın şartlarına dayanarak dile getirdiğidir. Pascal bundan daha umutsuzdur: O bu takdirde bilginin de bozulmuş, tahrif edilmiş olacağını kavramıştır- Vahiyin gerekli olduğunu düşünmektedir, dünyayı reddedilmeye değer olarak kavramak için bile.

412

Sonunda kayıtsız şartsız otoriteye alışmaktan kayıtsız şartsız otoritelere derin bir ihtiyaç doğmuştur: Bu ihtiyaç o derece güçlüdür ki, hatta Kant'ın o eleştirel çağında bile ihtiyaca göre eleştiri kendini üstün göstermiştir ve belirli bir anlamda eleştirel aklın bütün çalışmaları kendini ona tabi kılınayı ve bundan yararlanmayı bilmiştir. Tarihi içgüdüleriyle zorunlu olarak her bir otoritenin görece yanına dik-kati çekilen bunu izleyen kuşakta onun üstünlüğü felsefeye ad değiştiren tarih olan Hegel'in gelişme felsefesi bizzat kendini yararlı kılmıştır (hizmete amade kılmıştır) ve tarih ilerleyen sürekli bir vahiy, ahlâki idelerin kendi kendisini aşması olarak göstermiştir. Platon'dan beri felsefe ahlâkın egemenliği altında olmuştur. Onun öncülerinde de ahlâksal yorumlar kesinkes düşüncelerinin içine karışırlar. (Anaximander'de bütün nesnelerin mahvoluşu onların katıksız varlıktan kurtulmasının cezası olarak görülür; Heraklit'de olayların düzenliliği bütün oluşun ahlâksal hukuki karakterinin delili olarak düşünülür).

413

Ahlâki arka amaçlarla felsefenin gidişi en çok engellenmiştir.

414

Bütün çağlarda "güzel duyguları" deliller olarak görmüşlerdir, "Kalkık göğsü" Tanrılığın körüğü, ikna oluşu "gerçeğin ölçütü", rakibin ihtiyacını bilgeliğe ilişkin soru işareti olarak düşündüler. Bu sahtelik (yanlışlık), kalpazanlık felsefenin bütün tarihi içinde karşımıza çıkar. Saygıya değer, ama ender olan kuşkucular bir yana bırakılırsa, hiçbir yerde entellektüel dürüstlük içgüdüsünden eser görülmez. Sonunda Kant bütün bir masumlukla bu düşünür bozuluşunu "pratik akıl" kavramıyla bilimselleştirmeğe çalıştı. O bunun için hangi hallerde akılla ilgilenmemek gerektiğine dair kendine özgü bir akıl icad etti. Yani eğer yüreğin ihtiyacı, eğer ahlâk, eğer "yüküm" konuşursa buna yönelinir.

Hegel: Onun popüler yanı sıra savaş ve büyük adamlar üzerine öğretisidir. Hak zaferi kazananlardadır. O insanlığın ilerlemesini ifade eder, ahlâkın egemenliğini tarihin içinden ispat etmek denemesidir.

Kant: Ahlâki değerlerin alanı, bizim aklımızın ermediği, görülmez, reel.

Hegel: İspat edilebilir bir gelişim, ahlâki alanın görülür olması.

Biz ne Kant'ın, ne de Hegel'in tavrına bakarak aldanmamıza izin vermiyeceğiz. -Biz artık onlar gibi ahlâka inanmıyoruz ve buna binaen ahlâkın haklılık kazanması için bir felsefe kurmayı düşünmüyoruz. Kritisizim olduğu kadar tarihçilik de bunda bizim için çekicilik arzetmez. Şimdi onun ne gibi bir çekiciliği olabilir?

Alman felsefesinin önemi (Hegel), onda kötünün ve yanlışın ve acının Tanrılığa karşı bir delil olarak hissedilmediği bir kamu Tanrı-cılığı nihai olarak düşünmesidir. Bu görkemli insiyatif kötü kullanılmıştır, mevcut kudretler tarafından (devlet v.s.) sanki bununla düpedüz egemen olanın ussallığı yaptırılmıştır.

Schopenhauer buna karşı inatçı bir ahlâk insanı olarak görülmektedir ki, o sonunda ahlâki değerlendirmesinin haklı olduğunu göstermek için dünyayı reddedici haline gelir. Sonunda bir "mistik düşünür" olur. Ben kendim bir estetik haklı kılışı denedim: Dünyanın çirkinliğinin asıl mümkündür? Ben güzelliğe yönelik iradeyi aynı biçimlerin içinde kalışı muvakkat bir idame ve şifalandırma aracı olarak aldım. Ama temelinde ebediyen- yaratan acıya bağlı olan mecburen ebedi tahrip edici olarak görüldü. Çirkin olan nesnelerin anlamsız olana bir anlam, bir yeni anlam katmanın iradesi altında bir değerlendirme biçimidir. Yaratıcıyı zorlayan yığılmış güç şimdiye kadar olanı tutarsız olarak, kusurlu, reddedilmeye değer, çirkin olarak hissetmeye yol açar.

İlk çözümleyişim şudur: Dionizik bilgelik. En soylu olanın imhasından zevkleniş ve onun adım adım nasıl mahvoluşa duçar olduğunu görmek. Gelecek olandan, gelecektekine ilişkin olandan zevk alış ki o mevcut olan hâlâ iyi olan üzerine galebe eder. Dionizik olarak: Hayatın ilkesiyle muvakkaten özdeşleşme (Şehidin şehveti bunda içkindir).

Yeniliklerim. Karamsarlığın daha da gelişimi: Aklın karamsarlığı, ahlâki eleştiri, son avuntunun çözülüşü, çöküntünün işaretlerinin

bilinmesi. Delilikle perdelenmiş olarak, her türlü güçlü davranış; kültür izole eder, haksızdır, bunun için güçlüdür.

1. Çöküntüye karşı benim çabalamam ve kişiliğin artan zayıflığına karşı çıkışım. Ben yeni bir merkez aradım.

2. Bu çaba harcamanın imkânsızlığı tanınmıştır.

3. Bundan sonra çözülmenin yolunda gitmeyi sürdürdüm, ben bunda tek tek insanlar için yeni güç kaynakları gördüm. Biz tahrip edici olmalıyız. Tek tek bireylerin içinde kendilerini her şeyden çok olgunlaştırabilecekleri çözülüşün durumunun genel insan varlığının bir kopyası ve tekil hali olduğunu anladım. Genel çözülüşün ve olgunlaşmamanın felce uğratan hissine karşı bir ebedi tekerrürü çıkarıyorum.

418

Felsefede dünyanın hayali aranır ki onda biz kendimizi en özgür hissederiz. Yani onda en kudretli içgüdümüz etkinliği için kendini özgür hisseder. Bende de durum böyle olacaktır.

419

Bütün olarak Alman felsefesi. Leibniz, Kant, Hegel, Schopenhauer, büyükleri zikredersek, bu adlar aklımıza gelir, en esaslı tarzda şimdiye kadarki romantik ve vatan duygusudur (Daüssüla). Herhangi bir şekilde var olmuş olanın en iyisine yönelik bir istektir. İnsan hiçbir yerde yurdunda değildir, herhangi bir şekilde yurda ilişkin olabilen her şeye bir özlem, bir istek duyar, çünkü orada insan kendini vatandaymış gibi hisseder. Ve bu Greklerin dünyasıdır. Ama düpedüz oraya götüren bütün köprüler atılmıştır. Kavramların gökkuşakları müstesna. Bu kavramlar her yerde oraya götürürler, Greklerin ruhları için mevcut olan bütün vatanlara ve "ana vatanlara" götürürler. Elbet: Bu köprülerin üzerinden geçmek için çok ince çok hafif, çok nahif olunmalıdır. ama maneviyata yönelik olan bu iradede, ne büyük bir mutluluk gizlidir. Hemen hemen cinimsi olunmalıdır. Onunla "baskıdan ve itilmekten", tabiat bilimlerinin mekanik beceriksizliğinden, "modern idelerin" panayır gürültüsünden ne kadar uzağız. İnsan geriye, kilise babaları sayesinde greklere, kuzeyden güneye, formüllerden biçimlere geri gitmek ister: İnsan eskiçağın sonunu, Hristiyanlığı, ona götüren bir dehliz gibi, eski dünyanın kendisinin epeyce bir parçasını oluşturur gibi hâlâ tadar, antik kavramların pırıltılı bir mozayigi gibi ve antik değer yargılarının ışık saçan

bir mozayiği gibi. Arabeskler, süslü püslü harfler, iskolastik soyutlarmaların Rokoko üslubu, -daima daha iyi, yani daha kıbarca ve ince, Avrupa'nın kuzeyinin köylü ve ayak takımı realitesine nazaran, daima Avrupa'nın kuzeyinde manevi beğeniye egemen olan ve büyük manevi olmayan insanda, Luther'de önderini bulan daha yüksek bir maneviyatın köylüler savaşına ve ayak takımına baş kaldırısına karşı bir protestosu bakımından Alman felsefesi bir parça karşı reformasyon, hatta Renaissance, en azından Renaissance'ye yönelik irade, eskiçağın keşfinde, antik felsefenin kazılıp çıkarılmasında, her şeyden önce Sokrat öncesi felsefenin keşfinde yoluna devam ediş. Bütün Grek tapınaklarının en iyi şekilde bulunup saklanması. Belki de birkaç yüzyıl sonra bütün Alman felsefe yapılışının (teselsüf) antik zeminin adım adım yeniden kazanılmasında kendi haysiyetine kavuştuğu gibi bir hükümde bulunulacaktır ki "orjinalliğe" yönelik her hak iddiası almanların kopmuş görünen bağı yeniden raptetmiş olmaları yanında kulağa küçültücü ve gülünç gelecektir, yani eski Yunanlılarla olan bağı tekrar düğümle niş i, şimdiye kadar fıtraten en yüksek tip insanla bağlantının kurulması. Biz bugün Grek ruhunun Anaximander'de, Heraklit'de, Parmanides'de, Empodokles'de, Demokrit'te ve Anaagoras'da icad ettiğ i dünya yorumunun bütün o ilkesel biçimlerine bugün yaklaşmaktayız, -biz günden güne daha Grek olacağız, ilkin haklı olarak kavramlarda ve değer biçmelerde, aynı zamanda çekici kılan hayaletler olarak. Ama birgün gelecek bedenimizle de. Alman varlığı için umudum bundan kaynaklanır ve (öteden beri bunda içkindir.)

420

Ben kimseyi felsefeye ikna etmek istemiyorum: Filozofun ender bir bitki oluşu belki de arzuya şayandır da, zorunludur. Senaca'da ya da Cicero'da olduğu gibi felsefenin öğretici olarak övgüsü benim için son derece nefret uyandırıcıdır. Felsefenin erdemle çok az ilişkisi vardır. Bilimsel insanın filozoflardan esasında farklı olduğunu söylememe izin verilsin.- Benim arzu ettiğim şudur: Almanya'da filozofun gerçek kavramı asla yok olmamalıdır. Almanya'da her türden birçok yarım yaratık vardır ki onlar kusurlu ve eksik yaratılışını seve seve öyle soylu bir adın (filozof) altında gizlemek isterler.

421

Ben filozofun en güç idealini kuralıyım. Öğrenmek ona hiçbir yarar sağlamaz. Bilgin bilginin alanında bir sürü hayvanıdır ki o araştırır, çünkü ona emredilmiştir ve araştırması için talimat verilmiştir.

Filozofun üzerine batıl inanç. Onun bilim insanı ile karıştırılmasıdır. Sanki değerler nesnelerin içinde sokuludur ve onları sadece tespit etmek sözkonusudur. Buna göre onlar mevcut değerlerin fısıldadıkları altında araştırırlar (onların görünüşe, bedene v.s olan nefreti). Schopenhauer ahlâka atfen. (Diğerkamlıkla alay). Sonunda bu birbirine karıştırma o derece ileri gider ki Darwinizm felsefe olarak mülâhaza edilir. Şimdi de egemenlik bilim adamlarındadır. Taine gibi Fransızlar da ararlar ya da aradıklarını sanırlar, değer ölçülerine sahip olmaksızın. Olgular karşısında secdeye kapanmak bir tür tapınma olmuştur. Gerçekten onlar mevcut değer biçmelerini yok ederler.

Bu yanlış anlamamanın izah edilişi. Emreden ender olarak dünyaya gelir; o kendi kendini yanlış yorumlar. İnsan otoriteyi kesinkes kendinden uzak tutar ve özel hal ve şartlara atfeder. Almanya'da eleştirmenin takdiri uyanan erkekliğin tarihine dahildir. Lessing v.s (Goethe üzerine Napolyon). Gerçekte bu hareket Alman romantizmi yüzünden tekrar iptal edildi ve Alman felsefesinin namı onunla kuşku tehlikesi bertaraf edilmiş gibi ve inanç ispat edilebilirmiş gibi romantik harekete taalluk etmektedir. Hegel'de iki tandans da tepe noktasına ulaşmıştır: aslında o alman romantizminin ve alman eleştirisini genelleştirmektedir. Diyalektik bağnazlığın bir türüdür bu. Ama aklın onuruna yapılan bir davranıştır, gerçekte filozofun réalitenin emrine verilmesidir. Eleştirmen hazırlar, daha çoğu değil!

Schopenhauer ile değer belirlenmesi söz konusuymuş gibi gibi filozofun ödevi ufukta belirir. Hâlâ mutluluk akımının (Eudemonizm) egemenliği altında. Karamsarlığın ideali.

Kuram ve uygulama. Sanki kendine özgü bir bilgi içgüdüğü varmış da faydasının ve zararının sorusunu dikkate alınmaksızın körükörüne gerçeğin üzerine yürüdüğü doğruymuş gibi feci bir ayırımdır. Sonra bundan ayrılmış olarak pratik ilgilerin bütün dünyası...

Buna karşı ben bu katıksız kuramcılarının ardında hangi içgüdülerin faaliyet göstermiş olduğunu belirtmeğe çalışacağım. Onların hepsi de bağnaz olarak içgüdülerinin büyüleyen etkisi altında onlar için "gerçek" olan bir şeye yöneldikleri, o onlar için sadece onlar için. Sistemlerin bilgi kuramı kuşkusıyla birlikte mücadelesi tamamen

belirli içgüdülerin savaşıdır (Hayatiyetin biçimleri, gerilemenin, sınıfların, ırkların vs.).

Öyle adlandırılan tanıma güdüsü kendine maletme ve tahakküm altına alma içgüdüsüne indirgenmelidir. Bu içgüdüğü izleyerek duyular, bellek, içgüdüler vs. gelişmiştir. Fenomenlerin mümkün mertebede çabuk indirgenişi, ekonomi, bilgiden toplanan, kazanılan hazinenin biriktirilişi. (Yani kendine maledilen ve kullanışlı kılınan dünyanın).

Ahlâk bu sebepten bir garip bilimdir, çünkü o en yüksek derecede pratiktir, öyle ki ahlâk yanıtlarını talep eder etmez, katıksız bilgi pozisyonu, bilimsel dürüstlük derhal feda edilir. Ahlâk şunu söyler: Benim bazı yanıtlara ihtiyacım var,- sebepler, deliller, kuşku onun ardından gelebilir, ya da gelmeyebilir.-

“Nasıl davranılmalıdır?” Eğer bağımsız olarak geliştirilmiş bir tip söz konusu olduğu düşünülürse, ki o sayısız binyıllardan beri ele alınmıştır ve bütün içgüdü, amaçlılık, otomatizm, kadercilik haline gelmiş olduğu düşünülürse, bu takdirde bu ahlâk sorununun aciliyeti bir kimseye hatta çok komik gelecektir.

“Nasıl davranılmalıdır?”- Ahlâk daima bir yanlış anlama idi: Gerçekten bir insan türü, şu ya da bu şekilde davranmayı ruhunda taşıyan bir insan türü normunu evrensel norm olarak ferman etmek suretiyle kendini haklı göstermek istemiştir.

“Nasıl davranılmalıdır?” Bir sebep değil, bir sonuçtur. Ahlâk izler, ideal sonunda gelir.

Diğer yandan ahlâki kuşkunun ortaya çıkışı (diğer bir ifade ile kendilerine göre davranılan değerlerin bilincine ulaşılması), belirli bir hastalık halidir, güçlü çağlar ve uluslar davranışlarının ilkeleri, haklılığı üzerine içdüşünümde bulunmazlar, içgüdüler ve akılları üzerine etraflica düşünmezler. Bilinçli hale gelmesi asıl ahlâklılığın, yani davranışın içgüdü kesinliğinin yok olduğunun bir işaretidir... Moralistler (ahlâk filozofları) her keresinde olduğu üzere bir yeni bilinç dünyasının yaratılacağı görüşündedirler ki bu durum zarar verişin, yoksullaşmanın, teşkilatsızlığın bir işaretidir. Derin içgüsel davrananlar yükümlerin mantıklaştırılmasından ürkerler: Onların arasında denilebilir ki dialektiğin ve tanınabilirliğin Pyrrhonca (kuşku-cu) hasımları bulunur.... Bir erdem “tersine” çevrilerek çürütülür...

Sav: Ahlâk filozofların ortaya çıkmaları ahlâklılığın sona erdiği çağlara aittir.

Sav: Ahlâk filozofu ahlâki içgüdülerin çözücüsüdür, o onun ne denli tekrar sağlığına kavuşturulmuş olduğuna inansa da.

Sav: Ahlâk filozofu gerçekten ileriye sevk eden, harekete geçiren şey ahlâklı içgüdüler değildir, tersine yozlaşmanın içgüdüleridir, ahlâkın formüllerine aktarılmış olarak (-O içgüdülerin emin olmaması halini bozulma olarak hisseder).

Sav: Güçlü ırkların ve çağların içgüdü ahlâkına ahlâk filozofları sayesinde egemen olmak isteyen yozlaşmanın içgüdüleridir şunlardır:

1. Zayıfların ve kusurlu ve yeteneksiz yaratılmış olanların içgüdüleridir.

2. İstisnaların, değerlilerin (yalnızların), örf ve adetlerden çözülenlerin, yüksek ve cüz'i olanda kısa süreliğin içgüdüleridir.

3. Durumlarının bir soylu yorumuna ihtiyaç gösteren ve bu sebepten mümkün mertebede az derecede fizyolog olabileceklerin alışkanlıktan acı çekenlerinin içgüdüleridir.

424

Bilimselliğin ikiyüzlülüğü. -Bilimsel olmak çağının daha gelmediği dönemlerde bilimsellik dışı vurulmamalıdır. Ama gerçek bilgin de kendini beğenmişliği kendinden uzaklaştırmalıdır, esasında daha zamanı gelmemiş olan bir tür yöntemi göstermekten kaçınmalıdır. Keza başka bir sonuca ulaştığı nesneleri ve düşünceleri tûmdengelim ve diyalektiğin sahte delilleriyle "tahrif etmemelidir". Buna göre Kant "ahlâkında" içindeki psikolojik eğilimi tahrif etmiştir. Bunun daha yeni bir örneği Herbert Spencer'in ahlâkıdır. Düşüncelerimizin bize nasıl geldiği olgusunu gizlememeli ve berbat etmemelidir. En derin ve tüketilmez olan kitaplar daima Pascal'ın düşüncelerinin aforizma ve birdenbirelik karakterini arzedeceklerdir. Sürükleyici güçler ve değer biçmeler uzun süre yüzeydedirler; ortaya çıkan onun etkisidir.

Ben yanlış bilimselliğin bütün ikiyüzlülüğüne karşı direneceğim:

1. Anlatıma eğer onlar düşüncelerin doğuşuna tekabül etmezsen;
2. Belki de bilimin belirli bir çağında asla mümkün olmayacak olan yöntemlere hak iddialarında bulunmak mümkün değildir;

3. Bütün değer biçmelerde olduğu üzere orada da iki kelime ile kendimizin ve iç yaşantılarımızın öyküsünü (sözünü) ettiğimiz nesnellığe, soğuk gayrı şahsiliğe hak iddialarında bulunmak. Kendini beğenmenin gülünç türleri vardır, örneğin Saint Beuve ki o ömrü boyunca lehte ve aleyhte gerçekten sıcaklığı ve tutkuyu bulmasından öf-

kelendiğini ve onu hayatından seve seve silip süpürebileceğini arzu ettiğini ileri sürmüştür.

425

Filozoftaki “Nesnellik”. Kendine karşı ahlâki kayıtsızlık, iyi ve kötü sonuçlara karşı körlük: Tehlikeli araçların kullanımında sakıncasızlık; sapıklık ve karakterin çokluğunu tercihen kestirerek tespit ediş ve ondan nihai olarak yararlanmak.

Kendime karşı derin kayıtsızlığım: Ben bilgilerimden hiçbir çıkar istemiyorum ve onun birlikte getireceği zararlardan da kaçmıyorum. Burada karakterin bozulması diye adlandırılabilir olan şey hesaba dahil edilmiştir; bu perspektif dışıdır: Ben karakterimi kullanıyorum, ama ne onu anlamayı, ne de onu değiştirmeyi düşünmüyorum. Erdemin kişisel olarak hesap edilişi bir an bile zihnime gelmemiştir. Bir insan kişisel hali için ilgilenir ilgilenmez, bana öyle geliyor ki tanımanın kale kapılarını kapatmış olur. Ya da “ruhunun ölümden sonra” cennete gitmesini düşünür düşünmez... Kişi ahlâklılığını o denli önemli telakki etmemelidir ve onun karşısına bir mütevazı hakkı kendinden, elinden aldırılmamalıdır...

Ahlâklılıkta bir tür miras zenginliği belki de burada şart koşulur. Ondan çok miktarı harcıyabileceğimizi özellikle çok yoksullaşmadan pencereden dışarıya atabileceğimizi sezeriz. İnsan “güzel ruhlarla hayranlık” duymak gibi bir ayartıya kendisini kaptırmamalıdır; kendini onlardan üstün bilmelidir. Erdem canavarlarına insan içindeki bir alayla karşılık vermelidir; Déniaiser la vertu- gizli zevkleniş.

Kişi kendi kendisinin çevresinde yuvarlanmalıdır; denilebilir ki “daha iyi” olmaya sadece “bir başkası” olmaya hiçbir arzu duymamalıdır. Her bir ahlâklılığın yakalayıcı kollarını ya da ağlarını nesnelere atmamak için tetikte olunmalıdır.

426

Psikoloğun Psikolojisi üzerine. Ancak 19. yüzyıldan itibaren mümkün olan psikologlar artık boş gezenin boş kalfası değildirler. Önerilerini üç, dört adım ilerisini gören ve kendi içlerini kazmaktan hemen hemen memnuniyet duyan haylazlar değildirler. Biz geleceğin psikologları- cüz’i bir niyetimiz var kendimizi gözlemlemeye, eğer bir gereç (instruman) “kendi kendisini tanımaya” çalışırsa bu hemen hemen yozlaşmanın bir işaretidir. Biz tanımanın enstrumanlarıyız ve bir enstrumanın bütün naifliğine ve dakikliğine sahip olmak isteriz.

Bundan dolayı kendimizi analiz etmeye, “tanımaya” mezun değiliz. Büyük psikoloğun nefsinin idame ediş içgüdüsünün ilk belirteci şudur: O asla kendini aramaz, kendine bakışı ilgisi yoktur, kendi için hiçbir merakı yoktur... Bizim ağır basan irademizin büyük bencilliği hoş bir şekilde kendimize gözlerimizi kapatmamızı ister... Biz “gayrı kişisel”, “ilgisiz”, “nesnel” gözükmeğe mecburuz. Ah bunun ne kadar çok tersiyizdir- Sadece bir eksantirik derecede psikolog olmamızdan dolayı.

Pascal’lar değiliz, özel olarak “ruhun öldükten sonra selamete kavuşmasıyla, kendi mutluluğumuzla, kendi erdemimizyle ilgilenmeyiz. Bu şekilde kendi eksenimizde bizzat dönmemiz için ne zamanımız ne de yeterli merakımız yoktur. Daha derin görüldüğünde durum hatta daha başkasıdır. Bütün göbeğine bakanlara güvensizlik duyarız. Bunun sebebi bizim için kendimizi gözlemlememizin psikolojik dehanın bir yozlaşmış biçimi olarak geçerli olmasıdır, psikoloğun içgüdüsünde bir soru işareti olarak görünmesindendir. Nasıl ki, bir ressamın gözü muhakkak surette yozlaşmışsa, ki onun ardında iradesi bulunur, görmek için görmek ister.

2. Grek Felsefesinin eleştirisi üzerine.

427

Socrates’ten itibaren Grek filozoflarının ortaya çıkması bir yozlaşmanın belirtisidir; Yunanistan’a muhalif içgüdüler yukarıya çıktılar... “Sophist” (safsatıcı) daha tamamen Yunanlıdır- Anaxagoras, Demokrit, büyük İyonyalı filozoflar dahil. Ama geçiş şekli olarak... Site devletleri kültürlerinin biricikliğine olan inançlarını yitirdiler, bütün diğer site devletleri üzerine efendilik haklarını kaybettiler. Kültür değiş tokuş edilir, yani “Tanrılar”, bu arada deus autochthonusun (yerli Tanrılar) tek başına ayrıcalığına inanç ortadan kalkar. Farklı kökenli iyi ve kötü birbirine karışır, iyi ve kötü arasındaki sınır silinir. Bu “sophist”dir (safsatıcı). Buna karşı “filozof” tepkidir: O eski erdemi ister. O kurumların çöküntünün sebeplerini kurumların çökmesinde görür eski kurumları ister. Otoritenin çöküşünde çöküşü görür, yeni otoriteleri arar (Dış ülkeye yolculuk, yabancı edebiyatlara, egzotik dinlere yolculuk...); “Polis” (site devleti) kavramı ömrünü doldurup yok olduktan sonra (aşağı yukarı Yahudilerin uşaklığa maruz kaldıktan sonra kendilerini “halk” olarak tespit etmelerinde olduğu gibi ideal polis’i (ideal site devletini) ister. Onlar bütün des-

potlarla ilgilenirler. Erdemi force majeure (icbar edici sebepler) olarak tekrar sağlığına kavuşturmak, yerine oturtmak isterler. Giderek bütün gerçek Yunanlı olan çöküntü için sorumlu tutulur. (Ve Platon, Perikles'e, Homer'e, Trajediye, Belagate, tıpkı peygamberlerin David'e ve Saul'a karşı oldukları gibi nankörlük gösterir), Yunanistan'ın gerilemesi eski Yunan kültürünün esaslarına karşı, temellerine karşı bir itiraz olarak anlaşılır: Bunlar filozofların ana yanılgısıdır.- Sonuç Grek dünyası mahvolur. Sebebi: Homer, Mitos, antik ahlâklılığı vs.

Filozofların değer yargısının anti helenik gelişimi- Mısır'a ilişkin olan ("Öldükten sonra yaşamak" mahkeme olarak)... Yahudice olan, ("bilgenin haysiyeti" (şeyh), Pisagorcular, yeraltı kültürleri, suskunluk, ahiret korku araçları, Matematik: Dini takdir kozmik evrenle bir tür alış veriş - Rahipçe olan, çilekeş olan, aşkın olan; diyalektik -Ben Platon'da nefret uyandırıcı ve kılıkırkyarıcı bir kavram didikleme düşünüyorum? İyi manevi beğenin gerilemesi: Bütün doğrudan doğruya diyalektiğin çirkin olan ve kulağı tırmalayan yanı artık hissedilmez olur. Her iki yozlaşan hareket ve aşırı uçlar yanyana yürürler a) iri kıyım, teveccühkâr şirretçe, görkemi ve sanatı seven yozlaşma ve b) dini- ahlâki taşkın heyecanın (pathos) kişinin kendini stotik olarak sertleştirmesi, Platonca duyulara edilen iftira, Hıristiyanlık için zeminin hazırlanması.

428

Psikologların ahlâk alerjisiyle ne denli ahlâki bozuluşu ortaya çıkmıştır: Eski filozoflardan hiçbirisi "özgür olmayan irade'nin kuramını ortaya atmağa cesaret edememiştir (yani ahlâki olumsuzlayan bir kuram); - hiç kimse zevkin tipik yanını, her türlü zevkin (sevinç) gücün hissi olarak bozmaya cüret edemedi: Çünkü güçten sevinç duyma ahlâk dışı diye geçerliydi. Hiç kimse erdemi insan cinsinin emrinde ve hizmetinde (ya da ırkın ya da site devletinin) bir (güç istencinin) ahlâksızlığının sonucu olarak (bir kudret iradesinin) kavramaya cesaret edemedi. (Çünkü kudret iradesi ahlâksızlık sayılıyordu).

Ahlâkın bütün gelişiminde hiçbir gerçek ortaya çıkmaz: Kendisiyle ameliyede bulunulan bütün kavram unsurları, kendisine sınıksız sarıldığı bütün psikolojiler tahriflerdir; yalanın bu ülkesine sürüklenerek götürülen bütün mantık biçimleri. Ahlâk filozoflarının kendilerini seçkinleştiren şey her türlü temizliğin, aklın kendi disiplininin yokluğudur; onlar "güzel duyguları" "kadınların kabarık gö-

güslerin” Tanrılığın körüğü gibi gelir... ahlâk felsefesi ruhun tarihinde en güç devresidir.

İlk büyük örnek: Ahlâk adı, ahlâkın patronluğu olarak işitilmiş bir rezalette bulunuldu, gerçekte her bakımdan bir yozlaşmış şirretlik. Büyük Grek filozoflarının her türlü Grek becerisinin yozlaşmasını temsil ettiklerinde ve hasta kıldıklarında yeterli derece ısrarlı olmak gerekir. Bütün bu soyut kılınan “erdem” kendi kendisini soyut kılmak için en büyük ayartı idi: Yani kendisini hayattan çözmek için...

Görünüm çok dikkate değer: Sofistler ahlâkın ilk eleştirisine şöyle bir dokunurlar, ahlâk üzerine ilk sağgörüğü gösterirler: Onlar ahlâki değer yargılarının çoğunu yanyana getirirler (mevzii kayıtlılık); onlar her ahlâkın kendini diyalektik olarak haklı kıldığını anlaşılır kılarlar. Yani bir ahlâkın bütün sebezplendirilişinin zorunlu olarak sofistlik olduğunu açığa vururlar,- bu ardından en büyük üslubda Platon’dan itibaren antik filozoflardan başlayarak (Kant’a) kadar ispatlanmış olan bir şeydir. Onlar ilk gerçeğı ortaya atarlar ki buna göre “bizatihi ahlâk” diye, “bizatihi iyi” diye bir şey mevcut değildir, bu alanda gerçeğın sözünü etmenin aldatmaca olduğunu belirtirler.

O zamanlar entellektüel dürüstlük nerede kalmıştı?

Sofistlerin (safsataacıların) Grek kültürü bütün Grek içgüdülerden doğmuştu: Bu kültür Perikles döneminin kültürüne dahildir, zorunlu olarak Platon’un ona dahil olmayışı gibi. Onun öncüleri Heraklit ve Demokrit, eski felsefenin bilimsel tiplerindedir; bu kültür örneğın Thukydides’in yüksek kültüründe ifadesini bulmuştur. Ve sonunda haklı olmuştur- Bilgi kuramsal ve ahlâki bilginin ve ahlâki tanınmanın, her ilerlemesi sofistlerin sayesinde eski itibarına kavuştu. Bugünkü düşünüş tarzımız yüksek derecede Heraklitçedir, Demokritiştir ve Protagoras’cadır. Onun Protagorasça olduğunu söylemek yeterlidir. Çünkü Protagoras her iki Heraklit ve Demokrit kısmını kendinin içinde birleştirdi. (Platon bir büyük Cagliostro’dur (İtalyan serüvencisi)- Düşünün bir kere onu Epikür nasıl bir hükme bağladı; onu Pyyrhos’un arkadaşı Timon nasıl nitelendirdi- acaba Platon’un dürüstlüğü kuşku dışı mıdır? Ama biz en azından o mutlak gerçek olarak öğretilmiş olunmasını istiyordu, bu onun için sınırlı bile olsa gerçek diye geçerli olmamıştı (Yani ruhların özel varoluşu ve ölüm-süzlüğü).

Sofistler gerçekçilerden başkaları değildirler: onlar bütün geçerli olan değerleri ve pratikleri değerlerin payesine yükselterek formüle ettiler, bütün güçlü ruhların sahip oldukları cesareti gösterdiler, ah-lâksızlıklarını bilebilmeleri için...

Belki de kudurmuş öfkeden ve kıskançlıktan birbirlerini yiyen bu küçük özgür kentlerin (siteler) insancıl dostça ve dürüst ilkeler tarafından yöneldiklerine inanalım mı? Thukydides'i Atinalı elçilerin ağ-zından Melierler ile ya mahvolmak ya da teslim olmaları için değerlendirmede bulunurken konuşması dolayısıyla suçlamak mı gerekir? Erdemin üzerine bu korkunç geriliminin ortasında konuşmak ancak tam anlamıyla ikiyüzlülükle mümkündü, ya da bunu ancak uzletle yaşayanlar münzeviler, kaçaklar ve ülkeden dış ülkelere gidenler realiteden uzaklaşan insanlar yapabiliyordu. Bütün bunlar yaşayabilmek için reddeden insanlardı...

Sofistler greklerdi: Socrates ve Platon erdemin ve adaletin tarafını tuttuklarında onlar Yahudilerdi ya da ne bileyim ne idiler. Sofistlerin savunması için Grotes'in taktiği yanlıştır: O, onları namuslu adamlar ve ahlâk bayraktarlarına yükseltmek ister, ama onların onu ru büyük sözlerle ve erdemlerle bir aldatmacada bulunmak değildi.

430

Büyük akıl ahlâk olarak her terbiyede daima mevcuttu burada bir içgüdünün güvenliğine ulaşmak istenmişti: öyle ki ne iyi amaç ne de iyi araçlar bu sıfatla ancak neden sonra bilince girmediler. Nasıl ki asker talim yaparsa, insan da davranışı öğrenmelidir. Gerçekte bu bilinçaltı her türlü yetkinliğe dahildir: Matematikçi bile kombinezonlarını bilinçsiz olarak kullanır...

Socrates diyalektiği erdeme götüren yol olarak salık verdiğinde ve ahlâk kendini mantıki olarak haklı kılmasını bilmediğinde bununla alay etmesinin tepkisi ne anlama gelir? Düpedüz bu sonuncusu onun iyiliğine dahildir- bilinçsizlik olmaksızın o hiçbir işe yaramaz! İspat edilebilirlik erdemde kişisel becerinin şartı olarak öne alındığında kesinkes Grek içgüdülerinin çözülmesi anlamına gelmiştir. Onların kendileri çözülüşün tipleridir, bütün bu büyük "erdemliler" ve söz ustaları...

Pratikte bu durum, ahlaki yargıların, ondan büyüdüğü ve sadece onun içinde anlamı olan grek ve grek-politik zeminden sökülüp çı-

karılmaları ve süblimasyon görünüşü altında doğallığını yitirmesi demektir.

Özetle: bu rezalet Platon'da tepe noktasına ulaşmıştır Platon'da. Buna ek olarak soyut-yetkin insanı icad etmek gerekli olmuştur. O iyi, adil, bilge, diyalektiker (eytişimcidir)- Kısacası antik filozofun bir korkuluğu idi. Her türlü zeminden çözülüp çıkarılmış bir bitki, bütün belirli düzenleyen içgüdüleri olmaksızın bir insanlık; bir erdem, ki o kendini sebeplerle "ispatlar". Aslında tam anlamıyla saçma "birey". En yüksek dereceden bir aykırı tabiat. Kısacası ahlâk değerlerinin doğallığını yitirışı insanın yozlaşan bir tipi gibi bir mantıksal sonuç doğurmuştur. "Yani iyi insanı", "mutlu insanı", "bilgeyi"- Sokrates değerlerin tarihinde en derin sapıklığın bir momentidir.

431

Sokrates- diyalektiğin lehine beğeninin bu değişmesi büyük bir soru işaretidir. Aslında olup biten nedir? Sokrates, soylu olmayan kişi, ki o onu başarıya götürmüştür, onunla daha soylu bir zevk sayesinde (beğeni) soyluların zevki sayesinde zafere ulaşmıştır, ayak takımı diyalektek ile zafere ulaştı. Sokrates'den önce bütün iyi sosyete tarafından diyalektik tavır reddedilmiştir, onun kişiyi mahcup ettiğine inanılıyordu: Gençlik onun karşısında uyarılmıştı; bu sebeplerin sergilenmesi niçin? Aslında ne ispatlanmak istenmektedir? Başkalarına karşı otoriteye sahip olunmuştu. Emrediliyordu. Bu yeterliydi. Kendi arasında, parantez açarak belirtelim ki gelenek de bir otorite idi: Ve özellikle de "insanlar birbirlerini anlıyorlardı". Diyalektik için asla bir yer yoktu. Onun delillerinden böyle açık bir sergilenmesine de güvensizlik duyuluyordu. Bütün onurlu şeyler sebeplerini böyle ellerinde tutmazlar. Bütün beş parmağı göstermekte edebe aykırı bir şey vardır. "Kendinin ispatlanmasına izin veren bir şey az değerlidir.- Diyalektiğin güvensizlik uyandırması onun az bir derecede ikna edişi bütün partilerin hatiplerinin içgüdüğü üstelik bilirler. Bir diyalektiker etkisini silmek son derece kolaydır. Diyalektik sadece bir nefis savunması olabilir. Ona yönelmek için çaresizlik içinde olunmalıdır, hakkını zorla eline geçirmek mecburiyetinde kalınmalıdır. En iyisi onu kullanmamaktır. Yahudiler bu sebepten diyalektikçilerdi, Reineke Fuchs da öyleydi. Sokrates de öyleydi. İnsan bu durumda aman dinlemeyen bir gerci elinde bulundurur. Kişi onunla tagallüp edebilir. Karşımızdakini zaferi elde ederek mahcup edebiliriz. Kişi kur-

banına budala olmadığını ispat etmesini ister. Diyalektikte öfkeli ve çaresiz kılınır muhatap, oysa mahcup eden o kişi soğuk, galebe çalan bir makuliyet (akla uygunluk) gösterir. Hasminin zekâsının gizil gücü yok edilir. Diyalektikçinin ironisi bir ayak takımından kişinin intikamının bir biçimidir; baskı altında tutulanlar kıyaslamamanın bıçak darbelerinde hoyratlığa sahiptir...

Platon'da aşırı sinirli bir duyusallığın ve hayalperestliğin kavramın büyüğü o derece büyümüşdür ki; o gayri ihtiyari bu kavramı bir ideal biçim olarak yüceltiyordu ve ona tapıyordu. Diyalektik sarhoşluğu, onunla kendi üzerine bir egemenlik kurmak bilincidir- Güç istencinin gereci olarak.

432

Sokrates sorunu. -Her iki karşıtlık: Trajik zihniyet, Sokratın zihniyeti. -Hayatın yasasında ölçülmüş olarak.

Sokratik zihniyetinin ne oranda yozlaşmasının bir fenomeni olduğu: Ama ne ölçüde güçlü bir sağlık ve güç bütün alışılmışlığında, diyalektikte ve maharetinde, bilimsel insanın disiplinde kendini açığa vurur (-Plebeyen'in (kaba ve bayağı adamın) sağlığı; onun şirretliği, esprit frondeur'ü muhalefet ruhu) onun zekâsı, au fond alçaklığı, kurnazlığı sayesinde dizginlenir: "çirkin".)

Çirkinleştirme: Kendisiyle alay ediş, diyalektik kuraklık, müstebite karşı müstebit olarak kurnazlığı (içgüdü). Sokrates'de her şey abartılmıştır, egzantriktir, Sokrates'de karikatür, bedeninde Voltaire'in içgüdüleriyle ile bir komik rollerin şarkıcısı. O yeni bir tür agon (müsabaka keşfetti); o Atina'nın kibar çevrelerinde ilk meç ustasıdır; o en yüksek akıllılıktan başka bir şeyi temsil etmez. Bunu "erdemlilik" olarak adlandırır. (Onu kurtuluş olarak açığa vurur: akıllı olmak onun elinde değildir, o 'de rigueur' hoşgörüsüzdür; kendini sınırsız elinde tutmak, teessüri heyecanlarla değil sebeplerle mücadeleye girmek için (-Spinoza'nın hilesi)- Duygusal heyecanların yanılgılarının iplik iplik sökülmesi; birini duygusal heyecana kaptırarak nasıl yakalanabileceğini keşfeder. Duygusal heyecanın gayri mantiki olarak hareket ettiğini keşfetmek, intikam almak duygusunu kökünden gidermek için kişinin kendisiyle alay etmesinin idmanı.

Ben Sokrat sorununun hangi kısmı ve alerjik durumlardan istihraç edildiğini kavramaya çalışıyorum. Onun erdemlilik ile akli eşit kılması- mutluluğu da buna eklemesi, yani akıl, erdemlilik- mutlu-

luk. Bu özdeşlik öğretisinin saçmalığıyla insanları büyülemiştir: antik Felsefe bir daha bundan yakasını kurtaramamıştır.

Nesnel ilgiden salt yoksunluk: Bilime karşı nefret. Kendi kendini sorun olarak hissetmeğe ilişkin alerji. Sokrates’de sessel birsamalar: Çürümüş unsur. Kendini ahlâka kaptırmak en çok direnir ki orada ruh zengin ve bağımsızdır. Sokrates’in ahlâk monomanı (saplantı fikir sahibi) olması nasıl mümkün olmuştur? Bütün “pratik” felsefe çaresiz hallerde derhal ön plana geçer. Ahlâk ve din ana ilgiler olarak zaruret durumlarının işaretleridir.

433

Akıllılık, netlik, sertlik ve mantıklık içgüdülerin vahşiliğine karşı silah olarak. Bu sonuncular tehlikeli ve mahvetmekle tehdit edici olabilir: Aksi halde akıllılığı bir baskı derecesinde geliştirmenin hiçbir anlamı yoktur. Akıllılıktan bir baskıcı yapmak için içgüdülerin müstebitler olmaları gerekir. Sorun budur. Bu o zamanları çağa çok uygun düşünüyordu. Akıl eşit erdemlilik eşit mutluluk olmuştur.

Çözümü: Grek filozofları Sokrates gibi iç tecrübelerinin aynı ana olgusuna dayanırlar: aşırılıktan, anarşiden, sefahatten beş adım uzak. Hepsi de dekadan (yozlaşmış) insanlardı. Onu hekim olarak hissediyorlardı: Mantık güce yönelik iradeye, egemenliğe, “mutluluğa yönelik” irade. Sokrates’de içgüdülerin vahşiliği ve anarşisi bir yozlaşma belirtisidir. Bunun gibi mantığın ve akıl netliğinin aşırı fütoso (dölleme). Her ikisi de anormallikler olup birbirine dahildirler.

Eleştiri: Dekadan (yozlaşma) mutluluğun bu öncelemesinde kendini açığa vurmaktadır.) Yani “ruhun ölümden kurtulması”), yani insanın ruh durumunu tehlikeli olarak hissetmesi). Onun “mutluluk” ilgisinin bağnazlığı yer altının hastalığını göstermektedir. O bir hayat ilgisidir. Akıllı olmak ya da mahvolmak bütün insanların karşısına çıktığı seçenektir, grek filozoflarının ahlâkçılığı onların kendilerini tehlikede hissettiklerini göstermektedir...

434

Niçin her şey bir tiyatro oyunculuğuna sürüklendi? İnsanın sadece bilinçsiz momentlerini hesaba katan eksik psikoloji (sebepler olarak) ki o “bilinçliliği” ruhun niteliği olarak almıştır ve bütün eylemin ardında bir irade (yani bir amaç) aramıştır, şimdi onun şu soru üzerine ilkin “insan ne yapmak ister?” bir yanıt vermesine gerek görmüştür. Mutluluğu ister (“kudreti” demeğe izinli değildir: Bunu söy-

lerse ahlâk dışı olacaktır) bundan dolayı insanın bütün davranışında onunla mutluluğa kavuşmak amacı mevcuttur. İkincisi: eğer insan gerçekten mutluluğa ulaşamazsa bunun sebebi nedir? Araçlarına atfen hatalı seçişi. -Mutluluğa- kesinkes götürecektir olan araç hangisidir? Yanıtı: Erdemlilik. Niçin erdemlilik? Çünkü o en yüksek akıllılıktır ve akıllılık araçları yanlış seçmede hatayı imkânsız kılar. Akıl olarak erdemlilik mutluluğa götüren yoldur. Diyalektik erdemliliğin sürekli zanaatıdır, çünkü o aklın bütün bulanıklığını, bütün şiddetli heyecanları (teessüri heyecanları) devre dışında bırakır. Filhakika insan “mutluluğu” istemez. Sevinç kudretin bir hissidir: eğer duygusal heyecanlar devre dışında bırakılırsa, bu takdirde güç hissini en yüksek veren, buna binaen sevinci veren ruh durumları dışta bırakılmış olunur. En yüksek akıllılık her türden sarhoşluğu beraberinde getiren mutluluğun o hissini vermekten uzak olan soğuk, net bir ruh durumudur... Antik filozoflar insanı sarhoş eden her şeyle mücadele ederler- bilincin mutlak serinkanlılığını ve tarafsızlığını azaltan her şeye savaş açarlar. Onlar yanlış şartlarına dayanarak mantıklı idiler: Bilinç yüksek, en üst bir ruh durumudur, yetkinliğin şartıdır diyorlardı, oysa bunun aksi doğrudur. İstendiği, bilinçli olduğu takdirde herhangi bir tarzın eyleminde hiçbir etkinlik yoktur. Antik filozofları en büyük sahteci sanatçılarıydı, (rate) pratiğin, çünkü onlar kuramsal olarak kendilerini beceriksizliğe mahkûm etmişlerdi. Pratikte her şey tiyatroya yönelmişti- ve bu durumun ardındaki düşünceyi ortaya çıkaran Pyrrho örneğin, herkes gibi bir yargıda bulundu, yani iyilikte ve dürüstlükte “küçük insanlar” filozoflardan çok üstündürler, dedi.

Eski çağın bütün derin tabiatları (mizaçları) erdemlilik filozoflarından nefret ettiler. Onlarda kavgacıları ve tiyatro oyuncularını gördüler. (Platon’un üzerine verilen yargı Epikür tarafından, Pyrrhos tarafından)

Sonuç: Hayatın pratiğinde, sabırda, iyilikte ve karşılıklı olarak birbirini teşvikte onlardan daha üstündür küçük insanlar. Dostojewsky’nin ve Tolstoy’un müjikleri için kullandığı aşağı yukarı aynı yargı. Onlar pratikte daha filozofçadır, zorunlu olanın üstesinden gelmede daha ısrarlıdır.

435

Filozofun eleştirisi üzerine. Onlara karşı savaşarak yozlaşmanın dışına çıktığına dair filozoflara ve ahlâk filozoflarına hemledilen

özellik bir kendini aldatmacadır. Bu onların iradelerinin dışındadır. Bunu onların o denli az tanımış olmaları gibi daha sonra yozlaşmayı en güçlü olarak teşvikçileri oldukları keşfedilmiştir.

Yunanistan'ın filozoflarını ele alalım: örneğin Platon'u, o içgüdüleri site devletinden, müsabakadan, askeri beceriklilikten, sanattan, güzellikten, dini bayramlardan (mysterien) çözmüştür, geleneğe ve büyük babalarına inançtan kurtarmıştır... O soyluların baştan çıkarıcısı idi. Kendi soylu olmayan Sokrates tarafından ayırılmıştır. O soylu Yunanlının bütün şartlarını tamamiyle reddetti, diyalektiği günlük uygulamaya soktu, müstebiklerle birlikte suikast işbirliğinde bulundu, geleceğin politikasını yürüttü ve eskiden tamamiyle içgüdüünün çözülmesinin örneğini verdi. O derindir, bütün Yunanlığa aykırı olanda tutkuludur...

Bu büyük filozoflar sırayla tipik yozlaşma biçimlerini oluştururlar: ahlâki- dini alerji, anarşizm, nihilizm, sertleşme, hazcılık, gericilik.

"Mutluluk", "Erdemlilik", "Ruhun kurtuluşu" üzerine soru bu gerileyen mizaçlardaki fizyolojik çelişikliğin ifadesidir. İçgüdülerde nerenin ağırlık merkezi yoktur.

436

Diyalektiğin ve akla inancın ne derece ahlâki önyargılara dayandığı noktası. Platon'da biz iyinin bir 'İntelligibl'in dünyasının (ruhen algılanabilen dünyası) ilk kez sakinleriyiz; o çağın bir vasiyetinin mülkiyetine kavuşuruz. İyiden ortaya çıkan Tanrısal diyalektik, bütün iyiye götürür (yani aynı zamanda geriye). Descartes de varlıkların yaratıcısı olarak iyi bir Tanrı'ya inanan bir Hristiyanca- ahlâki ana düşünüş tarzında Tanrı'nın doğruluğu bizim duyularımızın yar-gılarını garantiler düşüncesi vardır. Duyularımızın ve akıllılığımızın bir dini yaptırım ve kefilliğinin uzağında-Biz insan varlığımıza karşı güven hakkını nereden alacaktık. Düşünüşün reel olanın bir ölçütü olduğu, düşünülemeyen bir şeyin var olmadığı, bir kaba saba bir ahlâkili güvenirliliğin karşılaştırılmaz olan (nesnelerin temelinde bir ruhsal gerçeklik ilkesi) aslında tecrübemize her an aykırı gelen bir çılgınca iddiadır; ahlâki bir güven mutluluğudur. Biz düpedüz bunun ne derece öyle olduğunu asla düşüneyiz...

Yunanlıların *asıl filozofları* Sokrates'den önceki filozoflardır. (- Sokrates ile bazı şeyler değişmiştir). Bunlar halktan ve örf ve adetlerden uzakta kalan, yolculuk eden, somurtkanlık dercesinde ciddi, yavaş gözlü, devlet işlerine ve diplomasiye yabancı olmayan soylu kişiliklerdir. Onlar bilgelere, nesnelerin büyük tasarımlarını öncelerler: Onları bizzat temsil ederler, kendilerini bir sisteme sokarlar. Grek ruhundan tiplerden bu ani doğurganlık, felsefi idealin büyük imkânlarının cetvelinde istenmeyen bir eksiksizlik kadar daha yüksek fikir veren bir şey yoktur. Ben gelecek olanda sadece bir orjinal sima görüyorum: Bir geçikmiş olanı, zorunlu olarak sonuncuyu- Nihilist Pyrrho'yu görüyorum. O bu arada üste çıkmış olan her şeye karşı, bir içgüdü taşımaktadır, Sokratçılara, Platon'a, Heraklit'in artistik iyimserliğine karşı (Pyrrho Protagoras üzerinden Demokrite rücû etmektedir).

Bilgece yorgunluk Pyrrho, aşağı tabakalarda olanların arasında yaşamak bayağıdır. Hiçbir gurur göstermemelidir. Bayağı tarzda yaşamalıdır, saygı göstermeli ve herkesin inandığına inanmalıdır. Bili-me karşı ve ruha karşı, şişinen her şeye karşı tetikte olunmalıdır... Basit: Tarif edilemez tarzda sabırlı, aldırışsız, hoşgörülü olunmalıdır, Ekollerin şamatası arasında büyümüş olan Yunanistan'ın bir Budistidir. Geç dünyaya gelmiş, yorgun; diyalekçilerin gayretine karşı protestosu; yorgunun bütün nesnelerin önemine inanmaması. O Iskenderi gördü, Hint tövbekârlarını tanıdı. Böyle geç gelene ve rafine olana bütün aşağı kılan, bütün zavallı olan, bütün budalaca olan bizzat ayartıcı olarak etki ifa eder. Bu durum uyuşturur. Bu durum silahları teslim etmeye yol açar (Pascal). Onlar diğer yandan bu karmakarışıklığın içinde hissederler ve herkesle bir parça sıcaklığı değiş-tokuş ederler. Bu yorgunların sıcaklığa ihtiyaçları vardır... Çelişkiyi yenmek isterler, bir yarışmaya katılmazlar: Seçkinleşmeye yönelik iradeleri yoktur. Yunanlıların içgüdülerini olumsuzlarlar. (Pyrrho kız kardeşiyle birlikte yaşadı ki o ebe idi). Bilgeliği o şekilde tebdil-i kıyafet etmelidir ki o artık seçkinleştirmesin: ona yoksulluktan ve paçavralardan bir palto verilmelidir. En aşağı işleri yapmalı; pazara gitmek ve süt veren domuzlar satmaktadır... Tatlılık, netlik, lakaydı, gösterişe ihtiyaç gösteren hiçbir erdemi olmamak: Kendini erdemde de eşit kılmak: Son nefsin yeniş, son kayıtsızlık.

Pyrrho tıpkı Epikür gibi Grek yozlaşmasının iki şeklidir. Diyalektiğe karşı nefretlerinde akrabaları ve her türlü tiyatroya erdemlere karşı kin duyarlar- Her ikisi birarada o zamanlar felsefe diye adlandırılıyordu. Sevdikleri şeyi amaçlı olarak aşağı telakki ederler: Bunun için alelade bizzat horgördükleri adları seçerler: onda ne hasta ne de sağlıklı, ne canlı, ne de ölü oldukları bir ruh durumunu oluştururlar... Epikür daha naif, daha pastöral, daha müteşekkir; Pyrrho daha seyahat eder, daha görmüş geçirmiş, daha nihilist... onun hayatı büyük özdeşlik öğretisine karşı (mutluluk- erdem- bilgi) bir protestodur. Doğru dürüst bir hayat bilimle kazanılmaz: Bilgelik kişiyi bilge kılmaz. Doğru bir hayat mutluluk istemez, mutluluğa sırt çevirir.

438

Epikür'ün yürüttüğü gibi "eski inanca" karşı mücadele kelimenin tam anlamıyla önceden mevcut olan Hristiyanlığa karşı bir savaştı. Çoktan somurtkan hale gelen, ahlâklaştırılan, suçluluk duygularıyla asitleştirilmiş olan, yaşlı ve hasta hale gelen eski dünyaya karşı bir mücadele idi.

Eski çağın "ahlâk bozukluğu" değildi onun altında tek başına Hristiyanlığı eskiçağa egemen kılan şart, tersine ahlâklaştırmakdı. Ahlâk bağnazlığı (kısaca Platon) değerlerini değiştirmek ve masumluluğuna içmesi için zehir vermek suretiyle putperestliği tahrip etti. Biz sonunda orada tahrip edilen şeyin efendi haline gelenle karşılaştırıldığında daha yüksek bir şey olduğunu kavramalıydık.- Hristiyanlık psikolojik bozulmadan doğmuştur, sadece ahlâken bozulmuş olan bir zeminde kök salmıştır.

439

Bilimsellik: *Terbiye, ya da içgüdü olarak.* Ben Grek filozoflarında içgüdülerin bir gerilemesini görüyorum. Aksi halde onlar bilinçli ruh durumunu daha değerli bir ruh durumu olarak ileri sürmek gibi bu ölçüde bir yanılgıya kapılmazlardı. Bilincin intensitesi (gücü) zihni iletişimin çabukluğu ve kolaylığı ile ters orantılıdır. Orada içgüdü üzerine bunun tersi bir görüş egemendi: Ki bu daima zayıflatılmış içgüdülerin işaretidir.

Biz gerçekte yetkin hayatı orada en az bilinçli olunan yerde aramalıyız. (Yani faydalılığını, mantığını, sebeplerini, araçlarını ve amaçlarını kişi kendine belirtir). Sağgörünün (aklı selimin) olgusu-

na geri dönüş bon sens, bon homme, her türden küçük insanların ol-
gusuna geri dönüş. İlkelerinin asla bilincinde olmayan ve bizzat ilke-
lerden küçük bir ürperti duyan kuşaklardan beri depo edilmiş olan
dürüstlük ve akıllılık. Muhakeme eden (usa vuran) bir erdeme yöne-
lik istek makul değildir... Bir filozof böyle bir istekle kendi zaafını
açığa vurur.

440

Eğer alışmakla kuşakların uzun bir zincirinde ahlâk aynı zaman-
da depo edilmişse, yani incelik, dikkat, cesaret, adalet, -Bu yığılmış
olan erdemin toplu gücü dürüstlüğü en ender olduğu manevi ala-
na da bizzat yayılır. Bütün bilinçli oluşun içinde organizmanın bir
hoşnutsuzluğu dile gelir, yeni bir şeye girişilmelidir; bunun için ye-
terli düzelme yoktur. Zahmet, gerilim, aşırı sinirlilik vardır. Bütün
bunlar bilinçli olmaktır... Dehanın yuvası içgüdünün içindedir; iyi-
lik de orada yuvalanmıştır. Bir insan içgüdüsel olarak davranırsa yet-
kin davranmış olur. Ahlâki olarak da değerlendirilirse, bilinçli olarak
seyreden her düşünüş sırf deneyse, çoğu kez ahlâkın karşıtıdır.
Bilimsel dürüstlük eğer düşünür mahkeme etmeye başlarsa ortadan
silinir: en bilgilerden ahlâk üzerine konuşmalarını sağlayınız, onları
altın teraziye vurmak suretiyle bunun denemesi yapılabilir... Bütün
düşünüşün, ki o bilinçli olarak seyreder, içgüdülerle yürütülen dü-
şünüşten çok daha aşağı bir derecede ahlâklılığı oluşturduğu ispat
edilebilir.

441

Sokrates'e, Platon'a, bütün Sokrat ekollerine karşı mücadele eğer
insana erdemi ispat edilebilir, sebeplerini talep edici kılınır olarak
gösterilirse, insanın daha iyi yapılmayacağı gibi bir derin içgüdüden
yola çıkar... Sonunda müsabakamsı içgüdünün bütün bu doğuştan
diyalektikçileri kişisel yeteneklerini en üst nitelik olarak ululamala-
rının belirtmeye zorması bütün diğer iyiyi bu sayede sınırlı olarak
zavallica bir olgudur. Bütün bu "felsefe"nin bilime aykırı olan ruhu
haklı olmak istemektedir.

442

Bu olağanüstüdür. Biz Grek felsefesinin başlangıcından beri bili-
me karşı bir bilgi kuramının araçlarıyla ya da kuşku ve bir savaş aç-
tığını görüyoruz. Bu niçin? Daima ahlâkın lehine. (Fizikçilere ve he-
kimlere karşı nefret) Sokrates, Aristipp, Megarikerler (Euklides tara-
fından kurulan ekol) kelbiler (sinikler), Epikür, Pyrrho- ahlâkın le-

hine bilgiye karşı genel saldırıda bulundular... (Diyalektiye karşı da nefret). Bir sorun kalıyor geride: onlar bilimden sıyrılmak, kurtulmak için Sofistliğe (safsatacılığa) yaklaştılar. Diğer yandan fizikçiler gerçek varlığın gerçeğinin şemasını temellerine alacak şekilde boyunduruk altına aldılar. Örneğin atom, dört unsur, (çokluğu ve değişikliği açıklamak için var olanın yanyanalığı.) İlginin nesnelliğine karşı horgörme öğretildi: Pratik ilgiye geri dönüş, bütün bilginin kişisel faydasına yöneliş.

Bilime karşı mücadele 1. Onun pathosuna karşı (yani onun nesnelliğine karşı) 2. Onun araçlarına karşı (yani onun faydalılığına karşı). 3. Sonuçlarına karşı (budalaca olarak) daha sonraları kilise tarafından dindarlığın adına yürütülmüş olan aynı mücadeledir. O bütün savaş için gerekli donanımı ondan tevarüs etmiştir. Bu arada bilgi kuramı Kant'da, Hintlilerde olduğu üzere aynı rolü oynar. Bununla ilgilenmek istenmez. "Kendi yolu" için özgür hareket etmek istenir.

Onlar aslında neye direnmektedir? Bağlayıcılığa, yasallığa, azmettirmeye karşı elele hareket ederler. Ben öyle sanıyorum ki buna özgürlük denmektedir.

Bunda yozlaşma ifadesini bulmaktadır: Dayanışmanın içgüdüsünün despotluk diye hissedilişi dayanışmanın içgüdüsünün yozlaşmasındandır (tesanüd). Onlar hiçbir otorite, hiçbir dayanışma istemezler. Hareketin soylu olmayan yavaşlığına sokulmak istemezler. Onlar bilimin temposundan, adım adım ilerlemeden nefret ederler. Ulaşmamak istemeye kin duyarlar, uzun soluğa, bilimsel insanın kişisel lakaydisine kin duyarlar.

443

Esasında ahlâk bilime karşı düşmanca bir niyet taşır. Daha önce Sokrates öyle idi, çünkü bilim "iyi" ve "kötü" ile hiçbir alışverişi olmayan şeyleri önemli sayar, bundan dolayı "iyi" ve "kötü" hissinden ağırlıklarını alır. Yani ahlâk ona bütün insanın ve onun bütün gücünün hizmet etmesini ister: eğer insan ciddi olarak bitkilerle ve yıldızlarla ilgilenirse, harcamak için yeterli zenginliği olmayan bir insanın israfı telakki eder. Bu yüzden Yunanistan'da, Sokrates ahlâklaştırmak hastalığını bilim içine sürüklediğinde, bilimle çabucak gerilemeler kaydedilmiştir; tıpkı Demokrat'ın, Hippokrates'in ve Thukydides'in zihniyetinde gördüğümüz yüksekliğine bir ikinci kez bilimin ulaşmamış olması gibi.

Filozofun ve bilimsel insanın sorunu- Yaşlılığın etkisi, bunalım getirici alışkanlıklar (Kant gibi odanın içinde kalmak, aşırı çalışma, beynin yetersiz beslenmesi; okumak). Daha önemlisi böyle bir genel-
liğin doğrulsunda bir yozlaşma belirtisinin mevcut olup olmadığıdır, nesnellik iradenin bağdaşımsızlığı olarak.

(-Bir şeyden o derece uzak kalabilmek). Bu nesnellik güçlü içgü-
dülere karşı büyük direnci şart koşar.

Bir tür izolasyon istisnai pozisyon, normal içgüdülere karşı dire-
niş.

Tip. Vatandan çözülüş; giderek daha geniş çevrelere yayılışı; artan
bir egzotizm, eki imperatiflerin (emirlerin) susması; bu sürekli soru-
nun sorulması nereye? ("Mutluluk") teşkilatının biçimlerinden çö-
zülüşün, dışarıya çıkışın bir işaretidir.

Sorun: Bilimsel bir insanın filozoftan daha çok yozlaşma belirtisi
olup olmadığıdır. -O bütün olarak çözülmemiştir, sadece onun bir
kısmı mutlak bilgiye hasredilmiştir, bir köşe ve optik için terbiye
edilmiştir. Onun burada bir güçlü ırkın ve sağlığın bütün erdemleri-
ne ihtiyacı vardır, büyük disiplin, erkeklik, akıllılık. O kültürün çok-
luğunun bir belirtisinden daha çoğunun belirtisidir, onun yorgunlu-
ğunun değil. Yozlaşan bilgin kötü bir bilgidir. Oysa yozlaşmış filo-
zof şimdiye kadar en azından tipik filozof olarak geçerli olmuştur...

Filozofların arasında aydınca dürüstlük kadar hiçbir şey ender
değildir. Belki de onlar bunun karşısını söylerler, belki de ona bizzat
inanırlar. Ama onların bütün zanaatı onların belirli gerçeklere izin
vermelerine yol açar; onlar ispat etmek mecburiyetinde oldukları şe-
yi bilirler. Onlar bu gerçekler üzerine hem fikir olmakla birbirlerini
hemen hemen bu yüzden filozof olarak tanırlar. Orada örneğin ahlâ-
ki gerçekler vardır. Ama ahlâka inanç yine de ahlâkın ispatı demek
değildir. Öyle haller vardır ki ve filozofların hali buna dahildir, böy-
le bir inanç basit olarak bir ahlâksızlıktır.

Filozofta gerici yan nedir? Onun kalitelerini en "yüksek nimete"
ulaşmak için zorunlu ve biricik kaliteler olarak öğretmesidir. (Örne-
ğin Diyalektik, Platon gibi). O bütün tür insanları derece derece
(adım adım) en yüksek tip insan olarak yükseltir. Aksi halde değer-

li sayıları az bir değerde sayar, en üst rahipçe değerler ile dünyevi değerler arasında bir uçurum açar. Neyin gerçek, neyin Tanrı olduğunu bilir, hedefin ne olduğunu, yolun ne olduğunu bilir... Burada tipik filozof mutlak surette doğmatiktir. -Eğer onun kuşkuya ihtiyacı olursa, ana meselesinin doğmatik olarak sözünü edebilmesi için kuşkucu olur.

447

Rakiplerine karşı filozof, örneğin bilime karşı: O o zaman kuşkucu olur; o zaman bilimsel insandan esirgediği bilginin bir biçimini kendine hak olarak saklar; bu takdirde rahiple elele yürür, Tanrı tanımazlık, Materyalizm kuşkusuna uyandırmaması için; o kendine yönelik bir saldırıyı, ahlâka, erdemliğe, dine ve düzene karşı bir saldırı telakki eder. Hasımlarını "baştan çıkarıcılar" ve "insanı tahrip edenler" olarak itibardan düşürmesini bilir; bu takdirde iktidarla elele yürür.

Diğer filozoflarla savaş içinde bulunan filozof. Onların anarşistler, kâfirler, otoritenin hasımları olarak görünmeleri için istediği noktaya itmeye çalışır. Özetle: Mücadele ettiği sürece, tıpkı bir rahip, bir rahiplik gibi savaşır.

3. Filozofların gerçeği ve yanılığı.

448

Felsefe Kant tarafından "aklın sınırlarının bilimi" diye tanımlanır.

449

Felsefe gerçeği keşfetme sanatı olarak: Aristoteles'e göre öyledir. Buna karşı epikürcüler, ki onlar Aristoteles'in bilginin duyusal kuramından yararlandılar. Gerçeğin aranışına karşı büsbütün ironik ve reddedici bir tavır takındılar... "Felsefe hayatın bir sanatı olarak"...

450

Üç büyük naiflik:

Bilgi mutluluğun aracı olarak (sanki...),

Erdemin aracı olarak (sanki.....),

"Hayatın olumsuzlanması"nın aracı olarak, onun düş kırıklığına uğratan araç olması durumunda (sanki.....).

451

Kendisine herhangi bir şekilde yaklaşılabilecek olan bir "gerçek" mevcut olduğu...

Yanılı ve bilgisizlik fecidir- Gerçeğin orada var olduğu ve bilgisizlikle ve yanılı ile son bulduğu, mevcut olan en büyük ayartılardan birisidir. Onun inanıldığını varsayalım, bu takdirde incelemeğe, araştırmaya, tedbire, ayartıya yönelik irade felç edilir, o bizzat dine aykırı, yani gerçekten kuşku diye geçerli olabilir.

“Buna binaen gerçek” yanılıdan ve bilisizlikten daha fecidir, çünkü kendileriyle aydınlatmaya ve tanımaya çalışılan güçleri engeller.

Tembelliğin duygusal heyecanı şimdi “gerçeğin” tarafını tutar. (düşünmek bir zarurettir, bir zavalılıktır); aynı şekilde düzen, kural, mülkiyetin mutluluğu, bilgeliğin gururu. Özetle kendini beğenmişlik. İtaat etmek incelemekten daha rahat ettiricidir. “Ben gerçeğe sahibim” diye düşünmek kişinin çerçevesinde karanlığın görmesinden insanın gururunu daha okşayıcı bir düşünmedir... Her şeyden önce: o yatıştırır, güven telkin eder, hayatı kolaylaştırır. Güvensizliği azalttığı oranda karakteri “islah eder”. Ruhun huzuru, vicdanın dinginliği. Bütün bunlar “gerçeğin var olması” şartı altında mümkün olan icadlardır sadece. “Siz onu meyvelerinden tanımalısınız”. “Gerçek” gerçektir, çünkü o insanları daha iyi yapar... Süreç devam eder: Bütün iyi olan, bütün başarı “gerçeğin” hesabına geçirilmelidir.

Bu, gücün ispatıdır: Mutluluk, memnuniyet, toplumun refahı tıpkı bireyinki gibi artık ahlâka inanmanın sonucu olarak anlaşılır... Bunun tersi olan: Kötü başarı inancın var olmamasından istihraç edilmelidir.

Yanılığın sebepleri insanın kötü niyetinde değil iyi niyetindedir. O kendine binlerce halde realiteyi gizler, onu iyi ve kötü niyetinin acısını çekmemek için tahrif eder. Örneğin Tanrı insanın yazgısını yönlendirici olarak, sanki her şey ruhun öldükten sonra selameti için gönderilmiş ve düşünülmüş gibi onun küçük yazgısının yorumudur. Daha ince bir akıl için kirlilik ve kalpazanlık diye geçerli olan Filoloji’nin var olmayışı ortalama olarak iyi niyetin esini altında yapılır. İyi niyet, “soylu duygular”, “yüksek ruh halleri” araçlarında ahlâken reddedilen ve bencil diye adlandırılan duygusal heyecanlardan sevgi, nefret, intikamdan kalpazanlar ve aldatıcıdırlar.

Yanılığın insanlığın en pahalı olarak ödemek zorunda oldukları şeydir. Ve genel olarak düşünülürse insanlığa en derin zararlı olduk-

ları “iyi niyetin” yanılığlarıdır. İnsanı mutlu kılan kaçıklık doğrudan doğruya kötü sonuçlar doğuran kaçıklıktan daha ahlâk bozucudur. Bu sonuncusu zekayı biler, güvensiz kılar insanı, aklı artırır, birincisi insanlığı uyutur.

Güzel duygular, yüce ruh durumları fizyolojik olarak belirtirsek, uyuşturucu araçlara dahildir. Onun kötü kullanımı bir başka uyuşturucunun (afyonun) kötü kullanımı gibi aynı sonuçları doğurur. Sinir zafiyeti...

454

Yanılığın insanın kendisine izin verebileceği en pahalı lüktür; eğer yanılığın bir fizyolojik yanılığın ise, o bu takdirde daha hayati tehlike taşır. Buna binaen insanlık şimdiye kadar en çok ödemiştir, en kötü şekilde kefareti çekmiştir. “Gerçekleri” için: çünkü onlar hepsi de fizyolojik yanılığlardı.

455

Psikolojik olarak birbirine karıştırmalar: -İnanç isteği gerçeğe yönelik irade ile karıştırılır (Örneğin Carlyle’de). Ama inançsızlığa olan istek de “gerçeğe yönelik irade” ile karıştırılmıştır (Yüzlerce sebebe dayanarak bir inançtan kurtulması ihtiyacı; herhangi bir mümine karşı haklı olmak). Kuşkucuları esinlendiren nedir? Doğmatiklere karşı duyulan nefret. Ya da bir dinginlik ihtiyacı, Pyrrho’da olduğu gibi bir yorgunluk. Gerçekten beklenmiş olan çıkarlar ona olan inancın çıkarlarıydı. Yani gerçek zati olarak kesinkes üzücü, zararlı, feci olabilir. “gerçekle” zaferden çıkarlar beklendiğinde gerçeğe karşı tekrar mücadele edilmiştir. Örneğin egemen olan güçlerden kurtulmak gibi.

Gerçeğin yöntem bilgisi gerçeğin motiflerinden bulunmadı, tersine kudretin, üstün olmak istemenin motiflerinden bulundu.

Gerçek kendini ne ile ispat eder? Yükseltile kudretin duygusuydu. Faydaçılıkla, kendisinden yoksun olumsuzlukla kısaca çıkarlarla (yani gerçek ne türden yapılmış olursa olsun tarafımızdan tanınmak ve kabul edilmek için olan şartlarla.) Ama bu bir ön yargıdır, onun gerçek sözkonusu olmadığı bir işaretidir...

Örneğin “gerçeğe yönelik irade” ne anlama gelir? Concourts’larda. Natüristlerde onun anlamı nedir? “Nesnellüğün eleştirisi”. Niçin tanımalıdır? Niçin daha iyisi aldanmamalıdır? İstenen şey daima inançtı. Ve gerçek değildi... İnanç araştırmanın yöntem biliminden

daha çok ona muhalefet eden araçlarla yaratılır. O bu sonuncusunu bizzat dışta bırakır.

456

İnancın belirli bir derecesi inanılana karşı bugün itiraz olarak yerterlidir. Dahası daha çok müminin (inananın) ruhsal sağlığına karşı bir soru işareti olarak görünmektedir.

457

Şehitler: Saygıya dayanan her şey kendisiyle mücadele edilmesi için saldırganlar tarafından belirli, aman dilemeyen, cüretkârca, hatta hayasızca bir zihniyete ihtiyaç gösterir... İnsanlığın binlerce yıldan beri sadece yanlışları gerçekler olarak kutsallaştırdıkları düşünülürse, onun bizzat bu yanlışların her türlü eleştirisini kötü zihniyetin işareti olarak damgaladıkları düşünülürse, bu yanlışların hatta her eleştirisini kötü zihniyetin işareti olarak damgaladığı dikkate alınırsa, saldırıya yönelik insiyatifi, bir başka ifade ele alan sağduyu insiyatifi sağlamak için bir sürü ahlaksızlıklara ihtiyacı olduğunu eserde itiraf etmelidir. Bu ahlaksızlıklara kendi kendilerini daima “gerçeğin şehitleri” olarak (fedaileri olarak) göstermeleri bağışlanacak bir şeydir. Gerçek, gerçek içgüdüsünün değil, tersine çözülmenin, küfürlü kuşkunun, serüvenden zevk alma içgüdüsünün içinden olumsuzladıkları içgüdüler olduğudur. Diğer halde o insanlığı sorunların alanına sürükleyen şey kişisel intikam duygusudur. Kişilere karşı haklı olabilmek için sorunlarla mücadele ettiler. Ama her şeyden önce bilimsel olarak yararlanılan şey intikamdır. Baskı altına alınanların intikam duygusu, yani egemen olan gerçek yüzünden bir yana itilmiş ve baskı altına alınanların öç duygusudur. Gerçek, bir başka ifade ile bilimsel yöntem bilgisi onda mücadelenin bir gerecini ortaya koyanlar tarafından kavranmış ve ileri götürülmüştür. Mahvetmenin bir silahı... Hasımlığını onurlandırmak için bunun dışında onların kendilerine saldıranların türüne uygun bir apareye ihtiyaçları vardı: Onlar gerçek kavramını afişe ettiler tıpkı hasımları gibi kayıtsız şartsız, en azından tutumlarında bağnaz hale geldiler, çünkü bir başka tutum ciddiye alınmıyordu. Geriye kalanı da takibat, tutku ve takibata uğratılanın güvensizliği sağladı. Kin büyüdü, buna binaen bilimin zemininde kalınması için şart azaldı. Onlar sonunda hepsi de keza saçma bir tarzda hasımları gibi haklı olmak istediler... “İkna ediş”, “inanç”, şehitlerin gururu sözcüğü bütün bunlar bilgi için en

gayrı mûsait durumlardır. Gerçeğin hasımları sonunda bütûn öznel tavırı takındılar, gerçek üzerine bir karar vermek için, yani tavırlarıyla, kurbanlarıyla, yiğitçe karar verişlerle kendiliğinden tekrar kabul gördü. Bu demektir ki bilime aykırı yöntemin egemenliğini uzattı. Şehit olarak onlar kendi eylemlerini tehlikeye maruz bıraktılar.

458

“Kuramsal” ile “pratik” arasında tehlikeli ayırım. Örneğin eskilerde olduğu gibi Kant’da da, onlar sanki katıksız maneviyatın bilginin ve metafiziğin sorunlarını önlerine koyuyormuş gibi davrandılar. Sanki kuramın yanıtı nasıl olursa olsun, pratiği kendi ölçütüne göre hükme bağlarmış gibi davrandılar.

Bu ilkinе karşı ben filozofların psikolojisini mahkum ediyorum: Onların en yadırgatıcı kalkülü (hesabı) ve “maneviyatları” bir fiziyo-lojik olgunun daima sadece en son en silik kopyası kaldı; muhakkak surette her şeyin içgüdü, her şeyin daha başlangıçtan itibaren belirli yollara sevk edildiklerinin gönüllü olarak kabulü onlarda kesinkes mevcut olmadı.

İkincisine karşı bizim iyi düşünmek yerine iyi davranmamız için bir başka yöntemi tanıyıp tanımadığımız sorusudur: Daima iyi düşünmek bu sonuncusu bir davranıştır ve ilki düşünüşü şart koşar. Acaba bizim bir yaşama tarzının değerini hükme bağlamak için kuramın değerinden daha başka bir melekemiz yok mudur: İstikra (tümevarım), karşılaştırma gibi? Naifler bizim bunda daha iyi durumda olduğumuzu sanırlar, bizim bunda “iyi”nin ne olduğunu bildiğimizi söylerler. Filozoflar bunun ardından onu belirtirler. Biz burada bir inancın mevcut olduğu sonucunu çıkarırız, başka bir şey değil...

“Kişi davranmalıdır; buna binaen onun bir norma ihtiyacı vardır. Hatta antik kuşkucuların kendileri böyle söylediler. Bir kararın delil olarak aciliyeti herhangi bir şeyi burada doğru telakki etmek için...

Onların mantığa daha uygun olan biraderleri “davranmamalıdır” dediler, budistler öyle belirttiler ve davranıştan kişinin kendisini nasıl kurtaracağı üzerine bir kural düşündüler...

Kişinin kendini toplumun düzenine sokması, “bayağı” insanın yaşadığı gibi yaşaması, onun doğrunun telakki ettiğini doğru ve iyi sayması: Bunlar kişinin kendini sürü içgüdüsüne tabi kılmasıdır. Kişi kendini cesaretini ve disiplinini o derece ileriye götürmelidir ki böyle bir itaat ayıp gibi duyulmalıdır. İkili bir ölçütle yaşamamalıdır! Kuramı ve pratiği birbirinden ayırmamalıdır...

Daha önceleri doğru olarak geçerli olanın artık doğru olmadığı... Vaktiyle kutsal olmayan, yasak, hakir görülür, feci olarak görülen bir şeyin doğru olmadığı... Bütün bu çiçekler gerçeğin sevimli patikasında boy atarlar. Bütün bu ahlâk bizi artık ilgilendirmez. Artık: Onda saygımıza layık olan bir kavram yoktur. Biz onları gördük, onlar artık öldüler. Bizi bu tarzda aldatmalarımıza izin verecek derecede kabala ve yeteneksiz, naif değiliz artık. Daha dürüstçe belirtirsek, diyebiliriz ki biz bunun için aşırı erdemliyiz... Ve eğer gerçek eski anlamda eski ahlâk ona evet dediği için "gerçek" ise, evet demeye mezu olduğu için, böylece bundan artık önceki bir ahlâka ihtiyacımız yok demektir.. "gerçek" ölçütümüz kesinkes ahlâk değildir: Biz bununla bir iddiayı onun ahlâka bağı olduğunu, soylu hislerle ilham edilmiş olarak ispatlandığını belirterek çürütürüz.

Bütün bu değerler ampriktir (tecrübi, deneysel) ve sınırlıdır. Ama onlara inanan ve onları ululayan bir kimse düpedüz bu karakteri kabul etmek istemez. Filozofların hepsi de bu değerlere inanırlar ve onların yüceltmelerinin bir biçimi onlardan 'a priori' gerçekleri oluşturma çabasıydı. Tapınmanın bozucu karakteri.

Tapınma entellektüel dürüstlüğün yüksek deneyidir. Ama felsefenin bütün tarihinde hiçbir entellektüel dürüstlük yoktur- tersine "iyiye sevgi" mevcuttur.

Bu değerlerin değerini gözden geçirmek için yöntemin mutlak eksikliği. İkincisi: Bu değerleri incelemek için isteksizlik, denilebilir ki onları sınırlı kabul etmek için. Ahlâk değerlerinde bütün bilime aykırı olan içgüdüler, burada bilimi devre dışında bırakmak için birarada sözkonusu olurlar.

4. Felsefenin eleştirisi üzerine son mülâhaza.

Filozofların niçin iftiracı oldukları. -Filozofların duyulara karşı sinsice ve körükörüne düşmanlığı, bu kinin içinde ne kadar çok ayak takımı ve namuslu insan vardır.

Kendisinin kötü sonuçlarını hissettiği bir kötü kullanımı halk kötüye kullanılmış olana karşı daima bir itiraz olarak değerlendirir. İster politikanın ya da ekonominin alanında olsun ilkelere karşı bütün başkaldıran hareketler bir aşırı kullanımı ilkeye zorunlu olarak ve takılı olarak daima bir ard düşünceyle delillendirilirler.

Bu bir acınası tarihtir: İnsan kendisinden bakılarak insanı horgörebileceği bir ilkeyi arar, o bir dünya icad eder, bu dünyaya iftira etmek ve onu kirletebilmek için: Gerçekte o her keresinde hiçliği yakalar ve hiçliği “Tanrıya”, “gerçeğe” yönelik kurar ve her halükârda bu varlığını yargıcı ve mahkûm edicisi olarak ortaya çıkar...

Eğer insanın asıl barbarca ihtiyaçlarının, Tatmin edilmemiş ruhun esaslı ne derin olarak evcilleştirilişinde “uygarlaştırılışında” tatmin aradığına ilişkin bir ispata sahip olmak istenirse, bu takdirde felsefenin bütün gelişiminin “laytmotifleri”ne bakmalıdır, realiteden bir tür intikam alış içinde insanın içinde yaşadığı değerlendirmenin sinsice mahvedilişi, evcilleştirilişin ruh durumlarını işkence olarak hisseden ve onunla bağlantıda bulunan en hasta olarak liflerinin çözülmeleri için, onun şehveti duyması.

Felsefe tarihi, hayatın şartlarına karşı bir gizli öfkelenmedir, hayatın değer hislerine karşı, hayatın lehine taraf tutmaya karşı... Filozoflar bir dünyayı onaylamakta asla tereddüt etmediler, şu şartla ki o bu dünyaya aykırı gelsin ve onların bu dünyadan kötü diye söz etmeleri için bir tutamak vermiş olsun. O şimdiye kadar iftira atmanın büyük ekolü idi. Ve onların buldukları bu dünya o derece bize tahakküm etti ki bugün hayatın sözcüsü olarak kendini bize açıklayan bilim iftiranın ana pozisyonunu kabul etmiştir ve içinde bulunduğu bu dünya zahirde var olarak, bu sebepler zinciri sadece fenomenal olarak kullanmaktadır. Orada aslında kin duyan nedir? Ben filozofların Circe’si olan ahlâkın bütün çağlarda hayatın müfterisi olmaları oyununu oynamaya mecbur olmasından korkarım... Onlar ahlâki gerçeklere inandılar, onlar orada en üstdeğerleri buldular. Onların insan varlığını ne denli daha çok kavrarlarsa ona o derece daha çok hayır demekten başka çareleri kalmadı mı? Çünkü bu insan varlığı gayri ahlâkidir. Ve bu hayat ahlâk dışı şartlara dayanmaktadır ve bütün ahlâk hayatı reddeder.

Biz gerçek dünyayı ortadan kaldıralım: Ve bunu yapabilmek için şimdiye kadarki en yukarı değerleri iptal etmeye mecburuz, yani ahlâki...

Ahlâkın da içinde ahlâksızca olanın şimdiye kadar mahkûm edildiği anlamda ahlâk dışı olduğunu ispatlamak yeterlidir. Bu tarzda şimdiye kadarki değerlerin despotluğu kırılırsa, bu takdirde “gerçek” dünyayı ilga etmiş oluruz, böylece değerlerin bir yeni düzeni mecburen kendiliğinden onu izleyecektir.

Görünür dünya ve yutturulan yalan dünya- Bunun aksidir.- Bu sonuncusu şimdiye kadar “gerçek dünya” diye adlandırıldı. Ona “Gerçek”, “Tanrı” dendi. Bizim bu dünyayı ortadan kadırmamız gerekmektedir.

Benim konseptimin mantığı şudur:

1. Ahlâk en yukarı değer olarak (Felsefenin bütün safhalarına egemen olan, bizzat kuşkucu) Sonuç: Bu dünya işe yaramaz, o “gerçek dünya” değildir.

2. Burada en üst değeri belirleyen nedir? Ahlâk aslında nedir? O yozlaşmanın içgüdüsüdür; bu tarzda intikam alanlar bitkin düşenler ve mirastan yoksun bırakılanlardır; Tarihi ispat: Filozoflar daima yozlaşanlardır (dekadanlar)... Onlar nihilistik dinlerin hizmetindedirler.

3. Yozlaşmanın içgüdüsü, ki o kudret iradesi olarak belirir. İspatı: Ahlakın bütün tarihinde araçların mutlak ahmaksızlığı. Toplu Söğgörü: Şimdiye kadarki en yüksek değerler kudret iradesinin bir özel halidir ahlakın kendi ahlaksızlığın bir özel halidir.

465

Ben “ruhun özgürlüğü” denilince çok belirli olan bir şeyi anlıyorum: O kimse kendine karşı filozoflara ve gerçeğin diğer müridlerine karşı olduğundan yüz kere daha hoşgörüsüdür, gıllı gışsızlıkla ve cesaretiyle, ve hayır diyebilmek için kayıtsız şartsız iradesiyle, hayırın tehlikeli olduğu yerde onu söyleyebilmek cesaretini gösterir.- Ben şimdiye kadar ki filozofları “gerçek” denilen kadının kukuletesi altında hakir görülen libertns (özgür ruhlar) diye ele alıyorum.

462

İlkesel yenilemeler: “Ahlâki değerlerin” yerine sadece natüralist değerler. Ahlâkın doğallaştırılması.

“Sosyolojinin” yerine egemen oluşumların öğretisi.

“Toplumun” yerine kültür- külliyesi, benim tercih ettiğim ilgi (aynı zamanda kısımlarına atfen bütün olarak).

“Bilgi kuramının” yerine duygusal heyecanların bir perspektif öğretisi (buna duygusal heyecanların hiyerarşisi dahildir: Değiştirilen duygusal heyecanlar. Onların daha yüksek düzeni, “onların” maneviyatı.)

Metafizik ve din yerine ebedi tekerrür öğretisi (Bu öğreti yetiştirmenin ve ıstıfa araçları olarak).

Beni hazırlayanlar: Schopenhauer buna göre ben karamsarlığı derinleştirdim ve onun en yüksek karşıtının icadı sayesinde o, ancak bundan sonra hissime ulaştı.

Bundan sonra: ideal sanatçılar, Napoleonun hareketinin ortaya çıkardıkları.

Bundan sonra: Daha yüksek avrupalılar, büyük politikanın öncüleri.

Bundan sonra: Yunanlılar ve onların oluşumu.

Ben bilinçsiz işçilerimi ve hazırlayıcılarımı zikrettim. Ama şimdi bazı umutlarla benim türündeki filozofların kendilerini, en azından nerede yeni filozoflara ihtiyacım olduğunu arıyabilirim. Sadece bir düşünüş tarzının egemen olduğu yerde bulabilirim onları. Onlar köleliğe ve itaatin bir çok derecelerine o daha yüksek kültürün şartına inanan filozoflardır ki orada dünyaya dinginliğin mutluluğunu, bütün habis ruhların toplandığı tatil gününü hedef olarak vazetmez ve hatta barışta yeni savaşların aracını görür ve ona saygı duyar; geleceğe yasalar koyan düşünce tarzı ki geleceğin uğruna kendi kendinin ve bütün şimdiki zamanı sert ve zorbaca ele alır; insanın iyi ve kötü niteliklerini aynı ölçüde büyötmek için yetiştirmek isteyen sakıncadan çekinmeyen "gayri ahlâki düşünüş tarzı", çünkü her ikisini doğru yerlerine koymak gücünü kendinde bulur orada her ikisi de birbirine ihtiyaç gösterir.

Ama kim bugün aradığını bulma şansı olan filozofları arar? En iyi Diogenes feneriyle arayarak gece gündüz bütün gün oraya buraya boşuna koşması olası değil midir? Çağımız bunun aksi içgüdülere maliktir: O her şeyden önce ve ilkin rahatlığı ister; ikisi de olarak kamu oyunu ister ve o büyük tiyatro oyuncusunun gürültüsünü arzu eder, onun panayır beğenisine uyan büyük Bambum'u ister; o üçlü olarak her birisi en derin bir dalkavuklukla bütün yalanların en büyüğü karşısında-Bu yalan "insanların eşitliği"dir, karnının üzerinde yatar ve yalnızca eşit kılan erdemleri geçerli sayar. Ama bununla benim anladığım gibi filozofun ortaya çıkışına temelinden aykırı davranmış olur, isterse bütün masumlüğünün içinde kendini onun ortaya çıkması için yararlı görsün. Gerçekte bütün dünya daha önce filozofların durumlarının ne denli kötü oldukları, odun yığınlarında yakılmak ile vicdan rahatsızlığı arasına ve kibirli kilise babası bilgeliği arasında sıkışmış oldukları üzerine yakınmaktadır.

Üçüncü Kitap

Yeni Bir Değer Koymanın İlkesi

I. Güce Yönelik İstenç Tanıma Olarak

a) Araştırmanın Yöntemi

466

Bizim 19. yüzyılımızı seçkin kılan şey bilimin zaferi değildir, tersine bilimin üzerine bilimsel yöntemin zaferidir.

467

Bilimsel yöntemin tarihi Auguste Comte tarafından hemen hemen bizzat felsefe olarak anlaşılmıştır.

468

Büyük yöntem bilimciler (Metodologlar) Aristoteles, Bacon, Descartes, Auguste Comte.

469

En değerli sağgörüler en geç bulunanlardır: Ama en değerli sağgörüler yöntemlerdir.

Şimdiki bilimimizin bütün yöntemleri, bütün şartları binlerce yıldan beri kendilerine karşı en derin hoşgörü yaşadılar: Onların doğrultusunda kişi onurlu insanlarla alış verişten, ilişkiden dışarıya çıkarılmıştır. "Tanrı'nın düşmanı", en yüksek idealin hor görücüsü, "kaçık" olarak geçerli olundu.

Biz insanlığın bütün sahte heyecanını kendimize karşı yaşadık. "Gerçeğin" ne olması gerektiği, gerçeğe hizmetin ne olmasının icap ettiğinin kavramı, nesnelliğimiz, yöntemimiz, sessiz, tedbirli, güvensiz tarzımız tamamiyle hor görülür bir şeydi.

Esasında insanlığı en çok engelleyen bir estetik beğeni idi: İnsanlık gerçeğin pitoresk etkisine inanıyordu, tanıyandan onun hayal gücüne kuvvetle etkide bulunmasını talep ediyordu.

Öyle görünüyordu ki, sanki bir karşıta ulaşılmıştı, bir sıçrama yapılmıştı. Gerçekte o alışkanlıklar ahlâk hiperbolleriyle adım adım bi-

limsel karakter olarak elle tutulur hale gelen hafif tarzdaki o pathosu (taşkın heyecanı) hazırlamıştır.

Küçük olanda titizlik, dindar insanın kendini denetimi bilimsel karakterin ön okulu idi. Her şeyden önce sorunları ciddiye alan zihniyet biri için bu arada kişisel olarak neyin ortaya çıkacağı hususu bir yana bırakılarak bunu sağlamıştır.

b. Bilgi kuramsal çıkış noktası

470

Dünyanın herhangi bir toplu değerlendirilmesinde sonsuza kadar postu sermeye karşı derin nefret. Ona aykırı olan düşünme tarzının büyüğü: Bilimin muammalı karakterinin çekiciliğini elinden aldırtmamak.

471

Nesnelerin temelinde insanın aklının haklı olduğunu doğrulayacak bir şekilde ahlâki olarak bir şeylerin cereyan ettiği şartı bir sadakatlik ve dürüst insanın şartıdır, Tanrısal doğruluğa inanmanın bir sonraki etkisidir. Tanrı nesnelerin yaratıcısı olarak düşünülmüştür. Kavramlar öbür dünyadaki bir önceki varoluşun mirasıdır.

472

Bilincin sözümona olgularına" karşı itiraz... Gözlem bin kez daha güçtür, yanılgı belki de denilebilir ki gözlemin şartıdır.

473

Akıl düpedüz şundan kendi kendisini eleştiremez, çünkü başka yaratılmış akıllarla karşılaştırılmaz, tanımak melekesi ancak "gerçek realitenin" yüzleşmesinde ortaya çıkacaktır, yani akli eleştirmek için "bizim mutlak bilgili" daha büyük varlık olmamız gerekecekti. Bu husus mülâhazanın ve duyusal- zihni bütün perspektifçe tarzlarının ötesinde bir "kendinde şey" in var olması gereklidir. Ama inancın psikolojik olarak nesnelere yöneltilişi bizim "kendinde şeyler" üzerine sözetmemizi bize yasaklar.

474

Özne ile obje arasında bir uygun ilintinin bulunduğu; objenin içten bakıldığında özne olduğu bir zaman inanılan iyi niyetli bir icad olduğunu düşünüyorum. Denilebilir ki; bizim bilincimizin içine giren bir şeyin ölçüsü bilinçli oluşun kaba faydacılığına kesinkes bağlıdır.

Bize bilincin bu küçük perspektifinin kendileriyle realitenin temasta olduğu "özne" ve "obje" üzerine herhangi bir şekilde açıklamalarda bulunmasına nasıl izin vermiştir.

Yeni felsefenin Eleştirisi: Sanki “Bilincin olguları” varmış gibi kusurlu çıkış noktası. Ve kendini gözlemlemede bir fenomalizme iltifat etmemek.

“Bilinç”- Tasarımlanan tasarımın, tasarımılanan iradenin, tasarımılanan duygunun (bize sadece malum olan) tamamıyla yüzeysel olduğu sorusu. “Görüntü” bizim keza içdünyamızdır!

Ben içdünyanın da fenomenalitesini (görüntülülüğünü) tespit ediyorum. Bize bilinçli olan her şey kesinkes bize göre düzeltilmiştir, basitleştirilmiştir, şematize edilmiştir, yorumlanmıştır. İç algının reel olayı düşünceler, duygular, hırslı istemeler, özne ve obje arasında nesnellik bağlantısı bizim için kesinkes meçhuldür, gizlidir ve belki de sırf bir kuruntudur. Bu “zahiri içdünya” gibi tamamıyla aynı biçimlerle (kalıplarla) ve presedurlarla ele alınır. Biz asla olgularla karşılaşmayız: Sevinç ve keder ve anlam çıkaran akıl fenomendir...

“Nedensellik” bizim tespitimizden kaçır. Düşünceler arasında doğrudan doğruya, nedenselli bir bağ kabul etmek, mantığın öyle yaptığı üzere, bu en salakça ve en kaba gözlemin sonucudur. İki düşünce arasında bütün mümkün duygusal heyecanlar rol oynarlar: Ama hareketler çok çabuk olur, bu sebepten onları göremeyiz, yadsırız...

Bilgi kuramcılarının ileri sürdükleri gibi “düşünüş” ortaya çıkmaz. Bu tespit süreçten bir unsurun vurgulanmasıyla ve bütün değerlerinin toplanmasının bir yapay düzeltmedir anlaşılmanın amacı için keyfi bir fiksiyondur.

“Düşünmek” bilgi kuramcılarının onu öyle tespit ettikleri üzere, asla husule gelmez: Bu görüş büsbütün keyfi, indi fir fiksiyondur, bütün diğerle inin sürecinden ve toplanmasından kazanılan bir unsurun vurgulanmasıdır, anlaşılabilirliği için bu amaçla yapay bir düzeltilişidir.

“Zihin, akıl, ruh” düşünen bir şeydir: Olasıdır ki salt, arı, pür- Bu tasarım kendini yanlış gözlemlemenin ikinci sonucudur, ki o düşünmeye inanır: Burada ilkin bir edim hayal edilmiştir ki o mevcut değildir “düşünmek” ve ikincisi bir özne bazı hayal edilmiştir ki için-

de bu düşünüşün her edim ve oldan başkası olmayan bir şey köküne maliktir: O hem eylem, hem de eylemci diye uydurulmuştur.

478

Fenomenalizmi yanlış yerde aramamalıdır: Hiçbir şey daha fenomenal, (ya da daha belirgin değildir). Bizim o ünlü iç melekemizle gözlemlediğimiz bu içdünyadan daha aldatmaca bir şey yoktur. Biz iradeyi sebep olarak sandık, sonunda kişisel öğrenmeden sonra olayın içine bir sebebi yerleştirdik diyebiliriz. (Yani olayların sebebi olarak amaç).

Biz içimizde birbirini izleyen düşünce üstüne düşünceyi herhangi bir nedensellik zincirlenmesi içinde sanıyoruz. Özellikle mantıkçı, ki o gerçekte sırf hallerin sözünü eder ki onlar hiçbir zaman realitede ortaya çıkmazlar, düşüncelerin düşüncelere sebebiyet verdiği ne bu ön yargıya alışmıştır.

Biz şuna inanıyoruz ki, - hatta filozoflarımız da buna inanıyorlar-sevinç ve acının tepkilerin sebebi olduğu sevinç ve acının tepkilere vesile olmanın onların anlamı olduğu doğrudur. Sevinç ve acıdan kaçınılmasının hemen hemen binlerce yıldan beri her bir davranış için motifler olarak görülmüştür. Kısacası düşünerek eğer bu ruh durumları "sevinç ve acı" mevcut olmasaydı her şeyin tıpatıp aynı sebeplerin ve sonuçların kenetlenmesine göre seyredeceğini kabul edebiliriz. Onlar tamamiyle başka bir finalite ile tepkiler ortaya çıkarmak için eşlik eden olaylardır. Onlar tepkinin devreye sokulan süreci dahilinde daha sonra zaten sonuçlardır.

Özetle: Bilincine ulaşılan her şey bir nihai görüntüdür, bir sonuçtur, ve hiçbir şeye sebep olmaz: Bilincin içinde birbirini izleyen her şey tamamiyle atomisttir (Tek tek). Ve biz dünyayı bunun tersi bir kavrama ile aralamaya çalıştık. Sanki hiçbir şey etki etmezmiş ve düşünüşten, hissetmekten, istemekten daha reelmiş gibi.

479

"İç dünyanın "Fenomenalizmi. Zamansal ters çevirme, öyle ki sebep sonuç olarak daha sonra bilincin içine girer. Biz acının bedeninin bir yerine orada yuvasına sahip olmaksızın, izidüşümlendiğini öğrendik. Bizim naif olarak dış dünyaya bağlı olarak tespit ettiğimiz duyuların duyumunun tersine iç dünya ile sınırlı olduğunu öğrendik. Dış dünyanın asıl aksiyonunun daima bilinçsiz olarak seyrettiğini öğrendik... Bizim bilincine ulaştığımız o parça dış dünya dıştan

bizim üzerimize ika edilen etkiye göre sonradan doğar, sonradan iz-
düşümlenmiş olarak onun “sebebi” olarak görülür...

“İç dünyanın” fenomenolizminde biz sebep ve sonucun zamansal sırasını tersine çeviririz. “İç deneyin” ana olgusu sebebin etki cere-
yan ettikten sonra izdüşümlendiğinin hayal edilmesidir. Aynı nokta
düşüncelerin sırası için de geçerlidir: Biz daha bizim bilincimize geç-
meden önce bir düşüncenin sebebini ararız. Ve bundan sonra sebep
ve daha sonra sonucu bilincimize girer. Bizim bütün tahayyülümüz
toplu hislerin mümkün sebeplere göre yorumlanmasıdır. Yani bir
ruh durumu ancak onun için icad olunan nedensellik zinciri bilin-
cin içine girmişse, ancak o zaman biliçli hale gelir.

Bütün “iç deneyi” sinir merkezlerinin bir tenbihi için bir sebep
aranmasına ve tek oluşuna ve tasavvur edilmesine dayanır ancak ne-
den sonra bulunan sebep bilincin içine girer, bu sebep- kesinkes re-
el sebebe uygun değildir o önceki “iç deneylere dayanarak- bir yok-
lamadır, yani belleğin bir yoklanmasıdır. Ama bellek eski yorumların
alışkanlığını da eline geçirir, yani yanılgılı nedenselliğin, öyle ki “iç
deneyi” kendi içinde önceki nedensel illiyet- bütün yanlış fiksiyon-
larının sonuçlarını da taşır. Bizim “dış dünyamız”, bizim onu her iz-
düşümlediğimiz gibi, sebebin eski yanılgısına çözülmeyecek şekilde
bağlanmıştı: biz “şeyin” şematizmi ile onu yorumlarız. vs.

İç deneyi” bilincimize bireyin anladığı bir dili o bulduktan sonra
bilincimize girer. -Yani onun içindeki bilinen ruh durumlarının bir
aktarılışı. “Anlamak” bunun anlamı naif olarak sadece: eski, bilinen-
den bir şeyin dilde yeni bir şeyin ifade edilebilmesidir. Örneğin “ben
hastayım” -böyle bir yargı gözlemcinin bir büyük ve sonraki tarafsız-
lığını şart koşar: Naif insan daima şöyle der: Şu ve bu benim hasta
olduğumu göstermektedir. O hasta durumda olmasının üzerine ken-
dini hasta olarak görmesi için bir sebep bulursa, ancak o zaman net-
leşir... Ben buna filolojinin mevcut olmaması diyorum. Bir metni me-
tin olarak okuyabilmek için bir yorumu araya katmadan, “iç dene-
yin” en geç biçimi, belki de mümkün değildir...

480

Ne “ruh”, ne akıl, ne düşünüş, ne bilinç, ne zihin vardır, ne de
irade ne de gerçek: Bunların hepsi de kullanılmaz olan fiksiyonlar-
dır. “Özne ve obje” sözkonusu değildir, tersine belirli bir görece doğ-
ruluk altında her şeyden önce algılarının düzensizliği altında (öyle ki

o deneyi yatırımlaştırabilir) büyüyen belirli bir hayvan türü sözkonusudur.

Tanıma kudretin gereci olarak çalışır. Onun kudretin her bir fazlasıyla büyüdüğü apaçıktır...

“Tanımanın” anlamı: Burada “iyi” ve “güzel”de olduğu üzere bu kavram kesinkes ve dar anlamda insan merkezcidir ve biyolojik olarak alınmalıdır. Belirli bir insan türünün kendini idame etmesi ve kudretinde büyümesi için realiteyi tasavvurunda çok ölçüde önceden hesaplanabilir ve aynı kalanı kavramalıdır, öyle ki bunun üzerine davranışının bir şeması zihinde oluşturulabilsin. İdame edişin faydalılığı herhangi bir soyut- kuramsal ihtiyaç değildir, aldatılmaması için. Tanıma organlarının gelişiminin ardında motif olarak onların gözlemlerinin bizim idame edilmememiz için yeterli olmasına uygun düşecek tarzda gelişir. Bir başka türlü belirtirsek, diyebiliriz ki tanımak istemenin ölçüsü o türün iradenin kudret olarak büyümesinin ölçüsüne tabidir. Bir insan türü o kadar çok realiteyi yakalar ki o ona egemen olmak onu hizmetine almak durumunda olabilir.

“Ben”e, özneye inanç.

481

Olaylarda durup kalan Pozitivizm’e karşı “yani sadece olgular vardır” görüşüne karşı şunu söylemeliyim: Hayır, düpedüz olgular yoktur, sadece yorumlar vardır. Biz “zati” olarak hiçbir olguyu tespit edemeyiz. Belki de öyle bir şeyi istemek saçmalıktır.

Siz her şeyin öznel olduğunu söylüyorsunuz. Ama bu da bir yorumdur. Özne doğrudan doğruya verilen değildir, tersine bir şeye ilaveten vehim edilendir, onun ardında saklı olandır.

Sonunda yorumcuyu yorumun ardına koymak gerekli midir? Bu zihnen uydurmadır, varsayımdır.

Denilebilir ki “bilgi” sözcüğünün anlamı olduğu oranda dünya tanınabilir. Ama o başka türlü yorumlanabilir, ardında bir anlamı yoktur, tersine sayısız anlamları vardır. “Perspektivizm”.

Dünyayı yorumlayanlar bizim ihtiyaçlarımızdır. İçgüdülerimizin ve onların lehte ve aleyhte olanları. Her bir içgüdü bir tür egemen olma iptilasıdır, her birinin onun norm olarak diğer içgüdülere empoze etmek istediği perspektifi vardır.

482

Bizim artık daha ilerisini göremediğimiz bilisizliğimizin başlama- çağı bir sözcük söyleriz. Örneğin “Ben” sözcüğü, “eylemde bulun-

mak” sözcüğü “acı çekmek” sözcüğü belki de bunlar bilgimizin ufuk çizgileridir, ama gerçekler.değildirler.

483

Düşünme ile Ben vaaz edilir: Ama şimdiye kadar halk gibi “ben düşünüyorum” da doğrudan doğruya kesin bir şeye inanılıyordu ve bu “Ben” in düşünüşün onun anolojisine göre bütün diğer nedensel hal ve durumları anlıyorduk. Bu fiksasyon ne denli alışılmış ve kendisinden yoksun olunamaz olsa da şimdi o tek başına tevehhüm edildiğine karşı hiç bir şeyi ispatlamaz. Bir inanç hayatın şartı olabilir ve buna rağmen yanlış olabilir.

484

“Düşünülür” buna binaen düşünen bir şey vardır. Descartes’in delillendirilişi buna yönelikti. Ama bu töz kavramına inancımızı “a priori” olarak doğru diye kabul etmektir. Yani eğer bir şey düşünülürse, “düşünen bir şey” mevcut olursa ve mevcut olmak zorunda ise, bu bizim gramatikal alışkanlığımızın formüllendirilişidir ki bir eyleme fail vazetmek demektir. Kısacası burada bir mantıksal- meta-fiziksel postüle yapılır. Sadece o tespit edilmez. Descartes’in yolunda mutlak olarak kesin bilinen bir şeye ulaşılmaz, tersine sadece çok güçlü bir inancın olgusuna gelinir.

Eğer “düşünülür” tümcesine indirgersek, buna binaen düşünceler var demektir, bununla sadece bir totoloji (gereksiz tekrar) yapılır ki bu takdirde düpedüz sorulan şey, yani düşüncenin realitesine temas edilmiş olunmaz. Yani bu biçimde düşüncenin “görünürlüğü” reddedilemez. Ama Cartesisus’un istediği şey ona göre düşünce sadece görünen bir realiteye sahip değildir, tersine “zati” bir realiteye de sahiptir demek istemişti.

485

Töz kavramı özne kavramının bir sonucudur. Bunun tersi doğru değildir. Eğer biz ruhu, “özne” yi feda edersek, denilebilir ki bu takdirde “bir töze” ilişkin şart mevcut değildir. Var olanın dereceleri ele geçirilir, var olan yitirilir.

“Realitenin” eleştirisi, “Daha fazla ya da daha az realite bizi nereye götürür? Inandığımız var olanın derecelendirilmesine mi?

Bizim hayat ve kudret duygusu derecemiz (yaşanılanın mantığı ve bağlamı) bize “varlık”, “realite”, görünen olmayanın ölçütünü verir.

Özne: Bu bizim en yüksek realite duygusunun bütün farklı momentleri arasında bir birliğe inanmamızın terimidir. Biz bu inancı bir sebebin sonucu diye anlarız. Biz inancımıza o derece çok inanırız ki onun uğruna “gerçeği”. “Realiteyi” “tözlülüğü” denilebilir ki hayal ederiz. “Özne” bizdeki bir çok aynı ruh durumlarının bir tözün sonucuymuş gibi gördüğümüz fiksiyondur. Ama biz neden sonra bu ruh durumlarının “eşitliğini” sağladık; onların eşit kılınması ve bize kendimize uydurulması olgu bağlamıdır eşitlik değildir (Bu eşitlik daha çok yadsınmalıdır.)

486

Varlık'ın ne olduğu bilinmelidir, şunun ya da bunun reel olup olmadığını anlamak için (örneğin bilincin olguları); kesin biliş nedir keza tanıma nedir ve bunun gibilerini. Ama biz bunları bilmediğimizden, tanıma melekesinin (yetisinin) bir eleştirisi saçmadır: Gereç kendini kendi kendisini eğer o düpedüz sadece kendini eleştiri olarak kullanabilirse, nasıl eleştirebilir? O bir kere kendi kendisini tarif bile edemez.

487

Bütün felsefe sonunda aklın hareketinin dayandığı şartları ışığa çıkarmak değil midir? “Ben”e inancımız bir töz olarak biricik realite inancımız denilebilir ki kendilerine göre nesnelere realite izafe ettiğimiz bir şey olarak görülebilir? En eski “Realizm” sonunda aydınlığa kavuşuyor: İnsanlığın bütün dini tarihinin ruhların batıl inancının tarihi olarak kendisini tekrar tanıdığı aynı zamanda belirgin hale geliyor. Burada bir sınır vardır: Düşünüşümüzün kendisi o inancı içermektedir. Töz, arazi (ilinek, rastlantısal) eylemi, faili vs. birbirinden ayırarak). Ona gözden çıkarmak demek artık düşünememek demektir.

Varlıkların idamesi için o derce çok zorunlu olsa da yine de inancın gerçeğe bir alış verışı yoktur, bunu örneğin bizzat şundan tanınız: Kendimizi mecbur hissetmeksizin biz zaman, mekâna ve harekete inanmaya mecburuz, burada mutlak realite kabul etmek gereklidir.

488

Inancımızın psikolojik olarak aklımıza sevki- “Realite”, “varlık” kavramları bizim “özne” duygumuzdan alınmıştır.

“Özne” tarafımızdan yola çıkılarak yorumlanmış olarak, öyle ki “Ben töz olarak geçerli olur, bütün eylemin (fiil) sebebi, faili olarak.

Mantıksal- metafiziksel postülaralar, töze inanma, araza (ilinek) inanma, attributa vs.ye inanış alışkanlıktan ikna gücünü alır, bütün eylemlerimizi irademizin sonucu olarak değerlendirmek alışkanlığından doğar: Öyle ki “Ben” töz olarak değışmenin çokluğunun içinde yok olmaz. Ama hiçbir irade yoktur.

Biz bir “zati dünyayı” “ görüntü dünyasından” ayırmak için kategorilere sahip değiliz. Bütün akıl kategorilerimiz duyumsal kökenlidir: Onlar amprik dünyadan toplanmıştır. “Ruh”, “Ben”. Bu kavramların tarihini burada da en eski ayırım gösteriyor (“Soluk”, “Hayat”) gibi.

Eğer maddi bir şey yoksa, gayrı manevi olan bir şey de yoktur. Bu takdirde kavram hiçbir şeyi içermez.

Özne atomları yoktur. Bir öznenin alanı sürekli büyüyendir ve azalandır sistemin merkezini sürekli olarak kaydırır: Bu durumda kendine malettiği kitleyi organize edemez, ikiye bölünür. Diğer yandan onu daha zayıf bir özne, onu mahvetmeksizin, onu fonksiyoncusu olarak değıştirebilir ve belirli bir derecede onunla birlikte bir yeni birlik oluşturur. Bunun tersine hiçbir töz aslında kuvvetlenmeye çaba harcayan bir şey; o kendini sadece dolaylı olarak idame etmek ister (o kendini aşmak ister).

489

“Birlik” olarak bilincin içine giren her şey zaten son derece karmaşıktır: Biz daima sadece birlik olasılığına malikiz.

Vücut fenomeni daha zengin (varsıl), daha belirgin daha kavranabilir bir fenomendir: Yöntemsel olarak onu onun son önemi üzerine bir şey söylemeden öne almalıdır.

490

Bir öznenin kabulü belki de zorunlu değildir; belki de öznelerden çokluğu adamakıllı düşünebiliriz ki onların birlikte oyunu ve mücadelesi düşünüşümüzün ve denilebilir ki bilincimizin esasını oluşturur? İçlerinde egemenliğin var olduğu hücrelerin bir tür aristokrasi-si değil midir? Krallar Pares olarak muhakkak ki yanyana hükmetmeğe alışmışlar mıdır ve emretmeyi bilmekteler mi?

Benim varsayımların: Özne çokluk olarak.

Acı zihnidir ve “zararlı” yargısına bağlı olarak: izdüşümlenmiştir. Sebebin sonucu daima “bilinçsizdir”: Bulunan ve tasavvur edilen sebep izdüşümlenir, zamana göre bir sıra izler.

Sevinç acının bir türüdür.

Mevcut olan biricik güç iradenin aynı türündendir: Diğer öznelere bir komuta veriştir ki onlar bunun üzerine değışirler.

Öznenin sürekli faniliğı ve kaçıcılığı: “Ölümlü ruh”

Rakam perspektifin biçimi olarak.

491

Vücuda inanış ruha inanmadan daha temellendiricidir: Bu sonuncusu bedenın can çekişmelerinin bilimsel olmayan mütalaasından dolayı meydana gelmiştir (Düşün geçerliliğine inanış).

492

Bedenden ve fizyolojiden yola çıkış. Neden? Biz bu takdirde özne birliğimizin, yani bir toplumun başındaki krallar gibi (“ruhlar” ya da “hayat” güçleri olarak değil) aynı şekilde bu kralların hükmedilenlere tabi oluşunun aynı zamanda bireyin ve bütünün mümkün kılınması olarak hiyerarşinin ve iş bölümünün doğru bir canlı ünitelerin teşkil edildiğı türündendir ve öldüklerini ve “öznenin” ebedi olmadığını anlarız keza; mücadelenin itaat etmekte ve emretmekte kendini ifadelendirdiğini ve akıcı (değişken) bir kudret pozisyonunun belirlenmesinin hayata ait bir şey olduğunu tespit ederiz. Kralın içinde tek tek eylemlerinin ve hatta toplumun aksaklıklarının üzerine yükümlü kılındığının bilisizliğı ve bütün bunların onların altında hükmedebilmenin şartlara dahil olduğunu kavrarız. Kısacası, genel olarak ve kaba saba görmeden basitleştirmeden ve tahrif etmekten, perspektifik (bakış yönüne ait) olandan ibaret olan bilisizlik için bir değerlendirme kazanırız. Ama en önemlisi: Hükümdarı ve tebeasını aynı türden olarak anlamamızdır, hepsi de hisseden, isteyen, düşünen olarak. Ve biz her yerde, ki orada biz bedende hareket görürüz ve keşfederiz, onun sayesinde ona ait bir öznel, görülmeyen bir hayatın mevcudiyeti sonucunu çıkarırız. Hareket göz için bir semboliktir; o bir şeyin hissedildiğine, istendiğine, düşünüldüğüne işaret eder.

Öznenin özne üzerine ve ruhın bütün kendini yansıtması üzerine sorması bir takım tehlikeler doğurur: Kendini yanlış yorumlamak için etkinliğı önemli ve faydalı olabilir. Bu sebepten bedenden sorarız keskinleştirilmiş olan duyuların tanıklığını reddederiz: Bir başka ifade ile tebanın kendilerinin bizimle alışverişe, ilişkiye girip giremeyeceklerine bakarız.

d)Tanıma içgüdüsünün biyolojisi
Perspektivizm.

493

Gerçek yanılmasının o türüdür ki o olmaksızın canlı varlıkların belirli bir türünün yaşaması mümkün değildir. Hayat için değeri sonunda karar verir.

494

“Tanımamızın” onun ancak hayatın idamesi için yeterli olmasından daha ileriye gitmesi olası değildir. Morfoloji bize duyuların ve sinirlerin, ve aynı zamanda beynin beslenmenin güçlüğüne ilintili olarak nasıl gelişme gösterdiğini belirtir.

495

“Gerçeğin anlamı” eğer “sen yalan söylememelisin” ahlâkçılığı reddedilirse kendini bir başka forumun huzurunda meşrulaştırmalıdır. İnsanın idamesinin aracı olarak, kudret- iradesi olarak. Keza güzele ilişkin sevgimiz: Keza o da yaratan biçimlendiren iradedir. Her iki duyu birbirleriyle yanyanadır; reel için olan anlam kudreti eline almak için araçtır, nesneleri kendi keyfimize göre şekillendirmemiz için. Şekillendirmeden zevk alış ve değiştirmeden zevkleniş- Bir ezele zevktir. Biz ancak bizzat oluşturduğumuz dünyayı kavrayabiliriz.

496

Tanımanın çok türlüğü üzerine. Birçok başka olana ilintisini hissetmek (Ya da türün ilintisi). Bu nasıl olur da bir başkasının “tanınması” olabilir. İnsan türünü tanımak ve tanıyarak anlamak bizzat varoluş şartlarındandır. Bu arada çıkanlan sonuç başka akıl türleri olamaması (kendi kendimiz için) bizi idame edenden daha başkalarının mevcut olmaması, bir fiili varoluş şartı aceleliktir, sadece rastlantısal ve belki de hiçbir zaman zorunlu değildir. Tanıma aparemiz “tanımaya” yöneltilmemiştir.

497

En çok inanılan apriori “gerçekler” benim için -daha başkasına kadar ki görüşlerdir. Örneğin nedensellik yasası, inanışın çok iyi alıştırmış olan alışkanlıklarıdır, o şekilde birleştirilmiştir ki buna inanmamak insan neslini mahvedebilecekti. Ama onlar bu yüzden gerçekler midir? Hangi mantıksal sonuçla? İnsanın hayatta kalabilmesi için sanki gerçek ispatlanacaktır.

Aklımız ne derece varoluş şartlarının sonucudur. Eğer ona ihtiyacımız olmasaydı ona malik olmazdık ve onu eğer başka türlü yaşayabilseydik ona ihtiyacımız olmasaydı ona o şekilde malik olmazdık ve eğer başka türlü yaşayabilseydik ve ona ihtiyacımız olmasaydı ona o şekilde malik olmazdık.

İlkel ruh durumunda “düşünmek” (organik öncesi) kristalde olduğu gibi şekilleri kabul ettirmez. Düşünüşümüzde önemli olan nokta yeni malzemenin eski şemalara uyumlu olarak dahil edilmesi-dir, yerleştirilmesidir (Prokurus yatağı), yeniyi eşit yapmak.

Duyu algıları dışa izdüşümlenmiş olarak: “içten” ve “dıştan” - O zaman beden kumanda eder değil mi?

İdio plasmada hükmeden aynı eşit kılan ve düzenleyen güç dış dünyanın içe katılmasında da egemen olur. Algılarımız, duyu algılarımız bu benzer kılışın ve eşit kılışın sonucudur içimizdeki bütün geçmişe atfen, onlar “izlenimi” derhal izlemezler.

Bütün düşünüş, yargıda bulunuş, algılamak, karşılaştırmak olarak şart olarak eşit kılmaktır, daha önce eşit yapmaktır.

Mal edilen maddenin amibe katılman aynıdır. Burada eşit yapan içgüdü zaten disipline edilmiş olarak görürse daha sonra “anımsamak” cereyan eder. Aradaki uzaklık korunur. Anımsama sırasına koymak ve kutunun içine koymak ve (içiçe kutulamak) olarak. Et-kin-kim?

Belleğe atfen değişik düşünmeyi öğrenmelidir: Burada ana ayartıcı bir ruhu kabul etmektir. Bu ruh zamansız olarak tekrar üretir, tekrar tanır vs. Ama yaşanılan şey “bellekte” yaşamasını sürdürür; onun tekrar gelmesi bunun için ben bir şey yapamam, irade bunun için fa-al değildir, her bir düşüncenin gelmesinde olduğu üzere. Benim bilincinde olacağım bir şey olup biter: Şimdi buna benzer bir şey gelir. -Onu kim çağırır? Kim onu uyandırır?

Bütün tanıma (bilgi) apareisi bir soyutlama ve basitleştirme apare-sidir, tanımaya yönelik değildir, tersine nesnelerin egemenlik altına alınmasına yöneliktir. “Amaç” ve “araç”, “kavramlar” gibi mahiyet-

ten uzaktır. “Amaç” ve “araç” ile sürece egemen olunur (kavranabilir bir süreç icad edilir). Ama süreci oluşturan “nesnelerin” “kavramlarıyla”.

504

Bilinç. Tamamiyle dışta başlayarak “izlenimlerin” bilinçli kılınması ve koordinasyonu olarak, başlangıçta bireyin biyolojik merkezinden en çok uzakta kalınır; ama kendini derinleştiren, içleştiren bir süreçtir ki o merkeze sürekli olarak yaklaşır.

505

Bizim anladığımız gibi algılarımız, yani bilinçli olmasının bize bütün organik sürece bizden önce yararlı ve önemli olduğu algıların toplamı: Şu halde denilebilir ki bütün algılar değil. (Örneğin elektirikli olanlar değil); bu demektir ki biz algıların bir seçimi için duylara malikiz. Bizi idame etmeleri bakımından bizim için önem taşıyan algılar. Bilinç bilinç olarak yararlı olduğu oranda oradadır. Bütün duyu algılarının değer yargılarıyla karıştırılmış olduğundan kuşku duymuyoruz. (yararlı ve zararlı- Buna binaen hoş ve nahoş). Tekil renk aynı zamanda bizim için bir değer ifade eder. (Bizim onu ender olarak ya da aynı rengin uzun etki etmesinden sonra itiraf etmemize rağmen. Örneğin hapishanede mahpus ya da deli). Böcekler de farklı renklere başka türlü tepki gösterirler: Bazıları bunları, diğerleri şunları severler, örneğin karıncalar.

506

İlkin hayaller- imgelerin zihinde nasıl meydana geldiğini açıklamak gerekir. Bundan sonra imgelere uygulanan sözcükler, sonunda eğer sözcükler varsa, ancak o zaman kavramlar oluşur. Birçok imgelerin görülemez olan, tersine işitilebilir olan altında bir araya getirilmesi (sözcük) “sözcükte” ortaya çıkan bir parçacık heyecan, kendileri için bir sözcüğün orada bir sözcüğün var olduğu benzer imgelerin buna göre bakılmasında da bu zayıf heyecan ortak olandır, kavramın temelidir. Zayıf heyecanların eşit diye hissedilmesi ana olgudur. Buna göre tamamen komşu olan hislerin bu hislerin (duyum) tespitinde birbirine karıştırılması -ama kim tespit eder? inanmak o duyu izleniminde ezeli başlangıçtır: Bir tür evet demek ilk zihni etkinliktir! Başlangıçta “doğru telakki etmek” başlangıçta!

Buna göre açıklanacak olan husus şudur: Bir “doğru telakki ediş” nasıl oluşmuştur? “Doğru”nun ardında nasıl bir sansasyon bulunur?

Değer biçme “Ben şu ve bunun öyle olduğuna inanıyorum”. Gerçeğin mahiyetidir. Değer biçmelerde kişinin hayatının idamesi ve büyümesinin şartları ifadesini bulur. Bizim bütün tanıma organlarımız ve duyularımız sadece nefsi idame ve büyüme şartlarına atfen gelişmiştir. Akla, onun kategorilerine, dialektiğe güven, yani mantığın değer biçmeleri onların hayat için deneyle ispatlanan yararlılığını ispatlar: onun gerçeğini değil.

Bir miktar inancın orada var olması gerekir: Hüküm verilebilir olması: Bütün önemli değerlere atfen kuşkunun mevcut olmayışı: Bu bütün canlının ve onun yaşamının şartıdır. Buna göre bir şeyin doğru, gerçek sayılması zorunludur, bir şeyin doğru oluşu değil.

“Gerçek ve görünen dünya” Bu karışıklık tarafından değer ilintilerine indirgenir. Biz hayatımızı idame etmenin şartlarını denilebilir ki varlığın nitelikleri olarak görmeliyiz. Büyümemiz, gelişmemiz için inancınızda istikrarlı olmağa mecbur oluşumuz, biz bundan “gerçek” dünyanın değişken ve olmakta olan değil var olmakta olan bir dünya olduğuna inandık.

c. Akıl ve mantığın meydana gelişi.

Başlangıçta tasavvurların kaosu. Birbirlerine katlanan tasavvurlar geride kaldı, en büyük sayısı mahvoldu. Ve mahvolacaktır.

Mantığın içinden çıkarak oluştuğu hırsların dünyası. Sürü içgüdücü arka plandadır. Aynı hallerin kabülü “aynı ruhu” şart koşar. İnsanların anlaşmaları ve egemenliği amacıyla.

Mantığın meydana gelişi üzerine. Eşit kılmanın ve görmenin temellendirici eğilimi tadil edilir, fayda ve zararla, başarıyla: Bir intibak oluşur, içinde kendini tatmin edebileceği az bir derece aynı zamanda hayatı ve tehlikeye atmayı reddetmeksizin. Bütün bu süreç dış, mekaniksel olana büsbütün tekabül eder (ki o bir simgedir). Plasma kendini malettiğiyle eşit kılar ve kendini onun kalıplarına ve sıralarına düzenliyerek sokar.

Eşitlik ve benzerlik.

1. Daha kaba organ çok daha zahiri eşitliği görür;
2. Zihin (akıl) eşitlik ister, bu demektir ki bir duyu izlenimini

mevcut bir sıraya sokmak ister: Tıpkı bir beden nasıl inorganik olan kendisi için sindirirse.

Mantığın anlaşılması için: Eşitlik iradesi güç istencidir. Bir şeyin şöyle veya böyle oluşunun inancı (yargının mahiyeti) bir iradenin sonucudur, o mümkün olduğu kadar eşit olmalıdır.

512

Mantık şarta bağlanmıştır: Tatalım ki özdeş haller olsun. Gerçekte mantıki düşünülmesi ve sonuç çıkarılması için, bu şart yerine getirilmiş diye hayal edilmelidir. Bu demektir ki: Mantıksal gerçeğe yönelik irade bütün olup bitenin ilkesel bir tahrifi kabul edildikten sonra, ancak o zaman cereyan edebilir. Bundan burada her iki araca elverişli, yetenekli olan bir içgüdünün hüküm sürdüğü sonucu çıkarılır, ilkin tahrife ve sonra bakış açısının ifasına yetenekli olan bir içgüdü: Mantık gerçeğe yönelik iradede kaynaklanmaz.

513

Kategorileri hayal etmiş olan mucid (icad edici) güç ihtiyacının hizmetinde çalışmıştır. Yani emniyetin, işaretler ve seslere kısaltma arçlarına dayanarak daha çabuk anlaşılmanın hizmetinde. "Töz", özne, "Objekt", "Varlık", "Oluş" da metafiziki gerçekler sözkonusu değildir. Nesnelerin isimlerini yasa haline getirenler kudretlilerdir ve bu kudretliler arasında kategorileri yaratmış olanlar en büyük soyutlama sanatçılarıdır.

514

Uzun deneylerle ve sınamalarla deneylendirilmiş olan bir ahlâk, ispatlanan yaşama tarzı sonunda yasa olarak bilince girer, egemen olarak... Bununla akraba değerlerin bütün gurubu ve ruh durumlarının bütün kümesi onun içine girer: O saygın olur, kendisine saldırılamaz olur, kutsal, doğru olur; onun kökeninin unutulması gelişimine dahildir... Bu onun efendi olduğunun bir işaretidir...

Aklın kategorileriyle de büsbütün aynı şeyin olup bittiğini düşünebiliriz. Onlar birçok yoklamadan ve yakalanmadan sonra görece yararlılığı sayesinde değerlerini kabul ettirmişlerdir... Bir nokta gelmiştir ki orada onları biraraya getirmişlerdir, bütün olarak bilince ulaştırmışlardır. Ve onlara emredildiği yerde, yani emrederek etkili olduğu yerde; o andan itibaren deneyin öte yanında, 'a priori', reddedilemez olarak geçerli oldular. Bununla birlikte belki de belirli bir ırk ve insan cinsi amaçlılığından daha başka bir şeyi ifade etmezler. Sırf yararlılıkları onların "gerçeğidir".

“Tanımak” değil tersine şematize etmek, - kargaşaya bizim pratik ihtiyacımızı karşılayacak derecede çok düzenlilik ve biçimler yüklemelidir.

Aklın, mantığın, kategorilerin oluşturulmasında ihtiyaç ölçü teşkil etmiştir: “Tanımak” için değil, atlamak (idraç etmek) için, şematize etmek, anlaşılabilirlik amacıyla, önceden kestirebilmek amacıyla, hesaplayabilmek amacıyla. (Tertip ve tanzim etmek, benzer ve eşit olanı uydurmak- Her bir duyu izleniminin geçirdiği aynı süreç, aklın gelişimidir). Burada varoluş öncesi bir “ide” rol oynamamıştır. Tersine biz nesneleri kaba ve eşit kılınmış olarak görürsek, ki onlar bizim için önceden hesaplanabilir ve kullanışlı olurlar, bunun faydacılığı ön ayak olmuştur... Akıldaki Finalite (ereklik) bir sebep değil bir sonuçtur. Her tür değişik akılda, ki ona sürekli olarak ipuçları verilir, hayat kötüler. O bir bakışta görülemez olur, çok eşitsiz olur.

Kategoriler onların bizim için yaşama şartları olmaları dolayısıyla “gerçeklerdir”. Tıpkı Euklid’in mekanının böyle şartlı bir “gerçek” olması gibi. (aslında şöyle söylenebilir: Hiç kimse düpedüz insanların var olmasının zorunluluğunu idame etmeyeceğinden, akıl, aynı zamanda öklid’in mekânı gibi belirli hayvan türlerinin sırf farkı hasasiyetidir ve bir çok diğerlerinin yanında...)

Burada buna itiraz edememek gibi öznel azmettiriş bir biyolojik azmettiriştir. Bizim çıkardığımız sonuç gibi kıyaslamada öyle kıyaslarsak yararlılık içgüdüğü bizim özümüzde gizlidir, biz hemen hemen bu içgüdüyüz...

Bundan bizim “zati gerçeğe” sahip olduğumuz gibi bir ispat çıkarmak son derece naif bir davranış demektir. Aykırı bir şey yapmamak bir yeteneksizliği ispatlar bir “gerçeği” değil.

Bir şeyi hem onaylamak hem de onaylamamak bizim başaramıyacağımız bir şeydir. Bu bir öznel deney ilkesidir ki içinde bir “zorunluluk” ifade edilmez, tersine sadece muktedir olamamak gizlidir. Eğer Aristoteles’e göre tenakuz ilkesi bütün mütearifelerin en kesini ise, üzerine bütün ispatlamaların indirgendiği bütün kaziyelerin en kesini ise, eğer onun içinde bütün diğer belitleri (ayxome) ilkesi bulunuyorsa: Bu takdirde onun esasında hangi iddiaları şart olarak ileri sürdüğü o derece hoşgörüsüz olarak düşünülmelidir. Ya onunla re-

el olanın, var olanın kendisine atfen bir şey iddia edilir, sanki onu bir başka yerden daha önce tanımışız gibi, yani ona aykırı niteliklerin izafe edilemeyeceği, ya da bu ilke şunu dile getirmek istemektedir: Ona aykırı nitelikler izafe edilmemelidir. Bu takdirde Mantık imperatif (emir) olacaktır, doğrunun gerçek olanın bilgisine değil, tersine gerçek diye adlandırılacak olan bir dünyanın konulmasına ve tertip ve tanzim edilmesine yönelmiş olacaktır.

Kısacası, acaba mantıksal belitler (aksiyomlar) reel olana uygun mudur, yoksa reel olanı, "realite" kavramını bizim için yaratacak olan ölçütler, araçlar mıdır sorusu yanıtlanmamış olarak durmaktadır... Birincisini onaylayabilmek için, yine de belirtildiği üzere, var olanı daha önce tanımak gereklidir ki bu muhakkak ki öyle değildir. Şu halde bu ilke gerçeğin bir kıstasını içermemektedir, tersine neyin doğru olarak geçerli olacağı üzerine bir emri (imperativ) içermektedir. Tut ki böyle kendi kendine özdeş A var olmasın, mantığın her ilkesinin (Matematığın de) şart koştuğu üzere eğer A bu zahirilik ise bu takdirde mantık sadece zahiri bir dünyayı şart olarak koşmuş olacaktı. Filhakika biz o ilkeye onu sürekli olarak doğrular görünen sonsuz bir tecrübenin izlenimi altında inanıyoruz. "Nesne" (madde) A'nın asıl dayanağıdır; nesnelere inancımız mantığa inancımız için şarttır. Mantığın A'sı atom gibi "nesnenin" ona göre oluşturulan konstrüksiyonudur... Biz bunu kavramamak suretiyle ve mantıktan gerçek varlığın bir ölçütünü yaptığımızdan, bütün o hipotezleri (sadece düşüncede olan şey) (uknum, galibi zan) töz, yüklem, mef'ul, özne, aksiyon vs. realiteler olarak vazetmek zorundayız: ve onları realiteler diye vazederiz. Bu demektir ki bir metafiziki dünya tasarımılamak, yani gerçek bir dünya (ama bu bir kere daha görünen dünyadır).

En kökensel düşünce edimleri, onaylamak ve reddetmek, doğru (gerçek) telakki etmek ve etmemek, onlar sadece bir alışkanlık değilse, denilebilir ki doğru (gerçek) telakki etmeye ya da etmemeye bir hakkı şart koşarlarsa, bizim için bilgiyi (tanımayı) veren, yargıda bulunmanın gerçekten gerçeği dile getirebileceğini ileri süren bir inanç tarafından egemenlik altına alındığının bir hakkı şart koşulmuş olur. Kısacası mantık zati olarak gerçek olan üzerine açıklamada bulunabileceğinden kuşkulalmaz. (Yani onun için aykırı niteliklerin var olabileceğini reddeder).

Burada duyumların bize nesnelerin üzerine gerçekleri öğrettiğine dair duyumsal kaba ön yargı hükmetmektedir. Benim aynı zamanda bir ve aynı nesne için o serttir ve o yumuşaktır diyemeyeceğim gibi. Ben birbirine aykırı olan iki duyuma aynı zamanda (malik olamam tamamen kaba ve yanlış)

Kavramsal çelişki yasağı şu inançtan yola çıkmaktadır: Biz kavramlar teşkil edebiliriz, bir kavram bir nesnenin mahiyetini yalnızca belirtmez, tersine onu kavrar da... Gerçekte mantık (geometri ve aritmetik gibi) bizim yarattığımız uydurma cevheriyetler (tözlülük-tür) için geçerlidir. Mantık tarafımızdan vazedilen bir varlık şemasına göre reel dünyayı kavramak girişimimizdir, daha doğrusu kendimizi formüle edebilir, önceden hesaplanabilir kılmaktır.

517

Var olanın kabulü düşünebilmek ve kıyaslamada bulunabilmek için gereklidir. Mantık sadece aynı kalanlar için formülleri kullanır. Bu sebepten bu kabul (görüş) realiteye ilişkin ispat gücünden yoksundur. Var olan bizim optiğimize dahildir. "Ben"i var olan olarak görürüz. (Oluştan ve gelişimden etkilenmez).

Öznenin, tözün, "aklın" v.s uyduruk dünyası gereklidir içimizde düzenleyen, başitleştiren, bozan, yapay olarak ayıran bir güç var. "Gerçek" his duyumlarının çokluğuna egemen olmak iradesidir: Olayları belirli kategorilere dizmektir. Bunu yaparken nesnelerin "zati" yanına inanmaktan yola çıkarız. (Olayları reelmiş gibi kabul ederiz).

Olmakta olan dünyanın karakterinin formüle edilemez, "sahte" "kendisiyle çelişmesi" olarak düşünülüşü. Tanıma (bilgi) ve oluş bir-birlerini dışta bırakırlar. Buna binaen "tanıma" bir başka şey olmalıdır. Tanınır kılmak iradesi önde gitmelidir; bir tür oluş bizzat var olanın aldanişını yaratmalıdır.

518

Eğer Ben'imiz kendisine göre bütün varlığı oluşturduğumuz ve anladığımız biricik varlık ise çok iyi! Bu takdirde burada bir perspektifik bir yanılsamanın kuşkusuz çok yerindedir. İçinde her şeyin bir ufuk çizgisinde biraraya geldiği görünür birlik. Bedenin rehberliğinde muazzam bir çokluk kendini açığa vurur. Daha iyi incelenebilir olan daha zengin olayı daha zayıf olanın anlaşılması için rehber olarak almak yöntemsal olarak doğrudur. Sonunda: Her şeyin oluş

olduğunu varsayalım, bu takdirde varlığa (kalıcı varlığa) inanmaya dayanarak ancak bilgi o zaman mümkündür.

519

Eğer “sadece bir varlık, Ben varsa ve onun imgesine göre bütün diğer “var olanlar” yapılmışsa, eğer sonunda “Ben”e inanma mantığa inanmakla, yani akıl kategorilerinin metafiziki dünyasına inanma ile ayakta kalır ve yok olursa. Eğer diğer yandan “Ben” kendisini oluş halinde bir şey olarak gösterirse: Öyle...

520

Sürekli geçişler “birey” üzerine açıklamada bulunmaya izin vermez. Varlıkların sayısı bizzat değişmektedir. Eğer biz kaba tarzda hareket edenin yanında “duran” gördüğümüzü sanmazsak, zaman ve hareketin üzerine bir şey bilmeyecektik. Keza sebep ve sonuç üzerine de bir bilgimiz olmayacaktı ve “boş mekânın” yanılgılı tasavvuru olmaksızın mekân tasavvuruna ulaşamazdık. Özdeşlik ilkesi arka plan olarak eşit nesnelerin olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Bir olmakta olan dünya kelimenin dar anlamıyla “kavranamayacaktı”, “tanınmayacaktı”. Ancak “kavrayan” ve “tanıyan” akıl bir yaratılmış kaba dünyayı sırf zahiriliklerden oluşturulmuş olan, ama katı, sabit hale gelmiş bulunan bir kaba dünyayı karşısında bulmasaydı, bu tür görünürlük hayatı idame etmeseydi, ve “bilgi” diye bir şey olduğuna göre, yani önceki ve yakın zamandaki yanılgıların birbirlerinde ölçülmesi olmasaydı hiçbir şeyi bilemezdik.

521

“Mantıksal görünürlük üzerine” “Birey” ve “cins” kavramı aynı ölçüde yanlıştır ve göze görünürdür. “Cins” sadece benzer varlıkların bol miktarının aynı zamanda ortaya çıktığının ve büyümeye devam etmelerinin ve değişmelerinin temposunun uzun bir süre yavaşladığının olgusunu ifade eder. Öyle ki fiili ufak dal budak salmaları ve gelişmenin çok ölçüde sözkonusu olmadığıdır. (içinde gelişmenin görülür hale gelmediği bir gelişme safhası, öyle ki bir dengeye ulaşılmış izlenimi uyanır) Burada bir hedefe ulaşıldığı gibi yanlış bir tasavvur doğar ve gelişmede bir hedef mevcutmuş gibi gelir.

Biçim devam eden ve bunun için değerli bir şey olarak geçerlidir. Ama biçim sadece tarafımızdan icad edilmiştir; ve eğer sık sık aynı biçime ulaşıldığı düşünülürse bunun anlamı onun aynı biçim olmayışdır; tersine daima yeni bir şey ortaya çıkar- ve biz sadece, ki karşılaştırırız, yeni eskiye benzerse “biçimin” birliği içine birlikte kata-

rız. Sanki bir tipe erişilecekmiş gibi ve aynı zamanda oluşumun ak-
lından geçtiği ve onun içinde bulunduğu gibi.

Biçim, cins, yasa, ide, amaç- Burada her yerde bir fiksiyona sahte
bir realite izafe edilmek suretiyle aynı hata işlenir. Sanki olay herhan-
gi bir itaati içinde taşıyormuş gibi. Olayın içinde neyin yapıldığı ve
eylemin neye yöneldiği gibi bir yapay ayırım yapılır. Ama ne ve nere-
ye sadece metafiziki-mantıki dogmatizmize karşı bir itaatten tespit
edilmiştir bir olgu bağlamı değildir.

Kavramları, cinsleri, biçimleri, amaçları, yasaları oluşturmaya
ilişkin bu azmettirmeyi bizim bunlarla gerçek dünyayı tespit edecek
durumda olduğumuz şeklinde anlamamalıdır (özdeş hallerin bir
dünyası). Tersine bizim için bir dünyayı tertip ve tanzim etmek, ki
onda bizim varoluşumuz mümkündür, şeklinde bir azmettirme ola-
rak anlamalıyız. Böylece önceden hesaplanabilir (kestirilebilir), ba-
sitleştirilmiş, anlaşılır vs. bir dünya yaratırız ki o bizim içindir.

Bu aynı azmettiriş aklın desteklediği duyuların etkinliğinden iba-
rettir. Basitleştirerek, kabalaştırarak, altını çizerek ve hayalimizde
icad ederek, ki ona bütün “yeniden tanıma”, bütün kendini anlaşılır
kılabilme dayanır. İhtiyaçlarımız duyularımızı o şekilde kesinleştir-
mişlerdir ki “aynı görüntü dünyası” daima tekrar ortaya çıkar ve bu
sayede realite olasılığına bürünür.

Mantığa inanmadaki öznel azmettirişimiz mantığın kendi bilinci-
mize varmadan çok zaman önce onların postülalarını (temel ilkele-
ri, konut, mevzua) olayın içine yerleştirmekten başka bir şey yapma-
dığımızı ifade eder. Şimdi onları olayın içinde karşımızda buluruz-
başka bir şey yapamayız, bu azmettirilişin gerçeğin üzerine kefil olu-
yormuş gibi yanlış bir zanna kapılırız. “Nesneyi”, “aynı nesneyi”,
“özneyi”, “yüklemi” eylemi, objeyi (meful), tözü, biçimi yaratan biz-
leriz, eşit yapmayı kaba ve basit kılınayı en uzun süre uğraşımız kı-
lan biziz. Dünya bize mantıksal görünür, çünkü biz onu mantıklaş-
tırmışızdır.

522

Ana çözümleme: Biz akla inanırız: ama o belirsiz kavramların fel-
sefesidir. Dil en naif çıkarlarına yönelik olarak inşa edilmiştir. Şimdi
nesnelerin içine uyumsuzluklar ve sorunlar aktarabiliriz, çünkü sa-
dece dilin (örneğin özne, yüklem vs) biçimiyle düşünürüz. -Böylece
“aklın” “ebedi gerçeği”ne inanırız. Eğer onu dilsel bir mecburiyetin

içinde yapmazsak düşünmekten vazgeçeriz. Düpedüz kuşkuya varırız, buradaki sınır sınır olarak görülmelidir.

Makul düşünüş bizim üzerimizden atamadığımız bir şemaya göre yorumlamaktır.

f)Bilinç

523

Psşik ve fiziki fenomenlerden iki yüz, bir ve aynı tözün iki vah-yini oluşturmak kadar hatalı bir davranış olamaz. Bununla hiçbir şeyi açıklamış olmayız. “Töz” kavramı eğer açıklamak istenirse tamamen kullanışsızdır. Bilinç ikinci rolde hemen hemen lakayd, gereksiz, belki de yitmeyi belirler ve tam bir otomatizme yer verir.

Eğer iç olayları gözlemlersek, bu takdirde işitmedikleri sözleri dudakların kıpırtısından çıkaran sağır dilsizlere benzeriz. İç meleke-mizin olaylarından eğer gözlem araçlarımız yeterli olsaydı ki ona sinirlerin akımı denir algılayabileceğimiz diğer ve görünmez fenomen-lerin varlığı sonucunu çıkarırız.

Bu iç dünya için bütün ince organlardan yoksunuz, öyle ki biz bin kat bir karmaşıklığı birlik olarak hissederiz, öyle ki hareketin ve değişmenin bir sebebinin bize görülmez olduğu bir illiyeti onların içine icad ederiz. Düşüncelerin, hislerin birbirini izlemesi onların bilinçte görünür hale gelmesidir sadece. Bu sıranın bir nedensellik zincirlemesiyle ilintili olduğu tamamen inanılmazdır: Bilincimiz bize sebep ve sonucun bir örneğini vermemektedir asla.

524

“Bilincin rolü” “Bilincin” rolü üzerine yanlış bir hükme varmak önemlidir. O dış dünya ile ilişkimizdir ki o onu geliştirmiştir. Buna karşı bedensel fonksiyonların uyumu bakımından sevk ve idare ve dolayısıyla dikkat ve ihtimam bilincimize girmez. Zihni depolama da böyledir. Onun için en yüksek bir merciin var olduğundan kuşkulanamamalıyız. Bir tür yönetici komite, ki orada farklı ana hırs-lar seslerini ve kudretlerini geçerli kılarlar. “Sevinç”, “acı” bu alandan gelen işaretlerdir. İradenin edimi de böyledir: İdeler de böyledir.

Özetle, bilincinde olunan her şey aslının bizden kesinkes esirgen-diği nedensel ilintilerin içinde bulunur. Düşüncelerin, hislerin, ide-lerin bilinçte birbirini izlemesi bunların bir nedensel sıra izlediğinin üzerine hiçbir şey ifade etmez. Ama görünür olarak öyledir, en yü-

sek derecede. Biz bu görünürlüğün doğrultusunda zihin, akıl, mantık vs. ona dayandırdık. (Bu her şeyi açıklamaz: Onlar uyduruk sentezler ve birliklerdir). Bunlar tekrar nesnelerin içine, arkasına izdüşümlendirilmiştir.

Alışlagelmiş olarak bilincin kendisi toplam bilinç olarak alınır ve en üst mercii kabul edilir, bu arada o bildirilebilirliğin bir aracıdır: Alışverişte gelişmiştir ve alışveriş çıkarlarına atfen öyledir. “Alışveriş” denilince burada anladığımız dış dünyanın etkileri ve bizim tarafımızda bu arada gerekli olan tepkilerdir; keza etkilerimizden dışa yönelik olanlardır. O bir sevk ve idare değildir, tersine sevk ve idarenin bir organıdır.

525

Benim tümcem bir formüle sokulmuş olarak, ki o eski çağ kokusu taşır, Hristiyanlığa, iskolaştığa ve diğer misk kokusunu verir: “Tanrı ruh” olarak kavramında Tanrı yetkinlik olarak reddedilmiştir...

526

Gruplandırmada belirli bir birliğin mevcut olduğu yerde daima ruhu bu koordinasyonun sebebi olarak vazetmişlerdir: Bunun için hiç bir sebep yoktur. Bir karmaşık olgunun idesi niçin bu olgunun şartlarından biri olmalıdır? Ya da niçin bir karmaşık olguya onun sebebi olarak o tasavvuru tespit etmelidir.

Biz amaçlılığı ruhla açıklamaktan kaçınacağız. Ruha kendine özgülük, organize etmek ve sistemleştirmeyi izafe etmek için her türlü sebep mevcut değildir. Sinir sisteminin çok daha geniş alanı vardır. Bilincin dünyası buna eklenmiştir. İntibakın ve sistemleştirmenin toplu sürecinde bilincin hiçbir rolü yoktur.

527

Fizyologlar ve filozoflar bilincinin netliği arttıkça değerinin büyüdüğüne inanırlar. En net bilinç, en mantıklısı, en serin kanlı düşünüşün birinci payeden olduğuna emindirler. Bu arada bu değer neye göre belirlenmiştir? İradenin harekete geçirilişine atfen en yüzey-sel, en çok basitleştirilmiş düşünüş en çok faydalı olandır (çünkü o az sayıda motifi geride bırakır). Bu yüzden bu v.s.

Davranışın dakikliği uzağı gören ve çoğu kez kesin olmayan şekilde yargıda bulunan özenle muhalefet içinde bulunur. Sonuncusu daha derin bir içgüdü ile sağlanır.

Psikologların ana yanılgısı: Onlar belirgin olmayan bir tasavvuru net olana karşı hesaplanırsa tasavvurun en aşağı derecesi olarak kabul ederler. Ama bilincimizden uzaklaşan ve bu sebepten karanlık (belirsiz) hale gelen şey aslında tamamen net olabilir, ama karanlık olmak bilinç perspektifinin işidir.

Muazzam hatalar:

1. Bilincin anlamsız aşırı takdiri

Ondan bir birlik, bir mahiyet yapılması: "Ruh", "Zihin", hissedilen, düşünen ve isteyen bir şeyin oluşturulması.

2. Ruh sebep olarak, yani amaçlılığın, sistemin, koordinasyonun görüldüğü her yerde.

3. Bilinç erişilebilen en yüksek biçim olarak, en üst derecede varlık, Tanrı olarak;

4. Etkinin olduğu yerde iradenin her yerde kaydedilişi;

5. "Gerçek dünya" manevi dünya olarak, bilinç olguları sayesinde kendisine nüfuz edilebilir olunması.

6. Bilgi mutlak olarak denilebilir ki orada bilginin bulunduğu bilincin yeteneği olarak.

Sonuçlar: Her ilerleme bilinçli olmaya ilerlemenin içinde bulunur; her gerileme bilinçsizleşmenin içindedir.

(Bilincinde olmamak kişinin hırslarına ve duyularına kapılması, hayvanlaşması olarak...)

Realiteye yaklaşılr, "gerçek varlık"a.

Diyalektik sayesinde; ondan içgüdülerle, duyularla, mekanizmlerle uzaklaşılr...

İnsanı ruha çözmek demek onu Tanrı yapmak demektir: Ruh, irade, iyilik. Bir bütün iyi olan maneviyattan gelmelidir, bilinç olgusu olmalıdır.

Daha iyiye ilerleme ancak bilinçli hale gelmede mümkün olabilir.
g)Yargı. yanlış-doğru

Kant'da Tanrıbilimsel ön yargı, bilinçsiz olarak ortaya koyduğu Doğmatizm, ahlâksal perspektifi egemen olarak, yönelterek, emrederek.

Bilginin olgusu nasıl mümkündür? Bilgi denilebilir ki bir olgudur. Bilgi nedir? Eğer bilginin ne olduğunu bilmezsek, bu takdir-

de bilginin var olup olmadığı hususundaki soruya yanıt veremeyiz. Çok güzel: Ama ben zaten bilginin var olup olmadığını onun olup olmayacağını bilmiyorsam, bu takdirde “bilgi nedir?” sorusunu makul olarak asla soramam. Kant bilgi olgusuna inanmaktadır: Onun istediği bir naifliktir: Bilginin bilgisi.

“Bilgi yargıdır” ama yargı bir şeyin şöyle ve böyle olduğuna ilişkin inançtır ve bilgi değildir! “Bütün bilgi genel geçerliliğin karakteriyle sentetik yargılardan ibarettir (Mesele bütün hallerde öyle bir durum arzeder ve başka türlü değildir). Zorunluluk karakteriyle birlikte (iddianın karşısı olup bitemez).

Bilgiye inanmadaki doğruluk daima şart koşulur: Nasıl ki vicdanın yargısındaki histeki doğruluk şart koşuluyorsa. Burada ahlâksal antoloji egemen olan ön yargıdır.

Buna göre sonuç şudur: 1. Bizim genelgeçer ve zorunlu telakki ettiğimiz iddialar vardır; 2. Zorunluluğun ve genelgeçerliliğin karakteri deneyden kaynaklanamaz. 3. Buna binaen deney olmaksızın başka bir yerden kendini sebeplendirmeli ve bir başka bilgi kaynağına sahip olmalıdır.

Kant şu sonucu çıkarıyor: 1. Belirli şartlar altında geçerli olan iddialar vardır. 2. Bu şart onların deneyden değil katıksız aklın içinden ortaya çıkarılmasıdır.

Buna göre: Soru bu gibi iddiaların geçerliliğine inancımız sebeplerini nereden almaktadır? Sorusudur.

Hayır onun sebebi nerededir? Ama bir inancın, güçlü bir kanatın teşekkülü psikolojik bir sorundur: Ve çok sınırlı ve dar bir tecrübe çoğu kez böyle bir inancı doğurur. O sadece “data a posteriori” (tecrübeden çıkan data) değil, tersine aynı zamanda data ‘a priori’de “deney öncesi” datanın da var olduğunu şart koşar. Zorunluluk ve genelgeçerlilik asla deneyle sağlanamaz: Bununla şimdi onun deney olmaksızın denilebilir ki var olması nasıl açıklanabilir?

Tek tek hükümler yoktur! Bir tekil hüküm asla “doğru” değildir, asla bilgi değildir; ancak bir çok yargıların birbiriyle ilişkisi, bağlamı içinde bir garanti ortaya çıkar.

Yanlış ve doğru inancı birbirinden ayıran nedir? Bilgi nedir? Onu “bilir” bu tanrısalıdır!

Zorunluluk ve genelgeçerlilik asla tecrübe ile sağlanamaz; şu halde deneyden bağımsızdır, bütün deneyden öncedir! ‘A priori’ olarak

cereyan eden o sađđörü, yani bütün deneyden bağımsız, aklın içinden gelen bir katıksız bilgidir.

Mantığın ilkeleri (kaziyeleri) özdeşlik ilkesi ve zıtlık ilkesi saf bilgilerdir, çünkü onlar bütün deneyden öncedirler. Ama bunlar kesinkes bilgiler değildir, tersine düzenleyici inanç düsturlarıdır! Matematik hükümlerinin 'a priori'tesini (katıksız ussallığını) sebeplendirmek için mekân katıksız aklın bir kalıbı (biçim) olarak kavranmalıdır.

Hume şunu açıkladı: A priori olarak sentetik hükümler mevcut değildir. Kant şöyle der bilakis: Matematik hükümler bunlardandır. Eğer böyle hükümler varsa belki de metafizik de vardır, yani nesnelerin katıksız ruh tarafından tanınması!

Matematik metafiziğin asla mümkün olmadığı şartların altında mümkündür. Bütün insansal bilgi ya deneydir ya da matematiktir.

Bir hüküm sentetiktir: Bu demektir ki o farklı tasavvurları bağlar. O 'a priori'dir: Yani o bağlantı asla duyuşsal algı ile mevcut olmayan, tersine sadece katıksız akılla verilebilen bir genelgeçer ve zorunlu bağlantıdır.

Eğer 'a priori' olarak sentetik hükümler varsa, bu takdirde akıl onları bağlayabilecek durumda olacaktır: Bağlamak bir biçimdir. Aklın biçim veren bir yetisi olmalıdır.

531

Hüküm vermek en eski inancımızdır, doğru ve yanlış telakki etmekteki en alıştığımız bir şeydir. Bir iddia ediş ya da yadsıyış, bir kesinlik, bir şey öyledir, başka türlü değildir şeklinde. Burada "gerçekten tanımış olmanın" inancıdır. Bütün hükümlerde doğru olarak inanılan nedir?

Yüklemler nedir? (Predikat). Biz kendimizdeki değişiklikleri bu sıfatla kabul etmedik, tersine "kendinde bir şey" olarak, ki o bize yabancıdır, ki onları biz sadece "algılarız" ve onları bir olup biten şey olarak değil, tersine bir varlık olarak vazettik, "nitelik" olarak. Ve onları onların kendisinde takılı bulunduğu bir varlık ekledik, yani etkiyi etkileyen bir şey olarak koyduk ve etkileyen şeyi var olan diye kabul ettik. Ama bu formüllendirmede de "etki" kavramı keyfidir: Çünkü bizde cereyan eden ve bizzat sebep olmadıklarına muhakkak inandığımız o değişikliklerden onların etkiler (sonuçlar) olmalarının gerektiğini sonucunu çıkarıyoruz. Mantıksal sonuca göre: Her değişimin bir müsebbibi vardır" ama bu mantıksal sonuç mitolojidir: O

etki edenle etkiyi birbirinden ayırır. Eğer ben “şimşek aydınlatıyor” dersen bu takdirde aydınlatmayı bir kere etkinlik ve diğer bir kere de özne olarak vazetmiş olurum: Buna göre olaya, cereyan edişe olayla bir olmayan, tersine kalan bir varlık eklemiş olurum var olan, “oluş halinde olmayan” olayı etkilemek olarak tesbit etmek ve o sonucu varlık olarak düşünmek: Bu iki katlı bir yanılgıdır ya da suçu bizde olan yorumdur.

532

Hüküm (yargı) - O inançtır: Bu ve şu öyledir. Buna göre yargıda bir özdeşi halle karşılaşmak itirafı gizlidir. “Buna göre o karşılaştırmayı şart koşar, belleğin yardımıyla. Hüküm özdeş bir halin orada varmış gibi görünmesini sağlamaz, tersine böyle bir özdeş hali algıladığına inanır o denilebilir ki özdeş hallerin mevcut olduğunun şartı altında çalışır. Şimdi daha önce işlemesi gereken ve kendinde benzer olmayan halleri denkleştiren ve benzer kılan o fonksiyonun adı nedir? İkincisinin, ki o ilkinde dayanarak vs. işleyen adı nedir? “Eşit hisleri uyandıran eşittir”: ama duyumları eşit kılan, eşit olarak “alan” nedir? Eğer duyumların dahilinde bir tür denkleştirme icra edilmeseydi bu takdirde asla hükümler mevcut olmazdı. Bellek alışılmış olanın, yaşanmış olanın sürekli olarak altının çizilmesiyle mümkündür. -Hüküm verilmeden önce sindirimi süreci çoktan yapılmış olmalıdır. Buna göre burada da tıpkı bir yaralanmadaki acıda olduğu üzere bilince girmeyen bir zihni etkinlik mevcuttur. Olası olarak bütün organik fonksiyonlara bir iç olayı, yani bir sindirme, ayrıştırma, büyüme vs. denk düşmektedir.

Önemlidir: Vücuttan yola çıkmak ve onu rehber olarak kullanmak. Bu daha belirgin gözleme izin veren çok daha zengin bir fenomendir. Vücuda inanış ruha inanmaktan çok daha iyi tespit edilmiştir.

“Bir meseleye güçlü olarak inanılabilir, bundan gerçeğin ölçütü kaynaklanmaz”. Ama gerçek nedir? Belki de yaşama şartı olan bir inançtır? Bu takdirde güçlülük örneğin nedensellik ilkesinde bir ölçüttür.

533

Mantıksal belirlilik, gerçeğin ölçütü olarak netlik, saydamlık (“omne illud verum est, quod clare et distincte percipitur”: Descartes): Bununla mekanik dünya varsayımı arzu edilmiştir ve inandırıcıdır.

Ama bu kabaca birbirine karıştırmadır: Tıpkı ‘simplex sigillum’ veri gibi. Nesnelerin gerçek niteliğinin aklımıza bu ilintinin içinde

olduğunu nereden biliyoruz? O başka türlü olamaz mı? Ona ekseriye kudret ve emniyet hissini sağlayan varsayım onun tarafından en çok tercih edilmez mi? takdir görmez mi ve buna binaen gerçek diye belirtilmez mi?

Akıl en özgür ve en güçlü yetisini ve gücünü en değerlisinin ölçütü olarak, bundan dolayı doğru olanın ölçütü olarak vazeder...

Duygu bakımından “doğru” -: Duyguyu en güçlü harekete geçiren (“Ben”). Düşünüşün bakımından “doğru” düşünüşe gücün en yüksek hissini veren; yoklamanın (dokunmanın) görmenin, işitmenin bakımından “doğru” bu arada en güçlü olarak direnç gösterilir.

Buna göre randımanda en yüksek dereceler obje için onun “gerçeğine” inancını uyandırır, yani realiteyi. Güç hissi, mücadele hissi, direnme hissi buna ek olarak burada kendisine direnilen bir şeyin var olduğuna ikna eder.

534

Gerçeğin ölçütü güç duygusunun yükseltilişinden kaynaklanır.

535

Gerçek düşünüşümün tarzında zorunlu olarak yanlışlığın bir karşısını belirtmez, tersine en ilkesel hallerde sadece çeşitli yanlışların birbirine olan pozisyonunu belirtir. Yani birinin diğerinden daha eski, daha derin olduğunu gösterir, belki de hatta kökü kurutulamaz olarak, eğer türümüzden bir organik varlık onsuz yaşayamazsa, oysa diğer yanlışlar bizi bu şekilde yaşama şartları olarak despotlaştırmazlar, tersine bu gibi “zorbalarla” ölçüldüğünde bertaraf edilebilir ve “çürütülebilir”.

Nakzedilemez (çürütülemez) olan bir görüş şudur: O bu yüzden niçin “doğru” “gerçek” olmalıdır? Bu tümce belki de kendi sınırlarını nesnelerin sınırları olarak koyan mantıkçıları isyan ettirmektedir: Ama bu mantıkçı iyimserliğe ben uzun zamandan beri savaş açtım.

536

Basit olan her şey sadece imgeseldir, “gerçek” değildir. Ama reel olan, gerçek olan bir şey ne birdir ne de bire indirgenebilir.

537

Gerçek nedir?- Inertia; varsayım, ki onda tatmin doğar: Zihni gücün en kısıtlı kullanımı vs.

538

İlk ilke: Daha hafif düşünüş tarzı daha ağır üzerine galebe çalar.

Doğma olarak: Simplex sigillum veri. -İki: Belirgenliğin gerçek lehi-
ne bir şeyi ispatladığı tam anlamıyla çocukçadır...

İkinci ilke: Varlık, nesne, sırf sabit birliklerin üzerine öğreti, oluş,
gelişme üzerine öğretimden yüz defa daha kolaydır..

Üçüncü ilke: Mantık kolaylaştırma olarak demek istenmiştir. İfa-
de aracı olarak düşünölmüş, gerçek olarak düşünölmemiştir... Daha
sonra o gerçek diye etkili olmuştur...

539

Parmaenides “var olmayan bir şeyi insan düşünmez”. Biz bunun
karşı ucundayız ve deriz ki “düşünölebilen bir şey muhakkak bir fik-
siyon (sadece zihinde mevcut) olmalıdır”.

540

Çeşitli göz vardır. Sfenksin de gözleri var- : ve bundan dolayı çok
çeşitli “gerçekler” vardır ve buna binaen hiçbir gerçek yoktur.

Bir Modern Tımarhane Üzerindeki Başlıklar

“Düşünüşün zorunlulukları ahlâksal zorunluluklardır”

Herbert Spencer

“Bir ilkenin gerçeğinin son miyarı
onun reddedilişinin kavranamazlığıdır”.

Herbert Spencer

Eğer insan varlığının karakteri yanlış olsaydı ki bu mümkündür-
bu takdirde gerçek, bütün gerçeğimiz ne olurdu?.. Yanlış olanın aca-
ba vicdansızca bir tahrifi midir bu? Yanlış olanın daha yüksek bir üs-
sü müdür?

Özünde yanlış olan bir dünyada gerçeklik doğaya aykırı bir eği-
lim olurdu. Böyle bir gerçeklik yanlışlığın daha yüksek bir üssü
için araç olarak yalnızca onun için bir anlam taşırdı. Gerçeğin, var
olanın bir dünyasını zihinde kurabilmek için ilkin doğru olan yara-
tılmalıdır. (Böyle bir insanın kendine “gerçekten” inanması buna da-
hildir.)

Yalın, saydam, kendisiyle çelişkili olmayan, devamlı olana kendi-
ne aynı kalan, buruşuksuz, hilesiz, hurdasız, gizlemesiz, biçim: Bu
türden bir insan varlığın dünyasını kendi hayaline göre “Tanrı” ola-
rak tasarlar. Doğruluğun (gerçeklik) mümkün olması için insanın
bütün alanının çok temiz ve saygın olması gerekir. Çıkar her anlam-
da doğru olanın yanında olmalıdır. Yalan, hile, desise, kendini oldu-
ğundan farklı gösterme şaşkınlık uyandırmalıdır...

Varlıkların yukarıya giden hiyerarşisine göre “riyanın” artması.
İnorganik dünyada onun var olmadığı izlenimi mevcuttur. Kudrete

karşı kudret, tamamiyle kabaca, organik dünyada hile başlar; Bitkiler onda zaten ustadırlar. Caesar, Napolyon gibi en yüksek insanlar (Stendhal'ın onun üzerine sözü), aynı şekilde daha yüksek ırklar (İtalyanlar) Grekler (Odysseus); bin katlı kurnazlık insanın yükselişinin mahiyetine dahildir... Tiyatro oyuncusunun sorunu. Benim Dionysos idealim... Bütün organik fonksiyonların, bütün en güçlü yaşam içgüdülerinin optiği: Bütün yaşamda yanılgıyı isteyen güç; yanılgı hatta düşünüşün şartı olarak. "Düşünülmeden" önce "uydurulmuş". olmalıdır. Özdeş hallere yönelik tertip ve tanzim, aynı olanın görünürlüğüne uyduruş aynı olanın tanınmasından daha eskidir. (Stendhal'ın sözüne işaret ediş (satır 6) onun ve Napoleon'un hayali (Preface p.XV), ki onu Nietzsche bir başka deftere not etmiştir, şu mealdedir: "Une croyance presque instinctive chez moi c'est que tout homme puissant ment quand il parle et á aplus forte raison quand il écrit".

h)Nedensellik ilkesine karşı

545

Ben mutlak mekana enerjinin dayanağı (substrat) olarak inanıyorum. Bu sınırlar ve şekillendirir. Zaman ebedidir. Ama zati olarak (kendinde şey ne mekan ne de zaman vardır. "Değişmeler" sadece görüntülerdir (ya da bizim için duyu olaylarıdır); eğer biz onların arasına düzenli yinelemeleri koyarsak, bununla onun daima öyle olup bittiği olgusundan daha başka bir şeyi sebeplendirmiş olmayız. 'Post hoc' olarak bir 'propter hoc' olan his yanlış anlama olarak istihraç edilebilir: Bu anlaşılırdır. Ama görüntüler (olaylar) "sebepler" olamazlar!

546

Bir olayın ya eylem ya da acı olarak yorumu (-Buna göre her eylem bir acıdır) şu anlama gelir: Her değişme, her bir başka oluş bir sebep olucuyu şart koşar ve "kendisinde değiştirilen"in uygulandığı birini şart koşar.

547

"Özne" kavramının psikolojisinin tarihi. Vücut, nesne, göz tarafından inşa edilen "Bütün" eylemle onu yapanı (fiil ile failini) birbirinden ayırır; eylemde bulunan kimse, eylemin sebebi, daima daha ince kavranmıştır ki sonunda "özne" yi geriye bırakmıştır.

548

Bir anımsama işaretini, kısaltılmış bir formülü mahiyet olarak kabul etmedeki tutarsızlığımız sonunda sebep diye gösterilmiştir: Ör-

neğin şimşek için o aydınlatır deriz. Ya da “ben” sözcüğü. Görmek-
teki bir tür perspektif görmenin bizzat sebebi olarak vazetmek: Bu
durum “öznenin”, “Ben’in”in icadındaki el çabukluğudur.

549

“Özne”, “Obje” (mef’ul), “yüklem” -Bu ayrımlar yapılmıştır ve
şimdi bütün olası olguların üzerine şemalar gibi geçirilmiştir. Yanlış
ana gözlem ben o olduğuna inanıyorum, bir şey yapan, acı çeken, bir
şeye sahip olan, bir niteliğe sahip olanımdır.

550

Her bir hükümde özne ve yükleme ya da sebep ve sonuca bütün,
dolu, derin inanış vardır. (Yani her sonucun bir etkinlik olduğu ve
her etkinliğin bir faili bulunduğu şart koşulur).

Ve bu son inanç hatta birincisinin sadece tekil bir halidir ki ana
inanç olarak inanç geriye kalır: özneler vardır, ne olup biterse her-
hangi bir öznenin yüklemi olarak ortaya çıkar.

Ben bir şeyin farkına varırım ve buna ilişkin sebebi ararım: Yani
başlangıçta: Bunda bir amaç ararım ve her şeyden önce amacı olan
birini ararım, bir özneyi, bir faili ararım: Bütün olay bir eylemdir, ön-
celeri bütün olaylarda amaçlar görmekte idiler, bu bizim en eski alış-
kanlıklımızdır. Hayvanda da bu var mıdır? Canlı olarak o kendine
yorum olarak başvurulmamalı mıdır? “Niçin” sorusu daima bir ‘ca-
usa finalis’in sorulmasıdır, “Bir neye?” sorusunu gerektirir. Causa ef-
ficiens’in anlamı hususunda hiçbir şeyi bilmiyoruz. Burada Hu-
me’nin hakkı var, alışkanlık (ama sadece bireyinki değil) belirli çoğu
kez gözlemlenen bir olay diğerini izler diye bekleriz. Bundan başka-
sı değil! Bize nedenselliğin inancın olağanüstü kesinliğini veren
olayların birbiri ardından gelişinin büyük alışkanlığı değil, tersine
bir olayın amaçlardan daha başka türlü yorumlamayışımız göreme-
mizdendir. O canlı olana inanmadır ve biricik etki eden olarak irade-
ye, düşünen bir şeye, amaca. Bütün olayın bir eylem olduğuna ve her
eylemin bir failin şart koştuğuna ilişkin inanmadır. O “özneye” inan-
madır. Acaba özneye ve yüklem kavramına olan bu inanma büyük
bir aptallık olmaz mı?

Soru: Bir olayın amaç sebebi var mıdır? Ya da o da bir yanılsama
mıdır? O olayın kendisi değil midir?

551

“Sebeup” kavramının eleştirisi. -Bizim bir sebep üzerine mutlak ola-
rak bir deneyimiz yoktur; psikolojik olarak sonradan üzerine düşü-

nürsek, bütün bu kavram bize öznel bir kanaatten doğmaktadır, bizim sebep olduğumuza kani olmamızdan, kolun hareket etmesi gibi... Ama bu bir yanılgıdır.

Biz faili fiilinden ayırırız kendimiz için ve bu şemayı her yerde kullanırız. Her bir olaya bir failini ararız. Biz ne yaptık? Bizim güçten, gerilimden, dirençten bir hissimiz var, davranışın daha başında var olan bir kas duygusu, sebep olarak yanlış anlaşılmıştır, ya da bunu, şunu yapmak irademiz, çünkü onu fiil izler, sebep olarak anlaşılarak.

“Sebeup” asla ortaya çıkmaz: Bize doğrudan doğruya verilmiş görünene ve orada onu içimizden izdüşümllediğimiz olayın anlaşılması için insanın kendini kandırması, aldatması ispat edilmiştir. “Bir olayı anlamamız” bir şeyin olup bittiğine ve onun nasıl olup bittiğine dair sorumlu tutulan bir öznenin icad edilmesinden ibarettir. Bizim irademizin duygusu var, özgürlük duygumuz var, sorumluluk duygumuz var ve bir eyleme yönelik amacımız “sebeup” kavramının içinde özetlenmiştir: ‘Causa efficiens’ ve ‘causa finalis’ ana konseptinde birdir. (İllyeti gaiye, illyeti hakikiye). Biz daha önce kendisine takılı olan bir durum gösterilirse bir etkinin sonucunun açıklandığını belirtmiştik. Filhakika bütün sebepleri etkinin şemasına göre icad ederiz. Bu sonuncusu bizim için bilinendir... Bunun aksine bir şey için neyi etkileyeceğini önceden söylememiz mümkün değildir. Nesne, özne, irade, amaç, bunların hepsi de sebeup konzeptiyonuna takılıdır. Bir şeyin niçin değiştiğini açıklayabilmek için bir şeyler ararız. Hatta atom da böyle kendisine ek olarak düşünölen “nesne” ve “ezeli” ilk öznedir.

Sonunda nesnelerin buna binaen atomların da hiçbir etki etmediklerini kavrarız. Çünkü onlar asla var değildirler Nedensellik kavramının tamamiyle kullanışsız olduğu belirgindir. Durumların zorunlu bir sırasından onların nedensellik ilişkisi ortaya çıkmaz. (Bunu böyle düşünmek onların 1 ve 2 üzerine etki yetisini 3, 4 ve 5’e sıçratmak demektir). Ne sebepler, ne de sonuçlar vardır. Dil bakımından kendimizi bundan kurtaramıyoruz. Ama buna göre hava hoştur. Eğer ben kası “onun etkilerinden” ayrı düşünürsem, bu takdirde onu olumsuzlamış olurum...

Özetle: Bir olay ne etkilenmiştir ne de etki etmiştir. ‘Causa’ olaya ilaveten icad edilmiş olan etki etmek gücüdür...

Nedensellik yorumu bir aldanıştır... Bir “nesne” etkilerinin toplamıdır bir kavramla, imge ile sentetik olarak bağlanmıştır. Gerçek şu ki, bilim nedensellik kavramını içeriğinden boşaltmıştır ve bir alegorik formül için geri bırakmıştır, ki onda esasında sebep veya sonuç tarafında olup olmamasına lakayd kalmıştır. İki karmaşık durumda (güçlerin mutlu raslantısı) güç miktarı aynı kaldığı iddia edilir.

Bir olayın önceden hesaplanabilmesi bu kuralın izlenilmesinden ya da bir zorunluğa itaat edilmesinden ya da nedensellik yasasının tarafımızdan her bir olayın içine izdüşümlemesinden kaynaklanmaz. O “özdeş hallerin” yinelenmesinden (tekrarından) kaynaklanır. Kant’ın sandığının aksine bir nedensellik melekesi yoktur. Kişi şaşkınlık duyar, tedirgindir, tutunabileceği bilinen bir şeyi ister... Bize yenide eski bir şey gösterilir gösterilmez biz yatıştırız. Sözüm ona nedensellik içgüdüğü alışılmamış olandan korkudur ve onun içinde tanınmış olan bir şeyi keşfetmek girişimidir. Sebepleri arayış değildir, tersine tanıdık olanı aramadır.

552

Determinizm’in (Gerekircilik)/ ve Tanrıbilimle mücadele üzerine. Bir şeyin düzenli cereyan etmesi ve önceden kestirilerek cereyan edilmesi, onun zorunlu olarak cereyan ettiği sonucunun çıkarılması değildir. Bir miktar gücün her bir belirli halde biricik tarz ve durumda kendini belirlemesi ve davranması onu “özgürsüz irade” haline getirmes. “Mekanik zorunluluk” bir olgu bağlamı değildir. Biz onu neden sonra olayın içine yorumladık. Olayın formüle edilebilirliğini olayın üzerinde hükmeden bir zorunluluğun sonucu olarak yorumladık. Ama bundan benim belirli bir şeyi yapmamın onu mecburen yaptığımı hiçbir zaman çıkarılamaz. Nesnelerin içinde bir mecburiyet asla ispat edilemez. Kural şunu ispat eder sadece, bir ve aynı olayın bir başka olay olmadığıdır. Ancak “failleri” öznelere nesnelerin içine yorumlamakta bütün olayın öznelere ika edilen bir mecburiyetten sonucu olduğu görünümü doğar. Kimin tarafından ika edilen? Tekrar bir “fail” tarafından yine. Sebep ve sonuç- Bir şeye sebebiyet veren ve üzerine etki edilen bir şeyi düşünürsek, bu tehlikeli bir kavramdır.

a) Zorunluluk bir olgu bağlamı değildir, tersine bir yorumdur.

X

b) “Öznenin” etki etmeyen bir şey olmadığı, tersine sadece bir fiksiyon olduğu artık kavranırsa, bundan bir çok sonuçlar çıkar. Biz

sadece öznenin örneğine göre nesneliği icad ettik ve onu olayların karışıklığının içine yorumladık. Eğer artık etki eden bir özneye inanmazsak, bu takdirde etkileyen nesnelere, etkileşime, nesneler dediğimiz o olaylar arasındaki sebep ve neticede tutarsız hale gelir.

Tabiatıyla bununla birlikte etkileyen atomların dünyası da ortadan kalkar. Onların kabûlü öznelere ihtiyaç duyulduğu daima o şart altında yapılmıştır.

Bununla sonunda “kendinde şey” (numen) de ortadan kalkar, çünkü bu esasında “kendinde bir özne” nin zihinsel inşasıdır. Ama öznenin zihnen uydurulduğunu kavradık. “Kendinde şeyin” ve “görüntünün” karşıtlığı tutarsızdır: ama bununla birlikte “görüntü” kavramı da geçersiz olur.

X

c) Eğer etkileyen öznenen vazgeçersek, bu takdirde üzerine etki edilen objeden de (me’ful) vazgeçmiş oluruz. Devam, kendi kendisiyle eşitlik, varlık ne özne ne de obje diye adlandırdığımız şeyin ayrılmaz bir parçası değildir. Başka komplekslere atfen zahiren devamlı olan bütünlükler olayın bütünlükleridir. Buna göre, örneğin olayın temposunda farklılıktan dolayı (dinginlik, hareket, sabit -gevşek bunların hepsi de zati olarak mevcut olmayan ve kendileriyle optiğin belirli bir ölçüsü için karşıtlar olarak görülen gerçekten derece farklılıklarının ifade edildiği karşıtlardır.

Karşıtlar yoktur: Sadece mantık bakımından karşıtlık kavramını uydurduğumuz karşıtlar vardır ki, biz oradan yola çıkarak yanlış olarak onları nesnelere aktarıyoruz.

X

d) Eğer “özne” ve “nesne” kavramını bırakırsak, bu takdirde “töz” kavramından da vazgeçmiş oluruz. Ve buna binaen onun farklı değişik versiyonlarını da gözden çıkarmış oluruz. Örneğin “madde” “zihin” ve diğer varsayımsal varlıkları “maddenin değişmezliği ve ebediliği gibi mahiyetleri de feda etmiş oluruz vs. Biz özdeksellikten kurtulmuş oluruz.

X

Ahlâken ifade edilmiş olarak, dünya sahtedir. (Gerçek değildir). Ama ahlâk bu dünyanın bir parçası olduğuna göre, ahlâk da sahtedir.

Gerçek iradesi bir sabit kılmadır, gerçek- devamlı kılmadır, o sahate irayı (karakter) gözümüzün önünden çekip almaktır, aynı şeyin

var olana çevrilmesidir. Buna göre “gerçek” orada var olan ve bulunacak, keşfedilecek olan bir şey değildir, tersine yaratılması gereken bir şeydir. Ve bir süreç için bir isim sağlar, daha da çoğu aslında sonu olmayan bir tahakküm altına almak iradesinin adıdır. Sonsuza kadar giden bir süreç (processus in infinitum) olarak, bir etkin belirleme sıfatıyla, aslında sabit ve belirlenmiş bir şey olmayan bir şeyin bilincine varılması değildir. O “güç” istencinin (ereksel erinç) bir sözcüğüdür.

Hayat devamlı olana ve düzenli olarak tekerrür edene (yinelenen) inancın şartına dayandırılmıştır; hayat ne denli daha kudretli ise, daha geniş, daha kestirilebilir, aynı zamanda var kılınan dünya olur. Mantıklaştırma, ussallaştırma, sistemleştirme hayatın yardımcı araçları olarak.

İnsan gerçeklik içgüdü-sünü, “hedefini” belirli bir anlamda kendi dışında var olan dünya olarak izdüşümler, metafizik dünya, “kedinde şey” (numen) olarak daha önce mevcut dünya olarak yansıtır. Yaratıcı olarak ihtiyacı zaten onda işlediği ve öncelediği bir dünya uydurur.

X

Bütün olup bitenler, bütün hareetler, bütün oluş derece güç ve hal ve şartlarının bir tespittir, bir savaş olarak vardır...

X

Bir kimseyi hayal eder etmez, ki o bizim şu ya da bu olmamız için sorumludur, (Tanrı, tabiat) buna göre ona varoluşumuzu, mutluluğumuzu ve zavallılığımızı amaç olarak izafe ederiz, oluşun masumluluğunu bozarız. Bu takdirde yani sayemizde, ya da bizimle bir şeye ulaşmak isteyen kişiye malik oluruz.

X

“Bireyin sağlığı” “cinsin sağlığı” gibi hayaldir; birincisi sonuncusuna feda edilmez, insan cinsi uzaktan bakıldığında birey gibi keza değişkendir. “Cinsin idamesi” cinsin büyümesinin sadece bir sonucudur, yani daha güçlü türüne götüren yolda cinsin yenilmesidir.

X

Savlar (tezler): -Olası “amaçlılık” (bütün insansal sanattan üstün olan “amaçlılık”, bütün olup bitende cereyan eden kudret istencinin sırf sonucudur. Daha güçlü olmanın bir amaçlılık tasarısına benzer görünen düzenleri birlikte getirdiği, olası amaçların, ama daha cüz’i

bir kudret üzerine aşırı kudret sağlanır sağlanmaz, ve sonuncusu daha büyük kudretin fonksiyonu olarak işler işlemez, bir payenin düzeni araç ve amaç düzeninin olasılığını uyandıracakı söylenebilir.

“Olası zorunluluğa karşı”:

-Bu bir gücün bir başka şey olmadığıнын ifadesidir.

-Olası “amaçlılığa karşı”:

Sonuncusu kudret alanlarının ve onların çatışmasının düzeninin bir ifadesidir sadece.

1)Kendinde şey ve görüntü

553

Kant kritizminin (eleştirel felsefesinin) zayıf yanı giderek daha kaba gözler için de görünür oldu: Kant'ın “görüntü” ve “kendinde şey” arasında artık bir ayırma hakkı yoktu. O kendi bu hakkı kendinden uzaklaştırmıştı, eski alışlagelmiş bir tarzda görüntünün kıyaslamasından görüntünün sebebini müsaade edilemez olarak reddetmekle nedensellik kavramının onun versiyonu uyarınca ve onun saf fenomenci geçerliliği mucibince: Diğer yandan o versiyon bu ayırımı zaten önceler, sanki “kendinde şey” mantıksal olarak çıkarılan bir sonuç değil de doğrudan doğruya verilmiş gibi.

554

Ne kendinde şeylerin birbiriyle sebep ve sonuç ilişkisi içinde olmayacağı belirgindir, ne de görüntünün görüntüyle birlikte olması: Bundan “sebep ve sonuç” kavramı kendinde şeye ve görüntülere inanan bir felsefenin dahilinde uygulanamaz. Kant'ın yanılgısı- Gerçekte “sebep ve sonuç” kavramı psikolojik olarak hesap edilirse, daima ve her yerde iradenin iradeye etkide bulunduğu inanan bir düşünüş tarzından kaynaklanmaktadır ki o sadece canlı olana inanır ve esasında “Ruhlara” (nesnelere değil). Mekanik dünya görüşünün dahilinde (ki o mantıktır ve onun mekân ve zaman üzerine uygulanışdır) o kavram matematik bir formüle indirgenir ve tekrar altı çizilmelidir ki onunla hiçbir şey kavranmış olmaz, ama bir şey belirtilir, kaydedilir.

555

En büyük hayalcilik bilginin üzerine olanıdır. Kedinde şeylerin ne gibi nitelikleri olduğu bilinmek istenir: Ama işe bakın ki kendinde şeyler diye bir şey yoktur. Varsayalım ki bir kendinde zati bir şey mevcut olsun, bir kayıtsız şartsız olan şey, o bunun için düpedüz ta-

nınamayacaktır. Kayıtsız şartsız olan bir şey tanınamaz! Eğer tanınabilir olaydı bu takdirde mutlak olmazdı. Ama tanımak demek, kişinin kendini herhangi bir şekilde şarta tabi tutması demektir “Böyle bir tanıyıcı tanımak istediği şeyin onu ilgilendirmemesini ister ve o aynı şey denilebilir ki bir başkasını da ilgilendirmemelidir. Burada ilkin bir çelişki mevcuttur, tanımak istemekte ve onu bunun ilgilendirmemesini talep etmekte gizli olan bir çelişkidir bu. (Bu takdirde tanımak kimin için olacaktır?) ve saniyen hiç kimseyi ilgilendirmeyen bir şey yok demektir, buna göre var olmayan bir şey de tanınmaz. Tanımak demek “kişinin kendini bir şeye ilişkin olarak şartlandırmasıdır” kendisini bir şeyle kayıtlandırılmış hissetmek ve onu kendimiz tarafından keza şarta bağlamaktır. O halde o her halükârda bir saptamak, belirtmek, şartları bilinçli kılmaktır. (Varlıkların, nesnelerin, “zati olan” “kendinde şeyin” iskandil edilmesi değildir).

556

“Kendinde” bir şey keza sapık olarak “kendi için anlam demektir”, “kendi için önem” demektir. “Kendinde hiç bir olgu bağlamı yoktur, olabilmesi için onun içine anlam konulmalıdır daima.

“Bu nedir?” bir başkası tarafından bakıldığında bir anlam koymaktır. “Ruh”, cevheriyet (tözlülük) perspektifçe bir şeydir ve daha önce bir çokluğu şart koşar. Onun esasını “Bu benim için nedir?” teşkil eder. (Ne yaşıyorsa vs. bizim için, her şey için).

Eğer onda “bu nedir?” i bütün varlıklar onda sorsaydı ve yanıtlamış olsaydı bir nesne belirlenmiş olurdu. Diyelim ki biricik bir varlık bütün nesnelere olan kendi ilişkileriyle ve perspektifleriyle var olmasın, bununla nesne hâlâ “tanımlanmış” olmaz.

Kısacası: Bir nesnenin mahiyeti “o nesne” üzerine sadece bir görüştür. Ya da bunun tersine “o geçerlidir” asıl “o vardır” biricik “budur”dur.

Şunu soramayız: “Yorumlayan kimdir?” tersine yorumlamak bizzat güç istencinin bir biçimi olarak mevcudiyete maliktir (ama “varlık” olarak değil), tersine bir süreç, oluş) bir teessüri heyecan olarak.

“Nesnelerin” teşekkülü kesinkes tasavvur edenin, düşünenin, isteyen, hissedenin eseridir. “Nesne” kavramı bizzat keza bütün nitelikleri. Hatta “özne” böyle bir yaratılmış olandır, bütün değerleri gibi bir “Nesnedir”: Vazeden, icad eden, düşünen bütün tek tek vazetmeden, icad etmeden, bizzat düşünceden ayrı olarak o sıfatla ad-

landırılan gücün çevresinde basitleştirmedir. Buna göre bütün tekil olandan ayrı yetidir: esasında eylem bütün beklenen eylemlere atfen eylemdir. (Benzer eylemin eylemi ve olasılığı) biraraya getirilmiştir.

557

Bir nesnenin nitelikleri diğer “nesneler” üzerine etkileridir: eğer diğer “nesneleri” zihnimizden yok edersek, bu takdirde bir nesnenin hiçbir niteliği var olmaz.

Bu demektir ki diğer nesneler olmaksızın hiçbir nesne yoktur. Bu demektir ki hiçbir “kendinde şey” mevcut değildir.

558

“Kendinde şey” anlamsızdır. Ben eğer bir nesnenin bütün bağıntılarını (relasyonlar), bütün niteliklerini “bütün etkinliklerini” zihnimde yok sayarsam, bu takdirde nesne geriye kalmaz: Çünkü nesnelilik tarafımızdan mantıksal ihtiyaçtan ilaveten uydurulmuştur, yani belirtmek, anlaşılmak için. (Bağıntıların, niteliklerin, etkinliklerin çokluğunu önlemek için).

559

Kendinde bir niteliği olan nesneler, kendisiyle mutlak surette ilişkimizin kesilmesi gereken bir dogmatik tasarımıdır.

560

Nesnelerin zati olarak (kendinde) bir niteliği olmaları yorum ve öznel bir yana bırakılırsa, tamamen gereksiz bir varsayımdır: Yorumlamanın ve öznel olmanın önemli olmamasını şart koşacaktı, bir nesnenin bütün bağıntılarından çözüldüğünde nesne olmasını şart koşacaktı.

Bunun aksine: nesnelerin olası nesnel karakteri: Acaba o sırf öznel olanın dahilinde bir derece farkı demek değil midir? Yavaş yavaş büyüyenin bize “nesnel” olarak devamlı, var olan, “kendinde şey” olarak ortaya çıkması nesnel olanın öznelin dahilinde sadece bir tür kavramı ve karşıtlık olarak düşünülmez mi?

561

Eğer bütün birlik sadece teşkilat olarak birlik ise? Ama kendisine inandığımız nesne çeşitli niteliklere ilaveten icad ettiğimiz bir dayanak olurdu. Eğer nesne “etkilerse”, bu demektir ki biz burada mevcut olan o an için gizli olan diğer nitelikleri sebep olarak kavrarız, öyle ki şimdi biricik bir nitelik ortaya çıkar: Yani niteliklerinin top-

lamını -x- niteliğın sebebi olarak alırız ki bu tamamen budalaca ve kaçıkça bir düşünce olur.

Bütün birlik sadece teşkilat olarak kombinezon olarak birliktir. Tıpkı insan toplumunun bir birlikten başka hiçbir şey olmaması gibi. Şu halde atomistik anarşinin karşıtıdır, yani bir egemenlik oluşumudur ki bir anlamına gelir, ama bir değildir.

562

Düşünüşün nihai eğitiminde nesnelerin nitelikleri olarak adlandırılan şeyin hisseden öznenin duyumları olduğunun bilincine kavuşulduğu bir nokta ortaya çıkar. Bununla nitelikler nesneye ait olmaktan çıkarlar. "Kendinde şey" geriye kalır. Kendinde şey ile bizim için nesne arasındaki ayırım nesnelere enerji izafe eden daha önceki naif algıya dayanır. Ama analiz gücün de onun içine katılıp uydurulduğu noktasını ortaya koymuştur. Ve keza töz için de aynı şey söylenebilir. "Nesneye bir özne mi etki eder? Töz tasavvurunun kökü dildedir, bizim dışımızda olanda değil. Kendinde şey bir sorun değildir. Var olan duyum olarak düşünölmelidir ki onun hissedilmez olan bir şey esasını teşkil etmez.

Harekette duyumun yeni bir içeriğı verilmemiştir. Var olan içeriksel olarak hareket olamaz: Buna göre varlığın biçimidir.

NB: Olayın açıklanması bir kere denenmelidir: Ona takaddüm eder (amaçlar) olayın hayallerinin tasarımı sayesinde, ikincisi: Onu izleyen hayallerin tasarımı ile (matematiksel- fiziksel açıklama).

Her ikisini birbirine karıştırmamalıdır. Şu halde: dünyanın imgeleştirilmesi histen ve düşünüştedir, bizzat tekrar hissetmeyi ve düşünmeyi sonuçlandıramaz ve meydana getiremez. Bunun tersine fizik hisseden dünyayı mantıki sonuca uygun olarak hissiz ve amaçsız olarak zihinde tasarlamalıdır. Yukarıya en yüksek insana kadar bu böyledir. Teleolijik dünya sadece amaçların tarihidir ve asla fiziki değildir.

563

"Tanımamız" nicelikleri tespit etmekle sınırlandırılmıştır: Ama biz bu nicelik farklarını nitelikler olarak hissetmeye hiçbir şekilde engel olamayız. Nitelik bizim için bir perspektifik gerçektir, bir kendinde şey değildir.

Duyularımız belirli bir miktara onların dahilinde işledikleri merkez (orta) olarak sahiptirler, yani biz büyük ve küçük'ü varoluşumu-

zun şartlarına olan orantısı içinde hissederiz. Eğer duyularımızı on katına yükseltecek şekilde keskinleştirsek ya da köreltsek, mahvolacaktık; biz büyüklük orantılarını da varoluşumuzu mümkün kılma-ya atfen nitelikler olarak hissediyoruz.

564

Acaba tüm nicelikler niteliklerin izleri olamaz mı? Daha büyük bir güce bir başka bilinç, his, hırslı istemek, bir başka perspektifik bakış tekabül eder; büyümek bizzat daha çok olmak isteğidir; bir 'quale' (nitelik)den niceliğin daha çoğuna yönelik bir şiddetli istek doğar. Sırf niceliksel bir dünyada her şey ölü, donmuş, hareketsiz olacaktı. Bütün niteliklerin niceliklere indirgenişi saçmadır; ortaya çıkan husus bir ve başkası yanyanadır, bir analogi.

565

Nitelikler aşılamaz olan sınırlarımızdır. Biz sırf nicelik farklarını nicelikten esasında ayrı olarak hissetmeye hiçbir bakımdan engel olamayız, yani artık birbirine indirgenemez olan nitelikler olarak. Ama kendisi için sadece "tanıma" (bilgi) sözcüğünün bir anlamı olan her şey orada sayılan, tartılan, ölçülebilen nitelik olan bir alanla nicelikle ilintilidir. Bunun tersine bütün değer hislerimiz (yani düpedüz duyularımız) yani sadece bize ait olan muhakkak ki "tanınamayan" gerçeklerimizin nitelikleridir bunlar. Her birimizden farklı olan perspektifik her bir varlık başka nitelikleri hissettiği ve buna binaen..... yaşadığımız dünyadan ayrı bir dünyada yaşadığı belirgindir. Nitelikler insansal yorumlarımızın ve değerlerimizin genel olan belki de inşa edici değerler olmasını talep etmemiz insansal gururun irsi kaçıklıklarına dahildir.

566

Onu şimdiye kadar nasıl tasavvur etmiş olsak da olalım "gerçek dünya" bir zamanki görünen dünya idi daima.

567

Görünen dünya, bu demektir ki değerlere göre görülen bir dünya; düzenlenmiş, değerlere göre seçilmiş, yani bu halde idamesine ve kudretinin yükseltilişine atfen faydacılık bakış açısına göre bir dünya.

Buna göre perspektifik olan "görünürlüğün" karakterini arzeder. Sanki perspektifik olan ondan çıkarılınca, geriye bir dünya kalırmış gibi. Bununla göreciliği de çıkarmış, tenzil etmiş oluruz.

Her güç merkezinin bütün kalan için perspektifi (bakış yönü) vardır. Yani onun büsbütün belirli bir değerlendirilişi, etkinlik tarzı, direniş tarzı vardır. “Görünür dünya” buna göre eylemin bir spesifik türünün dünyaya indirgenişidir; bir merkezden yola çıkarak.

Şimdi bir başka tür eylem yoktur. Ve “dünya” bu eylemlerin toplu (aksiyonların) kombinezonunun bir sözcüğüdür sadece. Realite olarak bu bölükpörçük aksiyondan ve reaksiyondan (tepkiden) ibarettir her bir bireyin kesin bütüne karşı...

Burada görünürlükten söz etmek için hakkın bir gölgesi artık geriye kalmaz.

Tepki göstermek için spesifik tarz tepki göstermenin biricik tarzıdır. Biz ne kadar ve ne türlerin mevcut olduğunu bilmiyoruz. Ama bir “başkası”, bir “gerçek”, bir özlü varlık yoktur- Bununla aksiyonsuz ve reaksiyonsuz (tepkisiz) bir dünya ifade edilmiş olacaktı. Zahiri dünyanın ve gerçek dünyanın karşıtı “dünya” ve “hiçlik” karşısına indirgenir.

“Gerçek ve görünür dünya” kavramının eleştirisi. Bunlardan ilki sırf bir fiksiyondur (yapıntı), sadece, sırf zihnen uydurulmuş şeylerden oluşur.

“Görünürlük” bizzat realiteye aittir: O varlığının bir biçimidir; yani hiçbir varlığın var olmadığı bir dünyada zihin sayesinde özdeş hallerin belirli hesaplanabilir bir dünyası yaratılmalıdır: İçinde gözlemin ve karşılaştırmanın vs. mümkün olduğu bir tempo.

“Görünürlük” tertip ve tanzim edilen ve kendisinde pratik içgüdülerimizden çalıştığı basitleştirilmiş bir dünyadır: O bizim için gerçektir. Yani biz onun içinde yaşayabiliriz. Onun gerçekliğinin ispatıdır bizim için bu.

Dünya içinde yaşamamızın şartı bir yana bırakılırsa ki onu biz varlığımıza, mantığımıza ve psikolojik ön yargılarımıza indirgemedik, “kendinde bir dünya olarak varolmaz; o manen bağıntılar dünyasıdır”. Onun özel mal ve şartlar altında her noktadan bakılırsa farklı yüzü vardır. Onun varlığı ruhen her noktada ayrıdır. O her noktaya baskı yapar. Ona her nokta direnir ve bu toplamalar her halde büsbütün uyumsuzdur. Bizim tekil halimiz yeterli bir ilginçliktedir: Biz bir dünya içinde yaşayabilmek onu öyle katlanabilmek için düpedüz yeterli algılamak için bir konsepsiyon yapık.

Psikolojik optiğimiz aşığıdaki hususlarla belirlenmiştir:

1. Bildirim gereklidir ve bildirim için bir şeyin sabit, basitlendirilmiş, bilinen tespit edilebilir olması gereklidir (her şeyden önce öyle adlandırılan özdeş durumda, halde). Ama onun bildirilebilir olması için onun tertip ve tanzim edilmiş olarak hissedilmesi gereklidir, "tekrar tanınabilir" olarak. Duyuların malzemesi anlık (müdrice) tarafından tertip ve tanzim edilmiş olarak kaba ana çizgilere indirgenir, benzer kılınmış olarak akraba olana idrac edilir. Buna göre duyu izleniminin belirsizliği ve kargaşası aynı zamanda mantıklaştırılır.

2. Fenomenlerin dünyası (görüntülerin dünyası) bizim reel olarak hissettiğimiz tertip ve tanzim edilen dünyadır. "Realite" aynı, kesin, akraba nesnelerin sürekli olarak yinelenmesinde onun mantıklaştırılan karakterlerinden kaynaklanır. Burada hesap edebiliriz, kestirebiliriz inancında oluruz.

3. Bu fenomenlerin dünyasının karşıtı "gerçek dünya değildir", tersine sensasyon kargaşasının şekilsiz, formüle edilemeyen dünyasıdır. Yani bir başka türden fenomenler dünyası, bizim için "tanınmaz olan dünya".

4. Biz "kendinde şeylerin (numen) nasıl olabileceğini sorarsak, duyuları algılayabileceğimiz ve aklımızın etkinliği bir yana bu soru ile şunu reddetmeliyiz: Nesnelerin var olduğunu nereden bilebiliriz? Nesnelilik tarafımızdan yaratılmıştır. Soru birçok türlerin olup olmadığıdır, böyle bir görünür dünyayı yaratmak için ve bu yaratışın, mantıklaştırışın, tertip ve tanzim edişin, tahrif edişin en iyi garanti edilmiş olan realitenin kendisi olup olmadığı? Kısacası, "nesneleri vazeden"ın tek başına reel olup olmadığı yoksa dış dünyanın üzerimize etkisi sadece bunu isteyen öznelere sonucunu değil midir? Diğer varlıklar bize etki ederler; bizim tertip ve tanzim edilen görünür dünyamız onun etkinliklerinin tertip ve tanzimi ve egemenlik altına alınışdır. Bir tür savunma tedbiri. Özne tek başına ispat edilebilir. Varsayım sadece öznelere vardır, "nesne" sadece öznenin özne üzerine bir tür etkisidir.. Öznenin bir modusu.

Metafiziki ihtiyaç.

Daima filozof olunduğı gibi insan filozofsa, vaktiyle ne olduğu ve bundan sonra ne olacağı üzerine bir görmesi yoktur. Sadece var

olan görülür. Ama var olan diye bir şey olmadığından, filozof için sadece hayal edilen saklı kalır onun dünyası olarak.

571

İnsan varlığı btününde asla bilmediğimiz nesneler üzerine iddiada bulunulur, kesin olarak çünkü onları bilmemek bir çıkar sağlar, bu Kant'ın bir naifliğidir, ihtiyaçların, yani ahlâki metafiziki ihtiyaçların bir soruluşudur.

572

Bir sanatçı realiteye katlanamaz, o gözünü ondan başka yana geriye çevrir. Onun ciddi görüşü bir şeyin değeri renklerden, şekillerden, ezgilerden kazandığı gölgeye benzeyen kalıttır. O ne denli çok sübtıl hale getirirse, sulandırırsa bir nesneyi buharlaştırır, bir insan olursa, değerinin o denli daha çok artacağına inanır ne derece az reel olursa, o oranda daha çok değeri olur. Bu Eflatun'culuktur: ama daha büyük bir cürete sahip olarak Eflatunculuk onu ters-yüz eder. O realitenin derecesini değerin derecesine göre ölçer ve şöyle der: Ne kadar çok ide varsa o kadar çok varlık vardır. O "Realite" kavramını eğip büktü ve dedi ki: "Sizin reel telakki ettiğiniz şey bir yanılgıdır ve biz "ideye" ne denli yaklaşırsak, "gerçeğe o oranda daha çok yakınlaşmış oluruz. -Bunu anlıyor muyuz? Bu en büyük bir ad değiştirmedir, o Hristiyanlık tarafından alındığı için, biz bu şaşırtıcı sorunu görmüyoruz. Platon görünüşü esasında artist olduğundan, varlık'a tercih etmiştir. Yani yalanı ve gerçeğin uydurulmasını. Reel olmayanı mevcut olana yeğlemiştir. Ama o görünüşün değerine o derece kani idi ki, o ona "varlık", "nedensellik" ve "iyilik", "gerçek" kısacası değerli gördüğü diğer her özneliği izafe etmişti.

Değer kavramının kendi sebep olarak düşünüldüğünde ilk sağgörüdür. İdeal bütün attributlarıyla düşünüldüğünde, onur sağlar: Bu ikinci sağgörüdür.

573

"Gerçek dünyanın" ya da "Tanrı'nın" idesi mutlak olarak cismani olmayan, manevi, iyi karşı içgüdüler hâlâ çok kudretli olduğundan bir zaruri önlemdir.

İtidal ve erişilen hūmanite Tanrıların insanlaştırılmasında kendini kesin olarak gösterir: Kendilerinden hiçbir korkusu olmayan en güçlü zamanların Grekleri, tersine kendilerinde mutlu oldukları Yunanlıları Tanrılarını bütün duygusal heyecanlarına yaklaştırdılar.

Tanrı idesinin manevileştirilişı bu yüzden bir ilerleme anlamına gelmekten uzaktır. Bu Goethe ile temasta içtenlikle hissedilir. Tanrı'nın buharlaşması erdem ve ruh olarak daha kaba aşama diye kendini hissettirir.

574

Metafiziğin şartlı olanın şartsız olmayandan çıkarsaması olarak saçmalığı.

Düşünüşün tabiatına onun şartlı olana şartsız olanı ekleyerek düşünüşü icad etmesi dahildir. Tıpkı "Ben" in olaylarının çokluğunu ek alarak düşünmesi ve icad etmesi gibi: O dünyayı sırf onun tarafından bizzat vaazedilen büyüklüklerle ölçer: Ana fiksiyonlarında "Kayıtsız şartsız" "amaç ve araç" "Nesneler", "tözler". Mantıksal yasalarla, rakamlarla ve şekillerle ölçer.

Bilgi diye adlandırılacak olan hiç bir şey olmazdı eğer düşünüş kendine dünyayı bu şekilde "nesneler", halinde kendi kendisine benzer halde değiştirerek yaratmasaydı. Ancak neden sonra düşünüş sayesinde yalan vardır.

Düşünüş bir şeyden çıkarsamayla yapılamaz, keza duyumlar da: Ama o bununla uzun süredir kökensel ya da "kendinde var olan" diye ispat edilmiş olmaz. Tersine sadece onun ardına geçemeyişimiz tespit edilmiş olur, çünkü düşünmekten ve hissetmekten başka sahip olduğumuz hiç bir şeyimiz yoktur ve biz onun ardına ulaşamayız.

575

"Tanımak" geri ilintilemektir. Mahiyetine göre o bir 'regressus in-
finitum'dur. Sözümona causa prime, (ilk sebep de), kayıtsız şartsız
olanda kendini açığa vuran tembellik, yorgunluktur.

576

Metafiziğin Psikolojisi üzerine:- Korkutuculuğun etkisi. En çok korkulan şey en kudretli acıların sebebidir. (hükmetme iptilası, şehvet vs.), insanlar tarafından en düşmanca karşılanmıştır ve "gerçek" dünyadan elimine edilmiştir. Böylece duygusal heyecanlar adım adım çizilip yok edilmiştir.

-Tanrı kötünün karşıtı olarak vazedilmiştir; bu demektir ki realite hırsların ve duygusal heyecanların olumsuzlanmasına kaydırılmıştır (Yani düpedüz hiçliğin içine itilmiştir).

Bunun gibi akılsızlık, keyfi olan, raslantısal olan insanlar tarafından nefretle karşılanmıştır (sayısız). Psişik acıların sebebi olarak bu-

na binaen bu unsuru kendinden var olanda olumsuzladılar ve onu mutlak “akıllılık”ve “amaca uygunluk” olarak kavradılar.

Aynı şekilde değişme, ölümlülükten korktular: Onda güvensizlik ve kötü deney dolu bir ezilmiş ruh ifadesini buldu. (Spinoza fenomeni: Bunun tam tersi bir insan türü bu değişmeyi çekicilik sayacaktı).

Güçle aşırı yüklü ve oynayan türden bir insan (varlık) düpedüz duygusal heyecanları, akılsızlığı ve değişmeyi haz akımı anlamında tasvip edecektir, onun mantıksal sonuçları olan tehlike, kontrast, mahvolmak vs. ile birlikte.

577

Ebediyen aynı olanın değerine karşı (Spinoza'nın naifliği, keza Descartes'inki) en kısının, en ölümlünün olanın değeri vita (hayat) yılanın karnındaki baştan çıkarıcı ışıltı.

578

Bilginin kuramında ahlâksal kendi değerleri: Akla güven- Niçin güvensizlik değil?

“Gerçek dünya iyi omalıdır. Niçin?

Görünürlük, değişme, çelişki, savaş ahlâksızca diye değerlendirilir. Bütün bunların mevcut olmadığı bir dünyayı talep ediş; Aşkın (fiziküstü) dünya icad edilmiştir, “Ahlâksal özgürlük” için bir yer kalması için (Kant'da).

(Diyalektik Eytyşim) erdeme götüren yol olarak (Platon'da ve Socrates'de). Besbelli, çünkü safsata ahlâksızlığın yolu olarak geçerli oldu.) Zaman ve mekân idealdir (zihnidir), buna binaen nesnelerin özünde “birlik”, buna binaen “hiç bir günah”, hiçbir “kötülük”, hiçbir yetkinsizlik- Tanrı'nın haklı kılınması; Epikür bilginin (tanımanın) imkânını yadsır: Ahlâksal değerleri (ve dolayısıyla hedonik olanları) en üst değerler olarak korumak için. Aynı şeyi Augustin de yapar, daha sonra Pascal (“bozulan akıl”) Hristiyan değerlerinin lehine; Descartes'in bütün değişene karşı horgörülüğü; aynı şekilde Spinoza.

579

Metafiziğin Psikolojisi üzerine. -Bu dünya görünürdür: Buna binaen gerçek bir dünya vardır, bu dünya bağımlıdır: Buna binaen bağımlı olmayan kayıtsız şartsız bir dünya vardır, bu dünya çelişkilidir- Buna göre çelişkisiz bir dünya vardır: Bu dünya oluş halindedir. Buna binaen var olan bir dünya vardır. -Bütün bunlar yanlış kıyaslardır

baştanbaşa (aklı körükörüne güven: eğer A varsa, onun karşıt kavramı olan B'de var olmalıdır). Bu mantıksal sonuçlara kişiyi ilhamlandıran acıdır. Esasında onlar arzulardır, böyle bir dünya olmalıdır arzusu; keza acı veren bir dünyaya karşı nefret ifadesini bulur, öyle ki bir başka dünya hayal edilir, daha değerli olan bir dünya: Metafizikçilerin intikam, reel olana karşı intikam duygusu burada yaratıcıdır.

Soruların ikinci sırası: Niçin acı?... ve burada bir sonuç çıkıyor gerçek dünyanın görünür olarak değişken, acı çeken, çelişkili dünyaya ilişkisinin üzerine bir mantıksal sonucu ortaya çıkmaktadır: 1. Acı çekmek yanılmanın bir sonucu olarak: Yanılgı nasıl mümkün? 2. Acı suçun sonucu olarak: Suç nasıl mümkün olur? (-Sırf tabiat alanından gelen tecrübeler ya da toplumdan çıkan genelleştirilmiş olarak ve "kendinde olan"a izdüşümlenmiştir). Ama eğer şartlı dünya şartlı olmayan tarafından şartlandırılmışsa, bu takdirde yanılgıya ve suça özgürlük şartlandırılınmış dünyaca bağlantılı olmalıdır, ve tekrar neye diye sorulur. Görünürlüğün, oluşun, çelişkinin, acının dünyası buna göre istenmiştir: Niçin?

Bu sonuçların hatası: İki çelişik kavram teşkil edilmiştir, çünkü onlardan birine bir realite tekabül etmektedir, diğerine de bir realite tekabül etmek mecburiyetindedir. Aksi halde onun karşı kavramı nereden alınacaktır? Buna göre akıl kendinde var olanın üzerine bir vazih kaynağı olarak ortaya çıkacaktır.

Ama o karşıtların kökeni zorunlu olarak aklın tabiat üstü kaynağına indirgenmek ihtiyacında değildir: Kavramların gerçek oluşumunu buna karşı çıkarmak yeterli olacaktır: Bunlar pratik alandan, faydalılık alanından gelmedir ve düpedüz bu yüzden güçlü olarak onlara inanılır (eğer bu akla uygun olarak kıyasta bulunulmazsa insan mahvolur: Ama bununla onun iddia ettiği şey ispatlanmış değildir).

Metafizikçilerde. Acı sayesinde önceleme: Tamamiyle naiftir "ebedi mutluluk", psikolojik saçmalıktır. Cesur ve yaratıcı insanlar sevinç ve acıyı asla son değer soruları olarak kavramazlar- onlar eşlik eden ruh durumlarıdır: Eğer bir şeye ulaşılınak istenirse, her ikisini de istemelidir. Bunda mekafizikçilerde ve dindarlarda artık yorgun ve hasta bir şey ifadesini bulur, onlar sevinç ve acı sorunlarını ön planda görürler. Ahlâkın onlar için böyle bir önemi vardır, çünkü o acının yok edilmesi bakımından önemli bir şartı olarak geçerli olur. Aynı şekilde görünüş ve yanılgı sayesinde önceleme: Acının se-

bebi mutluluğun gerçekte bağlantılı olduğuna dair batıl inanç. (birbirine karıştırma: “kesin biliçte, inançta mutluluk.”)

580

Tek tek bilgi kuramsal ana pozisyonların (özdeşlik, sensüalizm, idealizm) değer biçmelerin mantıksal sonuçlarıdır ne derecede? En yüksek haz haz duygularının kaynağı (“değer hisleri” realitenin sorunu üzerine kesin rol oynayıcıdır.

Olumlu bilşin ölçütü tamamiyle ilgi dışıdır ya da talidir: yine de Hint gelişimine bakılsın!

Realitenin budistik olumsuzlanması denilebilir ki (görünürlük eşit acı çekmek) eksiksiz bir mantıksal sonuçtur: İspat edilememelik, yetersizlik, kategorilerin var olmayışı sadece kendinde olan bir dünya için değil, tersine aynı zamanda kendileri sayesinde bütün bu kavramın kazanıldığı kusurlu prosedurları basiretle görmektir. “Mutlak realite”, “kendinde varlık” bir çelişkidir. Olmakta olan bir dünyada “Realite” sadece pratik amaçlara yönelik bir basitleştirmedir ya da kaba organlara dayanarak bir aldanmadır, ya da oluşun temposundaki bir farklılıktır.

Mantıksal dünyayı olumsuzlama ve nihilize ediş şundan ortaya çıkar: “varlık”ı yokluğun karşısına çıkarmaya mecbur kalırız ve “oluş” kavramı yadsınır (Bir şey olur).

581

Varlık ve oluş.- “Akıl” duyumsal temel üzerinde geliştirilmiş, duyuların ön yargılarına dayandırılarak, yani duyu hükümlerinin gerçeğine inanışta. “Varlık” “hayal” kavramının genelleştirilmesi olarak (soluk alış) “ruhlandırılmış olmak” istemek, “etki etmek” “olmak”.

Bunun tersi “ruhlandırılmış olmamak” “olmakta olmamak” “istememek”: Buna göre “var olana” “var olmayan”, ölü olmayan karşı tutulmaz (çünkü bir şey ölü olabilir, bir şey yaşıyor).

“Ruh”, “Ben” ezeli olgu olarak konulmuştur, ve oluşun var olduğu yerde içine konulmuştur onun.

582

Varlık- “biz yaşamaktan” daha başka bir tasavvura sahip değiliz onun üzerine! O nasıl ölü bir şey olabilir?

583

A

Ben bilimin bugün görünür dünyaya bağlı olmak bakımından özveride bulunmasını şaşkınlıkla görüyorum: Bir gerçek dünya olarak,

o nasıl isterse öyle olsun. Biz onun için (gerçek dünya için) bilginin hiçbir organına sahip değiliz.

Burada şunu sorabiliriz: Bilginin hangi organıyla bu karşıtını gerçek dünyayı koyuyoruz?

Organlarınıza açık olan bir dünya bu organlara tabi olarak anlaşılсын diye bir dünyayı öznel bağımlı anlayalım diye bununla nesnel bir dünyanın denilebilir ki mümkün olduğu ifade edilmemiştir. Öznelliğin reel, ruhsal olduğuna düşünmeye bizi kim mecbur edebilir?

“Kendinde olan” (zati olan) anlamsız bir tasavvurdur, “kendinde olan” bir nitelik anlamsızdır: Biz “varlık, “nesne” kavramına sadece bağıntı kavramı olarak sahibiz.

Kötü olan nokta eski karşıt “zahiri” ve “gerçek” ile bağıntılı olan değer hükmünün yayılmasıdır “değeri cüz’i” ve “mutlak değerli”.

Görünür dünya bizim için bir değerli dünya olarak geçerli değildir. Görünürlük en üst değere karşı bir merci olmalıdır. Görünür olarak değerli sadece “gerçek” dünya olabilir...

Önyargıların önyargısı! Aslında nesnelerin gerçek niteliğinin hayatın o ölçüde şartlarına zararlı olması onların ona muhalefet etmesi mümkündür ki yaşayabilmek için gerekli olan görünürlülük gerekli oldu.

Tecrübe dünyamız nefsi idame edişin içgüdülerinden tanıma sınırlarında da sınırlıdır: insan cinsinin (türünün) idamesine yarayan şeyi biz doğru, iyi, değerli, telakki ederiz...

a) Bizim bir gerçek ve zahiri dünyayı ayırmamız için hiç bir kategorimiz yoktur (Düpedüz bir görünür dünya var olabilir, ama sadece bizim görünür dünyamız değil).

b) Gerçek dünya kabul edilirse, onun bizim için cüz’i bir değeri olacaktır daima. Düpedüz bu miktar yanılısma bizim için nefsi idame değerinde yüksek değerde olmak ister (Yeter ki zahirilik kendinde bir reddediş hükmünü sebedirsin).

c) Değerlerin derecesiyle ve realitenin dereceleri arasında bir bağıntının mevcut olması (öyle ki en yukarı değerler de en yüksek realiteye sahip olacaktır) bizim değerlerin hiyerarşisini tanıdığımız, yani bu hiyerarşinin bir ahlâksal hiyerarşi olduğu şartından yola çıkarak vardığımız metafiziki postüladır. (Konut, mavzua) sadece bu şartın içinde gerçek bütün en yüksek değerlinin tarifi için zorunludur.

Gerçek dünyayı ilga etmek en büyük önemi taşır. O bizim olduğumuz dünyanın büyük kuşkucusu ve değerini azaltıcısıdır: O şimdiye kadar hayatımıza yapılan en tehlikeli süikast olmuştur.

Kendilerine atfen bir gerçek dünyayı zihnen uydurduğumuz bütün şartlara karşı savaş açılmalıdır. Bu şartlara ahlâksal değerlerin en üst değerler olması dahildir.

Ahlâksal değerlendirme en üst olarak değerlendirilmesi onun bir ahlâksızca değerlendirmenin sonucu olduğu ispat edilirse, çürütülmüş olur. Reel ahlâksızlığın bir öznel hali olarak: O bununla bizzat olasılığa indirgenir ve olasılık olarak kendinden yola çıkılarak zahiriliği mahkûm etmek için hiçbir hakkı olmayacaktır.

“Gerçek iradesi” bu takdirde psikolojik olarak araştırılmalıdır. O ahlâki bir zorlama değildir, tersine kudrete yönelik iradedir. Bu onun ahlâksızca araçları kullanmasıyla ispat edilebilir bir husustur. Metafizikçiler önde.

Biz bugün ahlâksal değerlerin en yukarı değerler oldukları hususunda iddianın bir sınamasının karşısına çıkarılmış bulunuyoruz. Araştırmanın yönteminin bilgisi eğer bütün ahlâksal ön değerler yenilmiş olursa, ancak o zaman ulaşılmış olunur. O ahlâk üzerine bir zafer olacaktır...

Felsefenin doğru yolundan sapması mantıktan ve akıl kategorilerinde dünyayı faydalılık amaçları için tertip ve tanzim yerine (yani “ilke olarak” yararlı bir tahrif) onda gerçeğin ya da realitenin kıtasını (ölçüt) bulmaya inanmaya dayanmaktadır, “Gerçeğin ölçütü” gerçekte sadece ilkesel bozmanın böyle bir sistemin biolojik faydacılığı idi. Bir cins hayvan kendini hayatta tutmaktan daha önemli bir şeyi bilmediğinden, gerçekte burada gerçeğin sözünü edebiliriz. Naiflik sadece insan merkezli hassasiyet nesnelerin ölçüsü olarak “reel” ve “reel olmayan” üzerine cetvel olarak koymaktı; Kısacası, bir şartlılığı mutlaklaştırmaktı. Hele bir bakın ki şimdi birden dünya bir “gerçek” ve “görünen” dünyaya bölündü: Tıpatıp içinde insanın oturmak ve kendini düzeltmek için aklını icad ettiği aynen o dünya onun için itibarından düşürüldü. Biçimleri kendine dünyayı kullanışlı ve önceden kestirilebilir yapmak için tutanak olarak kullanmak

yerine filozofların kaçıklığı: Bunun ardına vardı ve bu kategorilerde, içinde yaşanan dünyaya tekabül etmeyen o dünyanın var olduğunu kavradılar. Araçlar değer ölçütü olarak amacın mahkum edilişi diye yanlış anlaşıldı.

Amaç bir yararlı atfen kendini aldatmaktır: bunun araçları kendilerinin yardımıyla akli karıştırıcı bir çokluğu amaca uygun gelen ve kullanışlı şemaya indirgeyen formüllerin ve işaretlerin icadı idi.

Ama ne yazık ki, şimdi bir ahlâk kategorisi işe karıştırıldı: Hiçbir varlık aldanmak istemez, hiçbir varlık aldatmamalıdır- Buna binaen sadece bir gerçeğe yönelik irade vardır. “Gerçek” nedir?

Zıtlık ilkesi şemayı sağladı: Kendisine yolu aranılan gerçek dünya kendi kendisiyle çelişmemelidir, değişmemelidir, olmamalıdır, hiçbir kökeni ve sonu olmamalıdır.

Bu işlenilen en büyük yanılgıdır. Yeryüzündeki yanılgının asıl fe-caatidir. Aklın kalıplarında bir realitenin ölçütüne sahip olunduğuna inanıldı. Oysa realiteye egemen olmak için onlara sahip olunmuştu, akıllıca bir tarzda (kurnazca bir tarzda) realiteyi anlamak için...

Ve işe bakın ki: Şimdi dünya sahte oldu ve sahtelik onun realitesini oluşturan niteliklerinden dolayı, değişme, oluş, çokluk, karşıtlık, çelişki, savaş. Şimdi artık bütün kötülük ortaya çıkmıştı:

1. Sahte, sırf görünen dünyadan nasıl kurtulunabilir? (-O reel olan, biricik olan dünya idi).

2. Görünen dünyanın karakterinin mümkün mertebede bizzat karşıtı nasıl olunur? (Yetkin varlığın (Tanrı) kavramının her reel varlığın bir karşıtı olarak, daha belirgin olarak belirtirsek, hayata çelişki olarak...) Değerlerin bütün yönü hayata iftira edilmesine yönelmişti: İdeal doğmatizmin bilgi ile denilebilir ki birbirine karıştırılması sağlandı, öyle ki karşı taraf şimdi daima bilimi de reddetti...

Bilime giden yol bu şekilde iki kat kapatılmıştı: Bir kere “gerçek dünyaya” inanınakla ve bundan sonra bu inancın hasımları tarafından. Tabiat bilimi, Psikoloji 1. Konularında mahkûm edilmişti, 2. Masumluğu ortadan kaldırılmıştı...

Orada sadece her şeyin kenetlendiği ve şarta bağlı olduğu yerde reel dünyada herhangi bir şeyi mahkûm etmek ve düşüncede yok saymak demek, her şeyi yok saymak ve mahkûm etmek demektir. “Böyle olmamalıydı” sözü, öyle olmamalıydı keşke yavan bir işgüzarlıktır... Eğer mantıksal sonuçlar düşünülürse, bu takdirde herhangi bir anlamda zararlı, tahripkâr olan ortadan kaldırmak istenirse ha-

yatın kaynağı mahvedilir... Fizyoloji onu evet (hatta) daha iyi ispatlar.

-Biz ahlâkın a) Bütün dünya görüşünü nasıl zehirlediğini b) Tanımaya, bilime götüren yolu nasıl kestiğini c) Bütün reel içgüdüleri çözdüğünü ve yok ettiğini görüyoruz (Onların köklerinin ahlâksızca hissedildiğini öğreterek). Biz karşımızda bir yozlaşmanın çalıştığını ve onun en kutsal adlarla ve tavırlarla kendini ayakta tuttuğuna tanık oluyoruz.

585

Dehşetengiz bir içdüşünüm kendinin birey olarak değil, tersine insanlık olarak bilincinde olmak. Kendimiz düşünürsek geriye düşünürüz: Küçük ve büyük yollardan gideriz.

A

İnsan “gerçeği” arar: Kendisiyle çelişmeyen bir dünyayı, aldatmayan, değişmeyen, bir gerçek dünyayı. -İçinde acı çekilmeyen bir dünyayı. Zıtlık, aldanış, değişme. -Acı çekmenin sebepleridir: O olması gereken gibi bir dünyanın olduğundan kuşkulalmaz: O ona götüren yolu aramak ister (Hint eleştirisi: Hatta “Ben” zahiridir, reel değildir). Burada insan realite kavramını nereden alır? O düpedüz acıyı niçin değişmeden, aldanıştan, çelişkiden istihraç eder? ve niçin bunun aksine onun mutluluğu değil?

Hor bakma, ölen her şeye karşı nefret, değişen başka şekle bürünen her şeye karşı kin: Kalıcı olanın bu değerlendirilmesi nereden kaynaklanır? Burada besbelli gerçeğe yönelik irade sadece kalıcı olanın dünyasına girmek talebidir.

Duyular aldatır, akıl düzeltir yanılgıları. Buna binaen aklın kalıcı olana götüren yol olduğu sonucu çıkarılır; en cismani olmayan idealler buna göre “gerçek dünyaya” en yakın olmalıdırlar. Ekseri mutsuzluk darbeleri duyulardan ortaya çıkarlar. Onlar dolandırıcı (aldatıcı), efsunlayıcı, yok edicidirler.

Mutluluk yalnızca var olanda garanti edilir: Değişme ve mutluluk birbirini devre dışında bırakır; buna göre en yüksek arzu var olanla gözümüzce birleşmektedir. Bu şunun için formüldür: En yüksek mutluluğa götüren yol.

Özetle: Olması gerektiği gibi olan dünya mevcuttur; içinde yaşadığımız dünya bir yanılgıdır-Bu dünyamız mevcut olmalıdır.

Var olana inanç sadece bir sonuç olarak ortaya çıkar: Asıl primum mobile olmakta olana karşı inançsızlık, olmakta olana karşı güvensizlik, bütün oluşun küçümsenmesi. Olmak zorunda olan dünyaya inanç gerçekte onun mevcut oluşu, olması gerektiği gibi bir dünyayı yaratmak istemiyen, üretemeyenlerin inancıdır. Onlar onu var sayıyorlar, ona ulaşmak için araçlar ve yollar arıyorlar. “Gerçeğe yönelik irade”, yaratmaya yönelik iradenin güçsüzlüğüdür. Bir şeyin şöyle mi böyle mi oluşunu mizaçların güç denemelerinde muhalefet

Bir eylemin şöyle ve böyle olduğunu tanımak

Arzularımıza tekabül etmeyen bir dünyanın fiksiyonu (zihnen uyduruluşu); saygı duyduğumuz ve hoş hissettiğimiz her şeyi bu gerçek dünya ile bağlamak için psikolojik beceri ve yorumlar.

“Gerçek iradesi” ba aşamada özellikle yorumun sanatıdır, bunun için güç de yoruma aittir.

Aynı türden insan bir basamak daha zavallı olmuştur, o artık yorumlamak gücüne malik değildir, fiksiyonlar yaratmanın gücü onda artık yoktur, bu nihilist insanı oluşturur.

Bir nihilist olduğu gibi dünya üzerine yargıda bulunur, o mevcut değildir. Buna göre orada var oluş (davranmak, acı çekmek, istemek, hissetmek) hiç bir anlam taşımaz: Boşuna’nın pathosu nihilistlerin pathosudur-üstelik aynı zamanda pathos (tutkulu heyecan olarak nihilistlerin mantıksızlığıdır.

İradesini nesnelerin içine koyması başaramayan kişi iradesiz ve güçsüz kimse en azından anlamı onların içine yerleştirir, yani içinde bir iradenin var olduğu inancını sokar onların içine.

Nesnelerin içinde anlamdan ne denli yoksun olabilmek anlamsız bir dünyada yaşamaya nedenli katlanabilmek irade gücünün bir yönüsidir. Çünkü ondan küçük bir parça bizzat teşkilatlandırılmıştır.

Buna göre felsefi nesnel bakmak irade ve güç azlığının bir işareti olabilir. Çünkü güç yakın olanı örgütler; ne varsa onları tespit etmek isteyen “tanıyanlar”, onun nasıl olması gerektiğini tespit edemiyendir.

Sanatçılar: Bir ara insan türüdür. Onlar en azından neyin olması gerektiğinden bir simge vazederler. Onlar reel olarak, değiştirdikleri ve şeklini değiştirdikleri sürece üreticidirler. Her şeyi oldukları gibi bırakan tanıyanlar gibi değildirler.

Filozofların karamsar dinlerle bağlamı. Aynı tür insan (-onlar realitenin en yüksek derecesini en yüksek değerlendirilen nesnelere izafe ederler). Filozofların ahlâklı insanlar ve onların değer ölçüle-riyle bağlamı: (ahlâki dünya yorumu dini anlamın gerilemesinden sonra anlam olarak) Filozofların var olanın dünyasının mahvedilm-siyle yenilişı, nihilizmin ara devresi: Önce değerleri ters-yüz etmek, görünen dünyayı biricik dünya olarak yüceleştirmek ve tasvip et-mek.

B

Nihilizm normal fenomen olarak değişen güçlülüğün ya da büyü-yen zayıflılığın belirtisi olabilir:

Kısmen, yaratmak, istemek için o derece büyümüşdür ki onun bu toplu yorumlara ve anlam katmalara artık intiyacı kalmamıştır (da-ha yakın ödevler, devlet vs.).

Kısmen, anlam yaratmak için olan güç yaratıcı güç azalmıştır ve düş kırıklığı egemen olan ruh durumu haline gelir. Bir "anlama" inanmaya ilişkin "inanç" elverişsizliği", "inançsızlık".

Bilim her imkâna atfen ne anlama gelir?

1. Güçlülüğün ve nefsi yenişin işareti olarak, şifa verici, avutucu yanılısama dünyalarından yoksun olabilmek olarak.

2. Sağlığı çökertiş olarak, teşhir ederek, düş kırıklığına uğratarak, zayıflatarak.

C

Gerçeğe inanç, doğru diye inanılında bir tutamağa malik olmak ihtiyacı. Şimdiye kadar ki bütün değer duygularının ötesinde, korku ve tembellik.

Aynı şekilde inançsızlık: Azalış. Eğer bir gerçek dünya yoksa, ne kadarlık bir yeni değer kazanmıştır. (Bu sayede değer duyguları tek-rar özgür olurlar ki onlar şimdiye kadar var olan dünyaya harcanmış-lardı).

“Gerçek” ve “Görünen” Dünya

A

Bu kavramdan ortaya çıkan ayartılar üç türdür:

a) Bir tanınmayan dünya. Biz maceraperestiz, meraklıyız. Tanıdık bir şey bizi yorgun kılar görünmektedir (-Kavramın tehlikesi bize “bu” dünyayı tanınmış gibi telkin etmesidir...).

b) Orada her şeyin başka olduğu bir değişik dünya: O içimizde bir şeyi hesaba katar, kendimizi sessizce teslim edişi, susmamız bu arada değerini yitirir- Belki de her şey iyi olur, biz boş yere umut etmedik... Orada her şeyin başka, orada kendimizin kendimiz olduğu bir dünya kim bilir? Her şey başkadır belki...

c) Bir gerçek dünya -Bu bize yapılan en garip şaka ve saldırıdır; “gerçek” sözcüğüne birçok şey kabuk gibi yapıştırılır, gayri ihtiyari biz bunu “gerçek dünya” için armağan yaparız: Gerçek dünya bizi aldatmayan, bizi kaçık yerine koymayan gerçeğe inandıran bir dünya olmalıdır: Ona inanmak demek hemen hemen inanmak mecburiyetinde olmak demektir. (Güvene layık olanlar arasında olup biten edeplilikten).

X

“Tanınmayan dünya” kavramı bize bu dünyayı “tanınmış” olarak telkin emektedir (Can sıkıcı olarak).

“Diğer dünya” kavramı sanki dünya başka olabilirmiş gibi zorunluluğu ve kaza kaderciliği ortadan kaldırmaktadır. Kendini teslim etmenin, uyum göstermenin yararı yok “Gerçek dünya” kavramı bu dünyayı gerçeğe olmayana, aldatıcı, dürüst olmayan, sahte asıl olmayan ve buna binaen yararımıza uygun düşmeyen dünya diye telkin eder (Ona uyum göstermek tavsiyeye şayan değildir; daha iyisi ona direnilmelidir).

X

Biz bu dünyadan buna göre üç tarzda kendimizi uzak tutarız:

- a) Merakımızla, sanki daha ilginç kısmı başka bir yerdeymiş gibi.
b) Kendimizi ona teslim ederek, sanki kendimizi teslim etmeğe gerek yokmuş gibi hareket ederek. -Sanki bu dünya en düşük payeden bir zorunluluk değilmiş gibi davranarak;
c) Sempatimizle ve saygınlığımızla, Sanki bu dünya dürüst olmayan, bize karşı dürüst olmayan olarak sempatimize ve saygımıza layık değilmiş gibi...

Özetle: Biz üç kat isyan ederiz: Biz bir X'i (meçhul) bilinen dünyamızın eleştirine getirmiş bulunmaktayız.

B

Temkinin ilk adımı: Bizim ne derece ayartıldığımızı kavramak, yani aslında kesinkes bunun aksi olabilir:

a) Bilinmeyen dünya bu "dünyaya" sevgi duymamız için o şekilde yaratılmış olabilir. Belki de insan varlığının budalaca ve daha cüz'i bir biçimi olarak.

b) Diğer dünya, burada elde edilemeyen arzularımıza cevap vermek şöyle dursun, bu dünyayı mümkün kılacak olan kitlesinin altında olabilir. Onu tanıyarak onunla tanışmak bizi memnun kılmak için bir araç olabilir.

c) Gerçek dünya: Ama bize aslında görünen dünyadan daha az değerli olduğunu kim söyleyebilir? İçgüdümüz bu yargıya aykırı gelmekte değil midir? İnsan ebediyyen bir uydurulmuş dünyayı realiteden daha iyi bir dünyaya layık olmak için yaratmaz mı? Her şeyden önce: dünyamızın gerçek dünya nasıl çıkarıyoruz? İlk bununla birlikte diğer dünya görünür olabilir (gerçekte eski Yunanlılar örneğin bir gölgeler dünyasını, görünür bir varoluşu gerçek var oluşun yanında düşünmüşlerdi). Ve bunun dışında: realitenin aynı zamanda derecelerini tespit etmek hakkını bize kim vermektedir? Bu bilinmeyen dünyadan başkadır, bilinmeyen dünyayı bilmek isteğidir. Diğer, bilinmeyen dünya, iyi, ama "gerçek dünya" demek "onu bir parça bilmek istemek" demektir, bu meçhul bir dünyanın zıddıdır.

Özetle: meçhul dünya her anlamda bu dünyadan daha can sıkıcı, daha gayrı insani, ve daha haysiyetsiz olabilir.

Meçhul dünyaların var olduğunu iddia edilseydi, yani bu dünyanın dışında her bir mümkün dünyanın varlığı iddia edilmiş olsaydı durum başka türlü olurdu. Ama bu aslı iddia edilmemiştir...

Sorun: Diğer dünyanın tasarımı niçin “bu dünyanın” zararına ve eleştirisi olarak ortaya çıkmıştır? Bu neyi gösterir bize? Bu demektir ki, kendinden gurur duyan bir halk hayatın doğuşu içinde iken başka türlü olmayı daima daha aşağı, değersiz olmak diye düşünür; o yabancı, bilinmeyen dünyayı düşmanı, karşıtı olarak mülahaza eder. Yabancı olana karşı tam bir reddedişin içinde kendisini meraksız olarak hisseder. Bir halk başka bir halkın, “gerçek halk” olduğunu kabul etmeyecektir...

Böyle ayırımın mümkün olması bile yani bu dünyanın “görünen ve diğerini” “gerçek” diye kabul edilmesi bir hastalık belirtisidir. “Diğer” dünyanın tasarımının oluşmasının kaynağı: Bir akıl dünyasını icad eden filozof, ki orada akıl ve mantıksal fonksiyonlar birbirine uygundur “gerçek” dünya buradan kaynaklanır. Dindar insan, ki o bir “Tanrısal dünyayı” icad eder, -doğallığı giderilmiş, doğala aykırı dünyanın ortaya çıkması bundandır. “Bir özgür dünyayı hayal eden ahlâklı insan”, bundan “iyi, yetkin, adil ve kutsal” dünya kavramı oluşturulur.

Üç oluşumun kaynağının ortak yanı: Psikolojik hata, fizyolojik birbirine karıştırmalardır.

“Diğer dünya”, onun fiilen tarihte görüldüğü üzere, hangi niteliklerle belirgin kılınmıştır? Felsefi, dini, ahlâklı ön yargının bozucu işaretleriyle.

Onun bu olgulardan anlaşılacağı üzere “diğer dünya” var olmayışın, yaşamamanın, yaşamamak isteğinin bir eş anlamı olarak...

Toplu sağgörü: Yaşam yorgunluğunun içgüdü, hayatın değil, “başka dünyayı” yaratmıştır.

Mantıksal sonuç: Felsefe, din ve ahlâk yozlaşmanın belirtileridir.

1) Tanımanın biyolojik değeri.

587

Benim “kesinlik” sorusundan kaçındığım gibi bir izlenim uyandırabilir. Bunun tersi doğrudur: Ben kesin bilişin ölçütünü sormak suretiyle hangi ağırlık merkezine denilebilir ki şimdiye kadar iltifat edildiğini belirtmek istemiştım ve kesin bilişe yönelik soru bir bağımlı soru ikinci payeden bir sorudur.

588

Değerlerin sorusu kesinlik sorusundan daha temellendiricidir: sonuncusu ciddiliğini değer sorusunun yanıtlanmış olması şartıyla elde eder.

Varlık ve görünürlük psikolojik olarak hesaba vurulursa, bir “kendinde varlık” vermez, ortaya çıkarmaz. “Realite” için ölçütler sağlamaz, tersine bizim bir görünürlüğe tanıdığımız payın gücünde ölçülen zahiriliğin sadece dereceleri için ölçütler sunabilir.

Tasarımlar ile algılar arasında var oluşun bir mücadelesi yapılmaz, tersine egemenliğin bir savaşı yapılır. Yenilen tasarım mahvedilmez, sadece geri itilir ya da emri altına sokulur. Manevi olanda hiçbir imha ediş yoktur.

589

“Amaç ve araç” Yorumlar (olgu bağlamı olarak değil) olarak ve belki de ne derecede zorunlu yorumlar?

“Sebep ve sonuç.”

Özne ve nesne” (nefsi idame olarak).

[Hepsi de kudret iradesi anlamında.]

“Eylem ve acı.”

“Kendinde şey ve görüntü.”

590

Değerlerimiz nesnelerin içine yorumlanmıştır. Kendinde bir anlam var mıdır?

Anlam zorunlu olarak düpedüz ilintilenen anlam mıdır ve perspektif midir?

Bütün anlam güç istencidir (bütün ilintilenen anlamlar anlamının içinde çözülmesine izin verir).

591

Kesin olgulara yönelik şiddetli istek: Bilgi kuramı: Bunda ne kadar çok karamsarlık gizlidir.

592

“Gerçek dünya” ile onu karamsarlığın keşfetmesi gibi ve yaşama imkânı olan dünya arasındaki muhalefet bunun için gerçeğin haklarını gözden geçirmelidir. Bütün bu “ideal içgüdülerin” anlamını hayatla ölçmek bu muhalefetin aslında ne olduğunu kavramak için gereklidir. Hasta, mutsuzluğa kapılmış ve ahiretçe olana sımsıkı sarılmış olan hayatın daha sağlıklı, daha budalaca, daha yalandolan, daha zengin, çözülemez hayatla mücadelesi. Buna göre hayatla gerçek mücadelenin içinde olmak değil, tersine bir başka gerçekle olan bir tür hayat.

Ama o daha yüksek türden olmak ister. Burada bir hiyerarşisinin gerekli olduğu çeşitli türlerdeki hayatın hiyerarşisinin ilk sorunu olduğu ispat edilmelidir.

593

“O şöyle ve böyledir” inancı “o şöyle ve böyle” olmalıdır iradesine dönüştürülmelidir.

m) Bilim.

594

Bilim- o şimdiye kadar nesnelerin tam anlamıyla karışıklığının her şeyi “açıklayan” varsayımlarla bertaraf edilmesi idi, yani aklın kargaşadan nefret etmesi yüzünden. Bu aynı karşı irade (nefret) kendimi mütalaa ederken beni içimden yakalar: İç dünyayı ben de bir şema ile tablomsu olarak tasarımılamak isterdim ve ussal karışıklıktan kurtulmayı arzu ederdim. Ahlâk böyle bir basitleştirme idi. O insanı tanımış, bilinen olarak öğretti. Şimdi biz ahlâkı yok ettik. Biz kendi kendimiz için büsbütün belirsiz hale geldik. Ben kendi üzerime hiçbir şey bilmediğimi biliyorum. Fizik ruh için bir iyilik olarak ortaya çıkıyor: Bilim (tanımaya götüren yol olarak) ahlâkın bertaraf edilmesinden sonra yeni bir büyüye kavuşuyor. Ve biz burada sadece mantıksal sonuçları bulduğumuzdan, hayatımızı ona göre tertip etmeğe mecburuz, onu kendimize idame etmek amacıyla. Bu durum tanıyanlar olarak var oluş şartlarımızın üzerine pratik olarak bir tür düşünmemize vesile olmaktadır.

595

Bizim şartlarımız: Hiçbir Tanrı: Hiçbir amaç: Sonlu güç. Biz aşağıdakilere onlar için gerekli düşünüş tarzını düşünmekten ve şart olarak koştırmaktan çekinmiyoruz.

596

İnsan kuşağının hiçbir ahlâksal terbiyesi, tersine bilimsel yanılgıların zorlayıcı okulu gereklidir, çünkü “gerçek nefret uyandırır ve hayatı acılaştırır, şu şartla ki insan kaçınılmaz olarak yoluna itilmiş olmasın ve onun dürüstçe sağıgörüsünü trajik bir gururla üstlenmiş olmasın.

597

Bilimsel çalışmanın şartı: Ekibe inanış ve bilimsel çalışmanın öldükten sonra sürüp gitmesi, öyle ki tekil kişi boşuna çalışmamış olmanın güveni içinde o denli küçük bir yerde çalışabilsin.

Büyük bir felç vardır: Boşuna çalışmak, boşuna mücadele etmek.

X

Yığılmış, biriktirilmiş çağlar, ki orada güç, kendisinden geleceğin bir zaman sonra yararlanacağı kudret araçları bulunmuştur: Bilim ortalama istasyon olarak ki onda ortalama, çok katlı, daha karmaşık varlıklar doğal deşarjını ve tatminini bulurlar: Kendilerini eylemin caydırdığı kişiler.

598

Bir filozof başka türlü ve bir başkasıyla dinlenir: O, örneğin nihilizmde kendine gelir. Bir gerçeğin var olmadığına dair inanç, nihilistin inancı bilginin savaşçısı olarak kesintisiz sırf çirkin gerçekle mücadele eden bir kimse için el ve ayaklarını büyük bir nimettir, çünkü gerçek çirkindir.

599

“Olayın anlamsızlığı”: Buna inanış şimdiye kadarki yorumların sahteliğinin görülmesinin bir sonucu cesaretsizliğin ve zaafın, genellemesidir. -Zorunlu bir inanış değildir.

İnsanın kibri: Anlamı göremediği yerde onu yadsımadır!

600

Dünyanın sonsuz yorumlanabilirliği: Her yorum büyümenin ya da mahvolmanın (ölümün) bir belirtisidir.

Birlik (bircilik) ataletin (inertia) bir ihtiyacdır; yorumun çokluğu gücün işaretidir. Dünyanın tedirgin eden ve saklı karakterini yadsımak istememektir.

601

Barıştırmak isteğine ve barışseverliğine karşı. Buna keza monizmin her girişimi dahildir.

602

Bu perspektif (menazir) dünya, göz için olan bu dünya, dokunma ve kulak için çok sahtedir, çok daha ince bir duyu aparesi ile karşılaştırılırsa. Ama onun anlaşılabilirliği, bir bakışta görülebilirliği, uygulanabilirliği, pratikliği, güzelliği eğer duygularımızı inceltirsek sona erer: Keza tarihin olaylarını eni konu düşünürsek güzelliği yiter; amacın düzeni zaten bir yanılsamadır. Yeter, dünya ne derece yüzeysel ve ne denli daha kaba bağlamalı görünürse, o derece daha değerli, daha belirlenmiş, daha güzel daha önemli görünür. Dünyanın içine ne denli daha derin bakılırsa, bizim değer biçmemiz o derece silinir.

Önemsizlik (anlamsızlık) yaklaşıp! Biz dünyayı, ki onun değeri vardır, yaratmış oluruz. Bunu tanıyarak, gerçeğe tapılmasının da bir yanılmanın sonucu olduğunu anlarız. Ve ondan daha çok teşkil eden, basitleştiren, şekillendiren, zihinde uyduran gücü takdir etmelidir.

“Her şey sahtedir, her şeye izin vardır”.

Ancak bakışın belirli bir köreleşinde yalınlığa iradede güzel olan ortaya çıkar, “değerli” kendini açığa vurur: Aslında onun olduğunu bilmediğimidir.

603

Biz bir yanılmanın tahribinin bir gerçeği vermediğini, ortaya çıkarmadığını biliriz, tersine sadece bir parça gerçeksizlik daha çok olur, “boş mekânımızın” bir genişletilmesi, “ıssızlığımızın” büyümesi ortaya çıkar.

604

Tekbaşına bilgi ne olabilir? “Yorum”, bir şeyin içine anlamı koymak, “açıklamak” değil (ekseri hallerde şimdi bizzat sadece işaret olan bir eski anlaşılmaz hale gelen yorum üzerine bir yeni yorum). Hiçbir olgu bağlamı yoktur, her şey akıcıdır (değişken), kavranamazdır, elimizden kaçar, en devamlısı bizim görüşlerimizdir.

605

“Doğru” ve “yanlış” arasında tespit denilebilir ki olgu bağlamlarının tespiti yaratıcı vazedikten esasında ayrıdır, farklıdır, teşkil etmeden, şekillendirmeden ayrılır, egemenliği altına almaktan ve istemekten farklıdır, onun felsefenin mahiyetinden kaynaklanması gibi. Bir anlamı bir şeyin içine koymak. Bu ödev hiçbir anlamın onun içinde bulunmadığını var sayarsak, kayıtsız şartsız daima geriye kalır. Seslerde de durum aynıdır, ama ulusların kaderinde de öyledir: Onlar en farklı amaçlarda en farklı yorumlara ve çeşitli hedeflere elverişlidirler.

Biraz daha yüksek aşama bir hedef koymak ve bunun üzerine fiili olanı şekillendirmektir: Buna göre eylemin yorumu, sadece kavramsal olarak değiştirmek değildir.

606

İnsan sonunda nesnelerde onun içine sokup yerleştirdiğinden daha başka bir şeyi tekrar bulmaz. Tekrar bulmanın adı bilimdir, içine sokmaktır. Sanat, din, sevgi, gurur. O çocuk oyunu bile olsa her ikisinde devam etmeli ve her ikisine de cesaret göstermelidir. Biri tekrar bulmak diğeri -biz başkaları- içine yerleştirmek.

Bilim: onun iki yanı (cephesi): Birey bakımından; kültür kompleks bakımından ("seviyeler").

-Bu ya da şu yana yönelik aykırı gelen değerlendiriş.

Bilimin gelişimi "tanınmış" olanı giderek bir bilinmeyenin içine çözer: Ama o düpedüz bunun aksini ister ve içgüdüsünden yola çıkarak bilinmeyi bilene indirgemeyi amaçlar.

Özetle, bilim bir hükümlan (onun üzerinde) bir bilisizliği hazırlar, "tanımanın" asla ortaya çıkmadığı ve onun düşünüy görmeyin bir tür kibir olduğu, daha çoğu bizim sadece "tanımayı" bir imkân olarak geçerli kıldırmak için en cüz'i kavramı bile elimizde bulundurmamışımızın hissi. "Tanımanın" bizzat çelişik bir tasarım olduğu duygusu. Biz çok eski bir mitolojiyi ve insanın kendini beğenmişliğini o sert olguya aktarıyoruz: "kendinde şey" ne kadar azsa, "kendinde bilgi" de o denli az olur, kavram olarak bile müsaade edilemez. "Sayı ve mantık" ile, "yasalar" vasıtasıyla ayartı.

"Bilgelik" perspektif değerlendirmelerin üzerine girişimidir (Yani "güç istencinin üzerine"). O hayata düşmandır ve çözücü bir ilkedir, Hintlilerde olduğu üzere hastalık belirtisidir vs. kendine malediş gücünün zayıflatılışıdır.

Senin hangi bilisizlik içinde insan ve hayvanın yaşamakta olduğunu görmem yeterli değildir: Sen bilisizliğe yönelik iradeye de sahip olmalısın ve onu ek olarak öğrenmeyi bilmelisin. Bu tür bilisizlik olmaksızın bizzat hayatın imkânsız olacağını kavramana gerek vardır, onun kendisi altında canlı olanın kendini idame ettiği ve geliştiği şart olduğunu bilmelisin: Senin çevrende bilisizlikten bir büyük, sağlam çan.durmalıdır.

Bilim, doğanın kavramın içinde doğaya egemen olmak amacıyla değiştirilmesi bu "araçlar" hanesine dahildir.

Ama insanın amacı ve iradesi keza büyümelidir, bütüne olan ilişkisi içinde ona atfen.

Biz hayatın bütün kademelerinde en güçlü ve sürekli olarak talim edilen olarak düşünmeyi görüyoruz. Her bir algılamada ve görünen acı çekmede onu biliriz. Besbelli o bu sayede en kudretli ve en iddi-

alı hale gelir ve bütün diğer güçlerimizi devamlı olarak despotlaştırır. O sonunda “kendinde tutku” haline gelir.

612

Büyük duygusal heyecana olan hak. Tanıyan kişi için onu tekrar geri kazanmak. Kişinin beninin yok edilmesinden ve “nesnel olanın” aşırı değerlendirilmesinden, ona tapılmasından, onun putlaştırılmasından sonra bu alanda da yanlış bir hiyerarşi yaratıldı. Yanılgı tepe noktasına ulaştı, Schopenhauer şunu öğrettiğinde; düpedüz duygusal heyecandan kurtuluşa iradedden kurtulmada gerçeğe biricik nüfuz ediş, bilgiye nüfuz ediş mümkündür, iradeden kurtulan akıl nesnelerin gerçek, asıl mahiyetini görmekten başka bir şey yapamaz.

Aynı yanılgı in arte olarak şudur: Sanki bir şey iradesiz olarak seyredildiğinde güzel olurmuş gibi.

613

Duygusal heyecanların yarışması ve bir duygusal heyecanın akıl üzerine aşırı egemenliği.

614

Dünyayı “insanlaştırmak”, yani danyada kendimizi daha çok efendi olarak hissetmek.

615

Bilgi varlıklarının daha yüksek türünde şimdi daha gerekli olmayan yeni biçimlere de bürünür.

616

Dünyanın değerinin bizim yorumumuzdan kaynaklandığı doğrudur. -(belki de herhangi bir yerde insansal olandan daha başka yorumlar da mümkündür). Şimdiye kadarki yorumlar kendileri sayesinde bizim hayatta, yeni kudret iradesinde kudretin idamesi için perspektif değerlendirmelerdir, öyle ki insanın daha dar yorumların yenilmesini birlikte getirir ve her ulaşılan güçleniş ve kudret genişletiş yeni perspektifleri açar ve yeni ufuklara inanılması demektir, bu benim yazılarımın esasıdır, motifidir. Bizi bir parça ilgilendiren dünya sahtedird, yani bir olgu bağlamı değildir, tersine gözlemlerin cüz’i toplamının üstünde ve zihni uyduruştur; o olmakta olan bir şey, daima yeniden yer değiştiren ve asla gerçeğe yaklaşamayan bir sahteliktr. Çünkü “gerçek” diye bir şey yoktur.

617

Bir kez daha özet: Oluşa varlığın karakterini vurmak, bu kudrete yönelik en yüksek iradedir. İki misli tahrif, duyulardan ve akıldan

yola çıkararak, var olanın kalıcı olanın, eşit değerdekini vs. dünyasını elde etmek için var olanın bir dünyasını. Her şeyin yinelemesi (tekrar geri dönmesi) oluş dünyasının en aşkın yaklaşım, mülahazanın zirvesidir. Var olana izafe edilen değerlerden yola çıkılarak mahkûm ediş ve menmuniyetsizlik oluşun içindedir, varlığın böyle bir dünyası icad edildiği için böyle olmuştur.

Var olanın değişimleri (Vücut, Tanrı, ideler, doğa yasaları, formüller vs.)

“Var olan” görünüş olarak: değerlerin ters-yüz edilmesi: görünüş değer kazandırır.

Kendinde bilgi oluşun içinde mümkün değildir: Şu halde bilgi nasıl mümkündür? Kendi kendisi üzerine yanılgı, kudrete yönelik irade, aldanış iradesi olarak.

Oluş icad ediş olarak, istemek, kendini olumsuzlama kendi kendini yeniş olarak: Özne yok, tersine eylem, vazediş, yaratıcı oluş var: Sebepler ve sonuçları yok.

Sanat oluşun yenilmesi iradesi olarak, “ebedileştirmek” olarak, ama miyop, perspektife göre: Aynı zamanda küçük olanda bütünün eğilimini yineleyerek.

Bütün hayatın gösterdikleri toplu eğilimin küçültülmüş üstelik formülü olarak. Bu yüzden “hayatın” kavramının kudret iradesi olarak yeniden tespiti.

“Sebep ve sonuç” yerine olmakta olanın birbiriyle mücadelesi, çoğu kez hasının hüpürdete hüpürdete içilmesiyle; olmakta olanın sabit bir sayısı mevcut değildir.

Eski ideallerin onların hayvansal kökenini ve yararını gördükten sonra bütün olayın yorumu için kullanışsız olması; bütün bu ideallerin tümü mekanik kuramın kullanışsızlığı-anlamsızlığın izlenimini uyandırır hayata aykırıdır.

Şimdiye kadar ki isanlığın bütün idealizmi nihilizme dönüşmek üzeredir.

-Mutlak değersizliğe, hayatın anlamsızlığına çevrilmesi.

İdeallerin mahvı yeni ıssızlık; ona katlanmak için yeni sanatlar, biz denizde ve karada yaşayanlarız (amfibi).

Şart: Cesaret, sabır, “geri dönüş”süz, ileriye yönelik hiçbir hırs (not: Zerdüş bütün önceki değerlere karşı sürekli olarak parodik olarak davranır, zenginlikten dolayı).

Doğuda Güç İstenci

1. Mekanik Dünya Yorumu

618

Şimdiye kadar denenmiş olan dünya yorumlarından bugün mekanik olan ön planda muzaffer görünüyor. Besbelli o vicdan rahatlığını kendi tarafında görmektedir ve hiçbir bilim kendi kendinde başarıya ve ilerlemeye inanmamaktadır, yeter ki o mekanik prosedurların yardımıyla elde edilmiş olsun. Herkes bu prosedurları bilmektedir: “Akıl” ve “amaçları” elden geldiğince devre dışı bırakılır, buna ilişkin zaman süresinde her şeyden her şeyin olabildiği gösterilir. Eğer bir bitkinin ya da yumurta akının kaderinde olası amaçlılık basınç ya da itilimle açıklanırsa zarardan dolayı hoşlanılan bir ruh durumunun ifadesi olarak alaycı olarak gülümsenir: Kısacası, eğer öyle ciddi bir meselede mümkün olan en büyük budalalığın ilkesine bir şakamsı ifade kazandırılınakla bütün bir içtenlikle iltifat edilirse böyle olur. Bu arada düpedüz bu hareketinde içinde bulunan en seçkin düşünürlerde sanki bu kuralın bir deliği varmış gibi ve o deliğin er ya da geç onun en son deliği olabilirmiş gibi bir ön his, bir endişe kendini gösterir. Eğer en yüksek zaruretlerin içinde kalınırsa hiçe sayan bir kimseye yönelirse. Baskı ve itilimi bizzat açıklamak mümkün olmaz, ‘actio in distans’dan insan kendini alamaz: Kişi açıklayabilmeye olan inancını bizzat yitirmiştir ve ekşimsi bir tavırla açıklamak değil betimlemenin mümkün olduğu belirtilir, “boş mekânın” yadsınmasıyla dinamik dünya yorumun atom kitlecikleriyle kısa bir süre sonra fizikçilerin üzerine zorlu gücü eline geçireceği söylenir. Bu arada elbet Dinamiklik için bir iç nitelik kabul edilir.

619

Fizikçilerimizin Tanrı’yı ve dünyayı yarattıkları “enerji”nin muzaffer kavramının bir bütünlenmeye bir içirdesine ihtiyacı vardır: Benim “kudret iradesi” diye adlandırdığım, yani doyumsuz olarak kudreti göstermeye yönelik ya da kudretin kullanımına ve gösterilmesi-

ne yönelik doymayan bir şiddetli istek yaratıcı içgüdüye vs. Fizikçiler uzağa etkiden ilkelerinden bir türlü yakalarını kurtaramazlar; bir itici (ya da çekici güçten). Bunun hiçbir yararı olmaz: Bütün hareketleri, bütün “görüntüleri”, bütün “yasaları” sadece bir iç olayının belirtileri olarak kavramalıdır ve insanın benzetişimi olarak bu sona ulaşmak için kullanılmalıdır. Hayvanda kudret iradesinden onun bütün içgüdülerini çıkarsamak mümkündür; keza organik hayatın bütün fonksiyonları (etkinlikleri) bu bir kaynaktan doğar.

620

Acaba herhangi bir zamanda bir güç tespit edildi mi? Hayır, tersine büsbütün yabancı bir dile aktarılırsa etkiler saptanmıştır. Birbirini izleyen, düzenli olan şeyler yine de bizi öyle şımartmıştır ki biz ondaki bu mucizemsi olana şaşmayız.

621

Kendimize tasarlıyamadığımız bir güç boş bir sözcüktür ve bilimde hiçbir vatandaşlık hakkına malik olamaz: bize dünyayı tasarlanabilir kılmak isteyen ve bundan başka hiçbir işe yaramayan öyle adlandırılan saf mekanik çekim ve itme gücü gibi.

622

Baskı ve itme tarif edilemez derecede sonradan ortaya çıkandır. Bir şeyden istihraç edilen ve kökensel olmayandır. Evet o bir arada tutan ve baskı yapabilen ve itebilen bir şeyi şart koşar. Ama o nereden bir arada tutar?

623

Kimyada değişmeyen hiçbir şey yoktur: Bu bir görünüştür, sırf bir akademik önyargısıdır. Biz değişmez olanı kendimizle birlikte sürükledik, fizikçi baylar daima metafizikten alarak. Elmasın, grafitin (plombaj) ve kömürün özdeş olduğunu iddia etmek naif olarak yüzeysel bir bakışla mümkün olur. Niçin? Çünkü bir töz yitimini terazi ile tespit etmek mümkün değildir. Öyle olsun, şimdi onların ortak bir yanı var: Bizim göremediğimiz ve tartamadığımız değişmedeki molekül faaliyeti düpedüz bir maddeden başka bir şey yapar, spesifik başka nitelikleriyle.

624

Fiziki atoma karşı- Dünyayı kavramak için, onu hesap edebilmeliyiz. Onu hesapedebilmemiz için sabit sebeplerimiz olmalıdır; realitede böyle sabit sebepler bulmadığımızdan kendimiz için böylelerini

zihnen uydururuz. Onlara atomlar deriz. Bu atomistiğin (atom bilgisini) kökenidir.

Dünyanın hesaplanabilir olması, bütün olayların formüllerle ifade edilebilirliği gerçekten bir kavrama mıdır? Eğer onda her şey hesaplanabilirse ve formüllerle özetlenebilirse, bir müzikte ne kavranmış olur? Bundan sonra sabit sebepler, nesneler, tözler “kayıtsız şart-sız olan” yani zihnen uydurulmuştur. Bununla neye ulaşılmıştır?

625

“Hareketin” mekanistik kavramı orjinal olayın gözün ve dokunma melekesinin işaret diline bir aktarılışıdır.

“Atom” kavramı hareket ettirici gücün yuvası ve bizzat onun arasındaki ayrımdır. Bizim mantıksal psikolojik dünyamızdan doğan bir işaret dilidir. İfade araçlarımızı değiştirmek keyfimize kalmış bir şey değildir. Onun ne derecede sırf semiyotik (işaret bilimi) olduğunu anlamak mümkündür. Buna uygun düşen bir ifade tarzını talep etmek anlamsızdır: Bir sırf relasyonu ifade etmek bir dilin, bir ifade aracının mahiyetinden kaynaklanır... “Gerçek” kavramı anlamsızdır. “Doğru-yanlış”ın bütün alanı mahiyetlerin arasındaki bağlantıya denk düşer. “Kendinde” Şey’e değil. Hiçbir “kendinde şey” yoktur, ancak bağlantılar (relasyonlar) ilintiler mahiyeti kurarlar. Tıpkı kendinde bilim gibi bir şeyin var olmaması gibi.

626

Güç duygusu hareketten doğamaz: Duyum denilebilir ki hareketten ortaya çıkamaz.

“Bunun için de sadece görünen bir deney lehte delil teşkil eder: Bir tözde (beyin) aktarılan hareketle (tenbihler, uyarılar) hissediş sağlanır. Ama acaba o doğar mı? Hissedişin orada var olmadığını bir ispatı değil midir bu? Onun ortaya çıkan hareketin yaratış edimi olarak kavranması gerekmez mi bu ortaya çıkış? Bu tözün duygusuz durumu sadece bir varsayımdır. Bir tecrübe değildir. His buna göre tözün niteliğidir. Hisseden tözler vardır.

Belirli tözlerden hissi olmadığını anlamazmıyız? Hayır, biz sadece onların buna malik olduğunu bilmeyiz. Hissi hissetmeyen tözden çıkarsamak, açıklamak, mümkün değildir. Aşırı acelelik ah!

627

“Çekmek ve itmek” sırf mekanik bir anlamda tam bir fiksiyondur. (Yapıntı). Bir sözcük. Biz bir amaç olmaksızın bir çekimi düşü-

nemeyiz. Bir şeye egemen olmak, ya da onun kudretine karşı direnmek ve onu geri itmek iradesini. Biz bunu “anlarız”: Bu bizim ihtiyacımız olan bir yorum olabilir.

Kısacası: Nedenselliğe inanmanın psikolojik azmettirilişi bir olayın amaçları olmadan tasarlanmamasından kaynaklanır. Elbette bununla gerçek ve gerçeksizlik üzerine bir şey söylenmiş değildir (Böyle bir inanmanın haklı kılınışı). Causa’ya nedenselliğe inanış, inancın ortadan kalkmasıyla geçersiz olur. (Spinoza’ya ve onun nedenselliğine inançla).

628

Bizim olay için bir matematiksel bir formülümüz olduğu yerde bir şeyin tanınmış, bilinmiş olacağı bir yanılsamadır. O sadece belirtilmiştir, betimlenmiştir: Bundan çoğu değildir.

629

Ben eğer bir düzenli olayı bir formüle dökersem, bu takdirde bütün olayın belirtilmesini kolaylaştırmış, kısaltmış olurum v.s. Ama bir yasa tespit etmiş olmam, tersine onun nereden ortaya çıktığı sorusunu sormuş ve burada bir şeyin yinelenildiğini tespit etmiş olurum: Bir formüle ilkin tanınmayan güçlerden ve güç hareket ettiricilerinden bir kompleksin (bütünün) tekabül ettiği bir olasılıktır: Burada güçlerin bir yasaya itaat ettikleri öyle ki onların itaati sayesinde bizim her keresinde aynı olaya sahip olacağımız bir mitolojidir, efsanedir.

630

Ben kimyasal “yasalarının” sözünü etmekten çekinirim: Onun bir ahlâki kokusu var, tadı var. Tersine kudret orantılarının bir mutlak tespiti sözkonusu olmaktadır: Daha güçlü olan daha zayıf olana egemen olur, eğer o düpedüz bağımsızlık derecesini kabul ettiremezse. Burada bir acıma yoktur, hiç bir pardon yoktur, “yasalar karşısında” bir saygınlık duyuş yoktur.

631

Belirli olayların değişmez olarak birbirini izlemesi bir “yasanın” mevcudiyetini ispatlanmaz, tersine iki ya da daha çok güçler arasında bir kudret ilintisini ortaya koyar. Ama bu orantının düpedüz kendine eşit kaldığını söylemek şu demektir: “Bir ve aynı güç bir başka güç de olamaz. Burada birbirini izleme sözkonusu olmamaktadır, tersine birbirinin içine geçiş sözkonusu olmaktadır, içinde tek tek izleyen momentlerin kendilerini sebepler ve sonuçlar olarak şartlı kılmadığı bir süreç sözkonusudur.

“Eylemin” eylemciden ayrılışı olayın olayı oluşturan ayrılışı sürecin süreç olmayandan ayrılışı, tersine devamlı olarak töz, nesne, cisim, ruh v.s. oluşu olayı kavramanın girişimidir “var olanın” kalıcı olanın bir tür kaydırılması ve pozisyon değiştirmesi olarak. Bu eski mitoloji “sebeup ve sonuç”a inancı tespit etmiştir, o dilsel gramatik fonksiyonlarda sabit bir biçim bulduktan sonra.

632

Sıra takip ederek birbirini izlemenin “düzenliliği” sanki burada bir kurala uyulmakta gibi bir mecazi ifadesidir. Bir olgu bağlamı değildir. Keza “kanuniyet” de değildir. Biz sıranın daima yinelenen tarzını ifade etmek için bir formül buluruz: Bununla bir “yasa” keşfetmiş olmalıyız. Sıraların sonuçların yinelenmesi sebebi olarak bir güç de keşfetmiş olmalıyız. Bir şeyin şöyle ve böyle olup bitmesi burada bir varlığın itaati sayesinde bir yasaya yasa yapıcısına karşı daima şöyle ve böyle davrandığı şeklinde yorumlanır. Oysa yasa bir yana başka türlü davranması için özgürlüğü olabilirdi. Ama düpedüz öyle oluşu ve başka türlü olmayışı bir yasaya atfen şöyle ve ve böyle davrandığının yasasına atfen değil, şöyle ve böyle yaratıldığı içindir. Sadece bu şu demektir: Bir başkası olamaz şunu bunu yapması için o özgür de değildir, tersine şöyle ve böyle olduğu için. Hata burada onun içine bir öznenin uydurulmasıdır.

633

Birbirini izleyen iki durum, biri “sebeup”, diğeri sonuç yanlıştır. İlk durumun ortaya koyacağı bir şey yoktur. İkinciye hiç bir şey ortaya çıkarmamıştır.

Kudret itibariyle birbirine eşit olmayan unsurların birbirleriyle mücadelesi sözkonusudur: Güçlerin yeni bir hazırlığına ulaşılır, kudretin diğerkudrete olan ölçüsüne göre. İkinci durum birincisinden esasında ayrıdır (onun etkisi, sonucu değildir). Önemli olan nokta mücadele içinde bulunan faktörlerin diğerkudret miktarlarıyla ortaya çıkmasıdır.

634

Mekanizmin Eleştirisi. Eğer burada popüler güçleri uzaklaştırırsak, “zorunluluk” ve “yasa” kavramlarını, birincisi sahte bir inecburiet, ikincisi sahte bir özgürlüğü dünyanın içine koyarız. “Nesneler” (olaylar) düzenli olarak davranmazlar, bir kurala göre hareket etmezler. Olaylar nesneler diye bir şey yoktur (Bu bizim fiksiyonu-

muzdur). Onlar bir mecburiyetin altında hareket etmezler zorunluluğun zorlaması altında davranışta bulunmazlar. burada itaat edilmez: Çünkü bir şeyin öyle olduğu gibi olması, öyle güçlü, öyle zayıf, bu bir itaatin ya da bir kuralın ya da bir zorlamanın sonucu değildir...

Direncin ve aşırı gücün derecesi -Bütün olaylarda sözkonusu olan budur. Eğer biz hesap edişin kolaylıkla kullanımı için bunu formüllerle ve "yasalarla" ifade etmesini bilirsek, bu bizim için daha iyi olur. Ama bununla bir "ahlâkı" dünyanın içine yerleştirmiş olmayız, öyle ki onu itaatkar olarak düşünürüz. Hiçbir yasa yoktur: her kudret her an son mantıksal sonucunu çıkarır. Düpedüz başka türlü olamamak hesaplanabilirlik buna dayanır.

Bir kudret quantımı (miktarı) ika ettiği etki ve ona direnen ile belirtilir. Aslında düşünülebilecek olan bir 'adiophorie' (nötürlük) yoktur. Ruhen, manen egemen olmak iradesi ve kendini bu egemenliğe karşı savunmak vardır. Kendini idame ediş yoktur. Her atom bütün varlığın içine etki eder. Eğer biz zihnimizde bu güç istenci yayılmasını silersek, o da zihnen ortadan kalkar. Bu sebepten mekanik düzenden yok sayılamayacak olan, kendini yok saymaksızın silinmeyecek olan karakterini ifade edildiği bir miktar "güç istenci" diye adlandırıyorum. Bu dünyanın sonuçtan bir görülür dünyaya aktarılması göz için bir dünya "hareket" kavramıdır. Burada bir şeyin hareket ettiğine dair zihninin emrine verilir. Bu arada bir parça atomun fiksiyonunda ya da onun soyutlanmasında, dinamik atomda etki eden bir nesne daima düşünülmüştür, yani biz kendisine bizi ayartarak saptıran duyuların ve dilin alışkanlığından hâlâ dışarıya çıkabilmiş değiliz. Özne, nesne, eylemin bir eylemcisi onun yaptığını birbirinden ayırdık: Bunun sırf bir işaretler sistemi olduğunu ve reel olan bir şeyi belirtmediğini unutmayalım. Hareketin bilgisi olarak mekanik insanın duyular diline zaten bir aktarılışıdır.

635

Bizim hesap yapabilmemiz için birimlere ihtiyacımız vardır: Bu sebepten böyle birimlerin var olduğu kabul edilemez. Biz birim kavramını "Ben" kavramından aldık, bizim en eski inanç düsturumuzdan ortaya çıkardık eğer kendimizi birimler telakki etmeseydik bu takdirde "nesne" kavramını asla oluşturmazdık. Şimdi, oldukça geç olarak, bizim ben kavramımızın tasarımının bir reel birimin garanti-

si olmadığını kesinkes biliyoruz. Buna göre mekanistik dünya kuramını ayakta tutabilmek için, bizim iki fiksiyonla ifa ettiğimiz şu yan şartı ileri sürmemiz gerekir: Hareket kavramı (duyularımızın dilinden alınmıştır) ve atom kavramı (birim (vahdet) pisişik tecrübemizden doğmuştur). Onun şartı bir duyuların önyargısı ve bir psikolojik önyargıdır.

Mekanik bilimi eşlik eden görüntüleri (olayları) buna ilaveten imbilimsel (semiotik) olarak duyusal ve psikolojik ifade araçlarıyla formüle eder (Bütün sonucun hareket olduğu, hareketin varolduğu, bir yerde bir şeyin hareket ettirildiği). O nedensel güce ilintili değildir.

Mekanistik dünya o şekilde hayal edilmiştir ki sadece göz ve dokunma melekeleri bir dünyayı tasarlar (“hareket ettirilmiş” olarak). Öyle ki onlar hesap edilebilirler. Öyle ki nedensel birimler zihnen uydurulmuştur, “nesneler” (atomlar), ki onların etkisi sabit kalır (Yanlış özne kavramının atom kavramına aktarılışı).

Buna göre fenomanel olarak: Sayı kavramıyla, nesne (özne kavramı) kavramının birbiriyle karıştırılması, fiil kavramının (sebeplmanın etkisinden (sonucundan) ayrılması), hareket kavramının (göz ve dokunma). Biz daima bunda gözümüze, psikolojimize sahibiz.

Eğer bu katkı maddelerini elimine edersek, bu takdirde hiçbir nesne geride kalmaz, tersine dinamik kuantumlar, diğer dinamik kuantumlarla, bir gerilimin ilişkisi içinde olurlar ki bu dinamik kuantumların mahiyeti bütün diğer kuantumlara olan orantısından ibarettir, onların üzerine ika ettikleri “etkiden” ibarettirler. Kudret iradesi bir varlık, bir oluş değildir, tersine bir taşkın duygudur (pat-hos), içinden ancak neden sonra bir oluşun bir etkilemenin ortaya çıktığı en ögesel olgudur.

636

Fizikçiler “gerçek bir dünyaya”, onun türüne inanırlar: Bir sabit, bütün varlıklar için aynı olan atom sistemizyonuna zorunlu hareketlerin içinde olduğunu, öyle ki onlar için “görünen dünya” genel olarak zorunlu varlığın kendi türünden her varlığa açık olan yanına indirgenir. (Nüfuz edilebilir ve tertip ve tanzim edilmiş bir de “öznel” kılınmıştır), ama onlar bunda yanılgı içindedirler. Onların tespit ettikleri atom o bilinç perspektivizminin mantığına göre bize açıktır,

bununla bizzat bir öznel fiksiyondur. Onların tasarladıkları bu dünyaya hayali öznel dünya hayalinden kesinkes mahiyeti itibariyle farklı değildir: O sadece düşünülen duyularla inşa edilmiştir zihinde, ama kesinkes kendi duyularımızla... Sonunda onlar onu bilmeksizin bu mutlu karşılaşmada (konstellasyon) bir şeyi devre dışında bıraktılar kendisi sayesinde her bir güç merkezinin -sadece insan değil- kendinden yola çıkarak bütün diğer dünyayı inşa ettiği, yani onu gücünde ölçtüğü, dokunduğu, şekillendirdiği zorunlu perspektivizmi unuttular. Onlar perspektifleri vazeden gücün “gerçek” varlığın içine dahil etmeyi unuttular akademik dilde konuşursak özne oluşu.s Onlar bunun “geliştirilmiş”, eklenmiş olduğunu belirtirler, ama kimyacı bile ona ihtiyaç gösterir: evet o özel varlıktır ki şöyle ve böyle tepki ve karşı tepki göstermek için belirlenmiştir, duruma göre.

Perspektivizm sadece spesifik olanın karmaşık biçimidir. Benim tasavvurum, her bir spesifik cismin bütün mekana egemen olmaya ve gücünü genişletmeye çaba harcamasıdır ve onu yaymasıdır (Onun kudret iradesi). Ve onun genişlemesine karşı direnen her şeyi geri itmek çabasını göstermesidir. Ama o diğer cisimlerin aynı çabalarına rastlar ve onlarla birlikte hazırlıkta bulunmakla son bulur (“birleşmek”). Ki onlar onun için yeterli akrabalık arzederler.- Öylece birlikte kudrete yönelik fesatta bulunurlar ve süreç devam eder...

637

Inorganik alanında da bir enerji atomu için sadece ona komşuluk sözkonusu olur: Uzaktaki güçler denkleşirler. Burada perspektif olanın çekirdeği gizlidir ve bir canlı varlığın niçin kesinkes “bencil olduğu” anlaşılır.

638

Dünyanın güçten bir miktara tasarruf ettiğini varsayalım, böylece her kudret kaydırılmasının, herhangi bir yerde toplanmasının bütün sistemi bağımlı kıldığı, şartlı kıldığı belirgindir. Şu halde ardarda nedensellik yanında yanyana ve birbiriyle de mevcuttur.

639

“Tanrı” kavramı için idame etmek için biricik imkan: Tanrı'ya başboş sürüklenen, harekete geçiren güç olarak değil, onu azami durum bir dış dünya etkilerini devre dışında bırakan (epoche) olarak, iradeye yönelik kudretin gelişiminde bir nokta olarak düşünmek gerekir ki onun içinden gelişimin devamı önce, ona kadar ile açıkla-

mak uygun olur. Mekanistik olarak değerdendirilirse, toplu oluşun enerjisi sabit kalır. Ekonomik olarak değerdendirilirse, o bir zirveye kadar yükselir ve oradan tekrar bir ebedi devr-i daimin içinde alçalır. Bu "kudrete yönelik irade" kendini yorumda, güç tüketiminin tarzında ifade eder. Enerjinin hayata ve en yüksek derecede hayata dönüşmesi buna göre hedef olarak görünür. Aynı miktar enerji gelişimin farklı kademelerinde farklı şeyler ifade eder.

Hayattaki büyümeyi oluşturan şey daima daha az güçle daima daha çoğuna ulaşan daima tutumlu ve hesabını sürdüren ekonomidir. İdeal olarak en küçük harcamanın ilkesi...

640

Organizmaların meydana gelişinde insan kendini hazır ve orada var düşünür: Bu olayda gözle ve dokunma ile ne algılanmış idi? Ne sayılara dökülmelidir? Hangi kurallar hareketlerde ortaya çıkmaktadır? Şu halde: İnsan bütün olayı kendisi için göz ve dokunma için bir olay olarak tertip ve tanzim etmek ister, bundan dolayı hareketler olarak: O formüller bulmak, bu tecrübelerin muazzam kitlesini basitleştirmek ister bütün olayın duyular insanına ve matematikçiye indirgenmesi. İnsansal deneylerin bir sayımı sözkonusudur. İnsanın ya da daha çok insanın gözünün ve kavram melekесinin bütün nesnelerin ebedi tanığı olduğunu varsayalım.

641

Ortak bir beslenme olayı ile bağlanmış, birleştirilmiş olan güçlerin çokluğuna biz "yaşamak" diyoruz. Mümkün kılınışın aracı olarak bu beslenme olayına öyle adlandırılan hissetmek, tasarlamak, düşünmek dahildir. Bu demektir ki; 1. Bütün diğer güçlere karşı bir direniş 2. Bunların şekil ve ritmine göre tertip ve tanzim edilişi 3. Kendine katmaya ya da ayraştırmaya atfen bir değerdendiriş.

642

İnorganik olanın ve organik olanın birleştirilmesi her bir güç atomunun icra ettiği itici güçten kaynaklanır. "Hayat" farklı savaşanların kendi bakımlarından eşitsiz olarak büyüdüğü yerde güç (pozisyonlarının) süreçlerinin devamlı bir biçimi diye tarif edilmelidir. İtaate de bir direnmenin ne derecede içkin olduğu; kendi gücünden keşinkes vazgeçilmemiştir. Keza emretmekte hasmın mulak gücünün yenilmediğinin, kendine katılmadığının, çözülmediğinin itirafı gizlidir. "itaat etmek" ve "emretmek" savaş oyununun biçimleridir.

Güç istenci yorumlanır (bir organın teşkilinde bir yorum sözkonusu olur:) O sınırlandırır, dereceleri belirler, kudret farklarını tespit eder. Sırf kudret farklılıkları o sıfatla hissedilebilmezler: Orada her diğer büyümek isteyen değerine göre yorumlayan büyümek isteyen bir şeyin var olması gereklidir. Onda eşittir. Gerçekte yorum bir şeye egemen olmak için bir aracın kendisidir. (Organik süreç sürekli olarak yorumu şart koşar.)

Daha büyük karmaşıklık, kesin ayırım, nihai olarak oluşmuş olan organların yanyanalığı ve orta halkaların yitmesiyle fonksiyonlar. Eğer bu, yetkinlik ise bu takdirde kendisi sayesinde egemen, şekillendirici, emredici güçlerin daima kudretinin alanını çoğalttığı ve onların dahilinde tekrar basitleştirdiği organik süreçte bir kudret iradesi ortaya çıkar: büyüünüz imperatifi (emri).

“Akıl” daha yüksek hayatın, yaşamanın yükseltilmesinin emrinde sadece bir araç ve gereçtir. Ve iyiye gelince, onu Platon’un (ve ondan sonra Hıristiyanlığın) anladığı gibi o bana hatta hayatı tehlikeye atan, hayata iftira eden, hayatı olumsuzlayan bir ilke olarak görünmektedir.

“Soyaçekim”in büsbütün açıklanamaz olduğu ve açıklama için kendisinden yararlanılamaz olduğu ve tersine belirtmek, bir sorunun tespiti için kullanılmaya elverişli olduğu bilinen bir şeydir. Düpedüz bu “intibak yeteneği” için de geçerlidir. Filhakika onun tam olgunluğa erdirilmiş olduğunu var saysak da morfolojik anlatımla hiçbir şey açıklanmış olmaz, ama muazzam bir olgu bağlamı betimlenmiş olur. Bir organın herhangi bir amaç için kullanılması ile bir şey izah edilmiş olmaz. ‘Causa finalis’ ile (illeti gaiye) c’ausa efficiens’ ile olduğu üzere bu nesnelerde bir şey açıklığa kavuşturulamaz. “Causa” kavramı sadece bir ifade aracıdır, daha çoğu değildir; belirtmek (adlandırmak) için bir araç.

Örneğin, belleğimize kendisini soyçekimde ve gelişmede, biçimlerde açığa vuran analogiler olarak bir başka bellek vardır. Bizim icadımız olarak ve deneyde bulunmamız için gereçlerin yeni amaçlar için kullanımında bir icad vs. Bizim “bilincimiz” diye adlandırdığı-

mız şey idamemizin ve büyümemizin bütün önemli olaylarında ma-
sumdur ve bir kafa bir makineden daha çoğunu inşa edecek kadar
ince olamaz ki bu arada her organik süreç bunun çok üzerindedir.

647

Darvinizme karşı. -Bir organdan yararlanış bir meydana gelişimi
açıklamaz, bunun tam aksini ortaya koyar. Kendisi esnasında bir ni-
teliğin olduğu en uzun zamanı bireyi idame etmez ve o ona en
azından dış özel hal ve şartlarla ve düşmanlarla mücadelesinde yarar-
lı olmaz.

Sonunda “faydalı” olan nedir? Neye atfen yararlı diye sormalıdır?
Örneğin bireyin devamına yararlı olan şey onun gücüne ve görkemi-
ne müsait olmayabilir; bireyi ayakta tutan, idame eden şey onu aynı
zamanda gelişiminde sınırlı tutabilir ve durdurabilir. Diğer yandan
bir eksiklik, bir yozlaşma o diğer organların tenbih edicisi olarak et-
ki ederse en yüksek faydayı sağlayabilir. Keza bir zaruret durumu
onu sınırlı tuttuğu ve kendini israf etmediği bir ölçüye indirmekle
varoluş şartı olabilir. Bireyin kendi kısımlarının mücadelesi olarak
(besin, yer v.s. uğruna) gelişimi tek tek kısımların zaferi kazanması-
na, egemen olmasına dumura uğramasına, “diğer kısımların” “organ
olmasına” bağlı olabilir.

“Dış hal ve şartların” etkisi Darwin’de saçmalık derecesinde aşırı
değerlendirilmiştir: Hayat sürecinde önemli olan nokta düpedüz “dış
özel hal ve şartlardan yararlanan, onları sömüren düpedüz şekillen-
diren, içten dışa doğru biçimler yaratan muazzam zorlayıcı güçtür.
İçten itibaren oluşturulan yeni biçimler bir amaca yönelik olarak bi-
çimlendirilmemiştir, ama kısımların mücadelesinde yeni bir biçim
kısmi yararlanma ile ilintili olmayabilir bu takdirde kullanımına gö-
re daha yetkin olarak kendini nihai bir ölçüde şekillendirebilir.

648

Gelişimin temposunun hızlandırılmasına atfen “faydalı” gelişt-
irilmiş olanın mümkün mertebede tesbitine ve devamlılığına atfen
daha başka faydalı olandır.

649

Darvince Biyolojinin anlamında “yararlı” şu demektir: Diğerleriyle
savaşta kendini müsait kılıcı olarak gösterendir. Ama bana fazlalık
duygusu, daha güçlü olmanın hissi, savaşta yarar bütünü bir ya-
na bırakılırsa gerçek ilerleme olarak görünmektedir. Bu histen ancak
savaş iradesi doğar.

Fizyologlar “hayatı idame ediş” içgüdüsünü bir organik varlığın ana içgüdüsü olarak tespit ederken düşünmelidirler. Her şeyden önce canlı bir şey gücünü deşarj etmek ister: “Idame ediş” sadece bunun sonuçlarından biridir. Gereksiz teleolojik ilkeler karşısında dikkatli olunmalıdır. Buna (hayatı idame edişin, bütün kavramı dahildir).

Protoplazmada en alt ve kökensel etkinliği kişinin nefisini idame ediş iradesinden çıkarılması mümkün değildir, çünkü o nefsi idame-nin sınırladığı miktardan saçma bir tarzda daha çoğunu içine alır ve her şeyden önce o kendisini ayakta tutar dağılıp yok olmaması için bununla kendini idame etmez her şeyden önce. Burada egemen olan güdü düpedüz kendini idame etmemeyi istemekle açıklanabilir: açlık bir yorumdur ki birbirine eşit olmayan çok karmaşık organizmalara göre (açlık özelleştirilmiş olan içgüdünün sonraki biçimidir, işbölümünün bir ifadesidir, onun üzerinde hükmeden bir güdünün hizmetinde bir ifadesidir).

Açlığı ‘primum mobile’ (ilk hareket etmeyen ettirici) olarak kabul etmek mümkün değildi, nefsi idame olarak da değil. Açlık az beslenmenin sonucu olarak kavranırsa, şu demektir: Açlık artık egemen olmayan kudret iradesinin sonucu olarak. Burada kesinkes bir kaybın yeniden sağlanması sözkonusu değildir. Ancak daha sonra, kudret iradesi tatmini için başka yollardan gitmesini öğrendikten sonra iş bölümüne binaen organizmanın kendine mal etme ihtiyacı açlığa indirgenir, yitirilmiş olanın yeniden telafisi ihtiyacına indirgenir.

Biyologlarda sahte “diğerkâmlık” la alay: Amiblerde çoğalma saf-ranın atılması katıksız çıkar olarak görünür. Kullanışsız maddelerin dışarıya atılması.

Bir protoplazmanın ikiye bölünüşü eğer güç kendine mal ettiği sahipliğin artık üstesinden gelemese ortaya çıkar: Doğurma bir güçsüzlüğün sonucudur.

Erkek hücreler açlıktan dişileri arayıp bulursa ve onun içinde kendini yitirirse, doğurma bir açlığın sonucudur.

Daha zayıf olan daha güçlü olana beslenme kılığından yaklaşıp, o sığınmak ister, onunla mümkünse birleşmek ister. Daha güçlü olan bunun aksine kendinden defetmek ister, o bu tarzda mahvolmak istemez. Bunun aksine büyümede ikiye bölünür ve daha çok parçalara bölünür. Birliğe yönelik itilim ne denli büyükse, o derecede zayıflık sonucu çıkarılır; değişmeye, farka ve iç dağılışına yönelik itilim ne denli çoksa, o derece çok güç orada var demektir.

Yaklaşmak içgüdü- Ve bir şeyi geri itme içgüdü- inorganik ve organik dünyada bağlıdır. Bütün ayırma bir önyargıdır.

Her bir güç kombinezonunda güç istenci daha güçlü olana direnerek, daha zayıf olanın üzerine atılarak daha doğrudur. Nato bene: Süreçler "mahiyet" olarak.

Kudret iradesi sadece direnişlerde kendisini açığa vurur; buna göre o kendisine direneni arar, bu nokta sahte ayaklarını uzatırsa ve çevresini yoklarsa protaplazmanın kökensel eğilimidir. Kendine inalemiş ve ve katış her şeyden önce tahakküm etmek istemektir, bir biçimlemedir, kendini onda oluşturmak ve değiştirmektir, sonunda en tahakküm edilen saldırganın kudret alanına büsbütün geçmiştir ve onu çoğaltmıştır. Eğer bu kendine katış olup bitmezse, başarıya ulaşmazsa, bu takdirde oluşum dağılıp yok olur; ve ikilik kudret iradesinin sonucu olarak ortaya çıkar: Fethedilenin elden çıkarılmaması için kudret iradesi iki irade olarak birbirinden ayrılır (özel hal ve şartlarda aralarında bağlantısını büsbütün elden çıkarmadan).

"Açlık" kudrete yönelik ana içgüdü daha manevi bir çehreye büründükten sonra sadece daha dar bir uyumdur.

"Edilgen" nedir? İleri giden harekette engellenmektir. Şu halde direncin ve tepkinin bir davranışıdır.

"Etkin" nedir? Kudrete yöneliktir. "Beslenme" sadece istihraç edilmiştir; kökensel olan her şeyi kendi içine almak istemektir.

"Doğurma" sadece istihraç edilmiştir: Kökensel olarak. Bir iradenin yetersiz olduğu yerde, bütün kendine mal edileni organize etmek için bir karşı irade yürürlüğe girer, ki o çözülmeyi icra eder, kökensel irade ile bir mücadeleden sonra bir yeni teşkilatlandırma merkezi oluşur. "Sevinç" - kudret hissi olarak (kederi şart koşarak).

1. Organik (dirimsel) fonksiyonlar ana iradeye geri aktarılmış olarak, kudret iradesine çevrilmiş olarak ve onun içinden koparılmıştır.

2. Kudret iradesi beslenme, mal-mülk, gereçler, uşaklar (itaat edenler) ve egemen olanlara yönelik irade olarak kendini özelleştirir. Beden örnek olarak. Daha güçlü irade daha zayıf olanlara komuta eder. Iradeden iradeye yönelik olmayan hiçbir nedensellik yoktur. Mekanistik olarak açıklanamaz.

3. Düşünmek, hissetmek, istemek bütün canlı olanda. Kudret hissinin bir engelle (ritmik engellerle ve dirençlerle daha güçlü olarak) uyarısı ne denli farklı bir zevk sağlar. Öyle ki o bu sayede artar. Buna göre her zevkte (sevinçde acı içkindir. Eğer zevkin çok büyük olmasını istersek, acılar çok uzun süre ve yayın gerilimi muazzam olmalıdır.

4. Manevi (zihni) fonksiyonlar. Şekillendirme iradesi, benzer kılmak iradesi vs.

b) İnsan

Vücudun rehberliğinde- Tut ki “ruh” çekici ve giz dolu bir düşünce olsun, ki ondan filozoflar kendilerini haklı olarak sadece istemiyerek ayrılmışlar olsun. Belki de artık buna karşı değiş tokuş etmeyi öğrendikleri şey daha çekici ve daha esrarengiz olduğunu kabul edelim. Bütün organik oluşun, bütün en uzak ve en yakın geçmişinin tekrar canlı ve elle tutulur olduğu insanın vücudu onun içinden geçerek, onu aşarak ve onun dışına çıkarak muazzam, işitilmemiş bir büyük ırmağın aktığı izlenimi uyandırır: Vücut eski “ruhtan” daha çok şaşırtıcı bir düşüncedir. Bizim en kendi mülkümüz, en kesin varlığımız olarak bütün çağlarda vücudumuzda işler daha iyi gitmiştir, ruhtan daha çok “ben”imize inanılmıştır (ya da ruha ya da özneye, akademi dilinde onun şimdi ruh yerine söylendiği gibi). Hiç kimse midisini bir yabancı Tanrısal mide olarak anlamak fikrine kapılmamıştır: Ama onun düşünceleri “esinlenmiş olarak”, değer biçmeleri bir Tanrı tarafından üflenmiş olarak, içgüdüleri karanlıkta etkinlik olarak kavramak, insanın bu eğilimi ve beğenisi (zevki) için insanlığın bütün yaşlarından belgeler vardır. Şimdi bile sanatçılar arasında ve hangi dünyadan onlara yaratıcı düşüncenin doğduğu sorulursa bir tür şaşkınlık ve karar verememe hali bol bol ortaya çıkar.

Onlar, eğer bu şekilde ne sayesinde en iyi yaratışın mümkün olduğu ve yaratıcı düşüncenin geldiği sorulursa, bu arada masumluk ve çocukça bir utanma duygusuna kapılarak bu benimle oldu, zarları atan elimdi demeye cesaret edemezler. Bunun aksine mantıklarında ve dindarlıklarında mecbur edici sebebi gören, hatta o filozoflar ve dindarlar vücutlarını bir aldaniş (yenilen ve savuşturulan bir aldaniş) görmekten kendilerini alamadılar, beden bundan uzak kalmadığı gibi budalaca fiiliyatı tanımamaktan geri kalmadılar ki onun üzerine en garip deliller kısmen Paulus'da, kısmen de Vedanta felsefesinde bulunmaktadır. Ama inancın güçlülüğü eninde sonunda ne anlama gelir ki? Bu sebepten o daima çok budalaca bir inanç olabilir! Burada bunun üzerine düşünölmelidir.-

Ve sonunda, eğer vücuda inanç sadece bir mantıksal sonucun sonucu ise: Diyelim ki o yanlış bir kıyasdı, idealistlerin iddia ettikleri gibi. O bizzat ruhun inanırılığındaki bir soru işareti değil midir? Diyelim ki o bu şekilde yanlış kıyasların sebebi olmaz mı? Diyelim ki çokluk, mekân, zaman ve hareket (ve bedenselliğin varlığına inanın bütün şartları ne olursa olsun) yanılgılar olacaktır. Bu durum bizi bu gibi şartlara hazırlamış olan ruha karşı ne müthiş güvensizlik uyandıracaktır. Yeter, vücuda inanış bir zamanlar ruha inanıştan daha güçlü bir inançtı. Onu yok etmek isteyen bir kimse bununla düpedüz ruhun otoritesine inancı da en esaslı bir ölçüde zayıflatır.

Beden Egemenlik Oluşumu Olarak

Bedendeki aristokratlık, egemen olanların çoğunluğu (hücrelerin ve dokuların mücadelesi).

Kölelik ve işbölümü: Daha yüksek tip sadece bir aşağı tipin bir fonksiyona indirilmesiyle mümkün olur.

Sevinç ve keder karşıtlıklar değildir. Kudret duygusu. “Beslenme” doymayan maledişin, kudret iradesinin sadece bir sonucudur. “Doğurma” egemen hücrelerde güçsüzlükte dağılıp yok olmanın ortaya çıkması, maledileni örgütlemek için.

Şekillendirici güç, daima yeni “maddeyi” stok olarak bulundurmaya ister. (Daha çok güç). Bir organizmanın yumurtadan oluşturduğu yapı bir şaheserdir.

“Mekanik görüş”: Niceliklerden başka hiçbir şey istemez: Ama güç nitelikte bulunur. Buna göre mekanistik sadece olayları betimleyebilir, açıklayamaz.

“Amaç”. Bitkilerin zekâsından yola çıkarak.

“Yetkinleştiriş” kavramı: Sadece daha büyük karmaşıklık değil, tersine daha büyük kudrettir de (Sadece daha büyük kitle olmasına gerek yok). İnsanlığın gelişmesinin sonucu: Yetkinleştirme gereçlerinin en büyük insan miktarının oluşturulduğu en kudretli kişiliklerin meydana getirilmesinden ibarettir (Yani en zeki ve en hareketli gereç olarak).

661

Niçin bütün etkinlik, bir duyu organı ki de sevinç doğurur? Çünkü önce bir engel, bir baskı mevcuttu. Ya da daha doğrusu çünkü bütün eylem bir yenme, egemen olmadır ve kudret hissinin çoğalmasını sağlar. Düşünüşteki sevinç. Sonunda o sadece kudret hissi değildir, tersine yaratmanın ve yaratılanın sağladığı zevktir. Çünkü bütün etkinlik bir “eserin” bilinci olarak bilincimize girer.

662

Yaratmak- Seçilenin seçilmesi ve bitirilmesidir (Bütün iradi edimde bu önemli olandır).

Amaçlardan ortaya çıkan bütün olay kudretin çoğaltılması amacına indirgenebilir.

Eğer biz bir şey yaparsak, bu takdirde bir güç hissi doğar, çoğu kez yapmadan önce, yapılacak olanın tasarımında (kendimizi üstesinden geleceğimize inandığımız bir düşmanın, bir engelin bize görünmesinde olduğu gibi.) Daima eşlik ederek. Biz içgüdüsel olarak bu güç hissinin davranışın sebebi olduğunu, onun “güç” olduğunu sanırız. Nedenselliğe inancımız güce inanmadır ve onun etkisine inanmadır; yaşantımızın bir aktarılışıdır: Ki bu arada biz gücü ve güç duygusunu özdeşleştiririz. Ama güç hiçbir yerde nesneleri hareket ettiremez; hissedilen güç “kasları hareket ettirmez”. “Bizim böyle bir süreç üzerine hiçbir tasarımı yoktur. “Gücün hareket ettirici olarak hareketinin zorunluluğu üzerine de tecrübe edinemeyiz. Güç zorlayan olmalıdır. Biz sadece birinin diğerini izlediğini biliriz. Biz ne mecburiyeti, ne de birinin öbürünü izlediğinin iradi olduğunu bilmiyoruz. Nedensellik mecburiyetin onu izleyen olayın içine düşünülmesiyle sağlanır. Belirli bir “kavramak” bu şekilde husule gelir, yani biz olayı insanlaştırdık”, “daha tanıdık” kıldık: Bilinen, güç hissiyle bağlantılı olan zorla elde etmenin alışkanlıkla bilinenidir.

Ben kolumu uzatmayı amaçlıyorum; diyelim ki ben insan vücudunun fizyolojisi ve onun hareketinin mekanik yasaları üzerine çok az birşey bilmekteyim halkın içinden gelen bir adam olarak, olup bitenle karşılaştırılırsa aslında bu amaçtan daha bulanık, (belirsiz), daha solgun, daha belirli olmayan ne vardır ki? Diyelim ki ben en zeki menikçiyim ve burada uygulanan formüllerin üzerine özel olarak bilgilendirilmiş biriyim, bu takdirde ben kolumu bur nebze daha iyi ya da daha kötü uzatmam. “Bilişimiz” ve “eylemimiz” bu halde birbirlerine soğuk dururlar: iki farklı ülkedeymiş gibi. Diğer yandan: Napolyon bir seferin planını ifa ediyor. Bu ne demektir? Burada planın ifasına dahil olan her şey bilinmektedir, çünkü hepsinin emredilmesi gereklidir. Ama burada genel olanı yorumlayan, o anın zaruretine intibak ettirecek olan, gücün ölçütünü bilen madurlara gerek vardır ve şart koşulmuştur.

Biz eskiden beri bir davranışın, bir karakterin, bir insan varlığının değerini kendisi uğruna eylemde bulunulan, davranılan, yaşanmış olunan amacın içine yerleştirdik: Zevkin bu aşırı duyarlılığı sonunda tehlikeli bir dönüşme gösterir. Olayın amaçsızlığı ve niyetsizliği bilincin giderek daha çok ön planına girdiğini var sayalım, bununla genel bir değerini ortadan kaldırmaya hazırlanmış görünür: “Her şeyin hiçbir anlamı yoktur” bu melankolik sentez şu demektir “Bütün anlam amaçtır ve bu amacın büsbütün mevcut olmadığını var sayalım, bu takdirde tamamen anlam” da yok demektir. O takdirde uygun olarak hayatın değerini ölümden sonraki bir hayatın içine kaydırmak zorunda kalınmıştır. Ya da idelerin ilerleyen gelişiminin içine ya da insanlığın ya da halkın ya da insanları aşan bir fikre yerleştirilmiştir. Ama bununla sonu gelmeyen bir amaçlar zincirine gelinmiştir: Sonunda kendine dünya sürecinde bir yer ayırmak zorunda kalınmıştır (Belki de şeytanlığa uymayan perspektifle onun hiçliğe yönelik bir süreç olduğu).

Buna karşı “amaç” daha sert bir eleştiriye ihtiyaç gösterir: Bir davranışın bir amaç sayesinde asla ortaya çıkamayacağını görmelidir: Amaç ve aracın yorumlar olduğu, bu esnada bir olayın belirli noktalarının altının çizildiği ve başkalarının sırtından ve yani ekseri kişilerin sırtından ayrılıp seçildiği; yani çoğulları her defasında bir şey amaca binaen yapıldığında esastan farklı ve başka bir şeyin olup bittiği ve her bir amaçlı davranışa atfen güneşin yaydığı kızgın sıcaklığın sözümona amaçlılığı ile bunun ona benzediği bilinmelidir: Aşırı büyük kitle harcanmıştır: Hesaba girmeyen bir kısmın “amacı” vardır, “anlamı” vardır. Bir “amacın” kendi amaçlarıyla betimlenemez, belirli olmayan bir işaret (im) olduğu, ki o hüküm olarak, “irade” olarak kuşkusuz kumanda edebildiği, ama bunun için itaat eden ve mümareseler geçirilmiş olan gereçlerin şart koşulduğu, ki onların belirlenmiş olmayanın yerine sabit büyüklükleri koyduğu bilinmelidir. (Bu demektir ki amaç ve araç koyan daha akıllı, ama daha dar akıllardan bir sistemi hayal ederiz, bizim biricik bilinen “amacımıza” “bir davranışın sebebinin” rolünü izafe edebilmemiz için, ki bunun için bizim buna hiçbir hakkımız yoktur. Aslında bu bir sorunu çözmek, sorunun çözülüşünü gözlemimize açık olmayan bir dünyanın içine yerleştirmek demektir.

Sonunda: Niçin bir “amaç” etkileyen güçlerin, ki onlara amaca uygun davranışa sebep olurlar değişmelerinin sırasında bir eşlik eden olay olmasın? Olup bitenin ne olduğuna dair yön bulmamıza yararı olan bilincin içine atılan sararıp solmuş bir işaretin tablosu olmaz mı? Olayın bizzat belirtisi olarak, onun sebebi olarak değil diyemez miyiz? Ama biz bununla bizzat iradeyi eleştirdik: Bilincin içinde iradenin edimi olarak ortaya çıkan şeyi sebep olarak kabul etmek bir yanılsama değil midir? Bütün bilinç olayları bir zincirin sadece son halkaları, sadece nihai olaylar, ama ard arda oluşları zahiri bir bilincin yüzeyinde ardarda kalmakla şartlanan olaylar değil midir? Bu bir yanılsama olabilir.

667

Bilim bizi istemeğe sürükleyen ne olduğunu sormaz. O bunun tersine istenmiş olduğunu yadsır ve bir şeyin büsbütün başka olup bittiğini ilere sürer. Kısacası, “iradeye” ve “amaca” inanış bir yanılsamadır der. O davranışların motiflerini sormaz, sanki onlar davranıştan önce bilincimizin içindeymiş gibi. Tersine o davranışı olaylardan bir mekanik gruba parça parça böler ve bu mekanik hareketin ön tarihini (öyküsünü) arar. Ama onu hissetmenin, duymanın, düşünmenin içinde aramaz. Bu sebepten o asla açıklamayı kabul etmez: Duyum onun malzemesidir düpedüz, ki o açıklanmak zorundadır. Onun sorunu düpedüz: Duyumlara sebebi olarak el atmaksızın dünyayı açıklamaktır. Çünkü böyle yapılırsa, evet duyumların sebebi diye görmek icap eder. Onun ödevi behemehal çözümlenmemiştir.

Şu halde; ya hiçbir irade, bilimin varsayımı ya da özgür irade. Sonuncu görüş kendimizi kurtaramadığımız egemenlik duygusudur, eğer varsayım ispat edilmiş olsa da.

Sebeup ve sonuca ilişkin popüler inanç özgür iradenin her sonucun sebebi olduğu şartına dayandırılmıştır. Ancak buradan yola çıkarak bizde nedensellik hissi doğmuştur. Her sebebin sonuç olmadığı, tersine daima sebep olduğu hissi buradan kaynaklanır, şu halde, eğer irade sebep ise. “iradi edimlerimiz zorunlu değildirler” Bu “irade” kavramından kaynaklanır. Sonucun (etki) sebepten sonra olması zorunludur. Biz öyle hissederiz. Bizim istemimizin de her halde bir mecbur olmak olduğu bir varsayımdır.

“İstemek”, hırsla istemek demek değildir, çaba harcamak, şiddetle istemek değildir: O bundan kumanda etmenin teessürî heyecanı ile ayrılır.

Hiçbir “istemek” yoktur, sadece bir şeyi istemek vardır: Bu ruh durumundan hedefi çözemeyiz. Bunu bilgi kuramcılarının yaptıkları gibi. Onların anladıkları gibi “istemek”, “düşünmek” gibi ortaya çıkmaz. O bir katıksız fiksiyondur (Yapıntı).

Bir şeyin emredilmesi istemeğe dahildir (elbette bununla iradenin tenbih edilmesi demek değildir belirtilmek istenen).

O genel gerilim ruh durumu ki onun sayesinde bir güç hareket etmeye, harekete geçmeğe yönelir, bir “istemek” değildir.

“Keder” ve “sevinç” hükümlerin akla gelebilen yargıların en budalaca ifade araçlarıdır. Bununla elbet burada bu tarzda sesini duyan hükümlerin budala olmak zorunda kalmaları demek istenmemiştir. Bütün sebeplendirmenin ve manıklılığın bir yana bırakılması bir tutkulu sahip olmak istemeye ya da kaldırıp atmaya yönelik indirgemedeki evet ya da hayır, faydası yadsınamaz olan bir buyursal kısaltmadır. Bu sevinç ve kederdir. Onun kökeni aklın merkezi alanındadır; onun şartı sonsuz derecede hızlandırılmış olan algılamadır, düzenlemedir, idraç etmedir (altlama) sonradan hesaplama, mantıken sonuç çıkarmadır: Sevinç ve keder daima son fenomenlerdir, “sebepler” değildirler.

Kederi ve sevinci neyin harekete geçirdiği üzerine karar kudretin derecesine bağlıdır. Cüz’i miktardaki kudretine atfen tehlike ve azmettiriş olarak en çabuk savunma biçiminde görünen aynı şey daha büyük güç bolluğunun bilincinde bir şehvetli tahrik, sevinç duygusunu sonuç olarak doğurabilir. Bütün sevinç ve keder hisleri topyekün faydalılığa, zararlılığa göre bir ölçmeyi şart koşar. Buna göre bir hedefin (ruh durumu) istenmesinin ve araçlarının seçiminin buna ilaveten olup bittiği bir alanı. Sevinç ve keder asla (kökensel olgular) değildirler.

Sevinç ve keder duyguları içlerinde zihni merkezin belirli ortaya çıkan değişimlerin değerinin toplam değer olarak tespit edildiği aynı zamanda karşı faaliyetin devreye sokulduğu irade tepkileridir.

“Duygusal heyecanlara” inanış. Duygusal heyecanlar aklın bir konstrüksiyonudur, var olmayan sebeplerin zihnen uydurulmasıdır. Bizim anlamadığımız bütün bedensel ortak hisler zihnen yorumlanır, yani şahıslarda, yaşantılarda vs. de kendini şöyle ya da böyle hissetmek için bir sebep aranır. Buna göre bizim kötü ruh durumumuzun sebebi olarak zararlı bir şey, tehlikeli bir şey, yabancı bir şey şart koşulur. Filhakika o ruh durumumuzun düşünürlüğü uğruna kötü ruh durumumuza ilâveten aranır. Beyne sık sık akın eden kan akışları boğulmanın hissiyle “öfke” olarak yorumlanır. Bizi öfkeye tahrik eden şahıslar ve meseleler fizyolojik durumun harekete geçirilmelelerine yol açarlar. Sonradan, uzun bir alışmada belirli olaylar ve ortak hislerin ruh durumuna yol açar ve özel olarak o kan tıkanmasına, tohumların doğmasına sebep olur. Yani komşulukla. Biz bundan sonra teessüri heyecan harekete geçirildi deriz.

Sevinç ve kederde zaten hükümler sokuludur. Tahrikler onların kudret hissini artırıcı ya da azaltıcı olmalarına göre ayrılırlar.

İstermeğe inanış. Bir mekanik hareketin sebebi olarak bir inanış ikame etmek mucizeli bir inançtır. Bilimin mantıksal sonucu biz dünyayı kendimize hayaller içinde tanıdık kıldıktan sonra bizim duygusal heyecanları, hırslı isteklerimizi, irademizi de düşünülür kılmanızı talep eder.

Yani onları yadsımamızı ve zihnin yanılgıları olarak görmemizi ister.

İradenin özgürlüğü ya da özgürsüzlüğü? Hiç bir “irade” yoktur: O tıpkı “madde” gibi aklın basitleştiren bir konsepsiyondur (Tasavvuru). Bütün davranışlar mekanik şekilde mümkün olarak hazırlanmış olmalıdır, istenmeden önce. Ya da “amaç” beyinde çoğu kez ancak her şey ifası için hazırlanmışsa ortaya çıkar. Amaç bir iç tenbih-tir, daha çoğu değil.

Bir davranışın en yakın ön tarihi bununla ilintilidir: ama bir ön tarihi zamanda çok gerilerdedir ve geleceğe ilişkin olarak yorumlar: Tekil davranış çok daha kapsamlı bir sonraki olgunun bir halkasıdır. Daha kısa ve daha uzun süreçler birbirinden ayrı değildir.

Raslantının Kuramı. Ruh son derece akıllı ve yaratıcı sürekli olarak seçen ve kendini besleyen bir varlıktır (Bu yaratıcı güç alışagelmış olarak gözden kaçırılır ve sadece “edilgen” diye kavranır). Ben etkin gücü tanıdım, raslantının ortasında yaratıcı olanı, raslantı bizzat yaratıcı itilimlerin (dürtülerin) sadece çarpışmasıdır.

Olayın muazzam çokluğunda bir organizmanın dahilinde bizim için bilinçli kısım sırf bir araçtır: Ve azıcık “erdem”, “diğerkâmlık” ve buna benzer fonksiyonlar tam bir köktenci tarzda diğer toplu olay tarafından kendi tam ahlâksızlığı içinde tekzip edilir. Biz organizmamızı tam ahlâksızlığı içinde incelemkte iyi ediyoruz...

Hayvansal fonksiyonlar bütün güzel durumlardan ve bilinç yüksekliklerinden milyonlarca kat daha önemlidir: Sonuncular bir fazlalıktır, eğer onlar bu hayvansal fonksiyonlar için gereçler olmak zorunda değillerse. Bütün bilinçli hayat, ruhla birlikte akıl, yüreğiyle ve iyiliğiyle, erdemiyle kimin hizmetinde çalışıyor? Araçların mümkün mertebede yetkinleştirilmesinin hizmetinde (beslenme, yükselme aracı) hayvansal fonksiyonların araçlarının yetkinleştirilmesinin hizmetindedir her şeyden önce hayatın yükseltilmesi için. “Beden” ve “ten” dediğimiz şeydedir tarif edilemez derecede önem: Bakiye küçük bir aksesuardır. Hayatın bütün zincirini örmeği sürdürmenin ödevi ve o şekildeki ip-lik giderek daha kudretli olsun- Budur ödev. Ama şimdi yürek, ruh, erdem, aklın ilkesel ödevi ters-yüz etmek için kelimenin tam anlamıya suikast girişiminde bulundukları görülmektedir. Sanki onlar hedeflemiş gibi. Hayatın yozlaşması bilincin olağanüstü yanılığa elverişliliğine bağlıdır. O en az içgüdülerle dizginlenir bu sebepten en uzun süre ve en esaslı şekilde yanlış müdahalede bulunur (hata yapar).

Bu bilincin hoş ve nahoş hislerine göre insan varlığının değeri olup olmadığı ölçülür. Kendini beğenmişliğin bu açıkça haddini bilmezliğinden daha başka bir şey düşünülebilir mi? o evet sadece bir araçtır. Hoş ve nahoş duygular da sadece araçtırlar.

Değer nesnel olarak nerden ölçüsünü alır? Sadece yükseltilen ve teşkilatlandırılan kudretten.

Bütün değerlendirmenin değeri. Benim şartım eylemciyi tekrar onu kavramsal olarak içinden dışarıya çektikten sonra ve böylece ey-

lemi boşalttıktan sonra tekrar eylemin içine almakır; bir şeyi yapmaktır “hedef”, “amaç”, “amaç”ı tekrar eylemin içine almaktır.

Bütün “amaçlar”, “hedefler”, “anlamlar” bütün olayın içerdği bir iradenin sadece ifade tarzları ve değışmeleridir: Kudret iradesinin. Amaçlar hedefleri, amaçları olmak denilebilir ki içgüdü bütün eylemde ve istekte bunun için istemek daha güçlü olmak istemek, büyümek istemek buna ilavetenaraçları istemek demektir bütün eylemde ve istemekle en genel ve en alt içgüdü düpedüz bu yüzden en tanınmıyan ve gizli kalınıştır çünkü pratikte biz daima onun emrine itaat ederiz, çünkü biz bu emirizdir...

Bütün değer biçmeler bu bir iradenin hizmetindeki sadece sonuçlar ve daha dar perspektiflerdir: Değer biçmenin kendisi yalnızca bu kudret iradesidir.

Varlığın eleştirisi bu değerlerin herhangi birisinden bakılarak saçma ve yanlış anlaşılan bir şeydir. Onda bir yok olma süreci başlatıldığını varsaysak da bu süreç bu iradenin hâlâ hizmetinde bulunur.

Varlığın kendini değerlendirmek! Ama değer biçişin kendi bu varlıktır. Biz hayır demek suretiyle ne isek o olduğumuzu yapmış oluruz. Bu insan varlığını yargılayan tavrın saçmalığını görmelidir ve bundan sonra onunla aslında neyin olup bittiğini kestirmeye çalışmalıdır. O belirtiseldir.

Değer Biçmelerimizin Kökeni Üzerine

Biz bedenimizi mekânsal olarak açabiliriz ve bundan sonra tıpkı bir yıldız sistemi gibi büsbütün aynı tasarımı olur, artık organik ile inorganik arasındaki ayrım artık göze çarpmaz. Önceleri yıldızların hareketlerini amacın bilincinde olan varlıkların etkileri olarak açıklıyorlardı. Artık buna gerek kalmamıştır ve bedensel harekete binâen de ve değişmesine atfen de uzun zamandan beri artık amaç koyan bilinçle işi idare edemeyiz. Hareketlerin her şeyden büyük olan miktarı bilinçle bir ilişki içinde değildir asla, duyumlarla da bir alış-verişi yoktur. Duyumlar (hisler) ve düşünceler her anki sayısız olaylara nisbeten (oranla) son derece cüz'idirler ve enderdirler.

Bunun aksine bizim en büyük bilgimizin bile gizini çözemediği en küçük olayda bir amaçlılığın egemen olduğunu algılarız, fark ederiz. Önceden tedbir alış, bir seçme, bir biraraya getiriş, yeniden iyileştirmek vs. Kısacası daha yüksek ve bir bakışta gören akla izafe edilmesi gereken bir etkinliği karşımızda buluruz. Onun bilincinde olmadığımız. Biz bütün bilinç üzerine daha cüz'i düşünmeyi öğrenmeliyiz: Biz kendi Ben'imiz için kendimizi sorumlu kılmayı unutmuyoruz, çünkü bilinçli, amaç koyan varlıklar olarak bunun en küçük bir kısmıyızdır. Her an çok sayıdaki etkilerden, örneğin hava, elektrik hemen hemen hiçbir şeyi hissetmeyiz: Bizim asla duyumumuza vasil olmamalarına ve bizi sürekli etkilemelerine rağmen yeterli güçlerin mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Sevinç ve acı bir hücrenin, bir organın bir diğer hücreye, bir diğer organın üzerine etki ika eden sayısız tahriklere karşı çok ender ve nadir olaylardır.

Artık bilincin alçak gönüllülüğünün (tevazuunun) çağıdır. Biz son olarak bilinçli Ben'in kendini o yüksek, bir bakışta gören aklın hizmetinde sadece bir gereç olarak anlarız: O zaman şunu sorabiliriz: Acaba bütün bilinçli istemek, bütün bilinçli amaçlar, bütün değer biçmeler kendileriyle esasında farklı olan bir şeyin ele geçirilmesinin gerektiği sadece araçlar mıdır? Bunun bilincin dahilinde görül-

mesinden farklı olarak. Biz sevincimiz ve kederimiz söz konusudur sanırız. Ama sevinç ve keder kendilerinin sayesinde bir şeyi meydana getireceğimiz, bilincimizin dışında bulunan bir şeyi ortaya koyabileceğimiz araçlar olamaz mı? Bütün bilinçli olanın ne denli yüzeyde kaldığı gösterilmelidir.

Nasıl ki davranışla davranışın tasarımı birbirinden farklı ise, bir davranışın öncesinde neyin olup bittiğini o derece az bilebiliriz. Bizim “İradenin özgürlüğü”, “sebeup ve sonuç” ne derece fantastik duygulardır: Düşünceler ve hayaller, sözler nasıl ki düşüncelerin işaretleri ise, her bir davranışın iskandil edilmezliği de o denli belirgindir: Bütün övmenin ve yermenin yüzeyliliği: Bizim içinde bilinçli yaşadığımız icad ve hayal gücü ne denli önemlidir! Biz nasıl ki bütün sözlerimizde icadların (teessüri heyecanların da) sözünü edersek ve insanlığın birleştirilmesi bu icadların intikal ettirilmesine ve devam ettirilmesine dayanmaktadır. Oysa esasında gerçek birleşme (doğurma sayesinde) bilinmeyen yolundan gitmektedir. İnsanları acaba bu ortak icadlara inancı değiştirir mi gerçekten? Yoksa bütün ideler ve değer biçmeler sistemi bilinmeyen değişimlerin sadece bir ifadesimidir? Gerçekten iradeler, düşünceler, amaçlar, değerler mevcut mudur? Belki de bütün bilinçli hayat bir ters yüz hayal değerleridir. (aynadaki hayal). Her ne kadar değer biçme bir insanı belirler görünse de esasında daha başka bir şey olup biter. Kısacası: Tabiatın etkisinde amaç koyan bir ‘Ben’i kabul etmeksizin amaçlı olanı açıklayabildiğimizi varsayalım, sonunda bizim belki de amaçlar koymamız, istememiz vs. özünde başka olan bir şey için bir işaret dili olmayacak mıdır? Yani istenmeyen ve bilinçli olmayan bir şey? Organik olanın o doğal amaçlılığının en ince olasılığı, ama bundan farklı olmayan bir şey değil mi?

Kısacası belirtirsek diyebiliriz ki ruhun bütün gelişiminde beden söz konusu olmaktadır. Daha yüksek bir beden oluştuğu bunun hissedilir olan tarihidir. Organik olan şey daha yüksek kademelere yükselmektedir. Bizim tabiatı tanımamıza ilişkin hırslımız kendisi sayesinde bedenün yetkinleşmek istediği bir araçtır. Ya da bunun daha doğrusu: Bedenin beslenmesini, oturma tarzını, yaşama tarzını değiştirmek için yüzbinlerce tecrübe yapılmaktadır: Bedendeki bilinç ve değer biçmeleri, sevincin ve acının bütün türleri bu değişimlerin ve tecrübelerin emareleridir. Eninde sonunda insan söz konusu değildir: insan yenilmelidir.

Dünya Yorumları Ne Oranda Egemen Olan Bir İçgüdünün Belirtileridir?

Artistik dünyü değerlendirmesi: Kendini hayatın önüne koymak. Ama burada estetik görüşün analizi, onun gaddarlığa indirgenişi, güven duygusu, yargıç olmanın ve dışta olmanın hissi yoktur. Sanatçıyı bizzat almalıdır: Ve onun psikolojisini ele almalıdır v.s. (Oyun güdüsünün gücün bırakılması, değişmeden sevinç duyma, kendi ruhunun yabancı olana basılması, dercedilmesi, sanatçının mutlak bencilliği vs. gibi), o hangi içgüdüleri süblime etmektedir?

Bilimsel dünya değerlendirmesi: Bilime yönelik psikolojik ihtiyacın eleştirisi. Kavramsal kılmak istemek, pratik, yararlı, sömürebilir yapmak isteme: Ne derecede estetiğe karşıdır? Tek başına değer, ne sayılabilir ve hesaplanabilir? Bir ortalama (sıradan) insan ne derece bu arada ağırlık kazanmak ister? Eğer tarih bu tarzda ele geçirilirse ne korkunçtur? Üstün olanın yargılayanın ülkesi. O hangi içgüdüleri süblime eder?

Dini dünya değerlendirmesi. Dindar insanın eleştirisi. Ahlâksal insan değil, tersine güçlü ruh yükselişlerinin derin bunalımların insanı ki o ilkleri şükranla ya da kuşkuyla yorumlar ve kendinden çıkarmaz (Sonucuları da değil). Özünde kendini özgür hissetmeyen insan, o ruh durumlarını, itaat içgüdülerini süblime eder.

Ahlâksal dünya mülâhazası. Sosyal hiyerarşi hisleri evrene kaydırılır: Yerinden oynatılmamak, yasa, ki onlar uyum ve aynı (eşit) düzen haline gelirler, çünkü en yüksek olarak takdir görürler ve en yüksek yerde aranır. Evrenin üzerinde ya da evrenin ardında.

Ortak olan nedir: Egemen içgüdüler de denilebilir ki en yüksek değer mercileri olmak isterler, evet, yaratıcı ve hükmeden güçler olarak mütalaa edilmeyi arzu ederler. Bu içgüdülerin birbirlerine karşı düşmanı olmaları ya da karşılıklı itaat altına almaları (sentetik olarak bağlamaları ya da egemenliklerini değiştirmeleri anlaşılır bir şey-

dir). Ama derin bir muhalefeti o derece büyüktürler ki tatmini istedikleri yerde derin bir ortalama ölçüsündeki insan düşünülebilir.

678

Bizim olası bilgilerimizin kökeni daha önceki değer biçmelerde aranmamalı mıdır? Onlar bize o derece katılmışlardır ki bizim ana stokumuza dahil değil midir? Öyle ki aslında sadece daha genç ihtiyaçlar en eski ihtiyaçların sonucuyla kavga ederler.

Dünyayı şöyle ve böyle görmekle, hissetmekle, yorumlamakla organik (canlı) hayat bu perspektifte kendini yorumla idame eder. İnsan sadece bir birey değildir, tersine yaşamasını sürdüren topyekün organik olanın belirli bir çizgide bunu sürdürmesidir. Onun varlığını sürdürmesi ile bir cinsin (her ne kadar geliştirilse de) yorumlamalarla mevcut olduğunu, yorum sisteminin değişmediğini ispat eder. Bu “uyumdur”.

Bizim yeterli olmayışımız, idealimiz vs. belki de bu kendimize katılan bir parça yorumun, bizim perspektif bakış açımızın mantıksal sonucudur. Belki de canlı hayat sonunda bundan mahvolacaktır. Nasıl organizmaların işbölümü aynı zamanda kısımlarının dumura uğraması ve zayıflaması ise, sonunda bütün için ölümü getirirse, o da böyledir. Canlı hayatın, onun en yüksek şeklinin de yok olması mecburidir, tıpkı bireyin mahvoluşu gibi fitridir.

679

Kişileşme, evrim kuramının bakış açısından değerlendirilirse, birin ikiye sürekli bölünmesi ve keza bireylerin az bireylerin kazancına mahvolması, ki onlar gelişimi sürdürürler, aşırı kitle her keresinde ölür (“beden”).

Ana fenomen: Sayısız birey az sayıdakilerin uğruna kurban edilmelidir: Bunun mümkün kılınması. İnsan kendini aldatmamalıdır: Halklar ve ırklarda durum tamamiyle böyledir. Onlar tek tek insanların değerli bireylerin, ki onlar büyük süreci devam ettirirler, ortaya çıkarılması için “bedeni” oluştururlar.

680

Tekil bireyin cinsin, gelecek kuşakların çıkarını göz önünde bulduğunu ileri süren kurama karşı, kendi çıkarının sırtından bunu sağladığı sadece görünürdür.

Bireyin cinsel içgüdüye muazzam bir önem verdiği onun cins için öneminin bir sonucu değildir, tersine doğurmak bireyin asıl işidir ve

buna binaen onun en yüksek çıkarıdır, onun en yüksek kudret ifadesidir (tabiatıyla bilinçten bakılarak hüküm verilmemiştir, tersine bütün kişiliğin merkezinden görülerek bu hükme varılmıştır.)

681

Şimdiye kadarki biyologların ana yanlışları: Burada söz konusu olan insan cinsi değil, tersine daha güçlü etki ika etmesi gereken bireylerdir (çoğunluk sadece bir araçtır).

Hayat iç şartlarımızın dış şartlara intibakı değildir, tersine içten dışa doğru giderek daha çok "dışı" kendine itaatkâr kılan ve katan kudret iradesidir.

Bu biyologlar (dirimciler) ahlâksal değer biçmelerini devam ettirirler (Diğerkâmlığın (Altruizm) kendinde daha yüksek değeri, hükmetme iptilasına karşı savaş, yararsızlığa (faydasızlığa), paye ve sınıf düzenine (hierarchy) karşı düşmanlık).

682

Ego'nun (Ben'in) ahlâki olarak itibardan düşürülmesiyle doğa biliminde, insan cinsinin (nev'inin) aşırı değerlendirilişi elele gider. Ama insan nev'i Ego (Ben) gibi yanılısamadır: Yanlış bir ayırım yapıldı. Ego (Ben) halkalardan zincirinde sırf bir birlik olmaktan yüz kez daha çoğudur; o zincirin kendidir, kesin ve insan nev'i bu zincirlerden çokluğun sırf bir tecridi (soyutlama) ve onun kısmi benzerliğidir. Çoğu kez iddia edildiği üzere, bireyin insan nevi'ine feda edildiği de, bu kesin bir olgu bağlamı değildir: tersine bir hatalı yorumun örneğidir.

683

"İllerleme" kör inancının bir ünlü fizyolojinin ünlü etkinliğinin formülü şudur: "L'animal ne fait jamais de progres comme espèce. L'homme seul fait de progrès comme espèce."

684

Darvin'e karşı: İnsanın evcilleştirilmesi: Onun hangi kesin değeri olabilir? Ya da denilebilir ki bir evcilleştirişin kesin bir değeri var mıdır? Bu sonuncusunu yadsımamız için sebepler mevcuttur. Darwin ekolü bizi bunun aksine inandırmak için kuşkusuz büyük çabalarda bulunmaktadır. O evcilleştirmenin etkisinin derin, evet hatta temellendirici olabileceğini düşünmektedir. Şimdilik biz eskiye sınırsız sarıyalım: Şimdiye kadar evcilleştirmek sayesinde büsbütün yüzeysel bir etkinin ispatlanmasından daha başka bir şey ispat edilememiştir,

bunun aksine bir yozlaşmaya yol açılmıştır. İnsanın elinden ve yetiştirmesinden kaçan her şey onun hemen hemen derhal tekrar doğal durumuna geri dönmektedir. Tip sabit kalmaktadır: Doğayı doğasız kılmak mümkün olmamaktadır: "Dénaturer la nature".

Varoluşun uğruna mücadeleye zayıfça yaratıkların ölümüne ve en kaba saba olanın, sağlam olanın ve en iyi yetenekli olanın hayatta kalacağına inanılmaktadır; buna binaen yaratıklar için yetkinliğin sürekli büyümesi hayal edilmektedir. Biz bunun aksine yaşamak uğruna savaşta, raslantı zayıf olanlara o şekilde yararlı olmaktadır ki güçlülere olduğu gibi aynı rolü oynamaktadır, biz buna kendimizi inandırdık. Hilenin gücü ekseriya çıkarla birleştirmekle, insan neviilerinin doğurganlığı tahrip edilışin şanslarına şayanı dikkat raporunda doğrudan doğruya ilinti içinde bulunmaktadır. Doğal seleksiyon (istifa, seçme) aynı zamanda yavaş ve sonsuz bir değişme tahsis edilmektedir, ayrılmaktadır: Her bir çıkarın intikal ettiği ve onu izleyen kuşaklarda giderek daha güçlü olarak ifadesini bulduğuna inanılmaktadır. (Oysa ırsilik o derece kaprislidir); belirli varlıkların (yaratıkların) özel hayat şartlarına mutlu uyumları tevarüsle kaldıklarında onun çevrenin etkisiyle ele geçirildiği açıklanmaktadır.

Ama bilinçsiz bir seleksiyon (istifa, seçim) örneklerini hiçbir yerde görmek mümkün değildir. (Kesinlikle değildir). Birbiriyle en çok çelişen bireyler birleşmekte, aşırıları kitlenin içine karışmaktadır. Her şey tipini ayakta tutabilmek için rekabet etmektedir; onları belli tehlikelere karşı koruyan dış işaretlere sahip olan varlıklar tehlikesiz yaşadıkları yerde özel hal ve şartlara maruz bu özelliklerini yitirmezler... Eğer onlar giysi onları gizleyemeyecek olan yerlerde oturlarsa, bu takdirde hiçbir zaman çevreye yaklaşmazlar.

Onların kendi ırkımızın güzellik içgüdüsünü çok aşan bir tarzda en güzellerin bir seleksiyonunun ortaya çıkması abartılmıştır. Gerçekte en güzel çok mirastan yoksun edilmiş yaratıklarla, en büyük en küçük ile birleşir. Biz hemen hemen erkeçik ile dişiciği her türlü raslantısal karşılaşmadan çıkar sağladığını ve kesinlikle kendilerini güç beğenen göstermediklerini hemen hemen daima görürüz. İklim ve besin ile değişme -ama gerçekte mutlaka lakayt...

Hiçbir geçiş biçimleri yoktur. Varlıkların büyüyen gelişimi iddia edilir. Bunun için her türlü temel mevcut değildir. Her tipin sınırı vardır. Onu aşacak olan hiçbir gelişme yoktur. Oraya kadar mutlak düzenlilik egemendir.

Benim toplu görüşüm. -Birinci ilke: insan nev'i olarak (tür olarak) ilerlemenin içinde değildir. Daha yüksek tiplere ulaşılır, ama onlar devam etmezler. Türün seviyesi yükseltilmez.

İkinci ilke: Tür olarak insan herhangi başka bir hayvanla karşılaştırılırsa hiçbir ilerleme kaydetmez. Toplu hayvan ve bitki dünyası alçakta olandan yüksekte olana gelişmez... Tersine her şey aynı zamanda gelişir ve birbirinin üzerinde ve içiçe olur bu gelişme ve birbirine karşı cereyan eder. En zengin ve en karmaşık biçimler, -çünkü "daha yüksek tip" bundan çoğunu dile getirmez- daha kolayca mahvolurlar... Sadece en aşağı tipler görünür bir ölümsüzlüğe sarılırlar. İlklerine ender olarak erişilir ve güçlkle kendilerini yukarıda ayakta tutarlar. Sonuncular kendileri için tehlikeye maruz kılan bir doğurganlığa sahiptirler. İnsanlıkta da değişen lütuf ve lütuksuzluk altında daha yüksek tipler gelişimin mutluluk halleri en kolay mahvolurlar. Onlar her türlü yozlaşmaya maruzdurlar... Onlar aşırı uçlardır ve buna göre hemen hemen yozlaşmışlardır. Güzelliğin kısa devamı, dehanın, Caesar'ın kısa sürmesi 'sui generis'dir. Biricik. Ona eşit olanlar kuşaktan kuşağa kalıtsal değildirler. Tip irsen intikal eder; bir tip aşırı değildir, bir "şans durumu" değildir... Bunun kaynağı tabiatın özel bir feaatinde ve "kötü niyetinde" görülmemelidir, tersine basit olarak daha yüksek tipin kavramında aranmalıdır: Daha yüksek tip karşılaştırılmaz daha büyük bir karmaşıklık arzeder, koordine edilen unsurların daha büyük toplamını oluşturur: Bununla karşılaştırılmaz olası kalabalığı belli olur. "Deha" mevcut olan en süblim maki nedir. Buna binaen entipüften olandır.

Üçüncü ilke: İnsanın evcilleştirilişi ("kültür") derine gitmez) onun derine gittiği yerde derhal yozlaşma olur (tipi: Hıristiyan). "Vahşi" insan (ya da ahlâksal olarak ifade edilirse: kötü insan) doğaya geri dönüştür. Ve belirli bir anlamda onun tekrar sağlığa kavuşturulmasıdır "kültürden" kurtarılarak şifaya ulaştırılmasıdır.

685

Darvine karşı: İnsanın büyük yazgılarının üzerine toplu bakışta beni en çok şaşırtan şey bugün Darwin'in kendi ekölü ile gördüğü ya da görmesini istediği şeyin daima karşıtının gözlerimin önünde olmasıdır: Yani daha güçlünün lehine bir seleksiyon, yetenekli yaratılanların lehine bir seçme düşüncesi, insan neviinin ilerlediği görüşü-

dür. Düpedüz bunun aksi el ile tutulacak kadar belirgindir. Mutlu (şanslı) hallerin silinip yok edilmesi, daha yüksek yaradılışlı tiplerin faydasızlığı, sıradan hatta sıradan olanların çizginin daha aşağısında bulunan tiplerin kaçınılmaz olarak egemen oluşu. İnsanın niçin yaratıklar arasında istisna olduğunun sebebinin gösterilmediğini varsayalım, ben Darwin'in ekolünün her yerde yanıldığı gibi bir önyargıya eğilimliyim. Ben içinde bütün değişmenin ve karakterinin son sebebinin tekrar tanıdığım, tekrar tekrar gördüğüm o kudret iradesi seleksiyonun niçin düpedüz istisnaların ve şanslı hallerin lehine cereyan etmediği hususunda bana bir araç sunmaktadır. En güçlüler ve en mutlular (şanslılar) onların teşkilatlandırılmış sürü içgüdülerini ve zayıfların korkaklığını karşılarına aldıkları ve sayıcı çok olanların karşısına çıktıklarını düşünürsek zayıftırlar. Değerlerin dünyasına ilişkin toplu nokta-i nazarının bugün insanlığın üzerinde asılı duran en üst değerlerde şanslı hallerin, seleksiyon tipleri egemen olmadığını gösterir: Bunun tersine yozlaşanların tipleri egemenlik kurarlar. Belki de dünyada bu arzu edilmeyen tiyatro oyunundan daha ilginç bir şey yoktur.

Şu kulağa ne denli acayip çalsa da: zayıflara karşı daima güçlülere ispat etmek durumunda kalındı: Mutlular mutsuzlara karşı; sağlıklılar düşkünlere ve irsen aciz olanlara karşı; Eğer realiteyi ahlâk olarak formüle etmek istersek, şöyle diyebiliriz: Sıradan olanlar istisnalara karşı daima daha değerlidir; yozlaşmış oluşumlar sıradan olanlardan daha çok değerlidir; hiçlik iradesi hayata yönelik iradenin üzerine egemenlik kazandı. Toplam hedef şimdi Hıristiyanca, Budistçe, Schopenhauer'ce ifade edersek: "var olmamak var olmaktan daha iyidir". Realitenin ahlâka ilişkin formüllendirilmesine isyan ediyorum. Bu yüzden Hıristiyanlığı öldürücü bir kinle reddediyorum kesinkes, çünkü o tüyler ürpertici bir realiteye hakkın, erdemin, Tanrılığın kisvesini giydirmek için süblim sözleri ve tavırları icad etmiştir...

Ben bütün filozofları, bilimi Darwin ekolünün öğrettiğinden tam tersi olan insan varlığı uğruna mücadele etmek için realite karşısında diz çöktüklerini görüyorum. Yani her yerde onları en yukarıda, geriye kalmış olarak, ki onlar hayatın (yaşamın) değerini itibardan düşürmektedirler. Darwin ekolünün yanılgısı benim için sorun haline geldi: Burada düpedüz yanlış görmek için ne denli kör olunabil-

miştir? İnsan nevilerinin bir ilerleme oldukları dünya üzerine en akılsızca bir iddiadır. Onlar şimdilik bir seviye oluştururlar: Daha yüksek canlıların daha aşağı canlılardan gelişmiş olmaları şimdiye kadar hiçbir hal ile ispatlanmış değildir. Ben alçaktaki canlıların kalabalıklıkla, kurnazlıkla, hile ile ağırlık kazandıklarını görüyorum.

Bu sonuncularda büyük doğurganlık, devamı vardır: birincisiyle tehlike büyür, çabuk ıssızlaşma, çabuk sayı azalış görülür.

686

Şimdiye kadar ki insan - aynı zamanda geleceğin insanın bir dölütü, ona yönlenen bütün şekillendirici güçler onun içindedir onlar muazzam olduklarından, böylece şimdiki birey için o ne kadar çok geleceği belirleyici ise, acı ortaya çıkar. Bu acının en derin görüşüdür. Şekillendiren güçler birbiriyle çarpışırlar- Bireyin tekleşmesi aldatmamalıdır- gerçekte bireylerin arasında bir şey akar. Onun kendini tek hissetmesi en uzak hedeflerin doğrultusunda sürecin kendi içinde en kuvvetli teşvikidir. Mutluluğu için onun arayışı şekillendiren güçleri diğer yanda bir arada tutan ve ılımlandıran (ölçülü kılan) araçtır ki bu sayede bu güçler bizzat birbirlerini tahrip etmezler.

687

Maneviyatta fazla gelen güç kendi kendisine yeni hedefler çizer. Kesinkes alçak dünya için sırf emredici olarak ve rehberlik ederek bireyin idame edilmesi için değil.

Biz bireyden daha çoğuyuz: Biz zincirin bütün geleceklerinin ödevleriyle birlikte bütün bir zinciriyiz.

3. Güç istenci ve değerlerin kuramı.

688

Pisikolojinin birlik konsepti. Biz biçimlerin muazzam bir bolluğunun son şekillendirilişini birlikten gelen bir kökenle katlanabilir telakki etmeye alıştık.

Benim kuramım şudur: Güç istenci ilkel bir teessüri heyecan biçimidir, bütün diğer teessüri heyecanlar onun sadece nihai şekillendirilişleridir.

Kişisel "mutluluğun" yerine kudreti koyan önemli bir açıklığa kavuşturma mevcuttur. (Ki ona bütün yaşayan biri erişmek için çaba harcar). "O kudrete yönelik çaba harcar, kudretin içinde daha çoğuna yönelir". Sevinç erişilebilen kudretin sadece bir belirtisidir, bir farklılık- bilincidir (O sevince yönelik çaba harcamaz, tersine eğer

kudrete erişilmişse, çaba harcadığı şeyi eline geçirmişse, sevinç ortaya çıkar. Sevinç eşlik eder, sevinç harekete geçirmez).

Bütün sürükleyici gücün kudret iradesi olduğu, hiçbir fiziki, dinamik ya da pisişik gücün bunun dışında mevcut olmadığı belirgindir. Sebep ve sonuç kavramının denklem ilişkisine indirgendiği bilimimizde her yanda aynı miktarda gücün var olduğunu tutku ile ispatlamalıdır heryanda aynı miktar gücün bulunduğu yerde sürükleyici güç yoktur. Biz sadece sonuçları değerlendiririz, onları içeriğe ve güce atfen eşit olarak düşünürüz...

Değişmenin sona ermediği sadece tecrübenin işidir. Aslında bir değişmeyi bir başkasının izlemesini anlamak için en cüz'i sebebimiz yoktur. Bunun aksine: erişilen bir durum eğer onun içinde kendisini idame etmek mecburiyetindedir bir yeteneği içinde mevcut olmasaydı kendi kendisini idame etmeğe istekli olmayacaktı... Spinoza'nın kendini idame edişin üzerine tümcesi (ilkesi) aslında değişmeye bir durdurmayı karşı çıkarmak zorundadır: ama bu ilke yanlıştır, bunun aksi doğrudur: Düpedüz bütün canlı olanda kendini idame etmemek, tersine daha çok olmak için her şeyi yaptığı en belirgin olarak gösterilebilir...

689

“Güç istenci” ve illiyetçilik.- Psikolojik olarak düşünüldüğünde sebep kavramı öyle adlandırılan istemeğe ilişkin bizim kudret hissimizdir. Kavramımız “sonuç” bu güç hissinin hareket ettiren kudretin kendi olduğuna ilişkin batıl inancımızdır...

Bir olaya eşlik eden ve olayın zaten bir etkisi (sonucu) olan bir durum onun “yeterli sebebi” olarak izdüşümlenir. -Kudret hissimizin (sevinç güç hissi olarak) gerilim ilintisi, yenilen direncin kudret hissimizin gerilim orantısıdır. Bunlar yanılsamalar mıdır?

Biz “sebep” kavramını tekrar içinden aldığımız bizim için biricik malum olan alana geri aktaralım, bu takdirde bir değişme bizim için kabili tasavvur değildir, ki onda bir güç iradesi yoktur. Eğer bir kudret diğer kudret üzerine yayılmazsa bir değişme istihraç edilemez.

Mekanik bize sadece sonuçları gösterir ve bunları remizlerle anlatır (Hareket bir mecazi konuşmadır). Yer çekiminin kendinin bir mekanik sebebi yoktur, çünkü o ancak mekanik sonuçların sebebi-dir. Gücün biriktirilmesine yönelik irade hayatın olayı, beslenme, doğurma, irsiyet (soyaçekim) toplum, devlet, örf ve adetler, otorite

fenomenleri için spesifikdir. Biz bu iradeyi acaba kimyada da hareket ettirici sebep olarak kabul edemez miyiz? Ve kozmik düzenin içinde. Sadece enerjinin sabitliği değil: Tersine onun tüketiminin azami ekonomisi de sabittir: Öyle ki daha güçlü olmak istemek her türlü merkezi güç merkezinden bakılırsa biricik realitedir. Kendini muhafaza etmek değil, tersine kendine maletmek, egemen olmak, daha çok olmak, daha güçlü olmayı istemek.

Bilimin mümkün olması bize bir illiyet ilkesi mi ispat etmelidir? “Aynı sebeplerden aynı sonuçlar doğar”, nesnelerin sürekli, değişmeyen yasasıdır. Bir değişmez düzen midir? Bir şeyin hesap edilebilir olması bu yüzden o zorunlu mudur?

Eğer bir şey o şekilde olup biterse ve başka türlü olup bitmezse, onda “bir ilke”, “bir yasa”, “bir düzen” değil, tersine mahiyeti bütün diğer güç miktarı üzerine kudret icra etmekten ibaret olan güç miktarları (quantum) etki ederler.

Biz bir sevinç ve acı duyumu olmaksızın kudrete yönelik bir çaba, yani kudretin yükselmesi ve azaltılması olmaksızın kabul edebilir miyiz? Mekanizm mücadele eden ve yenen irade miktarlarının iç olgular dünyası için sadece bir işaret dili değil midir?

Mekanizmin bütün şartları, madde, atom, çekim gücü, baskı ve itme kendinde olgular değildir, tersine psişik fiksiyonların yardımı ile (yapıntıların) yorumlarıdır.

Varlığın bizce en bilinen biçimi olan hayat spesifik olarak gücün biriktirilmesine ilişkin bir iradedir: Hayatın bütün süreçleri burada manivelasına maliktir: Hiçbir şey kendini idame ettirmek istemez, her şey toplanmak ve biriktirmek zorundadır.

Hayat tekil bir hal olarak (oradan yola çıkılarak insan varlığının topyekün karakterine ilişkin varsayım) kudretin bir azami hissine yönelik çaba harcar. Manen kudretin daha fazlasına bir çabadır: Çaba harcamak kudrete yönelik çaba harcamaktan başka hiçbir şey değildir. En altta olan ve en içte olan bu irade olarak kalır (Mekanik sonuçların sırf bir anlam bilgisidir).

690

Denilebilir ki gelişmenin var olmasının sebebini, bizzat tekrar gelişim üzerine araştırma yoluyla tekrar bulmak mümkün değildir. Onu “olmakta” diye anılamayız, ne de olmuş olan diye de kavrayamayız... “Güç istenci” olmuş bir şey değildir.

Bütün organik (canlı) süreç diğer tabiata karşı nasıl davranmıştır? Orada bir ana irade kendini açığa vurmuştur.

“Acaba güç istenci” bir tür “irade” midir? Ya da “irade” ile özdeş midir? O hemen hemen hırsla istemek midir? Ya da kumanda etmek midir? Yoksa Schopenhauer’in belirttiği “irade” midir, nesnelerin kendi midir? Benim düsturum şudur: Şimdiye kadarki psikolojinin iradesi bu iradenin asla var olmadığına dair içeriği, nereye’yi tecrit yoluyla bulmak suretiyle belirli bir iradenin birçok biçimlerde görünmesi, kavranması yerine iradenin karakterini silip yok sayıldığına haksız genellenmesidir. Bu en yüksek derecede Schopenhauer’daki durumdur: sadece boş bir sözcüktür onun “irade” dediği şey. Hayata yönelik bir irade de söz konusu değildir onda. Çünkü hayat kudrete yönelik iradenin sadece tekil halidir. Kudrete yönelik iradenin bu biçimine geçmek için herkesin buna çaba harcadığını iddia etmek keyfidir.

Eğer varlığın en iç özü kudret iradesi ise, eğer sevinç kudretin her türlü büyümesi, acı direnmemenin hissi ise, egemen olamamak ise, bu takdirde sevinci ve acıyı kardinal olgular diye tespit edemez miyiz? Irade evet’in ve hayır’ın bu iki salınımı olmaksızın mümkün müdür? Ama kim sevinci duyar? Ama kim kudret ister? Saçma soru, eğer mahiyetin kendi kudret iradesi ve buna binaen sevinç ve acı hissetmek ise. Buna rağmen, şu halde onun karşıtlıklara, direnmelere yani görece olarak üzerine yayılan birliklere ihtiyacı vardır...

Üzerine egemen olmak için bir gücün aradığı direnmelere uygun olarak bununla ortaya çıkarılan başarısızlığın ve fecaatin ölçüsü büyülemek zorundadır. Ve eğer her güç sadece ona direnende deşarj olabilecekse, her bir aksiyonda; bir acıdan tamamlayıcı cüz var olmalıdır bu şimdi bu acı hayatın tahriki olarak etki eder ve kudret iradesini güçlendirir.

Eğer sevinç ve acı kudret duygusuna ilişkinse, bu takdirde hayat kudretin büyümesini oluşturmak zorundadır, öyle ki “fazlalık” farkı bilincin içine girsin... Kudretin bir seviyesi tespit edilirse, sevinç sa-

dece seviyenin azalmasında, acı durumlarında- sevinç durumlarında değil- ölçülmelidir... Fazlalığa yönelik irade sevincin mahiyetinde gizlidir. Kudretin büyümesi, farkın bilincin içine girmesi demektir...

Yozlaşmada belirli bir noktadan itibaren bunun aksi fark, azalış bilincin içine girer: Önceki güçlü anların belleği hali hazırdaki sevinç duygusunu azaltır, şimdi karşılaştırma sevinci zayıflatır.

696

Sevincin sebebi iradenin tatmini değildir: (Bu en yüzeysel kurama karşı ben özellikle mücadele etmek istiyorum, -o en yakın şeylerin saçma psikolojik kalpazanlığıdır), tersine iradenin ilerlemek istemesi ve ona engel olana daima tekrar egemen olmasıdır; sevinç hissi düpedüz iradenin tatminsizliğinden, onun hasmı ve direnci olmaksızın yeterli doyuma ulaşamamasından kaynaklanır. "Mutlu insan" sürü idealidir.

697

İçgüdülerimizin normal tatmisizliği, örneğin açlığın, cinsel içgüdü'nün, hareket içgüdü'sünün doyumsuzluğu kendi içinde kesinkes insanı itibardan düşüren bir şeyi içermez; o tam tersine küçük, acı veren tembihlerden her bir ritmin onu güçlendirdiği üzere yaşama hissine karamsarların bizi ikna etmek istedikleri gibi pekiştirerek etki ika eder. Hayatı zehir etmek yerine bu tatminsizlik hayatın en büyük tahrikçisidir (Denilebilir ki belki de sevinci küçük acı tembihlerinin bir ritmi olarak adlandırmak mümkündür).

698

Kant şöyle der: Baron Verri'nin bu tümcelerini (Sull'indole del piacere e del dolore; 1781) tam bir kanaatle imzalarım: "Il solo principio motore dell'uomo è il dolore. precede ogni piacere. Il piacere - non è un essere positivo."

699

Acı sevinçten daha başkasıdır. Ben onun öbürünün aksi olmadığını söylemek istiyorum.

Eğer "sevincin" mahiyeti isabetli olarak kudretin bir artı hissi olarak belirtilmişse, (buna göre karşılaştırmayı şart koşan bir farklılık hissi), bununla acının mahiyeti daha tanımlanmış olmaz. Halkın ve buna binaen dilin inandığı yanlış karşıtlıklar gerçeğin gidişi için daima köstekler olmuşlardır. Hatta öyle haller vardır ki bir tür sevinç küçük hoşnutsuzluk tembihlerinin (uyarılarının) belirli bir ritmik sı-

rasını oluşturur. Bununla kudret hissinin, sevinç hissinin çabucak bir büyümesinin sağlanması ortaya çıkar. Bu örneğin gıdıklamadaki, keza çiftleşme edimi esnasında cinsel gıdıklamadaki durumdur. Biz buna göre hoşnutsuzluğu hoşnutluluğun cüz'ü olarak etkin halde görürüz. Öyle görünüyor, ki bir yenilen engel, bir küçük engel ve derhal tekrar bir küçük engel onu izler ki o tekrar yenilir. Direnmenin ve zaferin bu oyunu artan, fazla gelen gerekir kudretin bu oyununu en güçlü olarak harekete geçirir ki o zevk almanın mahiyetini oluşturur.

Bunun tersi, acı hissinin araya sokulan küçük zevk uyarılarıyla çoğalışı mevcut değildir: Sevinç ve acı düpedüz birbirinin tersi değildir.

Acı bir zihinsel olaydır ki onun içinde kesinkes bir yargı dile gelir: "Zararlı" yargısı, ki onun içinde uzun tecrübe toplanmıştır. Aslında hiçbir acı yoktur. İnsana acı veren yaralanma değildir; o kendisinden çıkan kötü sonuçların o derin sarsına içinde dile geldiği bütün organizma için bir yaralama olabilecek olan tecrübedir ki buna acı deriz (Eski insanlığa meçhul olarak kalan zararlı etkilerde, örneğin yeni kombine edilen zehirli kimyevi maddelerde acının dile gelmesi mevcut değildir ve biz kaybolduk).

Acıda asıl spesifik olan uzun bir sarsıntı, dehşet uyandıran bir sonraki titreme bir dehşet uyandıran şokun sebep olduğu sonraki titreme beynin sinir sistemindeki merkezindeki olup bitenlerdir. Aslında acının sebebinden acı çekilmez (örneğin herhangi bir yaralanmada) tersine o şok yüzünden ortaya çıkan uzun dengesizlikten, dengeyin aksamasından dolayı acı duyulur. Acı beyne ilişkin sinir merkezinin bir hastalığıdır.- Sevinç kesinkes bir hastalık değildir. Acının karşı hareketlerin sebebi olması olasıdır hatta, filozofların haddi zatında ön yargısıdır. Ama ani hallerde yakinen gözlemlenirse karşı hareket acının hissedilmesinden daha öncedir. Eğer olgu bilincin çanına vuruncaya kadar bir hatada beklemeye mecbur kalsaydım benim için kötü olurdu ve yapılacak olan şey geri telgrafla bildirilecek olsaydı. Bunun aksine mümkün mertebede o hali önlemek için ayağın karşı hareketinin ancak neden sonra izlediğini ve daha onra ölçülebilen bir zaman aralığında bir tür acı veren dalganın birden kafanın ön tarafında hissedildiğini farkedirim. Buna göre insan acıya tepki göstermez. Acı daha sonra yaralanan yere izdüşümlenir: ama bu mevzi acının mahiyeti buna rağmen mevzi yaralanmanın ifadesi de-

ğildir; o gücünün ve tonunun yaralanmaya uygun olduğu, ki ona sinir merkezleri maruz kalmıştır, sırf bir mevzi işaretidir. O şoka binaen organizmanın kas gücünün ölçülebilir şekilde azalması acının mahiyetini kudret iradesinin azalmasında aramak için kesinkes hiçbir tutamak vermez.

Bir kez daha belirtelim ki acıya tepki gösterilmez: acı davranışların bir “sebebi” değildir. Acının kendi bir tepkidir, karşı hareket bir başka ve daha önceki tepkidir. Her ikisi de farklı yerlerden ortaya çıkarlar.

700

Acının zihni oluşu aslında o an zarar görmüş olanı belirtmez, tersine bu zarar verişin genel bireye atfen hangi değere malik olduğunu gösterir. Acaba bireyin değil, insan nev’inin acı çektiği acılar var mıdır?

701

“Kederin (acının) toplamı sevincin toplamından çoktur: Buna göre dünyanın var olmaması onun var olmasından daha iyidir.” Dünya makul bir tarzda düşünülürse olmaması daha çok istenir, çünkü o hisseden özneye sevinçten çok keder yükler. Buna benzer gevezelikler bugün karamsarlık diye adlandırılır!

Sevinç ve keder tali şeylerdir, sebepler değildir, onlar ikinci dereceden, payeden değer yargılardır ki onlar bir hükmeden değerden çıkarımlarına izin verirler. Hissin biçiminde konuşan “faydalı”, “zararlı” ve buna binaen mutlak surette kaçıcı (geçici) ve bağımlıdırlar. Çünkü her bir “faydalı”da ve “zararlı”da daima yüzlerce farklı “ne için” sorulmalıdır.

Ben duyarlılığın bu karamsarlığını hor görüyorum: O kendi hayatın derin bir yoksulluğunun işaretidir.

702

İnsan sevinci aramaz ve kederden kaçınmaz: Hangi ünlü önyargılara burada benim aykırı konuştuğum anlaşılsın: Sevinç ve keder sırf sonuçlardır, sırf eşlik eden olaylardır. İnsanın istediği her şey, bir canlı organizmanın her bir en küçük kısmının istediği şey kudretin bir artışıdır. Buna çaba harcamada hem sevinç, hem de keder izler; o iradede güç olarak o insan direnç arar, onun ona ihtiyacı vardır, onun ona karşı çıkması gerekir... Keder, kudret iradesinin engellenmesi olarak, buna göre bir normal olgudur her bir organik olayın

normal cüz'i tanımıdır; insan ondan kaçınmaz, onun ona sürekli olarak ihtiyacı vardır. Her zafer, her sevinç duygusu, her olay bir yenilen direnci şart koşar.

Biz en basit hali ele alalım: İlkel beslenmeyi: Protoplazma ona direnecek olan bir şeyi aramak için yalancı ayaklarını (ercürükazip) uzatır, o bunu açlığından dolayı yapmaz, tersine kudret iradesinden dolayı yapar. Bundan sonra aynı şeyi yenmek, onu kendine maletmek ve katmak girişimine girişir. "Beslenme" denilen şey bir sonuç olayıdır o kökensel iradenin, daha güçlü olmak iradesinin bir "faydalı uygulışıdır". Şu halde keder bizim kudret hissimizin zorunlu olarak bir azalışı sonucunu doğurmaz, o sıradan hallerde düpedüz bu kudret duygusuna tahrik (tenbih uyarı) olarak etki ika eder. Engel bu kudret iradesinin tahrik edicisidir.

703

Kederi (acıyı) bitkinliğin verdiği hoşnutsuzlukla karıştırdılar: Bu sonuncusu gerçekte kudret iradesinin büyük bir azalışını ve aşağıya çekilişini oluşturur, gücün ölçülebilir bir kaybını ifade eder. Bir başka ifade ile: a) Kudretin pekiştirilmesi için tenbih aracı olarak acı vardır. b) Kudretin boşa harcanmasından sonra ortaya çıkan acı vardır. Birinci halde bir uyarı ilacı, sonuncusunda aşırı bir tahrikin sonucudur... Direnmeye elverişsizlik bu sonuncu acıya özgüdür. Direnene meydan okuma birinci acıya dahildir... Bitkinlik durumunda sadece o zaman hissedilen acı uyutmaktır; diğer haldeki acı zaferdir...

Psikologların bu büyük karışırması onların bu iki sevinç türünü uyutmanın ve zaferin sevincini birbirinden ayrı tutmamalarından ibarettir. Bitkinler sükunet isterler, el ve ayaklarını uzatmak isterler, sessizlik arzu ederler. O nihilist dinlerin ve felsefelerin mutluluğudur... Zenginler ve canlı olanlar zafer, yenilmiş rakipleri ararlar, kudret hissinin şimdiye kadar olduğundan daha geniş alanlara yayılmalarını isterler. Organizmanın bütün sağlıklı fonksiyonları bu ihtiyaca maliktir. Ve bütün organizma kudret duygularının büyümesine çaba harcayan sistem komplekslerinin (külliyelerinin) böyle bir organizmasıdır.

704

Psikolojide ana inanç düsturunun topyekün en kötü bozmalar ve kalpazanlıklar olmasının sebebi nedir? "İnsan mutluluğa çaba har-

car” örneğın bında doğru olan nedir? “Hayatın” ne olduğunu anlamak için ne tür çabanın ve gerilimin hayat olduğunu tespit etmek için bu formül hayvandan çok herhalde ağaç ve bitki için geçerli olmalıdır. “Bitki” neye çaba harcar? Ama biz burada bir yanlış birlik uydurduk, böyle bir birlik yoktur. Eğer biz bir kaba saba birlik bitkiyi öne alırsak kendi ve yarı kendi insiyatifleriyle bir milyon kat büyümenin olgusunu gizlemiş ve yadsımış oluruz. Son en küçük bireylerin bir metafiziki ve atomun anlamında anlaşılır olmazsa, onların kudret alanının sürekli olarak yer değiştirdiğı göz önünde tutulursa, bu her şeyden önce görülür olandır. Ama o bu şekilde değişirse onlardan her birisi mutluluğa mı çaba arcar? Ama bütün kendini yaymanın, kendine katmanın, büyümenin direnene karşı bir çabada karşı çıkmada olduğu belirgindir; hareket manen acı durumlarıyla bağli olan bir şeydir: Burada harekete geçiren eğer o bu şekilde acıyı isterse ve sürekli onu ararsa her halükârda başka bir şeyi ister. Bir balta girmemiş ormanın ağaçları ne uğruna birbirleriyle mücadele ederler? “Mutluluk” uğruna mı?- Kudret uğruna mı!..

Tabiat güçlerine egemen olan insan, kendi vahşiliğinin ve dızsızlığının üzerine de egemendir (hırslı isteklere sahip olmak istemek, onların faydalı olmasını öğrenmiştir) İnsan önceki insanla karşılaştırıldığında muazzam bir miktarda kudreti ifade eder, “Mutluluktan” bir fazlalığı değil! Onun mutluluğa çaba harcadığını nasıl iddia edebiliriz?

705

Ben bunu söylemek suretiyle şimdiye kadar insanlığın en yüksek ilhamı diye geçerli olan yanılgıların muazzam fare kuyruğunun yıldızların altında üzerimde ışıldadığını görüyorum: “Bütün mutluluk erdemden ortaya çıkar, bütün erdem özgür iradede doğar”.

Biz bu değerleri ters-yüz edelim: Bütün ustalık bir mutlu teşkilatın bütün özgürlük ustalığın sonucudur (-buradaki özgürlük kendine emretmenin kolaylığı olarak anlaşılır. Her bir sanatçı beni anlar).

706

“Hayatın değeri” -Hayat bir tekil haldir; sadece hayatı değil bütün insan varlığını haklı görmelidir, haklı gören ilke içinden hayatın açıklığa kavuştuğı bir ilkedir.

Hayat sadece bir şeye ilişkin araçtır; o gücün büyüme biçimlerinin aracıdır sadece.

“Bilinçli dünya” değerin çıkış noktası diye geçerli olamaz: Nesnel bir değer koymanın zorunluluğu.

Birinin lehine ve aleyhine etkinlik göstermenin büyüklüğüne ve çok çeşitliliğine atfen, onun organizmanın toplam hayatının arzettiği üzere, onun hislerden, amaçlardan, değer biçmelerden oluşan bilinçli dünyası küçük bir kesittir. Bu parça bilincin amaç, niçin olarak hayatın topyekün fenomeni olarak tespiti için hiçbir hakkımız yoktur. Besbelli bilinçli oluş hayatın gelişmesinde ve kudretinin genişletilmesinde daha çok bir araçtır sadece. Bu sebepten bilincin alanının herhangi bir ayrıntısını, sevinç, ya da maneviyat, hatta ahlâkı en yüksek değer olarak kabul etmek bir naifliktir. Ve belki de “dünyayı” onların içinden haklı görmek safdilliktir.

Bu söylediklerim bütün felsefi, ahlâki, kozmoz ve Theodizee'lere şimdiye kadar ki felsefede ve din felsefesinde bütün niçinlere ve en yüksek değerlere karşı ana itirazımdır. Bir tür araç amaç olarak yanlış anlaşılmıştır: Hayat ve onun kudretinin yükseltilişi bunun tam tersine araç olarak alçaltılmıştır.

Eğer biz hayatın amacını yeterli derecede geniş tutarsak, bu takdirde o bilinçli hayatın hiçbir kategorisiyle çakışmaz: O bunun aksine kendine araç olarak her bir kategorinin açıklanmasını gerektirecektir. Hayatın olumsuzlanması hayatın amacı olarak, gelişmenin hedefi olarak. İnsan varlığı büyük budalalık olarak! Böyle bir deli saçması yorum hayatın bilincin faktörüyle bir ölçütünün ortaya koyduğu çirkin bir üründür sadece. (Sevinç ve keder, iyi ve kötü). Burada amaca karşı araçlar geçerli kılınır. “Kutsal olmayan”, abes, her şeyden önce nahoş araçların karşısına çıkarılır. Böyle araçları kullanan amaç nasıl olur da işe yarayabilir. Ama bizim amacı aramak yerine, ki o öyle araçların zorunluluğunu açıklar, başlangıçtan itibaren böyle araçları düpedüz devre dışında bırakacak olan bir amaç şart koşulmalıdır: Yani biz bir arzu edilebilirliği (ide) belirli araçlara atfen (yani hoş, ussal, erdemli) hangi toplu amacın arzuya değer olduğunu kendisine göre belirleyeceğimiz bir norm kabul etmeliyiz...

Ana yanlış sadece bilinçliliği, onu toplam hayatta gereç ve ayrıntı olarak anlayacağımız yerde, ölçüt, hayatın en yüksek değer durumu olarak görmemizden ibarettir. O ‘a parte ad totum’nün bütünün yerine parçasını almanın yanlış perspektifidir. Bu sebepten bütün fi-

lozoflar içgüdüsel olarak olup biten her şey için bir topyekün bilinç, bilinçli bir birlikte yaşama ve birlikte istemek, olup bitenler için bir “Geist”ı “Tanrı”yı hayal etmeye yönelirler. Ama onlara düpedüz bu yüzden insan varlığının bir ucube muazzam bir hilkat garibesini olacağını onlara söylemeliyim. Bir “Tanrı”nın ve toplu bilincin onun yüzünden insan varlığının mahkûm edildiği kesinkes bir şey olmak zorunda kalacağı belirgindir... Düpedüz amaç ve aracı vazeden topyekün bilinci elemine etmemiz, bu bizim büyük hafiflememizdir. Böylece karamsarlar olmak mecburiyetimiz sona erer. İnsan varlığına karşı bizim en büyük ithamımız (suçlamamız) Tanrı’nın varoluşuydu...

708

“Oluşun” değeri üzerine. Eğer dünyanın hareketi bir hedef durumuna malik olaydı, o bugüne kadar erişilmiş olurdu. Ama biricik ana olgu hiçbir hedef durumunun varolmamasıdır: Ve her felsefe ve bilimsel varsayım (örneğin mekanizm), ki onun içinde böyle bir hedef durumu zorunludur, o ana olgu ile tekzip edilmiştir.

Ben bir dünya konsepsiyonu (tasavvuru) arıyorum, ki o bu olgunun hakkını verecektir. Oluş bu gibi final (nihai) amaçlara sığınmaksızın açıklanmalıdır.

Oluş her bir anın içinde (ya da değerlendirilemez olarak ki o aynı anlama gelir) haklı görülmelidir. Mutlak surette şimdiki zamandaki bir şey geleceğin uğruna ya da geçmişte olan şimdiki zamanın uğruna haklı kılınmamalıdır. “Zorunluluk” bir etrafa yayılan, egemen olan bir topyekün gücün simasında ya da bir ilk motorun kisvesinde görünmemelidir ya da bir motorun kisvesine büründürülmemelidir. Değerli bir şey şartlayan olarak da zorunlu görülmemelidir. Bunun için oluşun bir topyekün bilincini, bir “Tanrı”ya yadsıma gereklidir, olayı birlikte hisseden, birlikte bilen, ama hiçbir şey istemeyen varlığın bakış açısının altında görmemek için: Tanrı eğer bir şeyi istemezse faydasızdır ve diğer yandan bununla oluşun toplu değerini alçaltan acının ve mantıksızlığın bir toplamıdır. Şansımız var ki düpedüz böyle toplayan bir kudret yoktur.) Bir yöneten ve her şeyi bir bakışta gören Tanrı, bir “toplum bilinç ve evren ruhu” varlığa karşı en büyük itirazdır.)

Daha sıkı olarak: Varlık olarak hiçbir şeyi denilebilir ki var olan diye kabul etmemelidir, çünkü bu takdirde oluş değerini yitirir ve hemen hemen anlamsız ve gereksiz olarak görünür.

Buna binaen şunu sormalıdır: Var olanın yanılmasa nasıl teşek-
kül edebilmiştir (mecbur kılınmıştır).

Bunun gibi: Varsayıma dayanan bütün değer yargıları gibi, var
olan mevcuttur gibi görüşlerle değerlerini yitirmişlerdir. Ama bu-
nunla var olanın bu varsayımının bütün dünyaya iftira etmenin kay-
nağı olduğu anlaşılır. (“daha iyi dünya”, “gerçek dünya”, öte yanda-
ki dünya (ahiret), “kendinde şey” (numen)).

1. Oluşun hiçbir hedef durumu yoktur, bir “varlık” a varıp onun-
la sona ermez.

2. Oluş bir görünür durum değildir, belki de var olan dünya bir
görünürlüktür.

3. Oluş her anın içinde değer bakımından eşittir: onun değerinin
toplamı kendine eşit kalır: Başka türlü ifade edersek: Onun hiçbir
değeri yoktur, çünkü onun kendisinde ölçülebileceği bir şey yoktur
ve buna atfen “değer” sözcüğünün bir anlama kavuşması mümkün
olacaktı. Dünyanın toplam değeri değerlendirilemez, buna binaen
felsefi karamsarlık komik nesnelere dahildir.

709

Biz kendi “idelerimizi” varlığın üzerine karar veren yargıçlar yap-
mamalıyız. Gelişmenin nihai biçimlerini de (örneğin Geist) bir “ken-
dinde şey” olarak gelişmenin arkasına yerleştirmemeliyiz.

710

Bizim bilğimiz onun sayıyı ve ölçüyü uygulayabildiği oranda bi-
limsel olmuştur. Değerlerinin bir bilmsel düzeninin basit olarak gü-
cün sayı ve ölçü ıskalasına dayandırılıp dayandırılmayacağı girişi-
minde bulunulmalıdır.

Bütün diğer “değerler” önyargılardır, naifliklerdir, yanlış anlama-
lardır. Onlar her yerde gücün o sayı ve ölçü ıskalasına indirgenebilir.
Bu ıskalada yukarıya çıkış değerinin her bir büyümesinin anlamına gel-
ir. Bu ıskalada iniş değerinin azalışını gösterir.

Burada görünüş ve önyargı kendine karşıdır. (Ahlâk değerleri
evet sadece zahiri değerlerdir, fizyolojik değerlerle karşılaştırılırsa
öyledir.

711

“Değer” bakış açısına nerede cevaz verilmez? “Bütünün sürecin-
de” insanlığın çalışması söz konusu olmaz, çünkü bir topyekün süreç
mevcut değildir (Onu sistem olarak düşünürsek). “Bir bütünün” var

olmadığı, insanın varlığının bütün değerlendirilişinin insan hedeflerinin değerlendirilişinin asla mevcut olmayan bir şeye atfen yapılamayacağı söylenebilir; “zorunluluk”, “nedensellik”, “amaçlılık” yararlı zahiriliklerdir. Hedef “bilincin çoğaltılması” değildir, tersine kudretin yükseltilmesidir. Bilincin faydalılığı o yükseltilmeye dahildir; sevinç ve acıda da durum budur.

Bilincin kendi sadece bir araç ise, bilincin durumları sevinç ve acı değildir. Buna göre araçları en yukarı değer ölçüleri olarak almamalıdır. Dünyanın kesinkes organizma olmadığı, tersine kaos olduğu söylenebilir: “Maneviyatın” gelişimi sadece organizasyonun görece devamının aracıdır. Bütün varlığın topyekün karakterine dayanarak “arzu edilebilirlik” bir anlam taşımaz.

712

“Tanrı” tepe momenti olarak: İnsanın varlığı ebedi bir Tanrılaştırma ve şeytanlaştırmadır. Ama bunda bir değer tepe noktası yoktur, bir kudret zirvesidir tersine.

Mekanizmin ve maddenin mutlak surette devre dışında bırakılması: Her ikisi de aşağı kademelerin sadece ifade biçimleridir, teesüri heyecanın maneviyatsızlaştırılmış biçimidir (“Güç istenci”).

Oluştaki tepe noktasının gerilemesi. (Kudretin en kölemsi zemininde en yüksek manevileştirilişi.) Bu en yüksek kudretin sonucu olarak göstermek için, ki o kendi kendine karşı çıkararak, o artık organize edecek bir şey bulamazsa, teşkilatı ortadan kaldırmak için gücünü kullandığı için böyle hareket eder. a) Sosyetelerin giderek daha büyük yenilişi onların daha küçük, ama daha güçlü olan sayıca boyunduruk altına alınışı; b) Ayrıcalıklı olanların ve daha güçlülerin giderek artan yenilişi ve buna binaen demokrasinin yükselişi, sonunda unsurların anarşisi.

713

İnsanın kendine katabildiği en yüksek miktardaki kudret değerdir. -İnsan: İnsanlık değil. İnsanlık daha çok hedef değil bir araçtır. Sözkonusu olan insan tipidir. İnsanlık sadece deney malzemesidir, kusurlu ve yeteneksiz doğanların muazzam fazlalığıdır. Bir enkaz alanıdır

714

Değerin sözleri yeni bir mutluluğun icad edildiği yerde asılan bayraklardır. Yeni bir duygudur.

“Değerin” bakış açısı oluşun dahilinde görece devamlılığın karmaşık oluşumuna dayanarak hayatı görece devam ettiriş, yükseltiş şartlarının bakış açısıdır.

Devamlı olan son birimler, atomlar, monadlar mevcut değildir. Burada da “var olan” ancak neden sonra tarafımızdan içine konulandır (pratik, faydalı perspektif sebeplerden).

“Egemenlik oluşumları”. Egemen olanların alanı sürekli büyüyen ya da özel hal ve şartların lütfu ya da lütufsuzluğu altında bulunan alandır (beslenmenin) o periyodik olarak azalır ve çoğalır.

“Değer” esasında bu egemen olan merkezlerin artması ya da azalmasının bakış açısıdır. (“Her halükârda çokluklar”; ama “birlik” (vahdet) oluşun tabiatında mevcut değildir asla).

Dilin ifade araçları “oluşu” ifade edebilmek için kullanışsızdır. Bizim kalıcı olanın bir daha kaba saba dünyasını, ve nesnelerden v.s. vazetmemiz idame edişin vazgeçilmez bir ihtiyacıdır. Biz atomların ve monadların üzerine görece olarak konuşabiliriz: Küçük dünyanın en devamlı olduğu muhakkaktır. Bir irade yoktur: Sürekli olarak kudretini çoğaltan ve yitiren irade ön tespitleri vardır.

III. Toplum ve Birey Olarak Güç İstenci 1. Toplum ve Devlet

716

İlke: Sadece tek tek insanlar kendilerini sorumlu hissederler. Çoğunluklar tek tek kişilerin yapmaya cesaret gösteremedikleri şeyleri yapmaları için icad edilmiştir. Düpedüz bunun için bütün kömünler, toplumlar insanın mahiyeti üzerine bireyden yüz kez daha içten ve öğreticilerdir. Birey hırslı isteklerine yönelik cesareti göstermiyecek kadar zayıftır.

Bütün Altünizm (diğerkâmlık, özgecilik) özel insan akıllılığı olarak ortaya çıkar. Toplumlar birbirlerine karşı “diğerkâm” değildirler...

En yakın akrabanı sevmenin emri asla komşu sevgisine genişletilmemiştir. Bunun tersine Manu yasalarında bulunan şey orada da geçerlidir: Bütün bize sınırı olan devletleri, keza onların müttefiklerini kendimize düşman diye düşünmeliyiz. Aynı sebepten tekrar onların komşuları da bize karşı dostane düşünenler diye geçerli olurlar. Toplumun incelenmesi bu sebepten her takdirin üstündedir, çünkü insan toplum olarak insanın birlik olarak olduğundan çok daha naiftir. “Toplum” erdemi güçlülüğün, kudretin, düzenin aracından asla başka düşünmemiştir. Bunu ne denli safdilane ve haysiyetli bir şekilde Manu dile getirmektedir: Kendi gücüyle erdemlilik kendini güç ayakta tutabilir. Esasında o insanları dizginleyen ve her birisini kendisinin olanın sakın bir şekilde mülkiyetinde tutan cezadan korkudur.

717

Devlet ya da teşkilatlandırılmış ahlâksızlık,- içte: Zabıta, ceza hukuku, sınıflar, ticaret, aile, dışta: Güç istenci olarak, savaş, fetih, intikam iradesi olarak.

Acaba o tek tek insanların asla anlıyamayacağı büyük miktarda şeyleri nasıl yapabilir?- Sorumluluğun dağıtımıyla, emredişin ve icra

edişin bölünmesiyle, itaatin erdeminin, yükümün, vatan ve kral sevgisinin araya sokulmasıyla. Gururun, disiplinin, güçlülüğün, kinin, intikamın idame edilmesiyle. Kısaca bunlar sürü tipine aykırı gelen tipik özelliklerdir.

718

Sizin hepinizin bir insanı öldürmeye ya da sadece kamçılama ya da cesaretiniz yoktur, ya da sadece, ama devletin muazzam makinesi o denli insanı tahakkümü altına alır ki onun yaptığı şey için sorumluluğu reddeder. (itaat, yemin vs.)

-Bir insanın devletin yaptığı her bir şey onun tabiatına aykırıdır.

-Bunun gibi insanın devletin hizmetinde gelecekteki hizmetine atfen devlette öğrendiği her şey onun mizacına aykırıdır.

Bu iş bölümü ile sağlanır (öyle ki artık kimsenin bütün sorumluluğu yoktur.

Yasa yapıcısı ve yasayı icra eden kimse, disiplin öğretmeni ve disiplinin içinde sert ve hoşgörüsüz olanlar.

719

Duygusal heyecanların bir iş bölümü toplumun dahilinde bir iş bölümü gerekir ki, tek tek insanlar ve sınıflar ruhun tam olmayan, ama bununla daha faydalı türünü düpedüz yetiştirirler. Toplumun dahilinde her tip insanda bazı duygusal heyecanlar ne derece hemen hemen müstehase olarak mevcuttur (bir başka teessüri heyecanın diğer duygusal heyecanın sırtından daha güçlü olarak oluşturulması).

Ahlâkın haklı kılınması için: ekonomik olan (bireyin gücünün bütün istisnai olanın harcanmasına karşı olabildiğince yararlanılmasına yönelik amaç).

Estetik olan (kendi tipinden zevk alma ile birlikte sabit tiplerin nihai şekillendirilişi).

Politik olan (farklı kudret derecelerinin ağır gerilim orantılarına katlanmanın sanatı)

Fizyolojik olan (kötü ya da orta dercede kusurlu yaratılanların lehine hayali olarak takdirin ağır basması zayıfların idamesi için).

720

İnsanın en korkunç ve en esaslı talebi kudrete yönelik içgüdüdür. Bu içgüdü özgürlük olarak adlandırılır. "O en uzun süre için sınırlı tutulmalıdır. Bunun için şimdiye kadarki ahlâk bilinçsiz olarak terbiye ve yetiştirme içgüdüleriyle kudret hırsını sınırlandırmaya yö-

nelikti. O despot bireye iftira eder ve cemaatin toplumsal ihtimamının ve vatan sevgisinin ululanması ile sürü içgüdüsünün altını çizer.

721

Kudrete yönelmedeki güçsüzlük. Onun ikiyüzlülüğü ve kurnazlığı. İtaat olarak (düzene uyum, yüküm gururu, ahlâklılık...) kendini teslim ediş, sevgi (idealleştiriş, emredenin zararın telafisi olarak Tanrılaştırılışı ve dolaylı olarak kendini nurlandırış); Kadercilik özveri, “nesnellik” olarak, kendini despotlaştırma olarak; (Stoizm, çilekeşlik, “diğerkâmlık”, “kutsallaştırış”): eleştiri, karamsarlık, gazaba geliş, kendine işkence ediş; “güzel ruh”, “erdem”, “kendini Tanrılaştırma”, “bir yana çekilme”, dünyadan kurtuluş vs. (Kudrete yönelik iradenin aczi dedain olarak tebdili kıyafet eder). Her yerde herhangi bir kudreti ifade etmek ihtiyacı doğar ya da kendine geçici olarak kudret sanısını yaratmak ister. Sarhoşluk olarak.

Mutluluk çıkarları uğruna kudret isteyen insanlar ki o kudreti sağlar. Politik partiler kudreti isteyen diğer insanlar mutluluğun ve sağlığın hatta görülür zamanlarıyla ve kurbanlarıyla hırslılar.

Onun başka ellere düşecek olması dolayısıyla kudreti isteyen diğer insanlar, onlara bağlı olmak istemezler.

722

“Yasa” karşısında “eşitlik” ve “Adalet”in eleştirisi: Aslında onlarla ortadan kaldırılacak olan nedir? Gerilim, düşmanlık, kin, ama bu şekilde “mutluluğun çoğaltılışı” bir yanılgıdır. Örneğin onlar ana kuralı olarak daha çok mutluluk tadarlar, örneğin korsanlar.

723

Karşılıklılık, bir bedelin kendilerine ödenmesine ilişkin arka amaç, ard düşünce: İnsanın değerinin azaltılışının en tuzak ve biçimleridir aradaki mesafenin uçurumunu ahlâksız diye değerlendiren o eşitliği sağlar.

724

“Faydalı” diye anılan şey kesinkes amaca, niçin’e bağlıdır? Amaç, “Hedef” de kesinkes kudretin derecesine tabidir. Bu sebepten Utilitarizm bir temel değildir, tersine sadece bir sonuçlar öğretisidir ve mutlak olarak herkes için bir bağlayıcılık sağlanmaz.

725

Bir zamanlar devlet kuramını hesaplayan bir faydacılık olarak görmüşlerdi. Şimdi bunun için pratiğe de sahibiz. Kralların çağı geç-

miştir, çünkü uluslar artık onlara layık değildirler. Onlar ideallerinin simgesini kralda görmek istemezler, tersine onları faydalarının bir aracı olarak düşünürler. Bütün gerçek budur!

726

Toplumsal yargılamanın ve değer biçmenin mutlak makullülüğü üzerine benim görüşüm girişimim kavranmalıdır (tabiatıyla bunu yaparken ahlâki sonuçları devre dışında tutmak iradesinden masun olmak gereklidir).

Psikolojik sahteliğin ve saydamsızlığın önemli duygusal heyecanların kudretin yükseltilmesi uğruna derecesini kutsallaştırmak (onlar için vicdan rahatlığına ulaşmak için).

Ortak bir tanzim ediş ve değerlendirişin mümkün olması için budalalığın derecesi (Bunun için terbiye, kültür unsurlarının kontrolü, yetiştirme).

Engizisyonun (dini takibat), güvensizliğin ve istisnaları mücrimler olarak ele almak ve baskı altında tutmak için hoşgörüsüzlüğün derecesi onların kendine vicdan azabı telkin etmek için, öyle ki onlar bu istisnai oluştan hastalansınlar.

727

Ahlâk esasında savunma, savunma aracı olarak, buna göre olgunlaşmamış olan insanın bir işaretidir (zırhla kaplı, stoik);

Buluğa ermiş olan insan her şeyden önce silahlara sahiptir: O saldırgandır.

Savaş gereçleri barış gereçlerine dönüştürülmüştür (pullardan, plakalardan, tüylerden ve saçlardan).

728

Canlı olanın kavramına onun büyümek mecburiyeti dahildir. Onun kudretini genişletmeye ve buna dayanarak yabancı güçleri içine almaya mecburiyeti vardır. Ahlâk narkozuyla zihni bulandırmayla bireyin kendini savunmak hakkının sözü edilir. Aynı anlamda onun saldırmak hakkının da sözü edilmelidir. Çünkü her ikisi ve ikincisi birincisinden daha çok her canlı olan için zorunluluklardır: saldırgan ve savunucu bencillik bir seçimin meselesi değildir ya da “özgür iradenin”, tersine hayatın bizzat fecaatidir.

Bu arada bir bireyi mi ya da canlı bir bedeni mi, yoksa yükseğe çaba harcayan “toplumu” mu göz önünde bulundurduğumuz farketmez. Ceza hakkı (ya da toplumsal kendini savunma) esasında sade-

ce “hak” sözcüğünün yanlış bir kullanımıyla “hak” sözcüğüne ulaşmıştır: Bir hak anlaşmalarla kazanılır. Ama karşı koymak ve kendini savunmak bir sözleşmeye dayanmaz. En azından bir ulus ister silahlarla, isten ticaretle, alışverişle ve kolonizasyonla olsun, fetih ihtiyacını, kudret hırsını iyi niyetle hak olarak adlandırabilir, örneğin büyüme hakkı. Bir toplum kesinkes ve içgüdüsüne göre savaşı ve reddeden bir toplum inkiraz (gerileme) durumundadır. O demokrasi ve bezirgânlar hükümeti için olgun hale gelmiştir... Elbette ekseri hallerde barış teminatları sadece uyuşturma araçlarıdır.

729

Askeri devletin idame edilişi en son araçtır büyük geleneği ile yarışmak en yüksek tip uğruna ve devletlerin düşmanlığını ve rütbe farkını ebedileştiren bütün kavramlar buna göre müeyyideleştirilmiş görünebilirler (Örneğin ulusculuk, koruyucu gümrük).

730

Bireyden daha uzun ömürlü olan bir şeyin varlığını sürdürebilmesi için bir eserin mevcudiyetini sürdürür olabilmesi için, belki de onu birey yaratmıştır, bireye sınırlandırmanın, tek yanlılığın vs. bütün mümkün türleri yüklenmelidir. Hangi araçla? Sevgi, şahsa karşı tapınma, şükran, ki o eseri yaratmıştır, bir eseri yaratmıştır, bir kolaylaştırmıştır. Ya da atalarımız onları savaşarak elde etmişlerdir, ya da benim torunlarım eğer ben o eseri garanti edersem, ancak o zaman garanti altına alınmış olacaklardır. Ahlâk tek tek insanların üzerinden aşarak bir ya da bunun tersine tek tek insanların köleleştirilmesiyle bir şeyin devamlı kılınmasının aracıdır. Altan yukarıya doğru perspektifin yukarıdan aşağıya bakıldığında olduğundan tamamiyle başka ifadeleri vereceği kendiliğinden anlaşılır.

Bir kudret bloku nasıl idame edilir? Birçok kuşakların ona kendini kurban etmesiyle.

731

Süreklilik: “Evlilik, mülkiyet, dil, gelenek, kabile, aile, halk (ulus) devlet” bunlar aşağı ve yukarı düzenden devamlılıklardır. Onların tasarrufu kesintisiz çalışmanın çıkarlarının fazlalığından ibarettir, aynı zamanda zararlar üzerine çoğaltılmalarıyla: Aksamanın değiştirilmesinin daha büyük maliyeti ya da aynısının devamlı kılınması (çok kere meşgul edilmemiş kalan etki eden aksamın çoğaltılışı, yani daha büyük maliyet masrafları ve devamlılığın önemsiz masraf-

ları değil). Avantaj kesintilerinden kaçınılmakla ve onlardan ortaya çıkan zararlar tasarruf edilmekten ibarettir. Bir başlangıç kadar hiçbir şey pahalı değildir. İnsan varlığının çıkarları ne kadar büyükse onun idame ve maliyet masrafları da o derece (beslenme ve çoğalma masrafları) büyük olur buna göre tehlikeler de o denli büyük olur. Ve erişilen yükseklerde mahvolmanın olasılığı da o derece artar.

732

· Kelimenin burjuva anlamında evlilikler de iyi anlaşılın “evlilik”de kelimesinin en saygın anlamında söz konusu olan kesinkes sevgi değil, keza para da değildir, sevgiden bir kurum oluşturulamaz. Tersine iki şahsı cinsel içgüdünün tatmini için birbirlerine verilen toplumsal müsaade sözkonusudur. Kendiliğinden anlaşılacağı üzere, toplumun çıkarını göz önünde tutan şartları altında bu müsaade verilir. Buna katılanların bundan hoşlanmaları için çok iyi niyetin var olması- gereksiz sabır iradesinin katlanırlılığın, birbirine ihtimamın böyle bir sözleşmenin şartlarına dahil olması belirgindir. Ama sevgi sözcüğünü bunun için suistimal etmemelidir iki birbirini seven için. Kelimenin eksiksiz ve güçlü anlamında cinsel tatmin önemli değildir ve aslında sadece bir simgedir. Belirtildiği gibi bir kısım için kendini kayıtsız şartsız itaat ettirmenin, diğer kısım için ona söz vermenin bir simgesidir. Onu kendine mal etmenin işaretidir. Kelimenin soylu eski soylu anlamında evlilikte bir ırkın yetiştirilmesi sözkonusudur. (Bugün de hâlâ soylular var mı? Quaeritur), yani egemen insanlardan sabit, belirli bir tipin idamesi için) Bu bakış açısına erkek ve kadın kurban edilmiştir. Burada sevginin birinci gereklilik olmadığı kendinden anlaşılır olarak, bunun aksine o kişilerin birbirleri için besledikleri iyi niyetin ölçütü değil, ki o ölçüt burjuva evliliğini şart koşar. Bir kuşağın çıkarı ilkin bunda rol oynar ve onun üzerinde sınıf bulmaz. Her bir sağlıklı aristokrasi’de egemen olan böyle bir soylu evlilik kavramının soğukluğu, hoşgörüsüzlüğü ve hesap eden netliği karşısında eski Atina’da ve bugün 18. yüzyılın Avrupasında olduğu gibi biz sıcak kanlı hayvanlar gıdıklanan kalbimizle, biz “modern insanlar” bir parça ürpeririz. Düpedüz bunun için sevgi tutku olarak kelimenin büyük aklına göre aristokratik dünya için icad edilmiştir ve onun içindedir, ki orada zorlama, yoksunluk düpedüz en büyük olandı...

Evliliğin geleceği. Vergiden fazlalığın yüklenişi (miraslarda) askerlik hizmetinde fazla yüklenişi, belirli bir yaştan itibaren (cemaatin dahilinde).

Çok sayıda erkek çocukları dünyaya getiren babalar için her türlü avantajlar: Özel hal ve şartların altında oy haklarından bir çokluk. Bir tıbbi tutanak. Her evlilikten önce ve cemaatin reisliklerince imzalanmış olarak: Onda nişanlılar ve hekimler tarafından mecburi olarak yanıtlanacak olan birden çok belirli sorular bulunmalıdır ("Ailenin tarihi"- özgeçmişi).

Fuhşun karşı ilacı (panzehir) olarak (ya da onun soylulaştırılışı olarak): belirli bir süre evlilik, meşrulaştırılmıştır (yıllarla, aylarla sınırlı olarak) çocuklar için garanti verilerek; Her evlilik bir cemaatin belirli sayıdaki mutemetleri sayesinde sorumluluğu üstlenir ve garanti eder: cemaatin meselesi olarak.

İnsan sevgisinin de bir emridir. Bir çocuğun bir cürüm olabileceği haller vardır: Kronik hastalarda ve üçüncü derecede sinir hastalarında. Bunun için ne yapılmalıdır? Bu gibileri her şeye rağmen namusluluğa teşvik edilmelidir. Örneğin parsifal müziği ile yine de denenmelidir. Parsifalin kendi, bu tipik budala kendini çoğaltınamak için çok sayıda sebeplere sahipti. Kötü durum kendine "egemen olmanın" belirli bir elverişsizliğidir. (Tahriklere, o denli küçük cinsel tahriklere tepki gösterememek) düpedüz bunlar topyekün bitkinliğin en düzenli sonuçlarına dahildir. Örneğin eğer bir kimse Leopardi'yi kendisi için iffetli tasavvur ederse yanılmış olur. Rahip, ahlâkçı orada yitirilmiş bir kumar oynarlar. Onu eczaneye göndermekle daha iyi davranılmış olunur. Sonunda burada toplum bir yükümü yerine getirmek zorundadır. Bu şekilde acil ve ilkesel beklentiler ondan çok istenmez. Hayatın büyük avukatı olarak toplum hayatın karşısında her hedefini bulamamış yaşamanın bizzat sorumlusudur, o onun cezasını çekmek de zorundadır. Buna binaen onu engellemelidir. Toplum çok sayıdaki hallerde doğurmanın önüne geçmelidir. O bunun için kökene bakmadan, rütbe ve zekâyâ bakmaksızın en sert cebri önlemleri almalı, özgürlüğünden yoksun bırakmaları, özel hal ve şartlar altında kısırlaştırılmaları hazır tutmalıdır. İncil'in emri "sen öldürmemelisin" yozlaşanlara yönelik hayatın yasağının ciddi-

liğiyle karşılaştırıldığında bir (safdilliktir). "Siz doğurmamalısınız". Hayatın kendi bir dayanışma bilmez, bir organizmanın sağlıklı ve yozlaşmış kısımları arasında"eşit hak" tanımaz, kabul etmez. Bu sonuncuları kesip atmalıdır, aksi halde bütün mahvolur. Yozlaşanlara acımak, kusurlu ve hasta yaratılanlara eşit haklar tanımak - Bu en derin ahlâksızlıktır, o tabiata aykırılığın bizzat ahlâk diye görülmesidir.

735

Nazik ve hastalıklı yaratılan mizaçlar vardır, öyle adlandırılan idealistler, onlar bir cürümden daha yukarısına çıkamazlar, cru, vert o küçük soluk insan varlıklarının büyük haklı kınımasıdır, uzun süren ödlelik ve yalancılık için bir şey ödemedir, en azından bir anlık güçlülük: Bundan sonra mahvolup giderler.

736

Biz uygarlaştırılan dünyamızda hemen hemen dumura uğramış suçluyu tanırız, toplumun laneti ve horgörmesi altında ezilmişlerdir, kendilerine bile güvenleri yoktur, çoğu kez eylemlerini küçülterek ve ona iftira ederek, mücrimlerden başarısız olan bir tip. Ve biz bütün büyük insanların mücrim oldukları tasavvuruna karşı çıkarız (büyük üslupta, acınası olarak değil). Cürmün, büyüklüğe dahil olduğunu göremeyiz (insanın ta içini görenlerin bilincinin içinden öyle düpedüz konuşursak ve en derin şekilde büyük ruhların içine inenlere göre). Gelenekten intikal edeni afaroz ediş, vicdanı, yükümü hiçe saymak- Bütün büyük insanlar bunun tehlikelerini bilirler. Ama onu olmak da ister. O büyük hedefi ister ve bunun için onun aracını da.

737

İnsanların ödülle ve ceza ile yönetildiği çağlar bir aşağı ve ilkel insanı göz önünde bulundurur: Bu durum çocuklarda da öyledir...

Bizim sonraki kültürümüzün dahilinde ödül ve cezanın anlamını büsbütün ortadan kaldıran kadercilik ve yozlaşmadır... O genç, güçlü ırkları şart koşar, ödülü ve cezayı gelecekte görünür kılan davranışın gerçekten belirlenmesidir. Eski ırklarda itilimler o derece kendisine direnilmezdir ki sırf bir tasavvur güçsüzdür, tamamiyle güçsüz kalır, tahrikin var olduğu yerde ona direnecek gücü gösteremez, tersine onun peşinden gitmeğe mecbur kalınır. Bu aşırı yozlaşmanın bu aşırı şaşkınlığı bu gibi ceza ve ıslah sistemlerini tamamen anlamsız kılar.

“İyileştirme” kavramı bir normal ve güçlü insanın şartına dayanır ki o insanın tek tek davranışı herhangi bir şekilde onu cemaat için yitirmemesi için, onu düşman olarak karşısında görmemesi için dengeye kavuşturulmalıdır.

738

Yasağın etkisi- her Kudret, kendisine yasaklananda korku uyardırmayı yasaklayan her kudret vicdan “azabını ortaya” çıkarır (Bu demektir ki bir şeye yönelik hırslı istek tatmininin tehlikeliliğinin bilinciyle, esrarengizliğe, gizli yol ile, tedbirle olan azmettirme olarak hırslı istek demektir). Her bir yasak ona iradesiyle itaat etmeyen tersine mecburi olarak ona tabi olanlarda karakteri kötüleştirir.

739

“Mükafat ve ceza”- Bunlar birbirleriyle yaşarlar, birbirleriyle geçerliliğini yitirirler. Bugün ödüllendirilmek istenmiyor, kimseyi tanımak ve kabul etmek istemiyorlar, ki o cezalandırır... kanlı bıçaklı olmak revaç buldu, bir şey istenmekte ve bunu yaparken hasının olması istenmektedir, eğer insan kendine katlanırsa ona belki de en makul şekilde erişmek mümkün olur.

Modern bir toplum, ki onda her birey “anlaşmasını” akdetmiştir. Mücrim bu anlaşmayı bozandır... Bu net bir kavramdır. Ama bu takdirde anarşist olunmaz ve bir toplum şeklinin ilkesel hasını toplumun dahilinde hoşgörüyü karşılanmaz...

740

Cürüm toplumsal düzene karşı “başkaldırı” kavramına dahildir. Bir başkaldırıcıyı cezalandırmazlar: Onu baskı altına alırlar. Bir asi bir zavallı ve hakir görülen insan olabilir: Aslında bir aside hor görülecek olan yan yoktur ve bizim türden topluma atfen başkaldıran olmak aslında bir insanın değerini azaltmaz. Öyle haller vardır ki onlarda böyle bir asiyi bunun için hatta onurlandırmak gerekir, çünkü o kendisine karşı savaşmanın gerekli olduğu toplumda bir şeyi hissederek. O bizi böylece uykudan uyandırır.

Mücrimin bireyde tekil bir şey yapması onun bütün içgüdüleri düzene karşı savaş durumunda olmasıyla çürütülmüş değildir: eylemi sadece bir belirtidir.

“Ceza” kavramını şu kavrama indirgemelidir: Bir ayaklanmanın çökertilmesi, yere serilene karşı emniyet önlemi almak (bütün ya da

yarım hapislik). Ama ceza ile horgörme ifade etmemelidir: Bir mücrim her halükârda hayatını, onurunu, özgürlüğünü riske atan bir insandır. O cesaretin bir adamıdır. Bunun gibi cezayı bir kefaretin ödenmesi olarak da almamalıdır, ya da sanki suç ile ceza arasında bir değiş tokuş ilintisi varmış gibi bir kısmi ödeme olarak da görmemelidir. Ceza arıtmaz, çünkü cürüm kirletmez.

Mücrimden toplumla barışmasını sağlayacak olan imkânı almamalıdır. Onun mücrimliğinin ırkına dahil olmadığını varsayalım. Bu son halde onunla savaşmalıdır ve o düşmanca bir eylemde bulunmadan önce buna yönelinmelidir. (İlk ameliye, onu gücümüzün altına alır almaz onu iğdiş etmelidir).

Mücrimin fena davranışlarını, zekâsının aşağı seviyesini onun zararına kaydetmemelidir. Onun kendini yanlış anlaması kadar hiçbir şey olağan değildir (yani isyan eden içgüdü, sınıf dışı olmanın intikam almak hissi bilincine çoğu kez ulaşmamıştır, 'Faute de lecture'), onun korkunun, başarısızlığının etkisi altında, eylemine iftira etmesi ve onurunun kırılması: Psikolojik olarak düşünüldüğünde mücrim, o haller bir yana bırakılırsa, anlaşılmayan içgüdüye boyun eğerek ve eylemine bir yan davranışla yanlış bir motif izafe eder (örneğin kan dökme onun için önemli olduğu halde gaspetmesi gibi).

Bir insanın değerini tekil bir eyleme göre ele almaktan kaçınılmalıdır. Napolyon bizi bu hususta uyarmıştır. Özellikle yüksek kabartmalı eylemler, özellikle büsbütün sebepsiz suçlayıcı olanlardır. Eğer aramızdan birisi vicdanında hiçbir cinayet, hiçbir cürüm taşımıyorsa, bunun sebebi nedir? Bunun için birkaç kolaylaştırıcı özel hal ve durumlarımız olmadığından bu böyledir. Eğer bu cinayeti işlersek, bununla bizim değerimizde ne belirgin kılınmıştır? Aslında özel hal ve şartlar altında bir insanı öldürecek gücü kendimizde bulamazsak, biz aşağılarız. Hemen hemen bütün cürümlerde bir erkekte var olması gereken nitelikler aynı zamanda ifadesini bulur. Dostoyevski, Sibiryâ hapishanelerinde oturanların, Rus halkının en değerli cüzû olanların oluşturduğunu söylemekle haksızlık etmemiştir. Eğer bizde mücrim kötü beslenmiş ve dumura uğramış, güdük kalmış bir bitki ise bu bizim toplumsal hal ve şartlarımızın aleyhine bir durumdur. Rönesans döneminde mücrim iltifat görmüştür ve onun kendine ait bir erdemi vardır. Elbet Rönesans üslubundaki erdemde virtüü sözkonusudur. Ahlâktan bağımsı olan erdem. Aşağılanmaz olan in-

sanları yükseğe çıkarmak mümkün olur. Ahlâki aşâğılama herhangi bir cürümden çok daha haysiyet kırıcılık ve zarar vericiliktir.

741

Belirli pişmanlıklar hor görülen insanlarda (örneğin köleler) ortaya çıktıktan sonra cezanın içine sövgü girmiştir. En fazla cezalandırılanlar hor görülen insanlardı ve sonunda cezalandırmada sövgü gibi bir şey içkin oldu.

742

Eski ceza hukukunda bir dinsel kavram kudretliydi. O cezanın kefarecini çeken güçtü. Ceza arıtır: O modern dünyada lekeler. Ceza bir kısmi bedel ödemektir. Onunla o kadar acı çekmek istenilenden kurtulunmuştur. Cezanın bu gücüne inanıldığını var sayalım, bunun ardından bir hafifleme olur ve bir soluk alış ortaya çıkar ki, o gerçekten yeni bir sağlığa, sağlığın yeniden sağlanmasına yakındır. O insan, sadece toplumla barışını tekrar eline geçirmekle kalmaz, kendi kendisine de yeniden saygınlık duyar. “Temiz”. Bugün ceza cürümden daha çok yalıtılar, bir cürmün ardındaki fecaat o derece büyümüşdür ki, artık şifa bulmaz hale gelmiştir. Cezanın içinden toplumun düşmanı olarak çıkılır. O andan itibaren toplum bir düşman daha kazanmıştır. Hukuku ‘jus talionis’ (misilleme hukuku) misilleme ruhu ile dikte edilmiş olabilir. (Yani intikam içgüdüsünün bir tür ılımlandırılmasıyla). Ama Manu’da örneğin bir cezanın kefarecini çekmek dinden tekrar “özgür” olabilmek için bir şeyin muadili (eşdeğeri) bedeline malik olmak ve cezayı çekmek ihtiyacı vardır.

743

Bütün yeni ceza yasa koymalarında benim oldukça köktenci soru işaretim budur: Cezalar cürümün büyüklüğüne uygun olarak orantılı acı vermelidir. Ve siz hepiniz esasında öyle istiyorsunuz.- Şimdi ceza her bir mücrime duyarlılığının orantısına göre acıya ilişkin duyarlılığına göre verilmelidir. Bu demektir ki bir cürüm için cezanın önceden belirlenmesi gerekir, acaba bir ceza kodeksi (kanunname, düstur) asla mevcut değil midir? Ama bir mücrimde sevincinin ve acısının derece ıskalasını tespit etmenin kolayca başarılamayacağı nazarı itibare alınarak pratikte cezalandırmaktan vaz mı geçmelidir? Ne büyük bir kayıp! Değil mi? bundan dolayı.

Evet hukuk felsefesi! O bütün ahlâksal bilim gibi daha kundakta bile olmayan bilimdir.

Örneğin hâlâ kendilerini özgür gören hukukçular arasında da cezanın en eski ve en değerli anlamı (önemi) gözden kaçırılır. Onu asla tanımazlar. Ve hukuk bilimi yeni bir zemine oturmadığı sürece yani tarihlerin ve halkların karşılaştırılmasına indirgenmediği sürece o yararsız mücadelede esastan yanlış olan soyutlamalarda kalacaktır, ki onlar bugün “Hukuk felsefesi” olarak kendilerini ileri sürerler ve topyekûn şimdiki zaman insandan çıkarılmış kopyalardır. Ama bu şimdiki zamandaki insan o derece karmaşık örgüdür ki, hukuki değerlendirmelerine atfen de en farklı yorumlamalara izin verir.

Bir yaşlı Çinli şöyle demiştir: devletlerin mahvolmaları için birçok yasalar mevcut olmalıdır.

Schopenhauer alçak adamların iğdiş edilmesini ve kaz kadınların manastıra kapatılmasını arzu eder. Bu hangi bakış açısından arzuya şayandır? Alçak adamın sıradan olmamak gibi birçok insanın karşısında önceliği vardır ve budala sıradanlığı karşısında ondan acı çekmemek gibi bize üstünlük sağlar.

Uçurumun daha büyümesi daha arzu edilen bir şeydir, buna göre alçaklık ve budalalık artmalıdır. Bununla insan tabiatı genişler... ama o sonunda düpedüz zorunlu olandır da... O olup biter ve onu arzu etmemizi ya da etmemizi beklemez. Budalalık, alçaklık büyür, o “ilerlemeye” dahildir.

Bugün toplumda büyük miktarda saygı, nezaket ve müsamaha, yabancı hakların karşısında iyi niyetli bir bekleyiş, hatta yabancı hak iddialarına karşı dikkat yaygındır; daha çoğu denilebilir ki insansal değer belirlenir bir iyi niyetli içgüdüsel değerlendirilişi, ki o her türlü güvende ve kredide kendisini belli eder, mevcuttur: İnsanlar karşısında saygı ve kesinkes sadece erdemli olanlar karşısında değil, bizi Hristiyanca değerlendirenlerden ayıran belki de bir unsurdur. Bizim oldukça büyük bir ironimiz var, eğer biz ahlâk vazedildiğini iştirsek, eğer ahlâk vazedersen kendi kendimizi gözümüzde düşürürüz ahlâk vazedilirse, gayrı ciddi olunur. Bu ahlâksal özgürlük çağımızın en iyi

işaretlerine dahildir. Eğer biz onun kesinkes mevcut olmadığı hallerle karşılaşsak, bu bize bir hastalıkmiş gibi gelir ('Carlyle'nin İngiltere'deki, Ibsen'in Norvecteki hali Schopenhauer'in karamsarlığının bütün Avrupa'daki durumu gibi). Çağımızda barıştırıcı olan bir şey olarak kendisi üzerine cüzi olarak düşünmeksizin onu kendine müsaade eden büyük miktardaki 'Immoroite' (törelsizciliktir) bu. Bunun aksine! Kültürün kültürsüzlüğe üstünlüğünü ne oluşturur? Örneğin ortaçağa karşı Rönesans? Sadece bir şey: ödün verilen büyük miktardaki Immoralite. Bundan zorunlu olarak ahlâk bağnazlarının gözüne serilen insan gelişiminin bütün yüksekleri olarak kendini belli eden durum ortaya çıkar: Ahlâk bozukluğunun karşılaştırılmaz olan durumu (Savonarola'nın Floransa üzerine yargısını, Platon'un Perikles Atinası üzerine görüşünü düşünelim. Luther'in Roma, Rousseau'nun Voltaire sosyetesini üzerine düşünelim, Goethe'ye karşı Almanların yargısını düşünelim.

748

Bir parça temiz hava! Avrupa'nın bu saçma durumu daha fazla sürmemelidir. Bu budalaca ulusculuğun arkasında herhangi bir düşünce mevcut mudur? Her şeyin daha büyük ve müşterek çıkarlara işaret ettiği bir zamanda onun hangi değeri mevcut olabilir? Bu kaba saba kendini beğenişini kışkırtmanın nasıl bir değeri olabilir? Ve bunu ruhsal bağımsızlığın ve küreselleşmenin (ulussuzculuğun) göze çarptığı ve karşılıklı olarak kendini eritmenin ve doğurgan kılmanın şimdiki kültürün asıl değerinin ve anlamını oluşturduğu bir durumda istemek? Ve yeni "devlet" tekrar en tüketilmeş ve en çok horgörülen düşüncenin üstüne inşa edildiği bir dönemde: Hakların ve oyların eşitliği gibi. Hiçbir işe yaramayan bir durumun dahilinde bir üstünlük için boğuşmak; büyük kentlerin bu kültürü, gazetelerin, hastalık ateşinin ve "amaçsızlığın" kültürü!

Avrupanın ekonomik birleştirilmesi zorunlu olarak gelecektir ve tepki olarak barış partisi, ki o kendine ve çocuklarına duygusal olmadan savaşı yasaklayan ve mahkemelere başvuruyu yasak eder ; o parti ki kendine karşı mücadeleyi, çelişkiyi, takibatı kışkırtır: Baskı altına alınanların bir partisi, en azından bir zaman için; bunun hemen ardındaki büyük parti kurulacaktır. İntikam duygularına ve hislere karşı hasım olarak.

Bir savaş partisi kendine karşı aynı ilke ile ve sertlikle ve aksi yönde hareket ederek.

749

Avrupa'nın kralları bizim desteğimizden yoksun olabilip olamayacaklarını gerçekten düşünmelidirler. Biz immoralistler- Biz bugün hiçbir müttefike itiyacı olmayan, zaferi kazanmak için buna gereği bulunmayan biricik kudretiz. Bununla güçlülerin arasında en çok güçlüleriz. Bizim bir kere yalana ihtiyacımız yok: hangi iktidar aksi halde bundan yalandan vazgeçebilir? Bir güçlü ayartı bizim için mücadele etmektedir, belki de mevcut olanın en güçlüsü. Gerçeğin ayartısıdır bu. "Gerçeğin" mi? Bunu benim dilime koyan kimdir? Ama ben onu tekrar seçiyorum: Ama ben mağrur sözcüğü Hayır'ı hakir görüyorum, hor görüyorum. Bizim ona ihtiyacımız da yok, biz gerçek olmaksızın da iktidara ve zafere ulaşırız. Bizim lehimize çarpışan büyü, Venüs'ün gözü, ki o bizim hasımlarımızı da büyüler ve kör eder, o aşırı ucun büyüsidür, her türlü en aşırıyı icra edenin ayartısıdır. Biz immoralistler-Biz aşırı uçlarız.

750

Çürümüş egemen sınıflar egemen olanın imajını bozmuştur. "Devlet" muhakeme ederek bir ödleklektir, çünkü kendinde ölçüle-bilen büyük insan yoktur. Sonunda güvensizlik o derece büyür ki insanlar her türlü emreden irade gücü karşısında tozun içine düşerler.

751

"Güç istenci" demokratik dönemlerde o derece nefretle karşılanır ki onun bütün psikolojisi onun küçültülmesine ve ona iftirada bulunulmasına yöneltilmiş görünür. Büyük yükselme hırısı olanın tipi: Bu Napoleon'dur, Caesar'dır! İskender'dir. Sanki onurun en büyük hakir görenleri değilmiş gibi.

Ve Helvétius kudretli olanın emrine amade bulunan zevklere malik olmak için insanın kudrete çaba harcadığını açıklar. O kudrete yönelik bu çabayı zevke yönelik irade olarak anlar. Hazcılık olarak! (Hedonizm).

752

Bir hak az sayıda olanlardadır sağgörüsü, önderlik yeteneği vs diye ne denli çok halk tarafından hissedilirse, ya da "çoğunlukta" diye hissederse, bir oligarşik hükümet ya da demokratik hükümet vardır

buna göre. Krallık tamamiyle bir üstün olana, bir öndere, kurtarıcıya, yarı Tanrı'ya inancı temsil eder.

Aristokrasi bir seçkin- insanlığa ve daha yüksek sınıfa inancı temsil eder. Demokrasi büyük insanlara ve seçkin- zümreye inançsızlığı temsil eder. "Bu rejimde herkes herkese eşittir". Biz esasında hepimiz bencil bir hayvan ve ayak takımımız.

753

Ben nefret duyarım 1. Sosyalizm'den, çünkü o büsbütün naif (saf-dilane) olarak "iyinin, doğrunun, güzelin ve eşit hakların" düşünü görür. (- Anarşizm de daha hoyratça tarzda aynı ideali ister); 2. Ben Parlamentarizm'den (parlamentoculuk) ve gazetecilikten hoşlanmam, çünkü onlar sayesinde sürü hayvanının kendisini efendi haline getirdiği araçlardır.

754

Halkın silahlanması- eninde sonunda ayak takımının silahlanmasıdır.

755

Benim için sosyalistler nasıl gülünç iseler, çalılığın ardında şimdiye kadar ki düzenin ortadan kaldırılacağı günü ve bütün "doğal iç-güdülerin" salınıp koyuverileceğini bekleyen ve "iyi insanın" budalaca iyimserliğiyle buna müstehaktırlar ve karşı parti keza benim için yine gülünçtür, çünkü onlar yasadaki zorba eylemi, sertliği ve her türlü otoritedeki bencilliği kabul etmezler, ben ve benim türüm ege-men olmak ve geri kalmak ister. Kim yozlaşırsa, toplumun dışına sürülür ya da mahvedilir- bütün eski yasa vazının ana hissidir.

Daha yüksek türden bir insanın tasavvurundan kraldan daha çok nefret edilir. Aristokrasiye karşı, aykırı: O kraldan nefreti sadece maske olarak görür.

756

Bütün partiler ne denli ihanet edicilerdirler! Belki de onlar tarafından büyük sanatla tevazü göstermeyen liderlerinden bir parça şeyi aydınlığa çıkarırlar.

757

Modern sosyalizm çizitçiliğin dünyevi yan biçimini yaratmak istiyor. Her birisi mutlak surette gerektir. Ama amaç, niçin? Şimdiye kadar bulunamadı.

Şimdiki zamanki kölelik: Bir Barbarlık! Onların kendileri için çalıştıkları kişiler nerededir? Her iki birbirini bütünleyen sınıfların aynı zamanlılığını daima beklememelidir.

Fayda ve eğlence hayatın köleler kuramlarıdır. "Çalışmanın getirdiği mutluluk" bizzat onun ululanmasıdır.- Boş zamana elverişsizlik

Kişinin ne insan varlığına, ne de çalışmaya, ne de asla mutluluğa bir hakkı yoktur. Tekil insandaki durum en aşağı solucandaki durumdan başkası değildir.

Kitlelerin üzerine biz tabiat gibi aman dinlemeden düşünmeliyiz: Onlar insan türünün idamesini sağlarlar.

Kitlelerin zaruretine ironik bir yazıklanmayyla bakmalıdır: Onlar bizim yapabileceğimiz bir şeyi isterler- ah!

Avrupa demokrasisi en küçük kısmına kadar güçlerin başıboş ko-yuverilmesidir. O her şeyden önce tembelliklerin, yorgunlukların, zaafların salıverilmesidir.

İşçinin geleceğine dair. İşçiler askerler gibi hissetmeyi öğrenmelidirler. Bir ücret, bir maaş, ama bir ödeme değil.

Peyile iş arasında hiçbir ilinti yoktur. Tersine birey, kendi tarzına göre o şekilde yönlendirilmedir ki o alanında bulunan şeyin en yük-seğini başarabilsin.

İşçiler bir kere vatandaşların bugün yaşadıkları gibi yaşamalıdır- lar- ama onların üzerinde olmalıdırlar, kendilerini ihtiyaçsızlıklarıyla seçkinleştirerek, daha yüksek sınıf olarak. Buna göre daha yoksul, daha basit (sade), ama kudrete sahip olarak.

Aşağı insanlar için bunun tam tersi değer biçmeleri geçerlidir; onların içine erdemi dikmek sözkonusudur. Mutlak emirler; korkunç despotlar; ondan kolay yaşamayı çekip almalıdır. Geriye kalanlar ita-at edebilirler: Ve onların kendini beğenmişlikleri onların büyük insanlardan değil "ilkelerden" bağımlı oldukları izlenimi uyandırır.

“Bütün Suçtan Kurtuluş”

Sosyal anlaşmanın “derin adaletsizliğinin” sözü edilir: Sanki bu anlaşmanın, birinin müsait ve öbürünün müsait olmayan hal ve durumlar altında doğduğuna dair olgunun başlangıçtan itibaren bir adaletsizlik olduğu sanılır birinin bu niteliklerle diğerinin şu niteliklerle doğduğu düşünülür. En samimi ve dürüst olanlar tarafından toplumun bu rakipleri altında itibardan düşürülür: “Biz itiraf ettiğimiz bütün kötü, hastalıklı, caniyane niteliklerimizle zayıfların güçlüler tarafından çağdaş bir baskı altına alınmanın sadece kaçınılmaz olan sonuçlarıyız, onlar karakterlerini egemen olan sınıfların vicdanına yerleştirirler ve tehdit edilir, öfkelenir, küfredilir; öfke karşısında erdemli olunur -boş yere kötü bir insan olmak istenmez, alçak insan olunmaz.

Bizim son otuz yılımızın bir icadı olan bu iç tutumu işittiğime göre, kendini karamsar yani öfke karamsarlığı diye adlandırır. Burada tarihi yargılamak, onu kaderciliğinden zorla kurtarmak, soymak, onun ardında bir sorumluluk onun içinde suçlu olanları bulmak iddiasında bulunulur, çünkü sözkonusu olan budur; suçlulara ihtiyaç vardır. Kusurlu ve yeteneksiz yaratılanlar, her türlü yozlaşmışlar kendi üzerlerine isyandadırlar ve kendilerinde mahvetme susuzluğunu söndürmemek için kurbanlara ihtiyaçları vardır (Belki de aslında kendileri lehine akıl sahibi olmalıydılar). Bunun için hakkın bir zahiriliğine ihtiyaçları vardır, bu demektir ki varoluşlarının olgusunu, onların şöyle ve böyle oluşlarının olgusunu herhangi bir günah keçisinin üzerine yükleyebilmek için bir kurama gerek gösterirler. Bu günah keçisi Tanrı olabilir. -Rusya’da bu gibi intikam duygusundan Tanrıtanımayanlar yok değildir- ya da toplumsal düzen, ya da terbiye ve ders ya da Yahudiler, ya da soylular, herhangi bir türden iyi yaratılmışlar yok değildir. Müsait şartların altında doğmuş olmak bir cürümdür: Çünkü bununla değerleri mirastan mahrum edilmiştir, bir yana atılmıştır, erdemsizliğe, hatta çalışmaya mahkûm edilmiş-

tir... Benim zavallı olmam için ne yapabilirim. Ama herhangi bir kimse bunun için bir şeye muktedir olabilmelidir, aksi halde ona katlanmak mümkün değildir. Kısacası öfkelenme karamsarlığı kendine hoş bir duygu sağlamak için sorumluluklar icad eder. Bu intikamdır... eski Homer onu baldan daha tatlı diye adlandırmıştır.

X

Böyle bir kuramın artık anlayış bulmayacağı, başka bir ifadeyle tersine hakir görüleceği düşünülürse, bu durum bir parça Hıristiyanlığı oluşturur ki o bizim hepimizin kanında gizlidir: Öyle ki biz onlar uzaktan sırf Hıristiyanca koktuğu için bu gibi şeylere karşı hoşgörülü oluruz... Sosyalistler Hıristiyanca içgüdülere başvururlar ki bu onların en ince kurnazlığıdır... Hıristiyanlıktan bakılınca biz “ruhun” o batıl kavramına alıştık, aslında tamamiyle başka bir yerde kendini rahat hissedenden ölümsüz “ruha”, ruh monadına alıştık ki o raslantıyla şu ya da bu özel hal ve durumların içine, “dünyevi” olana aynı zamanda sızmıştır, “et” haline gelmiştir. Bununla birlikte onun mahiyeti şöyle dursun etkilenmez bile. Toplumsal, akrabamsı, tarihi hal ve durumlar ruh için sadece fırsatlardır, şaşırmışlıklardır, belki de; her halükârda onlar onun eseri değildirler. Bu tasavvurla birey aşkınlaştırılmıştır: o ona atfen kendine saçma bir önemlilik atfedilebilir.

Gerçekte Hıristiyanlık bireyi her şeyin ve her bir bireyin üstüne yargıç süsü vermek için harekete geçirilir, megalomani (büyüklük iddiası) onun için hemen hemen yüküm haline getirilmiştir: Onun evet ebedi hakları bütün fani olana ve kayıtlı olana karşı geçerli kılınması için elinde tuttuğu ileri sürülür. Devlet nedir! Toplum nedir! Tarihi yasalar nedir? Fizyoloji nedir? Burada oluşun bir ahireti bütün tarihte değişmez olan bir şey ölümsüz olan bir şey, Tanrısal olan bir şey dile gelir: Bir ruh!

Bir başka Hıristiyanca ve daha az kaçık olmayan kavram modernliğinetine çok daha derin kazılarak miras kalmıştır: Ruhların Tanrı karşısındaki eşitliği kavramı. Onda eşit hakların bütün kuramlarının prototipi mevcuttur: İnsanlığa eşitlik ilkesi neden sonra dinsel olarak kekeliyerek öğretildi, daha sonra bundan onun için bir ahlâk oluşturuldu: İnsanın onu ciddi ve pratik olarak benimsemesine kalkışmasına şaşmamalıdır. Bir başka ifade ile politik, demokratik, sosyalistik, öfkeli karamsarca olarak kabul etmesi şaşırtıcı değildir.

Sorumlulukların arandığı her yerde intikamın içgüdüğü var olmuştur. Intikamın bu içgüdüğü binlerce yılda insanlığın üzerine o denli egemen olmuştur ki, bütün metafizik, psikoloji, tarihi tasavvur, ama her şeyden önce ahlâk onunla iyice belirgin kılınmıştır. İnsan ne kadar çok düşünmüşse, bununla intikamın basiliğini nesnelerin içine bulaştırmıştır. O bizzat Tanrı'yı hasta kılmıştır, denilebilir ki insan varlığını masumluğundan yoksun bırakmıştır: Yani her bir şöyle ve böyle oluşunun sebebini iradede, amaçlarda sorumluluğun edimlerinde bulmuştur. İrade üzerine bütün öğretisi, şimdiye kadarki psikolojideki bu en feci tahrif esasında cezanın amacı için icad edilmiştir. O bu kavrama haysiyetini, kudretini, gerçeğini garanti eden cezanın toplumsal faydasıydı. O psikolojinin iradi psikolojinin yaratıcılarını ceza hukukunu ellerinde bulunduran en önde rahibin bulunduğu en eski cemaatlerin sınıflarında kendilerine hak tanımak istediler. Onlar intikam hakkı için Tanrıyı yaratmak istediler. Bu amaç için insan "özgür" olarak düşünüldü; bu amaç için her davranış istenmiş olmaya mecbur kılındı, her bir davranışın kökeni bilincin içinde duran olarak düşünülmek zorunda kalındı. Ama bu tümcelerle eski psikoloji çürütülmüştür.

Bugün Avrupa'da bunun aksi harekete girildiği izlenimi uyandıran bir dönemde, bizim barışkan olanların bhusus ki bütün gücümüzle suç kavramını ve ceza kavramını dünyadan tekrar geri çektiğimiz onu seçerek söndürmeye çalıştığımız bir zamanda, ki onda bizim en büyük ciddiliğimiz psikolojiyi, ahlâkı, tarihi, tabiatı, toplumsal kurumları ve yaptırımları, Tanrı'nın kendini bu kirden arıtmaya yönelik olduğumuz bir çağda -bizim en doğal muhaliflerimizi kimde görmeliyiz? Düpedüz o intikam havarilerinde ve intikam duygusunun havarilerinde, kelimenin tam anlamıyla o öfkeli karamsarlarda, ki onlar kirlerini "öfkelenme, infial" adı altında kutsallaştırmak için bundan bir misyon oluşturlar. Biz başka olanlar, ki oluşa masumluğunu geri kazanmasını arzu ederiz, daha temiz bir düşüncenin misyonerleri olmak isteriz: insana niteliklerini hiç kimsenin, ne Tanrı'nın, ne de toplumun, ne de ebeveynlerinin ve atalarının, ne de bizzat onun kazandırılmadığını belirtmek istiyoruz. İnsanda kimsenin suçlu olmadığını kabul ediyoruz... Bunun için sorumlu kılınabilecek olan bir varlık yoktur, birinin denilebilir ki orada var olması, bir

kimşenin şöyle ve böyle olması ve bir kimşenin bu özel hal ve şartların altında, bu çevrede doğmuş olmasından kimse sorumlu değildir. Böyle bir varlığın var olmayışı avutucu bir şeydir... Biz bir ebedi amacın, bir iradenin, bir arzunun sonucu değiliz: Bizimle bir “yetkinlik idealine” ya da bir “erdemlilik idealine” ya da bir “mutluluk idealine” erişmenin girişiminde bulunulmaz. Biz Tanrı’nın da bir hatası değiliz, ki onun karşısında korku duyulması gerekir denemez (ki o düşünceyle Tevrat söze başlar bilindiği gibi). Her türlü yer, her türlü amaç, bizim varlığımızı, bizim şöyle ve böyle oluşan varlığımızı başkasına yıkayabileceğimiz, yükleyebileceğimiz hiçbir şey yoktur. Her şeyden önce kimse bunu yapamaz: Bütünü yargılayamayız, ölçemeyiz, mukayese edemeyiz ya da olumsuzluyamayız. Niçin olmasın? Beş sebepten ötürü, bunların hepsi de bizzat mütevazi zekâlara açıktır: örneğin çünkü bütünden başka hiçbir şey yoktur... ve bir kere daha belirtelim ki bu bir büyük avuntudur, onda bütün insan varlığının masumluluğu içkindir.

2. Birey...

766

Ana hata: Hedefleri tek tek bireylerin içine koyacak yerde sürünün içine koymak. Sürü araçtır, bundan çoğu değildir. Ama şimdi sürüyü birey olarak anlamaya çalışılmaktadır ve ona bireye olduğundan daha büyük bir değer izafe edilmektedir. En derin yanlış anlamadır bu! Keza sürüden yapan şey acıma duygularını tabiatımızın daha değerli yanı olarak karakterize etmektedir!

767

Birey tamamiyle yeni olandır ve yeni yaratandır, mutlak olandır, bütün davranışları onun kendisidir.

Tekil kişi davranışlarına ilişkin değerleri eninde sonunda kendi kendisinden alır; çünkü o geçmişten intikal eden sözleri tamamiyle kişisel olarak yorumlamak mecburiyetindedir. Formülün yorumu en azından kişiseldir, her ne kadar hiçbir formül yaratmazsa da, yorumcu olarak daima yaratıcıdır.

768

“Ben” boyunduruk altına alır ve öldürür: O bir organik hücre gibi çalışır: O gasp eder ve zorbadır. O kendini yenilemek, tazelemek ister. -Gebelik. Tanrısını doğurmak ve bütün insanlığı (insanları) ayaklarına kapanmış görmek ister.

Her canlı olan gücüyle çevresine daha çok yayılmak ister ve daha zayıf olanı kendine tabi kılar: Böylece onun kendinden zevk alışması mevcuttur. Bu eğilimde (tandans) artan insanlaştırış giderek daha ince hissedilmesinden ibarettir, diğerini gerçekten ona katması ne denli güçtür: Kaba zarar ika edişin kudretimizin onun üzerine gösterdiği üzere, ama aynı zamanda onun iradesini bize daha da yabancılaştırır, -buna göre onu daha az itaatkâr kılar.

Yukarıda kalmak için ne derece direncin sürekli yenilmesinin gerektiği özgürlüğün ölçütüdür, o isterse birey, isterse toplumlar için olsun: Yani özgürlük olumlu güç, güç istenci olarak tespit edilmiştir. Bireyin özgürlüğünün en yüksek biçimi, hükûmranlığınki buna göre büyük bir olasılıkla insanın varlığı üzerinde tıpkı yüz Demokles kılıcı gibi asılı durduğu köleliğin tehlikesinin bulunduğu yerde karşıtından beş adım uzakta büyümeyiz, boy atmaz. Bunun için tarihten bir geçiş yapalım: "Bireyin" o yetkinlik için olgun, yani özgür olduğu çağlar, ki o zamanda hükûmran insanın klasik tipine erişmişti: ah hayır! Bunlar hemen çağlar değildi!

Bir seçime sahip olunmamalıdır: ya üstte- ya da altta, bir solucan gibi, alaya alınmış, mahvedilmiş, ayak altında ezilmiş olarak. Kişinin kendine karşı despotları olmalıdır, despot yani özgür olmak için. Kişinin kendi üzerinde yüz Demokles kılıcının asılı bulunması öyle küçük bir avantaj değildir: Bununla dans edilmesi öğrenilir, bununla "hareketin özgürlüğüne" ulaşılır.

İnsan, her hayvandan daha çoğu, kökeninde diğerkâm: Bunun için onun yavaş yavaş gelişimi (çocuk) ve yüksek kültürel eğitimi, bu sebepten bencilliğin olağanüstü, son tarzına da sahiptir. Yırtıcı hayvanlar çok daha kişiseldirler.

"Bencilliğin" eleştirisi üzerine. - cüretkârca bir şeyi, özgür bir şeyi, paradoks olanı söylediğine inanan Laroche foucauld'un zoraki naifliği- o zamanlar "gerçek" psikolojik şeylerde şaşırtan bir şeydi- örneğin "les grandes âmes ne sont pas celles qui ont moins de passions et plus de vertus que les âmes communes, mais seulement celles qui ont de plus grand desseins"- Elbet: John Stuart Mill (ki onu Cham-

fort 18. yüzyılın daha soylu ve daha filozofça Larochefouculd diye adlandırır) onda sadece insanın gönlündeki (kalbindeki) ve “alışkanlığa uygun bencilliğe” indirgenen her şeyin sadece zekice gözlemcisi olduğunu belirtir ve şunu ilave eder: “Bir soylu ruh bayalığının ve alçaklığın devamlı mûlahazasının zorunluluğuna yüklenmeğe dayanamaz, katlanamaz, yeter ki yüksek ruhun ve karakterinin soyluluğunun hangi ahlâk bozucu etkilere karşı zafer kazanarak kendini ayakta tuttuğunu göstermek için bunu yapmış olsun.

Kendini Beğenme Duygusunun Morfolojisi

İlk bakış açısı: Kendini beğenme duygularının ve dayanışma duygularının personelin kendini beğenme duygusunun ne derece tekil insanda değer koymasının insiyatifinin asla mümkün olmadığı bir zamanda en aşağı ve hazırlayıcı bir aşama olduğu.

İkinci bakış açısı: Kollektif beğenme duygusunun yüksekliğinin, klanın araya mesafe koymasına ilişkin gururu, kendini diğerleriyle eşit hissetmemek, aracılık etmeğe karşı nefret, eşit haklılık barışmanın eşit haklılık ne derecede bireyin haysiyet duygusunun bir ekolüdür? Yani onların bireyi bütünü gururunu temsil etmesi için ne derecede mecbur ettiği: o şahsında toplumu ifade ettiği oranda kendisinin karşısında aşırı bir saygıyla konuşmak ve davranmak zorundadır. Eğer birey kendini Tanrılığın gereci ve sözcüsü olarak hissederse.

Üçüncü bakış açısı: Bencilliğin giderilmesinin bu biçimlerinin ne derecede gerçekte bir şahsa muazzam bir önemlilik kazandırır: Mücbir sebepler bundan ne derece yararlanır: Kendi kendinin karşısında dinsel ürkeklik, peygamberin, şairin ruh durumu.

Dördüncü bakış açısı: Bütüne ilişkin sorumluluğun bireye geniş bir bakışa, bir sert ve korkmuş ele, bir temkinli düşünmeye ve serinkanlılığa, tutumunun âlicenaplığına ve tavrının görkemliliğine müsaade eder ve onu buna terbiye ederek alıştırır ki onu kendi kendisinin uğruna kabul etmiyecekti ve kendisine ödün vermiyecekti.

Özetle: Ortaklaşa kendini beğenme duyguları personal hükümlerinin büyük ön okuludur. Soylu sınıf (kibar sınıf) bu alıştırmaların mirasına konandır.

Güç istencinin maskelenmiş türleri:

1. Özgürlüğe şiddetli istek, bağımsızlık, dengeye, barışa, koordinasyona yönelik şiddetli arzu. Münzevi kişi, "ruhun özgürlüğü". En aşağı biçimde: denilebilir ki hayatta varolmak iradesi, "Nefsi idame ediş içgüdü".

2. Düzene intibak, büyük bütünde onun güç istencini tatmin etmek için: itaat, kendini yoksun olunamaz kılmak, zorba güce malik olanın nezdinde kendini yararlı kılmak, daha güçlülerin, kudretlilerin kalbine götüren bir gizli yol olarak -ona egemen olmak için- fiilen zorba gücü elinde.

3. Daha büyük bir payeye, daha yüksek bir rütbeye dahil için yüklüm duygusu, vicdan, hayali avuntu, daha yüksek bir payeye ulaşmak için; yargılamaya izin veren bir hiyerarşinin tanınıp kabul edilişi, daha kudretlilerin üzerine de. Kendini mahkûm ediş; yeni değer cetvellerinin icadı (Yahudiler: klasik örnek).

775

Övgü, şükran kudret iradesi olarak.

-Övgü ve şükran hasatta, iyi havada, zaferde, düğünde, barışta: -Bütün bayramların kendisine karşı hissin deşarj olduğu bir özneye ihtiyaç gösterirler. Birinin başından iyi bir şey geçerse, her iyi şeyin ona kolay gelmesi, faili istenir. Keza bir sanat eserinin karşısında onunla yetinilmez: Onu yapan övülür.-Şu halde övmek nedir? Kabul edilen iyiliklere atfen bir denkleştirme, bir geriye veriş, kudretimizin bir gösterilişi.-Çünkü öven onaylar, takdir eder, yargılar: O kendine onaylayabilmeyi, onur dağıtabilmeyi yakıştırır. Yükseltilen mutluluk ve hayat duygusu yükseltilmiş bir kudret hissidir de. Bundan dolayı insan över: (Ondan ilham alarak bir fail, bir "özne" icad eder, arar.) -Şükran iyi bir intikam olarak. Eğer eşitliğin ve gururun aynı zamanda idame edilmesi gerekiyorsa, ki orada en iyi şekilde intikam alınır, en çok talep edilir ve temrin edilir.

776

Kudretin “Makyavelizmi”

Güç istenci şu hallerde görülür:

a) Baskı altında tutulanlarda, ezilenlerde, her türlü kölelerde “özgürlük” iradesi olarak: Sadece ondan kurtulmak hedef görünür (ahlâki-dini: Sadece kendi vicdanı için sorumlu “Protestanca özgürlük” vs.)

b) Aşırı kudrete yönelik irade olarak daha güçlü ve kudret olarak büyümüş türünde; eğer ilkin başarısızsa, bu takdirde “adalet” iradesi ile kendini sınırlayarak, yani egemen olan tarzın ona malik olduğu üzere aynı ölçüde haklar talep eder;

c) En güçlülerde, en zenginlerde, en bağımsızlarda, en cesurlarda “insanlığa sevgi”, “halka sevgi” İncile, gerçeğe, Tanrı’ya sevgi olarak tezahür eder; acıma; kendini feda ediş” vs. olarak görülür; tahakküm altına alışı, kendisi ile birlikte sürükleyerek götürmek, hizmetine almak, insiyaki olarak büyük miktada kudretle kendini birleştirmek, ki ona yön verilebilir: Kahraman, peygamber, Cesar, mesih, çoban; (cinsel aşk da buna dahildir: O tahakküm altına almak, eline geçirmek ister ve kendini teslim ediş şeklinde görülür. Esasında “gerecine”, “atına” olan sevgidir sadece -Şu ve bunun ona ait olduğuna ilişkin kesin inanış, ondan yararlanma durumunda olan bir kimse için. “Özgürlük”, “Adalet” ve “sevgi”!

777

Sevgi- Onun içine bak, kadınların bu merhameti sevgisi- Bundan daha bencilce bir şey var mıdır? Eğer kadınlar kendilerini kurban ederlerse, onurlarını, namplarını onu kime feda ederler? Erkeğe mi? ya da daha doğrusu dizginsiz bir ihtiyaca mı? -Bunlar aynen öyle bencilce hırslardır... Sanki onlar başkasına mı iyilik ederler ve şükran biçerler... Böyle bir değerlendirmenin döl üretmenin (Hyperfötation); bütün geriye kalanları kutsallaştırması ne derecede olur!

778

“Duyular, “tutkular”- Duyulardan, hırslardan, tutkulardan korku, eğer onlar çok ileri giderlerse, onlara iltifat etmemeleri zaten za-

yılığın bir belirtisidir: Aşırı araçlar daima anormal durumları belirgin kılarlar. Burada eksik olan ve dolayısıyla ufalanarak dökülen, bir itilimin (dürtü) engellenmesi için güçtür: eğer kendini teslim etmek mecburiyetinin içgüdüsüne sahip olunursa, boyun eğme içgüdüsü mevcutsa, yani tepkide bulunmak mecburiyetinde kalınırsa, bu takdirde fırsatların ayartıların yolundan kaçmak doğru olur.

“Duyuların bir tahriki” eğer sistemi kolay hareketli ve belirlenebilir olan bir varlık sözkonusu olursa, ancak o zaman bir ayartı, baştan çıkarmadır. Bunun aksi olan halde, sistemin büyük hantallığında ve sertliğinde (katılığında) fonksiyonları işletebilmek için güçlü tenbirlere ihtiyaç vardır.

Sefahat ona ilişkin hiçbir hakkı olmayana karşı bizim için bir itirazdır. Hemen hemen bütün tutkular onları yararlı kılmak için yeterli güçte olmayanlar yüzünden kötü bir nam kazanmışlardır.

Hastalığa karşı itiraz edilenlerin tutkulara karşı da kullanılabileceği hususunda anlaşmalıyız. Buna rağmen: Bizim hastalıktan yoksun olmamamız gerekir ve tutkulardan yoksun olmamalıyız. Bizim anormale ihtiyacımız vardır, bu büyük hastalıklarla hayata muazzam bir şok uyguluyoruz. Tek tek şunlar birbirinden ayrılmalıdır:

1. Denilebilir ki sağlığın en (hatta) en üst biçimini birlikte getiren hakim tutku, burada iç sistemlerin koordinasyonuna ve bir hizmette çalışılmasına en iyi şekilde erişilmiştir -ama bu hemen hemen sağlığın tarifidir.

2. Tutkuların birbirine karşı oluşu, ikilik, üçlük, bir göğüste ruhların çokluğu: Çok sağlıksız, iç harabiyeti, birbirlerini çözen, bir iç ikiye bölünmüşlüğü (bozuşukluk) ve anarşizmi haber verir ve bunu artırarak yapar. -Yeter ki bir tutku sonunda egemen hale gelsin. Sağlığın geri dönüşü-

3. Birisine karşı ve birbiri için olmaksızın yanyana oluş: Çoğu kez periyodik olarak ve sonra o bir düzen bulur bulmaz keza sağlıklıdır. Buraya en ilginç insanlar dahidir, bunlar bukelamunlardır. Onlar kendileriyle çelişik değildirler, mutludurlar ve emindirler, ama hiçbir gelişmeleri yoktur - onlar yedi kez ayrılmış olsalar bile ruh durumları yanyanadır. Onlar değişirler, olmazlar.

779

Değer biçmenin optiği üzerine etkisi hedefteki nicelik. Büyük mücrim ve küçük mücrim. İstenilenin hedefteki niceliği isteyende

bile onun bu arada kendi karşısında saygısının olup olmayacağı ya da kendini yelkenleri suya inmiş ve zavallı hissedip hissetmeyeceği üzerine etkili olur.

Bundan sonra değer biçmenin optiği üzerine etkisinde araçlardaki maneviliğin derecesi. Felsefede yenileyici olan, deneyci ve zorba insan hayduta, barbarlara ve serüvencilere karşı ne kadar çok değişik tavır takınırlar. “diğerkâm olanın” görünümü.

Sonunda kibarca davranışlar, tavırlar, tutum, cesaret, nefesine güven bunlar bu tarzda erişilen şeyin değerlendirilişini ne kadar çok değiştirirler.

X

Değer biçmenin optiği üzerine:

Amacın niceliğinin, (büyük, küçük) etkisi

Araçlardaki maneviyatın etisi

Aksiyonda (eylemde) tavırların etkisi

Başarmanın ya da başaramanın etkisi

Hasım güçlerin ve onların değerinin etkisi

Müsaade edilenin ve yasak edilenin etkisi

780

Kişisel olarak ölçüldüğünde artık yersiz olan ve keza artık zevksiz olan davranışları, önlemleri, duygusal heyecanları sağlamak için manevralar: Sanat onları bize “beğenilir” kılar, bizim böyle yabancılaşmış ülkelere girmemize yol açar; Müverrih kendi tarzında hakkı ve aklı gösterir, yolculuklar, egzotizm, psikoloji, ceza hukuku, tımarhane, mücrim, sosyoloji, “Şahsiyet dışılık” (öyle ki biz bir topluluğun medyumları olarak bu teessüri heyecanlara ve davranışlara izin veririz -yargıç meslektaşlar birlikleri, jüriler, vatandaş, asker, bakan, prens, sosyete, “eleştirmenler”-) sanki biz bir kurban vermişiz gibi bizde bir his uyandırır.

781

Kendisiyle ve ruhunun ebediyen şifaya kavuşturulmasıyla önceden işgal kendinden emin olan ve zengin bir mizacın ifadesi değildir: Çünkü o şeytandan ruhunun selamete kavuşturulup kavuşturulmayacağını sorar, onun herhangi bir simanın mutluluğundan böyle bir ilgi duyması mümkün değildir, o güçtür, eylemdir, hırslı istektir. O nesnelere damgasını vurur, nesnelere fiilen tecavüz eder. Hıristiyanlık bir romantik melankoli hastalığıdır. Kendi ayakları üzerinde du-

ramayanlar için. Hedonist (hazcı) perspektifin ön plana geçtiği her yerde acının ve belirli bir kusurlu oluşun mevcudiyeti sonucu çıkarılabilir.

782

Bireyin artan bağımsızlığı: Bunun üzerine Parisli filozoflar Fouille'e gibileri konuşurlar: Onlar sadece race moutonniere, kendi oldukları şeyi görmelidirler. Ey gelecekteki sosyolog baylar gözlerinizi açın: Birey bunun aksi şartların altında güçlü hale gelmiştir: Siz insanın son derece zayıflığını ve dumura uğramasını dile getiriyorsunuz, siz kendiniz öyle olmak istiyorsunuz ve bunun için eski idealin bütün yalan aparesinine ihtiyacınız var. Biz sürü hayvanı ihtiyaçlarını gerçekte ideal olarak hisseden türdensiniz.

Psikolojik dürüstlükten tam anlamıyla yoksunluk.

783

Modern Avrupalıyı belirgin kılan iki karakter çizgisi görünürde birbirine aykırıdır: Kişisel olan ve aynı hakların talebi: Ben bunu sonunda anlıyorum. Yani birey son derece yaralanabilir bir kendini beğenmişliktir: O bilincinde nasıl çabucak acı çekerse, bütün diğer kimselerin de ona eşit kılınmasını ister, sadece kendisinin inter pares olduğunu kabul eder. Bununla içinde gerçekte yeteneklerin ve güçlerin önemli bir derecede birbirinden farklı olmadığı bir toplumsal ırk karakterize edilmiştir. Yalnızlığı ve az sayıda değerlendiriciyi isteyen gurur tamamiyle anlayışın dışındadır: Tamamiyle "büyük" başarılar sadece kitleler sayesinde sağlanır, bir kitle başarısının aslında bir küçük başarı olduğu hususu kavranılmaz: Çünkü 'pulchrum est paucorum homineuf'dir. Bütün ahlâklar insanların "hiyerarşisini" tanımazlar: Hukuk öğretmenleri cemaatin vicdanını bilmezler. Bireysel ilke tamamiyle büyük insanları reddeder ve aşağı yukarı aynı olanlar arasında en ince gözü ve bir istidadın en seri şekilde tanınmasını talep eder: Ve herkes bir parça yeteneğe sahip olduğundan, bu derece geç kalmış ve uygallaştırılmış kültürlerde -kendisine düşen onur payını geri almayı bekliyebilir, bu yüzden bugün küçük liyakatların vurgulanması asla cereyan etmez: O çağa sınırsız adaletin bir boyasını kazandırır. Onun haksızlığı despotlara ve halk dalkavuklarına karşı sınırsız bir öfke içinde sanatlarda da değil, tersine çokların övgüsünü hakir gören soylu insanlara karşı kendini açığa

vurur. Eşit hakların talebi (örneğin her şeyin üzerine ve her bir kimse üzerine yargıda bulunabilmek) aristokrasiye aykırıdır.

Keza onun için yiten birey, büyük bir tip içinde yitmesi, şahıs olmamak istemek yabancıdır. Daha önceleri birçok yüksek insanın seçkinliğinin ve gayretkeşliğinin neden ibaret olduğu (bunların arasında en büyük şairler); ya da Yunanistan'da olduğu gibi kent oluş; cizvitlik, Prusya subaylar birliği ve memurlar zümresi; ya da öğrenci olmak ve büyük ustaların devam ettiricisi olmak: Bunun için toplumsal olmayan durumlar ve küçük kendini beğenmişliğin mevcut olması gerekir.

784

Ferdiyetçilik (Bireycilik) güce yönelik istencin mütevazı ve bilinçsiz olan tarzıdır; burada tekil kişiye toplumun aşırı kudretinden (o ister devletin ya da kilisenin olsun) kendisini kurtarmak yeterli gelir. O şahıs olarak kendini karşıt kılmaz, tersine sırf tekil kişi olarak bunu yapar. O bütün tek tek kişileri topluluğa karşı temsil eder. Bu şu demektir: O insiyaki olarak her bir tekil kişiyle eşit kılar: Onun mücadele ederek eline geçirdiği şeyi şahıs olarak mücadele ile eline geçirmez, tersine topluluğa karşı tek tek kişilerin mümessili olarak bunu sağlar.

Sosyalizm bireyciliğin sadece bir kışkırtıcı aracıdır. Bir şeye erişmek için bir toplam aksiyon halinde teşkilatlandırılmak zorunda olduğunu kavrar, bir "kudret" haline gelmek mecburiyetinde olduğunu anlar. Ama onun istediği tekil kişinin amacı olarak bir sosyete değildir, tersine sosyete birçok tek kişinin mümkün kılınması için bir araçtır. Bu söylediklerimiz sosyalistlerin içgüdüsüdür ki onlar bunun üzerine kendilerini çoğu kez aldatırlar. (Onların kendilerini kabul ettirmek için sık sık aldatmak mecburiyetinde kalmaları bir yana). Diğerkâm ahlâk vaazı bireysel bencilliğin hizmetindedir: Ondokuzuncu yüzyılın en bayağı, alışılmış sahteliklerinden birisidir.

Anarşazim de sosyalizmin bir kışkırtma aracıdır; onunla o korku uyandırır, bu korkuyla büyümeye başlar ve tedhiş etmeye başlar: Her şeyden önce- cesurları, cüretkârları hatta en manevi olan da bile kendi yandaşlığına çeker.

Bütün bunlara rağmen: Bireycilik güç istencinin en mütevazı kademesidir.

Eğer kişi belirli bir bağımsızlığa kavuşmuşsa, o da çoğunu ister. O gücünün derecesine göre tecrit edilmeyi ister. Tekil kişi artık öyle kolay kolay kendini eşit kılmaz, o kendine benzer olanı arar. Başkalarını kendinden farklılaştırır, uzak tutar. Bireyciliği uzuvların ve organın kültürü izler. Akraba eğilimleri kendi için bir araya getirerek ve kendini kudret olarak etkin kılarak: Bu kudret merkezleri arasında sürtüşme, savaş, karşılıklı güçleri tanıma, denkleştirme, yaklaşım, yapılanların değiş tokuşu izler. Sonunda bir hiyerarşi şekillenir.

Yineleyelim:

1. Bireyler kendilerini özgür kılarlar.

2. Onlar mücadeleye girerler, "hakların eşitliği" üzerine bağdaşım olurlar. (-Adalet (hakkaniyet) hedef olarak-)

3. Eğer buna erişilmişse, gücün fiili eşitsizlikleri büyütülmüş bir etkiye ulaşır. (Çünkü büyük bütünde barış egemen olduğundan ve bir çok küçük güç miktarları farklılıklar gösterdiğinden, daha önce hemen hemen sıfır olanlar). Şimdi tek tek bireyler gruplar halinde teşkilatlanırlar; gruplar ayrıcalıklara çaba harcarlar ve aşırı ağırlığa yönelirler. Mücadele, daha az bir biçimde süre gider yeniden.

Kişi kudrete malik olmadığı sürece özgürlüğü ister. Eğer ona malik aşırı kudret istenir; eğer onu eline geçiremezse (onun için çok zayıftır) "adalet" yani eşit kudret istenir.

785

"Bencillik" kavramının düzeltilmesi. -Eğer "bireyin" ne derece bir yanılı olduğu kavranmışsa, tersine her bir tekil yaratığın düpedüz bir çizgi içinde bütün bir süreç olduğu anlaşılmışsa (sadece miras alınmış olarak değil, tersine onun kendi olarak) bu takdirde tekil varlığın çok büyük bir önemi vardır. Bunda içgüdü çok doğru dile gelir. Bu içgüdü'nün gevşediği yerde, bireyin ancak bir başkasının hizmetinde kendine bir değer aradığı zaman, bundan muhakka olarak yorgunluk ve yozlaşma sonucu çıkarmak mümkündür. Zihniyetin diğerkâmlığı, esaslı olarak ve riyakârca değil, kendine en azından ikinci bir değer istemek içgüdü'südür, başka bencilliklerin hizmeti içinde. Ama çoğu kez o zahiridir. Kişinin kendi yaşama duygusunun, değer duygusunun devamı için bir dolaylı yoldur bu.

Ahlâklaştırışın ve Ahlâksızlaştırışın Tarihi

Birinci ilke: asla ahlâklı davranışlar yoktur: Onlar tamamiyle kuruntu edilenler, sanısına kapılmalardır. Sadece onların ispat edilemez olduklarından değil (Kant'ın kabul ettiği gibi Hıristiyanlığın da onayladığı üzere), tersine onların mümkün olmaması yüzünden. Bir psikolojik yanlış anlama yüzünden sürükleyici güçlere karşı bir karşıt bulunmuştur, icad edilmiştir ve onlardan başka bir türü adlandırıldığına inanılmıştır; bir 'primum mobile' uydurulmuştur ki o asla mevcut değildir. (İlk hareket ettirici, kendisi hareket etmeksizin). Denilebilir ki "ahlâklı" ve "ahlâksız" karşıtlığını ileri süren değerlendirmeye göre şöyle söylemelidir: Sadece ahlâksızca amaçlar ve davranışlar vardır.

İkinci ilke: "ahlâklı" ve "ahlâksızın" bütün bu ayrımı ahlâklı davranışların olduğu kadar, ahlâksızca davranışların da özgür kendiliğindenliğin (spontanite) edimleri olduğu noktasından yola çıkar. Kısacası böyle bir şeyin mevcut olduğunu kabul eder, ya da daha başka türlü ifade edilirse: denilebilir ki ahlâksal hükme bağlamanın sadece özgür olan amaçların ve davranışların bir türüne denk düştüğü söylenebilir. Ama amaçların ve davranışların bu bütün türü tamamiyle hayaldir: Ahlâksal ölçütün sadece konulabildiği dünya asla mevcut değildir - ne ahlâksal ne de ahlâksızca davranışlar vardır.

X

İçinden karşıt kavram "ahlâklı" ve "ahlâksız" ın teşekkül ettiği psikolojik yanılgı, bencil olmayan, bencilsiz, kendini yadsıyan- hepsi reel olmayan bir şekilde hayalen uydurulmuştur.

"Ego" Ben'e atfen hatalı Doğmatizm (inakçılık): aynı atomistik olarak alınırsa, "Ben olmayan" ile yanlış bir karşıtlık içindedir. Keza oluşum içinden çözülmüş olarak var olan bir şeydir. Ben'in yanlış tözleştirilişi (kişisel ölümsüzlüğe inancın içinde) özellikle dinsel-ahlâksal bu terbiyenin baskısı altında inanç düsturu haline getirilmiştir. Ego'nun yapay olarak kendini çözmesinden ve asıl olarak aç-

kanmasından sonra çürütülemez olarak görünen bir değer karşısı karşısında kalındı: Tekil ego ve muazzam “bensizlik”. Tekil egonun değerini kendini muazzam “Ben olmayana” ilintilemesinden ibaret olması apaçık bir gerçek gibi görünmüştür ve dolayısıyla onun uğruna mevcudiyetini sürdürmesi için ona tabi olması dolayısıyla değerinin kaynağını buradan alır. -Burada sürü içgüdüleri belirleyicidir: Bireyin hükümlanlığı kadar her şey bu içgüdülere karşıdır. Ama Ego’nun başkası ve kendi için olduğunu varsayalım, bu takdirde onun değeri kendini olumsuzlamadan kaynaklanır. Şu halde 1. Bireyin yanlış bağımsızlaştırılışı, atom olarak görülmesi; 2. Atom kalmak istemeyi kesinkes reddeden ve düşmanca hisseden sürülerin değerlendirilmesi, değer biçmesi.

3. Mantıksal sonuç olarak: Bireyin hedefinin değiştirilmesiyle yenilişi.

4. Şimdi kendilerini olumsuzlayan davranışların var olduğu izlenimi mevcuttur: Onların çevresinde karşıtlıklardan bütün bir alan yaratılmıştır.

5. Soruldu: İnsan hangi davranışlarda kendini en güçlü onaylar? Bunların (cinsellik, mal hırsı, egemenlik hırsı, gaddarlık vs.) büyü, (afaroz) nefret, horgörme yığılmıştır: Bencil olmayan (diğerkâm) içgüdülerin var olduğuna inanılıyordu, bütün bencil içgüdüler reddediliyordu, bencil olmayan içgüdüler isteniyordu;

6. Bunun sonucu: Ne yapılmıştı? En güçlü, en doğal, daha çoğu biricik reel içgüdüler afaroz edilmişti. -Bir davranışı bundan böyle övülmeğe değer bulmak için onun içinde bu gibi içgüdülerin mevcudiyetini yadsımak zorunda kalındı. Psikolojide muazzam bir sahtelik. Hatta her türlü kendinden memnuniyet kişinin kendini sub specie beni yanlış anlıyarak tanzim ve tertip etmesiyle ancak tekrar mümkün kılmıştı. Bunun aksine: Insandan kendinden memnunluğu almakta çıkarını gören o tür insan (sürü içgüdünün temsilcileri, örneğin rahipler ve filozoflar) inceldiler ve psikolojik olarak keskin görülmeğe oldular her yerde bencilliğin egemen olduğunu göstermek için. Hristiyanca sonuç: “Her şey günahıdır; bizim erdemlerimiz de. İnsanın mutlak olarak reddedilişi. Diğerkâm davranış mümkün değildir. “İlk işlenen günah. Kısacası (Adem ve Havva’nın işlediği günah) insan kendi içgüdüsünü iyyinin tamamiyle hayali olan dünyasıyla kar-

şıklık haline getirdikten sonra, kendini hor görmek durumunda kaldı, “iyi” olan davranışlarda bulunmak için elverişsiz sayıldı.

NB. Hıristiyanlık bununla bakışın psikolojik olarak keskinleştirilmesinde bir ilerleme ifade eder: Laroche Foucauld ve Pascal. O insan davranışlarının mahiyetinin eşit olduğunu ve esas meselede değer eşitliğini kavradı. (-Hepsi de ahlâksızcadır).

X

Artık içlerinde bencilliğin öldürüldüğü insanları yetiştirmek için ciddi adım atıldı: -Rahipler, azizler. Eğer yetkin olmaktan kuşku duyulursa, neyin yetkin olduğunu bilmekten kuşkulanılmadı.

Azizin, rahiplerin, “iyi insanın” psikolojisi tabiatıyla tamamiyle aldattıcı olmak zorundadır. Davranışın gerçekçi motifleri fena telakki edilmişti. Denilebilir ki davranışta bulunabilmek için davranışların şart koşulabileceğinin mecburiyetine inanılmıştı, mümkün olmayan davranışlar mümkün diye açıklanmak ve aynı zamanda kutsallaştırılmak zorunda kalınmıştı. Kendisiyle iftirada bulunulan aynı sahtelikle artık ululanmıştı ve idealize edilmişti.

Hayatın içgüdülerine karşı müthiş öfkelenmek “kutsal”, ululamaya değer görüldü. Mutlak namusluluk, mutlak itaat, mutlak yoksulluk makbul sayıldı. Bunlar rahipçe ideal kabul edildi. Sadaka, merhamet, kurban ediş, güzelin yadsınışı, aklın, cismaniliğin yadsınışı revaç buldu, kişinin sahip olduğu bütün güçlü nitelikler için somurtkan bakış geçerli oldu. Laik olanın ideali.

X

Daha da ileri gidildi: İftiraya uğratılan içgüdüler kendilerine bir hak aradılar (örneğin Luther'in reformasyonu: ahlâksal yalanın “İncil'in özgürlüğü” altında en kaba biçimi). Ona kutsal adlar takıldı; iftiraya uğrayan içgüdüler erdemlilerin denilebilir ki mümkün olmaları için kendilerini zorunlu olarak ispatlamağa çalışırlar, Vivre'yi (hayatı ‘pour vivrepour autri’ (diğerkâm hayat için) gerekli görülmedir: Bencillik amaca götüren araç olarak düşünölmelidir dediler.

Daha da ileri gidildi, hem bencil, hem de diğerkâm ruh kıpırtılarına bir varoluş hakkı kazandırmaya çalışıldı: Tek tek insanlar için olduğu kadar başkaları için de hakların eşitliği öngöröldü. (Faydanın bakış açısından).

Daha da ileri gidildi: Daha yüksek yararlılık bencil bakış açısı diğerkâm bakış açısı karşısında tercih edilişine yönelindi. Ekseri kişi-

lerin mutluluğuna atfen daha yararlı ya da insanlığın yükseltilmesi vs. gibi. Şu halde: Bencillik haklarının ağırlık kazanması, ama bir aşırı diğerkâm perspektifi altında ("insanlığın topyekün yararı").

Diğerkâm davranış tarzı doğallık ile barıştırılmaya çaba harcandı. Diğerkâm olanı hayatın temelinde görmek istendi; bencil olanı diğerkâm olan gibi hayatın ve tabiatın mahiyetinde sebeplendirilmiş olarak düşünölmek istendi.

Herhangi bir gelecekte her ikisi arasındaki karşıtlığın yiteceğı hayal edildi, o zaman sürdürölen uyumla bencil olanın aynı zamanda diğerkâm olacağı kabul edildi.

Sonunda diğerkâm (diğerbin) davranışların bencil davranışların sadece bir türü olduğı kavranıldı. Ve içinde sevilen derecenin kendini harcadığı anlaşıldı. Bu, bir bireysel kudretin ve kişiliğın sebebi-nin bir ispatıdır. Kısacası: insanı daha kötü yapmak suretiyle onu daha iyi hale getirildiğı belirgin oldu. Bir insanın kötü olmadan iyi olmayacağı belli oldu. Bununla şimdiye kadarki insanın psikolojisinin muazzam tahrifi karşısındaki perde kalktı.

X

Çıkarılan mantıksal sonuçlar: Sadece ahlâki olmayan amaçlar ve davranışlar vardır, öyle adlandırılan ahlâklı davranışlar buna göre ahlâksızlıklar olarak ispat edilebilir. Bütün duygusal heyecanların kudrete yönelik bir iradede çıkarsınması gereklidir: Onlar mahiyetlerinde eşittirler. Hayat kavramı: Onlar görünüşte karşıtlık gösteren ("iyi" ve "kötü" de ifade edilirler) içgüdülerin kuvvet derecelerinde açığa vururlar kendilerini. Onlar belirli içgüdülerin dizginlediğı ya da hizmete alınan geçici hiyerarşisidir. Ahlâkın haklı kılınışı :ekonomik vs.

X

İkinci ilkeye karşı: Determinizm. (Gerekircilik): Ahlâklı dünyayı kurtarmak girişimi, onu bilinmeyene kaydırmak suretiyle sağlanmaya çalışır. Gerekircilik değeri biçmelerimizi onların mekanistik dünyanızda bir yerleri olmadığı için sihirbazlıkla yok saymak için bir modus tarzıdır. Bu sebepten gerekirciliğı (Determinizmi) saldırmak ve onu çökertmek gereklidir: Keza bir kendinde dünya ile (zati dünya) bir görüntüler dünyasının ayrımına yönelik hakkımızı da kabul etmemeliyiz.

787

Mutlak zorunluluk tamamiyle amaçlardan kurtarılmalıdır: Aksi halde kendimizi feda etmek ve oluruna bırakmayı bile deneyemeyiz.

Ancak oluşun masumluluğu en büyük cesareti ve en büyük özgürlüğü kazandırır bize.

788

Kötü insana vicdan rahatlığını geri vermek. Bu benim iradi olarak harcadığım çaba mı olmuştur? Onun güçlü insan olması dolayısıyla kötü insana yönelik olarak? (Dostoyevsk'nin hapishanenin (cezaevi-nin) suçluları üzerine yargısı bu bağlamda zikredilmelidir).

789

Yeni “özgürlüğümüz”. -Bizim gibi kurtarılmış ruhların “amaçlar-dan” bir sistemin içine geçirilmediğimizi hissetmemizde ne büyük bir özgürlük duygusu mevcuttur. Keza “mükâfat ve mücazatın”, kavramının insanın varlığının mahiyetinde yuvalanmadığını bilmek. Keza iyi ve kötü davranışın kendinde değil, tersine belirli türlerin idamesinin, eğilimlerinin perspektifinde insan toplumundan bakıla-rak iyi ve kötü diye adlandırılmasının gerektiği. Keza bizim sevinç ve acı üzerine hesap tutmalarımızın metafiziki olmak şöyle dursun bir kozmik önemi (anlamı) olmadığı, (sevinç ve kederi insan varlığının sevinç ve kederini bizzat terazisinin kefesine koymağa ilişkin öneri-de bulunan, Kopernikus'dan önceki hapishaneye ve görüş alanına iradi olarak kendini kapatarak, bu tutum eğer o bir Berlinlinin kötü bir şakası değilse, geri kafalılık ve tekerrür sayılmalıdır).

790

Eğer bir insan hayatının “niçin” ini üzerine kendi içinde açıklığa kavuşmuşsa, onun nasılini kolay yoldan elde etmesi mümkün olur. O zaten ‘Niçin’e, amaca ve anlama inanmamanın bir işaretidir, irade eksikliğidir, eğer sevinç ve keder ön plana alınırsa ve hazcılığın (he-donistik) ve karamsarlığın öğretilerine kulak asılırsa; özveri, vazge-çiş, erdem, “nesnellik”, en azından esas meselede eksikliğin bulun-masının başlamasının işaretleridir.

791

Şimdiye kadar bir Alman kültürü var olmamıştır. Bu tümceye karşı Almanya'da büyük münzevilerin mevcut oluşu (örneğin Goet-he) bir itiraz sayılmaz: Çünkü onlar (örneğin Goethe) kendi kültür-lerine sahiptiler. Düpedüz onların çevresinde aynı zamanda kudret-li, inatçı, yalnızlaştırılmış olarak oraya konmuş olan kayalar gibi ge-riye kalan alman varlığı onların karşıtı olarak bulunuyordu. Daima, yani üzerinde dış ülkenin her adımının “etki ika ettiği” ve “biçimler

yarattığı yumuşak, bataklık, güvensiz bir topraktı: Alman kültürü karakteri olmayan bir şeydi, hemen hemen sınırsız bir boyun eğişt.

792

Becerikli ve bilgili bilginleri bol olan Almanya'da uzun zamandan beri büyük ruhlar ve kudretli ruhlar o ölçüde eksik idi ki, onun büyük bir ruhun, kudretli bir aklın ne olduğunu unuttuğu izlenimi mevcuttur: Ve bugün hemen hemen vicdan rahatlığıyla ve her türlü şaşkınlıktan sıyrılmış olarak sıradan (orta derecedeki) ve buna ilaveten kusurlu ve yeteneksiz yaratılmış insanlar piyasaya çıkmakta ve kendilerini büyük adamlar ve reformatörler olarak övmektedirler, örneğin Eugen Dühring'in yaptığı gibi, gerçekten becerikli ve bilgiyle donatılmış bir bilgin, ama hemen hemen her sözüyle küçük bir ruhu konukladığını ve dar ve kıskanç hislerle ezildiğini açığa vurmaktadır, onu kudretli, taşıp köpüren, iyilik sever, ısrar edici bir ruhun harekete geçirmedeğini, tersine yükselme hırsının harekete geçirdiğini belli etmektedir. Ama bu çağda onurlara yönelik hırslı olmak herhangi bir önceki çağda olduğundan daha çok bir filozofa yakışmayan bir davranıştır: Şimdi ayak takımının egemen olduğu çağda, ayak takımının onurlar dağıttığı bir çağda bu çok daha haysiyet kırıcıdır.

793

Benim "Geleceğim": -Bir titizce politeknisiyen kültür. Askeri hizmet öyle ki ortalama olarak yüksek sınıfın her bir erkeği o ne olursa olsun, subay olmalıdır.

Sanat Olarak Bir Güç İstenci

794

Dinimiz, ahlâkımız ve felsefe insanın yozlaşmış biçimleridir. - Karşı hareket: Sanat

795

Sanatçı- Filozof sanatın daha yüksek kavramı. Acaba insan kendini diğer insanlardan, onlarda şekillendirmek için o denli uzak tutabilir mi? (-Ön alıştırmalar: 1. Kendi kendisini şekillendiren, münzevi; 2. Şimdiye kadarki sanatçı, bir konuda küçük bitirici.)

796

Sanat yapıtı, onun sanatçısız olarak görüldüğü yerde, örneğin beden, örgüt (Prusya subaylar birliği, çizvitler tarikatı) olarak. Sanatçı sadece ne denli bir ön aşamadır. Dünya kendi kendisini doğuran bir sanat yapıtı olarak.

797

“Sanatçı” fenomeni en kolay olarak saydamdır: -Oradan kudretin, tabiatın ana içgüdülerine vs. yukarıya bakılmalıdır, dine ve ahlâka da: “Yararsız” olan “oyun” -Güçle armağanlaştırılmış olanın ideali, “Çocuk olarak”. “Çocukluk”, Tanrı’nın Çocukluğu.

798

Apolinik (ölçülü) diyonizik (coşkulu)- İki ruh durumu vardır ki içinde sanatın kendi insanın içindeki bir tabiat kuvveti olarak, ona tasarruf ederek ortaya çıkar, o ister istesin, ya da istemesin! Vizyona mecburiyet olarak, diğer yandan cümbüş, sefahat alemine mecburiyet olarak. Her iki ruh hali de normal hayatta zaten cereyan eder, sadece daha zayıf olarak: Düşte ve sarhoşlukta.

Ama aynı karşıt düş ile sarhoşluk arasında da mevcuttur: Her ikisi de içimizde sanatın zorba güçlerini uyandırır, ama her birisi öbüründen farklıdır: görmenin, bağlamanın zihnen uydurmanın düşü, sarhoşluk tavrın, tutkunun, şiirin ve dansın.

799

Diyonizik sarhoşlukta cinsellik ve şehvet vardır: O Apolinik’de de yok değildir. Her iki ruh durumunda da bir tempo farklılığın mevcut

olduğu söylenebilir. Belirli sarhoşluk duygularının aşırı dinginliği (daha sıkı olarak: Zaman ve mekân hissini yavaşlaması) en dingin tavır ve hareketlerin vizyonunda (canlı hayalinde) en dingin tavırlarla ve ruh türlerinde seve seve yansır. Klasik üslup özünde bu dinginliği, basitleştirmeği, kısaltmayı, yoğunlaştırmayı ifade eder. Kudretin en yüksek hissi klasik tipte teksif edilmiştir. Onlar güç tepkide bulunurlar: Bir büyük bilinç: Bir savaşın hissi değil.

800

Çirkinlik bir tipin yozlaşması anlamına gelir. İç hırslı isteklerin çelişkisi ve koordinasyondan yoksun oluşu iradenin teşkilatlandırıcı gücünün gerilemesidir. Psikolojik olarak dile getirilirse bu böyledir, sarhoşluk diye adlandırdığımız sevinç tohumu, kesinkes yüksek bir kudret hissidir. Mekan ve zaman duyguları değişmiştir. Muazzam uzaklıklar üzerine genişler. Algılamaya ilişkin organ inceler, birçok en küçük ve en kaçıcı olanı algılar. hale gelir anlamının gücü en hafif yardımla harekete geçer. Her bir teklele uyanır. “Zekice şehvaniyet.” Güçlülük kaslarda egemenlik hissini doğurur harekette esneklik ve sevinç olarak ortaya çıkar dans olarak hafiflik ve prest olarak güçlülüğün ispatından duyulan sevinçtir. Serüven olarak, korkusuzluk olarak hayata ve ölüme karşı aldırmaçlık olarak, hayatın bütün yüksek memetleri birbirlerini harekete gecirirler birinin hayal ve tasavvur dünyası diğeri için telkin bakımından yeterli olur. bu şekilde sonunda kendilerine yabancı kalmak için belkide sebepleri olan birbiri içine geçmiş hale gelirler. Örneğin: Dini sarhoşluk duygusu ve cinsel heyecanlanma (iki derin his hemen hemen bundan sonra mucizeli bir şekilde koordine edilir. Yaşlı olsun, genç olsun bütün din-dar kadınların hoşuna giden nedir? Güzel bacakları olan bir aziz daha genç daha budala.) Trajedideki gaddarlık ve merhamet (keza normal koordine edilmiş olarak) İlkbahar, dans, müzik, bunların hepsi hislerin yarışmasıdır. Buna ilaveten yüreğinde fausça bir sonsuzluk sanatçılar eğer bir işe yarıyacaklarsa bedencede güçlü yaratılmışlardır, bir fazlalıkları vardır güçlü hayvanlardır, duyumsaldırlar cinsel hislerinin belirli bir aşırı tahriki olmaksızın bir Raffael düşünülemez. Müzik yapmak demek bir tür çocuk yapmak demektir. Bekareti bir sanatçının tasarruftur. Her halükarda doğurganlık bir sanatçıda çocuk yapma gücüyle sona erer. Sanatçılar; oldukları gibi görünmemektedirler tersine daha dolu daha yakın güçlü görünmelidirler on-

lara bir tür gençlik ve bahar hayatta bir tür alışkanlık halindeki sarhoşluk özge olmalıdır.

801

İçlerinde bizim nesnelerin içine nurlandıran ve zenginlik yerleştirdiğimiz ve onlarda hayalimizi övdüğümüz ruh durumları onlar bizim kendi zenginliğimizi ve yaşama sevincimizi geriye yansıtınca ya kadar mevcut olurlar. Cinsel içgüdü sarhoşluk, ilkbahar, yemek vakti, düşmana karşı zafer alay gaddarlık dini duygunun vecdi esrikliği esasında 3 unsur seks içgüdüsü, sarhoşluk, gaddarlık bunların hepsi insanın en eski bayram sevincine dahildir. Hepside işin başlangıcında olan sanatçıda ağır basar bunun aksine eğer, bu nurlandırılmayı ve zenginliği gösteren nesneler karşımıza çıkarsa bu taktirde hayvansal sağlıklı hislerin ve hırsların çok ince nüansları esteklik bir ruh durumudur. Bu ruh durumu bedensel vigorun denilebilir ki o veren ve taşan zenginliğine elverişli olan mizaçlarda ortaya çıkar. Onun içinde daima primum mobile vardır. Ayık olan, yorgun olan içi kurumuş olan (örneğin: bilgin adam). muhakkak ki; sanattan nasibi olmayan kişidir çünkü: o sanatçının ezeli gücünden zenginliğin azmettirişinden yoksundur. Veremeyen bir kişi hiç bir şeyi alamazda. "Yetkinlik o ruh durumlarında (cinsel sevgide seks özellekle.) En derin içgüdüünün daha yüksek, daha arzuedilebilir denilebilir ki; daha değerli olan şey naif olarak kendini açığa vurur. Onun tipinin yukarı hareketi. Bunun gibi o aslında böyle bir statüye iç tüzüğe çaba harcar. Yetkinlik onun kudret duygusunu son derece genişletilmesi gerginliğin zorunlu köpürmenin bütün kenarlarından taşmasıdır.

802

Hayvansal bigolun ruh durumlarını anımsatır. O sanatın bir kere çiçeklenen bedenselliğin (sağlığın fazlalığı ve hayallerin ve isteklerin dünyasına taşmasıdır, diğer yandan hayvansal faaliyetin fonksiyonların hayallerle ve isteklerle uyarılmasıdır. Yaşama duygusunun bir yükseltilişidir onun uyanışıdır. Acaba çirkin olan bu zorlayıcı güce malikmidir. Çirkin sanatçının muzaffer duygusundan ne kadar çok şeyi dile getirirse ki; o bu çirkin olan ve korkunç olan üzerine egemen olmuşsa, ya da gaddarlığın zevkini, sevincini içimizde ne derece kolaylıkla uyandırır (özel hal ve şartlar altında bizzat bize acı veren sevinç sanatçının kendini egemenliği altında tutuşu o ölçüde çok olarak bizde kudret hissini harekete geçirir.

“Güzellik; Bu sebepten sanat için bütün hiyerarşinin dışındadır. çünkü; güzellikte çelişkiler disiplin altına alınmıştır. Bu durum kudretin en yüksek işaretidir yani; aykırı olan üzerine bir egemenliktir. Bunun dışında gerilimsizdir. Herşeyin öyle kolayca cereyan etmesi için artık zorlayıcı bir güce gerek yoktur, herşey kolayca ittat eder. Ve itaat olarak en sevecen tavrı gösterir. Bu durum sanatçının kudret iradesini okşar.

Güzel olanın ve çirkin olanın biolojik (dirimsel) değeri.

Bize içgüdüsel olarak direnen, estetikçedir, en uzun deneyden edinilen bilgiye onun insana zararlı, tehlikeli, güvensizliğe - müstahak olduğu ispatlanmış olandır: birdenbire dile gelen estetik içgüdü bir yazgıyı içerir.

Buna göre güzel olan yararlı olanın, sağlığa elverişli olanın, yaşamı yükseltenin dirimsel değerlerinin genel kategorisi dahilinde bulunur; ama o şekilde ki, büsbütün uzaktan yararlı şeyleri ve durumları anımsatan ve onlara bağlantılı olan (bağlantılı olan) bir miktar tenbih bize güzel olanın yani kudret iradesinin çoğalışını sağlar (buna göre sadece şeyler (nesneler) değil, tersine bu gibi şeylere eşlik eden duyular ve onların simgeleri de)

Böylece güzel olan ve çirkin olan şartlandırılmış olarak kabul edilir. Bunlar bir yana bir güzel olanı ve çirkin olanı kabul etmek anlamsızdır. Güzel olan iyi olan gibi, doğru olan gibi mevcut değildir. Tek tek belirli türden bir insanın nefsinin idame edişinin tekrar değerleri sözkonusudur: böylece sürü insanı istisnai insandan farklı ve üstün insan olarak diğer şeylerde değer duygusuna malik olacaktır.

Sadece ondan sonra ille gelen sonuçları mülhaze eden önplan optiğidir ki ondan güzel olanın (keza iyi olanın ve gerçek olanın) değeri kaynaklanır)

Bütün içgüdü yargıları mantıksal sonuçların zincirine atfen miyoptur: onlar ilkin ne yapılması gerektiğini verir. Akıl esasında içgüdü yargısına derhal tepki göstermeye karşı bir engellemedir o alıko-yar; içdüşümümü sürdürür, mantıksal sonuçlar zincirini daha uzak ve daha uzun görür.

Güzellik ve çirkinlik yazgıları miyoptur (akıl onlara karşıdır) ama en yüksek derecede ikna edicidir, onlar içgüdüleriyle başvururlar, en seri karar verdikleri, evet ve hayır dedikleri yerde bulunurlar, akıl bir yargıda bulunmadan önce.

En alışılmış olan güzellik onaylamaları birbirlerini harekete geçirirler ve heyecanlandırırlar; eğer estetik içgüdü bir kere çalışırsa, o diğer ve diğer yerden gelen yetkinlikleri tek tek güzel olanın çevresinde olur. Nesnel kalmak mümkün değildir ve dolayısıyla yorumlayan, ekleyen, boşluğu dolduran, yoğunlaştıran gücü gözardı etmek mümkün değildir (sonuncusu bizzat güzellik onaylamalarının o zincirlemesidir) bir güzel kadının görünüşü gibi)

Buna göre

1. Güzellik yargısı miyoptur, o ondan sonraki ilk sonuçları görür;
2. O harekete geçirdiği, etkilediği konuyu farklı güzellik yargılarının çağrışımıyla bağlantılı olan bir büyü ile donatır garkeder -ama bu, o şeyin mahiyetine büsbütün yabancıdır. Bir şeyi güzel donatır hissetmek demek; onu zorunlu olarak yanlış hissetmek demektir (bu sebepten arasöz (olarak) belirtelim ki aşk evliliği toplumsal olarak en akla aykırı olan türden bir evliliktir.

805

Sanatın Tekvini (oluşumu). O yetkin kılmak, yetkin görmek, ki o cinsel güçlerle aşırı yüklenmiş olan beyin sistemine özgüdür, sevgili ile birlikte akşamı en küçük raslantılar nurlandırılır, hayat süblim nesnelerin bir sırası, birbirlerini mutsuzca sevenlerin mutsuzluğu herhangi bir şeyden daha değerlidir:) diğer yandan yetkin olan ve güzel olan o aşık ruh durumunun ve onun görme tarzının bilinçsiz anımsanması olarak etki ika eder- nesnelerin bütün güzelliği yetkinliği'contiguity afrodistik' sayesinde mutluluğu tekrar uyandırır. (Fizyolojik olarak: sanatçının yaratıcı içgüdüğü ve bitki tohumlarının karnın içine dağıtımı...) Sanata ve güzelliğe şiddetli istek cinsel içgüdü-nün teheyyüçlerine (heyecanlandırmalarına) yönelik dolaylı şiddetli istektir ki onları o büyük beyne iletir. "aşkla" yetkin hale gelen dünya.

806

Şehvetlilik tebdili kıyafetleriyle: 1. İdealizm ("Platon") olarak, gençliğe özgüdür, içbükey aynanın ters hayalini yaratarak, tıpkı sevgili olan kadının özel olanda görüldüğü üzere, bir renkli cila kabu-

ğu, büyültüş, nurlandırış, her nesnenin çevresine sonsuzluğu yerleştirerek. 2. Sevginin dininde: Bir genç güzel erkek, bir güzel kadın herhangi bir şekilde Tanrısal, bir güvey, ruhun bir gelini. 3. Sanatta "süsleyici" güç olarak: Erkeğin kadını meziyetlerden ne varsa hepsiyle onu aynı zamanda var sayarak görmesi gibi, sanatçının duyusalılığı da aksi halde saygı duyduğu ve el üstünde tuttuğu bir nesnenin içine koyar bu suretle o nesneyi yetkinleştirir("onu idealize" eder). Kadın, erkeğin kadına atfen neyi hissettiğinin bilinciyle kendini süslemek, güzel yürümek, dansetmek ince düşünceler belirtmek suretiyle erkek tarafından idealize edilmesine yardımcı olur. Keza kadın utanç, çekingenlik, mesafeli oluş gösterir, erkeğin kendisini idealize etmek melekesinin artmasına ilişkin içgüdüsüyle. (-Kadıncıl içgüdünün muazzam içgüdüsüyle duyduğu utangaçlık hiçbir zaman bilinçli bir riyakârlık olmaz: Kadın düpedüz naif reel utangaçlığının erkeği en fazla baştan çıkardığını ve erkeğin onu aşırı değerlendirmesine yol açtığını bilir, hisseder. Bunun için kadın naiftir, -içgüdünün inceliği ile, bu içgüdü ona masum oluşun yararlılığını belirgin kılar. Bilerek gözlerini kendisinin üzerine kapalı tutmak. Bilinçsiz olduğunda kendini olduğundan başka göstermenin daha güçlü etki ettiği her yerde bu kamuflej bilinçsiz hale gelir.)

807

"Aşk" diye adlandırılan ve sevgiden daha başkası olan sarhoşluğun, bir şeyden baş dönmesinin ne büyük işleri başardığı bilinir. - Ama bunun üzerine herbir kimsenin kendi bilgisi vardır. Ancak bir erkek yakınına geldiğinde bir kızın kas gücü artar: Bunu ölçebilecek olan hassas gereçler (Enstrumanlar) vardır. Dansın ve daha başka toplumsal göreneklerin adetlerin birlikte getirdiği iki cinsin birbirine daha yakın ilişkisinde bu güç onu gerçek güçlü başarılarla yetenekli kılmak için o derecede daha artar: Sonunda insan gözlerine inanamaz olur ve saatine, burada muhakkak ki dansın aslında zaten her hızlı hareket gibi bütün kılcıl damarlar, sinir ve kas sistemi için bir tür sarhoşluk sağladığı bilinmelidir. Bu halde bir çift sarhoşluğun kombine edilen etkilerini de hasaba katmalıdır. Bu arada onunla elinde bir küçük kozu bulundurmak bilgeceidir. Öyle realiteler vardır ki insan onları kendine asla itiraf edemez: Bunun için kadın kadındır, bunun için bütün kadıncıl pudraları vardır sahip olunur, orada dans eden bu genç yaratıklar besbelli bütün realitenin öte yanında-

dırlar: Onlar sadece sırf elle tutulabilir idealler ile dans ederler, hatta daha çoğu idallerin çevrelerinde oturduğunu görürler: Bunlar anelerdir... Faust'tan alıntılanmak fırsatı çıktı... Onlar bu hoş yaratıklar eğer bu şekilde küçük kozlarına malik olurlarsa karşılaştırılmaz derecede daha iyi görünürler. -Ah onlar bunu ne denli iyi bilirler de. Bunu bildikleri için hatta daha da güler yüzlü hale gelirler. Sonunda onları süslü giyinişleri de esinler: Onların tuvaleti onların üçüncü küçük sarhoşluğudur: Onlar Tanrı'ya inandıkları gibi terzilerine inanırlar- kim onlardan bu inançlarından vazgeçmesine istiyebilir? Bu inanç onları mutlu kılar. Ve kişinin kendi kendisine hayranlığı sağlıklıdır. Kendine hayranlık üşütmeden korur. Bir hoş kadının iyi giyinmiş bilen bir kadının soğuk aldığı görülmüş müdür? Şimdi ve hiçbir zaman. Ben giyinik olmadığında da böyle olup bittiğini varsaymıyorum.

808

Sarhoşluğun başka kılığa girme şekillerinin ne kadar kapsamlı olduğuna dair en şaşırtıcı ispat istenirse, diyebilirim ki "aşk" bunun ispatıdır. Dünyanın bütün dillerinde ve suskunluklarında aşk diye adlandırılan şey. Sarhoşluk burada realitenin o tarzda hakkından gelir ki seven erkeğin bilincinde sebep silinir ve onun yerinde bir başka şeyin yer aldığı izlenimi uyanır: Kirke'nin bütün sihirli aynalarının bir titremesi ve ışıldaması... Burada insan ve hayvan bir ayırım oluşturmaz: Ne akıl, iyilik, dürüstlük. Eğer insan ince ise ince alaya alınır: Eğer insan kaba ise kabaca alaya alınır. Ama aşk, hatta Tanrı sevgisi, "kurtulmuş ruhların" aziz sevgisi kökünde aynıdır: Kendini başka kılıklara sokmak için sebepleri olan bir hastalık ateşi (humma), kendi üzerine yalan söylemenin iyi olduğu bir sarhoşluk... Ve her halükârda eğer insan severse iyi yalan söyler, kendisinin karşısında ve kendisinin üzerine: insan kendini değişmiş, bir başka kılığa girmiş hisseder, daha güçlü, daha zengin, daha yetkin, kişi haline gelmiştir... Biz burada sanatı organik fonksiyon (işlev) olarak görüyoruz.

Biz onu en melekimsi içgüdünün içine yerleştirilmiş görüyoruz. Biz onu hayatın en büyük uyarıcı ilacı olarak görüyoruz -buna göre sanat yalan söylemekte süblim amaçlı olarak da vardır... Ama onun yalan söylemek gücünde dura kalırsak yanılırız: O sırf hayal etmekten daha çoğunu yapar. O hatta değerlerin yerini değiştirir. Sadece

değerlerin duygusunu kaydırmakla kalmaz: Seven erkek daha değerlidir, daha güçlüdür. Hayvanlarda bu durum yeni silahları, pigmentler (sıbağ), renkler ve biçimleri ortaya çıkarır: Her şeyden önce yeni hareketler, yeni ritimler, yeni ayırtıcı sesleri ve ayartıları sergiler. İnsanda durum aynıdır. İnsanın toplu idaresi daha zengindir, her zamankinden daha boldur, daha kudretlidir, daha bütündür sevmeyenlere nazaran. Seven erkek müsrif hale gelir: Onun bu harcama için yeterli zenginliği vardır. O şimdi cesaret eder, serüvenci olur, âlice-naplıkta ve masumlukta bir eşek olur, masum olur tekrar Tanrı'ya inanır, erdeme inanır, çünkü aşka inanmaktadır: Diğer yandan mutluluğun bu budalası için mutluluğun kanatları büyür ve yeni yetenekleri doğar ve hatta sanat için ona bütün kapılar açılır. Siz şiirden seste ve sözcükteki o bağırsaklardaki hastalık ateşinin telkinini çıkaralım: Şiirden ve müzikten bu takdirde ne geriye kalacaktır? 'Lart porul'art (sanat için sanat) belki de: Bataklıklarında umutsuzluğa kapılan bir yana bırakılan kurbağaların virtüezce vakvakı... Bütün geriye kalanı, bakiyeyi aşk yaratır...

809

Bütün sanat kökeninde naif sanatçı insanlarda etkinlik gösteren telkin olarak kasların ve ruhların üzerine etki ika eder. O sadece sanatçılara seslenir. Bedenin hareketliliğinin bu tarzına hitap eder. "Larik" kavramı bir yanlış kavramdır. Erkek güvercin iyi işitenin bir türü değildir.

Her sanat kuvvetlendirici, daha çok güç olarak etki eder, zevki tutuşturur (yani gücün duygusunu), sarhoşluğun, kendinden geçişin daha ince anılarını harekete geçirir. O bu gibi ruh durumlarına aşığıya iner ve asıl bir bellek verir: Orada sansasyonlardan bir uzak ve kaçıcı dünya orada geri döner.

Çirkin olan, yani sanatın çelişkisi, sanatta devre dışında bırakılan onun 'hayır'ı her keresinde eğer gerileme, hayatın yoksulluğu, güçsüzlük, çözülüş, çürüme sadece uzaktan harekete geçirilirse, estetik insan 'hayır'ı ile tepki gösterir. Çirkin olan bunalım yaratır, o bir bunalımın, krizin ifadesidir. O gücü alır, yoksullaştırır, ezer... Çirkin olan çirkin bir şeyi telkin eder; onun sağlık durumlarından insanın kötü, sağlıksız bulunmasının çirkinin hayalinin yeteneğini nasıl yükselttiği tecrübe ile anlaşılır. Seçim başka türlü olur, meselelerden, ilgilerden, sorulardan.

Mantıksal olanda da çirkin olana en yakın olan bir durum vardır-
ağırlık, bunaltıcılık. Mekanik olarak onda denge yoktur: Çirkin olan
seker, çirkin olan topallar: Dans edenin Tanrısal hafifliğinin karşıtı.
Estetik ruh durumu iletişim araçlarından aşırı bir zenginliğe sahip-
tir. Aynı zamanda tahrikler ve işaretler için aşırı bir alıcılıkla birlik-
te. O iletişimliliğin ve canlı varlıklar arasındaki aktarılabilirliğin te-
pe noktasıdır. -O dillerin kaynağıdır. Dillerin burada teşekkül odağı
vardır. Sesli diller için olduğu kadar denilebilir ki tavırların ve bakış-
ların, idili için de. Daha dolu fenomen daima başlangıçtır, bizim iktidar
melekelerimiz dolu iktidarlara sübtıl hale getirilmiştir. Ama
bugün de kaslarla işitilir, hatta kaslarla okunur. Her olgun sanatın tem-
elinde bir sürü konvensiyon vardır, onun dil olması dolayısıyla.
Konvensiyon (gelenek) büyük sanatın şartıdır, onun engellenmesi
değildir... Hayatın her türlü yükseltişi, iletişim gücünü artırır, keza
insanın anlama gücünü de yükseltir. Başka ruhların... İçine nüfuz
edişle esasında ahlâklı bir iş yapılmış olunmaz, tersine telkinin bir
fizyolojik uyarılığını: "sempati" ya da diğerkâmlığın adlandırdığı
gibi maneviyata dahil edilen psikomotorik raporun sadece nihai şe-
killendirmelerini sağlar. (induction psycho- motrice diyor (eh. Fé-
ré). Asla düşünceler iletilmez: Hareketler iletilir, mimik işaretler, ki
onlar tarafımızdan düşüncelerle geri okunurlar.

810

Müziğe olan ilişkisinde her bildiri sözlerle utanmazsa cereyan
eder. Söz sulandırır ve aptallaştırır: Söz kişileştirsizleştirir: Söz baya-
ğı olmayanı bayağı haline getirir.

811

Sanatçıyı ortaya çıkaran istisnai ruh durumlarıdır: Hasta olaylar-
la derin bir akrabalık gösteren ve onlarla organik olarak birleşmiş
olan ruh durumlarının tümü: öyle ki sanatçı olmak ve hasta olma-
mak mümkün değil görünmektedir.

Sanatçada aynı zamanda "şahıs" olarak eğitilmiş olan fizyolojik
durumlar aslında var olarak herhangi bir derecede denilebilir ki in-
sanda mevcuttur:

1. Sarhoşluk, kendinden geçiş: yükseltilen kudret duygusu: nes-
nelerden kendi zenginliğinin ve yetkinliğinin bir refleksini oluşturma-
ya ilişkin iç azmettirişi:

2. Belirli duyu organlarının aşırı keskinliği: Öyle ki onlar büsbütün başka bir işaret dilini anlarlar -ve yaratırlar-, bazı sinir hastalıklarıyla bağlantılı görünen aynı dil. -Kendisinden aşırı bir iletilebilirliğin oluşturduğu aşırı hareketlilik: İşaret verebilen her şeyi dile getirmek istemeyi-. İşaretlerle, jestlerle kendinden aynı zamanda kurtulmak ihtiyacı: kendisinin üzerine yüzlerce dil aracılığıyla söz etmek yeteneği- Bir patlayıcı ruh durumu. Bu ruh durumunu ilkin mecburiyet ve itilim olarak düşünmelidir, iç gerilimin fazlalığından taşkınlığından her türlü kurtulmak için kas faaliyeti ve hareketlilikle kurtulmaya çalışır. Sonra iç olaylara (hayallere, düşüncelere, hırslara) olan bu hareketini mecburi olarak mecburi olarak koordine ediş (hayaller, düşünceler, hırslar), bütün kas sisteminin içten etki eden güçlü tahriklerle (tenbih, uyarı) ortaya çıkan dürtü altında bir tür otomatizm haline getirilmesi:- bu tepkiyi engellemekteki elverişsizlik; engelleme aparesi aynı zamanda askıdan indirilmiştir: Her iç hareket (duygu, düşünce, teessüri heyecan) kılcal damarların ona eşlik etmesiyle kendini belli eder ve buna binaen sanatçının renginin, vücut sıcaklığının, salgısının değişmesine yol açar. Müziğin telkin edici gücü, onun "suggestion mentalite'si".-

3. Öykünmeğe mecbur kalmak. Kendisinde bir verilen örneğin sirayet edici olarak kendini ilettiği bir aşırı huzursuzluk, tedirginlik. -Bir ruh durumu zaten iş etlere göre açığa vurulur ve anlatılır... Bir hayal içte ortaya çıkarak uzuvların hareketi olarak etki eder- bir belirli iradenin ortadan kaldırılışı (Schopenhauer). Bir tür dışın doğrultusunda sağır ve kör oluş- izin verilen tenbihlerin ülkesi keskin çizgilerle sınırlandırılmıştır.

Bu durum sanatçıyı normal insandan ayırır (sanatkârca alıcı olan- dan): Bu sonuncusu (izlenimlere açık olan kişi) alışın içinde tahrik olunabilirliğin tepe noktasındadır; birincisi vermekte (sanatçı) öyle ki bu iki yeteneğin muhalefeti sadece doğal değildir, tersine arzuya şayandır. Bu ruh durumlarının her birisi bir ters yüz edilmiş optiktir. Sanatçıdan onun dinleyicinin (eleştirmenin) optiğini icra etmesi talep etmek demek, onun kendini ve yaratıcı gücünü yoksullaştırmasını istemektir... Burada cinslerin farkı gibidir: Veren sanatçıdan onun kadın olması talep edilemez- onun "alması" istenemez. Estetiğimiz şimdiye kadar kadın estetiği olduğuna göre sanatı alıcı olanların "ne güzeldir" için tecrübelerini formüle etmişlerdir. Şimdiye ka-

dar bütün felsefede sanatçı mevcut değildir... Daha önce söylediklerimizin ima ettiği üzere bu zorunlu bir eksikliktir: Çünkü kendini kavramaya başlayan sanatçı bu davranışıyla yanlış müdahalede bulunur. O geriye bakmamalıdır, denilebilir ki görmemelidir, o vermek mecburiyetindedir. -Eleştiriye elverişsiz olması bir sanatçıyı onurlandırır. Aksi halde o yarım yamalaktır, o “modern”dir.

812

Ben burada bir dizi psikolojik durumları bugün hasta diye bir hükme bağlanan dolu ve çiçeklenen hayatın işaretleri olarak göstereceğim ki bugün mariz olarak yazgılanmaya alıştık. Biz bu arada sağlıklı ve hasta arasındaki bir karşıtlığın sözünü etmeyi unuttuk: Söz konusu olan derecelerdir -Bu halde benim iddiam bugün “sağlıklı” diye adlandırılan şeyin müsait hal ve şartlarda sağlıklı olanın daha düşük bir seviyesini ifade eder. bizim görece olarak hasta olduğumuz doğrudur... Sanatçı daha güçlü bir ırka dahildir. Bizim için zararlı, hasta olan bir şey onda mizaçtır. -Ama düpedüz makinenin yoksullaşmasının müstesna anlama gücünü her türlü telkinin üzerinde mümkün kıldığı yolunda bize itirazda bulunulur; bizim histerik kadıncıklarımızın delili. Üsarelerin ve güçlerin aşırı mevcudiyetini kısmi özgürsüzlüğün diyebiliriz ki belirtileri, duyu organlarının halüsiyonları (birsamları), telkinlerin ustalığını birlikte getirebilir, hayatın yoksullaşması gibi-, tenbih başka türlü şartlandırılmıştır, etki kendine eşit kalır... Her şeyden önce sonraki etki aynı değildir; bütün hastalıklı mizaçların sinir eksantiriklerinden sonra aşırı gevşemesinin sanatçının ruh durumlarıyla hiçbir alışverişi yoktur, ortak noktası bulunmamaktadır: Onun iyi dönemlerinin kefareti ödemesine gerek yoktur, sanatçı bunun için yeterli derecede zengindir: O yoksul hale gelmeksizin harcıyabilir.

Nasıl bugün “deha nevrasteni”nin, sinir hastalığının bir biçimi olarak bir hükme bağlanabiliyorsa, bunun gibi belki de sanatkârca telkin gücünün de- öyle görülmesi gerekir ve bizim artistlerimiz gerçekten histerik kadıncıklara çok akrabadır. Ama bu, bugüne karşıdır, “sanatçıya” karşı değildir.

Sanatkârca olmayan ruh durumları: Nesnellik, askıdan indirilen iradenin yansıması... (sanatı hayatı olumsuzlaşma olarak köprü diye kabul eden Schopenhauer’in rezilane yanlış anlaması) ya yoksullaş-

nın, kendini soyutlayanın, bakışı altında hayatın acı çektiği vazgeçmenin sanatkarca olmayan ruh durumları:- Hristiyan.

813

Modern sanatçı fizyolojisinde histerizme en yakın akraba olarak, karakter olarak da bu hastalığın doğrultusunda belirgindir. Histerik kimse sahtedir, yanıltır- o yalandan zevk aldığı için yalan söyler, o kendini farklı göstermenin her bir san'atında hayranlık uyandırıcıdır. Yeter ki onun hasta kendini beğenmişliği ona bir oyun oynamış olsun. Bu kendini beğenmişlik sürekli bir hummadır ki uyuşturucu ilaca gerek gösterir ve hiçbir kendini aldatıştan ve maskaralıktan çekinmez ki, o ihtiyaç gösteren bir anlık yatıştırırmaya vaad eden bir kendini aldatıştan ve bir maskaralıktan çekinin ürkmeyen sürekli bir hastalık ateşidir. (Gurura elverişsizlik derinde yuva yapmış olan kendini horgörmeye ilişkin gerekli olan sürekli bir intikam duygusu). - Bu hemen hemen bu tür kendini beğenmişliğin (Tarifidir).

Bütün sonuçlardan bir bunalım oluşturan ve "dramatik" olanı hayatın en küçük rastlantılarına sürükleyip götüren bir sistemin saçma heyecanlandırışı ondan bütün önceden kestirilebilir olanı alır: O artık bir şahıs değildir, olsa olsa kendilerinden gâh bu, gâh şunun utanmak bilmeyen bir güvenle dışarıya çıktığı şahıslarla bir buluşmadır. Düpedüz bunun için o tiyatro oyuncusu olarak büyüktür: He- kimlerin yakından inceledikleri bütün bu zavallı iradesizler mimiklerinin, başka kılığa girişlerinin hemen hemen talep edilen her türlü karaktere bürünmelerinin virtüozitesiyle (ustalığıyla, kişiyi şaşkınlığa uğratırlar).

814

Sanatçılar bize kendilerini öyle göstermek istedikleri gibi büyük tutkunun insanları değildirler. Bu iki sebepten böyledir: Onlardan kendi kendilerinden utanma (kendilerini seyrederek, yaşamak suretiyle) kendilerine pusu kurarlar, çok meraklıdırlar) onlarda büyük tutkudan utanç da yoktur (onu artist olarak sömürürler). İkincisi onların vampiri, yetenekleri çoğu kez tutku diye adlandırılan gücün böyle bir israfına izin vermez. -Kişi bir yetenekle yeteneğinin kurbanıdır da kişi yeteneğinin vampirizmi altında yaşar.

Bir kişi onu anlatmakla tutkusunun üstesinden bu sayede gelemmez. Bunun tersine onu dile getirirse, ancak o zaman onu yener. (Goethe başka türlü öğretiyor, ama onun kendi kendisini burada

yanlış anlamak istediği izlenimi mevcuttur. İnce zor seçen bir beğenisi yüzünden).

815

Hayatın akli üzerine. Bir görece iffet (namusluluk), bir ilkesel ve erotik konulardan akıllıca tedbir alış hatta düşüncede, zengin donatılmış ve bütün mizaçlarda da hayatın büyük aklına dahildir. Bu ilke özellikle sanatçılar için geçerlidir, bu onun en iyi hayat bilgeliğine dahildir. Büsbütün kuşku duyulamaz olan sesler bu anlamda duyulmuştur: Ben burada Stendhal'i, Th.Gautier'i, keza Flaubert'in adlarını anıyorum. Sanatçı belki de türüne göre zorunlu olarak bir cismani insandır, denilebilir ki kolay heyecanlanan, her anlamda izlenimlere açık, tahriklere kapılabilir, tahrikin telkinine daha uzaktan cemi- le gösterendir. Buna rağmen o sırdandır, ödevinin zorlayıcı gücünün atında, ustalık isteyen iradesinin etkisi altında bulunur, gerçekte öl- çülü, hatta çoğu kez namuslu bir insandır. Onun ağır basan içgüdü- sü ondan bunu istemektedir: Kendini bu ya da şu tarzda harcaması- na izin vermemektedir. Sanat konsepsiyonunda ve cinsel edimde kendini harcayan bir ve aynı güçtür; sadece bir tür güç vardır. Bura- da ona yenilmek, onu israf etmek sanatçı için ihanet edicidir. O esas itibariyle içgüdü'nün, iradenin eksikliği açığa vurur, bu onun için yozlaşmanın bir işareti olabilir. -O her halükârda hesaplanamaz bir derecede sanatını ortadan kaldırır.

816

Sanatçı ile karşılaştırıldığında bilimsel insanın ortaya çıkışı ger- çekte hayatın belirli bir kısıtlamasının ve seviye alçaltılmasının bir işaretidir. (-Ama keza bir pekiştirilmesinin, sıklığın, sertliğin, irade gücünün). Sanatçıda sahteliğin, doğru olana ve faydalı olana karşı ne derece gençliğin, "çocukluğun" işaretleri olduğu hususu... Onun alışkanlık haline gelmiş olan tarzı, akla aykırılığı, kendi üzerine kib- ri, "ebedi" değerlere olan lakaytlığı, "oyundaki" ciddiliği, vekarının eksikliği: Palyaço ve Tanrı onda yanyanadır; ermiş ve alçak adam içi- çedir. Öykülenmek içgüdü, kumanda edici olarak... Doğuş sanatçıla- rı, -gerileme sanatçıları: Bütün bunlar bütün safhalara dahil değilmiş gibi değil mi...evet!

817

Eğer sanatın ve bilimin bütün bir zincirinde herhangi bir halka eksik olursa, eğer kadın, kadının eseri onda noksan olursa ne olur?

biz istisnayı kabul edelim- o kurallı ispatlar- kadın eser olmayan her şeyde yetkinliği sağlar, mektupta, anılarda, mevcut olan en müşkülpe- sent el işinde, kısacası bir meslek olmayan her şeyde, en doğrusu şu yüzden, çünkü o onlarda kendini olgunluğa kavuşturur, çünkü o kendi biricik sanat tahrikine itaat eder ki ona sahiptir... O beğenilmek ister... Ama kadının gerçek sanatçının tutkulu tarafsızlığıyla ne alış ve- rişi vardır, o (sanatçı) bir nağmeye, bir soluğa, bir kendi kendisine ol- duğundan daha büyük bir önem atfezmez mi? Bütün beş parmağıyla kendinin en esrarengiz olanına ve en içte olanına uzanır? O hiç bir şe- ye bir değer vermez, yeter ki onu biçim haline getirmeyi bilmiş olsun (-Kendini feda etmesi, kendisini kamuoyuna ilişkin kılması-). Sanatçı- nın icra ettiği sanat onun ne olduğunu kavramıyor musunuz? Bütün kadınlara yönelik bir suikast değil mi? Ancak bu yüzyılla kadın edebi- yata yönelik sapmaya cüret etti. (Mirebau ile belirtirsek: 'vers la cana- ille plumière écrivassière: Kadın yazarlık yapar, sanatçılık yapar, içgü- düsünü yitirir. Ama bunu niçin yapar? Eğer soracak olursak.

818

Sanatçı olmayanların tümünün "biçim" diye adlandırdıklarını içerik, meselenin bizzat kendi olarak hissetmenin pahasına sanatçı olunur. Bununla elbet çarpık bir dünyaya dahil olunur: Çünkü artık o kimse için içerik sırf biçimsel bir şey haline gelir. Hayatımız buna dahildir.

819

Nüanstan anlam çıkarmak ve sevinç duyuş (asıl modernite) genel olmayanda tipik olanın kavranmasından gücünü ve sevincini bulan bir şey içgüdüye muhalefet eder: En iyi dönemin grek zevkine eşit- tir. Canlı olanın zenginliğine egemen oluş bunda içkindir, ölçü efen- di olur, o güçlü ruhun dinginliğinin esasını teşkil eder ki o yavaş ha- reket eder ve çok canlı olanın karşısında bir nefret duyar. Genel hal, yasa ululanır ve uygulanır.

Bunun tersine istisna bir yana bırakılır, nüans silinip atılır. Sabit (sağlam) olan, kudretli olan, dayanıklı olan, geniş ve güçlü olarak hareketsiz duran ve gücünü saklayan hayat hoş a gider. Yani keşfinin kendisi üzerine düşündüğü ile koşulluk gösterir.

820

Esas itibariyle ben sanatçılara şimdiye kadar ki bütün filozoflar- dan daha çok hak veriyorum. Onlar üzerinden hayatın yürüdüğü bü-

yük izi yitirmediler, onlar bu dünyanın “nesnelerini” sevdiler. Onlar anlamlarını sevdiler. Anlamı ortadan kaldırmaya çaba harcamak bana bir yanlış anlama ya da bir hastalık, ya da onların sadece bir riyakârlık ya da kendini aldatış olmadığı bir tedavi gibi görünür. Ben kendi kendime ve bir ahlâkça yobaz vicdanı taşımayan kimselere, öyle yaşayan ve öyle yaşamaya mezun olanlara duyularının giderek büyüyen manevileştirmesini ve çoğaltımını diliyorum: Biz duyulara inceliği için müteşekkir olmalıyız, onların zenginliği ve gücüne teşekkür etmeliyiz ve sahip olduğumuz ruhun en iyisini buna karşı onlara sunmalıyız. Bizi duyuların rahipçe ve metafiziki putlaştırılmaları hiç ilgilendirmez bizim bu gibi kafirleştirmeye artık ihtiyacımız yoktur. Eğer bir kimse Goethe gibi dünyanın nesnelere giderek daha büyük bir zevkle ve candanlıkla bağlı kalırsa, bu iyi yaratılmış oluşun bir işareti sayılmalıdır. O bu şekilde insanın büyük görüşünü sınırsız elinde tutar, insanın insan varlığının nurlandırıcısı, ışıklandırıcısı olacağını, eğer o kendi kendini öğrenirse böyle biri olacağını bilir.

821

Sanatta Karamsarlık mı? Sanatçı giderek içlerinde sarhoşluk durumunun kendisini açığa vurduğu araçları onların uğruna sever: Rengin aşırı inceliği ve görkemliliği, çizgilerin belirginliği, sesin nüansı: Farklı olan, ki oradaki aksi halde normal olandaki yoktur, bütün farklılık mevcut değildir. Bütün farklı şeyler, bütün nüanslar onların aşırı güç yükseltmelerini anımsatmaları durumunda, ki onlar sarhoşluğu doğurur, geriye doğru sarhoşluğun duygusunu uyandırır. Sanat yapıtlarının etkisi sanat yaratan ruh durumunun uyandırılması, sarhoşluğun ortaya çıkarılmasıdır.

Sanatta en önemli olan yan onun insan varlığını olgunlaştırmasıdır, yetkinliğin ve zenginliğin meydana getirilişidir. Sanat özünde hayatı onaylamaktır, hayatı kutsamaktır, insan varlığının onaylanması, kutsanması, Tanrılaştırılmasıdır... Bir karamsar sanatın anlamı nedir? Bu çelişki değil midir?

-Evet- Schopenhauer sanatın belirli yapıtlarını karamsarlığın hizmetine sokmakla yanılmaktadır. Trajedi “özveri”... ve kuşkulu şeyleri anlatmak zaten kudretin ve sanatçıdaki görkemliliğin bir içgüdüdür. O onlardan korkamamaktadır... Bir karamsar sanat yoktur... Sanat hayatı onaylar, evetler... Hiob hayatı onaylar. Ama Zola? Ama

Goncours? Onların gösterdikleri şeyler çirkindir, ama onların bunları göstermeleri bu çirkinden zevk almalarındandır. Hiçbir yararı olmaz. Eğer siz başka türlü iddia ederseniz, kendinizi aldatmış olursunuz. -Dostoyevski ne kadar çok kurtarıcıdır, ruhu selamete ulaştırıcıdır.

822

Eğer okuyucularım “iyinin” de hayatın büyük topyekün tiyatro oyununda bitkinliğin bir biçimini ifade ettiğinin sırrına yeterli derecede vakıf kılınmışsa, o iyiyi çirkin olarak tasavvur eden Hristiyanlığın mantıksal sonucuna saygı gösterecektir. Hristiyanlık bunda haklıdır.

Bir filozofun “iyi ve güzel” aynıdır demesi ona layık bir açıklama değildir buna ilaveten doğru olan da diye eklerse. Bu takdirde onu sopadan geçirmelidir. Gerçek çirkindir.

Biz gerçek yüzünden mahvolmamak için sanata malikiz.

823

Sanatların ahlâklaştırması: -Sanat ahlâkı daraltmadan ve küçük optikten kurtulmalıdır. Ya da onun üzerine bir alay olarak. Güzelliğin korkunçlukla birleştiği tabiata kaçış büyük insanın tasavvurudur. -Kırılgan (enti-püften), yararsız lüks ruhlar, ki anlam bir soluk hüzünlü kılar “güzel ruhları”. Sararıp solmuş idealler amansız sertlikleri ve hoyratlığı içinde en görkemli canavarlardır.

-Durumun içine oyunculuğun içine farkında olmaksızın psikolojik olarak bakmaktan sevinç çığlığı attıran zevk bütün ahlâklaştırılan sanatçılarda mevcuttur.

-Sanatın sahteliği- onun ahlâksızlığını ışığa çıkarmalıdır.

“İdealize eden ana kudretler” (şehvaniyet, sarhoşluk, bol hayvan-sallık) ışığa çıkarılmalıdır.

824

Sanatlardaki modern kalpazanlık: Zorunlu olarak kavranmalıdır. Yani modern ruhun en asıl olan ihtiyacına uygundur.

Yeteneğin gedikleri kapatılır, daha çok terbiyenin, geleneğin, mümaresenin gedikleri.

İlk olarak: Kişi kendinde artistik olmayan bir okuyucu arar ki o sevgisinde kayıtsız şartsızdır. (-Ve kısa bir zaman sonra şahsın karşısında diz çöker). Bunun için yüzyılımızın batıl inancı, “dehaya” inanının kör inancı yararlı olur.

İkincisi: Tatmin olmayanların, yükselme hırsları olanların karanlık içgüdüleri, bir demokratik çağın kendi kendisini gizlemesini can sıkıcı konuşmalar bunaltır: İktidatın önemi.

Üçüncüsü: bir sanatın prosedurları diğerine taşınır, sanatın amacını, bilginin ya da kilisenin ya da ırk ilgisinin amacıyla karıştırır (ulusculuk ya da felsefenin amacıyla karıştırır. -Bütün çanlar birden çalınır ve bir Tanrı olduğuna var olduğuna ilişkin karanlık kuşkuyu uyandırılır.

Dördüncüsü: Kadının, acı çekenlerin, isyan edenlerin gururu okşanır, sanatta da uyuşturucular ve afyon türünden ilaçlar ağırlık kazandırılır. Kültürlüler gıdıklanır, şairlerin ve eski tarihlerin okuyucuları.

825

“Seyircisine” ve manastırlarda “yemekhaneye ayırma, ilkinde bugün şarlatan olunmalıdır, ikincisinde virtüöz ve daha başkası olmak istenmez. Bu ayrımı kapsayarak yüzyılın bizim spesifik dahileri her ikisi için de büyüktür, Victor Hugo’nun ve Richard Wagner’in büyük şarlatanlığı, ama gerçek bir virtüözcülükle birleştirilmiş olarak, öyle ki onlar en rafine olanlara dahi sanat anlamında tatminini sağlarlar. Bu sebepten büyüklüğün eksikliği. Onların değişen bir optiği vardır: Kâh en kaba saba ihtiyaçlara atfen, kâh en rafine olanlara atfen.

826

Yanlış “pekiştirme”. 1. Romantizmde: Bu sürekli müzikte ifadeli şekillendiriş gücün bir işareti değildir, tersine eksik bir duygunun işaretidir.

2. Pittoresk müzik, öyle adlandırılan dramatik müzik her şeyden önce daha kolaydır. (Naturalizmin romanında ‘faits ile traits’in hoyratça kolportajı ve yanyana konuluşu gibi).

3. “Tutku” sinirlerin ve yorgun ruhların bir işidir: Tıpkı yüksek dağ silsilelerinden, çöllerden, kötü havalardan, işretlerden ve çirkinliklerden zevk alış gibi. Kitleli olandan ve masif olanlardan hoşlanmış gibi (örneğin müverrihlerde), gerçekte duygunun taşkınlığının bir kültü vardır (-Nasıl oluyor da güçlü çağlar sanatta bunun aksi bir ihtiyaç hissedirler- tutkunun bir öteyanına).

4. Heyecan veren konuların tercihi (Erotica ya da Socialista ya da Pathologica): Bugün kimin için çalışıldığının bütün işaretleridir bunlar, aşırı çalışanlar ve dalgınlar ya da zayıflamış olanlar için. Etki edebilmek için kişi karşısındakine tagallüp etmelidir.

Modern sanat despotlaştırmak için bir sanattır. Konturların kaba ve güçlü vurgulanan mantığı, motif formül derecesinde basitleştirilmiştir. Formül tagallüp eder. Çizgilerin dahilinde bir vahşi çokluk, karşısında duyuların şaşırdığı tahakküm eden bir kitle. Renklerin konunun, hırsların hoyratlığı. Örnekler: Zola, Wagner; daha manevi düzende Taine. Buna göre mantık, kitle ve hoyratlık.

Ressamlara atfen: 'Tous ces modernes sont des poètes qui ont voulu peintres. L'un a cherché des drames dans l'histoire, l'autre des scènes de mœurs, celui-ci traduit des religions, celui-la'une philosophie'. Biri çıkar Rafael'i, diğerleri ilk İtalyan ustalarını taklid eder. Peyzajçılar od'lar ve elejiler yapmak için ağaçları ve bulutları kullanırlar. Hiç kimse öylece ressam değildir; hepsi de arkeolog, psikologlar her hangi bir anının ve kuramın sahneleyicileri herhangi bir anının ya da kuranın sahneye koyucu. Onlar bilginliğimize, felsefemize iltifat etmektedirler. Onlar bizim gibi genel idelerle dolu, dopdoludur. Bir biçimi o ne ise onun için sevmeyiz, tersine ifade ettiği şey için severler. Onlar bir bilgili, acı çekmiş ve muhakeme eden bir kuşağın oğullarıdır. Okumayan, sadece gözlerine bir bayram sergilemeyi düşünen, amaçlayan eski ustalardan millerce uzakta bulunuyorlar.

Esasında Wagner'in müziği de onun bütün Fransız Romantiğinin hemen hemen öyle olduğu üzere bir edebiyattır. Egzotizmin büyüğü (yabancı çağların, ahlâkların, tutkuların) duyarlı haylazlar üzerine ika ettiği büyü. Kendisine kitaplarla nüfuz edilebilen, ki onun sayesinde bütün ufuk yeni renklerle ve imkânlarla boyalı idi, muazzam uzak ecnebi eski çağların ülkesine girerken hissedilen heyecan... Uzakta bulunan ayak basılmamış ülkelerin önceden hissedilişi. Bulvara karşı dedain... Ulusculuk aldanmıyalım egzotizmin keza bir biçimidir. Romantik müzisyenler onlardan egzotik kitapların oluşturduğu şeyi anlatırlar. Egzotik ülkeleri yaşamak isteriz, Floransa ve Venedik zevkinde tutkular. İlk onları resimde aramakla yetinilir. Önemli olan nokta yeni hırsın bir türü, hırslı istek öykünmek istemek, onu sonradan hayalde yaşamak istemek, tebdili kıyafet, ruhun kendini değişik göstermesi... Romantik sanat bir vitrin bebeğine çevrilen realitenin yerine geçen bir Ersatz'dır.

Yeni bir şey yapmanın girişimi: İhtilal, Napolyon. Napelyon ruhunun yeni imkânlarının tutkusu, ruhun mekânının genişletilmesi.

İradenin bitkiniği, yeniyi hissetmek, tasavvur etmek, hayal etmek, hırsı içinde kendini başıboş salı vermek, yaşanmış olan aşırı şeyleri yaşamamanın sonucu. Aşırı hislere yönelik aşırı şiddetli açlık... Yabancı edebiyatlar en güçlü baharatları sunarlar.

830

Winkelmann'ın ve Goethe'nin Grekleri, Victor Hugo'nun doğulları, Wagner'in edda Personeli, Walter Scott'un onüçüncü yüzyıl İngilizleri. Herhangi bir zaman bütün bir komedi keşfedilecektir. Her şey bütün ölçülerin üzerinde tarihi olarak yanlış, ama moderndi.

831

Ulusal dahinin yabancı olana ve yabancıdan alınana atfen karakteristiği. İngiliz dehanın ruhu kabalaştırır ve aldığı her şeyi doğallaştırır, Fransız dehası ruhu sulandırır, başitleştirir, mantıklaştırır, süsler. Alman dehası ruhu karmakarışık yapar, aracılık eder, düğümler, ahlâklaştırır. İtalyan ruhu iktibas edilenlerin en özgür ve en ince kullanımını sağlamıştır ve onlardan dışarıya alacağına yüz kere daha çoğunu onların içine sokmuştur: en çok armağan etmek zorunda olan en zengin ruhtur.

832

Yahudiler sanatın alanında dehaya şöyle bir dokundular Heinrich Heine ve Offenbach ile, bu en zeki ve en kibirli Satyr ile, o ki müzisyen olarak büyük geleneğe bağlıdır ve sadece kulakları olmayan kimse için hisli ve esasında yozlaşmış olan Alman Romantizminin müzisyenlerin tam bir kurtuluşudur.

833

Offenbach: Bir Voltair'in ruhuyla bir Fransız müziği, özgür, kibirli, bir ufak şeytanımsı sırtkanlıkla, ama aydınlık, yavanlık derecesinde zeki (-o düzgün sürmez-) hasta ya da sarışın -Viyana şehvaniliğinin mignardise olmaksızın.

834

Eğer bir sanatçının dehası diye yasa altındaki en yüksek özgürlüğü, Tanrısal hafifliği, en güç olanda hafif meşrep olanı anlarsak, bu takdirde Offenbach'ın Wagner'den daha çok dahi adına hakkı vardır. Wagner ağırdır, hantaldır: en kibirli yetkinliğin anları kadar hiçbir şey ona yabancı değildir, ona bu palyoça Offenbach şaklabanlıkların-

dan hemen hemen her birisinde beş, altı kez eriştiği üzere. Ama belki de dahi denilince bir başka şey anlaşılabilir.

835

“Müzik” bahsinin üzerine. Alman, Fransız ve İtalyan müziği. (Bizim politik olarak en düşük dönemlerimiz en semereli olanlardır. Slavlar kültür tarihine ilişkin balet operayı yenmiştir- Tiyatro oyuncusunun müziği ve müzisyenin müziği. Wagner’in yarattığı her şeyin bir biçim olduğu yanılıdır. -O bir biçimsizliktir. Dramatik insanın imkânı bulunmalıdır- Ritmik olan, “her bedel uğruna” “ifade”. “Carmen”in onurlandırılması için- Heinrich Schütz’ün onuruna (ve Liszt derneği) Orospuca Enstrumantasyon- Mendelssohn’un onuruna Goethe’nin bir unsuru var ve başka bir yerde bu yok. Keza bir başka unsur Goethe Rahel’de olgunluğa ulaşmıştır: Bir üçüncüsü Heinrich Heine’de.

836

Betimsel Müzik: etki etmesi için o realiteye bırakılmalıdır... Bütün bu tür sanatlar daha kolaydır ve daha taklid edilebilir: Cüz’i yetenekler ona başvururlar. İçgüdülere başvuru telkin edici sanat.

837

Modern Müziğimiz Üzerine - Melodinin (ezgi) dumura uğraması “ide”nin dumura uğramasının aynıdır. Diyalektiğin, en manevi hareketin özgürlüğü. Yeni rizikolara ve hatta ilkelere gelişen bir hantallık ve tıkanıklık, sonunda sadece onun yeteneğinin ilkeleri, yeteneğinin sınırlılığının ilkeleri belirgin olur.

“Dramatik müzik” saçmadır: Bu basit olarak fena müziktir... “His” tutku, eğer yüksek maneviyat ve aynı şeyin mutluluğuna ulaşma bilinmezse yedek (ikame) olarak. (Örneğin Voltaire’nki). Teknik olarak ifade edersek, “His”, “Tutku” daha kolaydır. -O çok daha cüz’i iç dünyası zengin olmayan sanatçıları şart koşar. Drama dönüş sanatçının hakiki araçlardan çok görünür araçlara egemen olabildiğini gösterir. Biz buna göre dramatik resim sanatı, dramatik şiir vs. malikiz deriz.

838

Biz müzikte müzisyenlere yasaları ve bir vicdanı yükliyecek olan bir estetikten yoksunuz: Bunun bir sonucu olarak “ilkeler” uğruna bir gerçek mücadeleden yoksun oluruz. -Çünkü müzisyen olarak biz Schopenhauer’den daha ziyade Herbart’ın bu alandaki zayıf iradesi-

ne tekabül eden istemeleriyle alay ederiz. Gerçekte buradan büyük bir güçlük ortaya çıkar. Biz “örnek”, “ustalık”, “yetkinlik” kavramlarını artık sebeplendirmeyi bilemeyiz. -Eski sevginin içgüdüsüyle ve hayranlığın içgüdüsüyle değerlerin alanında el yordamıyla körükörüne bir şeyler bulmağa çalışırız, hoşla giden bir şeyin “iyi olduğunu sanırız... Eğer Beethoven tamamiyle masum olarak her yerde “klasik bir müzisyen” diye adlandırılırsa, bu benim güvensizliğimi uyandırır. Ben diğer sanatlarda Beethoven’ın tam tersi bir tipi klasik bir müzisyen adı altında anıldığını kavranıldığını sınımsız idame ederim. Ama o Wagner’in eksiksiz ve göze çarpan üslubu çözümü, yani onun öyle adlandırılan dramatik üslubu “örnek”, “ustalık”, “ilerleme” olarak öğretilir ve ululanırsa, bu takdirde sabırsızlığım tepe noktasına çıkar. Wagner’in anladığı anlamda müzikte dramatik üslub denilebilir ki üslubdan vazgeçmedir, şu şartla ki başka bir şey yani dram yüz kere daha önemlidir müziğe nazaran. Wagner resim yapabilir, o müzikten müzik olarak yararlanmaz, o içtutumları pekiştirir, o şairdir. O bütün tiyatro sanatçıları gibi eninde sonunda “güzel hislere” ve “kabarık göğüslere” yönelmiştir. Bütün bunlarla o kadınları ve kültür yoksullarını kendi değerine ikna etmiştir. Ama kadınları ve kültür eksiği olanları müzik niçin ilgilendirsın? Bütün bunların sanat için vicdanı yoktur. Eğer ilk ve kendisinden vazgeçilemez olan bir sanatın erdemleri yan amaçların lehine ayaklar altına alınırsa ve alaya maruz bırakılırsa buna katlanılamaz. (Ancilla dramaturgica) Dram sanatının hizmetçisi olarak) eğer orada ifade eden şey bizzat sanatın, kendi kendisinin yasasını yitirmişse, ifade araçlarının genişletilmesinin ne yararı olabilir? Sesin resimsel görkemi ve zorba gücü o ezginin sembolüğü, ritim armoninin tonları, müziğin telkini önemi, müziğin Wagner’le egemenliğe ulaştırılan bütün şehvaniyeti (cismaniliği) -bütün bunları Wagner müzikte kavradı, dışarıya aldı ve geliştirdi. Victor Hugo buna akraba benzer bir şeyi dil için yaptı. Ama daha bugünden Fransa’da Victor Hugo fenomeni dolayısıyla dilin bozulması uğruna, dildeki cismaniliğin yükseltilmesi yüzünden akıl, maneviyatın, dildeki derin maneviyatın alçaltılıp alçaltılmadığı sorulmaktadır? Şairlerin Fransa’da heykeltraş etkinin Almanyada müzisyenlerin tiyatro oynaması ve kültür, fırçacısı ile olmaları, bütün bunlar yozlaşmanın işaretleri değil midir?

Bugün bir müzisyen karamsarlığı da vardır, hatta müzisyen olmayanların arasında da. Onu kim yaşamadı ki, ondan kim kaçmadı ki piyanosuna umutsuzluk çığılığına kadar eziyet eden, işkence eden, kendi eliyle en zifiri karanlık gri kahverengi armonileri zorla sürükleyen oyuncusu delikanlı? Bununla bir karamsar olarak tanınır... Ama bununla müzikal doğmuş olarak tanınılır mı acaba? Ben buna inanmak istemiyorum. Wagner'ci 'pur sang' olarak müzikal değildir, o müziğin unsuri güçlerine aşağı yukarı tıpkı kadının bir hipnozcu-nun iradesine kapılması gibi yenilir aşağı yukarı. Ve bunu yapabilmek için rebus musicis et musicantibus'da sıkı ve ince bir vicdanla güvensiz kılınmamalıdır. Ben "aşağı yukarı" demiştim, ama belki de burada bir alegoriden daha fazlası sözkonusudur. Wagnerin ondan sevgi ile yararlandığı etki araçlarını düşününüz (-ki onların yarından çoğunu o kendisi icad etmek mecburiyetinde kalmıştır): Onlar bir yadırgatıcı tarzda hipnötizörün kendileriyle etkili kıldığı araçlara benzer (-hareketlerin seçimi, bir orkestranın ezgi nüansları: Ritmin mantığından ve ikinci kuvvete çıkarmasından iğrenç bir tarzda kaçınmak: "onun sonsuz ezgisinin sinsice yaklaşmasından, okşamasından, esrarengizliğiden, histerikliğinden dolayı). Örneğin Lohengrin'in dinleyici ve daha çok dinleyici kadınları sürüklediği ruh durumu uyur gezer esrimeden fark lımıdır? -Ben bir İtalyan kadınının adı geçen uvertürü dinledikten sonra o hoş coşkulu gözlerle, ki onları Wagner'in hayranları anlarlar şöyle söylediğini işittim: "come si dorme con questo musica".

840

Müzikte Din. Bütün dinsel olan ihtiyaçların ne çok itiraf edilmiş ve bizzat anlaşılmamış tatmini Wagner'in müziğinde mevcuttur. Ne kadar çok dua, erdem ve kutsama, Bâkirlik, "hidayete eriş" orada kendini birlikta duyurmaktadır... Müziğin sözcükten, kavramdan sarfı nazar edebileceği -Ah onun ondan çıkar sağlıklıcağı, bir zamanlar inanılmış olan her şeye geri götüren, ayartan bir hilekâr azize bizim entellektüel vicdanımız utanmaya gerek göstermez- o işin dışında kalır- eğer herhangi bir eski içgüdü titrek dudaklarıyla yasak kadehlerden içerse... Bu akıllıcadır, sağlıklıdır ve o dinsel içgüdü'nün tatmininden utancı açığa vurursa, hatta iyi bir işarettir. "Son Wagner'in müziğinin tipidir bu".

Ben şahıslar karşısında, meseleler karşısında ve kâğıt karşısındaki cesareti birbirinden ayırırım. Sonuncusu örneğin David Strauss'un cesaretidir. Ben bir kez daha tanıklar karşısında, tanık olmaksızın cesareti de ayırırım: bir Hristiyanın, bir müminin cesareti denilebilir ki asla tanıksız bir cesaret olamaz, -O sadece bu yüzden itibardan düşmüştür. Ben bunun dışında mizaçtan gelen cesareti ve korku karşısındaki korkudan doğan cesareti ayırırım. Son türün tekil bir hali ahlâksal cesarettir. Buna umutsuzluktan doğan cesaret eklenir.

Wagner'in böyle bir cesareti vardı. Müzik bakımından durumu esasında umutsuzcaydı. Bir iyi müzisyeni yetenekli kılan iki şey onda eksikti: Tabiat ve kültür, müzik için doğuştan misyonu olmak ve müzik için yetiştirme ve mümarese. Onun cesareti vardı: O bu eksiklikten bir ilke oluşturmuştu- O kendisi için bir müzik türü icadetti. "Dramatik müzik" onun icad ettiği gibi onun yapabildiği müzikti. Onun kavramı Wagner'in sınırlarıdır.

Ve onu yanlış anladılar. Onu yanlış mı anladılar?.. Modern sanatçıların altıda beşi onun durumundadır. Wagner onların kurtarıcısıdır: altıda beşi üstelik "en cüz'i sayısidir". Tabiatın kendini acımasız olarak gösterdiği ve diğer yandan kültürün bir raslantı, bir deneme tarzı, bir heveskârlık (amatörlük) olarak kaldığı yerde her keresinde sanatçı şimdi içgüdüsüyle ne diyeyim? Esrime ile Wagner'e döner, ona başvurur "şairin dediği gibi o onu yarı çeker, o yarı gömülür sulara".

"Müzik ve büyük üslub- Bir sanatçının büyüklüğü onun uyandırdığı "güzel duygulara" göre ölçülmez: Buna kadıncıklar inanabilir. Tersine onun yaklaştığı büyük üslubun derecesine, onun onda yetenekli olduğu büyük üsluba göre belirlenir. Bu üslub büyük tutku ile ortaklık gösterir, onunla müşterek bir özelliği vardır, o hoş gitmeye tenezzül etmez, ikna etmeyi unuttur. O emreder, ister... Kaosa ege-men olmak, o odur, kaosunu (kargaşa) biçim olması için mecbur eder: Mantıksal, yalın, apaçık, matematik, yasa olmak. O buradaki büyük çaba ve gayretidir. -Onunla insan geri itilir: Bu gibi zorba güçteki insanlara hiçbir sevgi duyulmaz artık -onların çevresinde bir ıssızlık oluşur, bir susku, büyük bir küfür karşısında duyulan korku gibi... Bütün sanatlar bu gibi çaba ve gayret sahiplerini tanır, bû-

yük üslubun ceht ve gayretçilerini.. Bu niçin müzikte var olmasın? Şimdiye kadar hiçbir müzisyen Palazzo Pitti'yi yaratan mimar gibi yaratmadı... Burada bir sorun var. Acaba müzik bütün mütegaliblerin (zorba insanların) sona erdiği, onların ülkesinin battığı o kültüre mi dahildir? Büyük üslub kavramı eninde sonunda müziğe aykırı değil mi? bizim "müziğimiz"deki kadına? Ben burada bir ana soruya değiniyorum: Bizim bütün müziğimiz nereye dahildir? Klasik beğeninin çağları onunla karşılaştırılabilecek olan hiçbir şeye sahip değil. O Rönesans'ın dünyası batına noktasına geldiğinde çiçeklenmiştir. "Özgürlük" örf ve adetlerden ve hatta insanların içinden uzaklaştığında: acaba Rönesans'a karşı olmak onun karakterine mi dahildir? O barok üslubun hemşiresi midir, o onun her halükârda çağdaşı olduğundan? Müzik, modern müzik zaten bir yozlaşma değil midir?..

Ben daha önce bir kere parmağımı bu sorunun üzerine basmıştım: Bizim müziğimiz acaba sanata karşı bir Rönesans değil midir diye? O acaba Barok üslubunun en yakın akrabası değil midir, acaba o bütün klasik zevke bir çelişki, bir karşıtlıkla büyümedi mi? Öyle ki onda klasikliğin her türlü çaba ve gayreti kendini bizzat yasaklamadı mı? Birinci dereceden olan bu değer sorusuna eğer müziğin en yüksek olgunluğuna ve zenginliğine Romantik olarak ulaştığı olgusu doğru olarak değerlendirilirse yanıt kuşku uyandırıcı olmayacaktır. Bir kere daha klasiğe karşı bir tepki hareketi.

Mozart -bir hassas (ince) ve aşık ruh, ama büsbütün onsekinzinci yüzyıl, ciddiyetinde bile... Beethoven ilk büyük romantik sanatçı, Fransızca kavramındaki anlamda. Tıpkı Wagner'in son romantik sanatçı olması gibi... Her ikisi de klasik beğenin, sıkı üslubun içgüdüsel hasmı. Burada "büyük" olmak şöyle dursun.

843

Romantik. Bütün modern olan gibi iki anlamlı bir sorun. Estetik durumlar iki kat. Arayanların, hırsla isteyenlerin karşıtı olarak dolu olanlar ve armağan edenler.

844

Romantik sanatçı kendindeki en büyük hoşnutsuzluğu yaratıcı kılan bir sanatçıdır. kendinden ve içinde bulunduğu dünyadan bakışını başka yana çevirir, geriye bakar.

845

Sanat reel olanla yetinmemenin bir sonucu mudur? Yoksa tadılan mutluluğun üzerine müteşekkiri oluşun bir ifadesi midir? Birinci hal-

de o romantik, ikinci halde azizlerin başları etrafındaki hale ve Diti-ramp (övgü)dür. (Kısacası tazim, tapma sanatı): Raffael'de buna da-hildir, sadece Hristiyanca dünya yorumunu Tanrılaştırmak gibi bir görünürlüğü o sahteliğine sahipti. O insan varlığı için müteşekkirdi, kendini spesifik olarak Hristiyanca göstermediği yerde.

Ahlâksal yorumla dünya katlanamaz. Hristiyanlık dünyayı bu-nunla yenmek girişimiydi: Yani olumsuzlamak denemesi. Pratikte deliliğin böyle bir suikastı- insanın delice bir kendini yükseltişi dünya muvacehesinde zifiri bir kötümserliği müncer olmuştur. Onun küçültülmesine yol açmıştır. İnsanın yoksullaşmasına sebep olmuştur: En sıradan ve en zararsız, sürüden insan türü bu arada eğer bir başka şekilde ifade edersek hesabını, faturasını buldu, teşvi-ke kavuştu.

Homer ululama sanatçısı olarak: Rubens de öyle. Müzik henüz bir tanesine sahip olmadı bunun.

Büyük günahkârın, idealize edilişi (büyüklüğünün anlamı) Grek'çedir, günahkârın haysiyetini düşürmek onu iftiraya uğratmak, hristiyan-yahudicedir.

846

Romantik nedir? -Bütün estetik değerlere atfen şimdi ben bu ana ayırımdan yararlanıyorum: Ben her bir tekil halde "burada açlık mı yoksa bikkınlık mı yaratıcı olmuştur" diye soruyorum. Başlangıçtan itibaren bir başka ayırımın daha iyi bir ayrımı salık verdiği izlenimi mevcuttur- O büyük ölçüde daha göze çarpıcıdır- yani donmuş, ebe-di olana, "varlığa" yönelik talebin yaratmanın sebebi mi olduğu yok-sa tahrip etmeye yönelik talebin mi, değişmeye, oluşa yönelik şiddet-li isteğin mi söz konusu olduğu ayırım karşımızdadır. Ama talep edi-şin iki türü daha derin bakıldığında kendini iki anlamlı olarak açığa vurur, yani o öne göre düpedüz alınabilir ve haklı olarak yorumlana-bilir olarak belirir ve bana öyle geliyor ki tercih edilen şemaya göre bu öyle olur.

Tahrip ederek yok edişe, değişmeye, oluşa yönelik talep dopdolu geleceğe gebe gücün ifadesi olabilir (Bunun için benim kullandığım terim bilindiği gibi, "diyonizik" sözcüğüdür): Ama o kusurlu ve ye-teneksiz yaratılanların, nefret ve kını olabilir, o tahrip eder, tahrip et-mek mecburiyetiredir, çünkü onu varlığını sürdüren, hatta bütün mevcut olan, bütün varlığını kendi isyan ettirir ve tahrik eder.

Diğer yandan “ebedileştirmek” bir kere şükrandan ve sevgiden doğabilir. Bu kökenli bir sanat daima bir ululamada bulunma sanatı (tapma, tazim) olacaktır, Ditirambiş belki de Rubens’inki, Hafız ile mutlu, net ve iyi Goethe ile ve bütün nesnelerin üzerine Homer’in azize ışık halesini yayacaktır. Ama o bir ağır acı çekenin despot iradesi de olabilir ki o en kişisel, en tekil, en dar, acısının gerçek aşırı duyarlılığını bağlayıcı yasa ve mecburiyet halinde damgalamak ve bütün nesnelerden intikam almak ister, onlara kendi hayalini, kendi işkencesinin hayalini basar, zorla tıkar, yakıp pişirir. Bu sonuncusu en ifadeli biçiminde romantik karamsarlıktır. O isterse Schopenhauer’in irade felsefesi, isterse Wagner’in müziği olsun.

847

Klasik ve romantik’in karşıtlığının ardında etkin ve edilgenin karşıtlığı saklı olamaz mı?

848

Klasik sanatçı olabilmek için kişinin bütün güçlü, zahiren çelişik yetenekleri var olmalıdır ve hırslı istekleri bulunmalıdır: ama o şekilde ki onlar birbirleriyle bir boyunduruk altında gitmelidirler tam zamanında gelmelidirler: Edebiyat ruhunu (cinsini) ya da sanat ya da politika türünü tam zamanında yüksekliğine ve tepe noktasına getirmelidir (bu olup bittikten sonra değil). Bir topyekün durumu (o ister bir ulusun (halkın), isterse bir kültürün olsun) en derin, en iç ruhunda yansıtmaktır söz konusu olan, onun daha mevcut olduğu ve yabancı olanın öykünülmesinden aşırı boyalı olmadığı bir zamanda (ya da onlara bağlı iken...): Bir edilgen, değil tersine bir kapatan ve ileriye götüren ruh olmalıdır, bütün hallerde hatta kendi kiniyle evet diyerek. Bunun için en yüksek kişisel değer ona dahil değil midir?.. Belki de burada ahlâki ön yargıların rolü olup olmadığını ve büyük ahlâki yüksekliğin kendinde klasik olana karşı bir tezat (itiraz) teşkil edip etmediği düşünülmelidir... Yoksa ahlâki ucubelerin zorunlu olarak romantik sanatçılar olmak zorunda kalıp kalmadıkları sözde ve eylemde böyle olup olmadıkları iyice düşünülmelidir. Bir erdemin böyle bir aşırı ağırlığı diğerleri üzerine ağır basması (tıpkı ahlâksal ucubede olduğu üzere) düpedüz klasik kudrete düşmanca bir aykırılık içinde bulunmaz. Bu yüksekliğe sahip olunsun ve buna rağmen klasik sanatçı olunsun, bu takdirde bundan hoyratça şu sonuç çıkarılabilir: Bu takdirde ahlâksızlığa da aynı seviyede sahip olunacaktır:

Bu belki de Shakespeare'nin halidir (onun gerçekten Lord Bacon olduğunu varsayalım).

849

Geleceğe ilişkin olan: Büyük "duygusal heyecanın" romantigine karşı. Her klasik beğeniye "bir miktar soğukluğun, netliğin, sertliğin ait olduğunu kavramalıdır: Her şeyden önce maneviyatta mutluluk, "üç birlik", yoğunlaşma, duyguya karşı nefret, ruh, espiri, çok katlıya mantık, emin olmayana işi uzatana (lafı uzatana), önceden hissedene karşı nefret ve kısa olana karşı, sivri olana, hoş olana, iyi olana karşı nefret. Sanatkârca formüllerle oynamamalıdır: Hayatı yeniden yaratarak değiştirmek hayatı değiştirerek yeniden yaratmak, öyle ki o bundan sonra formüle etmeğe mecbur olması için hayat yeniden yaşatılmalıdır, değiştirilmemelidir.

Bizim şimdi gördüğümüz, bizim ancak şimdi alay etmesini öğrendiğimiz bir şen-şatır komedi. Herder'in, Winkhelman'ın, Goethe'nin ve Hegel'in klasik ideali yeniden keşfetmiş olmak iddiasında bulunmaları... Ve aynı dönemde Shakespeare'yi de? -Ve aynı kuşak Fransızların klasik ekolünden hırçın bir tarzda kendilerini kurtardılar, sanki özlü olan burada olduğu gibi orada da öğrenilebilirmiş gibi!.. Ama "tabiat", "tabiilik" isteniyordu: Ah ne budalalık! Klasik bir tür tabiilik olduğuna inanılıyordu. Bir klasik beğenin (zevkin) hangi zemin üzerinde büyüyebildiğini ön yargısız ve ödün vermeden sonuna kadar düşünmemelidir. Sertleştirme, yalınlaştırma, pekiştirme, insanın kötüleştirilmesi: Bunların hepsi birbirine dahildir. Mantıksal-psikolojik basitleştirme. Ayrıntıları, karmaşık olanı, belirsiz olanı horgörmek.

Almanya'da romantikler Klasizme karşı protestoda bulunmadılar, tersine akla, aydınlanmaya, beğeniye, onsekizinci yüzyıla karşı çıktılar. Mantık- Wagner'in müziğinin duyarlılığı: klasik duyarlılığın karşıtıdır. Birliğe yönelik irade (çünkü birlik despotlaştırır: yani dinleyicileri, seyircileri), ama esas meselede kendini despotlaştırmaya elverişsizlik) yani eserin kendine atfen (vazgeçmek, kısaltmak, netleştirmek, basitleştirmek). Kitleler tarafından tahakküm (Wagner, Victor Hugo, Zola, Taine).

850

Artistlerin Nihilizmi- Tabiat şetareti yüzünden gaddar, güneşin doğmalarıyla siniktir. Biz yufka yürekliklere karşı düşmanca tavır ta-

kınırız. Tabiatın duyularımızı ve hayalgücümüzü hareket ettirdiği yere kaçarız. Hiçbir şeyi sevmediğimiz, bu kuzey mizacın ahlâksal zahiriliklerine ve inceliklerini anımsattırıldığımız zaman, sanatlarda da öyledir. Bize “iyi ve kötü” yü artık anımsatmayan bir şeyi tercih ederiz. Bizim ahlâksal duyarlılığımız ve acıya elverişliliğimiz korkunç ve mutlu bir mizacın içinde kurtuluşa ulaşmıştır, duyularımızın ve güçlerimizin kaderciliği içinde. Hayat iyiliksizdir. Hayırlı iş tabiatın iyiye ve kötüye karşı olan kayıtsızlığından ibarettir.

Tarihte hiçbir adalet, tabiatta hiçbir iyilik yoktur, bu sebepten karamsar, eğer o artist ise, adaletin kendinin yokluğunun âlicenap bir naiflikle kendini gösterdiği, doğrusu orada yetkinliğin ifadesini bulduğu yerde tarihteki o yere gider.- Orada düpedüz yetkinlik ifadesi bulu. Keza kötü ve tarafsız karakterin kendini gizlemediği tabiattaki yere gider ki orada o yetkinliğin karekterini arzeder... Nihilist sanatçı istemekte ve sinik tarihin ve sinik tabiatın tercihinde kendini açığa vurur.

851

Trajik nedir? Ben birçok kez Aristoteles'in büyük yanlış anlamasına işaret ettim, o iki bunalıma yol açan iki teessüri heyecanda dehşet duymakta ve acımakta trajik duygusal heyecanları gördüğüne inanıyordu. Eğer bunda haklı olaydı, bu takdirde trajedi hayat için tehlikeli bir sanat olurdu. İnsanları onlardan kamuya zarar veren ve adı kötüye çıkmış bir şey olarak uyarmak gerekirdi. Hayatın aksi halde büyük uyarıcısı olan sanat, hayattan sarhoş oluş, hayata yönelik bir irade burada geriye hareketin hizmetinde, aynı zamanda karamsarlığın hizmetkârı olarak sağlığa zarar verici olurdu (-Çünkü bu teessüri heyecanların uyandırılmasıyla onlardan arıtıldığımız, Aristoteles'in inanır gibi olduğu şey doğru değildir). Alışlagelinmiş olarak dehşet ve merhamet uyandıran bir şey teşkilatsızlandırır, zayıflatır, cesareti kırar, Schopenhauer'in trajediden özveriyi çekip almada haklı olduğunu varsayalım (yani uysalca mutluluktan vazgeçiş, umuttan, hayata yönelik iradedden vazgeçiş), bununla sanatın içinde kendi kendisini olumsuzlaştırdığı bir sanat tasavvur edilmiş olacaktır. Bu takdirde trajedi bir çözülme süreci anlamına gelecektir. Hayatın içgüdüğü sanatın içgüdüünde bizzat kendini tahrip ve yok edecektir. Hıristiyanlık, nihilizm, trajik sanat, fizyolojik yozlaşma olacaktır: o ellerinden tutacaktır, o aynı saatte ağırlık kazanacak, karşı-

lıklı olarak kendilerini ileriye geriye sürükleyecektir... Trajedi çok-
küntünün bir belirtisi olacaktır.

Bu kuramı serinkanlılıkla takzip etmek mümkündür, yani bir di-
nometre ile bir trajik heyecanın etkisini ölçmek suretiyle. Ve sonuç
olarak sonunda bir sitemci filozofun sadece mutlak yalanını gözden
kaçırabilmiş olmamızdır. Trajedinin bir güçlendirici araç olduğu gö-
rüşü. Eğer Schopenhauer burada bu topyekün bunalımı trajik bir
ruh durumu olarak tespit etmekle bunu kavramamak istemişse,
Greklere (onun hoşnutsuzluğunu uyandıracak şekilde "özveride bu-
lunmuyorlardı") onların dünya görüşünün tepe noktasında bulun-
madıklarını anlaşılar kılınmışsa, bu Parti Pris'dir, sistemin mantığıdır,
sistemci filozofun kalpazanlığıdır ki o Schopenhauer'in bütün psiko-
lojisini adım adım berbat etmiştir. (O ki bu dehayı, bizzat sanatı, ah-
lâkı, putperest dini, güzelliği, tanımayı (bilgiyi) aşağı yukarı her şe-
yi keyfi- cebren yanlış anlamıştır).

852

)} Trajik sanatçı -(O bireyin ya da bir halkın) gücünün sorunudur,
"güzel" yargısının nerede tespit edileceği ya da tespit edilip edilme-
yeceği onun bir sorunudur. Kendisinin karşısında zayıf kişinin kor-
kuyla ürperdiği buzların çözüldüğü gücün, zenginliğin duygusu (ki
onun sayesinde birçok şeyi cesaretle ve sevinçle karşılaşmasına izin
verir) -kudret duygusu güçsüzlüğün içgüdüsünü nefrete müstehak
"çirkin" olarak değerlendirebildiği nesnelere ve durumların üzerine
"güzel" yargısını dile getirir. Eğer o canlı olarak karşımıza çıksaydı
biz onun aşağı yukarı hakkından gelirdik, (tehlike, sorun, ayartı ola-
rak) onun kokusunu alıp hissetme bizim estetik onayımızı da (evet)
belirler.

(Bu güzeldir "bir onaylamadır"). Bundan genellikle kuşkulu ve
korkunç şeylere ilişkin sevgi güçlüğün bir belirtisidir. Hoş olandan
ve süslü olandan zevk alış zayıf olanların, incelmış olanın işidir. Tra-
jediden zevk duyuş güçlü çağları ve karakterleri belirgin kılar. Onun
'non plus ultra'sı o belki de karşılaştırılmaz olarak 'divina comme-
dia'dır. Kendi kendilerine trajik gaddarlıkla evet diyenler kahraman
ruhlardır. Onlar acıyı zevk olarak hissetmek için yeterli sertlikteki
ruhlardır. Zayıfların kendileri için düşünülmemiş olan sanattan zevk
istediklerini varsayalım, onlar trajediyi zevk alınır kılmak için ne ya-
pacaklardır? Onlar kendilerinin değer hislerini onun içine yorumla-

yacaklardır: Örneğin ahlâklı dünya düzeninin galebesine, ya da insan varlığının değersizliğinin öğretisini ya da “özveriye” çağrısını (- ya da yarı tıbbi, yarı ahlâksal Aristoteles türünden teessüri heyecan deşarjlarını) kendilerine göre yorumlayacaklardır. Sonunda sinirleri heyecanlandıran korkunç olanın sanatı zayıflarda ve bitkinlerde takdir görecektir uyandırıcı olarak: bugün örneğin Wagner’in sanatının takdir edilmesinin sebebidir. O bir kimsenin nesnelere onların korkunç ve kuşku uyandırıcı karakterlerini hak olarak tanıması bir hayır ve kudret duygusunun işaretidir. Denilebilir ki acaba onun sonunda çözümlemelere ihtiyacı olup olmayacağı düşünülebilir.

Bu tür sanatçı karamsarlığı insanın bozulmasından insan varlığının bilinmezliğinden acı çeken ahlâksal- dinsel karamsarlığın tamamıyla karşıtıdır. O kesinkes bir çözümleme, en azından çözümlemeyi umut etmek ister. Acı çekenler, umutsuzluğa kapılanlar, kendine güvensizler, bir tek kelime ile hastalar her çağda ona katlanabilmeleri için heyecanlandırıcı vizyonları gerekli görmüşlerdir. (“Mutluluk” kavramı bu kökenlidir. Buna akraba bir hal: yozlaşmanın sanatçıları, ki onlar hayata karşı esasında Nihilistik bir tavrın içindedirler, biçimin güzelliğine sığınırılar... Tabiatın orada yetkin olduğu, orada onun tarafsız büyük ve güzel olduğu yere kaçarlar. (“Güzel olana” sevgi buna göre güzel olanın görmekten, güzeli yaratmaktan daha başkadır, bir kudretin ifadesi değildir. O düpedüz güçsüzlüğün, yapamamanın ifadesi olabilir). Tahakküm edici sanatçılar, ki onlar her bir çatışmadan bir uygun ses tınlatabilirler, kendi kudretliliklerini ve kendi kurtuluşlarını nesnelerin hayrına kullanabilenlerdir: Onlar sanat yapıtının sembolliğinde en iç deneylerini dile getirirler, onların yaratısı onların varlığı için şükrandır.

Trajik sanatçısının derinliği onun estetik içgüdüsünün uzak sonuçlarını bir bakışta görmesinden, en yakın olanda miyop olarak kalmamaktan kaynaklanır, o genellikle ekonomiyi onaylar, ki korkunç olanı kötü olanı kuşku uyandırıcı olanı haklı kılar ve sadece haklı kılmakla kalmaz.

853

“Trajedinin doğuşunda” sanat 1. Bu kitabın arka planında hemen gelen yapıtın rastlanılan konsepti acayip bir şekilde melankolik ve nahoştur: Karamsarlığın şimdiye kadar bilinir kılınmış olan tipleri arasında hiçbirisi kötülüğün bu derecesine ulaşmamış izlenimi mev-

cuttur. Burada bir gerçek ve görünen dünyanın karşısı mevcut değildir. Sadece bir dünya vardır ve o sahte, gaddar, çelişik ayartıcı, anlamsızdır... Böyle yaratılmış olan dünya gerçek dünyadır: bu realitenin, “gerçeğin” üzerine zafer kazanmamız için yalana ihtiyacımız vardır, yani yaşamak için... Yaşamak için yalanın gerekli oluşu insan varlığının bu korkunç ve kuşku uyandırıcı karakterine dahildir.

Metafizik, ahlâk, din, bilim- onlar bu kitapta yalanın farklı biçimleri olarak mülâhaza edildiler: onların yardımıyla hayata inanılır. Hayat güven uyandırmalıdır: Bu şekilde ortaya atılan ödev muazzamdır. Onu çözümlemek için insan tabiaten yalancı olmalıdır, o bütün diğer sanatçıların daha çoğu olmalıdır. Ve o öyledir de: Metafizik, din, ahlâk, bilim -hepsi sanata yalana yönelik bir iradenen, “gerçekten” “gerçeği” olumsuzlamadan kaçışın yalana sığınışın doğurduklarıdır. Kendisi sayesinde realiteyi yalanla tahakkümü altına alan insanın bu sanatçı iktidarı kelimenin tam anlamıyla - onun ne mevcutsa o her şeyle ortak yanı vardır. Onun kendi evet bir parça realitedir, gerçektir, tabiattır: Nasıl olur da o yalanın bir parça dehası da olmaz!

İnsan varlığının karakterinin yanlış anlaşılması erdem, bilim, din, darlık, sanatçılık denilen her şeyin ardındaki en derin, en yüksek gizli amaçtır. Birçok şeyi asla görmemek, birçok şeyi yanlış görmek, birçok şeyi ilave ederek görmek, kişi kendini akıllı telakki etmek için o derece uzak olduğu durumlarda ne denli akıllıdır, kurnazdır. Sevgi, esrime, “Tanrı”, son kendini aldatışın sırf incelikleridir, sadece hayata yönelik ayartmalar, hayata sırf inanmadır. İnsanın aldatılan olduğu anlarda, kendini tongaya düşürdüğü anlarda, hayata inandığı zaman onun içinde nasıl bir gurur şişer, ne müthiş heyecan içindedir. Ne müthiş bir kudret duygusu duyar... Kudretin hissinde ne denli çok zafer vardır.

İnsan bir kere “madde” üzerine egemenlik kurmuştur- gerçeğin üzerine egemenlik! Ve insan ne zaman sevinirse, o sevincinde daima aynıdır: o sanatçı olarak sevinç duyar, kendini kudret olarak tadar, o yalanı kudreti olarak duyar.

II

Sanat ve sanattan başka hiçbir şey değil. O hayatın en büyük mümkün kılıcısıdır, hayata götüren en büyük ayartıcı baştan çıkarıcıdır, hayatın büyük uyarıcıdır. Sanat hayatın olumsuzlaştırılmasına

karşı Hristiyanlığa karşı budistik olana karşı nihilistik olana karşı iradenin tam anlamıyla biricik üstün karşı gücüdür.

Sanat tanıyanın ruhunun kurtuluşudur. -İnsan varlığının korunç, kuşku uyandırıcı karakterini görenin, görmek isteyenin, trajik olarak tanıyanın ruhunun kurtarılmasıdır.

X

Sanat eylemde bulunanın ruhunun kurtuluşu olarak acının istendiği nurlandırıldığı tanrılaştırıldığı yerde acının.

Richard Wagner bir diyaloga davet edildiği en sözde bu inanç düsturu, artist incili mevcuttur. Sanat hayatın asıl ödevi olarak, sanat onun metafiziki faaliyeti olarak.

4. Kitap

Yetiştirme ve Terbiye I- Hiyerarşi Öğretisi;

854

Bez Suffrage yani her bir kimsenin üzerine mahkemede bulunabilirdiği bir çağda hiyerarşiyi yeniden diritmeğe mecbur oldum.

855

Değer belirleyerek değeri ayrıcalık olarak sadece kudret incelikleri mevcuttur. Bunun dışında hiçbirşey yoktur.

856

Kudret iradesi bu değer değiştirmeyi kendinde uygulayan insanlar nasıl yaratılmış olmalıdır. Hiyerarşi kudret düzeni olarak savaş ve tahliye bir payenin şartlarını sınırsız tutmasının ön şartıdır görkemli örnek; tabiattaki insan-en zayıf en kurnaz insanın daha budala güçleri boyundurluğu altına alarak kendini efendi kılması.

857

Ben yükselen hayatın bir tipiyle çöken bir hayatın ufalanıp dağılmanın zaafın diğer tipini birbirinden ayırır. İki tipin arasında denilebilir ki değer sorununun sorulmasına inanılmalı mıdır?

858

Değer üzerine senin o olduğun kudretin miktarı karar verir, geriye kalan ödekliliktir.

859

Çağının uzağında olmanın sağlığı çıkar. Uzağında olmak her iki harekete karşı bireysel ve kollektif ahlâka karşıdır. Çünkü birincisi-de, hiyerarşiyi tanımaz ve bir kimseye herkese olduğu gibi aynı özgürlüğü verir benim düşüncelerim birine

II. Sanat eylemde bulunanın ruhunun kurtuluşudur insan varlığının korkunç ve kuşkulu karakterini sadece görmekle kalmayan, tersine onu yaşıyanın yaşamak isteyen, trajik-savaşçı insanın, kahramanın kurtuluşudur. Sanat acı çekenin ruhunun kurtuluşu olarak, acının istendiği, nurlandırıldığı, tanrılaştığı yerde acının büyük heyecanın bir biçimi olduğu yerde varolan ruh durumlarına götüren yoldur.

III. Bu kitapta karamsarlığın daha belirgin bir ifade ile lirizmin (gerçek) olarak geçerli olarak görülüyor. Ama gerçek en üst değer ölçütü olarak geçerli değildir. Görünürlüğe, yanılsamaya, aldanmaya, oluşa ve değişmeye yönelik irade (nesnelleştirilen aldanmaya yönelik burada gerçeğe, realiteye, görünürlüğe yönelik iradeden daha derin, metafiziki idare olarak geçerlidir. Bu sonuncusu sadece yanılsama iradesinin acı sevinç iradesinin bir sonucu olarak bağımlıdır (oluşa büyümeye, şekillendirmeye yani yaratmaya yönelik bir sonuçtur, ama yaratmada tahrip etmede hesaba katılmıştır.) İnsan varlığının onaylanmasının en yüksek ruh durumu, ki; ondan en yüksek acıda hesaptan düşülemez trajik, dyonizik ruh durumudur.

IV- Bu kitap denebilir ki hata karamsarlığa krşıdır yani şu anlamda karamsarlıktan daha güçlü olan bir şeyi öğretir. O gerçekten daha "tanrısaldır" ki; bu sanattır. Bu kitabın yazarından daha başka hiç kimse öyle görünüyor ki hayatın köktence bir olumsuzmasını gerçekten hayır demesini daha çok hayata hayır demesini daha ciddi olarak dile getirmemiştir. şimdi o-onu yaşadı, belkide ondan daha başka yaşamadı sanatın gerçekten daha değerli olduğunu bilmektedir. Ya da diğerine, ya da herkese verilmesi gereken özgürlüğün derecesi çevresinde dolanmaz, tersine birinin yahut diğerinin başkaları üzerine uygulayacağı kudretin derecesini ilgilendirir ve dolayısıyla özgürlüğün bir feda edilişinin bizzat köleleştirmesinin kendisini yüksek bir tipin ortaya çıkarılması için ne derecede temel oluşturduğunu ele alır en kaba şekilde düşünülürse insanın daha yüksek bir türünün geliştirilmesi için insan hayatına nasıl yardımcı olunacağını söz konusu eder.

860

Değer üzerine "eşitliğin korkunç sonucu sonunda herkes her sorun için hakkı bulduğunu sanır. Bütün hiyerarşi gümeye gitmiştir.

861

Daha yüksek insanların kitleye savaş ilanı gereklidir her yerde orta çapta olan bir araya gelir onlara egemen olmak için yumuşatan, uysal kılan halka itibar sağlayan ya da kadıncıl olan herşey aşağı insanların egemenliğinin lehinedir (Suffrage universal), ama biz misilleme yapmak isteriz. Bütün bu ekonomiyi (ki o Avrupa da hristiyanlıkla başlar aydınlığa çıkarmak ve dava etmek istedi)

862

Terbiye edici olarak etkide bulunmak için yeterli güçteki bir öğretiye ihtiyaç vardır güçlüler için güçlendiricidir ve dünya yorgunla-

rı için kötürümleştirci ve parçalayıcıdır... Çöken ırkların yokedilişi Avrupanın çökmesi kölemsi değer biçmelerin ortadan kaldırılışı dha yüksek bir tipin husule getirebilmesi için araç olarak yeryüzüne egemenlik “Ahlâk” diye adlandırılan iki yüzlülüğün yok edilişi (Hristiyanlık bunda dürüstlüğün histerik bir türüdür. Augustin, Bunyan) Suffrage universal yani kendisi sayesinde en şağı mizaçların daha yüksek mizaçlara kendini yasa olarak şart koştuğu sistemin yokedilmesi sıradanlığın ve onun geçerliliğın imhası (tek yanlı olan tekil insanlar-halklar karşılıkların çiftleştirilmesiyle tabiatın zenginliğine çaba harcamalıdır. Irkların karıştırılmaları bunun için.) Yeni cesaret deney öncesi gerçeklerden uzak duruş (bu gibi gerçekleri inanca alı şanlar aramışlardır. Bunun yerine çağına uygun olan egemen bir düşünceye özgürce tabi kılış örneğın: Mekanın niteliğı olarak zaman (vis)

II

Güçlüler ve Zayıflar

863

“Güçlü ve zayıf insan” kavramı birinci halde birçok gücün irsen intikal ettiğıne delildir o bir toplamdır. Diğer halde daha azıdır. (yetersiz tevarüs ediş mirasına konulanın parçalanması. Zaaf bir başlangıç fenomeni “Henüz az ya da bir nihai fenemon artık yok. Çıkış noktası büyük gücün olduğı yerde büyük bir harcamasında olduğıdur. Zayıfların toplamı olarak yavaş tepki gösterir; onun onlar için çok zayıf olduğı bir çok şeye direnir. Kitlenin onun bundan hiçbir yararı olamaz yaratmaz önden gitmez. Bu güçlü bireyi inkar eden ve onu kitlenin yaptığını sanan kurama karşıdır o ayrı kuşaklar arasındaki farktır... Faaliyet gösterenle kitle arasında bir 4-5 kuşak bulunabilir. Zamansal bir fark zayıfların değerleri yukarıda bulunur. Çünkü güçlüler onlarla onları yönetmek için onları almışlardır.

864

Hatıra getirmek.- Değerlerin bütün zaferinin biyolojiye karşı olduğunu var saymak saçmadır; onu hayatın bir çıkarından “insan tipinin” idamesi olarak açıklamaya çalışmalıdır; zayıfların ve yeteneksiz yaratılanların aşırı egemenliğının bu yöntem bilgisi sayesinde böyle olmalıdır. Diğer halde acaba insan artık mevcudiyetini sürdüremiyecek midir? Sorun.

İnsan tipinin yükseltilişi insan türünün idamesi için feci olmuştur.

Niçin?

Bunu tarihin deneyleri bize göstermektedir; güçlü x ırklar karşılıklı olarak birbirlerini tırpanladılar: Savaşla, iktidar hırsıyla, serüvenle, güçlü teessüri heyecanlar: İsrâf (artık güç yatırımında bulunulmaz, abartık gerilimle ruhsal rahatsızlıklar ortaya çıkar.) Onun varoluşu pahalıdır, kısaca onlar kendi aralarında sürtüşerek kendilerini harcarlar; bu gevşemenin ve bitkinliğin devreleri ortaya çıkar, bütün büyük çağlar bedel öderler. Güçlüler bunun ardından daha zayıf hale gelirler, daha iradesiz, sıradan zayıflara nazaran daha saçma hale gelirler.

Müsrif ırklar vardır, devam aslında bir değere malik olmaya-caktı. Kısa varoluşun halinde olduğundan daha çok, zengin bir değer hasılatının hedeflendiğini ispatlamak geriye kalıyor, yani insan gücünün toplanması olarak eğer o gittiği gibi giderse nesnelerin üzerine daha büyük bir miktarda egemenlik kazanır. Biz burada tasarruf sorunu karşısındayız.

865

Kendini “idealizm” diye adlandıran ve orta çaplılığa izin vermiyen bir zihniyet, orta çapta olmaya müsaade etmeyen ve kadına kadın olmaya izin vermeyen bir zihniyettir bu tek düze bir şekle büründürmelidir. Bize bir erdemin ne kadar pahalı geldiğini açıklayan ve erdemin ortalama- arzu edilen bir şey olmadığını, tersine bir soylu çılgınlık olduğunu, kendini güçlü hissetmenin ayrıcalığı ile bir güzel istisna olduğunu söyleyen bir zihniyet.

866

İnsanın ve insanlığın giderek daha ekonomik zorunluluğunu çıkarların ve yapılan işlerin giderek daha sıkı birbirinin içine geçmesine bir karşı hareket dahil edilmesinin gerektiğini ispatlamak. Ben bu aynı şeyi insanlığın bir lüks fazlalığının ayrışımı olarak belirtiyorum. Onda daha güçlü bir insan türü, daha yüksek bir tip aydınlığa çıkmalıdır ki o, diğer teşekkül ve diğer hayatı idame ediş şartlarına sıradan insan olarak sahip olmalıdır. Bu tip için benim simgem, benim kavramım, bilindiği gibi “üstün insan” sözcüğüdür.

Şimdi tamamiyle bir bakışta görülebilir olan o ilk yolda intibak oluşur, yassılaşıma ortaya çıkar, daha yüksek Hristiyanlık, içgüdü al-

çakgönüllüğü, insanın küçültülmesinde, küçük görülmesindeki memnurluk insanın bir tür yerinde sayma seviyesi. Eğer biz neden sonra kaçınılmaz olarak gelecek olan yeryüzünün ekonomik topyekün idaresini (yönetimini) ele geçirdikten sonra, insanlık, makine sistemi olarak onun hizmetlerinde en iyi anlamını bulabilir: Daima daha küçük, daha ince intibak etmesi gereken çarklarından oluşan bir muazzam çark mekanizması: Bütün ağır basan ve kumanda eden unsurlarının giderek daha büyüyen gereksiz oluşu olarak tek tek faktörlerinin asgari güçler, asgari değerler ifade edeceği muazzam bir gücün bütünü olarak. İnsanların bu küçültülmesinin ve özelleştirilmiş bir faydalılığa intibakının karşısında bunun aksi harekete ihtiyaç vardır. Sentetik, biraraya getirici, toplayıcı, haklı kılıcı insanın ortaya çıkarılışıdır ki, onun için insanlığın makineleştirilişi ve insan varlığının ön şartıdır, üstünde onun daha yüksek biçimini kendi için icad edebileceği bir kaide olarak. Onun kalabalığın aynı seviyeye indirilenlerin rakipliğine ihtiyacı vardır, onlarla mukayesede aradaki uzaklık duygusudur bu. O onların üzerinde durur, onlardan yaşar. Aristokratizmin, elitliğin bu daha yüksek biçimi geleceğin daha yüksek biçimidir. Ahlâken konuşursak bu topyekün mekaniklik, bütün çarkların dayanışması insanın sömürülmesinde bir azami dereceyi ifade eder. Ama o kendileri yüzünden onların gerçekten bir anlamı olduğu bir sömürülüğü şart koşar. Aksi halde o gerçekte topyekün - azaltış, insan tipinin değerinin azaltılışı olacaktır sadece. Büyük çapta bir gerileme fenomeni ifade edecektir.

Benim mücadele ettiğim şeyin ekonomik iyimserlik olduğu görülmektedir. Sanki herkesin büyüyen masraflarıyla herkesin yararının da büyümesinin gerektiği gibi bir durum. Bunun aksinin benim için geçerli görüldüğü doğrudur. Herkesin masrafları topyekün bir zarara müncer olur: insan daha cüz'î hale gelir. Öyle ki denilebilir ki bu muazzam sürecin neye yaradığı artık bilinemez. Bir niçin? Bir yeni neye? İnsanlığın ihtiyacı olan işte budur.

867

Topyekün kudretin artışına bakış: Tek tek insanın, sınıfların, çağların, halkların gerilemesinin bu büyümede ne denli içkin olduğu hesaplanmalıdır.

Bir kültürün ağırlık merkezinin kaydırılması. Bütün büyük büyümenin masrafları: Bu masrafları kim üstlenecektir. Onlar şimdi ne kadar muazzam olmak zorundadırlar.

Gelecekteki Avrupalının topyekün görünümü. Aynı insan en zeki köle hayvanı olarak, çok çalışkan, esasında çok alçakgönüllü, aşırı derecede meraklı, çok katlı, nazikleştirilmiş, iradece zayıf. Bir kozmopolit duygusal heyecanlar ve akıllar kargaşası. Ondan nasıl olur da daha güçlü bir insan türü ortaya çıkabilir? Klasik beğenili olan bir insan? Klasik beğeni: Bu basitleştirmeye yönelik iradedir, güçlendirmedir, mutlululuğun görülebilir olması için, korkunçluk iradesi, psikolojik çıplaklığa yönelik cesaret. (-Basitleştirme pekiştirmeye yönelik iradenin bir mantıksal sonucudur, mutluluğun görülür kılınması, keza çıplaklığın, korkunçluğa yönelik iradenin bir mantıksal sonucudur...) İnsanın bu kaosu içinde bu şekillenişe hamle ederek mücadele ile yükselmesi için bir azınettirişe ihtiyaç vardır. İnsan ya mahvolmak ya da kendini kabul ettirmek gibi bir seçime sahip olmalıdır. Bir görkemli ırk sadece korkunç ve zorlayıcı güçteki balangıçlardan yükselebilir, yükseğe büyüyebilir sorun: Yirminci yüzyılın barbarları nerededir? Besbelli onlar muazzam sosyal krizlerden sonra görülür hale geleceklerdir ve kendilerini sağlamlaştıracaklardır. Kendine karşı en yüksek sertliğe yetenekli olan ve en uzun iradeyi garanti edebilen unsurlar var olacaktır.

869

İnsanın en kudretli ve en tehlikeli tutkuları, ki onlarla o en kolay olarak mahvolur, o denli esaslı olarak aforoz edilmiştir ki bununla en kudretli insanlar imkansız kılınmıştır ya da kendilerini kötü, "zararlı ve yasaklı" olarak hissetmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bu kayıp büyüktür, ama şimdiye kadar zorunlu olmuştur: Şimdi bir miktar karşı güçlerin büyütüldüğü o tutkuların muvakkaten bastırılmasıyla boy attığı şimdiki zamanda (egemen olmak iptlasi, değişmeden ve aldaniştan zevk alış gibi) onların salıverilmeleri tekrar mümkün olmuştur: onlar artık eski vahşiliğine sahip olamazlar. Biz kendimize evcil barbarlığa izin veririz.

870

Bütün kötülüğün kökü. Zilletin, namusluluğun, diğerkâmlığın, mutlak itaatin kölemsi ahlâkı zafer kazanmıştır. Egemen olan mizaçlar bu yüzden 1. Riyakârlığa 2. Vicdan azabına mahkûm edilmiştir, yaratıcı mizaçlar kendilerini Tanrı'ya karşı asi olarak hissettiler, ebedi değerler yüzünden güvensiz ve engellenmiş duyduklar.

Barbarlar onlarda ölçülü olmak diye bir şey, olmadığını gösterdiler: onlar tutkulardan, tabiatın tutkularından ve içgüdülerinden korkuyorlardı ve onlara iftira ediyorlardı. Keza egemen sezarların ve sınıfların görünümü onlara korku veriyordu. Diğer yandan bütün itidalin bir zaaf, ve de yaşlı ve yorgun olmak olduğu kuşkusuz doğdu. (-Böylece Laroche foucauld “erdem” erdemsizliğin kendilerine artık zevk vermediği kimselerin nezdinde güzel bir sözcük olduğundan kuşku duymuştu). Ölçülü olmanın kendi sertliğinin, nefsinin yenmenin, çilekeşliğin meselesi olarak açıklanmıştı, şeytanla mücadele vs. olarak estetik mizacın ölçüdeki doğal hoşlanışı, ölçünün güzelliğinden zevk alışığı gözden kaçırılmıştı ya da yadsınmıştı, çünkü bir hazcılığa karşı ahlâk istenmişti.

Ölçülü olmağın zevke inanç şimdiye kadar mevcut değildi. Ateşli atın üzerindeki süvarinin bu zevki. Zayıf mizaçların ölçülülüğü güçlü mizaçların ölçülülüğü ile karıştırılmıştı.

Özetle: En iyi şeylere dil uzatıldı, çünkü zayıflar ya da ölçüsüz domuzlar onu kötü gösterdiler- ve en iyi insanlar gizli kaldılar- ve çoğu kez kendi kendilerini yanlış tanıdılar.

871

Reziller ve dizginsizler: Onların hırsların değeri üzerine bunaltıcı etkisi. Ortaçağda özellikle gerçek “erdem ittifakına” zorlayan örf ve adetlerin korkunç barbarlığı, insanın değerinin neyi oluşturduğu üzerine keza korkunç abartıların yanında. Mücadele eden uygarlık (evcilleştirme) kendini korkunçluğa ve yırtıcı hayvan mizacına karşı idame edebilmesi için her türlü demir ve işkenceye ihtiyaç gösterir. Burada birbirine karıştırma tamamiyle doğaldır, her ne kadar bunun en kötü etkisi olsa da: Kudretli insanın ve iradenin kendinden talep edebileceği şey kendine hak olarak tanıyacağı şeyin bir ölçütü olur. Bu gibi mizaçlar erdemsizin ve dizginsizin karşıtıdır. Onların özel hal ve şartların altında onların uğruna daha cüz’i bir insanın erdemsizlikle ve ölçsüzlükle kendini ele verdiği şeyleri yapmalarına rağmen. Burada insanların Tanrı karşısında “eşit değerde” olmalarının kavramı son derece zarar verir. Kendine güçlü yaratılmış olanların hükümdarlık haklarına aslında dahil olan davranışlar ve zihniyetler yasaklanır. Onlar sanki aslında insana layık değişmişler gibi. Güçlü insanların bütün eğilimi kötülendi, en zayıfların koruyucu araçları (en zayıfların kendilerine karşı oluşu da) değer normu olarak konul-

mak suretiyle bu yapıldı. Bu birbirine karıştırma o denli kapsamlı oldu ki hemen hemen hayatın büyük virtüözleri (ki onların başına buyrukluğu erdemsiz ve dizginsiz olanla en keskin tezadı oluşturur) en tahkir edici sözlerle damgalandı. Daha şimdi de bir 'Cesare Borgia' ayıplamak gerektiğine inanılmaktadır. Bu basit olarak gülünecek bir durumdur. Kilise alman imparatorlarını erdemsizliklerine dayanarak afaroz etmiştir. Sanki bir rahip ya da papaz 'Friedrich der Zweite'nin (ikinci Friedrich'in) kendisinden neyi talep edeceğinde söz hakkı isteyebilirmiş gibi. Bir 'Don Juan' cehenneme gönderilir. Bu çok safdilanedir. Gökte bütün ilginç insanların mevcut olmadığını farkettiler mi? Sadece kadıncıklar için bir işaret yeterlidir, orada ruhun kurtuluşunu en iyi bulmaları için... eğer bir parça mantiğa uygun düşünülürse ve bir "büyük insanın" ne olduğuna bunun dışındada derin bir bakış atfedilirse, bu takdirde kilisenin bütün "büyük insanları" cehenneme gönderildiğinden kuşku duyamayız. Kilise insanın bütün büyüklüğüne karşı mücadele etmektedir.

872

Bir insanın kendi için ön gördüğü haklar kendisine yüklediği yükümlülüklerle ilişkisinde ve üstesinden geleceğini hissettiği ödevlerle orantısında mevcuttur. Ekseri insanlar insan varlığına hiçbir hakka malik değildir, tersine daha büyük insanlar için mutsuzluk ifade ederler.

873

Bencilliğin yanlış anlaşılması, büyük sevginin fetih sevincinden ve doyumsuzluğundan keza kendilerini zorlamak ve kendilerini sevdirmek isteyen kendilerinden dışarıya akan güç duygularından hiçbir şey bilmeyen bayağı mizaçların bencilliği yanlış anlamaları sanatçının malzemesine yönelik içgüdüdür. Çoğu kez etkinlik melekesi sadece toprak (yer, alan) arar. Alışlagelmiş "bencillikte" düpedüz "bencilsiz" ben derin sıradan varlık türü insan idamesini arar, ister, eğer o daha ender olanlar, daha ince olanlar ve daha az sıradan olanlar tarafından algılanırsa, isyan ettirir. Çünkü bunlar şöyle bir yargıda bulunurlar: Biz daha soylularız. O hayvanın değil daha çok bizim devamlılığımız söz konusudur.

874

Hükümdarların ve egemen sınıfların yozlaşması tarihte en büyük huzursuzluğa yol açtı. Roma imparatorları ve Roma toplumu olmaksızın Hristiyanlığın kaçıklığı egemenliğe ulaşamazdı.

Eğer daha cüz'i insanlarda daha yüksek insanların var olup olmadığı kuşkusu uyanırsa, bu takdirde tehlike büyük olur. Ve bu daha cüz'i insanlarda da, tabi olanlarda da ve ruhen yoksul olanlarda da erdemlerin olduğu sonucuna ulaşılır ve Tanrı karşısında insanların eşit oldukları ileri sürülür: Budalalığın bu son haddi (non plus ultra'sı) şimdiye kadar yeryüzünde olagelmıştır. Yani daha yüksek insanlar kendi kendilerini kölelerin erdem ölçütü ile ölçtüler sonunda kendilerini "gururlu" gördüler v.s, bütün kendi yüksek niteliklerini reddedilmeğe müstehak buldular.

'Nero ve Caracalla' yukarıda, tahtlarında oturduğunda en aşağı insanın yukarıda olanlardan daha değerli olduğu paradoksu teşekkül etti. Ve en kudretlinin hayalinden mümkün mertebede uzakta olduğu halde Tanrı'nın hayali kendine yol açtı.

875

Daha yüksek insan ve sürü insanı. Eğer büyük insanlar mevcut olmazlarsa bu takdirde geçmişe ait büyük insanlardan yarı Tanrılar ya da bütün Tanrılar oluşturulur: Dinin patlak vermesi insanın insandan artık zevk almamasıdır. (-Ve Hamlet'e göre kadından da-) ya da birçok insanlar bir yığına dahil edilir kurultaylar olarak ve onların eşit despotça etkide bulunmaları arzu edilir.

"Despotlaştıran şey" büyük insanların olgusudur: Onlar daha cüz'i olanları budala yaparlar.

876

Kalabalığın ayak takımı cinsinden bir kışkırtıcının yeteneksizliğini hangi dereceye kadar uzandığı, "daha yüksek mizacın kavramını açıklığa kavuşturmak için Buckle en iyi örneği vermektedir: Onun tutkuyla, o derecede büyük mücadelesini yaptığı görüşü -yani "büyük insanların", tek tek kişilerin, kralların, devlet adamlarının, dahi-lerin, ordu komutanlarının bütün büyük hareketlerin manivelası ve sebepleri olduğundan kuşkusu- onun tarafından içgüdüsel olarak yanlış anlaşılmıştır, sanki onunla böyle bir yüksek insanda özsel ve önemli olan yanın kitleleri harekete geçirmekten kaynaklandığı gibi bir iddia bulunulmuş gibi. Kısacası onların etkinliğinden ortaya çıktığı iddia edilirmiş gibi...

Ama büyük insanın "yüksek mizacı" başka oluşundandır, onun doğrudan doğrualığındadır, onun payesinin farklılığından kaynaklanır. Herhangi bir etkisinden değil: isterse o yeryüzü küresini sarssın.

Fransız ihtilali Napolyon'un ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Bu onun haklı kılınışıdır. Buna benzer bir bedel bütün uygarlığımızın anarşistçe yıkılmasını arzu etmememiz gerektiğini ortaya çıkar-masından beklenebilir. Napolyon ulusçuluk hareketinin doğmasına imkan vermiştir: Bu onun bağışlanacak yanıdır.

Bir insanın değeri (ne derece ahlâklığında ve ahlâksızlığında haklı olduğu bir yana: Çünkü bu kavramlarla bir insanın değerine bir kere dokunulmuş, değinilmiş olunmaz). Onun faydalılığından kaynaklanmaz. Çünkü onun yararlı olacağı hiç kimse olmasa bile bu değeri mevcudiyetini sürdürecekti. Ve düpedüz insan ki ondan en bozucu etkiler ortaya çıkmıştır, bütün insan türünün tepe noktası niçin olmasın: o derece yüksek o derece hiç üstün, öyle ki herkes onun yüzünden kıskançlıktan mahvolabilirdi?

Bir insanın değerini onun insanlara ne derece yararlı olduğu ya da değerli olduğu ya da zarar verdiğine göre takdir etmek demektir bu, sanat eserini ika ettiği etkilere göre değerlendirmek demektir, onun az ya da çok olmasına göre. Ama bununla insanın değerine diğer insanlarla mukayesesinde asla değinilmiş olmaz. "Ahlâki" değer biçme, o bir sosyal değerlendiriş ise, insanı kesinkes ika ettiği etkilere göre ölçer. Bir insan kendi beğenisiyle dilindeki lezzetle, yalnızlığıyla çevrili ve gizlenmiş olarak doğrudan doğruya bir hesaplanamaz olan yani daha yüksek, her halükârda başka bir türün bir insanıdır. Siz onu nasıl olur da değerlendirebilirsiniz, çünkü siz onu tanıyamazsınız, karşılaştıramazsınız?

Ahlâksal değerlendiriş en büyük yargı körlüğünü birlikte getirmiştir. Bir insanın değeri aslında düşük tutulmuştur, hemen hemen gözden kaçırılmıştır, ve yadsınmıştır. Naif Teleolojinin bakiyesi: İnsanın değeri sadece insanlara atfendir, düşüncesi.

Ahlâksal olarak işgal hiyerarşide en altta bir ruhu ifade eder, bununla ayrıcalıklı hak içgüdü, yaratıcı mizaçların özgürlük duygusu onda mevcut değildir, "Tanrı'nın çocuklarının" (ya da şeytanın). Onun egemen olan ahlâki vaaz edip etmediği ya da idealinin egemen ahlâkın eleştirisi için olup olmadığı önemli değildir. O bununla sürüye dahildir. - O onun en yukarı zaruri ihtiyacı, "çoban" olarak ortaya çıksa da

Ahlâkın hedefimize ve buna binaen onun araçlarına yönelik irademizle ikamesi.

Hiyerarşi üzerine. Tipik insanda orta çapta olan nedir? O nesnelerin arka yüzünü zorunlu olarak anlamaz: O sanki kendilerinden vazgeçilecekmiş gibi kötü durumlarla mücadele eder, birini öbürüyle birlikte sineye çekmek istemez. Bir şeyin tipik bir durumum, bir çağın, bir şahsın tipik karakterini silmek ve söndürmek ister, bunu o şeyin niteliklerinin sadece bir kısmını tasvip etmek ve diğer kısmını ilga etmeyi istemek suretiyle yapar. Orta çaptakilerin arzu edilebilirliği, biz başkaları tarafından kendisiyle mücadele ettikleri şeydir: ideal kendisinde zararlı, kötü, tehlikeli, kuşku götürücü, imha edici yanın geriye kalmadığı bir şey olarak kavranır. Bizim sağ duyumuz bunun tam tersidir: insanın her büyümesiyle onun aksi yanının da büyümek zorunda olduğu, en yüksek insanın, böyle bir kavrama müsaade edildiğini varsayalım, insan varlığının karşıt karakterini en güçlü olarak onun zaferi ve haklı kılınışı olarak temsil eden insandır... Alışlagelmiş insanlar bu tabiat karakterinin sadece çok küçük bir köşeciğini ve bucakcığını temsil ederler. Onlar eğer unsurların çeşitliliği ve karşıtların gerilimi büyürse, yani insanın büyüklüğünün ön şartı ortaya çıkarsa o zaman kısa bir süre sonra mahvolurlar. İnsanın daha iyi ve daha kötü olmak mecburiyetinde kalışı benim bu kaçınılmazlık için formülümdür.

Ekseri kişiler insanı parçalar ve ayrıntılar olarak gösterirler: eğer onlar bir arada hesaplanırsa, ancak o zaman bir insan ortaya çıkar. Bütün çağlar, bütün halklar bu anlamda tam olmayan bir şeye sahiptirler. Belki de insan gelişiminin ekonomisinin icabı insanın parça parça gelişmesi sözkonusudur. Bu sebepten buna rağmen yalnızca sentetik insanın meydana çıkmasının sözkonusu olduğu kesinkes gözden kaçırılmamalıdır. Aşağı insanların, muazzam çokluğun onun bir araya gelmesinden, birlikte oyunundan (kombinezonundan) orada burada bütün olan insanın teşekkül ettiği sırf ön oyunları (hazırlık) ve alıştırmalarıdır. İnsanın şimdiye kadar ne denli ilerlediğini gösteren kilometre taşı insan. O bir çizgide ilerlemez. Ekseriye ulaşılan tip tekrar yiter (-Biz örneğin üç yüzyılın bütün cehit ve gayretiyle Rönesans insanına tekrar ulaşamadık, ve tekrar Rönesans insanı da antik insanının gerisinde kalmıştır).

Grek insanının, Rönesans insanının üstünlüğü kabul edilir, ama ona onun sebepleri ve şartları olmaksızın malik olmak istenir.

“Beğenin arıtılması” (zevkin arıtılması) sadece insan tipinin güçlendirilişinin bir sonucu olabilir. Bugünkü toplumumuz sadece kültürü temsil eder: Onda kültürlü yoktur. İçinde çeşitli güçlerin bir hedef için bir boyunduruğun altına düşünülmeden girdiği büyük sentetik insan yoktur. Bizim sahip olduğumuz şey çok katlı insandır, (çok yönlü insandır) belki de şimdiye kadar mevcut olmuş olan en ilginç kaos (kargaşa). Ama dünyanın yaratılışından önceki kaos değil, tersine onun ardındaki kaos. Goethe bu tipin en güzel örneğidir. (kesinlikle bir Olymp insanı değil).

Haendel, Leibniz, Goethe, Bismarck- Alman güçlü türü için karakteristiktir. Sakıncasız olarak karşıtlıklar arasında yaşayarak, kendilerini ikna oluştardan ve öğretilerden koruyarak, o esnek güçle dolu oldukları halde, onlar bu karşıtlardan birini diğerine karşı kullanırlar ve kendi kendilerine özgürlüğü hak olarak saklı tutmuşlardır.

Ben şunu kavradım: Eğer büyük ve ender insanların teşekkülünü birçok insanın tasvibinden bağımlı kılsak (onların büyüklüğe hangi niteliklerinin dahil olduğunu bildikleri bunda içkin olsun, ki onlar sırtından bütün büyüklük gelişir), bu takdirde artık asla bir önemli insan var olamazdı.

Olayların gidişatı ekseri insanların tasvibinden bağımsız olarak cereyan eder, şaşırtıcı şeyin yeryüzünde gizlice ortaya çıkmasından kaynaklanır.

İnsan değerlerinin hiyerarşisi.

a) Bir insanı tek tek eserlerine göre değerlendirmemelidir. Epidermik davranışlar. Bir personal davranışından daha ender olan hiçbir şey yoktur. Bir sınıf, bir rütbe, bir halk ırkı, bir çevre, bir raslantı bunların hepsi bir daha çok eserde ya da bir eylemde şahıs olarak ifadesini bulur.

b) Denilebilir ki bir çok insanın “şahıslar” olmasını şart koşturmalıdır. Bu takdirde bazıları birden çok şahıstır, ekserisi hiçbir şahıs

değildir. Sıradan niteliklerin ağır bastıkları her yerde, bir tipin varlığını sürdürmesi sözkonusu olursa, şahıs olmak bir israf, bir lüks olacağından, bir “şahsı” talep etmenin hiçbir anlamı olmayacaktı. Onlar taşıyıcılarıdır, transmisyon (aktarış) gereçleridir.

c) “Şahıs” nispeten yalıtlanmış olan bir olgudur. Akışın devamının ve sıradanlığının çok daha büyük olan önemine atfen bununla hemen hemen tabiata aykırı olan bir şeydir. Şahsın teşekkülüne zamanında bir tecrit, bir savunucu ve silahlı varoluşa mecburiyet, kendini duvarla çevirmek gibi bir şey, yetkin hale getirmenin daha büyük bir gücü dahildir ve her şeyden önce insaniliğin sari bir hastalık olduğu sıradan insandan daha cüz’i izlenimlere açıklık gereklidir.

Hiyerarşiye atfen ilk soru: Bir kimse ne denli münzevi yaşayışlı ya da sürüden olduğudur. (Bu son halde onun nitelikleri, ki onlar onun sürüsünün, onun tipinin mevcudiyetini garanti ederler, kaynaklanır. Diğer halde onu başkalarından ayıran, tecrit eden şeyle savunan ve münzevi kılan şeyle belirlenir.

Çıkarılan sonuç: Münzevi (yalnız) insan tipini sürüden mevcudiyetini tiplere göre ve sürüden tipi yalnız insan tipine göre değerlendirmemelidir.

Yüksekten bakılırsa her iki tip insan da zorunludur; keza onların muhalefeti zorunludur. Ve “bir üçüncüsünün her iki tipten gelişmesine ilişkin “arzu edilirlilik” kadar hiçbir şey artık bertaraf edilemez. (“Erdem” hünсалık olarak). O kuşakların birbirine yaklaştırılmasından ve barıştırılmasından daha az “arzuya şayandır”. Tipik olan geliştirmeyi sürdürmek, aralarındaki uçurumu daima daha derin açmak...

Her iki halde yozlaşma kavramı: Eğer sürü münzevi (yalnız) varlıkların niteliklerine yaklaşırsa ve onlar sürüsünün niteliklerine kısacası eğer onlar birbirlerine yaklaşırsa. Yozlaşmanın bu kavramı ah-lâksal yargıda bulunmanın öte yanındadır.

887

Daha güçlü mizaçları nerede aramalıdır. Yalnız yaşayan türün mahvolması ve dejenere olması çok daha büyük ve çok daha korkunçtur: Onlar sürünün içgüdülerine, değerlerin, geleneğine karşıdırlar, savunma için gereçleri, korunma içgüdülerini başlangıçtan itibaren o derece güçlü değildir, yeterli güvenlikte değildir. Raslantının lütfu ile gelişirler (onlar en aşağı ve toplumsal olarak feda edil-

miş olan unsurların içinde en sık gelişirler, büyürler: Eğer şahıs aranırsa onu orada buluruz, ortalama sınıflarda olduğundan çok daha emin olarak). “Hakların eşitliğine” yönelen sınıfların ve mevkilerin mücadelesi eğer o sona ermişse, aşağı yukarı bitmişse, mücadele bu takdirde münzevi şahsa karşı sürdürülür. (Belirli bir anlamda bu yalnız şahıs en kolay bir şekilde bir demokratik toplumda idame edilir ve gelişebilir, eğer daha kaba savunma araçlarına artık ihtiyaç yoksa, ve düzene, dürüstlüğe, adalete, güven sıradan insanın şartlarına dahil olursa).

En güçlüler en sağlam bir şekilde bağlanmış, teftiş edilmiş, zincire vurulmuş ve kontrol edilmiş olmalıdır. Sürünün içgüdüğü böyle istemektedir. Nefsine egemenliğin, çilekeş inzivanın ya da onda insanın artık kendi kendisine ulaşmadığı yıpratıcı çalışmadaki “yükümün” bir rejimi onların içindir.

888

Erdemin ekonomik haklı kılınışını deniyorum. Ödev, insanı olabildiğince yararlı kılmak ve herhangi bir şekilde mümkün olduğu kadar kusursuz makineye yaklaştırmaktadır. Bu amaçla o makinenin erdemleriyle donatılmış olmalıdır (-o içlerinde makinemsi olarak faydalı çalıştığı durumları yüksek değerli olanlar diye hissetmeyi öğrenmelidir) Bunun için diğer insanların mümkün mertebede ağzının tadını bozması, onlar için mümkün derecede tehlikeli ve adı kötüye çıkmış olması gereklidir. Burada alınmanın ilk taşı can sıkıntısı, tek düzeliktir ki bütün makine ile çalışmanın getirdikleridir bunlar. Bunlara katlanınayı öğrenmek -sadece katlanmak değil- can sıkıntısının daha yüksek bir tahrikle sarıldığını görmek, görmeyi öğrenmek gerekir: Bu şimdiye kadar bütün yüksek okulculuğun ödevi idi. Bizi ilgiledirmeyen bir şeyi öğrenmek: düpedüz bunda, bu “nesnel” eylemli olmakta “yükümünü” hissetmek: zevki ve yükümü birbirinden ayırarak değerlendirmeyi öğrenmek. Bu yüksek okulculuğun paha biçilmez ödevi ve işidir. Bu sebepten filolog şimdiye kadar kendinin terbiyecisi idi çünkü: Onun kendi etkinliği etkinliğin muazzam bir ustalığa yükselen bir tekdüzeliğin örneğini vermiştir: Onun bayrağının altında delikanlı “ezberciliği” öğrenir. Makineli yükümü yerine getirmenin bir kerelik becerisinin ilk ön şartı (devlet memuru, evlilikte koca, zevc, büro kölesi, gazete okuyucusu, asker). Böyle bir varoluş belki de bir felsefi haklı kılınışa ve nurlandırılmaya her bir di-

ğlerinden daha çok ihtiyaç gösterir: Hoş duygular herhangi bir kusursuz merci tarafından da denilebilir ki aşağı rütbeden olarak değerlendirilmelidir, “kendi için yüküm”, nahoş olan her şeye atfen belki de saygının hatta heyecanının ifadesidir. Bütün faydacılığın öte yanında kalan bu şart, eğlendiriciliğin, amaçlılığın uzağındaki bu beklenti anlamlı, emredicidir... Makinece varoluş biçimi en yüksek, en saygınca varoluş biçimi olarak, kendi kendini tebci ederek (-Tipi: Kant biçim kavramının bağnazı olarak: “sen mecbursun”).

889

Şimdiye kadarki ideallerin ekonomik değerlendirilişi - bu demektir ki belirli duygusal heyecanların ve durumların seçimi, başkalarının sırtından seçilmiş ve büyütülmüştür. Yasa yapıcısı (ya da toplumun içgüdü) onların etkinliğiyle düzenli bir hizmetin garanti edildiği bir miktar ruh durumlarını ve tessüri heyecanları seçer (Hizmetlerin o tessüri heyecanların ve durumların düzünli ihtiyaçlarının sonucu olarak makineleştirilişi).

Bu durumların ve duygusal heyecanların üzücü olanın tamamlayıcı bütünlüğünü içerdiğini varsayalım, bu takdirde bu üzücü olanı bir değer tasarımı ile yenmek için bir araç bulunmalıdır, üzüntü değerli olarak, buna göre daha yüksek anlamda zevkli hissedilir kılmak. Formüle dökülürse “nahoş olan bir şey nasıl hoş kılınır?”. Örneğin eğer güçte, kudrette, nefsi yenişte itaatimiz, yasaya uyumumuz onur kazanırsa. Keza toplum hissimiz, en yakınımıza olan meleğimiz, vatan duygusu, “insanlaştırmamız” “diğerkâmlığımız”, “kahramanlığımız”.

Nahoş şeyleri seve seve yapmak ideallerin amacıdır.

890

İnsanın küçültülmesi uzun bir süre biricik hedef olarak geçerli olmalıdır. Çünkü daha güçlü türden bir insanın onun üzerinde durabilmesi için ilkin bir geniş temel kurulmalıdır (Şimdiye kadar ne denli o her bir güçlendirilmiş insanın alçaltılanın seviyesi üzerinde bulunduğu-).

891

Sıradanlığı sıradanlık olarak almak istemeyen bir istisna olmakta galebeyi hissetmek yerine ödlelik, sahtelik, küçüklük ve zavallılık üzerine öfkelenmek böyle davranan idealizmin saçma ve hakir görülebilir olan türü. Bunu daha başka türlü istememelidir. Ve aradaki uç

rumu daha da genişletmelidir. Daha' yüksek türü onun kendi varlığına adayacağı kurbanlarla kendini ayrı tutmak için mecbur kılmalıdır.

Ana bakış açısından: Aradaki uzaklık genişletilmelidir, ama karşıtlıklar yaratılmamalıdır. Orta çaptaki oluşumlar yerini almalı ve onların etkisini azaltmalıdır. Arada uzaklıklar elde etmenin ana aracıdır.

892

Sıradan olanların orta çaplılığı bakımından ağzının tadını nasıl bozmalıdır. Ben onun tersini görmesini sağlıyorum: Her adım ondan uzaklaştırır -ben öyle öğretiyorum- ve ahlâksız olana götürür.

893

Orta dereceliğe karşı nefret bir flozofa yaraşmayan bir durumdur: Bu onun felsefeye hakkı olduğunun bir soru işaretidir. Düpedüz bu yüzden, o istisna olduğu için, onun kuralı koruması gerekir. Bütün sıradan olana yönelerek kendine cesareti idame etmelidir.

894

Ben neye karşı mücadele ediyorum: bir istisnai türün kurala savaşı ilân etmesini, kuralın varoluşunu sürdürmesinin istisnai olanın değeri için şart olduğunu kavramak yerine. Örneğin kadınlar, anormal ihtiyaçlarının seçkinleştirmesini bilginlik olarak hissetmek yerine kadının konumunu denilebilir ki değiştirmek, kaydırmak isterler.

895

Gücün bireyin gerilemesine rağmen çoğaltılışı. Yeni bir seviyeyi sebeplendirmek: (tutturmak) Güçlerin toplanmasının bir yöntem bilgisi, ufak başarıların idamesi için, ekonomik olmayan harcamanın karşıtı olarak: Yok edici tabiat (mizaç) muvakkaten bu gelecek ekonomisinin gereci olarak tabi kılınır.

Zayıfların idame edilmesi, çünkü küçük işlerden muazzam bir kitlenin yapılması gerekmektedir. Zayıflarda ve acı çekenlerde varoluşun hâlâ mümkün olduğuna ilişkin bir zihniyetin idame edilmesi.

Dayanışma (tesanüd) korkunun ve yaltakçılığın içgüdüsüne karşı içgüdü olarak dikilmesi; raslantı ile, "büyük insanın" raslantısıyla da mücadele edilmesi.

896

Büyük insanlara karşı açılan savaş ekonomik sebeplerden dolayı haklı kılınmıştır. Onlar tehlikelidirler, rastlantılar, istisnalar, kötü hava, yavaş yavaş inşa edileni ve kurulanı kuşkulu kılacak güçtedir. Patlayabilir olan sadece zarar vermeksizin deşarj edilmekle kalınma-

malı, tersine aynı zamanda mümkün mertebe bir patlamadan korunmalıdır. Bütün uygallaştırılmış toplumun ana içgüdüğü.

897

İnsan tipinin hangi tarzda en büyük görkemine ve kudretliliğine yükseltilebileceği üzerine düşünen bir kimse her şeyden önce onun kendini ahlâkın dışına koyması gerektiğini her şeyden önce kavramalıdır. Çünkü ahlâk esasında ona aykırı olana yönelikti, o görkemli gelişim, ki orada o engellemek ya da imha etmek için harekete geçmiştir. Çünkü gerçekte böyle bir gelişim hizmetinde insanlardan muazzam bir miktarı tüketir, öyle ki bunun aksi bir hareket sadece çok doğaldır. Daha zayıflar, inceler, ortalama varoluşlar hayat ve gücün galebesine karşı taraf tutmaya ihtiyaç gösterirler ve bunun için onlar onun sayesinde hayatı bu en yüksek zenginliği içinde mahkûm edecekleri ve mümkün olursa yok edecekleri kendilerine atfen yeni bir değerlendirmeye kavuşmak zorundadırlar. Bu sebepten hayata düşman bir eğilim ahlâka özgüdür, eğer o hayatın bu tiplerini tahakküm altına almak isterse.

898

Geleceğin güçlülükleri- Burada kısmen zaruretin, kısmen de rasanın ulaştığı şey daha güçlü bir insan türünün meydana getiriş şartlarıdır. Biz şimdi bunu kavrayabilir ve bilerek isteyebiliriz: Biz böyle yükselişin mümkün olduğu şartları yaratabiliriz. Şimdiye kadar "terbiye" toplumun yararına gözönünde tutmuştu: Geleceğin olası, mümkün yararını değil, tersine düpedüz mevcudiyetini sürdüren toplumun yararını. "Bu toplum için gereçler olmak istenmişti".

Gücün zenginliğinin daha büyük olduğunu varsayalım, bu takdirde hedefinin toplumun yararına geçerli olmayacağı güçlerden bir tenzili düşünebiliriz, bu, tersine gelecekteki bir yarara yönelik olacaktır.

Böyle bir ödev toplumun halihazırdaki biçiminin güçlü bir değişimin içinde ne denli bulunduğunu daha çok kavransak, her hangi bir zamanda birgün kendi kendisinin uğruna varolabilmeyi artık başaramayacağını daha çok anlayabiliriz: tersine bir daha güçlü ırkın ellerinde hâlâ sadece araç olarak bulunursa bu mümkün olacaktır.

İnsanın artan bir küçültülüğü düpedüz daha güçlü ırkın yetiştirilmesi için sürükleyici güçtür. Böyle bir ırk düpedüz onda küçültülen türün zayıf ve daha zayıf olacağı bir fazlalığa sahip olacaktır (irade, sorumluluk, kendinden emin oluş, kendine hedefler koyabilmek).

Araçlar tarihin öğrettikleridir: Tam tersi idame avantajları sayesinde izolasyon sıradan olandan daha idame edici çıkarlar burada sözkonusudur. Bunun tam tersi değer biçmelerde antreman ediş: Pathos olarak araya mesafe koyma, bugün en az takdir edilende ve yasak olanda özgür vicdan.

Avrupa insanının denkleştirilişi engellenemeyen büyük süreçtir: Bu süreci hızlandırmak gereklidir. Arada uçurum açmanın, mesafeli oluşun, hiyerarşinin zorunluluğu onunla mevcuttur: Bu süreci yavaşlatmanın zorunluluğu yoktur.

Bu dengelendirilmiş olan insan, ona ulaşılır ulaşılmaz bir haklı kılına ihtiyac gösterir: O daha yüksek bir hükümler türün emrinde, hizmetinde bulunur ki o onun üzerinde durur ve ancak onun üzerinde ödevine yükselebilir. Ödevi hükmetmekle sona eren bir efendiler ırkı değil sadece, tersine güzellik, cesaret, kültür, tavır ve hareket ve en manevi olana ilişkin bir fazlalıkla kendi yaşama alanına sahip olan bir ırk, kendine her türlü lüksü layık görecektir olan erdem emrinin despotluğuna ihtiyac göstermeyecek derecede yeterli güçte hayatı onaylayıcı bir ırk olacaktır. Erdem emrini despotluğuna ve kırk kırk yarmaya ihtiyacı olmayacak derecede zengin bir ırktır bu. İyinin ve kötünün öbür yanında, acayip ve seçilmiş bitkiler için bir sera.

899

Bakışları istem dışı olarak sadece yozlaşmanın belirtilerine takılı kalan psikologlarımız tekrar güvensizliğimizi ruha karşı yöneltirler. Ruhun daima sadece zayıflatan, yumuşatan, hastalandıran etkilerini görmekteyiz:

Ama şimdi yeni barbarlar geliyor. Kelbiler baştan çıkarıcılar Fatihler manevi üstünlüğünü sağlıklı ve güç fazlalığı ile birleştirilişi.

900

Bir yeni olana işaret ediyorum: Muhakkaki böyle bir demokratik varlık için barbar olanın tehlikesi vardır, ama o sadece derinde aranır. Yüksekten gelen daha başka tür barbarlar vardır. Bir tür fetheden ve egemen olan mizaçlar ki onlar şekillendirecekleri bir madde ararlar. Prometheus böyle bir barbardi.

901

Ana bakış açısı: aşağı türün yönetilişinde daha yüksek insan türünün ödevini görmemek (örneğin bunu Comte'nin yaptığı gibi), tersine aşağı türü üzerinde daha yüksek bir türün kendi ödevini yaşadığı ki onun üzerinde o durabilir; bir durum düşünmek.

Kendileri sayesinde bir güçlü ve soylu türün kendini idame edeceği şartlar (manevi disipline atfen) kendileri sayesinde “sanayi kit-
lelerinin”, bezirgânların Spencer’in belirttiği tarzda durduğu bunun
tersi şartlar mevcuttur.

Varoluşlarını idame ettirmek için sadece en güçlü ve en semereli
mizaçlara açık duran şey boş zaman, serüven, inançsızlık, hatta had-
dini aşış, bunlar eğer onlar sıradan mizaçlara açık olsaydılar, onlar
zorunlu olarak bu yüzden mahvolurlardı. Ve durum böyle de olmak-
tadır. Burada çalışkanlık, kural, ölçülülük, kesin “inanış” yerindedir.
Kısacası “sürü erdemleri”: Onların etkisiyle bu sıradan türden insan
yetkinleşir.

902

Egemen olan tiplere şunlar dahildir -Efendinin karşıtı olarak ço-
ban- (sürünün idamesi için ilk araçlar sonuncuların amacı, sürünün
bu yüzden var oluşu.)

903

Sosyal değer hislerinin zaman zaman ağır basması anlaşılır bir-
şeydi ve yararlıdır: Burada sözkonusu olan durum üstünde sonunda
daha güçlü bir cinsin (türün) mümkün olacağı bir alt yapının sağlan-
masıdır. Güçlülüğün ölçütü: Bunun tam tersi şartların altında yaşa-
yabilmek ve onları ebediyen tekrar istemektir. Devlet ve toplum alt
yapı olarak: Dünya ekonomik bakış açısı, yetiştirme olarak terbiye.

904

“Özgür ruhların” sahip olmadığı sağduyu: bir güçlü mizacı daha
da güçlendiren ve büyük girişimlere yetenekli kılan aynı disiplin, or-
ta çaptaki mizaçları paramparça eder ve dumura uğratar: -Kuşku, -
Yüreğin zenginliği- Deney- bağımsızlık.

905

Çekiç. İnsanlar tersine değer biçmeleri için nasıl yaratılmış olma-
lıdır? -Modern ruhun bütün niteliklerine sahip olan insanlar, ama
onları sağlıklılık içinde değiştirecek kadar güçlü olanlar?- Onların
ödevlerine olan aracı.

906

Güçlü bir sağlığın içgüdüleri içinde kudretli olan insan tıpkı ye-
mekleri sindirir gibi eylemlerini sindirir tamamen: O en ağır yeme-
ğin bile üstesinden gelir: Ama ana meselede onu yara almamış ve
sert bir içgüdü yönetir, öyle ki o ona direnen şeye hiçbir şey yapmaz,
ona tat vermeyen bir şeyi de yemez.

Kendileri sayesinde en yüksek değerdeki varlıkların teşekkül edeceği en uygun şartları önceden bilebilseydik, onlar binlerce kez karmaşıktır ve caydırılmanın olasılığı çok yüksektir: Ona çaba harcamak için o onu vecde getirmez- Kuşku- Buna karşı: cesaret, sağgörü, sertlik, bağımsızlık, sorumluluğun hissini yükseltebiliriz, terazinin hassasiyetini inceleyebiliriz ve müsait raslantıların yardıma gelmesini bekleyebiliriz.

Biz davranışta bulunmayı düşünmeye mezu olmadan önce, sonsuz bir çalışma ifa edilmiş olmalıdır. Ama ana meselede mevcut durumun akıllıca kullanımı kuşkusuz bizim en iyi, en salık verilecek olan etkinliğimizdir. Raslantının yarattığı bu gibi şartların gerçekten yaratılması daha yaşamamış olan çelik iradeli insanlara gerek gösterir, onları şart koşar. İlk kişisel ideali başarıya ulaştırmak ve gerçekleştirmek gerekir. Kim ki insanın mizacını, en yüksek yanının teşekkülünü kavramıştır, o insanlardan dehşetle ürker ve her türlü davranıştan kaçır: Ya da: tevarüs edilen değerdendirmelerin sonucudur bu!.. İnsanın mizacının kötü olması avuntumdur: O gücü garantiler.

Tipik benlik şekillendirmeleri ya da sekiz ana soru.

1. Kişinin kendine çok katlı mı yoksa tek katlı mı sahip olmak istediğı.
2. Daha mutlu olmak mı istenir ya da mutluluğa ve mutsuzluğa karşı kayıtsız mı kalmak istenmektedir?
3. Kişi kendisiyle daha memnun mu, ya da iddialı mı, ya da acımasız mı olmak istemektedir.
4. Kişi daha yumuşak, daha esnek, daha insancıl mı olmak istemektedir, yoksa "gayrı insancıl mı"?
5. Daha akıllı mı yoksa pardon dinlemeyen mi olmak ister?
6. Bir hedefe mi ulaşmak istenmektedir, yoksa bütün hedeflerden kaçmak mı istenmektedir? (Örneğın filozofun yaptığı gibi, ki o her hedefte bir sınır, bir hücre (köşe), bir hapishane, budalalığın kokusunu alır).
7. Kişi daha saygın mı yoksa daha korkutucu mu olmak istemektedir? Ya da daha hor görülür mü olmak istemektedir?
8. Despot mu, yoksa ayartıcı mı ya da sürü hayvanı mı olmak istemektedir?

Müridlerimin tipi. Beni ilgilendiren insanlara ben acı çekmeyi, terk edilmişliği, hastalığı, kötü davranılmayı, haysiyetlerinin kırıcılığını salık veririm. Ben onlar için derin kendini hor görmeyi, kendilerine karşı güvensizliğin işkencesini tavsiye ederim, yenilmiş olanın zavallılığını duymalarını isterim: Benim onlarla hiçbir acımam yoktur, çünkü onlara bugün birinin değerinin olup olmadığının ispat edecek biricik şeyi salık veririm. -Onun bunlara direnmesi.

Lazzorini'nin mutluluğu ve kendinden memnuniyeti "güzel ruh-larda" "mutluluk" ya da Hernhuter'in zühtiyecileri insanın hiyerarşisine atfen hiçbir şeyi ispatlamaz. Büyük mürebbi olarak "bu gibi mutlu insanların" ırkını mutsuz olacakları kadar kamçılmalıdır. Küçültmenin, dinlenmenin (hiçbir şey yapmamanın) tehlikesi derhal oradadır -Spinoza'nın ya da Epikür'ün mutluluğunu karşı ve temaşai (dalınçsal) ruh durumlarında bütün dinlenmelere karşı. Ama eğer erdemlilik böyle bir mutluluğa götüren araç ise, bu takdirde artık erdemliliğin üzerine de egemen olunmalıdır.

Ben tam zamanında iyi bir okula gitmeyen bir insanın onu nasıl tekrar telafi edebileceğini kesinkes göremiyorum. Böyle bir insan kendini tanımaz o gitmeyi öğrenmeksizin hayatın içinden geçer: Gevşemiş kas her adımında kendini açığa vurur. Bu arada hayat o derece merhametsizdir ki bu sert okul yerini doldurmak için: Belki de yıllarca süren hastalık, ki o son derece irade gücünü ve kendiyi yetinmeyi gerektirir, ya da birden ortaya çıkan bir zaruret durumu, aynı zamanda kadın ve çocuk için, ki o tekrar gevşemiş olan liflere enerji sağlayan ve hayata yönelik iradeyi, f geri kazanan bir etkinliği zorla eline geçirir. En arzuya şayan olan şey her türlü özel hal ve şartların altında tam zamanına yönelik sert bir disiplindir, yani her yaşta da, birçok şeyin insanın kendisinden talep edildiğini görmesi onu gururlu kılar. Çünkü bu sert okulu iyi okul olarak bütün diğerlerinden ayırır, birçok şeyin talep edilmesi: hoşgörüsüz olarak talep edilmesi: iyi olanın, seçkin olanın kendisi normal olarak talep edilir, övgünün ender oluşu ve hoş görünün var olmaması: yermenin keskin bir şekilde, nesnel, onun yeteneğini ve kökenini dikkate almaksızın duyurulması. Böyle bir okula her bakımdan gerek vardır: Bu söyle-

diklerimiz en bedensel ve ruhsal olan için geçerlidir burada ayırım yapmak istemek fecaaete yol açar. Aynı disiplin askerliği ve bilgini becerikli kılar: ve daha yakından bakılırsa bir adamakıllı askerliğin içgüdülerine bedeninde sahip olmayan hiçbir becerikli, usta bilgin mevcut değildir. Emredebilmek ve tekrar gururlu bir tarzda itaat edebilmek, saf saf (sıravari) durmak, ama her zaman rehberlik etmeye yetenekli olmak: Tehlikeyi keyifli olmaya tercih etmek, izin verileni ve izin verilmeyeni bir tüccar terazisinde tartmamak: Mesquin'ler, kurnazlar, asalaklara kötüye olunduğundan daha düşman olunması- Bir sert okulda ne öğrenilir? İtaat etmek ve emretmek.

913

Meziyeti yadsımak: Ama bütün övmenin, hatta bütün anlamının üzerinde bulunanı yapmak.

914

Ahlâklılığın yeni biçimi: Neyi yapmak ya da yapmamak istemenin üzerine birleşmedeki sadık adak. Birçok şeyden büsbütün kesin olarak feragât etmek, bunun için olgun olup olunmadığını deneyden geçirmek.

915

Ben çilekeşliği tekrar doğallaştırmak istiyorum. Olumsuzlamaya yönelik amacın yerine güçlendirmenin amacı. İradenin bir jimnastiği; bir yoksunluk en manevi olanda bile her türlü yapılan pehriz: Eylemin bizim kendi güçlerimiz üzerine sahip olduğumuz görüşümüze atfen bir ahlâk öğretisi: Serüvencilerle ve ihtiyari tehlikelerle bir girişim. (Diners chez Mağny: Bozuk mideleriyle sırf manevi ağzının tadını bilenler). -Sözünü tutmada, tutabilmede sınamalar icad etmelidir güçlülük için.

916

Kilisenin sebep olduğu kötüye kullanma yüzünden neler bozulmuştur:

Çilekeşlik: Onun doğal yararlılığını, iradenin terbiyesindeki hizmetinde kendisinden yoksun olunamazlığı açıklığa kavuşturmak için cesaret gösterilmedi. Bizim saçma mürebbi dünyamız, ki o kulları devlet hizmetkârlarını düzenleyici şema olarak düşünür, "derslerle", beynin eğitimi ile işi idare edebileceğine inanmaktadır. O daha başka bir şeyin ilkin gerekli olduğu fikrine sahip değildir. Bu irade gücünün terbiyesidir: Her şey için sınamalar ön görülür, ama

ana mesele için ön görülmez: Acaba istenebilir mi, vaadde bulumalı mıdır? Genç adam mizacının bu en üst değer sorunu için bir soru sormadan, merakını tatmin etmeden heba olur.

2. Oruç tutmak: Her anlamda,- bütün iyi şeylerin ince tadılabilirliğini idame ettirmek için (örneğin zaman zaman okumamak, artık bir müzik dinlememek, teveccühkâr olmamak: kişinin erdemliliği için de oruç günleri olmalıdır):

3. Manastır: Hoşgörüsüz reddedişle muvakkaten izolasyon, örneğin mektup yazmamak: En derin kendini düşünme ve kendini bulma türünde: Ki o baştan çıkarmaların yolundan kaçınmak istemez, tersine yükümlülüklerden de kaçınmak ister: çevrenin bir kısır- dönüşünden dışarıya çıkmak: Tahriklerin despotluğundan uzakta durma ve gücümüzü tepkilerle harcamamız dolayısıyla bizi mahkûm eden akımlardan uzakta kalış, onların yığılmasına izin vermeyen ve kendiliğinden bir faaliyete geçmeye mücadele etmeyen akımların uzağında kalış (bilginlerimize yakından bakılsın: onlar hâlâ edilgen olarak düşünürler, yani düşünmek için ilkin birşey okumalıdırlar).

4. Bayramlar. Hıristiyanların ve Hıristiyanca değerlerin bir baskı olarak hissedilmemesi için çok kaba olunmalıdır, ki onun altında her gerçek bayram ruh durumu berbat olur. Bayramda şunlar içkindir: Gurur, kibir, taşkın sevinç; her türlü ciddiliğin ve süslülükten kaçış üzerine alay: Hayvansal zenginlikten ve yetkinlikten kendine bir Tanrısal evet deyiş, bunlar sadece durumlardır ki onlara bir Hıristiyan dürüst konuşursak evet diyemez, bayram kelimesinin tam anlamıyla bir putperestlikler

5. Kişinin kendi mizacı karşısında cesur olması: Ahlâksal olana giydirilişi. (Ahlâki kisveye büründürülmesi). Bir duygusal heyecanı kendinde tasvip etmek için bir ahlâk formülüne gerek yoktur: Bir kişinin kendinde tabiata evet diyebilmesi ölçüttür- Onun ne kadar çok ya da ne derece kadar az ahlâka başvurmak mecburiyetinde oluşu.

Ölüm. -Budalaca fizyolojik olguyu bir ahlâksal zorunluluğa saptırmalıdır. Kişi öyle yaşamalıdır ki zamanı gelince ölüme yönelik iradeye de sahip olabilsin.

917

Kendini daha güçlü hissetmek. Ya da başka türlü ifade edersek: sevinç -daima bir karşılaştırmayı şart koşar, ama zorunlu olarak diğerleriyle değil, tersine büyümenin bir ruh durumunun ortasında

kendisiyle ve ne denli karşılaştırdığının onun tarafından bilinmemesi tahtında.

Yapay güçlendirme: O isterse heyecan verici kimyevi maddelerle olsun, isterse kişiyi heyecanlandıran yanılgiılarla olsun ("delilik tasavvurları"). Örneğin emniyet duygusu, onu Hristiyanın duyması gibi, o kendine itimad etmesinin sabırlı ve hazırlıklı olması içinde güçlü hisseder: O bu yapay güçlendirilmeyi bir Tanrı tarafından korunduğına dair vehmine borçludur: Örneğin üstünlük duygusu: Sanki Fas halifesi üzerinde birleştirilmiş olan üç krallığın dünya yüzeyinin dörtte beşini kaplıyormuş gibi. Örneğin Biricik olmanın duygusu: Sanki kültürün gidişinin Avrupa'da cereyan ettiğı doğrudur gibi ve o kendisine sanki bir tür kısaltılmış dünya düzeni olarak görünür ya da Hristiyan bütün insan varlığını denilebilir ki insanın "ruhunun selamete kavuşturulması" çevresinde söz konusu gibi. Söz konusu olan baskının, özgürlüğün nerede de hissedildiğidir: Buna göre daha güçlü olmanın bir başka hissi doğar. Örneğin bir filozof en serin, dağların öte yanındaki soyutlama jimnastiğinin ortasında kendini sularına giren bir balık gibi hisseder: Renkler ve sesler ona baskı yaparken: Bu arada bulanık hırslar, başkalarının "ideal" diye adlandırıldığını söz konusu bile olmaz.

918

Bir küçük becerikli bir oğlana sorulsa "sen erdemli mi olmak istersin?" diye o alaycı bir tavırla bakacaktır bu soruya. - Ama ona şöyle sorarsak "Sen arkadaşlarından daha güçlü olmak istemez misin" bu takdirde gözlerini fal taşı gibi açacaktır.

X

Nasıl daha güçlü olunur? Yavaş yavaş karar vermelidir: Ve karar verilen şeye inatla sarılmalıdır: Bundan sonrası kendinden gelir.

Ani davrananlar ve değişkenler zayıfların her iki türüdürler. Kendinizi onlarla karıştırmayınız. Aradaki mesafeyi hissediniz. Tam zamanında karıncayı ezmez tiplere karşı dikkatli olunuz! Onlarla dostluğunuz sizi gevşetir. Kendisinde savunmanın ve silahların, ki onlara biz içgüdülerde sahibizdir, temrin edileceğı her ilişki iyidir. Kişinin irade gücünü sınamak için bütün icadçılığı oradadır... Burada farkı görünüz, bilmekte, zekâda, nüktede değil.

İnsan tam zamanında emretmeyi öğrenmelidir. Keza itaat etmeyi de. Alçakgönüllüğü, alçakgönüllülükteki inceliğini öğrenmelidir.

Yani mütevazî olunan yerde seçkinleştirmeyi, onurlandırmayı bilmedir: Keza güven ile seçkinleştirmek, onurlandırmak.

X

En kötü olarak neyin cezası çekilir? Alçakgönüllüğünün en kendinin olan ihtiyaçlarına kulak asmaması: kendini başkasıyla karıştırmaması. Kendini aşağı görmesi. İçgüdüleri için kulağının hassasiyetini yitirmesi. Kendine karşı saygınlığın bu eksikliği her türlü kaybın karşılığında intikamını alır: Sağlık, dostluk, kendini iyi hissediş, gurur, şetaret, özgürlük, dayanıklılık, cesaret elden gider. Hakiki beniciliğin bu eksikliği daha sonra asla bağışlanmaz. Onu bahane, gerçek bir ego'dan kuşkulanmak olarak kabul ederler.

919

Ben isterdim ki insan kendi kendisine saygılı olmaya başlamalıdır. Bütün bundan sonra gelenler ondan ortaya çıkar. Elbet düpedüz bununla diğerleri için duyulan saygı sona erer: Çünkü onlar bunu en son düpedüz en son olarak bağışlar "Nasıl", "kendi kendisine saygılı olan bir insan nasıl olur".

Bu insanın kendi kendisini sevmenin kör içgüdülerinden başka şeydir: iki cinsin birbirini sevmesinde, "Ben" diye anılan ikilikte iki insanın birbirini sevmesinde sevilen insana karşı saygısı kadar hiçbir şey alışlagelmiş değildir: Sevgideki kadercilik.

920

"Ben şunu bunu isterim": Ben şunun ya da bunun böyle olmasını isterim. "Ben bunun ya da şunun öyle olduğunu biliyorum"- Güç dereceleri: İradenin insanı, şiddetli istemenin insanı, inancın insanı.

921

Kendileri sayesinde daha güçlü bir türün kendini idame ettiği araçlar. İstisnai davranışlar için kendine bir hak tanımak: Nefsi yenişin ve özgürlüğün girişimi olarak. Barbar olmamanın mücadele edildiği yerdeki durumlara katılınız. Her türlü çilekeşlikle kendinize irade gücünüze atfen bir aşırı kudret ve kesinlik sağlayınız. Kendinizden haber vermeyiniz: Suskunluk: Letafete karşı tedbir. İtaat etmeyi öğreniniz, onun kendinizi idame ediş için bir sınama olmasının tarzında. Onurlandırma noktasının kasuistiğini en ince şekle sokunuz.

Birinin neye hakkı olduğu, onun diğeri için haklı olduğu gibi bir sonuca varmayınız. Tersine bunun aksine göre karar veriniz. Başka-

larının erdemini talep etmeyiniz. Geri vermeğe mezun oluşu, karşılığını vermeyi imtiyaz olarak ele alınız, seçkinlik, ödüllendirme diye kabul ediniz.

922

Hangi araçlarla kaba ulusların karşısında hareket edileceği ve araçların barbarlığının iradi ve her istenilen olmadığı, eğer kişi kendi Avrupalı yumuşatmasıyla Kongo'da ya da herhangi bir yerde barbarlara egemen olmak zorunda kalırsa pratikte elle tutulacak bir şekilde açıklığa kavuşulur.

923

Savaşı sevenler ve barışı sevenler. Sen savaşın içgüdülerine bedeninde sahip olan bir insan mısın? ve bu halde bir ikinci soru kalıyor sana sorulacak olan: Sen içgüdüne atfen bir saldırgan muharip misin, yoksa direncin savaşçı mısın/içgüdüsel savaşçı olarak savaşçı olmayan insanlardan geriye kalanların hepsi barışı, uyumu, "özgürlüğü" "eşit hakları" ister: Bunlar bir ve aynı şeyin kademeleridir ve adlarıdır. Eğer kendini savunmaya ihtiyaç yoksa oraya gitmelidir. Böyle insanlar kendilerinden gayrı memnundurlar, eğer direnme göstermeğe mecbur kalırlarsa. Onlar denilebilir ki orada artık hiçbir savaşın var olmadığı durumlar yaratmak isterler. En kötü halde tabi olurlar, itaat ederler, intibak ederler. Savaş yapmaktan bunlar daha iyidir. Örneğin Hristiyan içgüdüsu bunu salık verir. Doğuştan savaşçı olanlarda karakterlerinde, durumların seçiminde, her niteliğin eğitilişinde silahlanma diye bir şey vardır. "Silah ilk tipte, savunma ikinci tipte en çok gelişmiştir. Silahsızlanmış, donatılmamış olmıyanlar: Buna katlanmak için onların hangi yardımcı araçlara ihtiyaçları vardır-bizzat zafer kazanmak için.

924

Kendini savunmak ve saldırmak için hiçbir sebebi olmayan insandan ne oluşur? İçlerinde savunmasına ve silaha sahip olduğu yitirdiği duygusal heyecanlarından geriye ne kalır?

925

Bir 'Niaserie anglaise' için dip notu: (İngiliz budalalığı). Eğer insanların sana yapacakları şeyi istemezsen, sen onlara karşı da yapma. Bu bilgelik olarak, akıllılık diye o ahlâkın esası diye bilinir. Bu ahlâkın temeli olarak geçerlidir: -Altın bir özdeyiş olarak. "John Stuart Mill (İngilizlerin arasında kim yok ki?) Buna inanmaktadır. Ama bu

mesel (özdeyiş) en hafif dayanmaz. Sana bizzat yapılmasını istemediğin şeyi yapma davranışları onların zararlı sonuçlarından dolayı yasaklar. Bunun ardındaki düşünce bir davranışın misilleme göreceği daima karşılığını bulacağı düşüncesidir. Eğer bir kimse bu “ilke” elinde olarak şöyle deseydi: Düpedüz böyle davranışları başkalarının bize öncelik etmemesi için bununla biz onları bize yapmasını imkânsız kılarız? Diğer yandan. Onurunun ona Vendetta’yı kan davasını emrettiği bir korsan düşünelim. O da bedenine bir tüfek kurşunu yemek istemez: ama böyle bir kurşun yemek olasılığı, bir kurşunun olasılığı onurunun hakkını vermekten onu alıkoymaz... Ve biz bütün edepli, nazik, davranışlarımızda düpedüz bundan bizim için neyin oluşacağına karşı amaçlı olarak kayıtsız değil miyiz? Bizim için zararlı sonuçlar doğuracak olan bir davranıştan kaçınmak, bu denilebilir ki nazik davranışlarımız için bir yasaktır.

Buna karşı bu özdeyiş değerlidir, çünkü bir tip insanı açığa vurur: Onunla formüle olan şey sürünün içgüdüsüdür. İnsanlar kendi aralarında eşittir: Kendimizi onlarla eşit kabul ederiz. Sana nasıl olursa, bana da öyle olur. Burada bütün reel ilişkilerde basit olarak ortaya çıkmayan davranışların bir eş değerine inanılır. Her davranış geri verilemez: Reel “bireylerin” arasında eşit hiç bir davranış mevcut değildir, bundan dolayı misilleme de olmaz... eğer ben bir eylemde bulunursam denilebilir ki aynı davranış her hangi bir insan için mümkün olduğu düşüncesinden tamamiyle uzak kalırım. O eylem bana aittir... onu bana geri ödemiyecektir, onlar daima bana karşı bir başka davranışta bulunacaklardır.

926

John Stuart Mill’e karşı. Biri için haklı olan diğeri için de haklıdır diyen bayalığını ben reddediyorum: Sen ne istemezsen vs. Bir başkasına da onu yapma “Bu ilke bütün insansal alış verişi hizmetin karşılığına dayandırmak ister, öyle ki her bir davranış bize gösterilen bir hareket için bir kapora olarak, bir pey diye görülür. Burada şart en alt anlamda kibarca, soyluca değildir: Burada davranışların değerlerinin eşitliği bende ve senin nezdinde şart koşulur burada bir davranışın en kişisel değeri basit olarak iptal edilir (hiçbir şeyle denkleştirelemeyen ve bedeli ödenemeyen şey-) “mütekabiliyet” büyük bir bayağılıktır: Düpedüz yaptığım bir şey, bir başkası tarafından yapılmamalıdır ve yapılmaya mezon değildir, bir uzlaşma mevcut olamaz

(parantez içinde “bana benzerlerin en seçkin alanının içinde olduğundan başka-), onu daha derin anlamda geri vermek imkânsızdır, çünkü insan bir kezliktir ve bir kezlik şeyi yapar. -Bu ana kanaat kalabalıklardan aristokratik yalıtılmanın sebebinin içerir, çünkü kalabalıklar “eşitliğe” ve buna dayanarak denkleştirilebilirliğe ve “mütekabiliyete” inanır.

927

Ahlâki değerlendirişin taşralı zihniyeti ve bönlüğü ve bir şeye sınımsıkı yapışması ve onun “yararlı” ve “zararlı” kavramlarına bağlılığının iyi bir anlamı vardır: O sadece daha yakın olanı ve en yakını sonuçlarının bakımından bir bakışta görebildiği toplumun zorunlu perspektifidir, devlet ve politikacı daha çok ahlâk üstü bir düşünme tarzına ihtiyaç gösterirler: Çünkü onlar etkilerden çok daha büyük karmaşıklıkları hesap etmek zorundadırlar.

Keza o denli uzak perspektifleri olan bir dünya ekonomisi mümkündür, öyle ki an için bütün tek tek istedikleri haksız ve keyfi olarak görebilsin.

928

Kişi duygusunu izlemelidir. Bir insan soylu bir duyguya boyun eğerek hayatını tehlikeye sokarsa, ve bir anın itilimiyle bunu yaparsa: Bu az değerlidir ve onu hiçbir zaman karakterize etmez. Buna el-verişlilikte herkes birbirinin aynıdır ve buna karar verişte mücrim, haydut ve korsan onurlu bir insanın muhakkak ki üstündedir.

Daha yüksek aşama şudur: Kendinde bu itilimi yenmek ve kahraman eylemi itilime boyun eğerek yapmamaktır. Tersine serinkanlılıkla, akıllılıkla, bu arada zevk hislerinin kendisini birden sarması olmaksızın yapmalıdır... Aynı husus acıma için de geçerlidir: o ilkin alışkanlıkla akıl tarafından elenmiş olmalıdır: Başka bir halde o herhangi bir teessüri heyecan gibi tehlikelidir.

Bir duygusal heyecana karşı kendini körü körüne vermek, boyun eğmek, o isterse soylu ve acımalı mı ya da düşmanca bir duygusal heyecan olsun, bu hiç değiştirmez durumu, en büyük belaların, kötülüklerin sebebidir. Karakterin büyüklüğü bu duygusal heyecanlara sahip olmamaktan ibaret değildir. Bunun tam aksine, onlara en korkunç derecede sahip olunur, ama onları dizginleriz... Bu da bu dizginlenmeden zevk almaksızın, cereyan etmelidir, çünkü sırf...

“Bir dava için hayatını feda ediş”. Büyük etki. Ama kişi bir çok şey için hayatını feda eder: duygusal heyecanlar istisnasız tatminini isterler. Bu ister acıma, ya da öfke ya da intikam olsun. Hayatın böyle bir şey için kullanılması onun değerinde bir değişiklik yaratmaz. Ne kadar çok insan hayatını şirin kadıncıkların uğruna kurban etmiştir. Ve hatta -ki o daha kötüsüdür- sağlıklarını bozmuşlardır.

Eğer insanın mizacı sıcak kanlı ise, o içgüdüsel olarak tehlikeli şeyler seçer: örneğin eğer filozof ise kurgunun serüvenlerini; eğer erdemli ise immoraliteyi seçer. Bir tür insan vardır ki hiçbir şeyi riske atmak istemez, başkası riske girmek ister. Biz başkaları hayatı horgörenler miyiz? Bunun tam aksi, biz içgüdüsel olarak kuvvetlendirilmiş bir hayatı ararız. Tehlikede olan hayatı... Bununla bir kere daha belirtelim ki biz başkalarından daha erdemli olmak istemeyiz. Örneğin Pascal hiçbir şeyi riske atmak istemedi ve Hristiyan olarak kaldı: Bu belki erdemli bir davranıştı. Daima kurban edilir.

930

İnsan ne kadar çok çıkarını kurban eder, o ne kadar az “bencil-dir”. Bütün duygusal heyecanları ve tutkuları kendi haklarına sahip olmak isterler ve duygusal heyecan bencilliğin akıllıca yararından ne denli uzaktır.

İnsan kendi “mutluluğunu” istemez: İnsanın daima çıkarını, menfaatini aradığına inanabilmek için İngiliz olunmalıdır; hırslarımız uzun bir tutkuyla nesnelere, harama el uzatırlar- onların birikmiş güçleri direnmeleri arar.

931

Duygusal heyecanların topu bir kısmı doğrudandoğruya, bir kısmı da dolaylı olarak faydalıdır: Faydaya atfen herhangi bir değer sırasını tespit etmek muhakkak ki imkânsızdır, -ekonomik olarak ölçülürse tabiattaki güçlerin hepsi iyidir, bu demektir ki onlardan her ne kadar korkunç ve ref edilemez olan fecaatler kaynaklarsa da yararlıdır.

Olsa olsa en kudretli teessüri heyecanların en değerli oldukları söylenebilir: Buna göre onlardan daha büyük güç kaynakları mevcut değildir.

932

İyi niyetli, yardım sever, iyi niyetler (zihniyetler) muhakkak ki onlardan ortaya çıkan fayda uğruna onur kazanmamışlardır: Tersine

çünkü onlar zengin ruhların ruh durumlarıdır ki kendilerinden verebilirler ve değerlerini hayatın bolluk duygusu olarak taşırlar. Hayırseverin gözlerine bir bak o nefsin olumsuzlamanın, Ben'e kinin, "Pascalizmin" tam karşıtıdır.

933

Özetle: tutkuların üzerine egemenlik, onların zayıflatılması, ya da köklerinin kurutulması değil- iradenin efendi iradesi ne kadar daha büyükse, tutkulara o ölçüde daha çok özgürlük tanınmalıdır.

"Büyük insan" hırslarının özgürlük hareket serbestliğiyle ve bu görkemli canavarları hizmete alan daha büyük kudretle büyüktür.

"İyi insan" uygarlığın her bir kademesinde aynı zamanda tehlikesiz ve faydalı olan insandır. Bir tür ortadır. Kimden korkulmamasının bilincindeki ve buna rağmen kimi horgörmemek gerektiğinin ifadesi toplumun bilincinde mevcuttur.

Terbiye: esasında istisnaları kuralın lehine yok etmektir. Kültür: Esas itibariyle orta çapta olanın lehine istisnaya karşı olan zevki yarılama için araçtır.

Ancak neden sonra eğer bir kültür güçlerden bir fazlalığa egemen olacak duruma gelirse, o istisnanın lüks kültü (tapma) için bir serde, denemenin, tehlikenin, nüansın bir limonluğu da olabilir: Bütün aristokratik kültür oraya eğilimlidir.

934

Gücün sırf soruları: toplumun kendini idame şartlarına ve önyargılarına karşı kendini kabul ettirmelidir, ne kadar başarılı olmalıdır. O onlarda ekseri insanların mahvoldukları korkunç niteliklerini ne kadar çok salıvermelidir? O ne kadar çok gerçeğe (şeniyet) karşı yürümelidir ve onun en kuşku uyandırıcı yanlarını benimsemelidir? O acıya kendini hor görmeğe, acımaya hastalığa, erdemsizliğe ne kadar çok yaklaşmalıdır? Onun üzerine egemen olup olmayacağının soru işaretiyle birlikte? (-Bizi mahvedemiyen bir şey, bizi daha güçlü kılar...)

-Bunun dışında: Kendi nezdinde kurala, bayağı olana, küçüklük içerene, iyiye, namusluya, sıradan mizaca kendini bayağılaştırmaksızın ne kadar hak vermelidir?.. Karakterin en güçlü sınaması: Kendinin iyinin ayartısıyla mahvedilmesine izin vermemektir. İyi lüks, ince kurnazlık (refinement) erdemsizlik olarak.

3. Soylu insan

Tipi: Gerçek iyilik, kibarlık, ruhun büyüklüğü ki o ruhun zenginliğiyle öyledir almak için vermez. Onun iyi olduğu için bununla kendini yükseltmek istemez: israf gerçek iyiliğin tipi olarak, şahıstaki zenginlik şart olarak.

Aristokratlık. Sürü hayvanı idealleri- şimdi “sosyetenin” en yüksek değer tespiti, belirlemesi olarak tepe noktasına çıkar. Ona bir kozmik, hatta metafizik değer kazandırmanın denemesi. Ona karşı (sosyete) ben aristokratlığı savunurum.

Kendi içinde özgürlüğe atfen vermez koruyan, onlardan uzak duran bir toplum, kendini istisna olarak hisseder ve kendisine karşı farklılık gösterdiği ve ona karşı düşmanca olduğu ve ona tenezzül etmediği bir kudreti onun karşısında taşıyor demektir.

Ben ne kadar çok hakkı kendimden verirsem ve kendimi eşit kılarsam, o kadar daha çok en sıradan olanın egemenliğine kapılıyorum, sonunda en çok sayıda olanlardan biri olurum. Bir aristokratik toplumu içinde taşıyan şart, onların üyeleri arasında özgürlük derecesini elde etmek için, buna karşı çıkan içgüdünün mevcudiyetinden doğan aşırı gerilimdir. Egemenliğe yönelik iradedir. Eğer siz güçlü karşıtlıkları ve paye farklılıklarını ortadan kaldırmak isterseniz, bu takdirde güçlü sevgiyi, yüksek zihniyeti, kendi için var olmanın duygusunu da yok etmiş olursunuz.

X

Özgürlüğün ve eşitliğin gerçek psikolojisi üzerine ne azalır?

Kendi sorumluluğuna yönelik irade bağımsızlığın gerilemesinin işaretidir: Manevi olanda da savunma ve silah becerikliliği: Komuta, etmek gücüdür, saygınlığın, bir şeye tabi olmanın, susabilmenin anlamı: büyük tutku, büyük ödev, trajedi, şen- şatırlık.

Augustin Thierry 1814’de ‘Montlosier’in De la monarchie française’ eserinde söylediklerini okumuştur: o bir infialin çılgınlığıyla yanıt verdi ve eserine yöneldi. O göçmen şöyle demişti: ‘Race d’afrancis, race d’esclaves arrache’s nos mains, pueple tributaire, pueple nouveau, licence vous futocroyêe d’etre libres, et non pas’à nous d’etre nobles: pour nous tout est de droit, pour vous tout est de grêe, nous ne sommes point de votre communaute: nous sommes un tout par nous- mêmes.’

Aristokratik dünya giderek kendini tüketmekte ve zayıf kılmaktadır. Soylu içgüdüleri sayesinde imtiyazlarını bir yana atmakta ve inceltileş olan aşırı kültürü yüzünden halk ile de ilgilenmektedir, zayıflarla, zavallılarla (acizlerle), küçük olanın şiiiriyle vs.

Derin bir mantıksal sonuç ve içe bakışı sağlayan bir soylu ve tehlikeli ihmalkârlık vardır: o kendinden emin ve aşırı zengin ruhun ihmalkârlığıdır ki o asla dostlar kazanmağa çaba harcamaz, tersine sadece konuk dostluğu tanır, daima sadece konuk dostluğu icra eder ve icra etmeyi bilir. -Kalbi ve evinden içeriye girmek isteyen herkese açıktır, onlar ister dilenciler, kötürümler, isterse krallar olsun. Bu gerçek bir insan topluluğu sevgisidir: Buna sahip olan bir kimsenin yüzlerce "dostu" vardır, ama olasıdır ki hiçbir dostu yoktur.

Öğretisi aşırı taşan gücü olan insanlara yönelir. Orta çapta sıradan insanlara değil ve yüksekliğin sadece bir aşamasıdır: "Altın mizaç" onun üstünde bulunur.

"Sen mecbursun" -Stoiklerdeki, Hıristiyan tarikatlarındaki ve Araplardaki kayıtsız şartsız itaattir. Buna Kant felsefesinde de rastlarız (bir mavefke mi yoksa bir kavrama mı itaat arasında fark yoktur).

"Sen mecbursun"un daha yükseğinde "Ben istiyorum" (kahramanlar) bulunur: "Ben istiyorum"dan daha yüksekte "Ben varım" (Yunanlıların Tanrıları).

Barbarların Tanrıları ölçüden bir zevki ifade etmezler- onlar ne basit, ne hafif, ne kolay, ne de ölçülüdürler.

Bahçelerimizin ve saraylarımızın anlamı (zenginliklere yönelik hırs duymanın da anlamı şudur): Düzensizliği ve bayağılığı gözünden uzaklaştırmak ve ruhun soyluluğuna bir vatan kurmak.

Ekseri insanlar elbette o dingin şeyler onlara etki etseydi, daha yüksek tabiatlar (mizaçlar) olacaklarına elbet inanırlar. Bunun için İtalya'ya giderler ve yolculuklara çıkarlar vs. Her şeyi okurlar ve tiyatroya giderler. Onlar kendilerini biçimlendirmek isterler- onların kültür çalışmalarının anlamı, ruhu budur. Ama güçlüler, kudretliler biçimlendirmek isterler ve çevrelerinde yabancı olan hiçbir şeyi artık görmek istemezler.

İnsanlar da büyük tabiatın içine öyle giderler, kendilerini bulmak için değil, tersine kendilerini onun içinde yitirmek ve unutmak için. Bütün zayıfların ve kendileriyle gayrı memnun olanların arzusu olarak “kendinin dışında olmak”.

942

Sadece doğuştan soyluluk, kan soyluluğu vardır (Ben burada “von” sözcüğünün ve Gotha’nın takvimizdenf belirtmiyorum: Eşekler için araya sokma). “Ruhun soyluluğunun sözünün edildiği yerde, çoğu kez birşeyi gizlemek için sebepler vardır ekseriye bir şeyi yükselemek hırsı içinde olan Yahudilerin bilindiren üzere bir canlı sözüdür. Ruh tek başına soylulaştırmaz: Bunun tersine onun ruhu soylulaştıracak olan bir şeye ihtiyacı vardır. Bunun için neye ihtiyacı vardır? Kana, soylu kana!..

943

Soylu olan nedir?

Bu ihtimam sınırlar, uzak tutarsa, birbirine karıştırmaktan korur-sa aşırı halde ihtimamdır. Sözde, giyimde, tutumda neş’eli bir zahirilik. Onunla bir stoik sertlik ve nefsi yeniş bütün alçakgönüllü olmayan meraktan onu korur. Ağır (yavaş) tavır, yavaş bakış da. Değerli şeylerin sayısı o denli çok değildir: Ve bunlar kendilerinden değerli olana gelirler ve gelmek isterler. Biz güç hayran oluruz.

-Yoksulluğa katlanış ve yoksulluğa katlanış keza hastalığa katlanma.

Küçük onurlardan kaçınma, kolayca öven her kişiye karşı güvensizlik duyma: Çünkü öven kişi övdüğü şeyi anladığını sanır. Ama anlamak, Balzac onların içyüzünü keşfetmiştir, bu tipik haris kimseler: ‘comprendre c’est egal.

-Yüreğin iletişimindeki kuşkumuz derine iner: Yalnızlık seçilmiş olmamalıdır, tersine doğrudan doğruya verilmiş (doğuştan) olmalıdır.

-Sadece kendilerine benzer olanlara karşı yükümlülüklerinin var olduğuna dair kanaat, başkalarına karşı kendi takdirine göre davranılması: Sadece parantez içinde adaleti umut etmelidir (ne yazık ki uzun süreden beri hesaba katılmamıştır).

-Yeteneklilere karşı ironi, ahlakta da doğuştan soyluluğa inanış.

-Onurlar dağıtan biri olarak kendini daima hissetmelidir. Oysa onu onurlandırmaya mezun olan birisini sık sık bulmak mümkün değildir.

-Daima tebdili kıyafet içinde olunmalıdır: Ne kadar daha çok bir tür sözkonusu olursa, insanın kendisini gizlemesine o denli daha çok gereği vardır. Tanrı, eğer mevcut olsaydı, nezaketen kendini dünyada sadece insan olarak gösterecekti.

-Boş zamana elverişlilik (otium) bir el san'atı her bir anlamda ki-şi-yi utanca uğratmaz, ama muhakkak ki soyluluğu yok eder. herke-sin anladığı anlamdaki "çalışma" değil onu ne kadar yüksek onur-landırılmayı ve geçerli kılmayı bilsek de, ya da o doyumsuz tavuklar gibi böbürlen-en sanatçılar da, gıdaklayarak yumurta yumurtlarlar ve tekrar gıdaklarlar.

-Biz sanatçıları ve şairleri koruruz ve bir kimse bir şeyde usta ise: ama daha yüksek türden bir varlıksa, bir varlık olarak sırf "üretici" insanlar olarak bir şeye muktedir olanlardan daha yüksekte olanları onlarla kendimizi karıştırmamalıyız.

-Biçimlerden hoşlanış. Biçimsel olan her bir şeyi korumaya alma-lıdır, nezaketin en büyük erdemlerden biri olduğu kanaati: kendini oluru-na bırakmanın her türüne karşı güvensizlik, bütün basın ve dü-şünme özgürlüğü dahil, çünkü onların arasında ruh rahatına düşkün ve beceriksiz olur ve rahatlığa alışır.

-Kadınlardan hoşlanma, belki de daha küçük, ama daha ince ve hafif yaratık türünden. Kafalarında daima dansı, kaçıklığı ve süsü ta-şıyan yaratıklara rastlamak ne büyük bir mutluluktur. Onlar çok ger-gin ve derin erkek ruhlarının heyecanını oluşturdular ki o erkek-le-rin hayatları büyük bir sorumlulukla ağırlaştırılmıştır.

-Prenslerden ve rahiplerden hoşlanış, çünkü onlar insanın değer-lerinin farklılığını bizzat geçmişin değerlendirilmesini en azından simgesel olarak, hatta genellikle fiilen idame ettirirler.

-Susabilmek: Ama bunun üzerine dinleyiciler karşısında bir söz söylememelidir.

-Uzun süren düşmanlıklara katlanabilmek: Kolay barışır olmanın eksikliği.

-Demogojik olandan nefret duyuş, "açıklamadan", "hissilikten", ayak takımıvari güvenlilikten.

-Pahalı şeylerin toplanması bir yüksek ve zor beğenir bir ruhun ihtiyaçlarıdır. Hiçbir şeye müştereken malik olmak istememek: ki-taplarına, peyzajlarına.

-Biz kötü ve iyi tecrübelerle karşı isyan ederiz ve o denli çabuk ge-

nelleştirmeyiz. Tekil hal: eğer o kural olarak tavır takınmak için kötü beğeniye malikse, biz o tekil hale karşı ne denli çok alaycı oluruz.

-Biz doğal (naif) severiz ve naif olanları severiz, ama seyrediciler ve daha yüksek varlıklar olarak: Biz Faust'u olduğu kadar onun sevgilisi Ggretchen'i de naif (safdil) buluruz.

Biz iyileri sürü hayvanları olarak az takdir ederiz en kötü, en sert, en şirret insanların arasında iyilikten paha biçilmez bir altın damlasının gizli olduğunu ve insanların bütün süt gibi ak ruhların sırf iyi huyluluğundan üstün geldiğini biliriz.

Biz kendi türümüzden bir insanı erdemsizlikleriyle, ne de budalalıklarıyla çürütmüş saymayız. Güç tanınabilir olduğumuzu kendimize ön cepheler kazandırmak için bütün sebeplere malik olduğumuzu biliyoruz.

944

Soylu olan nedir? Kendini sürekli olarak temsil etmek mecuriyesini duymaktır. Sürekli olarak tavırlar takınılmasına ihtiyaç duyulan durumları aramaktır. Mutluluğu insanların büyük sayısına bırakmaktır. Mutluluk ruhun huzuru olarak, barışı olarak, erdemlilik, konfor, ingiliz- meleksi Spencer türünden bezirganlık. İçgüdüsel olarak kendine ağır sorumluluk aramaktır. Her yerde kendine düşmanlar kazanmayı bilmektir, en kötü halde kişinin kendi kendisinden bu düşmanı oluşturmasıdır. İnsan kitlelerine sözlerle değil, tersine davranışlarla aykırı gelinmesidir.

945

Erdem (örneğin doğruluk) soylu ve tehlikeli lüksümüzdür; biz onun beraberinde getirdiği dezavantajları reddetmemeliyiz.

946

Hiçbir övgüye muhatap olmak istememek: Bir kimseye yararlı olan şey yapılır ya da bir insana eğlenceli gelen şey yapılır: Ya da neyi yapmaya mecbur kalırsak yapılır.

947

Erkekten bekaret nedir? Onun cinsel beğenisinin soylu kalmasıdır: O erotik olanda ne hoyratça olanı, ne hastalıklı olanı, ne de kurnazca olanı sever.

948

Şeref kavramı: "İyi toplum"a inanca civanmert ana kalitelere, (niteliklere) yükümlülüğe, kendini sürekli olarak temsil etmeye daya-

nır. Önemli husus: Kişinin kendi yaşamını önemli saymaması, kayıtsız şartsız en saygın tavırlara iltifat ediş, kendisiyle temasa gelinen herkes karşısında (onlar bize ait değilseler): ne mahrem, ne hayırsever, ne neşeli, ne mütevazı olunması parantez içindeki hariç: Kişinin kedisini daima temsil etmesidir.

949

Kişinin yaşamını, sağlığını, onurunu kumara yatırması, tehlikeye atması, kibrin ve dolup taşan, israfçı bir iradenin sonucu: insan sevgisinden değil, tersine her büyük tehlikenin gücümüzün ölçüsüne atfen, gücümüzün ölçüsüne atfen merakımızı uyandırdığı için.

950

“Kartallar dosdoğru atılırlar”- Ruhun soyluluğu onun saldırdığı- “dosdoğru” o bu görkemli ve mağrur budalalıktan belli olur.

951

Soyluluğun yumuşak görüşüne karşı savaş. Bir miktar hoyratlık, hırçınlık, daha çoğuna izin vermemelidir. Bir cürümle komşuluk etmemelidir. Bunda “Kendinden memnuniyet” içkin değildir, kişi kendine tarşı da serüvenli olmalıdır, ayartıcı, bozucu- güzel ruhların gevezeliğinden hiçbir şey. Ben bir güçlü, sağlam ideale iltifat ediyorum.

952

“Cennet kılıçların gölgesi altındadır” -Bu özdeyiş soylu ve savaşçı kökeni açığa vuran ve sezen bir simge ve çetele sözüdür.

953

İki yol- Bir zaman gelir ki orada insan fazla gücü onun emrinde, hizmetinde olur: Bilim, tabiatın bu köleliğini ortaya çıkarmak için buna yönelmiştir.

Bu takdirde insanın boş zamanı olacaktır: Kendi kendini eğitmek, yeni olana, daha yüksek olana müsait kılmak için. Yeni aristokrasi. Bu takdirde bir miktar erdemlerin devri geçecektir ki onlar şimdi varoluş şartları idiler. Artık niteliklere gerek kalmıyacaktır, ona dayanarak onlar yitirileceklerdir. Bizim artık erdemlere ihtiyacımız yoktur, buna binaen, onları yitirelim. (“Birin ahlâkı, ruhun insan öldükten sonra kurtuluşa ermesi. Ölümsüzlüğü gibi.” Bunlar insanlara muazzam nefis yenmesini muazzam bir korkunun duygusal heyecanı ile mümkün kılmak için gerekli idiler...)

Disiplini sayesinde, yetiştirilmesi sayesinde insanın biçimlendirildiği zaruretin farklı türleri. Zaruret çalışmayı, düşünmeyi, kendini dizginlemeyi öğretir.

Fizyolojik arıtma ve güçlendiriş. Yeni aristokrasi kendisine karşı mücadele edeceği bir karşıta ihtiyaç gösterir. Onun kendini idame ettirmesi için korkunç bir aceleciliğe ihtiyacı vardır.

İnsanlığın iki geleceği: 1. Sıradan kılışın mantıksal sonucu: 2. Kendini bilinçli olarak farklı kılış, kendini şekillendiriş.

Bir uçurum yaratan öğreti o en üst ve en aşağı insan türünün idame eder. O orta insan türünü (sıradanlığı yok eder).

Şimdiye kadarki aristokratlar, ruhbani ve dünyevi olanlar yeni bir aristorasinin zorunluluğuna karşı hiçbir şeyi ispatlamazlar.

4. Dünyanın efendileri

954

Bir soru tekrar tekrar akımıza takılıyor, o belki de bir ayartıcı ve kötü bir sorudur: Bu soru bu gibi kuşku uyandırıcı sorulara bir hakkı olanların kulağına söylensin, yani bugünün güçlü ruhlarına, ki onlar hatta en iyi şekilde nefislerine egemendirler: acaba “sürü hayvanı” tipinin Avrupa’da şimdi geliştiği bir dönemde onun aksi bir tipin ve erdemlerinin esaslı bir yapay ve bilinçli yetiştirilmesiyle bir denemeye girişmek için zaman gelmemiş midir? O demokratik hareket için bizzat bir tür hedef, kurtuluş, haklı kılınma olmaz mı, eğer ondan yararlanan biri gelse- bu sayede sonunda köleliğin yeni ve süblim şekillendirilmesine (-Bu Avrupa demokrasisinin sonunda olacağı durumdur) egemen ve imparatorca ruhların o daha yüksek türü o daha yüksek türe ilave edilse, o ki öbürünün üzerine yükselecektir, ona sımsıkı sarılacaktır, onun sayesinde kendini yükseğe çıkaracaktır? Yeni olan, şimdiye kadar mümkün olmayan, uzak görüşlerine ulaşacaktır. Ödevlerine?

955

Şimdiki Avrupalının görünümü bana çok büyük umut vermektedir: Bir cüretkâr egemen ırk son derece zeki bir sürü kitlesinin enleminin üstünde oluşmaktadır. Hareket ettirenlerin bu sonuncusunun teşkili için artık tek başına ön planda durmayacağı zaman çok yakındır.

956

Sürü hayvanının gelişimini ileriye götüren aynı şartlar önder hayvanının gelişimini de sağlamaktadır.

957

Reddedilemez bir şekilde, duraksayarak, kader gibi korkunç olarak şu büyük ödev ve soru yaklaşmaktadır: Yeryüzü bütün olarak na-

sıl yönetilmelidir? Ve niçin “insan” bütün olarak -artık bir halk, bir ırk değil- hangi amaçla terbiye edilmeli ve yetiştirilmelidir? Yasa yapıcı ahlâklar kendileriyle insandan oluşturulacak olan ana araçtırlar ki onlar yaratıcı ve derin bir iradeye uygun düşerler: Şu şartla ki en yüksek payeden böyle bir sanatçı iradesi idareyi ellerinde tutacaktır ve yaratıcı iradesini uzun zaman fasılları üzerinden kabul ettirebilecektir, yasa yapmalarının, dinlerin ve ahlâkların şeklinde. Büyük yaratışın bu gibi insanlarına, benim onları anladığım gibi, gerçekten büyük insanlarına bugün ve olası olarak uzun bir süre rastlanmayacaktır: onlar mevcut değildirler. Sonunda birçok düş kırıklıklarından sonra onların niçin mevcut olmadıkları kavranılmaya başlanacaktır ve şimdi ve uzun bir süre teşekkülü ve gelişmesine en düşmanca şartların daha kötüsü olarak bu engelin şimdi Avrupa’da doğrudan doğruya “ahlâk” denilen şeyin olduğu anlaşılabilecektir: Sanki bunun dışında daha başka bir şey mevcut olmadığı ve mevcut olmasına izin verilmediği gibi. O daha önce belirtilen sürü ahlâkı, ki o bütün güçleriyle yeryüzündeki genel yeşil otlak mutluluğuna çaba harcamıştır, yani emniyet, tehlikesizlik, keyiflilik, hayatın kolaylığı ve özellikle de “her şey yolunda giderse” her türlü çobandan ve kılavuz hayvandan vazgeçilebileceğini umut etmiştir. Onun her iki ve en bol vaaz edilen öğretileri şunlardır: “Hakların eşitliği” ve bütün acı çeken için acıma duyulması ve acının kendi onlar tarafından o muhakkak surette ortadan kaldırılacak bir şey diye kabul edilir. Bu gibi “idelerin” daima modern olabilmeleri bu modernite üzerine bizde fena bir fikir uyandırmaktadır. Ama bunun üzerine esaslı olarak kafa yoran bir kimse nerede ve nasıl bitki insanın şimdiye kadar en güçlü şekilde büyüdüğünü düşünen bir kimse bunun tersi şartların altında olup bittiğinin zehabına kapılır. Buna ilaveten bir durumunun tehlikeliliğinin muazzam bir boyuta ulaşması, onun icad ve kendini gizleme gücünü uzun bir baskı ve mecburiyetin içinde mücadele ile eline geçirmeğe çalıştığı, yaşama iradesini iktidar ve aşırı kudret olarak kayıtsız şartsız bir irade haline yükseltmeğe mecbur olduğu ve tehlikenin, sertliğin, zorba gücün, sokaktaki ve kalpdeki tehlikenin, sertliğin, zorbalığın, hakların eşitsizliğinin, gizliliğin, stoizmin, ayartıcı sanatının, her türlü şeytanlığın, bütün sürü istenebilirliğinin insan tipinin yükseltilmesi için aksinin yapılmasının zorunlu olduğu bilinmelidir. Bu ters-yüz edilmiş amaçlarla ahlâk, ki o insanı rahat olanın

ve orta çapta olanın içine disipline edecek yerde yükseğe yöneltir, bir hükmeden sınıflı yetiştirmek gibi bir amacı olan bir ahlâk zorunludur. Onu yeryüzünün gelecekteki efendileri öğretilmesi için mevcut olan ahlâk yasasına imtisal ederek ve onun sözlerinin ve görünüşlerinin altında devreye sokmalıdır. Ama bunun için birçok geçiş ve aldatış aracının icad edilmesinin gerektiği ve bir insanın hayatının süresi bu gibi sürüncemeli ödevlerin ve amaçların ifasına atfen halen hemen bir hiç mesabesinden olduğundan, her şeyden önce içinde aynı iradeye, aynı içgüdüye birçok kuşaklar sayesinde devamlılığın garanti edildiği bir yeni insan türü yetiştirilmelidir. Bir yeni efendiler türü ve kastı bu durum uzun olan ve kolay dile getirilemez olan düşüncenin daha iyi anlaşılır. Değerlerin bir ters-yüz edilmesinin en yüksek maneviyatta ve irade gücündeki belirli güçteki bir tür insanın ve irade gücünün olduğu belirgindir vesairesinden daha hazırlanması ve bu amaç için onlarda dizginlenen ve iftiraya uğrayan içgüdülerin yavaş yavaş ve dikkatle salıverilmesi icap eder: Bunun üzerine düşünen bir kimse, bize dahildir, özgür ruhlara- elbet "özgür ruhların" yeni bir türüne aittir, şimdiye kadar olduğundan: Çünkü bu şimdiye kadarki özgür ruhlar aşağı yukarı bunun tam aksini arzu etmişti. Bana öyle geliyor ki bu- rayaya her şeyden önce Avrupa'nın karamsarları, bir isyan uyandıran idealizmin şairleri ve sanatçıları, çünkü onlar bütün insan varlığıyla memnuniyetsizliklerini onları şimdiki haldeki insanların da memnun olmayışa/ en azından mantıken azmettirmektedir. Keza belirli doyum- suz yükselme hırsı taşıyan ve düşüncesizce ve kayıtsız şartsız daha yüksek insanların özel hakları için ve sürü hayvanına karşı mücadele eden ve sanatın ayartıcı araçlarıyla seçkin ruhlarda bütün sürü içgüdü- lerini ve sürü dikkatlerini uyuturlar. İçüncü olarak sonunda kendileri tarafından eski dünyanın şanslı başlayan keşfinin- o yeni Kolomb'un, Alman ruhunun eseridir- cesaretle sürdürüldüğü bütün o eleştirmen- ler ve tarihçiler gelir (- çünkü biz bu fethin daha başlangıçlarında bu- lunuyoruz). Eski dünyada özellikle gerçekte bugünden farklı bir bir ahlâk egemendi; ve antik insan ahlâkının terbiye edici büyüsunun altında bugünün insanından daha güçlü ve daha o şimdiye kadar kusur- suz yaratılmış insandır. Ama Eskiçağdan beri iyi yaratılmış, yani güç- lü ve girişimci ruhlara ika edilen ayartı bugün de bütün antidemokra- tik ve Hristiyanlık karşıtı olanlar arasında en incisi ve en etkilisidir: Onun tıpkı Rönesans döneminde olduğu üzere.

Ben daha mevcut olmayan bir tür insan için yazıyorum: Yeryüzünün efendileri için”.

Dinler avuntular, korunmalar olarak tehlikelidir: İnsan artık dinlenmeye mezun olduğuna inanır.

Platon’un Theages’inde şöyle yazılıdır: İçimizden her birisi mümkünse bütün insanların efendisi olmak ister, en iyisi Tanrı olmak. Bu zihniyet tekrar gelmelidir. İngilizler, Amerikalılar ve Ruslar.

“İnsan dediğimiz” yaratık balta girmemiş ormanın bitki örtüsü iktidar için mücadelenin en uzun süre yürütüldüğü yerde daima ortaya çıkar. Büyük insanlar. Balta girmemiş orman hayvanları Romalılar.

Şimdiden itibaren daha kapsamlı egemenlik oluşumları için müsait önşartlar mevcuttur. Ve bu en önemlisi değildir. Bir efendiler ırkını “yeryüzünün gelecekteki efendilerini” yetiştirmek için kendisine ödev sayan uluslararası kuşak birliklerinin teşekkülü mümkün kılınmıştır: Onlar yeryüzünün efendileridirler. Bu bir yeni, muazam, en sert kendi yasa yapımına dayanan aristokrasi ki onun içinde felsefi zorlayıcı güç insanların ve sanatçı despotlarının iradesine binlerce yıllık süreklilik sağlanır: İstemenin, bilmenin, zenginliğin ve etkinin aşırı ağırlığı sayesinde demokratik Avrupa’dan yeryüzünün kaderini eline almak, insanı bir sanat gibi işlemek için en itaatkâr ve en hareketli gereç olarak kullanacağı bir yüksek türden insan sözkonusudur. Yeter, politika üzerine farklı düşünülecek zaman geliyor.

5. Büyük insan

Tarihin hangi noktalarında büyük insanların ortaya çıktığı hususuna dikkatimi yöneltiyorum. Uzun despotça ahlâkların önemi: onlar yayı kırmamak şartıyla alabildiğine gererler.

Bir büyük insan, - Tabiatın onu büyük üslupla inşa ettiği ve icad ettiği biridir. - Bu nedir? Birincisi: O bütün eyleminde uzunluğundan dolayı bir bakışta görülmesi güç olan, buna binaen yanıltıcı diyebileceğimiz bir uzun mantığı vardır ki hayatının büyük yüzeyinin üzerine iradesini gerebilmek yeteneğine sahiptir ve kendindeki her tür-

lû küçük şeyleri onların arasında isterse dünyanın en güzel “en Tanrısalsal” olanlar bulunsun hor görerek kedinden uzaklaştırılabilir. İkincisi: O daha soğukkanlıdır, daha serttir, daha korkusuzdur ve “başkalarının kendi üzerine görüşü” karşısında bir korku hissetmez: “Saygı” ve saygı duyulmak ile bağlamalı olan erdemleri yoktur, denilebilir ki “sürünün erdemine” dahil olan niteliklere karşı kayıtsızdır. Eğer rehberlik edemezse, tek başına gider: Bu takdirde yolunda rastladığı bazı şeylere karşı homurdandığı duyulur. Üçüncüsü: O “katılan” bir yürek istemez, tersine hizmetkarlar, gereçler ister: İnsanlarla ilişkisinde onlardan bir şeyi oluşturmayı amaçlar. O kendini doğrudan doğruya iletişimsiz bilir: eğer bir kimseyle mahrem bir ilişkide olursa bunu yersiz bulur. Ve telakki edildiği kimse değildir. Eğer kendine hitap etmezse maske takar. Gerçeği dile getireceğine yalan söylemeyi tercih eder. Bu onun için daha çok akla ve iradeye malolur. Övgü ve yerginin erişmeyeceği bir yalnızlık vardır onun içinde, kendi üzerinde bir mercii tanımayan kendi yargılanabilirliği bulunur.

963

Büyük insan zorunlu olarak kuşkucudur (bununla onun öyle görünmeye mecbur olduğu demek istenmez). Şu şartla ki bu onun büyüklüğünü oluşturur: Büyük bir şey ister ve bunun için araçları arzu eder. Her türlü kanaatten kurtuluş olması onun iradesinin gücüne dahildir. O “aydınlanmış despotizm” mucibince de geçerlidir, ona özgüdür, bunu her büyük tutku ifa eder. Böyle bir büyük tutku aklı hizmetine alır: Onun kutsal olmayan arçlara da cesareti vardır. Tutku onu sakıncalı düşünceden korkusuz kılar: Kendine kanaatler bahşeder, onun bizzat onlara ihtiyacı vardır, ama o onlara (kanaatlerle) tabi olmaz. Herhangi bir kayıtsız ve şartsız olana yönelik inanç evet veya hayır şeklinde zayıflığın bir ispatıdır her türlü zaaf irade zaafıdır. İnancın insanı, mümin zorunlu olarak küçük türden bir insandır. Bundan ruhun özgürlüğü, inaçsızlık içgüdü olarak büyüklüğün önşartıdır.

964

Büyük insan bir halkın (ulusun) üzerine kudretini hisseder, onun halkla muvakkaten çakışması ya da bir bin yılla çakışması bundandır. Kendi üzerine hissindeki bu büyültme ‘Causa ve Voluntas’ olarak “diğerkâmlık olarak yanlış anlaşılır”: -O içinde bildirmenin araç-

larını bilmeğe yönelik bir itilim duyar: Bütün büyük insanlar bu gibi araçlardı icad ruhunu taşırlar. Onlar büyük cemaatlerin içine kendilerini şekillendirmek isterler, çok türlüye, düzensiz olana bir biçim vermek isterler, onları kaosu görmek tahrik eder. Sevginin yanlış anlaşılması. Kendini tabi kılan ve kendini uzaklaştıran bir kölemsi sevgi vardır ki bu sevgi idealize eder ve aldanır.- Bir Tanrısal sevgi vardır ki hakir görür ve sever ve sevileni yaratarak değiştirir, yukarıya çıkarır.

Büyükliğin bu muazzam enerjisini kazanmak için, yetiştirme ile ve diğer yandan milyonlarca kusurlu ve yeteneksiz yaratılanları imha ederek gelecekteki insanı şekillendirmek için ve bu acıdan mahvolmamak için, ki o acıyı o insan yaratır ve keza o asla orada var olmamıştır.

965

İhtilal, halkların karışıklığı ve zarureti tek tek büyük insanların gelişimindeki ihtiyaca karşı benim görüşümde en cüz'i önemi haiz olandır. İnsan kendini aldatmasına izin vermemelidir: Bu küçük insanların birçok zaruretleri bir arada bir toplam oluşturmaz, kudretli insanlar hissinde hariç olarak. Büyük tehlikenin anlarında kendini düşünmek: Birçokların zararlarından kendi faydasını sağlamak: Bu durum sapmanın çok büyük bir derecesinde merhametli ve adil duygularına egemen olan büyük bir karakterin işaretidir.

966

İnsan hayvanın karşısı olarak çelişik içgüdülerin ve ilintilerin bir zenginliğine sahiptir ve dürtüleri içinde büyülterek yetiştirmiştir. Bu sentez sayesinde o yeryüzünün efendisidir ahlâklar içgüdülerin bu çok katlı dünyasındaki mevzii olarak sınırlandırılmış olan hiyerarşilerin ifadesidir. Öyle ki onların çelişkilerinden insan mahvolmaz. Buna göre bir içgüdü efendi olarak karşı içgüdüsünü zayıflatır, inceltir, itilim olarak (dürtü olarak) ana içgüdünün etkinliğine ilişkin tahriki sağlar. En yüksek insan içgüdülerden en büyük çeşitliliği içinde taşıyandır ve bunlara nispeten en büyük güçlülükte onlara sahiptir, ki o katlanılmasına izin verir. Gerçek şu ki: Bitki insanın kendini güçlü gösterdiği yerde birbirlerine karşı kudretle harekete geçen içgüdülerini buluruz (örneğin Shakespeare), ama bu içgüdüler dizginlenmiştir.

Bütün büyük insanları kötü insanlardan saymaya hakkımız var mıdır? Tek olanda bu katıksız olarak gösterilemez. Ekseriya onlar için bir ustalıklı saklambaç oynamak mümkün olmuştur, öyle ki onlar büyük erdemlerin tavırlarını takınmışlar ve dış görünüşlerine bürünmüşlerdir, çoğu kez erdemleri ciddi olarak tebcil ettiler kendi kendilerine karşı tutkulu bir sertlikle savundular, ama bunu gaddarlıktan yaptılar. -Keza bu gibi şeyler uzaktan bakıldığında aldatır. Bazıları kendi kendilerini yanlış anladılar. Bir büyük ödev büyük nitelikleri ender olmayan bir şekilde gerektirir, örneğin adalet. Burada önemli nokta şudur: En büyüklerinin belki de büyük erdemleri vardır, ama düpedüz bunun için onların karşıtları da bulunur. Ben karşıtların mevcut olmasından ve onların hislerinden inanıyorum ki düpedüz büyük insan, büyük gerilimli yay ortaya çıkar.

Büyük insanın içinde hayatın spesifik nitelikleri- haksızlık, yalan, sömürme, en büyüktür. Ama onlar tahakküm ederek etkide bulunurlarsa, onların mahiyeti çok yanlış anlaşılmış olur ve iyi olarak alırsak kazanılan caryle tipi ortaya çıkar.

Genellikle bir şeyin değeri onun için ödenen bedelle ölçülür. Bu söylediklerimiz eğer bireyi izole edilmiş, tecrit edilmiş olarak alırsak geçerli olmaz: Bireylerin büyük nitelikleri onun bizzat onun için ne yaptığıнын, kurban ettiğinin, onun için acı çektiğinin ölçüsüyle bir orantı içinde değildir elbet. Ama onun soy kütüğünün tarihine bakılırsa, bu takdirde her türlü vazgeçmeyle, boğuşmayla, çalışmakla, kendini kabul ettirmekle gücün yatırım toplıyarak bir muazzam tasarrufuyla ilişkili tarihini keşfederiz. Büyük insanın bedeli o derece yüksek olduğu için ve olmadığı için, çünkü o bir mucize olarak, göğün (Tanrının) ve "raslantının" bir bağıışı olarak var olduğundan, o büyük olmuştur. "Tevarüs ediş" yanlış bir kavramdır. Birinin ne olduğu için ataları bedelini ödemişlerdir.

Alçakgönüllülükteki tehlike. Ödevlere, toplumlara, günlük hayatın ve işin düzenlerine. Ki onlara bizi raslantı sevkeder, ne gücümüzün, ne de hedefimizin bize yasa yapıcısı olarak, bilincimize girmedigi bir zamanda çok erken uyum, bununlak kazanılan çok erken

vicdan emniyeti, hoşnutluk, müstereklik, bu zamanından önce teva-
zu gösterime, ki o iç ve dış tedirginlikten kendini kurtarma biçimin-
de hissi okşar, şımartır ve en tehlikeli tarzda kendini baskı altında tu-
tar: “kendine benziyen” tarzında sanki içimizde hiç bir ölçümüz ve
hakkımız yokmuş gibi, saygınlığı öğrenmek, onun da bir vicdan ol-
duğu beğeninin iç sesine karşı eşit değerlendirmede bulunmanın ça-
bası korkunç ince bir tespit olur: eğer sonunda bir patlama mevcut
olmazsa, bütün ahlâkın ve sevginin bağlarının parçalanmasıyla, o de-
rece dumura uğratılmış, küçültülmüş, kadınlaştırılmış olarak böyle
bir ruh nesnelleşir. Bunun aksi, muhalefet edeni yeterli kötülüktedir,
ama yine de daha iyidir: Çevresinden acı çeker onun övgüsünden ol-
duğu kadar yerinesinden de, bu arada yaralanır ve onu açığa vur-
maksızın için için işleyen bir yaraya dönüşür. Gönüllü olmaksızın
güvensiz kendini onun sevgisine karşı savunması, susmayı öğrenme-
si, belki de onu konuşmakla gizlemek suretiyle, yeniden soluk alma-
sının anları için kendine köşe-bucak ve kendini açığa vurmeyen yal-
nızlıkları yaratır, gözyaşlarını, ve süblim bütün avuntunun ıssızlığı-
nı arar. Sonunda yeterli derecede güçlü olunur, şöyle söylemek için:
Benim sizinle ne alış verişim olabilir? “Ve kendi yolundan gider”.

971

Kader olan insanlar, kendilerini taşımak suretiyle kaderi taşırlar,
yiğitçe hamalların bütün türü: Onlar kendilerinden çekilip dinleme-
yi ne kadar çok isterler. Onlara baskı yapandan birkaç saat en azın-
dan kurtulmak için güçlü yüreklerin ve enselerin susuzluğunu çe-
kerler. Onlar ne kadar boşuna şiddetle isterler bunu. Onlar beklerler:
Neyin yanlarından geçip gittiğinin hepsini görürler. Kimse onların
imdadına koşmaz binde bir acı ve tutku ile, hiç kimse onların ne ka-
dar beklediğini kestiremez. Sonunda, evet sonunda ilk hayat bilgeli-
ğini öğrenirler: artık beklememek. Ve bundan sonra kısa bir süre
sonra ikinci bilgeliğini de öğrenirler: iltifatçı olmayı, mütevazı olma-
yı, o andan itibaren herkese katlanmayı, her türlü şeye tahammül et-
meyi öğrenirler- kısacası şimdiye kadar taşıdıklarından bir parça da-
ha çoğuna katlanmayı öğrenirler.

6. En yüksek insan geleceğin yasa yapıcısı olarak

972

Geleceğin yasa yapıcısı (kanun vazıı). Ben uzun bir süre “filozof”
kavramıyla belirli bir kavramı boşu boşuna birleştirmeye çalıştıktan

sonra -çünkü buna aykırı belirteçler bulmuştum-sonunda iki türlü filozofun var olduğunu anladım:

1. Öyle filozoflar vardır ki değer biçmelerden büyük bir olgu bağlamını (mantiken ya da ahlâken) tespit etmek isterler:

2. Öyle filozoflar vardır ki onlar bu gibi değer biçmelerin yasa yapıcısıdır:

İlkleri çeşitli olup biteni işaretlerle bir araya getirmek ve kısaltmak suretiyle mevcut ya da geçmiş dünyaya egemen olmaya çalışırlar: Onların amacı şimdiye kadar olup bitenleri, topluca görülebilir, topluca düşünülebilir, kavranabilir olarak, kullanışlı yapmaktır. Onlar bütün geçmiş şeyleri onun geleceğinin yararına kullanmak için insanın ödevine hizmet ederler.

Ama ikinciler emredenlerdir: Şöyle derler: “Öyle olmalıdır”. Onlar “nereye”yi ve “niçin”ini, insanların yararının ne olduğunu belirlerler. Bilimsel insanların ön çalışmasına tasarruf ederler ve bütün biliş onlar için sadece yaratmanın bir aracıdır. Filozofların bu ikinci türü ender olarak doğar: Gerçekte onların durumu ve tehlikesi muazzamdır. Onlar ne kadar sık olarak onları uçurumdan ve içine düşmekten ayıran dar mekânı görmemek için gözlerini bilerek kapatmışlardır. Örneğin Platon kendini onun istediği “iyi” olmadığına ikna ettiğinde onun Platon’un iyisi değil, tersine kendinde iyi olduğunu, ebedi, hazine olduğunu onu Platon adındaki herhangi bir insanın yolu üzerinde bulduğunu kesin anladığında böyle olmuştu. Çok daha kaba biçimlerde bu aynı irade din kurucularında körlüğe yönelik aynı irade egemen olur. Onların “sen mecbursun”u “ben istiyorum” gibi kulaklarına çalınmaz. -Sadece bir Tanrı’nın emri olarak ödevlerini yerine getirmeğe cesaret ederler, sadece “ilham” olarak değerlerin yasa yapımı, altında vicdanlarının ezilmediği taşınabilir bir yük olur.

Platon’un ve Muhammed’in o iki avuntu aracı bu şekilde olur olmaz, ve hiç bir düşünür artık bir “Tanrı’nın” varsayımından ya da “ebedi değerler” den vicdanını hafifletemeyeceğinden, yeni değerlerin yasa yapıcısının hak iddiası yeni ve daha erişilmemiş olan bir korkunçluğa yükselebilir. Artık o seçilmişler, ki onların karşısında böyle bir yükümün önsezisi, belirsizliğini yitirmeğe başlar, en büyük tehliklerinden her hangi bir kaçamak sayesinde ondan tam zamanında kurtulup kurtulamayacaklarının girişiminde bulunacaklardır: Ör-

neğin bu ödevin zaten çözümlendiğini ya da onun çözümlenemez olduğuna, ya da bu gibi yükleri taşıyacak omuzları olmadığına ya da diğer yakın ödevlerle aşırı bir yükün altında kaldıklarına ya da bu uzak yükünün bizzat bir ayartı ve baştan çıkarma olduğuna, bütün yükümlerden bir saptırma olduğuna, bir hastalık, bir tür delilik olduğuna dair kendilerini ikna ederler, bazıları gerçekte bundan kaçınmayı başarır: Bütün tarihte bu gibi kaçınanların ve rahatsızlık duyan vicdanlarının izi görülmüştür. Ama çoğu kez fecaatin bu gibi insanların o kurtarıcı saat, bir kere istemedikleri şeyin yapılmasına mecbur oldukları olgunluğun o güz saati gelir: Ve gerçekte, daha önce karşısında en çok korktukları şey ağaçtan ağızlarına armut gibi istenmeden ve kolaylıkla iradesiz bir eylem gibi düşer, hemen hemen bir armağan olarak.

973

İnsanın ufku.- Filozofları insanın ne kadar çok yükselebileceğini denemek hususunda son derece çaba gösterenler olarak kavramak mümkündür. Özellikle Platon: Onun gücü ne kadar uzağa gider. Ama onlar bunu bireyler olarak yaparlar: Belki de kralların, devlet kuranların içgüdüğü vs. İnsanın gelişiminde müsait özel hal ve şartlar altında ne kadar yol alabileceğini düşünenlerden daha büyüktü ve müsait şartların ne olduğunu yeterli kavramadılar. "Büyük soru" şudur: Şimdiye kadar bitki olan "insan" en görkemli olarak büyüdüğü yer neresidir mealindeki büyük soru karşımızdadır. Bunun için tarihin karşılaştıran incelenmesi gereklidir.

974

Bir olgu, bir yapıt her çağ ve her yeni tür insan için yeni bir talâkat ifade eder. Tarih daima yeni gerçekleri dile getirir.

975

Bir düşüncenin kabul ettirilmesinde nesnel, sert, hoşgörüsüz kullanılmalıdır. Bunu sanatçılar en iyi şekilde sağlarlar: ama eğer birinin insanlara ihtiyacı olursa, (öğretmenler, devlet adamları vs.), bu takdirde dinginlik, soğukluk ve sertlik çabucak yiter. Caesar ve Napolyon gibi mizaçlarda mermerini ilgisizce işledikleri (nesnel olarak), bu arada insanların tarafından feda edilmesini önemsemedikleri, mümkün mertebede kurban edilmelerine bakmadıkları sezilir. Bu yolda en yüksek insanların geleceği bulunmaktadır. En büyük sorumluluğu taşıdıkları ve bundan dolayı mahvolmadıkları görülür.

Şimdiye kadar hakkına ve eline bizzat inancı yitirmemek için hemen hemen daima ilhamın aldatışları gerekliydi.

976

Niçin filozof ender olarak doğar? Onun şartlarına alışlagelmiş olarak normal bir insanı mahvedecek şartlar dahildir:

1. Niteliklerden muazzam bir çeşitlilik: O insanların bir özeti, onların yüksek ve alçak hırslarının bir örneği olmalıdır. Karşıtların tehlikesi hatta nefretlerin kendinde olanları bile onda içkindir.

2. O meraklı olmalıdır en farklı yanların doğrultusunda: Onda kendini dağıtmanın tehlikesi mevcuttur.

3. O en yüksek anlamda adil ve haklı olmalıdır, ama sevgide, nefrette de derin olmalıdır (ve adeletsizlik).

4. O sadece seyirci değil, tersine yasa yapıcısı da olmalıdır: Yargıç ve yargılanan (o dünyanın bir özeti olduğuna göre).

5. Son derece çok yanlı olmalıdır, ama sağlam ve sert. Esnek.

977

Filozofun asıl şahane mesleği (Anglosaksonlu Alkuin'in ifadesine göre): 'prava corrigere, et recta corroborare, et sancta sublimare'.

978

Yeni filozof en yüksek manevileştirilişi olarak sadece bir egemen sınıf ile bağlantı içinde teşekkül edebilir. Büyük politika, yakınında yeryüzüne hükmedişi, bunun için ilkelerinde tam anlamıyla eksiklik.

979

Anafikir: Yeni değerler ilkin yaratılmalıdır. Bu bizden istenir. Filozof bizim için bir yasa yapıcısı olmalıdır. Yeni insan türleri. (Şimdiye kadar en yüksek insan türlerinin gibi (örneğin Grekler) yetiştirildiği üzere. Bu tür raslantıyı bilinçli olarak istemelidir).

980

Bir filozofu büyük bir mürebbi olarak düşündüğümüzü varsayalım, o kuşakların uzun zincirlerini münzevi yüksekliğinden aşağıya bakarak kendine yukarıya çekecek derecede yeterli kudrette olsun. Biz ona büyük mürebbinin tekin olmayan ayrıcalıklarını da hak olarak tanımak zorundayız. Bir mürebbi bizzat düşündüğünü asla söylemez. Tersine terbiye ettiğinin yararına orantılı olarak bir meselenin üzerine düşündüğünün söyler. Kendini bu gizlemede ele vermeme-lidir: onun dürüstlüğüne inanılması onun ustalığındandır. O yetiştir-

menin ve terbiye edişin bütün araçlarına yetenekli olmalıdır. Bazı mizaçları sadece alayın kamçı darbeleriyle ileriye ulaştırır, diğerlerini tembelleri, kararsızları, korkakları, kendini beğenmişleri belki de abartık övgüyle ileriye götürür. Böyle bir mürebbi iynin ve kötünün öte yanındadır: ama bunu hiç kimse bilmemelidir.

981

İnsanları “daha iyi” yapmamalıdır, onlara herhangi bir tarzda ahlâk dersi vermemelidir, sanki kendinde ahlâklılık ve denilebilir ki ideal tarzda insan varmış gibi: Tersine kendileri sayesinde daha güçlü insanların gerekli olduğu ve kendileri bakımından güçlü kılan bir ahlâka ihtiyaç gösterdiği ve buna binaen ona sahip olacakları durumları yaratmaktadır. (Daha belirgin olarak: Bir bedensel- ruhsal disiplin)

Kişi kendinin mavi gözlerle ya da kabarmış göğüslerle ayartılmasına, baştan çıkarılmasına izin vermemelidir: Ruhun büyüklüğünün aslında romantik olan bir şeyi mevcut değildir. Ve bunun gönül okşayıcı bir yanı da asla yoktur.

982

Savaşlardan ders alınmalıdır: 1. Ölümü ilgilerin yakınına getirmelidir, kendisi için savaşılan çıkarların yakınına. Bu bizi saygın kılar: 2. Birçok kişiyi kurban etmeyi ve insanları esirgememek için kişi davasını önemli saymalıdır. 3. Sert disipline iltifat etmeli ve savaşta zorba gücü ve hileyi kendine hak olarak tanımalıdır.

983

İyi niyeti ve merhameti üzerine de egemen olan o hükümdar erdemlerine eğitil melidir insanlar. Büyük mürebbi erdemleri (“düşmanlarını bağışlamak buna karşı oyun mesabesindedir.) Yaratanın tessüri heyecanını tepe noktasına çıkarmalıdır. Artık mermeri işlememelidir. O varlıkların istisna ve kudret pozisyonu (şimdiye kadar ki krallarıyla karşılaştırılırsa): İsa’nın ruhuyla Romalı Caesar.

984

Ruh büyüklüğünü manevi büyüklükten ayırmamalıdır. Çünkü o bağımsızlığı içerir. Ama manevi büyüklüğü olmaksızın buna izin verilmemelidir, o hatta iyilik etmek istemekle ve “adaleti” icra etmekle bile zarar doğurur. Cüz’i ruhlar itaat etmelidirler, buna göre onlar büyüklüğe sahip olamazlar.

985

Çevresinde yalnızlığı olan daha yüksek filozof insanı, o yalnız olmak istediği için değil, tersine kendine benzerini bulamayan bir in-

san olduğundan hiyerarşiye inancın unutulduğu ve buna binaen bu yalnızlığı ululamasını ve anlamasını bilmeyen bir dönemde böyle bir insandan hangi tehlikeler ve ne yeni acılar uzak tutulur. Önceleri bilge kalabalığın vicdanı için böyle bir yana gitmeyi hemen hemen kendi için kutsallaştırıyordu. Bugün münzevi bulanık kuşkuların ve kuşkulu kılmalarının bulutu ile çevrili olduğunu görür. Sadece kiskançların ve zavallıların tarafından değil: O yanlış tanınmayı, savsaklamayı, ve yüzeyselliği her türlü iyi niyetle sezip hissetmek zorunda kalır. Sınırlandırılmış olan acımanın, ki o kendini bizzat iyi ve kutsal hisseder, eğer onu daha rahat durumlarla ve daha düzenli, güvenilir tutumla. Kendi kendisinden kurtarmaya çalışırsa o hileyi bilir ve yaşar. Ruhça sıradan olan insanlar bütün insanlar ona karşı faaliyete geçerlerse, ve buna ilişkin en iyi hakkın onların yanında olduğunu düşünerek böyle hareket ederlerse, bilinçsiz olan bu tahrip içgüdüsüne hayranlık duyacaktır. Bu anlaşılmayan yalnızlaşmanın insanları için dış ve mekânsal yalnızlığın kisvesine bürünmekte ve bunu beceriklilikle ve candan yapmak gereklidir. Bu onların akıllılığına dahildir. Böyle bir insanın kendi kendisine idame etmesi, kendini bizzat yukarıda tutması ve bunu çağın insanı aşağıya çeken tehlikeli çağlayanın ortasında yapması için bugün hile ve tekdili kıyafet gereklidir. Onun şimdiki zamanında ve şimdiki zamanda her türlü katlanmak girişimini bugünün insanlarına ve hedeflerine her türlü yaklaşım kendi günahı imiş gibi kefareti ödemesi gereklidir. O onu bütün bu gibi girişimlerde derhal hastalıkla ve kötü kazalarla tekrar kendi kendisine geriye çeken mizacının bu gizli bilgeliğine şaşkınlıkla bakacaktır.

986

“-Maledetto coluiche constricta unxbspirito immortal.”

Manzoni (Come di Carmagnola, II. Perde.

987

İnsanın en güç ve en yüksek siması en ender olarak dünyaya gelir: Bunun gibi Felsefe Tarihi kusurlu yaratılanlardan, mutsuzluk hallerinden ve son derece yavaş bir ilerlemeden bol örnekleri arz eder. Bütün bin yıllar araya girerler ve ezerler, erişileni yok ederler.

Bağlam daima tekrar sona erer. Bu korkunç bir tarihtir. En yüksek insanın, bilgenin tarihidir. Büyüklerin belleği düpedüz en çok zarar görendir, çünkü yarı kusurlu yaratılanların ve kusurlu yaratı-

lanlar onu tanımazlar ve “başarılarla” yenilgiye uğratırlar. Etkinin kendini gösterdiği her keresinde bir büyük miktarda ayak takımı sahneye çıkar: Küçüklerin ve ruhen yoksul olanların söze karışmalarını insanlığın kaderinin en yüksek tipinin iyi yaratılışına bağlı olduğunu bilen bir kimse için bu korkunç bir kulak işkencesi olur. Ben ta çocukluğumdan beri bilgenin varoluş şartlarının üzerine düşündüm ve şimdi bunun Avrupa’da tekrar mümkün olduğuna dair neşelendirici, sevindirici kanaatimi gizlemeyeceğim. Belki de kısa bir süre için.

988

Ama biz yeni filozoflar sadece fiili hiyerarşinin anlatımıyla işe başlamakla ve insanların değerlerinin farklılığının açıklanmasıyla yetinmeyeceğiz, tersine bir benzer kılmanın ve denkleştirmenin düpedüz karşıtını da dile getireceğiz: Biz her anlamda yabancılaşmayı öğreteceğiz, şimdiye kadar var olmamış bulunan uçurumlar açacağız ve insanın şimdiye kadar olduğundan daha kötü olmasını isteyeceğiz. Zamanla bizzat kendi kendimize yabancı ve gizli olarak yaşayacağız. Birçok sebeplerden münzeri olmak bizim için gerekli olacaktır ve bizzat maskeler takınmak, buna binaen bize benzeyenleri aramada işe yaramayacağız. Yalnız başımıza yaşayacağız ve bütün yedi yalnızlığın işkencesini tadacağız. Eğer rastlantı ile yola çıkarsak şuna bahse girerim ki birbirimizi tanımayacağız ya da karşılıklı olarak aldatacağız.

989

“Les philosophes ne sont pas faits pour s’amier. Les aigles ne volent point en compagnie. Il faut laisser cela aux perdrix, oux’ étourneaux... Planer au-dessus et avoir des griffes, voila le lot des grands génies.

Galiani”

990

Ben bu gibi filozofların şen- şatır olduğunu ve tamamiyle aydınlık bir göğün uçurumunun içinde seve seve oturduklarını belirtmeyi unuttum. Onların hayata katlanmaları için diğer insanlarınkinden başka araçlara ihtiyaçları vardır. Çünkü onlar başka türlü acı çekerler (yani insanlara olan sevgilerinden daha çok, insanları hor görme-lerin derinliğinden dolayı acı çekerler) Yeryüzünde en çok acı çeken hayvan olan insan gülmeyi icad etmiştir.

“Şen şatırlığın” yanlış anlaşılması üzerine. Uzun bir gerilimden geçici olarak kurutulmuş: kibir, bir ruhun, ki o kendini uzun ve korkunç kararlara adar ve hazırlar, bir rûhun satürn bayramlarıdır. “Bilimin” biçimindeki “kaçık”.

Ruhların yeni hiyerarşisi: Trajik mizaçlar artık önde değil.

İnsanın düşkünlüklerinin, istimi ve ve çamurunun üzerinde daha yüksek daha aydınlık bir insanlığın var olduğunu bilmek benim için bir avuntudur ki onlar sayısına nazaran çok küçük bir azınlık teşkil edecektir. (Çünkü seçkinleşen her şey mahiyetine göre enderdir): Bir insan alttaki insanlardan daha yetenekli, ya da daha erdemli ya da daha yiğit ya da sevgi dolu olduğu için, daha soğukkanlı, daha aydınlık, daha uzağı gören, daha yalnız olduğu için o ender insanlığa dahildir. Yalnızlığa katlanıldığı, onu tercih ettiği için, mutluluk, ayrıcalık, hatta inan varlığının şartı olarak bunu ister, çünkü bulutların ve şimşeklerin altında hemcinslerinin arasında imişcesine yaşar, keza güneş ışıklarının, çiğ damlalarının, lapa lapa yağan karın altında zorunlu olarak yüksekte gelen her şeyin altında her şeyden önce ve o hareket ederse, sadece ebediyen yukarıdan aşağıya doğru hareket eder. Yüksekçe yöneltici ilhamlar bizimkiler değildir. Kahramanlar, şehitler, dahiler ve vecde kapılanlar (esrikleşmiş olanlar) bizim için sessiz, sabırlı, ince (nazik), soğuk ve yeterli yavaşlıkta değildirler.

Mutlak kanaat: Değer hisleri yukarıda ve aşağıda farklıdır, sayısız tecrübeler aşağıdakilerde yoktur, aşağıdan yukarıya yanlış anlama zorunludur, kaçınılmazdır.

İnsanlar büyük bir güce ve büyük bir ödeve nasıl ulaşırlar? Bütün erdem ve beceri bedende ve ruhta zahmetle ele geçirilir ve küçüğe çabayla kazanılır, çok gayretle, nefsi yenmekle, azla sınırlandırmayla, çok büyük bir inatla aynı işlerin, aynı özverilerin tekrarlanmasıyla sağlanır. Ama öyle insanlar vardır ki bu yavaş yavaş elde edilen erdemlerin becerilerin oluşturduğu zenginliğin varisleri, mirasçılarıdır. Mutlu ve makul evliliklere dayanarak ve mutlu raslantılara dayanarak bir çok kuşakların kazanılan ve yığılan güçleri boşa harcan-

mamış ve unufak edilmemiş olduğundan, tersine sağlam bir halka ve irade ile bir araya getirilmiş olduğundan bu böyledir. Yani sonunda insan bir güçten bir canavar haline gelir ki o ödevlerden muazzam bir miktarı şiddetle ister. Çünkü bize tasarruf eden bizim gücümüzdür: hedeflerin ve amaçların ve harekete geçirici sebeplerin sadece bir önplandır. İsterse zayıf gözler bunda da meselenin kendini görsün.

996

Süblim insan tamamiyle ince ve kırılğan olsa da en yüksek değerdedir, çünkü tamamiyle güç ve ender şeylerden bol bir miktar birçok kuşaklardan geçirilerek yetiştirilmiştir ve birarada idame edilmiştir.

997

Ben şunu öğretiyorum: Yüksek ve aşağı insanlar vardır ve birey bütün bin yıllarda özel hal ve şartların altında varoluşunu haklı kıldırabilir. Bu demektir ki bir dolu, zengin, büyük, bütün insan sayısız, eksik parçalı insanlara atfen böyledir.

998

Egemen insanların öte yanında, bütün bağlardan çözülmüş olarak, en yüksek insanlar yaşarlar: ve onların gereçleri bu egemen insanlardadır.

999

Hiyerarşi: Değerleri belirleyen ve bin yılların iradesini yöneten o en yüksek mizaçlara yön verdiği için en yüksek insandır.

1000

Ben en yüksek insanın ruhundan bazı gizleri açığa vurduğumu sanıyorum. Belki de onu keşfeden herkes mahvolur: ama onu görmüş olan bir kimse onu mümkün kılınada yardımcı olmalıdır.

Ana düşünce: Biz geleceği bütün değer biçmelerimiz için ölçüt olarak almalıyız- ve ardımızda davranışımızın yasalarını aramamalıyız.

1001

“İnsanlık” değil, tersine “üstün insan” hedefimizdir.

1002

Come l'mom s'eterna Info XV.85

II. DIONYSOS

Yüreğime ferahlık veren, sert, nazik ve mis kokulu olan bir ağaçtan oyulmuş olan -ki onda burun bizzat sevincini bulur- kusursuz ve

yetenekli yaratılana bu kitap adanmış olsun.

Ona yararlı olan bir şey ona tatlı gelir.

Yararlı olanın ölçüsü aşılsa bir şeyden hoşlanması son bulur.

O kısmi zararlara karşı ilacı keşfeder.

Onun hastalıkları hayatının büyük muharrikleridir:

Kötü raslantılarından yararlanmayı bilir:

Onu mahvetmek için tehdit eden felaket halleriyle o daha güçlü hale gelir.

Neyi görürse, işitirse, yaşarsa ana meselenin lehine içgüdüsel olarak onlardan her şeyi toplar. -Seçen bir ilkeyi izler-, Birçok şeyleri terkeder:

Biz istenen gururun ve uzun bir dikkatin (tedbir) yetiştirdiği, eğittiği yavaşlıkla tepki gösterir, -o nereden geldiğini ve nereye gittiğini araştırır bir tahrikin, ama ona tabi olmaz.

İster kitaplarla, insanlarla ya da manzaralarla alış verişte olsun daima kendisiyledir.

Seçmekle, mücadele etmekle, itimat etmek suretiyle saygı gösterir.

1004

Değerlendirmenin bir yüksekliğini ve kuş bakışını kazanınız. Orada her şeyin olacağı şekilde olup bittiğini ve gerçekten öyle olduğunu kavrarınız. Her türlü "yetkinsizliğin" ve ondaki, insanlarla ve acının en yüksek istenebilirliğe dahil olduğunu anlarsınız.

1005

1876 yılına doğru şimdi Wagner ile neyi istediğimi kavradığımda şimdiye kadar ki bütün isteğimin boşa çıktığına dair dehşeti yaşadım. Ve ben ona sımsıkı bağlıydım, ihtiyaçların derin birliğinin bütün bağlarıyla, şükürünle, onun yerine bir başka birinin onun yerine ikame edilmeyeceği düşüncesiyle ve karşımda gördüğüm mutlak bir yoksunlukla.

Aynı dönemde zahiren çözülemez olarak filolojime öğretim faaliyetime gömülmüştüm. Hayatının raslantısına ve bu zarureten çareme kendimi vermiştim. Ben bundan nasıl kurtulacağımı bilmiyordum, yorgun, tükenmiş, aşınmış, yıpranmışım.

Aynı dönemde içgüdümlüğümün Schopenhauerinkinden daha başkasına, onun karşısına yönelmek istediğini kavradım: Hayatın haklı kılınmasını amaçlıyordu, hatta hayatın en korkuncunda, en kuşku

uyandırıcısında ve en yalancısında bile. Bunun için benim formülüm şu idi: Diyoniziki eline geçirmiştim. “Kendinde nesnelerin” zorunlu olarak iyi, mutlulandırıcı, doğru, bir olmasının gerektiği, buna karşı Schopenhauer’ın “kendinde”yi irade olarak yorumu önemli bir adımdı: Ama o bu iradeyi Tanrılaştırmayı bilmedi. O ahlâki-Hıristiyanca ideale takılıp kaldı. Schopenhauer Hıristiyanlığın değerlerinin egemenliği altında o denli çok kaldı ki onun için “kendinde şeyi” artık Tanrı olmadığı için, onu kötü, budalaca, mutlak surette reddedilir olarak görmek mecburiyetinde kaldı. Başka, hatta Tanrı olabilmenin sonsuz sayıda türleri olabileceğini kavramadı.

1006

Ahlâksal değerler şimdiye kadar en üst değerlerdi: Bunu bir kimse kuşkuyla karşılayabilir miydi?.. Biz bu değerleri o yerden uzaklaştırırsak, böylece bütün değerleri değiştiririz: Şimdiye kadarki hiyerarşilerin ilkesi bununla yıkılır.

1007

Değerleri değiştirmek- Bu nedir acaba? Kendiliğinden hareketlerin hepsi var olmalıdır, yeniler, gelecektekiler, daha güçlüler: Onlar sadece yanlış isimler ve değerlendirmelerin altında bulunuyorlar ve kendi kendilerinin daha bilincinde değildirler.

Erişilmiş olanın cesurca bilincinde oluş ve ona evet demek, bizim eriştiğimiz en iyide ve en güçlüde haysiyetimizi yok eden ihmalcilikten, savsaklamadan kurtuluş demektir.

1008

Yığılan güçlerde, patlayıcı maddelerde hazır durmayan her öğreti gereksizdir. Değerlerin değiştirilmesi eğer yeni ihtiyaçlardan, yeni ihtiyaç duyulanlardan bir gerilim orada mevcutsa, ki onlar eski değerlerin acısını çekerler, onun bilincine ulaşmaksızın, ancak o zaman sağlanır

1009

Benim değerlerim için bakış açıları: Acaba bolluktan mı yoksa şiddetli istekten mi?.. Acaba onlara bakılıyor mu, yoksa müdahale mi ediliyor? Ya da gözlerimizi başka yöne mi çeviriyoruz, onlardan kaçınılıyor mu? Acaba biriken güçten sıkışan güçten “kendiliğinden” mi yoksa sırf karşı tepki olarak mı harekete geçiriliyor? Tahrik ediliyor? Yoksa basit olarak unsurların azlığından ya da birçok şeyin üzerine tahakküm edici egemenlikten mi ortaya çıkıyor, öyle ki o on-

ları hizmetine alıyor, onlara ihtiyacı olursa?... Sorun mu yoksa çözümlene mi?...

Acaba ödevin tamamen küçüklüğünde mi yoksa bir hedefin olağanüstü olmasında mı yetersiz kalıyor? Hakiki mi yoksa sadece bir tiyatro oyuncusu mu karşısındayız? Acaba tiyatro oyuncusu olarak hakiki mi, yoksa sadece bir öykünülen oyuncu mu sözkonusudur? Acaba “temsil eden” mi, yoksa temsil edilenin kendisi mi? acaba “şahıs” mı, yoksa yalnızca şahısların bir buluşması mı? Acaba hastalıktan dolayı aşırı sağlıktan mı yoksa hasta mıdır? Acaba çoban olarak mı en önde gidiyor yoksa “istisna” olarak mı? (Üçüncü tür: firar eden olarak?) Acaba haysiyete ihtiyacı var mı- ya da soytarıya? Acaba direnci mi arıyor, yoksa ondan kaçıyor mu? Acaba yetkin değil mi, “çok erken” olarak ya da “çok geç” olarak? Acaba mizacından dolayı mı evet diyor ya da hayır diyor, yoksa rengarenk şeylerden bir tavus kuşunun kuyruğu mudur? Kendini beğenmişliğinden dolayı utanç duymayacak kadar gururlu mu? Acaba bir vicdan azabına katlanmaya yetenekli mi? (-Bu tür enderdir: daha önce vicdanın ısıracığı çok şey vardı, öyle görünüyor ki şimdi artık onun yeterli dışları yoktur bunun için) Acaba bir “yüküme” elverişli midir? (-Öyleleri vardır ki onlar yaşama sevincinin bakiyesini gaspederler eğer yükümlülüklerinin onlardan gaspedilmesine izin verirlerse, özellikle kadıncıl olanlar, itaat etmek için doğmuş olanlar).

1010

Dünyayı alışlagelmiş olarak kavrayışımızın, bir yanlış anlama olduğunu varsayalım. Onun dahilinde biz bu gibi yanlış anlamaların bizzat yaptırma bağlandığı bir yetkinlik düşünülebilir mi?

Yeni bir yetkinliğin tasavvuru: Bizim mantığımıza “güzel olanımıza”, “iyi olanımıza”, “doğru olanımıza” tekabül etmeyen şey onun bizzat idealimiz olmasından daha çok daha yüksek bir anlamda yetkin olabilir.

1011

Bizim büyük alçakgönüllüğümüz: Bilinmeyi Tanrılaştırmamak: Biz az şeyi bilmeye başlıyoruz. Yanlış ve israf edilen çabalar.

“Yeni” dünyamız: Bizim ne derecede değer hislerimizin yaratıcısı olduğumuzu bilmeğe mecburuz. Buna göre tarihe anlam katabilmek.

Gerçeğe bu inanış içimizde son mantıksal sonucuna ulaşır. Siz onun ne mealde olduğunu biliyorsunuz: Eğer tapılacak bir şey var-

sa, denilebilir ki tapılacak olan o şey bir zahiriliktir -gerçek değil- o yalan Tanrısaldır.

1012

Bir kimse akıllılığı ileriye götürürse, bununla onun aykırı olan gücüne de yeniden güç katar, mistik ve her türlü kaçıklık.

Her harekette şunlar tefrik edilmelidir: 1. O andan önceki hareketin kısmen yorgunluğudur (ondan doymuşluk, ona karşı zayıflığın kötülüğü, hastalık): 2. Onun kısmen yeni uyanan, uzun süredir uyuyan birikmiş bir güç oluşu, sevinçli, kibirli, zorba güçlü sağlık:

1013

Sağlık ve hastalık: Dikkatli olunmalıdır. Ölçüt bedenın çiçeklenmesi, hamle gücü, ruhun cesareti ve sevincidir ama tabiatıyla hasta olandan ne kadarını üstlenebileceğinin de- sağlıklı hale getirebileceği. Nahif zayıf insanların onların yüzünden mahvolacağı şeylere büyük sağlığın tahrik edici güçleri dahildir.

1014

Bütün gücün sadece bir işidir: Yüzyılın bütün hasta özellikleri, ama onların aşırı zengin, plastik sağlıklı kılan gücünde denkleştirilmesi. Güçlü insan.

1015

19. yüzyılın güçlülüğüne dair: Biz 18. Yüzyıldan daha çok orta-çağlıyız: Sadece yabancı olan ve ender olan için daha meraklı ya da daha sinirli olmamızdan dolayı değil. Biz ihtilale karşı isyan ettik.

Biz akıldan korkudan 18. yüzyılın bu umacısından kurtulduk: tekrar saçma, safdil, lirik olmaya cesaret ediyoruz, bir kelime ile: "Biz müzisyenleriz". Abesten oduğı kadar gülünç olandan da korkmuyoruz. Şeytan Tanrı'nın hoşgörüsünü lehine bulmaktadır: Daha da çoğı, o eskiden beri yanlış tanınmış olarak, iftiraya uğramış olarak da ilgi duymaktadır, biz şeytanın onurunun kurtarıcısıyız.

Biz büyüklüğü artık korkunç olandan ayırmıyoruz. İyi şeyleri karmaşıklığın içinde en kötü olanla birlikte hesaba katıyoruz. Biz önceki abes istenilebilirliği yendik (ki o iynin büyümesini kötünün büyümesi olmaksızın istemişti). Rönesans'ın ideali karşısında ödlelik azaldı. Biz bizzat onun örf ve adetlerine telkinde bulunmaya cesaret ediyoruz. Rahiplere ve kiliseye karşı hoşgörüsüzlük aynı çağda son buldu: "Tanrı'ya inanmak ahlâksızlıktır", ama düpedüz bu bizim için bu inancın haklı kılınmasının en iyi biçimi olarak geçerlidir.

Biz her şeye nezdimizde bir hak tanıdık. “İyi şeylerin” öbür yüzünden korkmuyoruz (-Biz onları arıyoruz: cesuruz ve bunun için yeterli derecede meraklıyız.) Örneğin Yunanlıkta, ahlakta, akılda, iyi beğenide - (biz bu gibi değerli şeylerle ortaya çıkan kayıpları hesaba katıyoruz: Böyle bir değerli şeyle insan kendini yoksul kılar). Biz kötü şeylerin öbür yüzünü de gizlemiyoruz.

1016

Bize onur veren nedir? -eğer bize hangi bir şey onur verirse, o şudur: biz başka bir yöne yöneltilmiş olan ciddiyete sahibiz: Bütün çağlar tarafından horgörölmüş olan ve bir yana bırakılmış bulunan aşağı şeyleri önemli görüyoruz- Buna karşı “güzel hisleri” ucuza veriyoruz. Bedenin horgörölmesinden daha tehlikeli bir şaşkınlık var mıdır? Sanki onunla bütün maneviyat hastalıklı ve idealizmin kaprislerine mahkûm edilmemiş gibi.

Hiristiyanlar ve idealistler üzerine düşünölmüş olan her bir şeyin elleri ve ayakları yoktur. Biz daha köktenciyiz. Biz “en küçük dünyayı” her yerde sonuca etki eden olarak keşfettik.

Parke taşlarını, odadaki iyi havayı, yemeklerin değerini kavradık: İnsan varlığının bütün gereksinimleri ile ciddi olarak ilgilendik ve bütün “güzel ruhluluğu” bir tür hafif meşreplik ve açıksaçıklık olarak horgöröyoruz. -Şimdiye kadar en hakir görölen ilk sırada yerini almıştır.

1017

Rosseau’nun “tabiat insanı” yerine 19. yüzyıl “insanın” dahadoğru bir suretini keşfetti. -O bunun için cesaret gösterdi... Genellikle bununla Hiristiyanlığın “insan” kavramına onur kazandırıldı. Düpedüz “kendinde insanı” tasvip etmeye ve onda geleceğın insanının garanti edildiğini görmeye cesaret edilemedi. Keza insanın korkunçluğunun artmasının her kültürün büyümesine eşlik ettiğini kavramaya cesaret gösterilmedi. Onda daima hâlâ Hiristiyanlık idealine tabi olundu ve putperestliğe karşı o tarafı tutuldu, keza virtunun (erkeklik) Rönesans kavramına karşı da çıkıldı. Ama bununla kültüre götüren anahtara sahip olunamadı. Pratikte “iyi insanın” lehine kalpazanlıkta ısrar edildi. (sanki sadece onun insanın ilerlemesi imiş gibi) ve sosyalist idealde ısrar edildi (yani Hiristiyanlığın ve Rousseau’nun Hiristiyanlıktan kurtarılmış olan dünyadaki bakiyesinde kalındı.)

18.yüzyıla karşı mücadele: Onun en yüksek yenilişi Goethe ve Napolyon sayesinde sağlanmıştı. Schopenhauer’de ona karşı müca-

dele etti: Ama o gönülsüz olarak 17. yüzyıla geriye gitti, -o bir modern Pascal'dır, Hristiyanlık olmaksızın Pascal'ın değer hükümleriyle birliktedir. Schopenhauer hayata yeni bir evet demeye yeterli güçte değildi.

Napoleon: Yüksek ve korkunç insanın birarada oluşunu, zorunlu birlikteliğini kavramıştır. "Adam" (erkek) yeniden yerli yerine yerleştirildi. Kadın için horgörmenin ve korkunun borçlu olunan bedeli geri kazanıldı. "Bütünlük" sağlık ve en yüksek etkinlik olarak görüldü: Davranışta düz çizgi, büyük üslup yeniden keşfedildi: En güçlü içgüdü, hatta hayatın içgüdüğü egemenliği onaylandı.

1018

Revue des deux mondes, 15. Şubat 1887. 'Taine Napoleon'un üzerine: "Birdenbire faculté maitresse sanatçı gelişti: Politikacıların içindeki sanatçı ortaya çıktı 'de sa gaine': o dans l'ideal et l'impossible yarattı. Onu tekrar Dante'nin, Michelangelo'nun son çocuğu, evladı olarak tanıdık. Ve gerçekte viziyonunun kesin konturları (çevre çizgileri), derinliğine şiddeti, (intensite) düşünün iç yapışkanlık, ve düşünün iç mantığı, iç denetiminin derinliği, tasarımının insanüstü büyüklüğü onlara son génieal "et esprits souverains de la renaissance italienne."

Hamiş: -Dante, Mikelanj, Napolyon.

1019

Güçlülüğün karamsarlığı üzerine. İlkel insanın iç ruh bütçesinde kötünden korku ağır basar. Kötü nedir? İç şeydir: Raslantı, kesin olmayan, ani olan. İlkel insan kötü ile nasıl mücadele eder? O onu akıl, kudret, bizzat şahıs olarak tasarlar. Bu sayede onlarla bir tür anlaşma aktetmek imkânını kazanır ve denilebilir ki onların üzerine önceden etki ika etmek imkânını elde eder- takaddüm etmek için.

-Bir başka bildiri aracı onun kötülüğünün ve zararlılığının sırf zahiriliğini ayakta tutmaktır: Rastlantının, kesin olmayanın, ani olanın sonuçlarının, iyi niyetli olarak yorumu yapılır.

- Bir üçüncü çare (araç): Her şeyden önce kötü olanı "haketmiş" diye yorumlarız: Kötüyü ceza olarak haklı görürüz.

-Özetle: Kişi kendini ona tabi kılar: Bütün ahlâksal-dini yorum kötüyü itaatin, tabi olmanın sadece bir biçimidir. Kötüde iyi bir anlamın varolduğu inancı, onunla mücadele etmekten vazgeçmek demektir. Artık kültürün bütün tarihi rastlantı, kesin bilinmeyen, ani olan karşısında o korkunun azalışını ifade eder. Kültür, yani düpe-

düz önceden hesaplamayı öğrenmek, nedensel olarak düşünmeyi öğrenmek demektir, öncülük etmeyi öğrenmek demektir, zorunluluğa inanmak demektir. Kültürün büyümesiyle, artmasıyla insan için kendini kötüyeye tabi kılışın o ilkel biçiminden (din ya da ahlâk diye adlandırılır) “kötünün o haklı kılınışı”ndan yoksun kalınabilir. Şimdi o “kötüyeye karşı” savaş açar- O onu ortadan kaldırır, ilga eder. Onun bıkkınlık olarak bilincin içine girdiği yerde o emniyetin duygusunun, yasaya ve hesaplanabilirliğe inancın mümkün olduğu bir durumudur ki orada rastlantıdan, kesin olmayandan, birdenbire olandan zevk alış bir gıdıklama olarak ortaya çıkar.

Biz en yüksek kültürün bu belirtisinde biran duralım: Ben ona güçlülüğün karamsarlığı diyorum. İnsan şimdi artık kötünün haklı kılınmasına ihtiyaç göstermez. O düpedüz “haklı kılmaktan” nefret eder. O kötülüğü saf olarak tadar, cru olarak işkence olarak duyar. O anlamsız kötülüğü en ilginç olarak algılar. Daha önce bir Tanrı'ya ihtiyaç duyarken şimdi Tanrısız bir dünya düzeni onu heyecandırır, raslantının bir dünyası, ki onun içinde korkunç olan, iki anlamlı (kuşku uyandırıcı) olan, ayartıcı olan onun mahiyetine dahildir.

Böyle bir durumda düpedüz iyinin bir haklı kılışa ihtiyacı vardır, yani onun bir kötü ve tehlikeli alt yapısı olmalıdır ya da büyük bir budalalığı içinde barındırmalıdır. Bu takdirde o hâlâ beğenilir. Hayvanlık şimdi artık korku uyandırmaz: İnsanın içindeki hayvan lehine zekice ve mutlulandırıcı bir kibir bu gibi çağlarda maneviyatın en galebe çalan biçimidir. İnsan artık Tanrı'ya inancından dolayı utanç duyacak derecede yeterli güçtedir. O şimdi yeniden advocatus diaboli'nin (şeytanın avukatı) rolünü oynayabilir. Eğer o pratikte erdemın idame edilmesinin tarafını tutarsa, erdemde bir incelik, bir kurnazlık, bir kazanma iptilasının, iktidar düşkünlüğünün biçimini gösteren sebeplerden dolayı yapar. Bu güçlülüğün karamsarlığı da Theodise (Tanrının yarattığı iyi dünya) ile son bulur, yani dünyaya mutlak olarak evet demekle sonlanır. Ama ona daha önce hayır demesine bakarak bu sebeplerden dolayı bunu yapar. Ve bu şekilde bu dünyanın gerçekte ulaşılmış olan mümkün mertebedeki idealin bir dünyasının tasarımı olarak.

1020

Karamsarlığın ana türleri:

Duyarlılığın karamsarlığı: (Keder hislerinin ağır basmasıyla sinirlilik, alınganlık.)

“Özgür olmayan iradenin” karamsarlığı (başka bir ifade ile belirtirsek: Tahriklere karşı engelleyici güçlerin yokluğu):

Kuşkunun karamsarlığı: (Bütün sabit olandan, her türlü yakalamadan ve dokunmadan ürkeklik):

Buna ait olan psikolojik durumları topyekün belirli bir abartı içinde bile olsa akıl hastanesinde gözlemlemek mümkündür. Keza nihilizmi (hiçliğin insanın içini delen hissi “hiçlik”). Ama Pascal’ın ahlâk karamsarlığı hangi sınıfa dahildir? Vedânta felsefesinin metafiziki karamsarlığı. Anarşistin sosyal karamsarlığı. Ya da Shelley’inki). Acıma karamsarlığı (Leo Tolstoy’unki ve Alfred de Vigny’inki)?

Bütün bunlar aynı zamanda çöküş ve hastalanma fenomenleri değil midir? Ahlâk değerlerinin aşırı olarak önemsenmesi ya da “ahiret” fiksiyonlarının, ya denilebilir ki sosyal zaruri durumların, ya da acıların önemsenmesi. Dar olan bakış açısının bu gibi her bir abartısı aslında hastalanmanın bir işaretidir. Keza hayır’ın evet üzerine hakimiyeti.

Burada birbiriyle karıştırılmaması gerekli olan nokta şudur: evet demenin muazzam gücünden ve geriliminden dolayı hayır demekten ve hayır eyleminde zevk asıl bütün zengin kudretli insanlara ve çağlara özgüdür. Aynı zamanda bir lüks cesurluğun bir biçimidir ki o korkunç olana karşı çıkar. Korkunç olan ve kuşkulu olan için bir sempati, çünkü diğerleri yanında insan da korkak ve kuşkuludur: İradedeki diyonizik olan, ruh ve beğeni.

1021

Benim Beş “Hayır”ım

1. Benim suçluluk duygusuna karşı ve ceza kavramının fiziki ve metafiziki dünyaya keza psikolojiye, tarihin yorumuna karıştırılmasına karşı çıkışım. Şimdiye kadarki bütün felsefe sistemlerinin ve değer biçmelerin önceden ahlâklaştırılmasını görüşüm.

2. Geçmişten intikal eden idealin, Hristiyan idealinin tarafımdan tekrar tanınması ve bulup çıkarılması, ki orada da Hristiyanlığın dogmatik biçimi iflas ettirilmiştir. Hristiyan idealinin tehlikesi onun değer yargılarından, kavramsal ifadeden yoksun olabilen noktadadır: Gizli Hristiyanlığa karşı mücadelem (örneğin müzikte, sosyalizmde).

3. Rousseau'nun 18. yüzyılına karşı, onun “tabiatına”, onun “iyi insanına”, hissin egemenliğine inancına karşı mücadelem, yumuşatmaya, zayıflatmaya, insanın ahlâklaştırılmasına karşı savaşım. Aristokratik kültüre karşı duyulan nefretten doğan ideal ve pratikte o dizginsiz intikam hislerinin egemenliğidir, savaş için sancak olarak icad edilmiştir. (Hristiyanın suçluluk hissi ahlâklılığı, intikam ahlâklılığı ayak takımının bir tutumudur).

4. İçinde Hristiyan ideallerinin ve Rousseau'nun çakıştığı ama aynı zamanda rahipçe- aristokratik kültürün, eskiçağına virtü'ye, “güçlü insana” duyulan özlem, son derece melezce şeydir: Aşırı ruh durumlarını esas itibariyle değerli bulan ve onlarda güçlülüğün belirtisini gören (“tutkuya tapma”, en dışavurumsal biçimlere öykünme, furore espressivo, zenginlikten değil, eksiklikten ortaya çıkan ruh durumları) (görece olarak zenginlikten doğan ruh durumları 19.yy da keyiflikle: şen-şatır müzik vs. örneğin Stifter ve Gottfried Keller... gibi romancılar daha çok güçlülük ve iç huzur arzedirler. -Büyük teknik ve icadçılık, tabiat bilimleri, tarih bilimi (?): Güçlülüğün, 19. yüzyılın kendine güveninin (özgüveninin) görece ürünleridir).

5. Sürü insanının içgüdülerinin aşırı egemenliğine karşı mücadelem, bilim onlarla ortaklık kurduğu için: her türlü hiyerarşisinin ve

aradaki uzaklığın (insanlar arasındaki ruhsal uzak duruşun) kendisiyle alış-veriş kurduğu iç nefrete karşı.

1022

Zenginliğin baskısından, içimizde sürekli olarak büyüyen ve daha deşarj olmasını bilmeyen bir kasırgadan önceki duruma benzeyen bir ruh durumu doğar. Biz olduğumuz tabiat zifiri karanlıklaşıır. Bu da “Karamsarlıktır”... O herhangi bir şeyi emretmek suretiyle böyle bir ruh durumunu sona erdiren bir öğretilidir: Yığılan güçlerle bir yolun, ‘nereye’nin gösterildiği, öyle ki onların şimşekler ve eylemler halinde patladığı değerlerin değiştirilmesidir onun kesinkes bir mutluluk öğretisi olmasına gereği yoktur: O gücü harekete geçirmek suretiyle, ki o kahr derecesine kadar biraraya getirilmiş ve sıkıştırılmıştır, o mutluluk getirir.

1023

Kudret hissinin bulunduğu yerde sevinç ortaya çıkar.

Mutluluk zaferin egemen olduğu bilincin içinde bulunur. İllerle-me: Tip insanının güçlendirilmesi, büyük istemeye elverişlilik: bütün bunların dışında kalan yanlış anlama, tehlikedir.

1024

Duygusal heyecanların ahlâk süslü püslülüğüyle ve eski maskaralığı ile nefret uyandırdığı.

1025

Bütün korkunç olanı hizmete sokmak, tek tek, adım adım, deneyerek: kültürün ödevi böyle istemektedir: ama onun bunun için yeterli güçte olmasına kadar onunla mücadele etmelidir, ölçülü kılmalıdır, perdelemelidir, hatta lanet etmelidir.

Bir kültürün kötüyü tespit ettiği her yerde o bununla bir korku ilişkisini ifade eder, yani bir zaafı.

Sav: Her iyi olan şey öncekinin hizmete alınmış olan kötüsüdür. Ölçüt: Tutkular ne derece çok korkunçsa ve daha büyükse, ki ona bir çağ, bir halk (ulus) bir birey kendisi için izin verebilir, çünkü o onları araç olarak kullanacak güçtedir, onun kültürü o derece yüksekte bulunur. Bir insan ne derece orta çapta, daha zayıf, itaatkâr ve ödlele ise, o derece çok kötü olarak tespit edecektir: Onda kötünün dünyası en hacimli olanıdır. En aşağılık insan kötünün alanını (yani onun için yasak olanın ve düşman olanın dünyasını) her yerde görcektir.

“Mutluluk erdemi izlemez”- tersine daha kudretli olan kişi kendi mutlu ruh durumunu ancak bundan sonra erdem olarak belirler. Kötü davranışlar kudretli olanlara ve erdemlilere dahildir, aittir: Fena, aşağı olanlar kendini tabi kılanların yaptıklarıdır.

En kudretli insan yaratıcı kişi o idealini onların bütün ideallerine karşı kabul ettirdiği için ve onları kendi hayaline göre değiştirerek yarattığı için en kötü olmalıydı. Burada kötü demek: Sert, acı veren, kendisine empoze edilen demektir.

Bu gibi insanlar Napolyon gibileri daima tekrar tekrar ortaya çıkmalıdır, ve bireyin kendi görkemliliğine inancı pekiştirmelidir. Ama onun uygulamak mecburiyetinde kaldığı araçlarla o kendi dejenere olmuştur ve karakterinin soyluluğunu yitirmiştir. Diğer tür insanlar arasında kendini kabul ettirerek onun daha başka araçları uygulaması gerekirdi: Buna göre bir Ceasar'ın (imparatorun) kötü olmasına gerek yoktur.

İnsan canavar ve üstün hayvandır: Daha yüksek insan insan olmayandır ve üstün insandır: Bunun ikisi de birbirine dahildir. İnsanın her türlü yükseğe ve büyüklüğe ulaşmasıyla o derinliğin içine ve korkunç olanın içine de boy atar: Bunlardan birini öbürü olmaksızın istememelidir. Ya da tam tersine: Birini ne derece daha esaslı istersek, onun aksine o derece esaslı olarak ulaşırız.

Büyüklüğe korkunçluk dahildir: Bir insan bunun için kendini suçlamamalıdır.

Ben her türlü epikürce memnuniyetin bu arada imkânsız olması için tanımayı o derece korkunç tabloların önüne koydum. Sadece coşkusal sevinç yeterlidir: Ben trajik olanı neden sonda keşfettim. O Greklerce onların ahlâksal yüzeyselliği yüzünden yanlış anlaşılmıştır. Özveri de trajedinin bir öğretisi değildir, tersine onun yanlış anlaşılmamasıdır. Hiçliğe yönelik özlem trajik bilgeliğin, onun onun karşıtıdır olumsuzlaştırılmasıdır.

Bir dolu ve kudretli ruh sadece acı veren, bizzat korkunç kayıpların, zararların, yoksunlukların, gasıpların, ayartıların üstesinden

gelmez: O bu gibi cehennemlerin içinden daha büyük bir zenginlikle ve kudretlilikle ortaya çıkar. Ve en özlü olanı dile getirmek için aşkın mutluluğu içinde bir yeni bir büyümeye ortaya çıkar. Bir kişi aşkın içindeki büyümenin en alt şartlarını keşfederse, Dante'nin demek istediğini anlayacağına inanıyorum, o Arafının kapısına şöyle yazmıştı: "Beni de ebedi aşk yarattı"

1031

Modern ruhun bütün çevresini dolaşmak, onun her bir köşesinde oturmuş olmak, benim hırsımdır, işkencemdir ve mutluluğumdur.

Gerçekten karamsarlığı yemek amacımdır: Aşkla ve iyiniyetle sonuç olarak Goethe gibi bakmak istiyorum.

1032

Bizim kendimizden memnun olup olmadığımız kesinkes ilk soru değildir, tersine bizim acaba denilebilir ki herhangi bir şeyden hoşnut olabiliyor muyuz? Bizim biricik bir ana evet dediğimizi varsayalım, bununla sadece kendimize değil, tersine bütün insan varlığına da evet demiş oluruz. Çünkü hiçbir şey kendi için varolmaz, ne bizim bizzat içimizde ne de nesnelerin içinde: eğer sadece bir kez ruhumuz bir çalgının teli gibi bir kez mutluluktan titremişse ve tınlamışsa, olup biteni icap ettirmek için bütün ebediyetlere gerek vardır- ve bütün ebediyet hayata evet dememizin bu biricik anı içinde tasvip edilmiştir, kurtuluşa ulaşmıştır, haklı kılınmıştır ve evetlenmiştir (onaylanmıştır).

1033

Evet diyen duygusal heyecanlar: -Gurur, sevinç, sağlık, iki cinsin birbirine olan sevgisi, düşmanlık ve savaş, saygınlık, güzel tavırlar, davranışlar, güçlü irade, yüksek maneviyatın disiplini, kudret iradesi, dünyaya ve hayata karşı şükran- zengin olan ve kendinden vermek isteyen ve hayatı armağan eden ve yaldızlayan ve ebedi kılan ve Tanrılaştıran her şey. Nurlandıran erdemlerin bütün zorba gücü, her türlü tasvip eden şey, evet diyen, eveti eylemlendiren her şey.

1034

Biz tekrar ahlâktan arıtılmış olan dünyada yaşamaya cesaret eden az sayıdakiler ve çok sayıdakiler, biz putperestler inanca göre: Biz olasıdır ki bir putperestçe inancın ne olduğunu ilk kavriyanlarız da. İnsanın kendisi için insandan daha yüksek varlıkları tasarlaması,

ama onu iyinin ve kötünün öte yanında görmesi: Her yüksek olmanın, ahlâksız olmak olarak takdir etmek mecburiyetinde kalınması sözkonusudur. Biz Olynp'e (Tanrıların dağına) inanıyoruz ve "çar-mıha gerilmiş olana" (İsa) değil.

1035

Yeni insan bir Tanrı'ya atfen idealize edici gücünü çoğu kez onun artan bir ahlâklaştırılmasında göstermiştir- Bunun anlamı nedir?- İyi olan bir şey değil, insanın gücünün azalışı.

Aslında bunun aksi de mümkündür: Bunun emaretleri de vardır. Ahlâktan kurtulmuş olan diye düşünülen Tanrı hayatın çelişkilerinin bütün zenginliğini içinde toplayarak ve onları Tanrısal bir acının içinde kurtuluşa erştirerek, haklı kılarak. Ahiret olarak Tanrı, en zavallı, "iyi ve kötü"nün haylaz ahlâkının üzerinde.

1036

Bildiğimiz dünyadan bir insalcıl Tanrı ispat edilemez: bugün sizi zorlamak ve sürüklemek bu derecede olabilir. Ama siz bundan hangi sonucu çıkarırsınız? "O bizim için ispat edilemez": Bilginin kuşkusudur. Siz hepiniz bir dünyadan tamamiyle bir başka Tanrı'nın ispat edilebilir olmasının sonucundan korkuyorsunuz, en azından insalcıl olmayan bir Tanrı'nın- ve özetle Tanrınıza sımsıkı sarılıyorsunuz ve onun için bir dünya icad ediyorsunuz ki o bize malum değildir.

1037

Tanrı'nın kavramından en yüksek iyiliği uzaklaştıralım- o bir Tanrıya layık olmayandır. Biz keza en yüksek bilgeliği de uzaklaştıralım bu Tanrı kavramından Tanrıdan bir bilgelik ucubesinin ürünü olan bu akıllılığına sebep olan filozofların kendini beğenmişliğidir. O onlara mümkün merteye eşit görünmelidir. Hayır, Tanrı en yüksek kudrettir. Bu yeter. Ondan her şey ortaya çıkar, ondan "dünya ortaya çıkar".

1038

Ve daha kaç yeni Tanrı daha mümkündür. İçinde dindarane, yani Tanrı'yı oluşturan, yaratan içgüdünün bu arada zamansız olarak canlı hale geldiği bizzat benim için. Benim için her keresinde Tanrısal olan ne denli başka ve farklı olarak kendini açığa vurdu... O derece acayip şeyler benim yanımdan geçti, hayatın içine tıpkı aydan düşercesine o ebedi anlarda ki o zaman kişi kendinin kaç yaşında olduğu-

nu artık muhakkak ki bilmez, ve ne kadar genç kalacağını... Ben birçok türden Tanrılar olduğundan kuşku duymam, kendilerinden belirli bir şen-şatırlığın ve havailiğin düşüncede uzak tutulmayacağı Tanrılar yok değildir... Hafif ayaklar belki de bizzat "Tanrı" kavramına dahildir... Bir Tanrı'nın bütün dürüstlüğü ve akla uygun olanın ötesinde kendini tuttuğunu bilmesini belirtmeğe gerek var mı? Aramızda kalsın iyinin ve kötünün de öte yanında değil midir Tanrı? Onun önü açıktır- Goethe'nin dediği gibi- ve bu hal için Zerdüş'ün ne kadar takdir etsek az olacak olan otoritesini yardıma çağırarak doğru olur: Zerdüş kendi üzerine belirtmek için o derece ileri gitti: Ben sadece dans etmesini bilen bir Tanrı'ya inanırım"...

Bir kez daha belirtelim: Ne kadar çok yeni Tanrılara imkan vardır daha Zerdüş'ün kendi sadece elbet bir eski ateisttir. (Tanrıtanımazdır): o ne eski yeni Tanrılara inanmaktadır. Zerdüş şöyle der: O olacaktı, ama Zerdüşü olmayacaktır, onu doğru anlamalıdır...

Tanrı'nın tipinin yaratıcı dahilerin, "büyük insanların" tipine göre seçilmesi.

1039

Ve ne kadar çok idealler esasında hâlâ mümkündür. Burada benim her beş haftada bir vahşi ve münzevi bir gezintide gördüğüm, bir günahkâr mutluluğun lacivert anında elime geçirdiğim bir küçük ideal. Hayatını nazik ve saçma şeylerin arasında geçirmek: Realiteye yabancı olarak: Yarı sanatçı, yarı kuş ve küçük metafizikçi olarak: Realite için evet ve hayır demeksizin, yeter ki onu zaman zaman iyi bir dansözün tarzında ayak uçlarıyla tanıyabilelim: Daima herhangi bir güneş hüzmeleriyle gıdıklanmış olarak: coşku içinde ve hatta kederle cesaretlendirilmiş olarak- çünkü keder mutlu olanı idame eder, maskaralıklardan bir ufak bir kuyruğu en kutsal olana takarak. Bu kendiliğinden anlaşılacağı üzere bir ağır, çok ağır bir ruhun, ağırlığın bir ruhu.

1040

Ruhun harp okulundan (cesurlara, sevinçlilere, perhizkalara adanır). Ben gönül okşayıcı erdemleri küçümseyemem. Ama ruhun büyüklüğü onlarla uyuşamaz. Sanatlar da da büyük üslub hoşla gideni devre dışında bırakır.

X

Acı verici gerilimin dönemlerinde ve yararlanabilirliğin devrelerinde savaşı seç: O seni dış etkilere ve iç etkilere dirençli kılar, o kaslarını güçlendirir.

Derin yaralanmışlar Olimpik gülüşe sahiptirler: Kişi neye ihtiyacı varsa sadece ona maliktir.

Zaten on yıl sürdü: Hiçbir ses bana ulaşmadı- Yağmursuz bir ülke. Kuraklıkta susuzluktan ölmek için çok fazla insanlığa sahip olunmalıdır.

1041

Benim "evet" e götüren yeni yolum. -Benim onu şimdiye kadar anladığım ve yaşadığım gibi felsefe insan varlığının nefret edilen ve adı en kötüye çıkmış yanlarının gönüllü olarak aranmasıdır. Buz ve çölden geçerek edindiğim uzun bir deneyden şimdiye kadar felsefe yapanları başka türlü görmeyi bu gezinti bana öğretti. -Felsefenin gizli tarihi, onun büyük adlarının psikolojisi benim için açıklığa kavuştu. Bir ruh ne kadar çok gerçeğe katlanır, ne kadar gerçeği söylemeye cesaret eder? Bu benim için asıl değer ölçücü oldu. Yanılgı bir ödekliliktir...

Bilginin her bir keşfi cesarettten, kişinin kendine karşı sertliğinden kendine karşı temizliğinden ortaya çıkar... Benim yaşadığım gibi böyle bir tecrübi felsefe deneme yollu hatta ilkesel nihilizmin imkanlarını da önceler: Bununla bir olumsuzamada, hayır'da, hayır'a yönelik irade de durup kalınmalıdır demek istenmemiştir. O bunun tersine onun tam aksinin içinden geçerek dünyaya bir diyonizik o nasılsa evet demek, bir şeyi ondan çıkarmaksızın, istisnasız ve seçmesiz olarak- o ebedi devr-i daimi ister. Aynı nesneler, aynı mantık ve düğümlemenin mantıksızlığı için. Bir filozofun erişebileceği en yüksek ruh durumu: İnsan varlığına diyonizik (çoşkusal) olarak tavır takınmasıdır. Benim bunun için fomülüm amor fati'dir.

Buna dahil olarak insan varlığının şimdiye kadar onaylanmayan yanlarını sadece zorunlu olarak kavramakla kalınmamak, aynı zamanda onu arzuya değer görmektir. Sadece şimdiye kadar onun onaylanan yanlarına atfen değil, (onların tamamlayıcı karşıtlıkları ve ön şartları) tersine bizzat onların kendi uğruna insan varlığının daha kudretli, daha gerçek yanları olarak, ki onlarda onun iradesi daha belirgin olarak dile geldiği için. Keza buna dahil olarak, insan varlığının tek başına onaylanan yanını değerlendirmelidir: Bu değerlendirmenin nereden ortaya çıktığını ve onun insan varlığının diyozi-

nak değer biçilmesi için ne derece az bağlayıcı olduğunu kavramaktır. Ben bundan mantıksal sonuç çıkardım ve kavradım ki burada aslında evet diyen şey (acı çekenlerin içgüdüğü olduğu kadar, diğer yandan da sürünün içgüdüğüdür ve üçüncü istisnalara karşı çoğunluğun içgüdüğüdür).

Ben bununla bir daha güçlü türden insanın diğer yan doğrultusunda kendi için insanın yükseltilmesini ve yukarıya çıkarılmasını düşünmek zorunda olduğumu anladım. Daha yüksek insan varlıkları iyinin ve kötünün öte yanında, acı çekmenin sürünün ve çoğunluğun alanından gelen kökeninin yatsınamayacağı değerlerin öte yanındadırlar. Ben bu tam tersi olan ideal teşkilinin ipuçlarını aradım tarihte (“putperest” “klasik”, “soylu” kavramlarını yeniden keşfettim ve gösterdim).

1042

Grek dininin Yahudi- Hristiyan dininden daha yüksek olduğunu ispatlamak. Bu sonuncusu zaferi elde etti, çünkü Grek dininin kendi dejenere olmuştu (gerilemişti).

1043

Ona bağlantıyı tekrar sağlamak için bir çift bin yılını gerekli olduğu noktası bizi şaşırtmamalıdır. Bir çift bin yıl uzun sayılmaz.

1044

Öyleleri var olmalıdır ki onlar sadece yemeyi ve içmeyi değil bütün davranışları kutsal görmelidirler: Sadece onlara olan belleklerinde değil, ya da onlarla birleşmelerinde değil, tersine bu dünya yeniden ve yeni bir tarzda nurlandırılmalıdır.

1045

Onu başka insanların bizzat -etlenmiş yürekleriyle- asla tasarlamayacakları ve tasarlamaya mezun olmadıkları denli cismani şeylerin çekiciliğini ve büyüsunü hisseden en manevi insanlar vardır. Onlar en iyi inançla duyumcudur (sensualistler), çünkü onlar duyulara o ince süzgece halkın dilinde nasıl anılırsa anılsın (zihn-ruh-Geist) dediğimiz melekeye olduğundan daha çok daha esaslı bir değer tanırırlar. Duyuların gücü ve kudreti -bu iyi yaratılmış olan ve bütün insandaki en özlü olandır, görkemli “hayvan” ilkin var olmalıdır, aksi halde bütün “insanlaştırmanın” ne önemi olabilir?

1. Biz duyularımıza sarılalım ve onlara inancı elden çıkarmayalım ve onları sonuna kadar düşünelim. Şimdiye kadarki felsefenin insanın en büyük saçmalığı olarak abesliği açıktır.

2. Bütün dünyevi- canlı olanın inşa ettiği mevcut dünyayı, ki o öyle görünüyor (devamlı ve yavaş hareket ettirilen), inşa etmeğe devam edelim, ama sahte diye eleştirip yok saymayalım.

3. Değer biçmelerimiz onu inşa ederler: Onları vurgulayalım ve altlarını çizelim. Eğer bütün dinler şöyle söylerlerse “her şey fenadır ve sahtedir ve kötüdür” bunun anlamı nedir? Bütün sürecin bu mah-kûmiyeti sadece kusurlu ve yeteneksiz yaratılanların bir yargısı olabilir.

4. Elbet, kusurlu ve yeteneksiz yaratılanlar en çok acı çekenler ve en inceler olabilirler. Memnun olanlar daha az değerli mi olabilirler?

5. “Hayat” diye adlandırılan sanatkarane ana fenomeni anlamalıdır. En uygun olmayan özel hal ve şartların altında inşa eden yapıcı ruhu. En ağır tarzda. -Onun bütün kombinozlarının ispatı yeniden yapılmalıdır: O kendi kendini idame eder.

Cinsiyet, hükmetme iptilası, görünürden ve aldatmadan hoşlanış, hayat için büyük şükran ve onun tipik durumları- Bu putperest kültürte önemlidir ve vicdan rahatlığı onun tarafını tutar- Aykırı tabiat (daha Grek eski çağında) putperestçe olana karşı mücadele etmiştir, ahlâk ve dialektik olarak.

Metafiziğe aykırı bir dünya görüşü evet, ama bir artistik dünya görüşü.

Apollo’nun aldanışı: Güzel biçimin ebediliği: Aristokratik yasa yapma “o daima öyle olmalıdır”

Dionzisos: Cismanilik ve gaddarlık. Fanilik (ölümlülük doğuran ve yok edici gücün tadılması olarak yorumlanabilir, sürekli yaratış olarak.

“Dionizik” sözcüğüyle şu ifade edilmiştir: Birliğe bir itilim, şahsı aşmak, günlük yaşam, toplum, realite, yok oluşun uçurumunun üzerinden aşış, daha karanlık, daha dolu, daha tereddütlü durumlara

tutkulu- acı verici bir taşış, hayatın toplu karakterine bir heyecan verici evet deyiş, her değişimde aynı kalan olarak, aynı kudrette olana, aynı mutlulukta kalan olarak, hayatın en korkunç ve en kuşku uyandırıcı niteliklerini tasvip eden ve kutsayan büyük kamu Tanrısal sevince ve acıya katılış ve acımacılık olarak: doğurmaya yönelik ebedi irade, doğurganlığa yönelik irade, tekrar dönüşe yönelik irade, yaratmanın ve mahvetmenin zorunluluğunun birlik hissi.

“Apollonik” sözcüğüyle şu ifade edilmiştir: Tam anlamıyla kendi kendisi için olmaya yönelik itilim, tipik “birey”e, basitleştiren, vur-gulayan, güçlü, belirgin, iki anlamlı olmayan, tipik kılan: Yasanın altında özgürlük.

Bu her iki tabiat-sanat güçlerinin muhalefetine sanatın gelişiminin devamı zorunlu olarak bağlı olduğu gibi cinslerin muhalefetine insanlığın gelişmesinin sürdürülmesi de bağlıdır. Kudretin ve ölçülü kılmanın zenginliği. Kendini onaylamanın soğuk, hoşgörüsüz soylu bir güzelliğin içinde en yüksek biçimi: Helenistik iradenin apollonizmi.

Dionizik olanın ve apollonik olanın Grek ruhunun içinde karşıtlığı grek mahiyetinin muvacehesinde kendimi çekiciliğine kaptırdığım büyük bilinmezliklerden birisidir. Ben esasında Grek Apollonizm’in bir dionizik alt yapıdan ortaya çıktığını keşfetmekten daha başka bir çaba göstermedim. Dionizik Yunanlı Apollinik olmak zorunda niçin kaldı. Bu demektir ki o muazzama, çok çeşitliliğe, belirsiz olana, dehşet verici olana yönelik iradesini ölçmeye yönelik, basitliğe yönelik, kural ve kavrama yönelik olan iradede kırmıştır? Ölçüsüz, ıssız olan, asyamsı olan onun dibinde bulunmaktadır. Yunanlının kahramanlığı onun Asyacılığı ile mücadele etmekten ibarettir: Güzellik ona armağan edilmiş değildir, tıpkı mantık da, örf ve adetlerin doğallığı olarak- o fethedilmiştir, istenmiştir, mücadele ile eline geçirilmiştir- o onun zaferidir.

1051

İçinde insan varlığının kendi nurlandırılmasını kutladığı, tebci ettiği en yüksek ve en görkemli insan sevinçlerine haklı olarak sadece en ender olanlar ve en iyi yaratılanlar dahildir: Ve bunlar da ancak kendi ve ataları bu hedefin doğrultusunda uzun hazırlayıcı bir hayatı ve bu hedefi bilmede değil sadece yaşadktan sonra mümkün olur. Bundan sonra taşan en çeşitli güçlerin dolup taşan bir zengin-

liği ve bir özgür istemenin ve saltanatlı bir eğlenmenin en çevik kudreti bir insanın içinde yanyana bulunur birbiriyle uyuşmuş olarak: Bundan sonra ruh duyularda da kendini yurdunda hisseder tıpkı duyuların ruhun içinde kendini evinde ve yurdunda hissetmesi gibi ve ruhun içinde cereyan eden her şey duyularda da ince ve olağanüstü bir mutluluğu ve oyunu harekete geçirir. Keza bunun tersi de olur. Bu ters-yüz edişin üzerine Hafız vesilesiyle düşünmelidir. Hatta Goethe, zayıflamış bir tabloda yansıtmış olsa da bu olay üzerine bir haberde bulunmaktadır. Bu gibi yetkin ve iyi ve yetenekli yaratılmış olan insanlarda sonunda en yüksek maneviyatın bir simgesel sarhoşluğunun en cismani davranışları nurlandırılır, onlar kendilerinde bir tür beden Tanrılaştırılmasını hissederler ve “Tanrı ruhtur” ilkesinin çilekeş felsefesinden en uzaktadırlar: Bu arada çilekeşin kusurlu ve yeteneksiz yaratılmış insan olduğu belirgin olarak ortaya çıkar ki kendinde bir şey sadece düpedüz yargılayan ve mahkûm eden bir şeyi tasvip eder ve buna “Tanrı” der. İnsanın kendi kendisini tabiatın kesinkes Tanrılaştıran biçimi ve kendini haklı kılması olarak hissettiği yerdeki sevincin yüksekliğinden hisseder; sağlıklı köylülerin ve sağlıklı yarı insan hayvanların sevinçlerine kadar: Mutluluğun bütün bu uzun muazzam ışık ve renk ıskalasını Yunanlı bir gize vakıf kılınmış olan müteşekkir bir ürperti olmaksızın, birçok dikkat ve sofuca (zahitçe) suskunluk olmaksızın Tanrı adıyla Yunanlı: Dionizos diye adlandırmıştır.

-Bütün modern insanlar kırılğan, çok katlı, hasta, acayip çağın çocukları Grek mutluluğunun kapsamından ne bilebilir, grek mutluluğunun kapsamında ne bilebilirler? “Modern idelerin” bu köleleri dionizyak kutlamalarla katılmak hakkını nereden alabilirler?

Greklerin bedeni ve Greklerin ruhu “geliştiğinde” ve örneğin hasta aşırılığın ve çılgınlığın ruh durumlarında olmadığı zaman en yüksek ve şimdiye kadar yeryüzünde erişilmiş olan dünyayı onaylamanın ve insan varlığının nurlandırılmasının o esrarengiz simgesi teşekkül etmiştir. Burada her şeyin kendinde, o zamandan beri büyüdüğü çok kısa, çok yoksul ve çok dar telakki edildiği bir ölçüt mevcuttur. Sadece “Dinozis” sözcüğünü en iyi adların ve şeylerin önünde, örneğin Goethe’nin ya da Beethoven’in ya da Shakespeare’nin karşısında ya da Raffael’in karşısında zikrediniz. Ve biz bir anda en iyi şeylerimizin ve anlarımızın yargılandığını, mahkûm edildiğini

hissederiz. Dionizos bir yargıçtır. Beni anladınız mı? Grekerin “ruhun yazgısı”nın son gizlerini ve onların terbiye ve arıtma üzerine olan her şeyden önce insandan insana değişmeyen değer eşitsizliğini ve yeri oynatılamaz olan hiyerarşi üzerine her şeyi biliyorlardı ve onların içinden kendilerine dionizik tecrübeleri yorumlamaya çalışıyorlardı: Burada bütün Yunanlı olan için derinliği, büyük suskuyu biliyorlardı- burada gizli yeraltına giriş hâlâ çöken toprak altında kaldığı sürece Grekleri tanımak mümkün olmaz. Taciz edici bilgin gözleri bu şeylerde asla bir şey göremeyecektir. O kazıların hizmetinde çok büyük ölçüde bilginlik kullanılmış olsa da.

Eskiçağın bu gibi dostlarının hatta soylu gayretkeşliği bile Goethe’ninki ve Wickelmann’inki gibi düpedüz burada kendisine izin verilmeyendir, hemen hemen alçakgönüllü olmayandır. Beklemek ve hazırlanmak, yeni kaynakların açılmasını beklemek: İnzivada yabancı görüşlere ve oylara hazırlanmak: Bu çağın panayır tozundan ve gürültüsünden ruhunu daima daha temiz olarak yıkamak gerekir. Her Hıristiyanca olanı Hıristiyanüstü olanla yenmek ve sadece kendinden uzaklaştırmakla yetinmek değil, çünkü Hıristiyan öğretisi dionizik öğretiye karşı çıkan bir karşı öğreti idi. Kişi içinde güneyi yeniden keşfetmelidir ve güneyin aydınlık parıldayan bir göğünü kendi üzerine gererek açmak, güneyin sağlığını ve ruhun gizli kudretliliğini yeniden kendi için fethetmelidir, adım adım daha kapsamlı olmak, uluslarüstü olmak, daha Avrupalı, daha Avrupa üstü olmak, doğulu, sonunda daha Grekli olmak. -Çünkü Grekçe olan bütün doğulu olanın ilk büyük bağlantısı ve sentezidir ve düpedüz bununla Avrupa ruhunun başlangıcıdır, “yeni dünyamızın” keşfidir. Kim ki bu gibi emirlerin altında yaşarsa, onun birgün başından neyin geçeceğini kim bilebilir? Belki de düpedüz -bir yeni gün.

1052

İki tip: Dionizos ve çarımıha gerilen (İsa) tespit edilmelidir: Aca-ba tipik dindar insan bir yozlaşmış biçim midir? (Büyük yenileyiciler (modernler) topyekün ve özellikle hasta ve saralıdır): Ama biz burada dindar insanın bir tipi olan putperest olanı dışta bırakmıyacağız mı? Putperest tapma hayatın şükran duyuşun ve onaylamanın bir biçimi değil mi? En yüksek mümessili hayatın bir savunması ve Tanrılaştırılması sayılmaz mı? Kusursuz ve yetenekli yaratılan ve heyecanlı dolup taşan bir ruhun tipi değil midir o? Çelişkileri ve insan

varlığının kuşkularını içine alan ve onları kurtuluşa ulaştıran ruhun tipi değil midir? Ben buraya Greklerin Diyonizosunu da dahil ediyorum. Hayatın bütün olan yadsınamayan ve ikiye bölünmemiş olan hayatın dindarane onayı sözkonusu. (Tipik- öyle ki cinsel ilişki derinlik, giz, saygınlık uyandırır).

Dionysos “çarmıha gerilene” karşı. Siz burada karşıtı görüyorsunuz. Bu karşıtlık şehitlik bakımından bir fark değildir- sadece onun bir başka anlamı var. Hayatın kendi, onun ebedi doğurganlığı ve tekerrürü kahrın, (acının) tahribin, mahvetmeye yönelik iradenin varlığını şart koşar. Başka halde acı çekiş, “çarmıha gerilen” masum olanı ifade eder, bu hayata karşı itiraz, mahkûmiyetin formülü olarak geçerli olur. Anlaşıyor ki sorun acının anlamıdır: acaba bir Hıristiyanca anlam mı, yoksa bir trajik anlam mı sözkonusudur. İlk halde kutsal bir varlığa götüren yoldur. İkinci (son) halde varlık muazzam bir acıyı haklı kılmak için yeterli kutsallıktadır. Trajik insan en çileli hayatı onaylar: O bunun için güçlü, dolu, Tanrılaştırıcı derecede yeterlidir: Hıristiyanca olan yeryüzündeki en mutlu yazgıyı olumsuzlar: O zayıf, yeterli derecede yoksul, mirastan yoksun bırakılmıştır, her türlü biçimde hayattan acı çekmek için. Çarmıhtaki Tanrı hayata karşı bir lanettir, kendini ondan çözüp kurtulmak için bir işarettir. -Paramparça edilen Dionizos hayatın bir vaadidir: O ebediyen tekrar doğacaktır ve tahripten geri dönecektir.

III Ebedi Geri Dönüş

1053

Benim felsefem sonunda her bir diğer düşünce tarzının mahvolacağı muzaffer bir düşüncedir. O büyük terbiye edici düşüncedir: Ona katlanmayan ırklar mahkûm edilmiştir, onu en büyük hayırseverlik (iyilik) olarak hissedenler egemenlik için seçilmişlerdir.

1054

En büyük mücadele: Bunun için yeni bir silaha ihtiyaç vardır.

Çekiç: Korkunç bir karar verilmiştir, avrupayı onun iradesinin ölümü "isteyip istemediğini" açığa vurması için bir mantıksal sonuçla karşı karşıya bırakılmıştır. Orta çaplılığa indirmeden korunma. Daha iyisi yok oluş.

1055

Bir karamsar düşünme tarzı ve öğretisi, bir esriksel nihilizm özel hal ve şartların altında düpedüz filozof için kendisinden yoksun olunamaz olan bir şeydir: Kudretli bir baskı ve çekiç olarak, ki onunla yozlaşan ve ölmekte olan ırkları parçalar ve ortadan kaldırır, hayatın yeni bir düzeni için yol açmak ya da yozlaşana ve ölmek isteyenlere son bulmak istediğini esinlemek için.

1056

Bir çoklarına kendini iptal etmek hakkını veren düşünceyi öğretiyorum- büyük terbiye edici düşünceyi.

1057

Ebedi geri dönüş. Bir kehanet.

1. Öğretinin ve onun kuramsal şartlarının ve sonuçlarının anlatımı.

2. Öğretinin ispatı.

3. Ona inanılması halinde olası sonuçları (O her şeyin içini zorla açar).

a) Ona katlanmak için araçlar.

b) Onu bertaraf etmek için araçlar.

4. Onun tarihteki yeri bir orta nokta (merkez) olarak.

En yüksek tehlikenin dönemi.

Bir oligarşinin ulusların ve onların çıkarları üzerinde kılınarak kuruluşu: Kişinin tamamiyle insansal politika olarak terbiyesi.

Cizvitliğin karşıtı.

1058

Her iki büyük (Almanlar tarafından bulunan) felsefi bakış açısı:

a) Oluşun, gelişimin nokta-i nazarı:

b) İnsan varlığının değerine göre (Ama Alman karamsarlığının acınası biçimini yenmek için).

Her ikisi tarafımdan bir kesin tarzda biraraya getirilmiştir.

Her şey olur ve ebediyen tekerrür eder, bundan yakayı sıyırmak mümkün değildir. Biz değeri bir hükme bağlıyalım, bundan ne sonuç çıkar? Tekerrür (geri geliş) düşüncesi seçici ilke olarak gücün emrinde (ve barbarlık!).

Bu düşünce için insanlığın olgunluğu.

1059

1. Ebedi geri gelişin düşüncesi: eğer o doğru ise, onun şartlarının da doğru olması icap eder. Ondan şunlar ortaya çıkar:

2. En ağır düşünce olarak. Eğer önceden tedbir alınmazsa, olası etkisi ortaya çıkar, yani şayet bütün değerler değiştirilmezse böyle bir sonuç kaçınılmaz olur.

3. Ona katlanmanın araçları (çareleri): Bütün değerlerin değiştirilmesidir. Kesinlikten değil belirsizlikten zevk alışı: Artık “sebeup ve sonuç” değil, tersine sürekli yaratıcı olan: Kişinin idame edilmesi iradesi değil, tersine kudret iradesi: Artık “Herşey sadece öznel” me-alindeki zelil deyiimi değil, tersine “o bizim de eserimizdir” deyiimi konulaladır. Bundan gurur duymalıyız.

1060

Geri dönüşün düşüncesine katlanmak için gerekli olan şudur: Ah-laktan kurtuluş. Acının olgusuna karşı yeni çareler (acıyı sevincin ge-reci, babası olarak kavramalıdır: Acının adisyon yapan bir bilinci yok-tur): Bütün kesinsizlikten, deneyimden, o aşırı kaderciliğe karşı bir karşı ağırlık olarak zevk alışı: Zorunluluk kavramının bertaraf edilişi iradenin bertaraf edilmesi: “Kendinde bilginin” bertaraf edilişi.

İnsanın güç bilincinin en büyük yükseltişi, onun sonucu o üs-tün insanı yaratır.

1061

Enerjinin varlığını sürdürmesi ilkesi ebedi tekrarı gerektirmektedir.

Eğer dünyanın bir hedefi olaydı, ona erişilmiş olunurdu. Onun için amaçlanmayan bir nihai durum mevcut olaydı, ona da keza ulaşılırdı. Şayet o denilebilir ki durumurda aynı kalan ve donan bir dünyaya olaydı bir "varlığa elverişli bulunsaydı, bütün oluşunda "varlığın" bu yeteneğine bir an için malik olsaydı, bu takdirde tekrar bütün oluşunun sona ermesi gerekirdi, yani bütün düşünüşle ve bütün ruhla birlikte. Bir oluşun "ruhu" olan olgu dünyanın hiç bir hedefi, hiç bir nihai durumu olmadığını ve onun kalıcı varlığa elverişli bulunmadığını ispatlar. Ama bütün olup bitende hedefleri ve dünyayı bir sevk ve idare eden yaratıcı Tanrıyı düşünen eski alışkanlık o derece kudretlidir ki düşünür kendi kendisini dünyanın hedefsizliğini kendini amacı olarak tekrar düşünmekte zahmet çeker. Bu doğaçlamaya-yani dünyanın amaçlı olarak bir hedeften kaçınması ve bir devr-i daimin içine hatta düşmekten kendini yapay olarak koruduğunu bilmesi düşüncesine dünyaya ebedi yenilik için bir iktidarı tanıyan, tanımak isteyen kimseler kapılır, yani "dünya" olan sonlu, belirli, değişmeyen mucizevi yeteneğini biçimlerinin ve durumlarının sonsuz yeni şekillendirilmesini zaf e edenlerdir bunlar. Artık bir Tanrı mevcut değilse, dünya tanrısal yaratma gücüne, sonsuz değiştirme gücüne elverişli olmalıdır; onun eski biçimlerinden birine geri düşmemeyi iradi olarak savunması gerekir; onun sadece amacı değil kendini her türlü tekrarlamadan (yinelemeden) koruyacak olan araçları da olmalıdır; buna göre o her an hareketlerinden her birisini hedeflerden, nihai durumlardan, yinelemelerden kaçınması için denetlemesi gereklidir. Böyle bir bağışlanamaz olan kaçıkça düşünüş ve arzu tarzı nasıl var olabilir? Her hangi bir şeyin içinde yine dünyanın eski sevilen, sonsuz, sınırsız yaratıcı Tanrıya eşit olduğuna inanmaya ilişkin özlemdir bu -ani her hangi bir şeyde eski Tanrı hâlâ yaşamaktadır-, Spinoza'nın "deus sive natura" sözünde (o hatta natura sive deus'u da hissetmişti) ifadesini bulunan bir filozofun özlemiydi. Kendisiyle kesin dönüşüm, bilimsel ruhtan dinsel, Tanrıyı zihnen uyduran ruhu üzerine en belirli olarak formüle ettiği şimdi erişilen ruha ilişkin ilke ve inanç hangisidir? O şu demek değil midir: Dünya güç olarak sınırsız düşünülemez, çünkü o öyle düşünülemez. -Biz kendimize sonsuz bir gücün kavramını "güç" kavramıyla birleştirmeyi kendimize yasaklamalıyız. Şu halde -dünyanın ebedi yeniliğine ilişkin gücü mevcut değildir.

Her iki aşırı düşünme tarzı -Mekanistik ve Platonca- ebedi tekrar dönüšte bağdaşanlıdır.

Bir denge durumuna erişilmediği noktası onun mümkün olmadığını gösterir. Ama belirsiz bir mekanın içinde bu mümkün olacaktır. Keza küre şekilli bir mekanda. Mekânın şekli ebedi hareketin sebebi olmalıdır ve sonunda “bütün yetkinsizliğin”.

“Güç” ve “dinginlik”, kendine eşit kalmak birbiriyle çatışır. Gücün ölçüsü (büyüklük) olarak sabit olarak, ama onun mahiyeti akıcı. “Ebedi”yi reddetmelidir. Gücün belirli bir anında bütün yeni bir dağılımının mutlak bir şarttır: O duramaz. “değişkenlik” mahiyete dahildir, buna göre de fanilik, zamanlılık. Ama bununla değişikliğin zorunluluğu bir kez daha kavramsal olarak var sayılır.

İmparator onu çok önemli almamak ve onların arasında sakın kalmak için sürekli olarak bütün nesnelerin ölümlülüğünü kendine hak olarak sağlamıştır. Bana bunun tam aksine o denli kaçıcı, ölümlü olmasına izin verilmeyecek derecede çok değerli olarak görünüyor. Ben her bir şey için bir sonsuzluk arıyorum. En değerli merhemleri ve şarapları denize mi dökmelidir?- Avuntum, vaktiyle ne var olmuşsa, ebedi olmasıdır- Deniz onları tekrar silip süpürür.

Yeni dünya tasarımı kavramı. Dünya mevcudiyetini sürdürecektir. O ohiçbirşey değildir, olan şey hiçtir; ne yok olursa her ikisi de idealler olarak. Ya da bunun tersi: O olur, yok olur, ama o olmaya asla başlamadı ve yok olmaya da son vermedi. O her ikisinin içinde kendini idame eder... O kendi kendisinden yaşar: Onun dışkıları onun besinidir.

Bir yaratılan dünyanın varsayımı bizi bir an bile kederlendirmemelidir. “Yaratmak” kavramı bugün tamamiyle tarif edilemezdir, infaz edilemezdir. Sadece bir sözcük, üstelik, batıl inancın çağlarından kalma bir bakiyedir. Bir sözcükle hiçbir şey açıklanamaz. Başlayan bir dünyayı tasarlamak son girişim daha çok bir mantıksal prosedurla, çok kere yeniden yapılmıştır. Ekseriya, kestirebileceğe gibi bir Tanrıbilimsel ard amaçtan.

Yeniden dünyanın arkaya doğru zamansal sonsuzluğu kavramında (‘regressus in infinitum’) bir çelişki bulmak istendi. Bizzat onu

bulduklar, bu arada elbette beyni kuyrukla karıştırmak pahasına. Bu andan itibaren geriye doğru hesap ederek şunu söylemişim: "Ben kimse men edemez: "Ben asla bir sona bu arada ulaşmayacağım", tıpkı benim aynı andan itibaren ileriye sonsuzun içine kadar hesap edebileceğim gibi. Ancak neden sonra eğer şu hatayı işlersem- ben bunu yapmaktan kendimi koruyacağım- bir 'regressus in infinitum'un dürüst kavramını şimdiye kadar bir sonsuz sürecin ki asla gerçekleştirilemez kavramıyla aynı kılmak gibi bir hata işlemeyeceğim, eğer ben yönü (ileri ya da geri) mantıki olarak (indifferent) olarak koyarsam, bu takdirde beynimi- bu anı- kuyruk olarak tutacağım: Bu sizin işiniz olsun bayım Dühring!...

Ben bu düşünceye eski düşüncülerde rastladım. Her keresinde bir ard düşüncelerle belirlenmişti (-Çoğu kez Tanrıbilimsel düşünceyle creator spiritus'un lehine.) Eğer dünya denilebilir ki donabilirse, kuruyabilirse, ölebilirse, bir hiç olabilirse, ya da o bir denge durumuna ulaşabilirse, ya da eğer denilebilir ki bir hedefe sahip olabilirse, ki o devamı, değişmezliği, bir kere herkere için içinde barındırırsa, (kısaca metafiziki olarak dile getirirsek, oluş kalıcı varlığın içine ya da hiçliğin içine karışacak olursa) bu takdirde bu durumun erişilmiş olması gerekirdi... Ama o erişilmemiştir: Bundan şu sonuç çıkar... Bizim elimizde tuttuğumuz biricik kesinlik budur, o aslında mümkün olan dünya varsayımlarının büyük bir miktarına karşı korrektif (düzenleyici, ayarlayıcı) olarak yararlı olan biricik kesin bilgimizdir. Bir nihai durumun mantıki sonucunun örneğin mekanizması William Thomson çıkardığı mantıksal sonuç gibi kaçınılabilir mi, bu takdirde mekanizm çürütülmüştür.

Eğer dünya belirli bir güç büyüklüğü ve güç merkezlerinin belirli bir sayısı olarak düşünülebilirse ve bütün diğer tasarım belirsiz kalır ve buna binaen kullanışsız olur, bundan çıkan sonuç insan varlığının büyük zar oyununda kombinezonlarının hesaplanabilir bir rakamını katetmelidir. Sonsuz bir zamanda her bir mümkün kombinezon herhangi bir zamanda bir kere erişilmiş olacaktır: Bunun daha da çoğu: O sonsuz kere erişilmiş olacaktır. Ve her bir kombinezon arasında ve onun ilk tekerrürü arasında bütün denilebilir ki mümkün olan (olası olan) kombinezonlar geçmiş olmak zorunda olacağından, ve bu kombinezonların her birisi aynı sıradaki o her türlü kombinezonların bütün sonucunu şart koşacağından, bununla mut-

lak özdeş dizilerden bir devri daim ispatlanmış olacaktır. Dünya devamlı bir dönüş olarak, ki o kendini sonsuz kere daha önce tekrarlamıştır ve oyununu in infinitum (ebediyen) oynayacaktır. -Bu dünya tasarımı (konzepti) asla bir mekanik tasarı değildir. Çünkü eğer öyle olaydı, özdeş olan hallerin sonsuz geri dönüşünü şart koşmıyaktı, tersine bir nihai durumu şart koşacaktı. Dünya böyle bir son duruma ulaşmadığından, Mekanizm bize yetkin olmayan ve sadece zamanı sınırlı varsayım olarak geçerli sayılmalıdır.

1067

Ve “dünyanın” benim için ne olduğunu biliyor musunuz? Onu size kendi aynamda göstereyim mi? Bu dünya: Başlangıcı ve sonu olmayan içten bir canavardır, gücün sabit, demirden bir büyüklüğüdür, o ki ne daha büyük, ne de daha küçük olur, kenidini tüketmez, sadece değişir, bütün olarak değişmeyen bir bütünlük arzeder, harcamaları ve kayıpları olmayan bir bütçedir, ama aynı zamanda artması da olmayan, gelirleri olmaksızın, sınırı tarafından kuşalmış gibi hiçlikle çevrilmiştir, bulanık olmayan bir şey, israfı olmayan bir şey, sonsuz bir uzamsal olmayan, tersine belirli bir güç belirli bir mekana konulmuştur, her hangi bir yerde “boş” olan bir mekana değil, tersine her yerde “boş” olan bir mekana değil, tersine her yerde güç olarak, gücün ve güç dalgalarının aynı zamandaki oyunu olarak, ve bir çok şey burada yığılarak ve aynı zamanda orada azalarak, içinde fırtınalaşan (hücum eden) ve kabağan güçlerinin bir denizidir içinde, ebediyen değişerek, ebediyen gert çekilerek, geri dönüşün muazzam yıllarıyla şekillendirmelerinin gel-giti ile, en basitinden en çeşitlisine dışarı sürüklenerek, en sessizden, en donmuştan, en soğuktan dışarı çıkarak en korlanan ateşin içine, en vahşi olanın içine, kendi kendisine çelişenin içine uyumun sevincine kadar çelişkilerin oyunundan doğurarak, kendi kendisini onaylıyarak, yollarının ve yıllarının bu eşitliği içinde, ebediyen tekerrür edecek olan olarak kendini kutsayarak, hiçbir doyum, hiç bir bıkkınlık, hiç bir yorgunluk tanımayan bir oluş olarak-Kendini ebediyen yaratanın bu diyonizik dünyası, kendi eberiyen tahrip edişin bu diyonizik dünyası, çift şehvetlerin (yapmak ve yıkmak) bu esrarengiz dünyası, benim “iyi ve kötünün” öte yanıdır eğer devr-i daimin mutluluğunda bir hedef bulunuyorsa, hedefsiz olarak, eğer bir daire kendine iyi niyete malikse iradesiz olarak,-Bu dünya için bir isim duymak ister misiniz? Bütün

muammaları, bilmeceleri için bir çözümleme? Sizin için de, en gizli anlarınız için de, en güçlü olanlarınız için de, en gözü pek olanlarınız için de, en yarı gecemsi olanlarınız için de-Bu dünya kudrete yönelik iradedir-ve bunun dışında bir şey değildir! Sizin kendiniz de kudrete yönelik bu iradesiniz ve bunun dışında hiç bir şey değilsiniz!

NIETZSCHE

GÜÇ İSTENCİ

Bütün Değerleri Değiştirir Denemesi

"Benim burada anlatacağım, önümüzdeki iki yüzyılın tarihidir. Ben neyin geleceğini, neyin olacağını anlatacağım, Nihilizmin Yükselişini. Bu tarih şimdiden anlatılabilir, çünkü zorunluluğun kendisi burada harekete geçmiş durumdadır.

Bu gelecek şimdiden yüzlerce işaretle dile gelmektedir, bu yazgı her yerde kendini şimdiden haber vermektedir; Geleceğin bu müziği için zaten bütün kulaklar dikkat kesilmiş bulunmaktadır. Bizim bütün Avrupa kültürümüz uzun süreden beri on yıldan on yıla büyüyen gerilimin bir işkencesiyle, tıpkı bir felaketin doğrutusunda son hızla yol almaktadır.

Tedirgin, cebren güç kullanarak, aşırı bir acelelikle: Tıpkı yolunun sonuna gelmek isteyen ve artık kendini düşünmeyen ve kendi üzerine düşünmekten korkan bir ırmağa benzemektedir."

ISBN 975-8257-70-6

9 789758 257706

B İ R E Y Y A Y I N C I L I K F E L S E F E